+QK3
.T451
v.4

THE NEW YORK BOTANICAL GARDEN
PRO SCIENTIA POPULIQUE SALUTE
1891

LIBRARY

TABLE OF CONTENTS

1. Plantarum capensium species novae.

2. Plantarum japonicarum novae species.

3. De Ipecacuanha.

4. Examen classis Diandriae in systemate sexuali.

5. Examen classis Gynandriae.

6. Plantarum japonicarum novae species.

7. Florula javanica.

8. Florula ceilanica.

9. Examen classis Monoeciae.

10. Examen classis Dioeciae.

11. Examen classis Polygamiae.

12. De Palmis.

13. De Galipea cusparia.

14. Horti upsaliensis plantae cultae ab initio saeculi.

15. De Erythraeis suecanis.

16. De Bardana.

17. De Arbuto Uva-Ursi.

18. Anvisning till de svenska pharmaceutiska växternas igenkännande.

19. De Geo urbano.

20. De Lactucario.

21. De Pipere Cubeba.

22. Piper nigrum.

23. Afhandling om de Wäxter, somi Bibelen omtalas.

24. De gummi ammoniaco.

+QR3
.T451
v.4

(1)

D. D.

PLANTARUM CAPENSIUM SPECIES NOVÆ.

QVARUM

PARTEM PRIMAM.

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR BEROL ET. FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. ET HORTI CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION. MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

CAROLUS ERICUS LYCHNELL.

STIP. REG. GESTRICIO-HELSINGUS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XIV APRIL. MDCCCXXIV.

H. P. M. S.

UPSALIÆ
EXCUDEBANT PALMBLAD ET C.

THESES.

I.

Non ſoli Medicinæ ſed Oeconomiæ etiam magnopere inſervit ſcientia naturalis.

II.

Ampliſsimam tamen hiſtoriæ naturalis cognitionem rem ruſticam colentibus minus necesſariam credimus.

III.

Quamvis hiſtoria naturalis in Medicina ejus ſit momenti, ut partium illius nullam ignorare debeat Medicus expertus, ſtatuere tamen audemus, Botanicam omnium maxime necesſariam esſe.

IV.

Vires plantarum non raro tam a ſolo, quam climate et cultura pendet.

V.

Rerum naturalium cognitio, neglecto earum uſu, merito parvi æſtimatur. Hic tamen ſine illa ſemper eſt incertus, fallax ſæpe, interdum etiam periculoſus.

VI.

Inter vegetabilia, quæ ad difficultatem annonæ levandam ſint idonea, merito primum locum obtinet Cetraria Islandica.

PLANTARUM CAPENSIUM
SPECIES NOVÆ.

Amplisſima licet ſit Flora Capenſis, æque ac in multis valde ſingularis, diu tamen Botanicis Europæis latuerunt Ejus Gazæ, vixque ante nuper præteritum ſæculum in Muſea et Hortos introductæ innotuerunt.

In Præfatione ad Floram Capenſem Celebr. Præſes indicavit et enumeravit omnes illos Botanicæ Scientiæ Studioſos, qui ante ſuum in hoc promontorium adventum plantas Africæ auſtralis colligerunt, et in Europam tranſmiſerunt.

Poſt reditum in Patriam dilectam Celebr. Præſes ſua cum Orbe erudito communicavit inventa, in variis Actis Eruditorum, Disſertationibus Academicis, et imprimis in Linnæi ſupplemento plantarum, donec manuſcriptum Floræ Capenſis, ante finem ſæculi præterlapſi abſolutum fuerit et completum, licet turbulenta tempora impresſionem, ultra triginta annos, impediverint, unico excepto Volumine, propriis ſumtibus impreſſo.

Annis 1772, 1773 et 1774 totum promontorium auſtrale Africes peragravit Celebr. Præſes, per plures Anni vernales et æſtivales menſes, non ſolum quo usque ſeſe extendebat Colonia Europæorum, ſed etiam longe extra ejus limites. Sub hiſce itineribus et aliis excurſionibus, hieme inſtitutis, contigit ingentem colligere meſſem plantarum, ante incognitarum et novarum, quas deſcribet Flora Ejus Capenſis, quæ jam, ut ſpes eſt, in Germania tandem erit impreſſa.

Interim Catalogum huncce præmittere nobis licebit.

Genera nova, et Species novæ plantarum, quæ in Capite bonæ ſpei a Celebr. D:no Præſide indagata fuerunt, annis ante indicatis, ſunt ſequentia:

GENERA plantarum nova *Capenſia.*

Dahlia.
Phælypæa.
Corycium.
Pterygodium.
Diſperis.
Cymbidium.
Anciſtrum
Witſenia.
Galaxia.
Ariſtea.
Acharia.
Wildenovia.
Chloris.
Perotis.
Curtiſia.
Hartogia.
Montinia.
Monetia.
Cavanilla.
Boſcia.
Laurophyllus.
Retzia.
Stavia.
Calodendrum.
Strelitzia.
Vahlia.
Cusſonia.
Masſonia.
Lanaria.
Drimia.
Lachenalia.
Mauhlia.
Sanſeverinia.
Ehrharta.
Schotia.
Euclea.
Augea.
Plectranthus.
Hemimeris.
Alectra.
Thunbergia.
Chamira.
Hydnora.
Ekebergia.
Hypocalyptus.
Sarcophyllus.
Oedmannia.
Raffnia.
Schouſbæa.
Lebeckia.
Viborgia.
Stobæa.
Rohria.
Roſenia.
Pentzia.

De-

Denekia.
Elichryſum.
Choriſtea.
Lapeirouſia.
Schradera.
Gleichenia.

Species Plantarum novæ Capenſes.

Dahlia crinita.
Phælypea ſangvinea.
Jasminum capenſe.
glaucum.
Diſperis capenſis.
villoſa.
Cymbidium aculeatum.
giganteum.
pedicellatum.
tabulare.
Orchis hiſpida.
ſecunda.
ſpecioſa.
Diſa barbata.
bifida.
cernua.
cylindrica.
draconis.
excelſa.
ferruginea.
filicornis.
flexuoſa.
lacera.
longicornis.
macrantha.
maculata.
melaleuca.
pallens.
Diſa phyſodes.
rufeſcens.
ſagittalis.
ſecunda.
ſpathulata.
tenella.
torta.
venoſa.
Pterygodium alatum.
caffrum.
inverſum.
volucre.
Limodorum hians.
longicorne.
Satyrium bicalloſum.
bracteatum.
erectum.
folioſum.
pumilum.
ſtriatum.
Corycium bicolor.
criſpum.
orobanchoides.
veſtitum.
Anciſtrum decumbens.
Salix capenſis.
hirſuta.

Sa-

Salix mucronata.
Valeriana capenſis.
Cucumis africana.
Bryonia acutangula.
cordata.
digitata.
disſecta.
lævis.
punctata.
qvinqveloba.
ſcabra.
triloba.
Momordica lanata.
Ruſcus reticulatus.
volubilis.
Tragia capenſis.
villoſa.
Acharia tragodes.
Ficus capenſis.
cordata.
Antholyza lucidor.
nervoſa.
plicata.
Waihendorfia graminea.
hirſuta.
tenella.
Gladiolus anceps.
bicolor.
bracteatus.
brevifolius.
cordatus.
crispus.
dichotomus.
elongatus.
Gladiolus equitans.
exſcapus.
falcatus.
flexuoſus.
glumaceus.
gramineus.
grandis.
gracilis.
haſtatus.
inflatus.
ixioides.
junceus.
laccatus.
lævis.
longiflorus.
marginatus.
merianellus.
montanus.
ringens.
ſetifolius.
ſecundus.
ſparrmanni.
ſpathaceus.
ſpecioſus.
tenellus.
triticeus.
tubiflorus.
watſonius.
vireſcens.
Ixia ariſtata.
bicolor.
capillaris.
cinnamomea.

Ix-

Ixia coccinea.
crifpa.
crocea.
elliptica.
excifa.
falcata.
feneſtrata.
humilis.
lancea.
linearis.
minuta.
monanthos.
pendula.
pentandra.
pilofa.
radians.
reflexa.
fcariofa.
fetacea.
fqualida.
viridis.
Witfenia ramofa.
Galaxia graminea.
ovata.
Dilatris paniculata.
vifcofa.
Ariſtea africana.
dichotoma.
pufilla.
Moræa aphylla.
coerulea.
collina.
crifpa.
filiformis.
Moræa flexuofa.
gladiata.
melaleuca.
ovata.
polyanthos.
fpathacea.
fpiralis.
umbellata.
undulata.
Iris anguſta.
bituminofa.
ciliata.
compresfa.
crispa.
edulis.
minuta.
papilionacea.
pavonia.
plumaria.
polyſtachya.
ramofa.
fetacea.
fpathacea.
tricufpis.
tripetala.
triſtis.
vifcaria.
Xyris capenfis.
Wildenovia compresfa.
ſtriata.
teres.
Reſtio argenteus.
ariſtatus.

Re-

Reſtio bifidus.
cernuus.
cuspidatus.
digitatus.
elongatus.
erectus.
fruticoſus.
glomeratus.
imbricatus.
incurvatus.
nutans.
parviflorus.
ſcopa.
ſpicigerus.
ſquamoſus.
tetragonus.
umbellatus.
vaginatus.
verticillaris.
Carex capenſis.
clavata.
glomerata.
ſpartea.
Scirpus faſtigiatus.
hottentottus.
hyſtrix.
intricatus.
laciniatus.
marginatus.
membranaceus.
natans.
piloſus.
radiatus.
trispicatus.
Scirpus vaginatus.
Schoenus ariſtatus.
aggregatus.
bulboſus.
capillaceus.
capitellum.
filiforme.
flexuoſus.
inanis.
lævis
lanceus.
ſcarioſus.
ſpicatus.
ſtriatus.
triſtachyos.
Cyperus hirtus.
lanceus.
marginatus.
pulcher.
textilis.
Panicum caudatum.
deuſtum.
Ariſtida capenſis.
hyſtrix.
veſtita.
Alopecurus capenſis.
echinatus.
Agroſtis ſpicata.
Anthiſtiria imberbis.
hiſpida.
Phalaris capenſis.
dentata.
Stipa capenſis.

Sti-

Stipa ſpicata.
Andropogon villoſum.
Chloris falcata.
petræa.
Holcus asper.
avenaceus.
caffrorum.
capillaceus.
ſerratus.
ſetifolius.
Briza capenſis.
geniculata.
Poa cyperoides.
filiformis.
glomerata.
racemoſa.
ſarmentoſa.
ſpinoſa.
ſtriata.
Melica decumbens.
racemoſa.
Dactylis ciliaris.
hispida.
lævis.
ſerrata.
villoſa.
Bromus pectinatus.
Avena antarctica.
ariſtidoides.
elephantina.
lupulina.
pallida.
purpurea.
triſeta.

Triticum diſtichum.
Hordeum capenſe.
Rottboellia dimidiata.
Cynoſurus paniculatus.
uniolæ.
Mollugo hirta.
Protea alba.
aulacea.
bracteata.
candicans.
caudata.
comoſa.
cordata.
decumbens.
daphnoides.
elliptica.
erecta.
glabra.
grandiflora.
heterophylla.
hirſuta.
imbricata.
incurva.
lagopus.
lanata.
linearis.
mellifera.
marginata.
macrocephala.
myrtifolia.
nitens.
obliqua.
obtuſata.

Pro-

Protea odorata.
ovata.
retuſa.
proſtrata.
prolifera.
pyramidalis.
repens.
reticulata.
rugoſa.
ſaligna.
ſcabrida.
ſericea,
ſpathulata.
tenuifolia.
tomentoſa.
torta.
triternata.
truncata.
umbellata.
venoſa.
verticillata.
villoſa.
virgata.
Stilbe cernua.
Scabioſa acaulis.
decurrens.
humilis.
ſcabra.
trifida.
uſtulata.
Fagara armata.
capenſis.
Curtiſia faginea.
Montinia acris.
Manetia barlerioides.
Pavetta caffra.
Oldenlandia capenſis.
Scoparia arborea.
Schrebera ſchinoides.
Budleja incomta.
virgata.
Pænea acuta.
formoſa.
fruticuloſa.
myrtilloides.
tomentoſa.
Cavanilla ſcandens.
Laurophyllus capenſis.
Galium aſperum.
capenſe.
expanſum.
glabrum.
horridum.
mucronatum.
Alchemilla capenſis.
Viſcum capenſe.
obſcurum.
parviflorum.
rotundifolium.
Parietaria capenſis.
lanceolata.
Urtica caffra.
capenſis.
Anthoſpermum galopina.
lanceolatum.
ſcabrum.
Boſcia undulata.
Ilex? crocea.
Plantago capenſis.
hirſuta.
Cuſcuta africana.

1²

D. D.

PLANTARUM CAPENSIUM SPECIES NOVÆ.

QVARUM

PARTEM SECUNDAM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR BEROL ET. FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS ET INSTITUT. NATION. MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

CHRISTIANUS FREDERICUS EWERT

GOTHOBURG STIP. REG.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XII MAJ MDCCCXXIV.

H. A. M. S.

UPSALIÆ

EXCUDEBANT PALMBLAD ET C.

KONUNGENS

TROTJENARE, ASSESSOREN HÖGÅDLE

HERR CHRIST. HENRIK EWERT

OCH

ASSESSORSKAN HÖGÅDLA

FRU CHRIST. ELISAB. EWERT

född MALM

DE HULDASTE FÖRÅLDRAR

tillegnadt

af

Den Sonliga Wördnaden.

Heliotropium capenſe.
Myoſotis echinata.
Echium anguſtifolium.
caudatum.
glabrum.
hiſpidum.
incanum.
paniculatum.
ſcabrum.
ſpicatum.
ſtrigoſum.
trichotomum.
trigonum.
verrucoſum.
Lithoſpermum papilloſum.
ſcabrum.
Cynogloſſum papilloſum.
hirſutum.
hiſpidum.
muricatum.
Anchuſa capenſis.
Menyanthes capenſis.
Retzia capenſis.
Plumbago capenſis.
Convolvulus cordifolius.
criſpus.
Falckia.
filiformis.
haſtatus.
multifidus.
radicans.
ſagittatus.
trilobus.
Ipomoea ſimplex.

Chironia nudicaulis.
tetragona.
Polemonium campanuloides.
roëlloides.
Sideroxylon argenteum.
cymoſum.
Roemeria argentea.
Ceſtrum venenatum.
Solanum bracteatum.
niveum.
quadrangulare.
Olinia cymoſa.
Phyſalis tomentoſa.
Lycium barbatum.
cinereum.
horridum.
rigidum.
tetrandrum.
Roëlla muſcoſa.
ſpicata.
ſquarroſa.
tenuifolia.
Trachelium diffuſum.
Campanula adpreſſa.
bracteata.
capillacea.
cernua.
ciliata.
cinerea.
faſciculata.
hiſpidula.
linearis.
paniculata.

Cam-

Campanula procumbens.
ſeſſiliflora.
ſtellata.
ſubulata.
tenella.
undulata.
unidentata.
Samolus poroſus.
Lobelia anceps.
bellidiflora.
debilis.
depreſſa.
hirſuta.
patula.
ſecunda.
tomentoſa.
volubilis.
ſetacea.
linearis.
ſcabra.
crenata.
urens.
thermalis.
pubeſcens.
pygmæa.
cinerea.
fervens.
bifida.
cardamines.
inciſa.
digitata.
repens.
Impatiens bifolia.
capenſis.

Viola capenſis.
decumbens.
Myrſine retuſa.
Celaſtrus acuminatus.
cernuus.
crispus.
ellipticus.
exciſus.
filiformis.
flexuoſus.
integer.
integrifolius.
laurinus.
linearis.
microphyllus.
obtuſus.
procumbens.
rigidus.
roſtratus.
rotundifolius.
tetragonus.
undatus.
Rhamnus capenſis.
celtifolius.
tetragonus.
Lonicera bubalina.
Diosma alba.
barbigera.
biſulca.
cuſpidata.
deuſta.
enſata.
glanduloſa.

Dios

Diosma linearis.
latifolia.
marginata.
lanceolata.
oblonga.
orbicularis.
ovata.
obtuſata.
pectinata.
rugoſa.
tetragona.
umbellata.
uſtulata.
virgata.
Vitis capenſis.
cirrhoſa.
Phylica calloſa.
capitata.
glabrata.
hirſuta.
imbricata.
lanceolata.
pinifolia.
rosmarinifolia.
ſecunda.
ſpicata.
paniculata.
pinea.
globoſa.
trichotoma.
villoſa.
Brunia alopecuroides.
capitella.
deuſta.
Brunia comoſa.
globoſa.
lanuginoſa.
laxa.
lævis.
microphylla.
paleacea.
phylicoides.
ſquarroſa.
verticillata.
Pergularia edulis.
Stapelia caudata.
ciliata.
faſciculata.
incarnata.
pilifera.
Cynanchum capenſe.
crispum.
filiforme.
obtuſifolium.
Apocynum cordatum.
filiforme.
haſtatum.
lanceolatum.
lineare.
triflorum.
Aſclepias aphylla.
filiformis.
grandiflora.
mucronata.
Echites bispinoſa.
ſucculenta.
Gentiana dubia.

Gar-

Gardenia Rothmannia.
Thunbergia.
Calodendrum capenſe.
Strelitzia auguſta
reginæ.
Theſium fragile.
imbricatum.
lineatum.
ſpicatum.
ſpinoſum.
ſquarroſum.
triflorum.
Chenopodium microphyllum
mucronatum.
ſinuatum.
veſtitum.
Salſola aphylla.
diffuſa.
Vahlia capenſis.
Hydrocotyle linifolia.
tridentata.
triloba.
verticillata.
virgata.
Cuſſonia [illegible]ata.
[illegible]rſiflora.
Aſtra[illegible]ris.
Bupleurum arboreſcens.
capitatum.
ciliatum.
giganteum.
quinquedentatum.
Cau[illegible]ana.
Oen[illegible]ltala.
Oenanthe ferulacea.
inebrians.
interrupta
tenuifolia.
Laſerpitium capenſe.
Peucedanum capillaceum.
tenuifolium.
Conium rugoſum.
Sium aſperum.
filifolium.
grandiflorum.
hiſpidum.
paniculatum.
patulum.
villoſum.
Chærophyllum capenſe.
Seſeli chærophylloides.
filifolium.
ſtriatum.
Smyrnium laterale.
Anethum capenſe.
Rhus alatum.
cirrhiflorum.
crenatum.
cuneifolium.
dentatum.
digitatum.
dimidiatum.
diſſectum.
ellipticum.
eroſum.
exciſum.
glaucum.

Rhus

Rhus inciſum.
lanceum.
micranthus.
mucronatum.
obliquum.
pauciflorum.
pubeſcens.
roſmarinifolium.
ſinuatum.
tridentatum.
villoſum.
ſpicatum.
Clutia acuminata.
ericoides.
heterophylla.
hirta.
pubeſcens.
Pharnaceum albens.
dichotomum.
diſtichum.
glomeratum.
lineare.
marginatum.
microphyllum.
quadrangulare.
ſerpyllifolium.
teretifolium.
mucronatum.
Statice linifolia.
longifolia.
ſcabra.
tetragona.
Droſera acaulis.
cuneifolia.
Linum æthiopicum.
Craſſula alpeſtris.
argentea.
barbata.
capitella.
cephalophora.
columnaris.
corallina.
cordata.
cotyledonis.
crenulata.
decumbens.
deltoidea.
dentata.
hemiſphærica
inanis.
lactea.
marginata.
minima.
mollis.
montana.
muricata.
natans.
perforata.
proſtrata.
pubeſcens.
pyramidalis.
ramoſa.
retroflexa.
rupeſtris.
ſpathulata.
ſpicata.
tecta.

Craſ-

Craſſula thyrsiflora.
tomentoſa.
turrita.
umbellata.
veſtita.
Commelina ſpecioſa.
Hæmanthus falcatus.
pubeſcens.
toxicarius.
undulatus.
Crinum anguſtifolium.
lineare.
obliquum.
ſpecioſum.
Mauhlia enſifolia.
Hyacinthus brevifolius.
convallarioides.
flexuoſus.
Drimia revoluta.
Sanſeviera thyrſiflora.
Lachenalia contaminata.
hirta.
pallida.
pendula.
tricolor.
Cyanella alba.
lutea.
Albuca faſtigiata.
ſpiralis.
viscoſa.
Gethyllis ciliaris.
lanceolata.
villoſa.
Hypoxis alba.
Hypoxis ovata.
plicata.
ſerrata.
villoſa.
Strumaria filifolia.
Eucomis undulata.
punctata.
Tulbagia alliacea.
Maſſonia echinata.
lanceolata.
latifolia.
undulata.
Ornithogalum albucoides.
altisſimum.
bracteatum.
ciliatum.
crenatum.
graminifolium.
maculatum.
nanum.
ovatum.
piloſum.
rupeſtre.
thyrſoides.
Anthericum brevifolium.
caudatum.
ciliatum.
contortum.
crispum.
falcatum.
favoſum.
filifolium.
filiforme.

An-

Anthericum fimbriatum.
flexifolium.
hirſrvum.
incuryum.
lagopus.
latifolium.
marginatum.
muricatum.
nutans.
pauciflorum.
ſcabrum.
ſpicatum.
triquetrum.
undulatum.
Lanaria plumoſa.
Aloë arachnoides.
dichotoma.
humilis.
lingva.
maculata.
picta.
ſinuata.
ſpicata.
Aſparagus dependens.
erectus.
flexuoſus.
lanceus.
medeoloides.
ſcandens.
ſtriatus.
ſubulatus.
undulatus.
volubilis.
Ehrharta digyna.
Ehrharta mnemateia.
longiflora.
Loranthus glaucus.
Juncus capensis.
cephalotes.
punctorius.
serratus.
Rumex lanceolatus.
saggitatus.
spathulatus.
Melanthium ciliatum.
triquetrum.
viride.
wurmbæa.
Limeum æthiopicum.
capense.
Erica axillaris.
bicolor.
bracteata.
caduca.
cephalotes.
cernua.
conſpicua.
cylindrica.
depreſſa.
faſciculata.
florida.
formoſa.
glabra.
glanduloſa.
grandiflora.
hirſuta.
hirta.

Eri-

Erica hispida.
incarnata.
inflata.
laxa.
leucanthera.
margaritacea.
marifolia.
Masſoni.
Monſoniana.
obliqua.
octophylla.
paniculata.
pasſerinæ.
petiolata.
pinea.
plumoſa.
pulchella.
purpurea.
racemoſa.
retorta.
rubens.
ſcabra.
ſerrata.
Sparrmanni.
ſpicata.
tatragona.
Thunbergii.
torta.
transparens.
ventricoſa.
veſtita.
Oenothera villoſa.
Epilobium villoſum.
Struthiola anguſtifolia.
Struthiola nana.
ovata.
Pasſerina anthylloides.
cephalophora.
laxa.
linoides.
nervoſa.
pentandra.*)
ſetoſa.
ſpicata.
ſtricta.
uniflora.
Gnidia argentea.
biflora.
capitata.
carinata.
filamentoſa.
imbricata.
pinifolia.
racemoſa.
ſcabra.
tomentoſa.
Dodonæa anguſtifolia.
Galenia procumbens.
Weinmannia trifoliata.
Sophora cordata.
pedunculata.
rotundifolia.
ternata.
trifoliata.
Casſia capenſis.
Forſkohlea candida.
Augea capenſis.

*) Lonchoſtoma obtusiflora.

Trianthema anceps.
humifuſa.
Bergia glomerata.
Royena pallens.
polyandra.
villoſa.
Dianthus cæſpitoſus.
crenatus.
incurvus.
ſcaber.
Silene bellidifolia.
cernua.
Cotyledon cacalioides.
cuneata.
mammillaris.
paniculata.
papillaris.
purpurea.
reticulata.
teretifolia.
triflora.
Schotia ſpecioſa.
Portulaca caffra.
trigona.
Lythrum tenellum.
Toxicodendron capenſe.
Euclea lancea.
racemoſa.
undulata.
Aponogeton diſtachyon.
Reſeda capenſis.
Euphorbia armata.
coronata.
elliptica.
Euphorbia faſciculata.
muricata.
pomiformis.
radiata.
ſtriata.
Tetragonia hirſuta.
ſpicata.
Aizoon fruticoſum.
glinoides.
paniculatum.
perfoliatum.
ſarmentoſum,
ſecundum.
rigidum.
Meſembryanthemum apetalum.
angulatum.
articulatum.
aureum.
capillare.
ciliatum.
corallinum.
cordifolium.
criniflorum.
decusſatum.
digitiforme.
emarcidum.
faſciculatum.
faſtigiatum.
filiforme.
læve.
lanceum.
lineare.

Me-

Meſembryanthemum
moniliforme.
ovatum.
pinnatifidum.
pruinoſum.
ſabuloſum.
ſeſſile.
teſticulare.
tetragonum.
trichotomum.
truncatum.
tuberoſum.
Geum capenſe.
Capparis capenſis.
triphylla.
Papaver aculeatum.
Nymphæa capenſis.
Mimoſa caffra.
Cliffortia cinerea.
crenata.
ericifolia.
falcata.
filifolia.
graminea.
juniperina.
obcordata.
odorata.
pulchella.
ſerrata.
teretifolia.
Sparrmannia africana.
Atragene tenuifolia.
Hypericum æthiopicum.
verticillatum.

Adonis æthiopica.
capenſis.
veſicatoria.
Ranunculus capenſis.
pubeſcens.
Zamia cycadis.
Piper capenſe.
reflexum.
retuſum.
Thunbergia capenſis.
Phryma dehiſcens.
Gerardia ſcabra.
tubuloſa.
Antirrhinum aphyllum.
pinnatum.
unilabiatum.
Hemimeris diffuſa.
montana.
ſabuloſa.
Plectranthus fruticoſus.
Capraria lanceolata.
rigida.
undulata.
Selago caneſcens.
ciliata.
cinerea.
divaricata.
geniculata.
heterophylla.
hirta.
hispida.
polygaloides.
puſilla.

Se-

THESES

I.

Etiamſi quoddam, naturæ veſtigiis incedens, Botanicum inveniretur Syſtema, ſexuale tamen illud Linnæanum, ſemper utilisſimum erit.

II.

Auctores vero, qui medium inter naturale Systema et artificiale tenent, utriusque fundamenta turbant.

III.

Contentio, quid in natura ſit ſpecies, quidve varietas, parvi ſane momenti; in hoc ſumma rei conſiſtit, ut rite cognoſcamus, quasnam profert formas vis Naturæ creatrix.

IV.

In natura ſpecies tantum exiſtunt, adſunt vero genera in Systemate, ut innumeræ facilius disponantur formæ.

V.

Est idea haud rejicienda, Naturam catenæ imagine ſibi proponere; hæc vero catena numquam ſimplex procurrit, ſed in ramos ſese invicem connectentes, dispersa.

VI.

Iacet vero explicatio hujus ideæ in differentia inter *affinitatem* et *analogiam*.

D. D.

PLANTARUM CAPENSIUM SPECIES NOVÆ.

QVARUM

PARTEM TERTIAM.

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA.
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR BEROL ET. FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION. MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

PETRUS AXELIUS FRÖST.

MEDELP. JEMTLANDUS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XIX MAJ MDCCCXXIV.

H. A. M. S.

UPSALIÆ
EXCUDEBANT PALMBLAD ET C.

KONUNGENS TROMAN,

KAMMARRÅTTSRÅD, RIDDARE AF KONGL. WASA ORDEN

HERR MAGNUS SELLING,

KONUNGENS TROTJENARE,

HIST. LECTOR, THEOL. CANDIDAT

HERR MAG. OL. FR. FORSSBERG,

RECTOR SCHOLÆ TRIVIALIS

HERR MAG. JONAS SWEDBOM,

BORGMÅSTARINNAN,

HÖGÅDLA FRU M. C. WESTERBERG

HÖGÅDLA FRU A. M. EURÉN

SAMT

HÖGÅDLA FRU E. C. C. KJÖHN!

Glad omfattar jag detta tillfälle, att teckna de Välgörares namn, hvilkas gemensamma bemödanden för mitt väl, jag alltid skall förvara i tacksamt minne. Med dessa tänkesätt framlefver jag

EDER

ödmjukaste tjenare

P. A. FROST.

WÅLBORNA FRU

HELENA CHRIST. HJORT AF ORNÅS

Den godhet, hvarmed jag alltid haft äran blifva bemött, är mig en säker borgen att detta svaga men uppriktiga uttryck af min tacksamhet och erkänsla med benägenhet anses. Under detta glada hopp, och med liflig känsla af mina förbindelser för åtnjutna välgerningar, framlefver jag

EDER

ödmjukaste tjenare

P. A. FRÖST.

THESES

I.

Syſtema ſexuale tironum eſt pœdagogus ad templum Floræ; Syſtema Naturæ provectioribus tamquam ſacerdatibus templi ſanctum ſanctorum aperit.

II.

Utrorumque auctori Linnæo plurimum debet non ſolum orbis litteratus verum etiam ruſticus;

III.

Ejus enim opera, ille melius videt, hic melius vivit.

IV.

Numerus claſſium Linnæanarum forſitan non injustisſime minuitur.

V.

Monoecia vero et Dioecia, hae reductione retineri posſent, niſi in Dioecia ingens inde confuſio oriretur.

Selago rotundifolia.
triqvetra.
verbenacea.
Hebenſtretia fruticoſa.
Erinus marittimus.
triſtis.
Suchnera cuneifolia.
pinnatifida.
Manulea altissima.
antirrhinoides.
argentea.
capillaris.
capitata.
cœrulea.
corymboſa.
cuneifolia.
erinoides.
heterophylla.
integrifolia.
microphylla.
pinnatifida.
plantaginis.
rubra.
thyrſiflora.
Orobanche purpurea.
Ruellia depreſſa.
piloſa.
pungens.
Salvia aurita.
dentata.
rugoſa.
runcinata.
ſcabra.
Juſticia ariſtata.
Juſticia echioides.
orchioides.
procumbens.
verticillaris.
Acanthus capensis.
carduifolius.
furcatus.
integrifolius.
procumbens.
Heliophila amplexicaulis.
Heliophila digitata.
filiformis.
flava.
pinnata.
puſilla.
Chamira cornuta.
Peltaria capenſis.
Cheiranthus calloſus.
ſtrictus.
Phyllanthus incurvus.
varicoſus.
Ciſſampelos capenſis.
fruticoſa.
Hydnora africana.
Aitonia capenſis.
Croton capenſe.
Hermannia biſerrata.
ciliaris.
denudata.
diffuſa.
filifolia.
glabrata.
pulchella.

Her-

Hermannia ſalvifolia.
Zygophyllum cordifolium.
microphyllum.
retrofractum.
Ekebergia capenſis.
Meniſpermum capenſe.
Oxalis cernua.
compreſſa.
glabra.
bifida.
lanata.
minuta.
natans.
punctata.
repens.
ſericea.
tomentoſa.
Sida abutiloides.
arborea.
ternata.
Hibiſcus pedunculatus.
præmorſus.
urens.
Monſonia filia.
Pelargonium abrotanifolium.
appendiculatum.
exſtipulatum.
glaucum.
hiſpidum.
lævigatum.
oenotheræ.
qvercifolium.
radula.
ſtipulaceum.
Pelargonium ternatum.
tetragonum.
variegatum.
Erodium incarnatum.
Monſonia emarginata.
Polygala mixta.
microphylla.
ſqvarroſa.
teretifolia.
trinervia.
parviflora.
ſtriata.
laxa.
micranthus.
phylicoides.
filiformis.
ſtipulacea.
alopecuroides.
tomentoſa.
amoena.
virgata.
umbellata.
cernua.
Ononis qvinata.
ſpdcata.
hirſuta.
ſtipulata.
microphylla.
capillaris.
villoſa.
heterophylla.
decumbens.
ſericea.

Ono-

Ononis exciſa.
racemoſa.
elongata.
micranthus.
ſecunda.
ſtrigoſa.
glabra.
lagopus.
faſciculata.
Oedmannia lancea.
Lebeckia humilis.
ſericea.
denſa.
armata.
pungens.
Rafnia angulata.
anguſtifolia.
ſpicata.
filifolia.
axillaris.
retroflexa.
erecta.
diffuſa.
oppoſita.
elliptica.
Viborgia ſericea.
obcordata.
fuſca.
Hypocalyptus cordatus.
caneſcens.
glaucus.
ſericeus.
pedunculatus.
calyptratus.
Hypocalyptus obcordatus.
Erythrina caffra.
Borbonia undulata.
Sarcophyllus carnoſus.
Crotalaria parvifolia.
lanata.
reflexa.
elongata.
capenſis.
piloſa.
villoſa.
volubilis.
lineata.
Anthyllis qvinqvefolia.
viſiaflora.
Indigofera denudata.
digitata.
filiformis.
fruteſcens.
ovata.
ſtricta.
incana.
erecta.
filifolia.
capillaris.
heterophylla.
punctata.
Hedyſarum ciliatum.
ſqvarroſum.
tetraphyllum.
Hallia flaccida.
imbricata.
alata.

Hal-

Hallia lanceolata.
Liparia myrtifolia.
villoſa.
capitata.
teres.
hirſuta.
umbellifera.
tecta.
tomentoſa.
Aſpalathus mucronata.
acuminata.
rugoſa.
fuſca.
obtuſata.
villoſa.
ſericea.
cinerea.
lotoides.
heterophylla.
virgata.
rubens
nivea.
armata.
hyſtrix.
comoſa.
cephalotes.
triqvetra.
incurva.
ſpicata.
hiſpida.
flexuoſa.
incomta.
aſparagoides.
pingvis
Aſpalathus affinis.
ſangvinea.
lactea.
multiflora.
ſqvarroſa.
bracteata.
vulnerans.
pinea.
divaricata.
juniperina.
trigona.
abietina.
ſubulata.
aculeata.
ſpineſcens.
pungens.
Phaſeolus capenſis.
Dolichos gibboſus.
decumbens.
Glycine ſecunda.
glanduloſa.
totta.
heterophylla.
erecta.
argentea.
Galega ſiliformis.
puſilla.
falcata.
trifoliata.
ſericea.
totta.
mucronata.
humilis.

Gale-

Galega pinnata.
capenſis.
grandiflora.
ſtriata.
Colutea rigida.
pubeſcens.
proſtrata.
exciſa.
obtuſata.
linearis.
veſicaria.
tomentoſa.
Pſoralea rotundifolia.
capitata.
linearis.
mucronata.
triflora.
tomentoſa.
racemoſa.
involucrata.
argentea.
ſtriata.
ſtachydis.
axillaris.
lævigata.
Trigonella glabra.
tomentoſa.
hirſuta.
villoſa.
armata.
Trifolium ſtipulaceum.
hirſutum.
lanatum.
diffuſum.

Hyoſeris tenella.
Scorzonera capenſis.
Lactuca capenſis.
Sonchus glaber.
umbellifer.
Crepis ſtriata.
Roſenia glanduloſa.
Rohria ſulcata.
biſulca.
pectinata.
patula.
lanceolata.
ſetoſa.
hiſpida.
obovata.
cuneata.
incana.
ſpinoſisſima.
monanthos.
armata.
pungens.
carlinoides.
cynaroides.
cruciata.
decurrens.
palmata.
Cacalia acaulis.
arbuſcula.
articulata.
qvinqveloba.
radicans.
rigida.
ſcandens.

Ca-

Cacalia tomentoſa.
Eupatorium cinereum.
retrofractum.
Pteronia cephalotes.
cinerea.
echinata.
faſciculata.
faſtigiata.
flexicaulis.
glabrata.
glomerata.
aſpera.
hirſuta.
paniculata.
ſucculenta.
inflexa.
viſcoſa.
menbranacea.
minuta.
oppoſitifolia.
pallens.
glauca.
retorta.
ciliata.
ſcarioſa.
ſpinoſa.
villoſa.
Stæhelina corymboſa.
faſciculata.
Denekia. capenſis.
Tarchonanthus ericoides.
glaber.
ellipticus.
dentatus.

Tarchonanthus racempſus.
lanceolatus.
Athanaſia cinerea.
filiformis.
pectinata.
pinnata.
uniflora.
flexuoſa.
tomentoſa.
glabra.
caneſcens.
ſcabra.
hirſuta.
qvinqvedentata.
aſpera.
parviflora.
Relhania ſqvarroſa.
pumila.
ſesſiliflora.
paleacea.
ſantolinoides.
tomentoſa.
reflexa.
pungens.
trinervis.
qvinqvenervis.
pinnata.
Conyza caneſcens.
Senecio angulatus.
cordifolius.
cruciatus.
diffuſus.
eroſus.

Sene-

Senecio glaſtifolius.
juniperinus.
lanatus.
lyratus.
marginatus.
maritimus.
roſmarinifolius.
abruptus.
ſtriatus.
pinnulatus.
criſtatus.
heterophyllus.
undulatus.
criſpus.
ſpiræifolius.
arenarius.
littoreus.
crenatus.
ſesſilis.
qvercifolius.
repandus.
ſqvamoſus.
inciſus.
glutinoſus.
carnoſus.
myrrhifolius.
muricatus.
lævigatus.

Cineraria cacalioides.
capillacea.
haſtifolia.
lineata.
filifolia.
coronata.

Cineraria pumila.
tusſilagiris.
lanata.
lobata.
pedunculata.
aſpera.
globifera.
nudicaulis.
bipinnata.
puſilla.
qvinqvefida.

Othonna athanaſiæ.
cacalioides.
capillaris.
ciliata.
digitata.
ericoides.
heterophylla.
lateriflora.
lingva.
linifolia.
munita.
pinnata.
trifida.
trifurcata.
virginea.
capillaris.
ſulcata.
amplexicaulis.
imbricata.
denticulata.
tuberoſa.
multifida.

Othonna pinnatifida.
qvinqvedentata.
tagetes.
Carlina lyrata.
Stobæa glabrata.
decurrens.
lanata.
rigida.
heterophylla.
pinnatifida.
pinnata.
carlinoides.
Tanacetum obtuſum.
grandiflorum.
multiflorum.
veſtitum.
axillare.
longifolium.
linifolium.
Gnaphalium oculus.
latifolium.
umbellatum.
criſpum.
declinatum.
denudatum.
fulgidum.
piloſellum.
polyanthos.
aſperum.
hiſpidum.
hirſutum.
capitatum.
decumbens
veſtitum.
Gnaphalium verticillatum.
ſplendidum.
appendiculatum.
debile.
puſillum.
expanſum.
micranthum.
maculatum.
dealbatum.
proſtratum.
pygmæum.
ſtæhelinoides.
trifidum.
revolutum.
rubellum.
molle.
capitellatum
ſtrigoſum.
cernuum.
ſcabrum.
humile.
undulatum.
exciſum.
tinetum.
polifolium.
ſpathulatum.
auriculatum.
tricoflatum.
qvinqvenerne.
milleflorum.
orbiculare.
rotundifolium.
capillaceum.

D. D.

PLANTARUM CAPENSIUM SPECIES NOVÆ.

QUARUM

PARTEM QVARTAM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA

MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR BEROL ET FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

OTTO LEOPOLDUS FOGELMARCK.

Ostrogothus.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XXIV NOV. MDCCCXXIV.

H. A. M. S.

UPSALIÆ
EXCUDEBANT PALMBLAD ET C.

De huldaste Föräldrar

Af sonlig vördnad, kärlek och tacksamhet.

Elichrysum squamosum.
striatum.
lancifolium.
argenteum.
radicans.
fulgidum.
stoloniferum.
recurvatum.
paniculatum.
Erigeron scabrum.
hirtum.
incisum.
pinnatum
pinnatifidum.
Arnica lanata.
grandis.
cordata.
tabularis.
crenata.
sinuata.
serrata.
Doria nivea.
undulata.
perfoliata.
denticulata.
serrata.
erosa.
incisa.
pinnatifida.
alata.
elongata.
bipinnata.
Jacobæa angustifolia.
mucronata.
Jacobæa nivea.
bidentata.
scabra.
peucedanifolia.
inclinata.
Aster dentatus.
muricatus.
strigosus.
villosus.
macrorhizus.
obtusatus.
hirtus.
elongatus.
heterophyllus.
serratus.
rotuudifolius.
cymbalariæ.
Pentzia crenata.
Osteospermum herbaceum.
spinescens.
triquetrum.
teretifolium.
scabrum.
incanum.
bidens.
hirsutum.
niveum.
perfoliatum.
arctotoides.
pinnatifidum.
bipinnatum.
Lidbeckia lobata.
bippinnata.

Eriocephalus glaber.
Oedera alienata.
hirta.
Stoebe incana.
phylicoides.
fasciculata.
disticha.
reflexa.
scabra.
virgata.
aspera.
rhinocerotis.
cernua.
nivea.
Corymbium glabrum.
nervosum.
hirtum.
villosum.
filiforme.
Chrysanthemum incanum.
glabratum.
hirtum.
Perdicium nervosum.
Leysera ciliata.
incana.
arctotoides.
pilosella.
ovata.
picta.
polifolia.
Gorteria linearis.
diffusa.
uniflora.
incisa.
Gorteria pinnata.
pectinata.
othonnites.
integrifolia.
ciliata.
Lapeirousia calycina.
Osmites dentata.
Choristea carnosa.
spinosa.
Calendula tomentosa.
glabrata.
decurrens
graminifolia.
parviflora.
scabra.
aspera.
muricata.
hispida.
amplexicaulis.
cuneata.
pinnata.
Arctotis linearis.
argentea.
pinnatifida.
serrata.
glandulosa.
grandis.
elongata.
decumbens.
diffusa.
scabra.
incisa.
muricata.

Arctotis lævis.
petiolata.
lanata.
formosa.
caulescens.
interrupta.
scapigera.
breviscapa.
undulata.
denudata.
candida.
pectinata.
elegans.
trifida
punctata.
nodosa.
pinnata.
nudicaulis.
cernua.
sericea.
tenuifolia.
Acrostichum cordatum.
Pteris cuspidata.
tabularis.
confluens.
incisa.
auriculata.
capensis.
flabellata.
hastata.
Asplenium falcatum.
furcatum.
Polypodium ensiforme.
capense.
Polypodium tortum.
Adianthum capense.
auriculatum.
Trichomanes incisum.
Jungermannia convexa.
podophylla.
Dicranum crispum.
curvatum.
Hypnum asplenioides.
præmorsum.
Urceolaria excavata.
Patellaria incarnata.
pallidonigra,
Calicium helophorum.
Isidium tabulare.
Psoroma rubiginosa.
torulosa,
Collema crispum.
Endocarpon Thunbergii.
Lobaria hottentotta,
perforata.
Sticta gilva.
tomentosa,
Physcia fastigiata.
flaminea.
capensis.
flavicans.
Scyphophorus menocarpus.
Usnea divaricata.
Ulva filiformis.
Fucus pinnatifidus.
ornatus.
Clavaria capensis.
Lycoperdon carcinomale.

Plantarum harum capensium catalogus communicatus est ex illis speciebus, qvas Celeb. Præses colligere Ipse potuit, quibus adjungere noluit illas novas species, quas alii Botanici descripserunt, ne suam in alienam messem immitteret falcem.

* * *

In Indiæ orientalis magnis insulis contigit quidem Celeb. Præsidi ingentem plantarum numerum, etiam novarum specierum, colligere. Plurima vero harum specimina neque examini sufficienter subjecta, neque descripta, in herbario conservantur. Omnes itaque illas species novas, quæ ex insulis Java et Ceilona allatæ sunt, recencere non licebit; sed tantum modo illas, quæ sparsim in variis vel Dissertationibus, vel actis Societatum scientiarum descriptæ occurrunt.

Genera plantarum nova Indica.

Myristica.	Fagræa.
Radermachia.	Keura.
Nipa.	Inocarpus.
Licuala,	Wahlbomia.
Casuarina.	Lightfootia.

Spe-

SPECIES ORIENTALIS INDIÆ NOVÆ.

Myristica glomerata.
Moschata.
tomentosa.
Radermachia incisa.
integra.
Casuarina equisetifolia.
Nipa fruticans.
Amomum compactum.
Costus speciosus.
Kæmpferia speciosa.
Jasminum ceilanicum.
multiflorum.
verticillatum.
Ficus drupacea.
falcata.
heterophylla.
hispida.
nitida.
microcarpa.
punctata.
reflexa.
repens.
reticulata.
sinuata.
Carex chinensis.
Apluda digitata.
Rottboellia exaltata.
Oldenlandia hirsuta.
Urtica fruticosa.
stimulans.
Keura odora.
Convolvulus capitatus.
Convolvulus grandiflorus.
peltatus.
Gardenia micranthus.
scandens.
Fagræa ceilanica.
Licuala spinosa.
Calamus nipære.
salac.
Tectona grandis.
Oryza mutica.
Diospyros ebenum.
hirsuta.
Daphne javanica.
Quassia? ceilanica.
Osbeckia ceilanica
glabra.
verticillata.
Inocarpus edulis.
Calophyllum ellipticum.
excisum.
nagassarium.
Lightfootia indica.
Lagerstroemia javanica.
Wahlbomia indica.
Dillenia dentata.
ensata.
integra.
retusa.
speciosa.
Thunbergia javanica.
indica.

Thun-

Thunbergia malabarica.
Phyllanthus debilis.
racemosus.
Croton reticulatum.
Ricinus inermis.
Dolichos lobatus.
Hedysarum biflorum.
gyrans.
Acrostichum auritum.
quercifolium.
Polypodium alternifolium.
Polypodium phymatodes.
rigidulum.
stigmosum.
æniatum.
triseriale.
Aspidium ambiguum.
obtusatum.
pteroides.
Pteris attenuata.
tripartita.
Polytrichum convolutum.

&c. &c.

THESES

I.

Uti omnes aliæ scientiæ, ita etiam omni ex parte absolutum enucleatumque Botanices systema, nonnisi ex *infinita* annorum serie perfectionem suam requirit. Tale vero systema, ut in unum finem conspirans Botanices, Physiologiæ plantarum pariter ac Chemiæ foedus et quasi amicus concentus, in idea sua concipi potest.

II.

Neque alio modo concipi posse putamus absolutum Naturæ studium, quo sentiendi tenore seposito nomina potius, quam res ipsas proponeret.

III.

Quod vero ad Botanices, qualis sit, studium attinet, eorum ardor præcipue commendandus habeatur, qui omnem plantarum acervum in ordines, uti dicunt, naturales redigere conantur. Scilicet, quidquid infra lunam occurrat, ut caducum ita etiam simplex est; quare decet in magnis Naturæ veritatibus proponendis, simplicitatem et consentaneum ordinem semper sequi et adorare.

IV.

Id tamen monendum censemus, quod omne systema Naturale nonnisi ex characteribus plantarum externis determinandum sit, quoniam alias continuam ipsam, quam quærimus, plantarum seriem interruptam fore, a priori jam patet.

V.

Neque hoc ita dictum volumus, ut immortalis Linnæi circa Botanicen merita minoris æstimemus; putamus tantum nihil omnino in rerum natura immutatum manere, igiturque Botanicen, ut ipsæ plantæ, perpetuas mutationes et vicissitudines esse subituram; quare unicuique sæculo sua laus tribuatur.

VI.

In eo vero præcipue plerique recentiorum errare videntur, quod genera et species plantarum perpetuo dividant subdividantque. Quod quidem novitatis studium, inepte adhibitum, tantum abest, ut aliquid ad incrementum et progressum Botanices, ut potius ad generalia cum specialibus, majora cum minutissimis confundenda conferre videatur. Sit, quod neque ullus limes genera et species partiatur, neque partiri possit; genuinus tamen naturæ alumnus numquam ita decipitur, ut omnia commisceat, et artificio analytico, quo nihil fere efficitur, ita subdividat, ut nullus demum subdividendi finis existat.

D. D.

PLANTARUM JAPONICARUM NOVÆ SPECIES,

QVAS

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR BEROL ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. ET. FRANCOF. LUND. HARLEM. AMSTELD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION. MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

OL. ANDR. WALLSTRÖM
GESTRICIO-HELSINGUS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XIV APRIL. MDCCCXXIV.

H. A. M. S.

UPSALIÆ
EXCUDEBANT PALMBLAD ET C.

DOMINO EXPERIENTISSIMO

SAMUELI WALLNER

MED. DOCTORI ET CHIR. MAGISTRO

MEDICO URBIS HUDIKSVALLIÆ

SACRUM

voluit debuit

OL. ANDR. WALLSTRÖM

ENKEFRU

REGINA JACOB. WALLSTRÖM

FÖDD REGNANDER

DEN HULDASTE MODER

Helgadt

af

Sonlig Kårlek.

PLANTARUM IAPONICARUM

NOVÆ SPECIES

Præteriti ad finem vergentis Seculi ut innoteſcerent Inventa botanica illuſtrium recentiorum Peregrinatorum, placuit illuſtrisſimæ Academiæ Scientiarum Pariſinæ, Botanicos celebres exhortare, ad Secum communicanda Ipſorum nova detecta, quæ eo tempore, ſuis ſub itineribus, e Regno Vegetabili facere potuerunt. Felix hæc et utilis opera coronata foret inſigni quodam honorario, Illi adjudicando, qui plurimas Species, ante ignotas, detegisſe deprehendebatur.

Turbulenta tempora et Revolutiones exortæ, quæ poſtea per ſæpius iterata et Europam devaſtantia bella inciderunt, etiam Litteris et Scientiis multum noxia; hanc tam glorioſam propoſitionem vanam reddiderunt. Ego itaque, poſt recuperatam aliquatenus Europæ tranquillitatem, et dulce, quo imprimis in borealibus terris, felici ſub auſpicio, lætisſimi fruimur, otium, pro Exercitio primum editurus meum ſpecimen eruditionis academicæ, non intermittere volui, quin Cel. Præſidem rogarem, ut mihi liceret, publici juris facere et eruditis Europæ curioſis Botanophilis enumerare, numero non pauca illa detecta botanica, quæ ſub novenni peregrinatione Ejus in exteris terris, indefesſa opera indagata fuerunt, et quorum ſpecimina quoque, per incomparabilem Ejus liberalitatem, plurima herbaria, tam publica, quam privata abunde exornant.

Si ad Tempus usque antiquisſimorum, quos novimus, Botanicorum, ſicque ad ipſa incunabula Scientiæ reſpicere velimus, facile inveniemus, quam fuerit exigua Scientiæ hujus Patrum cognitio. Noverunt Græci Botanici 500, Romani circiter 600 plantarum Species.

Poſt hæc initia ab ipſa infantia rei herbariæ: poſt detectas novas terræ regiones et integras mundi partes, imprimis Aſiam Orientalem et Americam: poſt innumera deinde inſtituta itinera repetita et detectas inſulas Auſtrales, quam ingentem et omnino ſtupendum numerum Stirpium detexerunt, depinxerunt atque deſcripserunt indefesſi et laudatisſimi Botanici, in ſummam Creatoris gloriam, et humani generis felicitatem! Horum indefesſæ operæ debemus hodie ſaltem 30,000 ſpecies plantarum cognitarum; et quotidie hicce quoque numerus increſcit.

Plantas *Malabaricas* cognitas nobis reddiderunt
Rhede van Oudshorn, Roxburg, Koenig.
— *Ceilanicas* Hermannus, Burmannus.
— *Amboinenſes* Rumphius.
— *Inſularum Indiæ orient.* Piſo, Burmannus.
— *Americæ meridionalis* Plumier, Aublet, Swartz, Sloane, Brown, Humboldt, Bonpland, Rolander et Iacquin.
— *Chinenſes* Osbeck, Laureiro.
— *Iaponicas* Kæmpfer, Thunberg.
— *Americæ occidentalis* Kalm, Gronovius, Bertram.
— *Capitis bonæ ſpei* Hermannus, Hartogius, Oldenlandius, Burmannus, Thunberg.
— *Africæ borealis* des Fontaine.
— *Polyneſenſes* Banks et Solander, Forſter et Sparrman, Brown, Commerſon, la Billiardiere.

Sy-

— *Syriæ* de la Billiardiere.
— *Girneenſes* Adanſon, Smeatman, Iſert, Afzelius.
— *Sibiricas et Tauricas* Pallas, Bieberſtein, Steven.

Ut taceamus alios plures, et illos omnes, qui plantas Europeas variarum regionum et regnorum novas et antiquis Botanicis incognitas, deſcripſerunt.

Mihi imprimis illa Genera et Species Plantarum novas recenſere propoſui, quæ ſub ſuis, in peregrinis terris et longinquis itineribus, detegere contigit Celeberrimo meo Præſidi, de utili ſcientia botanica multum Meritisſimo.

Poſt finita in Africa et Asia feliciter plurium annorum itinera, et felicem in Patriam reditum, contigit quidem Illi plurima individua nova et antea incognita publici juris facere tam Animalium, quam imprimis Vegetabilium, in variis editis Disſertationibus, Societatum Scientiarum Actis, in Supplemento Linnæano, Flora Iaponica et Capensi, aliisque. Hæc tamen, in Flore juventutis facta in Hiſtoria Naturali detecta, ad plura usque millia dudum cum orbe erudito communicata, adeo ſunt ſparſa, ut non inutile fore crediderim, ſi ea, quæ in Inſulis Iaponicis et promontorio bonæ ſpei detecta ſunt heic in unum collecta enumerarentur.

Genera nova plantarum, quæ in Iaponia, annis 1775 et 1776 indagare contigit, quæque in Disſertationibus Academicis et in Flora Japonica, anno 1784 impresſa occurrunt, uti et Species Plantarum Iaponicarum, ibi ſimiliter deſcriptæ, nec antea Botanicis rite notæ, ſunt, quæ ſequuntur.

GE-

GENERA plantarum nova *Japonica:*

Leerſia.
Kyllingia.
Othera.
Orixa.
Skimmia.
Aucuba.
Nigrina.
Gonatocarpus.
Nageia.
Doræna.
Weigela.
Bladhia.
Hovenia.
Bumalda.
Pollia.
Lindera.
Nandina.
Rupifraga.
Deutzia.
Tomex.
Apactis.
Eurya.
Houtuynia.
Dryandra.
Todea.
Stereocaulon.

Species plantarum novæ Japonicæ:

Amomum Mioga.
Ligustrum Japonicum.
Olea fragrans.
Syringa ſuspenſa.
Globba japonica.
Salix japonica.
integra.
Orchis japonica.
radiata.
Serapias erecta.
falcata.
Epidendrum nervoſum.
teres.
ſtriatum.
Limodorum falcatum.
Cypripedium japonicum.
Oſyris japonica.
Valeriana villoſa.
Ficus erecta.
ſtipulata.
Iris japonica.
orientalis.
ensata.
Cucurbida hispida.
Cucumis conomon.
Bryonia japonica.
Kyllingia triceps.
Carex brunnea.
gibba.
japonica.
cephalotes.
pumila.
tristachya.
Saccharum japonicum.

Anthiſtiria ſetoſa.
Leerſia hispida.
Panicum biſulcatum.
Andropogon crinitum.
cotuliferum.
ſerratum.
Paſpalum villoſum.
Cenchrus hordeiformis.
purpuraſcens.
Milium globoſum.
Agroſtis ciliata.
Poa barbata.
ferruginea.
hirta.
japonica.
Feſtuca misera.
pauciflora.
Bromus bifidus.
japonicus.
Qveria trichotoma.
Callicarpa japonica.
Orixa japonica.
Othera japonica.
Skimmia japonica.
Cornus japonica.
dilatata.
Aucuba japonica.
Nigrina ſpicata.
ſerrata.
Viſcum japonicum.
Fagara horrida.
Galium ſtrigoſum.
Elæagnus crispa.
glabra.
Elæagnus macrophylla.
multiflora.
pungens.
umbellata.
Gonatocarpus micranthus.
Urtica japonica.
macrophylla.
villoſa.
Boehmeria fruteſcens.
ſpicata.
Nageia nagi.
Ilex crenata.
japonica.
emarginata.
integra.
latifolia.
rotunda.
ſerrata.
Betula japonica.
Cynogloſſum japonicum.
Lyſimachia japonica.
Doræna japonica.
Convolvulus edulis.
japonicus.
trinervis.
Campanula glauca.
marginata.
tetraphylla.
triphylla.
Menyanthes peltata.
Lobelia radicans.
campanuloides.
Lonicera japonica.

Lo-

Lonicera flexuoſa.
Weigela japonica.
coræenſis.
Solanum lyratum.
Lycium joponicum.
Ceanothus japonicus.
Bladhia crispa.
glabra.
japonica.
villoſa.
Celaſtrus alatus.
dilatatus.
japonicus.
orbiculatus.
ſtriatus.
tobira.
Hovenia dulcis.
Vitis heterophylla.
flexuoſa.
japonica.
pentaphylla.
Gardenia radicans.
Tabernæmontana elliptica.
Pergularia japonica.
Bumalda trifoliata.
Chenopodium virgatum.
Peucedanum japonicum.
Sium decumbens.
japonicum.
Chærophyllum ariſtatum.
ſcabrum.
Sambucus japonica.
Aralia cordata.
japonica.
Aralia pentaphylla.
Viburnum cuſpidatum.
dilatatum.
eroſum.
hirtum.
macrophyllum.
ſerratum.
plicatum.
tomentoſum.
virens.
Commelina japonica.
Chamærops excelſa.
Lilium japonicum.
longiflorum.
lancifolium.
ſpecioſum.
maculatum.
cordifolium.
Uvularia cirrhoſa.
hirta.
Ornithogalum japonicum.
Scilla japonica.
orientalis.
Anthericum japonicum.
Pollia japonica.
Asparagus japonicus.
Convallaria japonica.
ſpicata.
Hemerocallis lancifolia.
japonica.
Orontium japonicum.
Lindera umbellata.
Nandina domeſtica.

Ra-

Rajania hexaphylla.
quinata.
Dioſcorea japonica.
quinqueloba.
ſeptemloba.
Vaccinium bracteatum.
ciliatum.
hirtum.
Diospyros kaki.
Daphne odora.
Acer disſectum.
japonicum.
palmatum.
pictum.
ſeptemlobum.
trifidum.
Polygonum filiforme.
multiflorum.
Paulinia japonica.
Laurus glauca.
umbellata.
pedunculata.
Quercus acuta.
cuspidata.
dentata.
glabra.
glauca.
ferrata.
Andromeda japonica.
Rupifraga farmentoſa.
Dianthus japonicus.
Deutzia ſcabra.
Stellaria undulata.
Sedum lineare.

Lychnis coronata.
Tomex japonica.
Apactis japonica.
Eurya japonica.
Meniſpernium acutum.
trilobum.
japonicum.
Myrtus lævis.
Prunus aspera.
elliptica.
glanduloſa.
japonica.
inciſa.
paniculata.
tomentoſa.
Cratægus glabra.
lævis.
villoſa.
Mespilus japonica.
Pyrus japonica.
Spiræa calloſa.
inciſa.
palmata.
Roſa multiflora.
rugoſa.
Rubus inciſus.
plamatus.
trifidus.
triphyllus.
villoſus.
Geum japonicum.
Actæa japonica.
Chelidonium japonicum.

Tern-

Ternſtrômia japonica.
Corchorus japonicus.
flexuoſus.
ſcandens.
ſerratus.
Cycas revoluta.
Aconitum japonicum.
Begonia grandis.
Arum ternatum.
ringens.
Houtuijnia cordata.
Magnolia ſericea.
hirſuta.
obovata.
tomentoſa.
Uvaria japonica.
Thalictrum japonicum.
Anemone cernua.
Atragene japonica.
Clematis florida.
japonica.
paniculata.
trifoliata.
Ranunculus ternatus. c. Tab.
japonicus.
Hypericum erectum.
japonicum.
patulum.
Ajuga decumbens.
Nepeta incana.
Sideritis ciliata.
Melittis japonica.
Ocymum acutum.
Ocymum ſcabrum.
criſpum.
inflexum.
rugoſum.
virgatum.
Gerardia japonica.
Bignonia grandiflora.
tomentoſa.
Lindernia japonica.
Ruellia japonica.
ſerrata.
Juſticia japonica.
lancea.
crinita.
Salvia japonica.
Volkameria japonica.
Clerodendrum trichotomum.
Vitex ovata.
Cardamine ſcutata.
Sinapis cernua.
japonica.
Cupreſus japonica.
pendula.
Thuja dolabrata.
Dryandra cordata.
Sterculia tomentoſa.
Croton acutum.
japonicum.
Camellia ſaſanqua.
Taxus macrophylla.
verticillata.
Fumaria pallida.
racemoſa.

Fu-

Ranunculus ternatus.

Fumaria decumbens.
incifa.
Dolichos incurvus.
cultratus.
lineatus.
hirſutus.
umbellatus.
Glycine villoſa.
Lathyrus japonicus.
Hedyſarum caudatum.
incanum.
microphyllum.
piloſum.
racemoſum.
ſericeum.
ſtriatum.
tomentoſum.
virgatum.
Citrus japonica.
Hopea lucida.
Picris japonica.
flexuoſa.
Prenanthes chinenſis.
debilis.
dentata.
haſtata.
humilis.
integra.
lyrata.
multiflora.
ſquarroſa.
Serratula japonica.
Carduus linearis.
Atractylis lancea.
Atractylis ovata.
Eupatorium japonicum.
Artemiſia capillaris.
japonica.
Gnaphalium japonicum.
Erigeron japonicum.
ſcandens.
Seneico japonicus.
Aſter hiſpidus.
ſcaber.
Cineraria japonica.
Inula dubia.
japonica.
Arnica ciliata.
japonica.
palmata.
Perdicium tomentoſum.
Chryſantemum japonicum.
Ophiogloſſum japonicum.
Oſmunda japonica.
lancea.
ternata.
Todea haſtata.
Acroſtichum lingva.
Pteris nervoſa.
ſinuata.
Woodvardia japonica.
orientalis.
Hemionitis japonica.
Aſplenium japonicum.
inciſum.
lanceum.
Polypodium enſatum.

Poly-

Polypodium ellipticum.
falcatum.
glaucum.
haſtatum.
lacerum.
lineare.
marginale.
punctatum.
ſetoſum.
ſophoroides.
Cænopteris japonica.
Dickſonia ſtrigoſa.
Lycopodium japonicum.
ſerratum.
Marchantia japonica.
Stereocaulon ramuloſum.
Fucus biſerratus.
ſerratifolius.
Thunbergii.
Boletus dimidiatus.
agaricoides.

THESES.

I.

Peregrinationes ſolidiori doctrina et feliciori ingenio inſtructorum, in diverſas terras, ad emolumentum ſcientiarum in genere plurimum conferunt.

II.

Quo magis in ſtudio Hiſtoriæ naturalis verſamur, eo magis nobis patent vis et ſapientia Creatoris, qui tam minimo tam maximo naturam condidit admirabilem.

III.

Quin Hiſtoria Naturalis fructus magni pretii Medicinæ et Oeconomiæ hactenus tulerit et poſthac ferat, non poteſt dubitari.

IV.

Studium hujus ſcientiæ ætati dudum juvenili esſe commendandum, merito nobis videtur posſe contendi.

DE

IPECACUANHA

DISSERTATIO

QUAM
VENIA EXP. FAC. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG,

COMMENDATOR. REG. ORD. DE WASA,
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD.
PLURIM. SOCIET. ERUDITAR. MEMBRO,

PRO GRADU MEDICO

conscripsit et publicæ censuræ offert

IMMANUEL BILLBERG,

Phil. Mag. Stipend. Rydberg.
Vestrogothus,

PARS PRIOR.

IN AUDIT. BOT. DIE IX DEC. MDCCCXXIV.

H. A. & P. M. S.

UPSALIÆ.
EXCUDEBANT REGIÆ ACADEMIÆ TYPOGRAPHI.

DE

IPECACUANHA.

DISSERTATIO.

America, cujus detectio in artes et litteras, omnemque victum et cultum gentium Europæarum singularem vim habuit, etiam in iis disciplinis, quæ medicinam attingunt, magnum fuit momentum, materiam medicam optimis locupletando auctibus. Copiam quidem haud exiguam remediorum orbis terrarum antiquus ad morbos infringendos utilium antea subministraverat; cognito vero Cortice Cinchonæ plurima eorum supervacanea evaserunt: et hoc unicum remedium valentissimum attulit auxilium contra multos morbos, qui antea visi erant insanabiles. Huc accedunt Tamarindus, Guajacum, Sarsaparilla, Jalappa, Ipecacuanha, multæque aliæ herbæ ex novo orbe advenæ, quæ gratæ acceptæque in praxin medicam sunt cooptatæ. Usus eximius horum vegetabilium in caussa fuit, quod tum inscitia hominum, tum lucri cupidine, pleraque eorum sæpe permutata atque interpolata sunt aliis, quæ vel propter speciei vel effectuum quamdam similitudinem a genuinis difficilius discernerentur. Manca inde facta est cognitio eorum naturæ investigatori, incerta nomenclatura et quod majus est, gravis error et confusio exsti-

tit in definiendis dosibus eorum ac virtutibus, quæ pro diversis generibus varient necesse est. Sic diu multæ in commercio diversi cortices ut Cinchonæ venditabantur, et promiscue in morbos adhibebantur, unde sæpe effectus, quem ex proposito remedio exspectavit medicus, longe alius comparuit. Recentiori demum ævo varias arborum species, ex quibus illi desumuntur, et quæ efficacissimum remedium ad febres discutiendas præbeat, ostenderunt Botanici.

In eadem sorte radix Ipecacuanhæ fuit; initio tantum imperfectam de illa habuerunt notitiam, et quo plura vegetabilia, quorum radices eandem vim emesin movendi habebant, innotuerunt, eo frequentius commiscebantur hæ cum vera, omnesque sub communi denominatione Ipecacuanhæ vendebantur. Qua re, cum omnis Botanicorum et Medicorum de hac radice cognitio in summa perturbatione versaretur, multis scriptis ac disquisitionibus varie laboratum est ad materiam tam obscuram explicandam; donec certioribus denique experimentis, quibus ætas nostra lætatur, studioque diligenti Cl. Virorum *Humboldt*, *Bompland*, *Decandolle*, *Merat* &c. factum est, ut clarior lux huic rei afferretur, omniumque exspectationi satisfieret. Observationes variorum auctorum circa hoc remedium in unum colligendo et in ordinem componendo aliquid materiæ medicæ emolumenti afferri crediderim: quare academico officio functurus radicem Ipecacuanhæ mihi tractandam proposui,

licet parum novi in re jam clara afferre me posse speraverim.

I. Sectio Physiographica.

Guil. Piso et *Marcgrav* primi Ipecacuanham *a*) in Europam intulerunt, et in opere suo, quod inscribitur Historia naturalis, seu de medicina Brasiliensi Antw. 1648 Fol. usum, quem ex ea Brasilienses capiebant, promulgaverunt. Brevi autem communem cum pluribus remediis sortem perpessa est: oblivione delituit ad annum circiter 1672, quo tempore Dr *Legras* ex suis itineribus in Galliam reversus eam denuo attulit. Quum autem ille medicus radicem eam majori dosi quam par erat adhiberet et cari prætii venderet, multum suæ famæ offecit pariter et remedii, utpote cujus usus admodum retardaretur. Tum demum quum major copia Ipecacuanhæ anno 1686 a mercatore quodam nomine *Garnier* Parisios allata esset, eoque virtutes ejus maxime commendarentur, in frequentiori usu esse cœpit. Associavit sibi medicum quem-

a) Nomen suum ex Brasilianorum lingua obtinuit et aliis insuper insignitur in America denominationibus ex gr. Ipecacoanna, Hippecoanna, Hypoacanna, Cagosanna, Cagosango, Stecksapillo, Sapo dicamerac &c. Lusitani eam Cypo de cameras, Hispani Rais de oro, vel Bexuquillo et Germanici Ruhrwurzel vocant. *Nicolai* Syst. Mat. med. Halæ 1751. T. II. p. 264.

dam Rhemensem. *Adrianum Helvetium*, ut praxi sua facultates radicis experiretur, quod etiam tam prospere huic successit et tantam celebritatem huic remedio comparavit, ut Rex *Ludovicus* XIV id magna pecunia ab illo redimeret et usum ejus publici juris faceret; tali modo crebro usu adhibita est per Galliam et inde per totam Europam radix Ipecacuanhæ.

Marcgrav et *Piso*, qui primi plantam cum radice descripserunt, figuraque satis probabili illustraverunt, eam nunc Ipecacuanham fuscam nunc cineream apellavere; præterea de alia specie, etiam Brasiliæ indigena, nomine Ipecacuanhæ albæ mentionem facit *Piso*. Videmus igitur jam tunc temporis plures hujus radicis species eadem vi sed diversa facie fuisse; ideoque quum deinde paulatim alia vegetabilia in America innotescerent, quorum vis emetica commune illis nomen Ipecacuanhæ imponeret, non mirum est, si cognitio eorum obscura et confusa evasit. Et quoniam descriptiones, quas dedere *Piso* et *Marcgrav* haud completæ erant parumque adferebant lucis, Botanici ne summa quidem adhibita cura determinare potuerunt, ex qua planta desumeretur genuina vel vera Ipecacuanha — præsertim quum in herbaris europæis rarissima esset et pauci eam in solo natali examinassent — nec explicare notitiam omnium sub hoc nomine provenientium radicum. *Linnæus*, sicut plerique sui temporis, unam tantum esse speciem credidit et quodam specimine

sicco forte reperto in herbario Cliffordtii, id descripsit et nomine OURAGOGÆ *b*) designavit; deinde hoc genus rejecit et ad genus LONICERÆ *c*) plantam retulit, secundum *Plukenet* et *Morison*, quorum profecto neutri visa est vera Ipecacuanha. Denique Cl. *Barrere* eam descripsit nomine VIOLÆ *d*), quod etiam Cl. *Allamand* in litteris ad Linnæum probavit; quorum ductus auctoritate rursus *Linnæus* mutavit genus et inter VIOLAS *e*) eam disposuit. Posterius *Vandelli* Ipecacuanham sub nomine POMBALIÆ *f*) descripsit et delineavit. Hac tanta varietate opinionum permotus *Wickman g*) ulteriori rem subjecit examini; ex quo patet, speciem *Allamandi* (Violam diandram L.) ob „calcar corollæ longissimum" longe diversam esse a Pombalia *Vandelli*, quæ calcari destituitur, sed ambas esse Violas: præterea credibile ei visum est, Ipecacuanham Pisonis, Ouragogam Linnæi et Violam Barreri ejusdem esse speciei ac Pombaliam. Deinde persuasit *Bergius*, Ouragogam esse veram Ipecaauanham Pisonis et esse speciem LONICERÆ *h*); ab hac disjungebat plantam, quam

---

b) *Linn.* Hort. Cliff. p. 486.

c) *Linn.* Mat. med. p. 24.

d) *Barrère* Æquinoct. p. 113.

e) *Linn.* Mant. pl. altera p. 484.

f) *Vandelli* Fasic. 1771. p. 7. T. I.

g) *Wickman* Diss. de Viol. Ipec. in *Linn.* Amoen. Acad. V. 8. p. 243.

h) *Bergius* Mat. Med. p. 101.

Barrere et Vandelli descripserant, cui nomen VIOLÆ i) servabat. Jam satis exploratam atque illustratam rem credebant scientiæ naturalis cultores, donec Cl. *Mutis* occasionem nactus est incolas Brasiliæ Ipecacuanham colligentes intuendi, ipsamque illam simul examinandi, unde pro certo statuere poterat, illam radicem vomitoriam ex planta desumi, quam Linnæus PSYCHOTRIAM EMETICAM k) nuncupavit. Recentiori ævo in eadem sententia fuerunt Cl. *Humboldt* et *Bompland;* sed observationibus Cl. Virorum *Brotero* et *Richard* ad certam demum scientiam pervenimus, genuinam radicem Ipecacuanhæ cineream vel brasiliensem, cujus in medicina usum præcipue adhibemus, esse speciem CEPHAËLIDIS, radices vero Psychotriæ emeticæ et Violæ Ipecacuanhæ spurias esse, quæ licet vim emeticam habeant, tamen ob hanc caussam parum in Europa usurpentur. Ut igitur Lectores absolutam de his plantis habeant cognitionem et differentiam inter eos ipsi dijudicare possint, descriptiones earum jam sistere mihi in animo est.

1. CEPHAËLIS IPECACUANHA: capitulo terminali solitario, involucro tetraphyllo; foliis oppositis oblongo-ovatis, supra scabris, subtus subpubescentibus, caule adscendente; radice repente.

Willd. Anl. z. Selbst. ed. 2. p. 100. — Jahrb. der

---

i) *Bergius* l. c. p. 710.

k) *Linn. Fil.* Suppl. pl. p. 144.

Pharm. 1804. p. 73. *Richard* Bullet. d. l. Faculté de Med. 1818. IV. p. 92. — *Schultes* Syst. Veg. V. p. 210. — Callicocca Ipecacuanha *Brotero*, Trans. Linn. Soc. VI. p. 137. t. 6 (optima). — *Merat* in Dict. d. Sciences Med. T. 26. p. 2. t. 1. — *Römer* Arch. 3 B. p. 455. — *Büchner* Repert. f. d. Pharm. 7 B. p. 292. — Ouragoga *Linn.* Hort. Cliff. p. 486. — Lonicera Ipecacuanha *Linn.* Mat. med. p. 24. — *Bergii* Mat. med. p. 101. — Ipecacuanha fusca *Marcgrav* Med. Bras. p. 17. — *Piso* Med. Bras. p. 231. — Ipecacuanha brun *Decandolle* Mem. de l. Soc. d'Emulat. 2 edit. 1802. p. 238.

Descriptio. *Radix* perennis, horizontalis, repens, parte superiori gracilis, non annulata vel lævis, radiculis fibrosis capillaribus; parte inferiori 2-3 lin. crassa, simplex vel parum ramosa, flexuosa, tuberculata, tuberulis oblongis, annulatis; annulis densissime approximatis sublignosis inæqualibus tuberculatis, epidermide fusca, parenchymate albo, in recenti planta sublignoso fragili resinoso; medulla lignosa filiformi. *Caudex* adscendens primum subterraneus, demum erectus, pedalis, caule suffrutescente simplici, obsolete tetragono, basi stipulis e foliis deciduis, apice subpubescente. *Folia* in apice caulis 6-8, opposita breviter petiolata ovata acuminata integerrima, basi sensim attenuata laterinervia fere glabra, 2-4 poll. *Stipulæ* 2 sat magnæ oppositæ, basi coalitæ pubescentes, superne fissæ in lacinias 5-6 angu-

stas. *Flores* albi parvi congesti, sessiles in capitulo parvo terminali ad apicem pedunculi semipollicaris reflexi, 10-12 floro et ultra, bas involucro regulari tetraphyllo concavo pubescente, foliolis exterioribus majoribus orbiculatis acuminatis, interioribus minoribus ovatis *Calyx* obovatus inferne germini adhærens extus pubescens, dentibus 5 brevissimis. *Corolla* infundibuliformis, extus pubescens, tubo cylindrico, limbi laciniis ovatis oblongis reflexis acutis *Stamina* quinque apici tubi inserta erecta, limbo duplo breviora, filamentis brevissimis, antheri linearibus filamentis paullo longioribus. *Germen* inferum biloculare, loculis monospermis disco epigyno crassiusculo, stylo simplici, stigmatibus 2 elongatis, divergentibus, magnitudine anthe arum. *Nuculanium* ovatum rotundatum, dentibus calycis coronatum, primum purpureum, dein atroviolaceum, nuculis 2 albidis altero latere planis. *Nuculæ* epispermio tenuissimo, endospermio corneo, embryone erecto — Secundum *Richard*. — Ord. naturalis RUBIACEARUM — Crescit in umbrosis silvis Brasiliæ provinciarum Fernambucco, Bahia, Rio Janeira &c. Floret mensibus Nov. Decemb. et Jan. Baccæ maturescunt mense Maji.

2. PSYCHOTRIA EMETICA: caule suffruticoso erecto; Foliis lanceolatis glabris, junioribus subtus pubescentibus; stipulis extrafoliaceis ovatis; floribus racemosis, axillaribus.

Mutis in *Linn. Fil.* Supl. p. 144 (excl. syn.) —

Willd. Sp. pl. I. p. 968. (excl. syn.) — *Poiret* Enc. Meth. V. p. 705. — *Richard* Bullet. d. l. Fac. de Med. 1818. n. IV. p. 96. — *Merat* in Dict. d. Sciences Med. T. 26. p. 4. t. 2. — *Büchner* Repert. f. d. Pharm. 7 B. p. 294. — *Humb.* et *Bompl.* pl. Æquin. T. II. p. 142. t. 126. (opt.) — Psychotria emetisca *Gmelin* Syst. Veg. p. 364. — Cephaëlis emetica *Persoon* Syn. pl. I. p. 203 (excl. Obs.).

Descr. *Radix* perennis ramosa perpendicu-ris, cylindrica 2–4 lin. crassa, per intervalla ıgustata vel quasi articulata, striata, radiculis uibusdam gracilibus fibrosis. *Caulis* suffruti-ısus erectus bipedalis simplex teres tenuiter ıbescens. *Folia* lanceolata acuta, basi sensim ı petiolum brevem attenuata opposita venosa, argine tenuiter ciliata, adultiora glabra, juni-a subtus pubescentia. *Stipulæ* binæ parvæ o-atæ acutæ pubescentes caducæ. *Flores* basi nguli bracteola minima, per racemos parvos isponiti in pedunculo communi axillari villosi ngitudine petiolarum. *Calyx* virescens tubo ermini infero adhærente, limbo campanulato xtus pubescente patente, laciniis 5 ovatis-ob-ngis recurvis. *Corolla* calyce multo longior ba, limbo subcampanulato patente, 5-fido, la-niis oblongis reflexis, fauce barbato. *Stamina* uinque erecta inclusa, tubo inserta; antheris blongis. *Germen* inferum obovatum, disco e-igyno annulari. *Stylus* simplex, calyce parum ngior apice incrassatus; stigmatibus binis glo-osis. *Nuculanium* ovato globosum cærulescens, ispermum; nuculis ovatis, latere plano carina-

tis; convexo apice sulcis 5 convergentibus. *men* ut in Cephëlide Ipecacuanha. — Secund *Richard.* — Ordo naturalis RUBIACEARUM. Habitat in Peru circa fluvium Magdalenæ. Similis Cephaëlidi Ipecacuanhæ, sed differt sentia involucri, fauce corollæ barbata, stigm bus globosis et bacca disperma.

3. VIOLA IPECACUANHA: foliis ovalibus m gine subtusque pilosis; petalo inferiore plan

Linn. Mant. pl. alt. p. 484. — Supl. p. 397. *Bergius* Mat. med. p. 710. — *Willd.* sp. pl. I. 1172. – *Poiret* Enc. Meth. VIII. p. 41 n. 77. *Pio* Viol. p. 41. n. 77. — *Merat* in Dict. des ences med. T. 27. p. 5. — *Büchner* Repert. f Pharm. 7 B. p. 297. — *Persoon* Syn. pl. I. p. — Jonidium Ipecacuanha *Ventenat* Jard. d Malm. p. 27. — *Schultes* Syst. Veg. V. p. 398. Pombalia Ipecacuanha *Vandelli* Fasc. 1771 7. t. 1. — Viola grandiflora *veronicæ folio loso, Barrère* France Æquin. p. 113. — Ipecacu ha blanca *Marcgrav* et *Piso* Med. Brasil. p. 1

Descr. *Radix* perennis fibrosa alba ra sa farinosa. *Caulis* bipedalis erectus cylindri lævis ramosus. *Folia* alterna petiolata ellipti argute serrata, supra glabra subtus margine pubescentia. *Petioli* brevissimi. *Stipulæ* binæ riosæ lanceolatæ carinatæ aristatæ pilosæ. *Flo* laterales solitarii pedunculati cernui, pedunc foliis breviore. *Bracteæ* in medio pedunculi næ brevissimæ, lanceolatæ, apice pilosæ. *Ca*

entaphyllus persistens, margine muricatus. *Pe-ala* quinque alba: duo calyce breviora linearia; uo paulo longiora reflexa emarginata; unum iaximum retusum latum basi gibbum absque alcare, subtus pubescens. — Secundum *Van-elli.* — Ordo naturalis VIOLACEARUM. — Cre-cit Brasiliæ, ubi radix ad emesin movendam i dosi unius drachmæ adhibetur.

Hæ species jam recensitæ præcipue in usu t commercio versantur, sed præterea aliæ mul-a plantæ, quarum radices vim habent emeti-am, indeque nomen Ipecacuanhæ mentiuntur, el in terris ubi crescunt pro hac substituun-ır. Aliquando etiam quædam earum cum ea ommixtæ in Europam transportantur. Quæ ad ostrum venerunt notitiam sunt inprimis se-uentes:

4. VIOLA PARVIFLORA L. cui America me-idionalis est patria. Ejus radix similem qui-em ostendit colorem cum radice Cephaëlidis pecacuanhæ, sed annulis minus distinctis nec ım amaro sapore; præterea medulla lignosa in la flavescens, substantia corticalis semper cras-or et in ea rimæ longitudinales notantur; ubi angitur, commissuræ minus resinosæ sunt, on tamen farinosæ.

5. VIOLA ITOUBOA *Aublet* vel V. calceola-ia L. Ex qua secundum *Bajon l)* sumitur I-

---

l) *Merat*, sur l'Ipecac. in Dict. des Sciences Med. T. 26. p. 6.

pecacuanha Cayennensis. Radices habet cras usculas, tortuosas et inæquales; distinguitur i super a ceteris, foliis lanceolatis pilosis floreq solitario.

6. Viola diandra L. Hujus quoque dices dicit *Decandolle m)*, in commercio cum I cacuanha cinerea mixtas, occurrere. De Vio emetica, cujus radices vomitum ciant, menti nem facit *Humboldt*, nullam vero ejus de descriptionem.

7. Cynanchum Ipecacuanha Willd. v Asclepias asthmatica L. Ipecacuanham alb ex insula de France profert, a violæ Ipecac anhæ radice, quæ etiam dicitur alba, probe stinguendam. Illius radices sunt tenues al læves, absque annulis transversalibus et c medulla lignosa tenuissima. Planta volubilis littoribus marinis insulæ de France crescit, i que radices pro Ipecacuanha genuina adhibe tur; anceps vero est remedium, facile enim se sum siccitatis et ardoris in faucibus, aliaq symptomata inflammatoria excitat.

8. Cynanchum tomentosum Lamark, lo Ipecacuanhæ veræ in nosocomiis Ceylonensib sumitur.

9. Secamone emetica Brown, vel Pe ploca emetica Retz. eundem præbet usum

---

m) *Decandolle*, Recherches botanico-medicales sur

ndia orientali; idem PERIPLOCA INDICA L. in ns. Ceylon.

10. ASCLEPIAS CURASSAVICA L. adhibetur pro Ipecacuanha secundum *Decandolle* in insulis Antillicis *n*).

11. DORSTENIA BRASILIENSIS, Lam. et DORST. ARIFOLIA Lam. radicibus emeticis secundum Cl. *Humboldt* gaudent; quarum illa contra Dysenteriam sub nomine *Coa-apia* auctoribus *Marcgrav* et *Piso o)* utuntur Brasilienses.

12. EUPHORBIA IPECACUANHA L. quæ Americam septentrionalem inhabitat et ejus radices cylindricas tenues flavescente-cinereas, medullaque lignosa cortice multo crassiore præditas, ad emesin ciendam adhibent incolæ.

13. EUPHORBIA TIRUCALLI L. in Malabar ut Ipecacuanha valet.

14. SPIRÆA TRIFOLIATA L. idem in Virginia, ut *Peyrilhe p)* confirmat.

15. BOERHAVIA HIRSUTA L. in Guinea secundum eundem Auctorem pro Ipecacuanha.

---

diverses espèces d'Ipecacuanha, in Bullet. de l. Societé d. l. Faculté de Medic. de Paris. T. I. 1805.

n) Præterea plurimæ plantæ ex familia Contortar. eadem gaudent efficacia.

o) l. c. p. 52 et p. 232.

p) Merat. l. c. p. 7.

16. Passiflora quadrangularis L. in in-
sula de France radix ut emetica prodest.

17. Triosteum perfoliatum Vahl. sumi-
tur de sententia Cl. *Willdenow q*) pro Ipecacu-
anha in Virginia.

18. Podophyllum peltatum L. in Caro-
lina secundum eundem Auctorem; sicut

19. Psoralea glandulosa L. in insuli-
Bahamensibus.

20. Cl. *Chapotin r)* docuit, semina cujus-
dam Momordicæ in insula de France crescentis
quam incolæ *Papangaye* vacant, vim vomitivam
habere, sed simul drasticam, unde eorum usu
in medicina obolitus est.

21. Ille medicus radicem etiam cujusdam
Aristolochiæ in eadem insula pro Ipecacuan-
ha adhiberi contendit.

22. Infusum foliorum Nicotianæ Tabac
L. emetici loco in initio febrium putridarum
ut bonam medicinam domesticam in Svecia adhi-
beri docuit *Bergius s*).

Hæc vegetabilia vim emeticam habentia a
nostram memoriam venerunt; sed haud dubi
adhuc magnus numerus in variis terris cresci
plantarum

---

q) Jahrb. der Pharm. 1804. — *r*) *Merat* l. c. p. {
s) Mat. med. p. 119.

plantarum ejusdem efficaciæ, quæ pro Ipecacuanha jam ponuntur vel substitui possint. Etiam in Europa complura vegetabilia novimus, quæ vel ante Ipecacuanham cognitam ad vomitum faciendum in usu fuerunt vel posthac similem virtutem aperuerunt. Sunt præcipue: *Asarum europæum; Gratiola officinalis; Scilla maritima; Viola tricolor, odorata* et *canina; Paris quadrifolia; Bryonia dioica* et *alba; Asclepias vincetoxicum; Plumbago europæa; Arnica montana; Polygonum aviculare;* plures species europææ *Euphorbiæ; Sambucus nigra* &c. *t)*

II. Sectio Pharmaceutica.

Sub nomine Ipecacuanhæ plurimorum jam enumeratorum Vegetabilium radices in commercio mixtas occurrere Cl. *Humboldt u)* et *Decandolle* contendunt. Fortasse res ita sese in America habet, sed apud mercatores europæos diligenter separantur et veræ a spuriis discernuntur. Neque enim in Pharmacopoliis parisiensi

---

t) Ulterius de hac re legi potest apud *Coste* et *Villemet*, matiére medicale indigéne. Nancy 1793; *Decandolle* l. c.; *Loiseleur Deslonchamps* recherches sur plusieurs Euphorbes indigénes, qui peuvent remplacer l'Ipecacuanha; in Journ. gen. de Medicine 1811. T. XLI. — *Hoffberg*, Anvisning till Våxtrikets kånnedom. Holm. 1784 &c.

u) *Humb.* in litteris ad *Merat* l. c. p. 9.

bus *Merat*, neque in germanicis *Büchner v)* alias reperiebat, quam quæ cum radice Cephaëlidis ab omni parte congruerent. Etiam in Svecia, quantum equidem cognoverim, nulla præter hanc occurrit. Nonnumquam quidem aliæ species Ipecacuanhæ inveniuntur, sed plerumque in collectionibus botanicis vel pharmaceuticis ut raræ vel singulares asservantur. Sunt hæ præsertim radices Psychotriæ emeticæ, Violæ Ipecacuanhæ et Ipecacuanhæ ex insula de France; quas fusius, ut bene distinguantur, describendas censui, et quidem

Species I. IPECACUANHA COMMUNIS (a *Cephaëlide Ipecacuanha*, Richard l. *Callicocca Ipec.* Brotero.) — Omnium, quæ in pharmacopoliis europæis occurunt, ea est vulgatissima et sola ad usum medicum permissa. *Merat* hujus distingvit tres varietates;

Var. 1:a. IPECACUANHA CINEREA s. ANNULATA. Hæc illius Ipecacuanhæ, quæ vulgo venditur, duas partes conficit. Radices sunt valde inæquales, torulosæ, annulis exsertis quasi rugosis, ita ut diameter pro quaque linea diminuatur; colorem habent cinereo-fuscescentem, unde mercatores eam *fuscam* vel *nigram* denominant; sunt insuper fragiles et facile in coarctationibus inter annulos rumpuntur, fracturam cineream, resinosam, duram offerentes. Sapor amarus, nauseosus, subacris. Distinguitur ita-

---

v) *Büchner* repertor. für die Pharmacie. T. 7.

que epidermide extrinsecus fuscescente-cinereo, parenchymate resinoso et sapore amaro.

Var. 2:a. IPECACUANHA RUBRO-CINEREA, tertiam partem efficit. A priori differt colore epidermidis rubrescente, parenchymate etiam resinoso, interdum albo, subrubicundo: sapor magis amarus quam in priore. Ea fortasse non est nisi variatio modo nominatæ.

Var. 3:a. IPECACUANHA ALBO-CINEREA, prioribus magis dispar, nam annulos minus exsertos et magis æquales, etsi satis distinctos habet; color albescente-cinereus, parenchyma resinosum, sapor æque amarus ac in antecedente; præterea multo crassior, quam priores. Verisimile videtur has differentias inde ortas esse, quod jam perfectius formata atque maturior fuerit collecta. Radici Psychotriæ emeticæ haud absimilis, sed sapore amaro et parenchymate resinoso satis distincta.

Spec. II. IPECACUANHA STRIATA S. NIGRA (a *Psychotria emetica* Mutis). — Hæ radices non tortuosæ sunt, nec tantum numerum annulorum, rugis insignitorum habent, quantum Cephaëlis; sed in longitudinem striatæ, per intervalla angustatæ, vel annulis paucis latis inæqualibus præditæ, inter quos sulci transversales tantum ad dimidium ambiunt, parum alte impressi quamvis interdum ex ipso meditullio, quod cortice multo angustius est, oriri videantur. Radices

præterea 1–3 poll. longæ, 2–4 lin. crassæ, epidermide cinereo-rubrescente, madefacta vero brunnea, parenchymate minus duro, quam in Cephaëlide, sed tamen resinoso et nigrescente-cinereo, præsertim humectato. Sapor principio nullus, quo bene distinguitur hæc species a Cephaëlide, dein subaromaticus, fere ut piper nigrum; odor nullus. Non confundenda cum radicis Cephaëlidis ea parte, quæ caudicem inter et radicem annulatam posita est, et quæ probe in pharmacopoliis ab Ipecacuanha sejungitur. Ex America in Europam per Cadicem venit, sed quia parvi æstimatur, non reperitur nisi apud paucos drogistas.

Spec. III. Ipecacuanha amylacea s. alba (a *Viola Ipecacuanha* L. *x*). — Ad varietatem tertiam radicis Cephaëlidis proxime accedit, sed illud interest, quod radices quidem annulatæ sunt, sed annulis tantummodo semicircularibus; cylindricæ, rugosæ, tortuosæ, 3–5 poll. longæ, 1–2 lin. crassæ, epidermide albicante,

---

x) Credit Cl. *Büchner* hanc speciem ex ignota specie Violæ sumi, et aliam Ipecacuanham albam vel spuriam ex Viola Ipecacuanha L. venientem ponit. Comparata vero utraque hac specie nulla alia videtur differentia, quam quæ diverso colligendi tempori, diversoque accremento atque maturitati tribui posset; ideoque speciem quintam apud *Büchnerum* ab hac disjungere nolui, quia credo ambas ex Viola Ipecacuanha L. desumi, donec posterum ævum errorem forsan in eo esse edocuerit.

parenchymate albo, farinoso, minime resinoso; — medulla lignosa a Cephaëlide haud differt. Saporem principio nullum excitat, diu vero masticata subaromaticum, neque tamen amarum. Est præterea non fragilis, sed mollis et flexilis. Ideoque ab Ipecacuanha cinerea plane distinguitur annulis non circularibus, parenchymate farinoso, mollitie et flexilitate, ac sapore nullo modo amaro. Ad usum Medicinæ in Europa non adhibetur, tantum apud drogistas servatur.

Spec. IV. Ipecacuanha filamentosa s. alba ex insula de France (a *Cynancho Ipecacuanha* Willd.). Rarissima est in Europa et radici Asclepiadis Vincetoxici L. fere consimilis esse dicitur. Secundum *Decandolle* hæ radices sunt tenues, filamentosæ, albæ, læves, absque annulis transversalibus; medulla lignea tenuissima capillacea; sapor fere nullus.

Itaque ex his præmissis facile videtur veram radicem Ipecacuanhæ *(Cephaëlid. Ipecacuanhæ)* ab omnibus aliis sub hoc nomine occurentibus distinguere. Semper insignis suis torulis annularibus, epidermide fuscescente cinerea, qui color in radice humida in brunneum abit; parenchymate duro cum punctis resinosis, ubi frangitur lævi et sapore valde amaro. Ceteræ omnes radices annulos minus distinctos vel tantum semicirculares habent; parenchyma ubi fran-

gitur asperum, etiam farinosum; saporem numquam amarum, sed potius subdulcem vel subacrem excitant.

DE
IPECACUANHA
DISSERTATIO

QUAM
VENIA EXP. FAC. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG,
COMMENDATOR. REG. ORD. DE WASA,
MED DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD.
PLURIM. SOCIET. ERUDITAR. MEMBRO,

PRO GRADU MEDICO

conscripsit et publicæ censuræ offert

JOH. OTTO LIDSTRÖMER
Phil. Mag. Stipend. Possieth.,
Roslagus.

PARS ALTERA.

IN AUDIT. BOT. DIE X DEC. MDCCCXXIV.

H. A. & P. M. S.

UPSALIÆ.
EXCUDEBANT REGIÆ ACADEMIÆ TYPOGRAPHI.

DE

IPECACUANHA.

DISSERTATIO.

III. Sectio Chemica.

Jam prioribus temporibus a compluribus chemicis radix Ipecacuanhæ examinata et in elementa sua resoluta; inter quos præcipue *Boulduc*, *Lassone*, *Cornette*, *Lewis*, *Casp. Neumann*, *Cartheuser*, *Henry*, *Irvine* et *Massonfour* nominare placet. Recentiori ævo ulteriori examini chemico subjecerunt Cl. *Bucholz* et *Pelletier*, quorum analysibus omnes pristinæ disquisitiones de hac planta superfluæ redditæ sunt. Has breviter commemorare svadet materia.

Bucholz a) primum radicem (cineream seu annulatam ut videtur; utram enim resolvendam sibi sumserit, designare omisit) in pulverem redactam cum spiritu concentrato maceravit; tincturam inde factam ad siccum evaporavit extractum; hoc deinde aethere sulphurico digessit, cujus auxilio materiam mol-

---

a) Taschenbuch für Scheide-künſtler. 1818. pag. 69. ſeqq.

lem balsamicam extraxit, quam *resinam* (Weichharz) vocavit. Illa resina in spiritu concentrato, æthere, oleo amygdalino, ætheroleo Terebinthinæ et solutione kali caustici erat facile solubilis; ab acidis vero sulphurico et nitrico nullam passa est mutationem. — Ea pars extracti, quæ æthere non erat solubilis, denuo cum spiritu concentrato tractabatur, qui *saccharinum* reliquit. Hoc colatione remoto, solutio illa spirituosa ad siccum evaporata est et residuo adjecta aqua, quæ non solutam reliquit materiam floccosam, *ceræ* haud absimilem, solutione vero *materiam extractivam* excipiebat, quæ, ad siccum redacta, erat fragilis, colore ferrugineo, sapore amaro, in spiritu et aqua facile solubilis, non vero in æthere. Ex ejus solutione per aquam præcipitatum oriebatur ab acetate plumbico, muriate stannico, nitrate hydrargyrico et tinctura gallarum; a muriate et sulphate ferrico, Alumine, muriate barytico et superoxalate kalico nulla visa est mutatio. Quarta grani pars interne sumta nauseam, salivationem, aliosque sensus morbosos excitavit, unde in hac materia vim Ipecacuanhæ residere colligebatur.

Pulveris residuum post primam cum spiritu macerationem, deinde cum aqua coquebatur et Decoctum mucilaginosum ad siccum evaporatum est, ac in nova aquæ quantitate solutum materiam *amylaceam* reliquit, sed *gummosam* solutioni aquosæ immissus spiritus præci-

pitavit. Reliqua pars pulveris nec spiritu nec aqua solubilis denuo cum æthere macerata est; ab hoc vero non mutata, solutione kali caustici digesta est. Hæc solutionem fusci coloris effecit, quæ acido acetico saturata amylum deposuit, quod colando removebatur. Deinde illa solutio acetatis kalici spiritu commixta est, cujus ope gummi deponebatur.

Postquam his modis pulverem tractaverat, residuum in cinerem cremavit, ex quo carbonetem, sulphatem et muriatem kalicum, silicium, aluminium, oxidum ferricum et cupricum extraxit.

Continent igitur partes 1000 radicis Ipecacuanhæ secundum *Bucholz:*

Extractivi — — —	194,104
Gummi — — —	506,250
Amyli — — —	132.000
Resinæ (Weichharz) —	24.334
Sacchari — — —	20,000
Ceræ — — —	7,500
Lignosi — — —	108,000
Aquæ cum deperditione —	7,812
	1000 —

Pelletier b) paullo diversam methodum adhi-

b) Recherches chemiques et physiques sur l'Ipecacuanha par *Magendie* et *Pelletier*, in Journ. de Pharmacie 1817 p. 145. seqq. — Partem physicam ille, chemicam hic conscripsit

buit, sed fere eadem elementa obtinuit. Primum illam varietatem radicis Ipecacuanhæ, quam supra cineream nominavimus, et quam ille falso pro Psychotria emetica habuit, suo examini subjecit. — Pars corticalis a medulla lignosa interna sejungebatur, ut separatim quæque earum disquireretur. Illa in pulverem redacta cum æthere sulphurico tamdiu macerabatur, quoad nihil amplius solveretur; tinctura, quæ hoc modo obtinebatur, in retorta vitrea usque ad siccum destillata, resina mollis odorata restabat, quam *Pelletier* materiam pinguem oleosam (matiere grasse huileuse) vocavit. Cum ex æthere nihil ulterius extraheretur, residuum cum spiritu concentrato adhibito igne digerebatur, unde tinctura obtenta est, quæ refrigerata leves floccos, ceræ naturam referentes, deposuit. His colando remotis, tinctura ad siccum evaporata residuum croceum reliquit, cujus pars major in aqua solubilis, altera vero pars cera erat. Etiam hæc solutio aquosa evaporata est, eaque extractum amarum et inodorum reliquit; quod, quum reactionem ad acidum gallicum ostenderet, solutioni acetatis ferrici colorem viridem inducens, cum carbonate barytico commixtum est, ut hoc acidum sejungeretur. Gallas baryticus hoc modo ortus colatione remotus est, et solutioni adjectus acetas plumbicus donec nihil amplius præcipitaretur; præcipitatum in filtro receptum lavabatur et aquæ immittebatur, per quam gaz sulphureti hydrogenii ducebatur, quod plumbum a materia vegetabili demeret, quæ demum eva-

porando obtinebatur pura. In hac inesse vim radicis ipecacuanhæ intellexit Cl. *Pelletier*, ideoque *emetinum* vocavit, idque nihil aliud est quam quod *Bucholz* extractivum nuncupat.

Postquam pulvis Ipecacuanhæ has mutationes per ætherem et spiritum subiverat, residuum cum aqua frigida maceratum est, qua Gummi et deinde aqua fervida, qua amylum extrahebatur.

Eodem modo partem lignosam radicis et alias species Ipecacuanhæ tractavit *Pelletier:* quarum analysium hæc est summa:

Pars corticalis Ipecac. cinereæ		*Pars lignosa (Meditullium ejusdem radicis)*	
Materiæ oleosæ	2	Emitini	1,15 *c)*
Emetini	16	Extractivi non vomitivi	2 45
Ceræ	6	Gummi	5,
Gummi	10	Amyli	20,
Amyli	42	Lignosi	66,60
Lignosi	20	Acidi Gallici	vestigium
Acidi gallici vestigium		Materiæ oleosæ	vestigium
Deperditt.	4	Deperdit.	4,80
	100		100

In *Ipecacuanha rubro-cinerea*, quam recte

c) Ex hoc perspici potest, quam utile sit meditullium in pharmacopoliis a parte corticali removere, antequam radix Ipecacuanhæ in pulverem redigitur.

Cephaël. Ipecacuanham vocat, hæc invenit *Pelletier.*

Emetini	14
Materiæ oleosæ	2
Gummi	16
Amyli	18
Lignosi	48
Ceræ vestigium	
Deperdit.	2
	100

In radice *Psychotriæ emeticæ* novem centesimas partes reperit esse Emetinum, duodecim autem materiam oleosam; reliquum erat amylum cum gummi et lignoso.

In radice *Violæ Ipecacuanhæ*: emetini centesimas partes sex deprehendit, materiæ oleosæ partes duas; reliquum erat multum amyli sed parum lignosi.

In radice *Cynanchi Ipecacuanhæ*, quam *Pelletier* falso pro Viola ipecacuanha habuit, reperit

Emetini	5
Gummi	35
Glutinis	1
Lignosi	57
Deperdit.	2
	100

Ex his igitur experimentis intelligitur, in Ipecacuanha duo imprimis elementa esse, quæ

attentione digna sint; quia in iis omnis vis et efficacia hujus radicis consistit, quorum primum est materies, quam *Bucholz* balsamicam et *Pelletier* pinguem oleosam vocat; alterum materies extractiva, quod *Pelletier* emetinum appellat.

1:o Materia oleosa, quæ per ætherem extrahi potest, colorem habet pulchre fulvum, saporem in lingva subamarum et subacrem excitat; quemadmodum olea pleraque vegetabilia partim constat ex oleo volatili, quod odorem Ipecacuanhæ proprium emittit, partim ex oleo fixo pingvi et parum odorato. *Henry* et *Irvine*, quibus non contigit illa ab emetino sejungere, pro resina habuerunt, in qua hic omnem vim Ipecacuanhæ sitam putavit. Hanc vero opinionem radix Psychotriæ refutat, quæ maxima quantitate pollens materiæ oleosæ, tamen multo minus efficax est radice Cephaelidis. *Caventou* etiam complura grana interne sine ullo effectu sumsit.

2:o Emetinum, inter bases salium vegetabiles a *Pelletier* numeratum, multis gaudet characteribus, quos vulgo materiæ extractivæ tribuunt: in aqua et spiritu facile solvitur, non vero in Æthere; in ejus solutione aquosa præcipitatum faciunt acetas plumbicus, nitras hydrargyrosus, murias hydrargyricus et murias stannicus. Statu sicco colorem habet ferrugineum, saporem amarum subacrem non vero nauseosum, odorem fere nul-

lum; in crystallos redigi non potest et aëri expositum attrahit humorem. Calore subter + 100° Cels. non mutatur, sed in caloris gradu, quo in vaporem abeat aqua, turgescit, fit nigrum, decomponitur et aquam, acidum carbonicum, oleum empyreumaticum, acidum aceticum &c. efficit; carboque porosus restat. Secundum *Pelletier* acidum sulphuricum non nisi concentratum agit in emetinum; ex acido nitrico destruitur igne adhibito; acidis muriatico, phosphorico et acetico solvitur sine decompositione. Per solutionem aquosam acidum gallicum efficit præcipitatum canum, in quo est conjunctio hujus acidi cum emetino, in aqua ægre solubilis et omni vi emetica carens; — quare decoctum Gallarum est efficacissimum remedium ad sistendas vomitiones incontinentes ex incaute adhibito emetino ortas. — Alkalia tantum concentrata agunt in emetinum destruendum. Tartras kalico stibicum emetinum non mutat, quod scire prodest, quia cum hoc sale Ipecacuanha sæpe præscribitur. Decoctum Cinchonæ leve præcipitatum facit in solutione aquosa. Saccharum, Gummi et aliæ materiæ vegetabiles in emetinum nullam vim habent.

Sicut jam monstratum est in emetino omnis vis Ipecacuanhæ sita est, etiam parva dosi, radicis ordore ingrato et sapore nauseabundo nec molestat, nec parietibus oris et faucium adhæret, ob eamque caussam gratius est ad internum usum. Dosis emetini vulgo sunt grana duo vel

tria forma pulveris cum saccharo, aut potiùs in aquæ unciis quinque aut sex soluta, quæ sumantur bipartita. Infantibus præscribitur quarta aut dimidia pars grani. Majori dosi haud facile dari potest sine effectibus periculosis; tunc enim vehementer agit in organismum animalem; vomitiones enim incontinentes et frequentes dejectiones alvi, quas sequuntur somnolentia, convulsiones et mors, ex nimia dosi exsistere solent. Post mortem substantia pulmonum et membrana mucosa canalis intestinalis inflammata visa est.

Si diversam spectaveris quantitatem Emetini in diversis speciebus Ipecacuanhæ, varietas cinerea Cephaelidis plurimum continere videtur, deinde varietas rubro-cinerea, tum striata et alba, in quibus minima copia inest. In usu igitur medico præcipue illa adhibenda, quam etiam experientia efficacissimam esse docuit.

In pharmacopoea parisiensi duo præparata emitini sunt recepta: I:O POTIO EMETICA CUM EXTRACTO IPECACUANHÆ (emetino) ex Extracti Ipecacuanhæ granis quatuor, Syrupi de Adiantho uncia una et aquæ unciis novem; quæ sumitur tripartita horæ quadrante interposito: 2:O SYRUPUS DE IPECACUANHA, ex Extracti Ipecacuanhæ drachmis decem, aquæ libris sex et sacchari albi libris duodecim, quæ coquuntur ad Syrupum. — In pharmacopoea Svecica nullum præparatum est emetini, nec quantum egomet comperi, ullus medicus in Svecia id usu exploravit.

IV. Sectio Therapeutica.

Rationes adhibendæ Ipecacuanhæ sunt: 1:o SUBSTANTIA *d*) quæ efficacissima est forma, cujus dosis pro variis indicationibus varia est. Ad emesin movendam dantur adultis pulveris grana quindecim vel viginti vel etiam drachma dimidia. Contendit tamen *Geoffroy e*) grana sex aut decem esse satis ad eundem effectum provocandum, quem Scrupulus unus. Infantibus præscripsit *Rosenstein f*) granum unum cum saccharo quovis quadrante horæ ad emesin, sine metu justo vehementioris vomitus. Quibus vomitus ægre cietur vis Ipecacuanhæ adjecto grano uno Tartratis kalico-stibici augetur. Ad saporem nauseosum involvendum acidulum aliquod ex. gr. conserva rosæ vel vinum addi potest. — Ut faceat tantum nauseam et membranas mucosas stimulet, secretionesque in ventriculo, hepate et pulmonibus augeat, præscribitur minori dosi grani unius ad duo vel quatuor. 2:o DECOCTUM et 3:o INFUSUM, sed hæ duæ formæ evitandæ, quia partes mucilaginosæ radicis, quominus aqua materiam efficacem ex-

---

d) Dum in pulverem redigitur radix, mortarium linteo tegendum est, ne oculi, nares, os &c. afficiantur, nam Opthalmia, Coryza, Angina, Epistaxis, hæmoptysis, dyspnoea &c. facile inde exoriri possunt; quæ tamen mala post paucos dies sua sponte vel per venæsectionem cessant. *Geoffroy* mat. med. 1761. T. 2. p 137.

e) l. c. p. 140.

f) *Rosenstein* Afhandl. om Barnsjukd. ed. 3. p. 213.

trahat, impediunt; ideoque ad emesin movendam sunt vanæ. — 4:o INFUSUM VINOSUM vel VINUM IPECACUANHÆ Ph. Sv. quæ optima infantibus et hominibus delicatioribus est forma. Datur illis cochlear minutum vel plura pro ætate et adultioribus cochlear magnum horis singulis vel alternis, donec sequatur vomitus. — Præter has etiam in Pharmacopœa Svecica aliæ formulæ sunt receptæ, quæ sunt: PULVIS IPECACUANHÆ THEBAICUS, qui addito opio optimum fit remedium sudorificum dosi granorum decem ad Scrupulum unum; saporis fastidiosi caussa cum syrupo Sambuci, Juniperi vel potius charta amylacea involutus sumitur. — PULVIS IPECACUANHÆ HYDRARGYRATUS, ad utendum aptus, quum etiam alvus movenda est, sicut in initio febrium; hujus dosis adultis est Scrupulus unus. — TROCHISCI IPECACUANHÆ; ad vomitum excitandum non adhibentur, sed ad mucum viscidum ventriculi solvendum et expectorationem facilem reddendam in morbis pulmonum atonicis.

Quemadmodum alia emetica, sic quoque Ipecacuanha efficax est ad contrahendum ventriculum, motumque antiperistalticum in illo provocandum, quo sordes et alia, quæ in illo continentur, per vomitum rejiciantur; simul et alvum leniter aperit, quamquam id non semper, ideoque nec sola ad hunc usum umquam præscribitur. Secundaria vi et dosi refracta exhibita secretiones in membranis mucosis, impri-

mis ventriculi et partium adjacentium promovet Ipecacuanha; functionem hepatis incitat; expectorationem muci a pulmonibus adjuvat et fluxum salivæ. Afficit etiam systema nervosum et spasmos solvit; cor et arterias quoque stimulat, unde circulatio sangvinis incitatior et etiam in remotioribus corporis regionibus metamorphosis progrediens acceleratior evadit *g*). Ex his facile apparet, quibus in casibus, morborumque formis hoc remedium maxime sit salutare.

1:o In omnibus Febribus, ubi symptomata biliosa et gastrica prævalent, necessarium usum Ipecacuanhæ indicant lingva sordida vel muco obtecta, halitus ex ore fœtidus, tensio vel dolor epigastrii, ructus acidi vel putridi, nausea, tremor labii inferioris &c. Ubi hæc comparent, in initio febris sumenda, quia tunc maxima cruditate obrutus est ventriculus, quæ nisi discutiatur diarrhoeam colliquativam efficere possit ægri vires consumturam; provectiori febri raro adhibenda est, nisi admodum urgentibus symptomatibus, neque tamen prius quam intermiserit illa.

2:o In febri lenta nervosa commendabilis est systema nervosum excitando, ne in torporem incidat.

3:o Febribus intermittentibus vi sua irritandi Ipecacuanha sæpe salutaris est, paullo ante paroxysmum dosi plena sumta.

---

g) *Hartman* pharmacol. dynamica V. 1 p. 188.

4:o Contra PESTEM valere Ipecacuanham vi quadam prophylactica *Berbeyrac* et *Gianelli h)* statuerunt, cum sudorem eam expellere, eoque contagium evacuare dicerent; quod quidem parum credibile videtur.

5:o In SYNOCHA et omni genere PHLEGMASIARUM nocet Ipecacuanha, nisi symptomata urgentia usum ejus provocant, et tunc prius sangvinis detractione symptomata inflammatoria mitiganda sunt. Ne in Phrænitide vel Gastritide adhibeatur vetat ipsa horum morborum ratio.

6:o In ANGINA POLYPOSA hujus remedii usum laudat cl. *Lentin*, sæpius repetendum, quamdiu tussis clangosa præsentiam membranæ adscititiæ indicat.

7:o In PERITONITIDE PUERPERALI Ipecacuanham adhibendo magnam sibi celebritatem adquisivit *Doublet i)*.

8:o In RHEUMATISMO ACUTO pulvis Ipecacuanhæ thebaicus optimum remedium ad crisin morbi per sudorem adjuvandam habetur.

9:o In morbis organorum respirationis ex torpore vitali vel abundante secretione mucosa oriundis egregium præstat Ipecacuanha effectum etiam minima adhibita dosi: uti in CORYZA, CATARRHO SEROSOSO, PERIPNEUMONIA NOTHA &c.

10:o In DYSENTERIA præcipue fuit Ipecacuanha laudata et ut remedium specificum habita; sed recentioribus temporibus Cl. *Zimmerman* docuit, ubi hic morbus in statum abeat inflam-

---

h) Diction. des Sciences medic. T. 26. p. 30.
i) Dict. d. Sc. med. T. 26. p. 31.

matorium non adhibendam esse, ne in maximum discrimen vitæ adducatur æger. Supra enim ostensum est, ex emetino facile in tubo intestinali et pulmonibus inflammationem oriri posse; unde colligere fas est, Ipecacuanhæ usum rejiciendum, quum intestina jam sunt inflammata. Cui vero dysenteriæ character inflammatorius deest efficax est remidium, quod morbum non specifica quadam vi infringit, sed sordes et alia heterogenia, quæ ventriculum gravent et urgeant, removendo; nervos autem cœliacos afficiendo spasmos intestinorum qui tormina et tenesmos faciunt, relaxat.

11:o Contra Diarrhoeam chronicam *k)* etiam valde laudata.

12:o Hæmorrhagiam Uteri a motu vasorum langvido vel spasmis sustentatam, omnibus aliis remediis frustra adhibitis, sæpe Cl. *N. Dahlberg l)* Ipecacuanhæ tertia grani parte alternis horis sumta sanavit.

13:o Amenorrhoeam hoc remedio, vi ejus antispasmodica, solvisse dicitur *Guldbrand.*

14:o Tussis convulsiva jam nunc temporis tantum Ipecacuanha sanatur, præcipue vino Ipecacuanhæ; cujus usus per septem dies continuetur, secundo quoque die plena dosi, subinde refracta.)

15:o Contra Asthma spasmodicum efficax est, auctore *Mark - Akenside, n)* qui intra 2—3

---

k) *Bergius* l. c. p. 103.
l) K. W. Acad:s Handl. Vol. 31. p. 316.
m) *Rosenstein.* l. c. p 282.
n) Medic. transactions V. 1. p. 96.

hebdomadas hunc morbum curavit, granis tribus ad quinque singulis diebus, vel granis decem secundo quoque die horis matutinis sumtis.

16:o In Hypochondriasin et Dyspepsiam Ipecacuanham dosi sextæ grani partis cum vino vel aqua singulis diebus mane, ut optimum remedium commendat *Daubenton o)*.

17:o Contra Ileum radicem Ipecacuanhæ vim antiemeticam habere, quod *Schonheyder p)* contendit, parum credibile videtur.

18:o Phthisin pulmonalem magno cum successu Ipecacuanhæ granis duobus vel tribus in formam Boli redactis cum Theriacæ scrupulo dimidio tertia quaque hora sumta lenivit D:r *Lund. q)* Etiam nostris temporibus fuit laudata a *Barbarin r)*, qui hunc morbum Ipecacuanha perfecte curavisse contendere ausus est.

19:o In Hydropibus pulvis Ipecacuanhæ thebaicus optimum est remedium torpidam vasorum absorbentium actionem excitando et humoris effusi evacuationem per diaphoresin promovendo.

20:o Icterus Infantum parvis dosibus Ipecacuanhæ cum Tartrate kalico-stibico intra 10-12 dies est sanata. *s)*.

---

o) Weckoskr. för Läk. och Natf. T. VII. p. 358.
p) Act, reg. soc. Med. hafn. V.
q) Wickman diss. de Viola Ipec. in *Linn.* Amoen. Acad. V. 8. p. 246.
r) Bullet. d. l. faculté Med. de Paris 1805 V. 1.
s) *Hufeland* Jour. T. I. p. 586.

21:o Ad Vermes ab infantibus expellendos sæpe magno cum successu fuit adhibita. *t*)

22:o Ad induratas testes emolliendas et alios tumores non inflammatos resolvendos nonnumquam efficax est.

Præter casus jam recensitos radix Ipecacuanhæ, quum emeticorum usus exigitur, semper adhiberi potest; vomitum enim mitiori modo excitat, quam alia emetica et alvi fluxui minus favet. Quod si hyperemesiam faciat, vomitus statim sistendus remediis acidum carbonicum evoluentibus, opio, vel imprimis decocto Gallarum bene saturato, quod vim vomitivam radicis sublevare supra vidimus.

Quando emeticum in usu medicinæ adhibetur, caute est observandum, ne hominibus præscribatur plethoricis, hæmoptysi vel apoplexia laborantibus, vel quibus sangvis facile in caput aut in pulmones influit. Gravidis etiam nocet et hernia vel vomica pressis, iisque qui aneurisma vel bronchocelem portant, gibbosis, decrepitis, vel denique quorum vires maxime labefactæ, quibus omnibus cavendum est ne vomitus ciatur. Si ægri alvus diu obstructa fuerit, clysma evacuans præmitti debet. His regulis neglectis perniciosi et sæpe exitiales vomitum secuti sunt exitus, ex. gr. ruptura œsophagi vel vasorum, prolapsus, herniæ, abortus, situs viscerum immutatus, apoplexia, Convulsiones &c.

---

t) *Vogelii* Diss. de usu vomitivor. ad expellendos Vermes Gotting. 1765.

4

D. D.

EXAMEN CLASSIS DIANDRIÆ.

IN SYSTEMATE SEXUALI.

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR BEROL ET. FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARL M. AMSTELD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

ERNESTUS SWARTZ

Ostrogothus.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XI DEC. MDCCCXXIV.

H. A. M. S.

UPSALIÆ
EXCUDEBANT PALMBLAD ET C.

EXAMEN CLASSIS DIANDRIAE.

Conſtituerat illuſtris Scientiae botanicae Reformator, A LINNÉ, in novo ſuo Syſtemate plantarum, Claſſes viginti quatuor, quarum Tredecim determinatae fuerunt ex numero ſtaminum ſimplicium; duae e numero, longitudine et ſitu eorum; tres a coalitione filamentorum, una a coalitis antheris, unica a ſede ſtamnum in pistillo, duae diclinae; unica polygama et ultima ex incognitis fructificationis partibus.

Ad melius cognoſcendas plantas, ad medium fere Seculi decimi octavi detectas, facilior utique fuit ingenioſa haec methodus, quam quidem ulla alia ante inventa. Communem itaque applauſum omnium fere Botanicorum ſibi vindicavit.

Natura autem cum ita ſit comparata, ut proprias ſibi praeſcriptas Leges ſequatur, nec Doctorum ſyſtemata artificialia ſemper ſtricte obſervet, ab initio ſtatim ortae fuerunt exceptiones variae, quae ſub progresſu ſcientiae multum multiplicatae fuerunt. Hoc infelix fatum omnium ſyſtematum ſyſtematis auctor probe et vidit, et agnoſcere fuit coactus. Ut itaque Naturae ordo cum arte, plantas ad veras familias referendi, conciliaretur, varias varii Botanici ingresſi ſunt vias, et emendationes Syſtematis ſexualis necesſarias tentarunt.

Quod ad Claſſem ſecundam methodi ſexualis ſive Diandriam attinet, quae ibi obveniunt aberrationes, ex-

plicare nobis propoſuimus, et id quidem ſecundum Syſtema Vegetabilium a GMELINO editum, Genera plantarum a SCHREBERO edita, Speciis plantarum a WILDENOWIO auctas et Syſtema plantarum SCHULTHESII, ſub prelo ſudans.

Omnes, vel tantillum periti Botanici facile perſpiciunt, quod amplum illud et ſpecioſum Genus SALVIAE huc non pertineat, nec relatum esſe debeat. Caule ſuo tetragono, foliis ramisque oppoſitis, imprimis corolla ſua ringente et aliis partibus ac qualitatibus affinitatem ſuam indubiam cum plantis didynamis aperte demonſtrat. Singularis omnino eſt in hoc Genere ſtaminum ſtructura, qualis in nullo fere alio ſimilis obſervata fuit. Oriuntur duo filamenta in ſingulo flore. Horum ſummitatibus inſeruntur duo alia filamenta arcuata, in quorum apicibus inſertionem quidem quatuor Antherarum destinavit provida Natura. Hae vero antherae in longiori arcu non niſi duae occurrunt, et in breviori arcu, eorum loco, glandulae binae proveniunt. Singularem hunc Naturae luſum et peculiarem metamorphoſin, in toto hoc genere univerſalem, adhuc non ſatis explicare valuit plantarum phyſiologia. Quod vero Natura non ſemper ſimili modo aberret, ſed aliquando verum ſuum naturale genium oſtendat, interdum glandulas ſupra indicatas in veras polliniferas antheras commutare ſolet, ut non pauca exempla in Horto botanico Upſalienſi nobis commonſtrarunt. Glandulae itaque binae, quae ſaepius adſint, videntur esſe Antherae imperfectae polline orbatae.

LINNÉ memorat rudimenta ſtaminum duorum ſterilium in fauce corollae, et glandulas in quibusdam ſpecie-

bus, antherae quaſi rudimentum parum polliniferum. Plurimi Botanici, LINNEUM ſecuti ad Diandriam Salvias retulerunt, Syſtemati ſexuali ſerviliter addicti, licet facile perſpexerint, naturae ordinem longe diverſum.

Ultra quinque Decennia in horto Upſalienſi culta fuit CALCEOLARIA *pinnata*, intra Corollam ſuam mire conſtructam ſaepisſime proferens antheras binas, quare ab illuſtri LINNEO diandra fuit descripta, et intra Diandriae Clasſis plantas inſerta. Deinde vero in eodem Horto et eodem Caldario culta quatuor ſtamina cum antheris polliniferis non raro produxit, atque ſic veram ſuam affinitatem cum plantis angiospermis ſatis indicare potuit. Collocari in Didynamia itaque verius deberet, ſi non obſtaret illa circumstantia, quod reliquae, poſtea detectae numeroſae ſpecies binis tantum antheris inſtruantur. Meretur tamen obſervari, an non plures earum ſpecies quandoque duo paria ſtaminum proferunt.

PINGUICULA et UTRICULARIA, duobus tantum ſtaminibus inſtructae, videntur quidem externo habitu et qualitate a reliquis Didynamis recedere; Corollae tamen fabrica cognationem ſatis prodit.

BAEA quoniam proxime cum Calceolaria convenit, vero ſimile videtur, quod potius ad Didynamiam in Ordine Naturali pertineat.

GALIPAEA et SANCHAEZIA, quatuor ſtaminibus, quorum duo ſterilia, inſtructae, a Diandris alienae, vel ad Tetrandriam vel Didynamiam ablegandae ſunt.

WULFENIA corolla ſua ringente et ceteris partibus

affinem ſatis ſe monſtrat Didynamis angiospermis; ab hacce vix differt PAEDEROTA.

CUNILA ſine omni dubio ad Didynamas gymnoſpermas plantas pertinet. Teſtantur hoc filamenta quatuor inaequalia, quorum duo minus perfecta vel tantum rudimenta ſunt Obſervantur ſemper duo filamenta vera, et duo eorum rudimenta.

ZIZIPHORA corolla ringente (filamentis licet duobus tantum) et ſeminibus quatuor nudis, ceteraque ſtructura totius plantae et floribus verticillatis, merito non modo Didynamiam gymnoſpermiam ingredi debet ſed etiam genere cum Cunila conjungi.

MONARDA *didyma* quatuor ſtamina profert, quorum duo caſtrata, et indubie Claſſis Didynamiae affinitatem, etiam reliquarum ſpecierum oſtendit.

COLLINSONIA calyce et corolla ringente inſtructa deficit et numero ſtaminum et ſeminum, quorum tria abortiunt; naturalem tamen illum quaternarium declarat LINNAEUS, ut in plantis didynamis, ad quarum claſſem ideo referri et poteſt et debet.

ROSMARINUS, frutex europaeus ſuaveolens, floribus labiatis et verticillatis, non obscure, primo intuitu indicare ſolet, incongrue ſe esſe collocatum inter plantas Diandras, et quod veriorem ſibi locum inter Didynamas vindicare posſit. Ad Salvias proxime accedentem affirmat LINNAEUS.

KYRTANDRA, deinde *Bartſia gymnandra* dicta, ob

ſtamina duo tantum fertilia ad Diandriam relata fuit. Cum vero filamenta revera ſint quatuor, quorum duo caſtrata, a variis Auctoribus deinde, et quidem juſte, non ſolum ad Didynamiam relata fuit, ſed etiam cum genere *Bartſiae* conjuncta. Stamina variant 4–5, quorum 2–3 ſterilia.

Schwenkia ad Diandriam vere non pertinet. Stamina quinque obſervantur, quorum tria caſtrata, duo tantum fertilia ſunt. In Ordine naturali a linnaeo dicitur *Browalliis* proxima, et multa habet cum Angiospermis Didynamis communia, ſic ut inter illas etiam in Syſtemate Linnaeano potius collocari oporteat, uti etiam chaetochilus et sarmienta atque raputia ſeu sciuris Schrebero dicta.

Ghinia et corolla ſua et filamentis quatuor, quorum duo longiora, rectius cum Didynamis conjungitur, quam quidem cum Diandris. Obſervandum enim eſt, quod filamentorum numerus longe certius Clasſem indicet, quam antherae, quae vel numero ſaepe deficere posſunt, vel etiam numero augeri, qualia exempla praebent dianthera et imprimis gethyllis, olim ideo in Clasſe Dodecandriae male collocatae ob antheras in ſingulo filamento duplicatas. ghinia Verbenae affinis dicta fuit et duae ejus antherae ſteriles.

Gratiola aeque ac justicia, ruellia et dianthera in Clasſe Diandriae minime collocari debent. Omnibus partibus, caule tetragono, ramis foliisque oppoſitis, floribus verticillatis, corolla ringente et Capſula biloculari locum ſuum naturalem inter Didynamas angiospermas plantas indicant manifeſte. *Gratiola* conſtanter

quatuor ſilamenta profert, licet in quibusdam ſpeciebus duo ſterilia ſint; in *Gratiola Monnieria* tamen omnes antheriferae obſervantur. *Dianthera* e contrario profert filamenta duo, ſed ſingulum onuſtum antheris duabus, quod quidem multum variare ſolet in *Juſticia hysſopifolia* et aliis ejus ſpeciebus cultis. Haec vero circumſtantia occurrit tantum in quibusdam ſpeciebus, et quidem adeo varie, ut interdum duae antherae, interdum quatuor numerari posſint. *Diantherae* itaque cum *Juſticiis* conjunctae fuerunt, nec ſeparari genere debent.

Verbena et stachytarpheta a Perſoon ad Didynamiam relatae, multum ſtaminibus variant, duobus vel quatuor, licet inflorescentia ſpicata a Didynamis valde ſint diverſa. Etiam

Lycopus et amethystea quaſi media genera inter Diandriam et Didynamiam conſtituunt. In multis differunt, in multis quoque conveniunt, ſic ut non facile ſit dictu, ubi quatuor haec genera magis vel minus recte collocantur, Aptior tamen locus videtur esſe Didynamia.

Obſervari meretur, quod inter plantas didynamas, et merito ad Didynamiae clasſem relatas, variae ſpecies varient ſtaminibus unico, duobus et quatuor, quin usque ad ſex, ut in bartsia *gymnandra*, bignonia *longisſima* et *catalpa*, martynia *annua*, hemimeride *ſabuloſa*, *diffuſa*, *montana*; unde evidens eſt, Clasſem Didynamiae plures Diandras plantas dudum excepisſe. Non etiam rarum eſt phenomenon, quod plantae diandrae evadant tetrandrae, triandrae hexandrae et pentandrae decandrae.

Sic etiam variare ſolent numero ſtamina in aliis claſſibus et earum generibus, ut in SALICORNIA *herbacea* et *virginica*; BOERHAVIA *hirſuta, ſcandente, erecta* et *diandra;* COMMELINA *vaginata, nudiflora*, aliisque; SCHOENO *cladio, effuſo, ſetaceo, albo capillari*, SACCHARO *Koenigii, Thunbergii* et *cylindrico, brevibarbi*; in AGROSTIDE *mexicana, tenuiflora cinna* et *diandra;* HOLCO *odorato;* EHRHARTIS *variis;* SCIRPO *ovato, micheliano, dipſaceo, glomerato;* ERIOPHORO *alpino* ANYCTRIA *dichotoma;* LEPIDIO *petraeo, ruderali, virginico*, POLYCNEMO *ſphaerocarpo* et *ſalſo;* CORISPERMO *hyſſopifolio;* POA *prolifera;* FESTUCA *diſtachya*; BROMO *rigido, diandro;* BUFFONIA *tenuiflora;* MANGIFERA *indica;* KYLLINGIA *pumila, ſcirpoide* et *capillari;* VIOLA *diandra;* LYTHRO *thymifolio;* CORONOPO *didymo;* HOLOSTEO *diandro*; EUPHORBIA *hypericifolia, chamaeſyce, maculata, myrtifolia*, aliisque; MARTYNIA *diandra;* SELAGINE *anguſtifolia*; HEBENSTRETIA *fruticoſa;* LIMOSELLA *diandra.*

CURANGA corolla ſua bilabiata illuſtr. Linné ad Scutellárias retulit, ſub nomine *indicae.*

ELYTRARIA; HYPOESTES; DICLIPTERA et NELSONIA, tetrantherae, duobus caſtratis, in paucis differunt ab amplo *Juſticiae* genere, a quo ſeparatae fuerunt; dum contra *Juſticiae* bicalyculatae potius pro genere diverſo haberi potuiſſent.

SCHIZANTHUS, etiam tetrandrus, ſtaminibus licet duobus ſterilibus, corolla bilabiata et fructu angiospermo numquam e Didynamia excludi oportuit.

GLOBBA, revera planta ſcitaminea, peculiari modo exceptionem quidem fecit filamentis duobus; revera au-

tem cum ceteris ſui ordinis coujungi debet in Claſſe Monandriae.

Anthoxanthum ad Claſſem Diandriae relatum, aeque ac cinna ad Monandriam relata, merito ad Triandriam et reliqua gramina ablegari debent; variant enim ſtaminibus unico, duobus et tribus.

Crypsis ſingulare eſt graminis genus, quod ad plura genera fuit relatum, ut ad *Anthoxanthum*, *Schoenum*, *Phleum*, *Agroſtidem*, *Phalaridem*, nuper vero proprium genus creatum, quod ad Triandriam, nec Diandriam referri debet.

Gunnera minime pro Gynandra ſalutari poteſt. Filamenta duo habet brevisſima, teſte linné, vel potius antherae ſesſiles, inſidentes lateribus extra dentes. Cum itaque Antherae inſideant germini ſeu ovario, quod eſt pars fructus, nec pars piſtilli, in Diandria locum ſuum habebit.

Valisneria, planta aquatica maxime ſingularis et admiranda, dioica ſemper obvenit; cum vero ſtamina conſtanter duo, nihil impedit, — quominus ad Diandriam referatur.

Lemna, planta ſimplicisſima, aquatica, natans, filamenta duo oſtendit antherifera cum ſtylo in flore femineo ſeparato, quare Monoica fuit declarata. Flores vero hermaphroditos vidit et ehrhart et hedwig, quare claſſem Polygamiae intrare debuisſet. Nihil tamen impedire poteſt, quominus inter plantas diandras rectius collocetur.

Piperis omnis flores ſunt incompleti, deſtituti et calyce et corolla. Quod ſpadix dicitur, non aliud eſt quam receptaculum elongatum florum commune filiforme, utut rachis in graminibus ſpicatis, tectum antheris et piſtillis ſparsis, numeroſis et invicem mixtis ſecundum totam longitudinem, ſic ut cum *Aroideis* et aliis *Piperitis* plantis in multis conveniant. Merito itaque ad Polyandras et Polygynas referri debet Piper, ſemper acris et aromaticus. Mares cum feminis ubique ſparſi inveniuntur, ſic ut, dum neque calyx, neque corolla, neque ſqvamae ſingulos flores diſtinguant, numerus certus eorum pro ſingula femina determinari nequeat. Varie itaque *Piperis* genus relatum fuit ad Diandriam, ab aliis ad Triandriam, convenientius a nobis ad Polyandriam.

Orchideae plantae relatae fuerunt a plurimis ad linnæi exemplum, ad Claſſem *Gynandriae.* Gynandria erat initio Claſſis, cujus plantae ita erant conſtructae, ut ſtaminum filamenta inſiderent ſtylo, ututi n clutia. Deinde huc relata fuerunt etiam alia Genera, et quidem incongrue, quorum mares collocati fuerunt in *Receptaculo elongato, in formam Styli, piſtillum cum ſtaminibus ferente, piſtillique in partem tranſeunte*, ut verbis utar linnaei. Receptaculum autem, floribus commune neque eſt ſtylus, neque in partem piſtilli tranſire poteſt, adeoque nullam Gynandriam conſtituere poteſt. Ulterius linnaeus germen pro parte piſtilli habuit; cum vero germen potius ſit pars fructus, ut Gynandrae conſiderari non posſunt illae plantae, in quorum Germine collocati ſunt mares, ſive filamentiferi, ſive sesſiles. Cumque demonſtrari non possit, quod mares in *Orchideis* vel *Gunnera* in ſtylo affixi ſint, ad Gynandriam referri non posſunt, ſed poti-

us et ſine difficultate ad Monandriam illae, ad Diandriam haec; unde quoque ſequitur, quod Clasſis Gynandriae omnino poteſt e Syſtemate excludi.

Omphalaea et cosaria variant ſtaminibus duobus et tribus, a floribus femineis diſtinctis. Ad Monoeciam fuerunt relatae, Diandriam potius ingredi posſunt.

Fraxinus et salix, genera duo, utplurimum dioica, nec raro polygama, ideoque nonnumquam hermaphrodita ſunt, numero ſtaminum et aliis partibus fructificationis infinite variantia. Dum vero in plerisque ſpeciebus ſtamina duo occurrunt, facile haec genera ad Diandriam et posſunt et debent referri.

Cecropia ad Dioeciam relata fuit; in floribus masculis adſunt tamen filamenta duo brevisſima, et in femineis corpuscula duo ſubrotunda minima utrinque calycis inciſuris inſidentia caduca loco Antherarum; ſic ut verius ad Diandras plantas numerari posſit et debeat.

Rotlera duo ſtamina gerens fertilia, totidemque ſterilia e Diandria excludi et ad Tetrandriam reduci debet.

Boerhavia in multis cum *Valeriana* convenit ſic ut clasſe ſeparari ſaltem non debeant haec affinia genera. Valde variant numero ſtaminum et *Valerianae* et *Boerhaviae* facile omnes, uno ſcilicet, duobus, tribus ſex usque duodecim, teſte *Schultesio*, qui genus *Boerhaviae* Diandriae inſeruit. Plerumque obſervantur *Boerhavia africana* et rarius *diffuſa* Monandrae; *erecta*, *diffuſa*, *aſcendens*, *hirſuta paniculata*, *diandra*, *ſcandens* diandrae; *plantaginea*, *excelſa*,

periplocifolia, *dichotoma*, *repanda*, *repens* triandrae; *tetrandra* quatuor ſtaminibus et *arborea* pluribus, ſex usque ad duodecim. Ad *Valerianas* PERSOON retulit *Boerhaviam chaerophylloidem*.

Sic valde polymorpha evaſit Claſſis Diandria, et non paucas requirit emendationes et correctiones Botanicorum, de ſcientia bene meritorum, et de ordine meliori ſollicitorum.

Hinc liquet, quod ad *Didynamiam* referenda ſint ſequentia genera, ſcilicet: SALVIA, CUNILA cum adjuncta *Ziziphora*, MONARDA, *Roſmarinus*, COLINSONIA, CURANGA, VERBENA cum *Starchytarpheta*, LYCOPUS, SCIURIS, AMETHYSTEA, MORINA? GALIPAEA, SANCHEZIA, JUSTICIA, ELYTRARIA, HYPOESTES, DICLIPTERA, NELSONIA, GRATIOLA, SCHWENKIA, CALCEOLARIA, UTRICULARIA, GHINIA, DAEA, WULFENIA cum *Paederota*, KYRTANDRA. Ad *Monandriam* reducentur GLOBBA et tota ORCHIDEARUM familia; ad *Triandriam* ANTHOXANTHUM, CRYPSIS, BOERHAVIA; ad *Tetrandriam* ROTLERA; ad *Polyandriam* PIPER; et ab aliis claſſibus ad *Diandriam* GUNNERA, VALISNERIA, LEMNA, OMPHALAEA, COSARIA, FRAXINUS, SALIX, CECROPIA.

D. D.

EXAMEN CLASSIS GYNANDRIÆ.

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR BEROL ET. FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS. TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

E. T. THOLÉR

Vermelandus.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XI DEC. MDCCCXXIV.

H. P. M. S.

UPSALIÆ
EXCUDEBANT PALMBLAD ET C.

DE HULDASTE FÖRÄLDRAR

af

sonlig tacksamhet.

EXAMEN CLASSIS GYNANDRIÆ.

Exigua erat tam Græcorum antiquorum quam Romanorum cognitio plantarum. Catalogus specierum erat brevis, et plerumque memoriæ sarcina, sic ut Systema Vegetabilium eo tempore indagatorum et cognitorum superfluum omnino fuerit. Increscente vero et amplificata magis Scientia Botanica, plantarum multiplicatum numerum in certas phalanges distribuere, quo melius possent earum nomina conservari, et cum aliis communicari, necesse fuit. Cum vero in ipsa hac Scientiæ infantia, non nisi facies externa levissime observaretur, ex ipso habitu ordines nonnulli naturales constituebantur, ad quos tamen non omnes plantæ commode possent referri. Eo modo ad familias certas relata fuerunt *gramina*, *bulbosæ*, *umbellatæ*, *verticillatæ*, *siliquosæ*, *leguminosæ*, *frutices*, *arbores* et plures aliæ, valde similes cohortes plantarum. Cum vero hæ externæ vegetabilium notæ et vacillantes characteres magis magisque insufficientes evaderent et incerti, alias methodos excogitare coacti fuerunt Botanophili, et sic ortæ fuerunt Methodi a *fructu*, *calyce*, *corolla* et tandem partibus fructificationis staminibus atque pistillo.

Ordines Naturales inquirere et elaborare annisus est celebris inter prioris seculi Botanicos, *Bernard* Jussieu, quos deinde adauxit, perfecit atque publici juris fecit summus hujus Ævi Botanicus, *Ant. Lor.* Jussieu, qui,

secundum *Cotyledones*, plantas in tres magnas phalanges, scilicet *Acotyledones*, *Monocotyledones* et *Polycotyledones* divisit. In multis licet eximia sit hæc methodus, rarius tamen, quin rarissime, Botanico, imprimis tironi, utilis esse potest, cum in examine plantarum cotyledones non adsint, sed cito post germinationem dispareant. Laborat hæc methodus iisdem incommodis atque methodus a fructu, qui sero maturescit, nec semper ad manus esse potest, et sic plantam quæstionis ignotam relinquit. Periit in multis ipsa planta, dum fructus adest, et in omnibus plantis, dum caulis, folia et flores explicantur, cotyledones dudum ceciderunt.

Methodus calycina et corollina ad cognitionem plantarum viam quidem faciliorem aperuit, sed sensim sensimque, numero Vegetabilium quotannis summopere adaucto, insufficiens esse coepit. Hæc fuit ratio, cur Methodi TOURNEFORTII et aliorum Auctorum, ad finem Seculi Decimi Septimi florentes, seculo decimo octavo florere et adhiberi desierunt.

Methodus *Sexualis* a magno Scientiæ botanicæ Restauratore, LINNÆO, a Seculi Decimi Octavi initio fere natales suos numerare potest, licet non prius, quam post tres annorum Decades publicata Orbi Erudito innotuerit, Historiæ Naturali et Economiæ incrementum omnino stupendum conciliaverit, et Auctori suo laudem atque immortalem memoriam ac gloriam paraverit. Assumsit pro fundamento novi sui Systematis botanici omnes et singulas partes floris ac fructificationis, imprimis vero *Sexum* plantarum, antea quidem non omnino ignotum, sed non ut universalem, vel æque ac in Animalibus, necessarium proclamatum. In nova quasi luce constituta Scientia Botanica, per meliorem et faciliorem

methodum Linneanam, ubique per totam Europam amari, coli, celebrari et utilis reddi incoepit, in omnibus sine exceptione Universitatibus et Academiis celebratissimis.

Negari quidem non potest, quod Methodus hæc Sexualis longe sit perfectior et facilior, quam omnes, quæ ante fuerunt inventæ et exstructæ; suis tamen etiam hæc laborat difficultatibus, et multas admittit exceptiones, quæ naturalem Ordinem turbare valent.

Exstant in hoc Systemate Sexuali nonnullæ Classes, valde Naturales, ut imprimis *Didynamia*, *Tetradynamia*, *Diadelphia*, *Syngenesia*. Aliæ contra Classes diversos ordines naturales cum aliis plantis dissimilibus mixtos includunt ut Scitamineas in Monandria, Gramina in Triandria, Stellatæ in Tetrandria; Asperifoliæ, Luridæ, Contortæ, Umbellatæ in Pentandria, Bulbosæ et Liliaceæ in Hexandria; Lomentaceæ et Caryophyllaceæ in Decandria. Plures alii ordines sparsi occurrunt in pluribus diversis classibus, ut Lactescentes, Succulentæ, Tricoccæ, ceteræ. Quædam Classes superfluæ videntur, cum partes fructificationis obscuræ, irregulares et valde variantes videantur, quale exemplum præbet imprimis ampla familia Orchidearum, et tota ingens illa cohors plantarum Diclinarum, adeoque Monoeciæ, Dioeciæ et Polygamiæ, quæ alias Classes commode et absque difficultate et possunt ingredi, et debent.

In toto Systemate Sexuali vix ulla est Classis magis polymorpha, Botanico magis tædiosa, vel quæ plu-

res subivit mutationes quam quidem Gynandria. *Singulares sunt*, teste *ipso Systematis* Auctore LINNÆO, *flores hujus classis, et monstrosam ac inadsvetam, præ se ferunt faciem, quod a situ partium insolito, respectu ad reliquas partes, oritur.*

Orchidearum ordo, maxime naturalis, Classis hujus ansam videtur omnium primum Celeberrimo Auctori dedisse, ad quam postea, vario tempore, diversa alia genera fuerunt relata, numero jam plura, jam pauciora in diversis Generum plantarum editionibus. In Editione Leidensi 1737, *Gynandria* dicitur *dignosci a reliquis* (classibus) Staminum Situ in ipso Stylo, vel *receptaculo elongato in formam Styli, pistillum cum Staminibus ferente.* Ob has rationes ad Gynandriæ Classem relata fuerunt, præter Orchideas, *Calla*, *Arum*, *Grevia*, *Helicteres*, *Pistia*, *Ruppia*, *Nepenthes*, *Clutia*, *Passiflora*, *Aristolochia* et *Sisyrinchium;* ad quæ deinde in Editione Vindebonensi 1764, accesserunt *Ferraria*, *Aijenia*, *Kleinhovia*, *Xylopia*, *Dracontium*, *Pothos*, *Zostera.* Atque in Editione MURRAY Systematis Vegetabilium Gôttingensi 1784, adhuc inserta fuerunt *Gunnera, Forstera*, *Salacia*, *Stilago*, *Gluta*, *Scopolia, Cytinus, Ambrosinia.* Ingens hic numerus Generum postea adeo fuit diminutus, in editione generum plantarum, quæ cura illustris Botanici, SCHREBERI in lucem prodiit 1789, ut ibi commemorentur tantum Orchidearum genera, Gunnera, Forstera, Salacia, Stilago, Rhopium, Aristolochia. Cytinus et Scopolia; e quibus in Speciebus Plantarum Willdenowii, 1805 impressis, adhuc exclusa fuerunt tria genera, Stilago, Cytinus et Scopolia.

Hæc fata fuerunt hujus Classis, et mutationes fere continuæ, secundum beneplacitum diversorum Botanicorum.

De *Stylo* affirmat LINNÆUS, quod *adnascatur margini interiori Nectarii, (Orchidearum) et cum stigmate suo vix distingui poss t.* Et ulterius addit: *potuissem. si non debuissem, Callam, Arum et Ruppiam ad alias demandare Classes. Quum autem difficillime, nec ulla ratione, certum numerum Staminum singulo Pistillo adsignare aliquem posse puto in his generibus. hic consultius duxi ea inserere, quam tædium Examinatori procreare.*

Ex hisce manifeste patet, quam incertæ, quam vacillantes fuerint non solum ipsius Auctoris Systematis, sed etiam aliorum Botanicorum de hac Gynandriæ Classe sententiæ, ob fructificationis singularem et sæpissime obscuram structuram et diversam faciem.

ORCHIDEÆ plantæ familiam quidem maxime naturalem constituunt, facillime cognoscendæ corolla sua irregulari et nectario singularis ac multum variantis structuræ; partes vero fructificationis earum adeo sunt invicem confusæ, ut non facile sit dictu, quid sit Stylus, quid sit Stigma. SCHREBER dicit: — *Singulares sunt flores hujus Classis, et monstrosam ac inadsvetam præ se ferunt faciem, quod a situ partium fructificationis insolito, respectu ad reliquas plantas, oricur.* Ad LINNÆI exemplum Orchideæ ad Gynandriam fuerunt a plurimis relatæ, cum sibi persvasi sint, quod Stamina, seu potius Antheræ, pistillo essent inserta, quodque receptaculum florum falso considerarent instar pistilli, in quo mixti erant mares cum feminis. Ejusmodi autem receptaculum commune elongatum nunquam dici potest Stylus, nec potest in partem pistilli transire, adeoque nullam Gynandriam constituere.

Familia Orchidearum imprimis fuit, quæ ab initio hanc Classem determinavit, et quæ adhuc a plurimis in eadem Classe collocatur. SCHREBERUS autem, Botanicus oculatus et consumatissimus, hanc familiam potius ad Monandriam esse ablegandam putat, et quidem optimas ob rationes, et nos non dubitamus, Ejus adsentire Sententiæ. Verba ejus sunt: *Labium superius Nectarii plantarum Orchidearum proprie est Anthera bilocularis, et Antheræ a Linnæo dictæ sunt receptacula pollinis; hinc plantæ Orchideæ, saltem plurimæ, Monandræ sunt. Earum characteres itaque emendare oportebit, si prius plures Generum exoticorum species, ad vivas plantas, accurate depictæ erunt.*

Antheræ etiam in singulari mentionem facit WILLDENOWIUS: antheram scilicet solitariam et terminalem agnoscit in *Orchide*, *Habenaria*, *Ophryde*, *Disa* et *Serapide;* opercularem deciduam in *Limodoro;* velo spirali tectam in *Disperide.*

Tantam quoque Celebr. Præses invenit similitudinem inter Scitamineas Indiæ Orientalis et Orchideas plantas, ut in aliqua distantia, imprimis *Kæmpferias*, pro veris Orchideis respexerit. Multo verius itaque in Monandria, quam Diandria vel Gynandria collocanda videtur utraque familia Scitaminearum aromaticarum et Orchidearum aphrodisiacarum plantarum.

SISYRINCHIUM et FERRARIA valde injuste ad Gynandriam fuerunt relata. Veræ sunt Triandræ et Monadelphæ herbæ, uti plures ex plantis bulbosis Capitis bonæ Spei, ut *Irides*, *Moreæ*, *Galaxiæ*. Stamina enim pistillo non insident, sed intra cylindrum suum pistillum includunt.

Calla, Dracontium et aliæ Piperitæ plantæ staminibus plurimis et multis pistillis ornantur in receptaculo elongato, eo modo, ut stamina vel sparsa inveniantur cum pistillis, vel collocentur in suprema parte receptaculi, supra feminas inferiores. Ad Classem Polyandriæ numerandæ itaque sunt.

Salacia, Stilago et Rhopium Triandriæ sine difficultate adnumerari possunt, staminibus tribus distinctis instructa genera.

Gunnera revera ad Diandriam pertinet; Antheræ enim non in stylo, sed ovario subsessilia conspiciuntur.

Aristolochia videretur secundum descriptionem genericam vere esse Gynandra. Cum vero neque ulla sint filamenta, sed antheræ sessiles, nec ullus stylus, sed stigmata sessilia, Gynandra esse non potest; quare in Hexandria aptiorem locum inveniet.

Cytinus Gynandriæ Classem forsan melius, quam aliud quodcunque agnoscit genus; sed cum tota classis, ut valde obscura, abrogari possit; nihil omnino impedit, quin facile secundum numerum octogenarium Antherarum sessilium ad Octandriam referatur.

Andrachne revera est planta pentandra, uti et Hyphydra, et quæ cum Gynandris nihil videntur habere commune.

Celebr. Gmelin ad Præsidis mei exemplum Gynandriæ classem, in Systemate Plantarum, a se edito, si-

mul cum Diclinis et Polygamia omni sapienter exclusit, referendo eorum genera ad priores Classes. Contra vero WILLDENOWIUS, in nova sua Editione Specierum plantarum, quatuor has Classes immense tam antiquis, quam recentius detectis generibus auxit.

In Supplemento Plantarum etiam Linné junior, svadente D:no Præside, novas illas plantarum specis diclinas et polygamas, quas Supplementum hocce Systematis Vegetabilis excepit, ad alias secundum numerum staminum retulit classes, atque sic, approbantibus quoque illustrissimis Botanicis, BANKSIO, SOLANDRO et EHRHARTO, huic meliori methodo calculum suum adjecit.

D. D.

PLANTARUM JAPONICARUM NOVÆ SPECIES,

QVAS

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB.
HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND.
HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET.
CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR
BEROL ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT.
GORENK. PHILAD. ET. FRANCOF. LUND. HARLEM. AMSTELD. BONNENS.
OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS TURICENS. IENENS. LINN.
LONDIN, ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖT-
TINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS.
MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS.
MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET
PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION.
MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN.
ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

OL. ANDR. WALLSTRÖM
GESTRICIO-HELSINGUS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XIV APRIL. MDCCCXXIV.

H. A. M. S.

UPSALIÆ.
EXCUDEBANT PALMBLAD ET C.

DOMINO EXPERIENTISSIMO

SAMUELI WALLNER

MED. DOCTORI ET CHIR. MAGISTRO

MEDICO URBIS HUDIKSVALLIÆ

SACRUM

voluit debuit

OL. ANDR. WALLSTRÖM

ENKEFRU

REGINA JACOB. WALLSTRÖM

FÖDD REGNANDER

DEN HULDASTE MODER

Helgadt

af

Sonlig Kärlek.

PLANTARUM IAPONICARUM

NOVÆ SPECIES

Præteriti ad finem vergentis Seculi ut innoteſcerent Inventa botanica illuſtrium recentiorum Peregrinatorum, placuit illuſtrisſimæ Academiæ Scientiarum Pariſinæ, Botanicos celebres exhortare, ad Secum communicanda Ipſorum nova detecta, quæ eo tempore, ſuis ſub itineribus, e Regno Vegetabili facere potuerunt. Felix hæc et utilis opera coronata foret inſigni quodam honorario, Illi adjudicando, qui plurimas Species, ante ignotas, detegisſe deprehendebatur.

Turbulenta tempora et Revolutiones exortæ, quæ poſtea per ſæpius iterata et Europam devaſtantia bella inciderunt, etiam Litteris et Scientiis multum noxia, hanc tam glorioſam propoſitionem vanam reddiderunt. Ego itaque, poſt recuperatam aliquatenus Europæ tranquillitatem, et dulce, quo imprimis in borealibus terris, felici ſub auſpicio, lætisſimi fruimur, otium, pro Exercitio primum editurus meum ſpecimen eruditionis academicæ, non intermittere volui, quin Cel. Præſidem rogarem, ut mihi liceret, publici juris facere et eruditis Europæ curioſis Botanophilis enumerare, numero non pauca illa detecta botanica, quæ ſub novenni peregrinatione Ejus in exteris terris, indefeſſa opera indagata fuerunt, et quorum ſpecimina quoque, per incomparabilem Ejus liberalitatem, plurima herbaria, tam publica, quam privata abunde exornant.

A Si

Si ad Tempus usque antiquisſimorum, quos novimus, Botanicorum, ſicque ad ipſa incunabula Scientiæ reſpicere velimus, facile inveniemus, quam fuerit exigua Scientiæ hujus Patrum cognitio. Noverunt Græci Botanici 500, Romani circiter 600 plantarum Species.

Poſt hæc initia ab ipſa infantia rei herbariæ: poſt detectas novas terræ regiones et integras mundi partes, imprimis Aſiam Orientalem et Americam: poſt innumera deinde inſtituta itinera repetita et detectas inſulas Auſtrales, quam ingentem et omnino ſtupendum numerum Stirpium detexerunt, depinxerunt atque deſcripserunt indefesſi et laudatisſimi Botanici, in ſummam Creatoris gloriam, et humani generis felicitatem! Horum indefesſæ operæ debemus hodie ſaltem 30,000 ſpecies plantarum cognitarum; et quotidie hicce quoque numerus increſcit.

Plantas *Malabaricas* cognitas nobis reddiderunt
Rhede van Oudshorn, Roxburg, Koenig.
— *Ceilanicas* Hermannus, Burmannus.
— *Amboinenſes* Rumphius.
— *Inſularum Indicæ orient.* Piſo, Burmannus.
— *Americæ meridionalis* Plumier, Aublet, Swartz, Sloane, Brown, Humboldt, Bonpland, Rolander et Iacquin.
— *Chinenſes* Osbeck, Laureiro.
— *Japonicas* Kæmpfer, Thunberg.
— *Americæ occidentalis* Kalm, Gronovius, Bertram.
— *Capitis bonæ ſpei* Hermannus, Hartogius, Oldenlandius, Burmannus, Thunberg.
— *Africæ borealis* des Fontaine.
— *Polyneſenſes* Banks et Solander, Forſter et Sparrman, Brown, Commerſon, la Billiardiere.

Sy-

— *Syriæ* de la Billiardiere.
— *Girneenſes* Adanſon, Smeatman, Iſert, Afzelius.
— *Sibiricas et Tauricas* Pallas, Bieberſtein, Steven.

Ut taceamus alios plures, et illos omnes, qui plantas Europeas variarum regionum et regnorum novas et antiquis Botanicis incognitas, deſcripſerunt.

Mihi imprimis illa Genera et Species Plantarum novas recenſere propoſui, quæ ſub ſuis, in peregrinis terris et longinquis itineribus, detegere contigit Celeberrimo meo Præſidi, de utili ſcientia botanica multum Meritisſimo.

Poſt finita in Africa et Asia feliciter plurium annorum itinera, et felicem in Patriam reditum, contigit quidem Illi plurima individua nova et antea incognita publici juris facere tam Animalium, quam imprimis Vegetabilium, in variis editis Disſertationibus, Societatum Scientiarum Actis, in Supplemento Linnæano, Flora Iaponica et Capensi, aliisque. Hæc tamen, in Flore juventutis facta in Hiſtoria Naturali detecta, ad plura usque millia dudum cum orbe erudito communicata, adeo ſunt ſparſa, ut non inutile fore crediderim, ſi ea, quæ in Inſulis Iaponicis et promontorio bonæ ſpei detecta ſunt heic in unum collecta enumerarentur.

Genera nova plantarum, quæ in Iaponia, annis 1775 et 1776 indagare contigit, quæque in Disſertationibus Academicis et in Flora Japonica, anno 1784 impresſa occurrunt, uti et Species Plantarum Iaponicarum, ibi ſimiliter deſcriptæ, nec antea Botanicis rite notæ, ſunt, quæ ſequuntur.

Ge-

GENERA plantarum nova *Japonica*:

Leerſia.
Kyllingia.
Othera.
Orixa.
Skimmia.
Aucuba.
Nigrina.
Gonatocarpus.
Nageia.
Doræna.
Weigela.
Bladhia.
Hovenia.
Bumalda.
Pollia.
Lindera.
Nandina.
Rupifraga.
Deutzia.
Tomex.
Apactis.
Eurya.
Houttuynia.
Dryandra.
Todea.
Stereocaulon.

Species plantarum novæ Japonicæ:

Amomum Mioga.
Ligustrum Japonicum.
Olea fragrans.
Syringa ſuspenſa.
Globba japonica.
Salix japonica.
integra.
Orchis japonica.
radiata.
Serapias erecta.
falcata.
Epidendrum nervoſum.
teres.
ſtriatum.
Limodorum falcatum.
Cypripedium japonicum.
Oſyris japonica.
Valeriana villoſa.
Ficus erecta.
ſtipulata.
Iris japonica.
orientalis.
ensata.
Cucurbida hispida.
Cucumis conomon.
Bryonia japonica.
Kyllingia triceps.
Carex brunnea.
gibba.
japonica.
cephalotes.
pumila.
tristachya.
Saccharum japonicum.

Anthiſtiria ſetoſa.
Leerſia hispida.
Panicum biſulcatum.
Andropogon crinitum.
cotuliferum.
ſerratum.
Paſpalum villoſum.
Cenchrus hordeiformis.
purpuraſcens.
Milium globoſum.
Agroſtis ciliata.
Poa barbata.
ferruginea.
hirta.
japonica.
Feſtuca misera.
pauciflora.
Bromus bifidus.
japonicus.
Qveria trichotoma.
Callicarpa japonica.
Orixa japonica.
Othera japonica.
Skimmia japonica.
Cornus japonica.
dilatata.
Aucuba japonica.
Nigrina ſpicata.
ſerrata.
Viſcum japonicum.
Fagara horrida.
Galium ſtrigoſum.
Elæagnus crispa.
glabra.
Elæagnus macrophylla.
multiflora.
pungens.
umbellata.
Gonatocarpus micranthus.
Urtica japonica.
macrophylla.
villoſa.
Boehmeria fruteſcens.
ſpicata.
Nageia nagi.
Ilex crenata.
japonica.
emarginata.
integra.
latifolia.
rotunda.
ſerrata.
Betula japonica.
Cynogloſſum japonicum.
Lyſimachia japonica.
Doræna japonica.
Convolvulus edulis.
japonicus.
trinervis.
Campanula glauca.
marginata.
tetraphylla.
triphylla.
Menyanthes peltata.
Lobelia radicans.
campanuloides.
Lonicera japonica.

Lonicera flexuoſa.
Weigela japonica.
coræenſis.
Solanum lyratum.
Lycium joponicum.
Ceanothus japonicus.
Bladhia criſpa.
glabra.
japonica.
villoſa.
Celaſtrus alatus.
dilatatus.
japonicus.
orbiculatus.
ſtriatus.
tobira.
Hovenia dulcis.
Vitis heterophylla.
flexuoſa.
japonica.
pentaphylla.
Gardenia radicans.
Tabernæmontana elliptica.
Pergularia japonica.
Bumalda trifoliata.
Chenopodium virgatum.
Peucedanum japonicum.
Sium decumbens.
japonicum.
Chærophyllum ariſtatum.
ſcabrum.
Sambucus japonica.
Aralia cordata.
japonica.
Aralia pentaphylla.
Viburnum cuſpidatum.
dilatatum.
eroſum.
hirtum.
macrophyllum.
ſerratum.
plicatum.
tomentoſum.
virens.
Commelina japonica.
Chamærops excelſa.
Lilium japonicum.
longiflorum.
lancifolium.
ſpecioſum.
maculatum.
cordifolium.
Uvularia cirrhoſa.
hirta.
Ornithogalum japonicum.
Scilla japonica.
orientalis.
Anthericum japonicum.
Pollia japonica.
Aſparagus japonicus.
Convallaria japonica.
ſpicata.
Hemerocallis lancifolia.
japonica.
Orontium japonicum.
Lindera umbellata.
Nandina domeſtica.

Ra–

Rajania hexaphylla.
quinata.
Dioſcorea japonica.
quinqueloba.
ſeptemloba.
Vaccinium bracteatum.
ciliatum.
hirtum.
Diospyros kaki.
Daphne odora.
Acer diſſectum.
japonicum.
palmatum.
pictum.
ſeptemlobum.
trifidum.
Polygonum filiforme.
multiflorum.
Paulinia japonica.
Laurus glauca.
umbellata.
pedunculata.
Quercus acuta.
cuspidata.
dentata.
glabra.
glauca.
ſerrata.
Andromeda japonica.
Rupifraga ſarmentoſa.
Dianthus japonicus.
Deutzia ſcabra.
Stellaria undulata.
Sedum lineare.
Lychnis coronata.
Tomex japonica.
Apactis japonica.
Eurya japonica.
Meniſpernium acutum.
trilobum.
japonicum.
Myrtus lævis.
Prunus aspera.
elliptica.
glanduloſa.
japonica.
inciſa.
paniculata.
tomentoſa.
Cratægus glabra.
lævis.
villoſa.
Mespilus japonica.
Pyrus japonica.
Spiræa calloſa.
inciſa.
palmata.
Roſa multiflora.
rugoſa.
Rubus inciſus.
plamatus.
trifidus.
triphyllus.
villoſus.
Geum japonicum.
Actæa japonica.
Chelidonium japonicum.
Tern-

Ternſtrômia japonica.
Corchorus japonicus.
flexuoſus.
ſcandens.
ſerratus.
Cycas revoluta.
Aconitum japonicum.
Begonia grandis.
Arum ternatum.
ringens.
Houtuijnia cordata.
Magnolia ſericea.
hirſuta.
obovata.
tomentoſa.
Uvaria japonica.
Thalictrum japonicum.
Anemone cernua.
Atragene japonica.
Clematis florida.
japonica.
paniculata.
trifoliata.
Ranunculus ternatus. c. Tab.
japonicus.
Hypericum erectum.
japonicum.
patulum.
Ajuga decumbens.
Nepeta incana.
Sideritis ciliata.
Melittis japonica.
Ocymum acutum.
Ocymum ſcabrum.
criſpum.
inflexum.
rugoſum.
virgatum.
Gerardia japonica.
Bignonia grandiflora.
tomentoſa.
Lindernia japonica.
Ruellia japonica.
ſerrata.
Juſticia japonica.
lancea.
crinita.
Salvia japonica.
Volkameria japonica.
Clerodendrum trichotomum.
Vitex ovata.
Cardamine ſcutata.
Sinapis cernua.
japonica.
Cupreſus japonica.
pendula.
Thuja dolabrata.
Dryandra cordata.
Sterculia tomentoſa.
Croton acutum.
japonicum.
Camellia ſaſanqua.
Taxus macrophylla.
verticillata.
Fumaria pallida.
racemoſa.

Fu-

Fumaria decumbens.
incifa.
Dolichos incurvus.
cultratus.
lineatus.
hirſutus.
umbellatus.
Glycine villoſa.
Lathyrus japonicus.
Hedyſarum caudatum.
incanum.
microphyllum.
piloſum.
racemoſum.
ſericeum.
ſtriatum.
tomentoſum.
virgatum.
Citrus japonica.
Hopea lucida.
Picris japonica.
flexuoſa.
Prenanthes chinenſis.
debilis.
dentata.
haſtata.
humilis.
integra.
lyrata.
multiflora.
ſquarroſa.
Serratula japonica.
Carduus linearis.
Atractylis lancea.
Atractylis ovata.
Eupatorium japonicum.
Artemiſia capillaris.
japonica.
Gnaphalium japonicum.
Erigeron japonicum.
ſcandens.
Seneico japonicus.
Aſter hiſpidus.
ſcaber.
Cineraria japonica.
Inula dubia.
japonica.
Arnica ciliata.
japonica.
palmata.
Perdicium tomentoſum.
Chryſantemum japonicum.
Ophioglosſum japonicum.
Oſmunda japonica.
lancea.
ternata.
Todea haſtata.
Acroſtichum lingva.
Pteris nervoſa.
ſinuata.
Woodvardia japonica.
orientalis.
Hemionitis japonica.
Aſplenium japonicum.
inciſum.
lanceum.
Polypodium enſatum.
Poly-

Polypodium ellipticum.
falcatum.
glaucum.
haſtatum.
lacerum.
lineare.
marginale.
punctatum.
ſetoſum.
ſophoroides.
Cænopteris japonica.
Dickſonia ſtrigoſa.
Lycopodium japonicum.
ſerratum.
Marchantia japonica.
Stereocaulon ramuloſum.
Fucus biſerratus.
ſerratifolius.
Thunbergii.
Boletus dimidiatus.
agaricoides.

THESES.

I.

Peregrinationes ſolidiori doctrina et feliciori ingenio inſtructorum, in diverſas terras, ad emolumentum ſcientiarum in genere plurimum conferunt.

II.

Quo magis in ſtudio Hiſtoriæ naturalis verſamur, eo magis nobis patent vis et ſapientia Creatoris, qui tam minimo tam maximo naturam condidit admirabilem.

III.

Quin Hiſtoria Naturalis fructus magni pretii Medicinæ et Oeconomiæ hactenus tulerit et poſthac ferat, non poteſt dubitari.

IV.

Studium hujus ſcientiæ ætati dudum juvenili esſe commendandum, merito nobis videtur posſe contendi.

(7)

D. D.

FLORULA JAVANICA.

CUJUS PARTEM PRIMAM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR BEROL ET. FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS. TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

LEOPOLDUS WINBERG,
Gothoburgensis.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XXIII FEBR. MDCCCXXV.

H. A. M. S.

UPSALIÆ
EXCUDEBANT PALMBLAD ET C.

FLORULA JAVANICA.

Inſula Java, una e tribus inſulis Sundæ, mediocris magnitudinis, ſita eſt in hemisphærio auſtrali, ſub gradu latitudinis 6, & longitudinis 124. In longitudinem O. & W. extenditur circa 140 milliaria, in latitudinem N. & S. circiter 40 vel paulo ultra.

Bis inſulam hanc, ſumme fertilem, viſitavit Celeberrimus Præſes, annis ſcilicet 1775 & 1777, atque inſignem ejus partem percurrit, imprimis oras maritimas boreales Bataviæ, Samarang, Japaræ & Iuanæ, atque interiores tractus montoſos Arhidamas, Tjipannas, Pondegede & alias.

Quas ſub hiſce ſuis excurſionibus collegit plantas, mihi benevole permisſum fuit recenſere, licet fieri non potuerit, ut completam hujus inſulæ Floram ſiſteremus, quam quidem olim & Piſo & Burmannus notam nobis reddere conati fuerunt.

Amomum cardamomum.
compactum. 1)
Zerumbet.
Zingiber.

Canna indica.
Coſtus ſpecioſus. 2)
Curcuma longa.
Kæmpferia ſpecioſa. 3)

Phyl-

Phyllodes læta.
vaginalis.
Marantha arundinacea.
Orchis Suſannæ.
Ophrys lancea. 4)
Aërides arachnites.
capitatum.
coriaceum.
Dendrobium monophyllum
procumbens.
Limodorum amabile.
ſpecioſum.
Radermachia inciſa.
integra.
Salicornia fruticoſa.
Nipa fruticans.
Piſtia ſtratiotes.
Caſuarina equiſetifolia.
Nyctanthes triſtis.
Jasminum anguſtifolium.
grandiflorum.
hirſutum.
multiflorum.
Sambac.
triflorum.
Lemna obcordata.
Boerhavia diandra.
diffuſa.
Rumphia Amboinenſis.
Phoenix dactylifera.
Ficus benjaminea.
falcata.
heterophylla.
Ficus indica.
punctata.
racemoſa.
religioſa.
reticulata.
reflexa.
rigida.
Bryonia hiſpida.
Cucumis acutangulus.
melo.
Cucurbita citrullus.
pepo.
Momordica angulata.
hiſpida.
luffa.
Trichoſanthes cordata.
triloba.
Siſyos Garcini.
Coix lacryma.
Fuirena umbellata.
Kyllingia monocephala.
triceps.
umbellata.
Scirpus ferrugineus.
ligularis.
miliaceus.
monander.
Schoenus corymboſus.
umbellatus.
Cyperus brizoides.
compreſſus.
difformis.
diſtans.

Cype-

Cyperus elatus.
elegans.
irio.
monoſtachyos.
pumilus.
rotundus.
Santonici.
ſecundus.
uniflorus. 5)
Fimbriſtylis dichotomus.
Trachys muricata.
Saccharum officinarum.
Thunbergii.
Andropogon aciculare.
caricoſum.
crinitum.
faſciculatum.
hirtum.
iſchæmum.
ſchoenanthus.
Leerſia oryzoides.
Iſchæmum ariſtatum.
diſtachyon.
conjugatum.
Tripſacum dactyloides.
Apluda mutica.
Paſpalum disſectum.
ſcrobiculatum.
Panicum caudatum.
colonum.
compoſitum.
cylindricum.
glaucum.
grosſarium.
Panicum hirtellum.
hiſpidum.
latifolium.
micranthum.
patens.
plicatum.
pubeſcens.
ſarmentoſum.
ſerratum.
turritum.
Cynodon lineare.
Digitaria cimicina.
filiformis.
ſanguinalis.
Chloris barbata.
Anthiſtiria ramoſa.
Alopecurus paniceus.
Poa amabilis.
capillaris.
chinenſis.
japonica.
tenella.
Cynoſurus indicus.
Eleuſine ægyptia.
indica.
Zea Maijs.
Caturus ſpiciflorus.
Mollugo ſtricta.
Holoſteum cordatum.
tetraphyllum.
Spermacoce ocymoides.
ſcabra.
Hedyotis fruticoſa.
Olden-

Oldenlandia hirſuta. 6)
linearifolia. 7)
nudiflora. 8)
longiflora. 9)
repens.
triflora. 10)
verticillata.
Ixora coccinea.
Pavetta indica.
Tomex tomentoſa.
Callicarpa reticulata.
tomentoſa.
Nerteria depreſſa.
Ammannia ramoſa.
Rubia cordifolia.
Urtica interrupta.
ſtimulans.
Plantago major.
Boehmeria alienata.
crenata.
cuſpidata.
hiſpida.
lancea.
ramiflora.
Parietaria hiſpida.
Nigrina acuminata.
Viſcum opuntioides.
Heliotropium indicum.
Lappula javanica.
Menyanthes nymphoides.
Convolvulus angularis.
corymboſus.
capræ.
Convolvulus exiſus.
gemellus.
glomeratus.
goſſypifer.
javanicus.
latifolius.
ſarmentoſus.
ſericeus.
trinervis.
Ipomoea involucrata.
quamoclit.
ſolanifolia.
trifida.
Lobelia javanica. 11)
Nauclea gemina.
grandis.
tomentoſa.
Pſychotria herbacea.
Coffea arabica. 12)
Mirabilis jalappa.
Datura ſtramonium.
Nicotiana tabacum. 12)
Morinda citrifolia. 13)
Capſicum annuum.
feuteſcens.
groſſum.
Solanum inſanum.
ferox.
javanicum.
lycoperſicum.
melongena.
nigrum.
ſanctum.

Sola-

Solanum ſodomeum.
tomentoſum.
trilobatum.
Ophioxylon ſerpentinum.
Musſænda glabra.
fruticoſa.
Ardiſia elliptica.
ovata.
Cordia viburnoides.
Ceanothus aſiaticus.
Zizyphus jujuba.
obliquus.
Mangifera indica.
Plumieria rubra.
Cariſſa carandas.
Nerium antidyſentericum.
oleander.
Cerbera mangas.
Phyſalis angulata.
Gardenia florida.
Aquilicia ſambucina. 14)
lævis.
Aſclepias crasſifolia.
gigantea.
ſarmentoſa.
Ceropegia candelabrum.
Gomphæna globoſa.
Illecebrum debile.
ficoideum.
enſatum.
lanatum.
ſesſile.
javanicum.

Achyranthes aſpera.
muricata.
lanata.
lappacea.
Celoſia argentea.
albida.
criſtata.
comoſa.
pyramidalis.
Impatiens balſamina.
tripylla.
triflora.
latifolia.
Amaranthus blitum.
ſpinoſus.
ſcandens.
Vitis ſicyoides.
acida. 15)
trifoliata. 16)
vinifera. 12)
Nephelium lappaceum. α)
Pharnaceum mollugo.
Evolvulus alſinoides.
tridentatus.
Sambucus canadenſis.
Chenopodium viride.
Cannabis ſativa.
Alſine media.
Ægiceras minus.
Pæderia foetida.
Cynanchum capillare.
cuſpidatum.
macrophyllum.

Cynan-

Cynanchum ovatum.
Echites erecta.
ferruginea.
ſcandens.
volubilis.
Panax fruticoſa.
Hydrocotyle javanica.
Anethum graveolens. 17)
Apium petroſelinum. 17)
Daucus carota. 17)
Coriandrum ſativum. 17)
Clutia javanica.
Antidesma alexiteria.
Bromelia ananas.
Commelina bengalenſis.
criſtata.
lancea.
nodoſa.
nudiflora.
paniculata.
triflora.
truncata.
uniflora.
diffuſa.
Pontederia haſtata.
racemoſa.
truncata.
Pancratium ceilanicum.
Polianthes tuberoſa.
Glorioſa ſuperba.

Crinum ceilanicum.
latifolium.
Dracæna terminalis.
elliptica.
lancea.
Mioga japonica.
Tectona grandis.
Canarium commune.
Cocos nucifera.
Calamus Nipære.
Rotang.
Salac.
Aſparagus officinalis.
Muſa paradiſiaca.
troglodytarum,
Bambuſa arundinacea.
verticillata.
Oryza mutica.
ſativa.
Dioſcorea alata.
bulbifera.
ferruginea.
oppoſitifolia.
ovata.
Borasſus flabelliformis.
Corypha umbraculifera.
Licuala ſpinoſa. 18)
Chamærops humilis.
Loranthus pentandrus.

1) Amomum *compactum:* foliis elliptico-enſiformibus, cuſpidatis.

Folia pedalia & ultra, utrinque attenuata, glabra cuſpide filiformi, pollicari.

Florum ſpicæ radicales, palmares vel ultra.

Capſula angulata, rotunda, obtuſa, trilocularis.

2) Coſtus *ſpecioſus:* creſcit in foſſis extra Bataviam, & floret menſe Februarii.

Caulis teres, carnoſus, vaginatus, glaber.

Folia alterna, ſubpetiolata, oblonga, acuminata, integra, venoſa, ſubundulata; ſubtus pallidiora, tenuiſſime tomentoſa nervo medio longitudinali craſſo; ſupra ſaturate viridia, glabra, nitidiuſcula; frequentia, ſpithamæa, duos pollices lata. *Petioli* ſemiteretes, glabri, vaginantes vaginis amplexicaulibus, ſtriatis, ſubciliatis.

Flores terminales, capitati, ſenſim florentes.

Capitulum ſeſſile, ovatum, multiflorum, glabrum, magnitudine ovi anſerini.

Bracteæ duæ ſub ſingulo flore, oblongæ, ſenſim attenuatæ, acutæ, concavæ, apice ſubtrigonæ, glabræ, rubræ, perſiſtentes, integræ. calyce paulo breviores: altera minor, ab altero latere calycis tantum trigona, angulum calycis cingens, duplo brevior & anguſtior.

Perianthium monophyllum, trigonum angulis lateralibus acutis, dorſali obſoleto, parum curvatum, glabrum, pollicare, trifidum: *laciniæ* æquales, ovatæ, dorſalis obtuſa, laterales ſubariſtatæ, lineam longæ.

Corolla monopetala, tripartita: tubus brevis; Limbi laciniæ oblongæ, purpuraſcentes, æquales, pollicares.

Nectarium monophyllum, ſubrotundum; latisſimum, plicatum, crenatum, tenerum, album; intus infra villoſum, flavum, fornicatum, corolla multo majus.

Filamentum Nectario oppoſitum, latum, petaliforme, acutum; infra crasſum, latius, convolutum, baſi flavum, ſupra baſin extus villoſum, ſupra antheram flavum, erectum, ſubpollicare. *Anthera* interiori latere filamenti adnata in medio, oblonga, lata, didyma, alba.

Germen inferum, villoſum, flavopulverulentum; *Stylus* filiformis, erectus, albus, in fisſura Antheræ reconditus, longitudine Antheræ. *Stigma* compresſum, bilabiatum: labio altero minimo, bipartito, altero majore, ciliato.

Capſula trigona, glabra, trivalvis, trilocularis. *Semina* plura in ſingulo loculamento, pyramido affixa.

3) Kæmpferia *ſpecioſa:* Folia elliptico-enſiformia, glabra, pedalia. *Corollæ* tubus filiformis, palmaris. *Anthera* arcuato-lunaris.

4) Ophrys *lancea:* Labium trifidum. *Folia* radicalia & caulina lineari-lanceolata, glabra. *Spica* ſpiralis, palmaris.

5) Cyperus *uniflorus:* culmo trigono, aphyllo; capitulo terminali, ſolitario.

6) Oldenlandia *hirſuta:* floribus axillaribus, aggregatis, ſubpedunculatis; foliis ovatis, hiſpidis; caule repente.

Differt ab Oldenlandia verticillata:

α floribus ſubpedunculatis.

β foliis petiolatis, lato-ovatis.

7) Oldenlandia *linearifolia:* floribus ſolitariis, axillaribus; foliis linearibus, capſulis glabris.
Creſcit in cultis circum urbem Bataviam.
Floret Februario & Martio.
Differt ab Oldenlandia uniflora:
1. foliis lineari-lanceolatis.
2. caule decumbente non ſarmentoſo.
3. capſulis glabris.

8) Oldenlandia *nudiflora:* pedunculis umbellato ſubternis; foliis ovato-lanceolatis. glabris; capſulis tetragono-alatis.
Malaice: Gelang Aijer.
Creſcit circum urbes Bataviam & Samarang, alibique.

9) Oldenlandia *longiflora:* pedunculo terminali, ſolitario; foliis ovatis, glabris.
Differt ab Oldenlandia uniflora.
1. pedunculo longitudine fere folii.
2. flore terminali.
3. foliis lato-ovatis.

10) Oldenlandia *triflora:* pedunculis unifloris, ſubternis; foliis ovatis; capſulis glabris; caule decumbente.
Differt 1. ab Oldenlandia umbellata:
1. umbellis folio longioribus.
2. foliis ovatis, obtuſis.
2. ab Oldenlandia uniflora.
1. foliis obtuſis.
2. floribus pedunculatis.

11) Lobelia *javanica* caulibus proſtratis; foliis orbiculatis, cordatis, ſerratis; floribus lateralibus, ſolitariis.
Differt a Lobelia hirſuta:
1. foliis orbiculatis, cordatis, ſerratis, nec ovalibus.

2. foliis non villoſo-ſcabris, nec crenatis, neque lanatis.

12) cultæ.

13) Morinda *citrifolia.*

Malaice: Bicoro & Bancudu daun.

Floret toto anno ſucceſſive radice perenni & caule arboreo.

Corolla monopetala, tubuloſa. *Tubus* cylindricus, glaber, vireſcens, unguicularis. *Limbus* plerumque quinque partitus, raro ſex- vel quadri-partitus, laciniis lanceolatis, patentibus, niveis. *Os* tubi villis clauſus.

Filamenta quinque, raro ſex vel quattuor, infra os tubi inſerta, breviſſima, villo incluſa. *Antheræ* oblongæ, didymæ, ovatæ, pallidæ, ſemiexſertæ.

Germen inferum, convexum, umbilicatum, glabrum.

Stylus filiformis, erectus, viridis, tubo paulo longior.

Stigmata duo, oblonga, viridia.

Drupæ plurimæ, receptaculum undique cingentes, carne albo cinctæ, oblongæ. *Receptaculum* florum in fructum excreſcens, oblongum, carnoſum, germinibus teſſellatum, glabrum, albidum, magnitudine ovi anſerini.

Fructus edulis, & cum oleo acetoque placentam febrilem diſſolvere creditur.

14) Aquilicia *ſambucina.*

Staphylæa indica. Burman. Flor. pag. 75, Tab. 24, fig. 2.

Perianthium monophyllum, campanulatum, glabrum, purpureum, quinquefidum, corolla duplo brevius: laciniæ ovatæ, erectæ.

Corolla monopetala, calyciformis, glabra; campanulata, purpurea, quinqueſida: laciniæ patenti-reflexæ.
Nectarium monophyllum, rotatum, campanulatum, corollæ medio inſertum, album, craſſiuſculum, quinqueſidum: laciniæ bifidæ, erectæ.
Filamenta quinque, ſubulata, inter lacinias Nectarii inſerta, ante aperturam floris inflexa, nivea, nectario paulo longiora.
Antheræ ovatæ, didymæ.
Germen ſuperum. *Stylus* erectus, filiformis, albus, corolla multo brevior. *Stigma* ſimplex, obtuſum, purpuraſcens.

15) Vitis *acida.* Ciſſus acida Auctorum valde affinis eſt Ciſſo trifoliatæ, cum qua etiam communis creſcit; differre tamen videtur:
1. foliis majoribus, magis carnoſis & glabris.
2. caulibus & petiolis glabris.

16) Vitis *trifoliata.* Malaice: galim galim.
Vitis hæc ſpecies adeo ſimilis eſt Ciſſo acidæ Auctorum, ut difficile diſtinguantur; utroque enim folia ternata, obcordata, cirrhi, caulis volubilis; ſed videtur hæc poſſe diſtingui:
1. Caule & foliis hirſutis.
2. foliis præcipue junioribus hirſutis, ſubtomentoſis, parum carnoſis, minoribus.
3. numero partium floris quinario.

α) Nephelium *lappaceum.* Malaice: Rambutang.
Fructus maturus Januario, Februario, Martio.
Radix perennis. *Caulis* arboreus.
Folia oppoſita, petiolata, ovata, obtuſa, ſubexciſa, integra, ſupra læte viridia, ſubtus paulo pallidiora, transverſim paralele nervoſa, nervis alternis,

inter nervos tenuisſime reticulata, patentia, approximata, plerumque trium parium, duos pollices lata, palmaria; rarius alterna.

Petiolus ſubtrigonus, muricatus, inflexus, cinereus, lineam longus.

Flores ſpicati, pedicellati, maſculi & feminei diſtincti.

Pedunculi in ramulis terminales, filiformes, inaequales, digitales atque ſpithamales, laxi, penduli a pondere fructus maturi, infra medium ad apicem florentes, inferne teretiuſculi, ſuperne angulati, cinerei, glabri.

Pedicelli ſolitarii, duo vel terni rarius, brevisſimi, tomentoſo cinerei, ſemilineam vix longi, dupli-cem fructum ferentes.

♀ *Perianthium* monophyllum, angulatum, cinereo tomentoſum, quadripartitum, perſiſtens, ſemilineam longum: laciniae ovatae, patulae.

Corolla nulla.

Germina duo, ſupera, globoſa, undique ſetis inermibus obtuſis tecta.

Stylus inter germina medius, filiformis, quadratus, vix lineam longus. Stigmata duo, revoluta, obtuſa, longitudine fere ſtyli.

Bacca ovata, ſetis longis, compresſis, inermibus, obtuſis, curvatis tecta, unilocularis, matura rufa, magnitudine pruni domeſticae, cortice crasſiuſculo intus albo. Pulpa intus alba, acido-dulcis, tenax.

Semen ovatum, griſeum, ſtriatum, magnitudine juglandis. Interdum unicum germinum tantum matureſcit fecundatum. Pulpa baccae edulis, grata, humectans.

D. D.

FLORULA JAVANICA

CUJUS PARTEM SECUNDAM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR BEROL ET. FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

FR. OL. WIDMARK
BOTHNIENSIS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XVI MART. MDCCCXXV.

H. A. M. S.

UPSALIÆ
EXCUDEBANT PALMBLAD ET C.

Oenothera octovalvis.
Allophyllus cobbèr.
racemoſus.
Pometia pinnata.
Jambolifera pedunculata.
Lawſonia inermis.
ſpinoſa.
Amyris clauſena.
Daphne javanica.
Pasſerina javanica 19).
Sapindus ſaponaria.
Mimuſops elengi.
kauki.
Cardioſpermum halicacabum.
Polygonum alpinnm.
arifolium.
barbatum.
chinenſe.
glanduloſum.
orientale.
perfoliatum.
ſtrigoſum.
Laurus chloroxylon.
cinnamomum.
ſasſafras.
Areca catechu.
oleracea.
Tamarindus indica.
Casſia alata.
biflora.
fiſtula.
javanica.
marilandica.

Casſia occidentalis.
procumbens.
tora.
Cæſalpinia alata.
bijuga.
pulcherrima.
ſappan.
Adenanthera falcataria.
Limonia trifoliata.
Hyperanthera moringa 20).
Guilandina bonduc.
Cynometra cauliflora.
Terminalia catappa.
Carica papaija.
popoſa.
Melaſtoma discolor.
lævigata.
malabathrica.
repens.
Jusſieuia ſuffruticoſa.
Inocarpus edulis.
Schinus indica.
Tribulus lanuginoſus.
terreſtris.
Portulaca oleracea.
quadrifida.
Glinus lotoides.
Garcinia mangoſtana.
Rhizophora cylindrica 21).
Cratæva marmelos.
Euphorbia antiquorum.
hirta.
parviflora.

Euphorbia pilulifera.
thymifolia.
tirucalli.
Triumfetta hirſuta.
ſemitriloba.
tomentoſa.
triloba.
cordata.
urticæfolia 22).
Agrimonia eupatorioides.
Myrtus ceilanica.
Punica granatum.
Melaleuca leucadendra 12).
Seſuvium portulacaſtrum.
Pſidium cujavillus.
pomiferum.
pyriferum.
Eugenia jambos.
malaccenſis.
racemoſa.
Bixa orellana.
Rubus roſæfolius.
Fragaria veſca.
Mimoſa ovata.
pennata.
Begonia ciliata.
cuſpidata.
Argemone mexicana.
Nymphæa lotus.
Nelumbo indica.
Dillenia ſpecioſa.
Gnetum gnemon.
Michelia champaca.

Uvaria javanica 23).
Annona ſquamoſa.
Ligthfootia indica.
Vateria indica.
Pandanus odoratus 24).
Cycas circinalis.
Wahlbomia indica.
Calophyllum calaba.
inophyllum.
nagasſarium.
Cluſia elliptica.
Grewia latifolia.
microcos.
tomentoſa.
triflora.
Caryota urens.
Dracontium pertuſum.
polyphyllum.
ſpinoſum.
Arum colocaſia.
macrorhizon.
purpureum 25).
ſagittæfolium.
eſculentum.
peregrinum.
Lagerſtroemia javanica 26).
indica.
Corchorus capſularis.
Piper betel.
cubeba 27).
longum.
nigrum.

Piper

Piper peltatum.
rotundifolium.
malamiris.
ſiriboa.
Ocymum baſilicum 28).
polyſtachyum.
ſanctum.
Scutellaria indica.
Marrubium indicum 29).
Teucrium virginicum.
Nepeta indica.
Mentha foetida.
ſativa.
Phlomis ceilanica.
obliqua.
Verbena nodiflora.
javanica.
Rosmarinus officinalis.
Salvia officinalis.
Buchnera aſiatica.
Gratiola lucida.
Torenia aſiatica.
Bignonia indica.
purpurea.
Premna integra.
Leonurus cardiaca.
Seſamum orientale.
indicum.
Ruellia antipoda.
erecta.
obliqua 30).
lupulina.
ringens.
Ruellia ſerrata 31).
tetragona 32).
utriculata.
Juſticia aggregata.
chinenſis.
criſtata.
ecbolium.
betonica.
naſuta.
obliqua.
picta.
paniculata.
moretiana.
infundibuliformis.
juligera.
repens.
ſpathulata 33).
Ovieda mitis.
Thunbergia javanica.
indica.
Avicennia nitida.
Clerodendrum calamitoſum.
ſpicatum 34).
infortunatum.
paniculatum.
fortunatum.
Volkameria inermis.
ſerrata.
Vitex caſta.
Acanthus ilicifolius.
Pedalium murex.
Gmelina aſiatica 35).
Siſymbrium indicum.

Sina-

Sinapis lævigata 36).
Cleome pentaphylla.
Braſſica ſativa 12).
Ciſſampelos caapeba.
Melia azedarach.
azadriachta.
Averrhoa bilembi.
carambola.
Banniſteria javanica.
Hugonia myſtax.
Sterculia foetida.
javanica.
Cicca diſticha.
nudiflora.
Phyllanthus nigreſcens.
niruri.
grandifolius.
urinarius.
Melochia corchorifolia.
Jatropha curcas.
urens.
Croton orbiculare 37).
reticulatum 38).
ſebiferum.
ſpiciflorum 39).
javanicum.
peltatum 40).
tinctorium.
Ricinus communis.
jarak 41).
mappa.
ſpecioſus.
tomentoſus.

Acalypha indica.
javanica.
Meſua ferrea.
Oxalis ſenſitiva.
corniculata.
aceroſella.
Piſtia ſtratiotes.
Goſſypium arboreum.
indicum.
hirſutum.
religioſum.
Bombax heptaphyllum.
pentandrum.
Sida cordifolia.
javenſis.
indica.
periplocifolia.
rhombifolia.
retuſa.
rotundifolia.
Hibiſcus abelmoſchus.
mutabilis.
ſinenſis.
ſyriacus.
ſurattenſis.
tiliaceus.
Uræna ſinuata.
Theſpeſia trilobata.
Fumaria officinalis.
Polygala macrophylla.
Saraca indica.
Erythrina corallodendron.
picta.

Ptero-

Pterocarpus abrus.
Cytiſus cajan.
Clitoria ternatea.
Æſchynomene pallida.
grandiflora.
Crotolaria laburnifolia 42).
quinquefolia.
verrucoſa.
Dolichos altisſimus.
catjang.
bulboſus.
enſiformis.
lablab.
lignoſus.
tetragonolobus.
trilobus.
Phaſeolus lunatus.
max.
Hedyſarum buplevroides.
crinitum.
gangeticum.
lagopoides.
lineare.
pulchellum.
reflexum.
ſtipulaceum.
ſtrobiliferum.
triquetrum.
vaginale.
umbellatum.
Indigofera anil.
tinctoria.
Galega purpurea.
Galega rhombifolia.
Melilothus indicus.
Durio foetida.
Theobroma cacao.
Citrus aurantium.
decumana.
medica.
Scorzonera hiſpanica.
Lactuca canadenſis.
javanica.
ſativa.
Sonchus oleraceus.
Cacalia ſonchifolia.
Bidens piloſa.
Cichorium intybus.
Scolymus maculatus.
Artemiſia vulgaris.
Conyza cinerea.
chinenſis.
lacera.
odorata.
Spilanthus acmella.
pſeudoacmella.
Æthulia pinnata.
Micania ſcandens.
Baccharis indica.
Aſter indicus.
ſinenſis.
Chryſanthemum indicum.
Ecclipta proſtrata.
Elephantopus ſcaber.
Sphæranthus indicus.
Sigesbeckia orientalis.

Ver-

Verbeſina Lavenia.
biflora.
Lycopodium canaliculatum.
cernuum.
circinale.
involvens.
ornithopodioides.
dichotomum.
javanicum.
Lygodium flexuoſum.
pedatum.
ſcandens.
Acroſtichum aureum.
lineare 43).
Scolopendrium officinarum.
Pteris piloſelloides.
cretica.
longifolia.
nummularia.
nemoralis.
tricuspis,
ſemipinnata.
thalictroides.
Lindſæa ſagittata.
Asplenium nidus.
decusſatum.
Polypodium elegans.
trilobum:
paluſtre.
rigidum.
heterophyllum.
ſtrigoſum.
acroſtioides.
polycarpon.
phymatodes.
puſtulatum.
Polypodium aureum.
Aſpidium piſtillare.
exaltatum.
biſerratum.
davallioides.
capenſe.
hirſutum.
pteroides.
unitum.
obtuſatum.
truncatum.
Adianthum caudatum.
pedatum.
flabellatum.
criſtatum.
Davallia elata.
elegans.
furcata.
Hymenophyllum denticulatum.
multifidum.
Salvinia natans.
Polytrichum cirrhatum.
Jungermannia diffuſa.
vaginata.
Sphagnum javanicum.
Bryum dendroides.
Marchantia hirſuta.
Fucus ſalicifolius.
uvarius.
trifarius.
cuneifolius.
bifarius.
Usnæa trichodea.
Peziza auricula.
Boletus verſicolor.

17) Veroſimiliter ex Europa allatæ.

18) Licuala *ſpinoſa*: petiolis ſpinoſis.
Malaice: Lequala ſive Lecuala.
Differt hæc a Corypha umbraculifera:
1. petiolis utrinque ſpinoſis.
2. foliis ad baſin multipartitis.

19) Paſſerina *javanica*: foliis ovatis, acutis.

20) Hyperanthera *moringa*: Radix eſculenta, ſubcarnoſa, perennis, odore & ſapore forti, omnino Raphani ſativi.

21) Rhizophora *cylindrica*.
Mangium digitatum. Tonke Parampuan. Rumph. Herb. Amboin. Tom. 3. p. 107. Tab. 70.
Floret Februario.

22) Triumfetta *urticæfolia*: foliis ovatis, acuminatis, ſerratis, ſubtus villoſis.

23) Uvaria *javanica*: foliis integris; petalis lanceolatis, fructibus ovatis.
Cananga, Bonga Cananga. Rumph. Herb. Amboin. P. 2. p. 195. Tab. 65.
Cananga ſylveſtris, Cananga Utan. Rumph. Herb. Amb. P. 2. p. 197. Tab. 67. f. 2.
Differt ab uvaria ceilanica.
1. petalis lineari-lanceolatis.
2. fructibus rotundato-ovatis.
Oleum, Canangæ oleum dictum, e floribus hujus, per deſtillationem elicitur.
obs. forſan Uvaria japonica hujus generis non eſt, ſed proprium genus monoicum conſtituere debet.

24) Pandanus *odoratus*, Javanis *keura* dictus.

Flores terminales, monoici, maſculi & feminei in eodem pedunculo, ſed diverſis pedicellis.

Pedunculu craſſitie fere brachii, compreſſo-teres, glaber, bracteis vaginatus, ſuperne ramoſus.

Pedicelli alterni, bracteis involuti, ſenſim florentes.

Bracteæ ſub ſingulo pedicello & flore, approximatæ, inferiores majores & longiores, ſupremi ſenſim minores, inferne clauſi, apice aperti more ſpathæ, oblongæ, acuminatæ, valde concavæ, ſubcoriaceæ, ferrugineæ, glabræ.

♂. Calyx nullus. *Corolla* nulla.

Amentum pedunculatum, cylindricum, digitale, totum tectum paleis & ſtaminibus. *Paleæ* plures, ſingulum ſtamen cingentes, lineares, glabræ, ſtaminibus paulo breviores.

Filamenta brevia, paleis 4, 5 vel 6 cincta. *Antheræ* oblongæ, ſtriatæ, erectæ, flavæ.

♀. *Calyx* nullus, ſed ejus loco bractea perfoliata. *Corolla* nulla. *Receptaculum* ſubgloboſum, germinibus tectum magnitudine pomi. *Germina* plurima, angulata, truncata. *Stylus* nullus. *Stigma* nullum, ſed ejus loco foramen oblongum, intruſum.

Semina totum receptaculum tegentia, tetragona, obovata, obtuſa, apice foramine intruſo, flavicantia, inferne alba, glabra, magnitudine fere juglandis, lignea, intus poroſa.

obs. Si quis conſiderare velit bracteas utut calycem vel corollam, genus hoc forſan referri poſſet ad monandriæ claſſem.

25) *Arum purpureum:* acaule foliis cordatis, acuminatis; mucronatis, angulis rotundatis.

Creſcit juxta urbem Bataviam. *Floret* Februario.

Differt ab Aro peregrino, cui proxime accedit, folio acuminato, nec obtuſo.

26) Lagerſtroemia *javanica:* calycibus tomentoſis.
Malaice: Pulega.

27) Piper *cubeba:* foliis oblique cordatis, quinquenerviis; ſeminibus pedicellatis.
Hollandis dicitur *Staartpeeper*, & eſt vera ſpecies cubebæ officinarum, differens a Pipere cubeba *Bergii*, quæ piper *pedicellatum* dicendum erit.
Creſcit in ſylvis Javæ. *Fructus* maturatur Junio & ſequentibus menſibus.

28) Ocymum *ſanctum.* *Malaice:* Calampas.
Ocymum Zeilanicum, annuum, inodorum. Burm. Herb. Zeil. p. 175. Tab. 80. fig. 2.
Creſcit extra urbem Bataviam; *floret* Martio.
Radix perennis. *Caulis* fruteſcens, bipedalis.

29) Marrubium *indicum:* foliis ovato-rotundatis, dentatis, hirſutis; verticillis folioſis.
Marrubium odoratiſſimum, betonicæ folio. Burmanni Theſ. Zeilan. pag. 153. Tab. 71. fig. 1.
Marrubium indicum. Burman. Flor. indic.
Malaice: Sambong Aijer.

30) Ruellia *obliqua:* foliis oblique cordatis, ſubſerratis; pedunculis axillaribus, umbellatis.
Creſcit in ſepibus Japaræ; floret Majo, Junio.

31) Ruellia *ſerrata:* foliis ovatis, ſerratis, ſubpetiolatis, floribus ſolitariis, pedunculatis, caule decumbente.

32) Ruellia *tetragona*: foliis ſesſililibus, lanceolatis, ſerratis; floribus oppoſitis, pedunculatis; caule erecto, tetragono.
Malaice: Sambong Aijer.
Creſcit in Java & Ceilona; floret Majo, corolla coerulea.

33) Juſtitia *ſpathulata*: herbacea, foliis oblongo-ovatis, acutis; bracteis ſpathulatis, obtuſis.
Malaice Boa Cletong.

34) Clerodendrum *ſpicatum:* foliis ovatis, ſerratis, glabris, ſpica verticillata.
Differt a Clerodendro calamitoſo foliis ovalibus, ſubdentatis, glabris; panicula bracteata.

35) Gmelina *aſiatica.* Curini ſpecies maderaſpatana, capſulis in veſicam Dictamni cretici foliis villoſa. Pluk. alm. Tab. 171. fig. 5.

36) Sinapis *lævigata.* Creſcit in plateis Bataviæ. Floret Martio. *Caulis* angulato-ſtriatus, flexuoſus, erectiuſculus, glaber, ramoſus, ſpithamæus. Rami alterni, cauli ſimiles, diffuſo-patentisſimi.
Folia infima lyrata, ſesſilia ſeu inferne attenuata in petiolum alatum, oblongo ovata, dentata, glabra, digitalia; ſuperiora infimis ſimilia, ſed minime lyrata; ſuprema ſesſilia absque petiolo alato, lanceolato-ovata, dentata, glabra, pollicaria.
Flores in ramulis ultimis paniculatis ſubſpicati, pedunculati, lutei, ſenſim florentes. *Pedunculi* capillares, patuli, glabri, ſemilineam longi.
Perianthium tetraphyllum, erecto patens, viride margine flavo, glabrum. Foliola concava.

Corolla tetrapetala, patens, lutea. Petala erecta, ungvibus linearibus.
Nectarii glandulæ quatuor, virides, glabræ, ſingula ad ſingulum latus filamenti brevioris.
Filamenta ſex, capillaria flava, erecta; duo breviora, Antheræ parvæ, luteæ.
Germen ſuperum. *Stylus* nullus. *Stigma* capitatum, villoſum. *Siliqua* pedicellata, patens, teres, glabra. *Semina* plurima angulata, punctata, glabra.

37) Croton *orbiculare*: foliis rotundis, acuminatis, ſinuato ſerratis, glabris, ſubtus ſcabris, ſubtomentoſis.

38) Croton *reticulatum*: foliis ovatis, integris, glabris, ſubtus reticulatis; petiolis oppoſitis, inæqualibus.
Differt a Crotone *balſamifero*:
1. foliis oppoſitis.
2. petiolis inæqualibus, altero longiori.

39) Croton ſpiciflorum: foliis oblongis, ſinuato ſerratis, tomentoſis; ſpicis longisſimis.
An Acalypha ſpiciflora Burmanni?

40) Croton *peltatum*: foliis peltatis, angulatis, acuminatis, ſubtus tomentoſis.

41) Ricinus *jarak*: foliis cordatis, ſublobatis, undulatis. *Malaice*: Jarrak Coſta.

42) Crotalaria *laburnifolia*: *Malaice*: Britjita. Herbam diureticam Javani credunt.

43) Acroſtichum *lineare*: frondibus ſinuatis; pinnis alternis, linearibus, acutis, integris.

D. D.

FLORULA CEILANICA

QUAM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR BEROL ET. FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

JONAS JOH. ENGHOLM

VERMELANDUS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XVI APR. MDCCCXXV.

H. A. M. S.

UPSALIÆ

EXCUDEBANT PALMBLAD ET C.

[illegible]

[illegible]

FLORULA CEILANICA

Anno 1777 inſulam Ceilanam ſalutavit et dimidiam ejus fere partem a *Columbo* usque ad promontorium *Gale* perluſtravit Celeberrimus Præſes. Extra continentem ingentis Aſiæ, prope promontorium ***Comorin***, ſita eſt hæc ſub mitiori ſidere felix inſula in hémisphærio Septemtrionali, ſub gradu circiter ſexto. In medio valde eſt montoſa et ſilvis referta. Plurimas indigenas arbores et plantas communes cum inſula Java et inprimis cum *Malabaria* et *Coromandelia* alit, præter nonnullas, quæ huic regioni propriæ videntur.

HERMANNUS, Medicus olim Ceilanenſis, Profesſor deinde Leidenſis, plantas Ceilanicas collectas in Europam primus transmiſit. Ejus heic collectum herbarium examinare contigit Illuſtr. LINNÆO, qui deinde Floram Ceilanicam conſcripſit. Præterea Thesſaurum Ceilanicum nobis reliquit Illuſtr. Botanices Profesſor Amſterdamenſis BURMANNUS. Quas poſtea collegit plantas Celeberrimus Præſes, Tibi, benevole Lector, notas reddere mihi liceat.

Canna indica
Amomum cardamomum
cerumbet.
Coſtus ſpecioſus.
Curcuma longa.
Orchis picta.
Limodorum rugoſum..
Dendrobium biflorum
moniliforme
polyſtachyum
Cavolinia indica.

Myriſtica glomerata.
Jasminum anguſtifolium.
multiflorum
Sambac.
triflorum.
Boerhavia diandra.
diffuſa.
Dialium indicum.
Hippocratea ceilanica.
Hernandria ſonora.
Stilago bunias.

Phoenix

Phoenix dactylifera.
Ficus religioſa.
ſinuata.
toxica.
Tragia cuſpidata.
involuerata.
Bryonia umbellata.
Sisyos Garcini.
Cucumis prophetarum.
Momordica angulata.
cordata.
luffa.
ſpecioſa.
Xyris indica.
Kyllingia brevifolia.
monocephala.
triceps.
Fuirena ſcirpoides.
umbellata.
Paspalum ſcrobiculatum.
Eleuſine ægyptia.
coracana.
indica.
Poa chinenſis.
Ariſtida tripilis.
Anthiſtiria ramoſa.
ſetoſa.
Rottboellia complanata
Iſchæmum ariſtatum.
Mollugo pentaphylla.
verticillata.
Eriocaulon decangulare.
quinquangulare
ſetaceum.

Spinifex ſquarroſus.
Schoenus cephalotes.
Scirpus antarcticus:
articulatus.
ciliaris.
cyperoides.
elongatus.
fluitans.
fuſcus.
monoſtachyos.
validus
Cyperus brizoides.
dubius.
elegans.
iria.
maderaſpatanus.
monoſtachyos.
procerus.
Sclæria bracteata.
lithoſperma.
Coix lacryma.
Zoizia maritima.
Perotis polyſtachya.
Penicillaria alopecuroides.
Milium punctatum.
Saccharum officinarum.
Thunbergii.
Andropogon aciculare.
ſchoenanthus.
ſerratum.
ſquarroſum.
Panicum brevifolium.
capillare.
compoſitum.

Panicum corvi
hispidum.
miliaceum.
refractum.
ſarmentoſum.
ſerratum.
ſtriatum.
verticillatum.
Zea maijs.
Ixora coccinea.
Pavetta indica.
Cansjeria ſcandens.
Tomex tomentoſa.
Callicarpa reticulata.
tomentoſa.
Knoxia ceilanica.
Spermacoce corymboſa.
hispida.
ſtricta.
Hedyotis auriculata.
glabra.
hispida.
lævis.
Oldenlandia biflora.
paniculata.
tenuifolia.
triflora,
umbellata.
Ludvigia alternifolia.
oppoſitifolia.
Trophis aſpera.
Ammannia ramoſa.
baccifera.
Trapa bicornis.

Pothos ſcandens.
Parietaria hispida.
Boehmeria villoſa.
Elæagnus ceilanica.
Mitchella repens.
Urtica ceilanica.
incana.
Cuscuta chinenſis.
Morus indica.
Nepenthes destillatoria.
Heliotropium indicum.
Plumbago ceilanica.
roſea.
Porana volubilis.
Menyanthes ceilanica.
indica.
nymphoides.
Ophiorhiza mungos.
Hottonia indica.
Convolvulus axillaris.
biceps.
aureus.
ceilanicus.
cuspidatus.
farinoſus.
fulgens.
gemellus.
goſſypifer.
medium.
nervoſus.
palmatus.
reniformis,
rigidus.
ſinuatus.

Convolvulus tenuis.
trinervis.
turpethum.
Lappula ceilanica.
Ipomoea hepaticæfolia.
quamoclit.
quinqueloba.
ſolanifolia.
Schævola Plumerii.
Lobelia ceilanica.
javanica.
Fagræa ceilanica.
Pſycothria herbacea
Coffea arabica: culta.
Musſænda frondoſa.
Ophioxylon ſerpentinum.
Solanum ceilanicum.
coccineum.
inſanum.
melongena.
nigrum.
ſanctum.
Capſicum annuum.
grosſum.
Ardiſia elliptica.
ſcabra.
Zizyphus napæa.
obliquus.
oenoplia.
paliurus.
Morinda citrifolia.
roijoc.
Strychnos vomica.

Mangifera indica.
macrophylla.
Cerbera manghas.
Plumeria rubra.
Nerium oleander.
ceilanicum
antidyſentericum.
Vinca roſea.
Celoſia nodiflora.
Aſclepias gigantea.
Achyrantes aſpera.
corymboſa.
lappacea.
Pharnaceum mollugo.
Celaſtrus acuminatus.
Viola ſuffruticoſa.
Impatiens cornuta.
Vitis ceilanica.
cordifolia.
gibba.
quadrangularis.
vitiginea.
Illecebrum debile.
ficoideum.
lanceum.
lanatum.
vermiculatum.
Amaranthes gangeticus.
ſanguineus.
Cariſſa carandas.
Gardenia Musſænda.
nervoſa.
villoſa.

Periploca

Periploca emetica.
eſculenta.
indica.
macrophylla.
Cynanchum acuminatum.
bracteatum.
Dioſcoridis.
echinatum
flavens.
micranthum.
pedunculatum.
pubeſcens.
Apocynum fruteſcens.
Tabernæmontana craſſa.
cuſpidata.
Piſonia aculeata.
Antidesma alexiteria.
Echites lævis.
obtuſa.
ſcandens.
Celtis orientalis.
Panax fruticoſa.
Pharnaceum cervicaria.
Evolvulus alſinoides.
crenatus.
Droſera indica.
Bromelia ananas.
Commelina criſtata.
lancea
nodoſa.
nudiflora.
racemoſa.
Glorioſa ſupera.
Muſa paradiſica.
Muſa troglodytarum.
Burmannia diſticha.
Cocos nucifera.
Licuala ſpinoſa.
Corypha umbraculifera.
Tectona grandis.
Oryza ſativa.
Calamus nipære.
rotang.
Flagellaria indica.
Aſparagus falcatus.
Bambuſa arundinacea.
Areca cathecu.
Boraſſus flabelliformis.
Dracæna elliptica.
Smilax ceilanica.
Dioſcorea alata.
acuminata.
elliptica.
quinquephylla.
tomentoſa.
triphylla.
Rajania haſtata.
Ariſtolochia acaulis.
indica.
Gvettarda ſpecioſa.
Allophyllus cobbér.
racemoſns.
Lawſonia ſpinoſa.
Daphne javanica.
Memecylon capitellatum.
Pometia pinnata.
Paulinia aſiatica.

Dioſpy-

Dioſpyros ebenum.
Cardioſpermum halicacabum
Polygonum chinenſe.
glabrum.
Laurus camphora.
caſſia.
cinnamomum.
Sophora tomentoſa.
Caſſia alata.
falcata.
fiſtula.
marilandica.
Tora.
Cæſalpinia alata.
ſappan.
Bauhinia purpurea.
tomentoſa.
Tamarindus indica.
Hyperanthera Moringa
Gvilandina bonduccella.
nuga.
Parkinſonia aculeata.
Adenanthera falcataria.
Rhizophora cylindrica.
Anacardium occidentale.
Tribulus lauuginoſus.
Dais octandra.
Osbeckia ceilanica.
glabra.
Melaſtoma aſpera.
diſcolor.
malabathrica.
Carica papaija.

Limonia monophylla.
trifoliata.
Cotyledon laciniata.
Qvaſſia? ceilanica.
Terminalia catappa.
Juſſieuia nervoſa.
repens.
Portulaca oleracea.
quadrifida.
piloſa.
Triumfetta hirſuta.
urticæfolia.
Garcinia cambogia.
Euphorbia parviflora.
thymifolia.
Myrtus braſiliana.
caryophyllata.
ceilanica.
cumini
Pſidium cujavillus.
pomiferum.
pyriferum.
Eugenia acutangula.
Jambos.
malaccenſis.
raſemoſa.
uniflora.
Calyptranthes chytraculia.
Punica granatum.
Plinia acida.
Sonneratia acida.
Rubus indicus.
moluccanus.

Rubus

Rubus multiflorus.
niveus.
roſæfolius,
Argemone mexicana.
Nymphæa lotus.
Nelumbo indica.
Bixa orellana.
Calophyllum inophyllum,
Barringtonia ſpecioſa.
Ochna nitida.
ſquarroſa.
Cluſia elliptica.
Grewia microcos.
Elæocarpus copalliferus.
ſerratus.
Michelia cernua.
tsjampaca.
Uvaria ceilanica.
Annona ſquamoſa.
Prockia indica.
ceilanica.
Delima ſarmentoſa.
Pandanus odoratus.
Dillenia dentata.
enſata.
integra.
retuſa
Corchorus inciſus.
Caryota urens.
Dracontium pertuſum.
Arum macrorhizum.
purpureum.
eſculentum.

Piper betel.
nigrum,
Siriboa,
Atragene ceilanica.
Mentha auricularia.
Marubium indicum.
Ocymum baſilicum.
ſanctum.
Phlomis elliptica.
debilis.
ceilanica.
Utricularia bifida.
grandiflora.
cærulea.
Verbena nodiflora.
Buchnera aſiatica.
Gratiola lucida.
Torenia aſiatica.
Bignonia javanica.
indica.
Premna ſerrata.
Seſamum orientale.
Ruellia antipoda.
repens.
ringens.
erecta.
cordifolia.
anagallis.
blechnum.
lancea.
tetragona.
utriculata.
Juſticia bifida.

Juſti-

Juſticia betonica.
ecbolium.
ehioides.
gandaruſſa.
juligera,
gangetica.
moretiana.
paniculata.
picta.
purpurea.
obliqua.
naſuta.
ſpicata.
formoſa.
thyrſiflora.
ſexangularis.
Barleria Prionitis.
Stemodia aquatica.
Sibthorpia glabra.
Avicennia nitida.
Gmelina aſiatica.
Thunbergia javanica.
Clerodendron ſpicatum.
infortunatum.
Volkameria inermis.
Vitex caſta.
pinnata.
ternata.
trifoliata.
negundo.
Pedalium murex.
Acanthus ilicifolius.
Siſymbrium indicum.

Cleome penthaphylla.
Phyllanthus bacciferus.
emblica.
grandifolius.
laurifolius.
maderaſpatanus.
nigreſcens.
niruri.
racemoſus
urinaria.
verticillatus.
Cicca diſticha.
nudiflora.
Stillingia ſylvatica.
Ciſſampelos pareira.
Melochia corchorifolia.
Sandoricum indicum.
Connarus monocarpus.
Melia acida.
azedarach.
azarirachta
Banniſteria bengalenſis.
Jatropha curcas.
pedata.
Hugonia myſtax.
Kleinhovia hoſpita.
Sterculia balanghas.
Croton variegatum.
cuſpidatum.
racemoſum.
lacciferum.
tiglium.
moluccanum.

Cro-

Croton ſebiferum.
incanum.
latifolium.
angulatum.
Ricinus communis.
mappa,
tanarius,
trilobus.
Acalypha indica.
Oxalis ſenſitiva.
Meſua ferrea.
Uræna palmata.
ſinuata.
Laguna lobata.
Bombax ceiba.
pentandrum.
Goſſypium arboreum.
Sida criſpa.
javenſis.
indica.
periplocifolia.
retuſa.
rhombifolia.
triloba.
veronicæfolia.
Hibiscus mutabilis.
phoeniceus.
ſinenſis.
ſyriacus.
ſurattenſis.
tiliaceus.
vitifolius.
Pavonia ceilanica.

Theſpeſia triloba.
Saraca indica.
Securidaca acuminata.
latifolia.
Niſſolia arborea.
Erythrina corallodendron.
Clitoria ternatea.
Crotalaria glabra.
laburnifolia.
linearis.
linifolia.
qvinquefolia.
retuſa.
verrucoſa.
Abrus precatorius:
Glycine triloba.
Robinia mitis.
Æchynomene grandiflora.
Galega purpurea.
villoſa.
Dolichos altisſimus.
enſiformis.
lablab.
pruriens.
ſcarabæoides
trilobus.
urens.
Indigofera anil.
ceilanica.
tinctoria.
Hedyſarum alatum.
albicans.
craſſifolium.

Hedyſarum crinitum.
gangeticum.
gramineum.
gyrans.
lagopoides.
lanceum.
lineatum.
nummularifoli-(um.
polianthes.
pulchellum.
retuſum.
ſtrobiliferum,
umbellatum.
vaginale.
Theobroma cacao.
Citrus aurantium.
decumanus.
medica.
Durio foetida.
Lactuca ceilanica.
Spilanthus acmella.
pseudoacmella.
Eupatorium ceilanicum.
Conyza cinerea.
lacera.
Jacobæa ceilanica.
Ecclipta proſtrata.
Sigesbeckia orientalis.
Lycopodium cernuum.
depresſum.
orithopodioides.
ſcandens.

Ophioglosſum flexuoſum.
ſcandens.
Mertensia dichotoma.
Blechnum orientale.
Acroſtichum quercifolium.
aureum.
thalictroides.
Pteris piloſelloides.
crenata.
nemoralis.
thalictroides.
dimidiata.
attenuata.
ſemipinnata.
Polypodium lineare.
paluſtre.
quercifolium.
phymatodes.
adnaſcens.
puſtulatum.
alternifolium.
Aſpidium exaltatum.
humile.
unitum.
Adianthum lunulatum.
Lomaſia ſcandens.
Botrychium ceilanicum.
Cheilanthus tenuifolia.
Dickſonia multifida.
Isoëtes. coromandelica.
Marſilea tetraphylla.
Salvinia natans.
Fucus turbinatus.

Tur-

Fucus plumoſus.
pellucidus.
flavus.
cornigerus.
ſpiciferus.

Fucus ſpisſus.
punctatus.
plagiophyllus.
Roccella fuciformis.

THESES.

I.

Quamvis quidem illi, qui ad methodum Linnæi naturam in tria regua deſtribuendam putarunt, in eo culpandi videantur, quod res intimo nexu conjunctas disjunctas voluerint, non minoribus laborant difficultatibus, qui Organicum atque Inorganicum regnum tantummodo ſtatuerunt.

II.

Tam varias enim natura proponit formas, tamque diverſas, ut non facile ſit dictu, quid ſit Organicum nec ne.

III.

Cum ſtudium Botanicum duplici modo Phyſiologico atque Hiſtorico tractatur, duo ſyſtemata, alterum Naturale, alterum Artificiale, exoriantur, neceſſe eſt.

IV.

Quæ vero ſyſtemata, quamvis ad externam formam diverſa videantur, vinculo arctisſimo inter ſe conjuncta ſunt.

V.

Perfectum igitur et omnibus numeris expletum dicimus naturæ ſcrutatorem, qui non ſolum circa externas formas verſatur, verum etiam ſanis ſenſibus naturam intuens, inſontis mentis alacritate concentum rerum inter ſe, ſuamque ipſius cum natura harmoniam, perſentire conatur.

[/10. 9]

D. D.

EXAMEN
CLASSIS MONOECIAE

CUJUS PARTEM PRIMAM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR BEROL ET. FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARL M. AMSTELD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS TURICENS. IENZNS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

JOH. LIDÉN
VERMELANDUS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE IV MAJI MDCCCXXV.

H. A. M. S.

UPSALIÆ
EXCUDEBANT PALMBLAD ET C.

EXAMEN

CLASSIS MONOECIAE

In univerſo Vegetabili Regno lex illa maxime eſt communis, qua intra eundem thalamum mares cum feminis cohabitant, et flores formant hermaphroditos. Cum vero nulla ſit ſine omni exceptione regula, interdum ludere videtur Natura, et variæ quandoque occurrunt mutationes, unde oriuntur diverſæ nuptiæ, ſcilicet monoicæ, dioicæ et polygamæ, quibus demonſtrare voluit Sapientisſimus et omnipotens Creator, ſe non unica regula, vel paucis legibus esſe circumſcriptum; ſed formis, millies mutatis, ad eundem obtinendum finem favere, ſic ut natura in infinitum variata ſenſus hominis ſapientis blandire posſit.

Vegetabilia monoica facile et ſine difficultate examinari et determinari posſunt, cum in eadem planta, in eadem arbore, vel etiam eodem frutice uterque ſexus quæri et inveniri posſit, idque vel in diverſis ramis, vel in eodem receptaculo ſive ſpicato, ſive racemoſo, vel in eadem umbella. Secundum numerum ſtaminum herba quæſtionis facillime reducitur ad Clasſem, et ſecundum numerum piſtillorum, ad ordinem. Sic ſecundum hanc methodum multa gramina intrare posſunt Triandriæ Clasſem, et Sociis ſuis diſperſis conjungi.

Casuarinæ maſculi flores in receptaculo interſtincti ſunt ſqamis bifidis, includentibus filamentum ſolitarium: receptaculum, ſtrobilus dictum, etiam eſt elongatum et Styli, ſquamis distincti, ſunt ſolitarii. Locus itaque ejus erit in *Monandria*, *Monogynia.*

Radermachia in multis convenit cum *Caſuarina.* Spica maſcula flores approximatos ſeparat calyce diphyllo, intra quem filamentum unicum, dum femina, absque calyce et corolla, fructum profert totum conſtantem germinibus plurimis cum piſtillo in ſingulo, ſolitario. Pertinet ergo ad *Monandriam*, *Monogyniam*; vel potius, ſi mavis, ad *polygyniam.*

Cynomorium, cum quo Schreber conjunxit *Balanophoram*, flores ſpicatos, in receptaculo elongato, maſculos cum femineis mixtos, et quoque hermaphroditos producit. Teſtatur Linné, ſe vidisſe floſculos hermaphroditos monandros reliquis immixtos, ſed retulit plantam ad Monoeciam, licet debuisſet, ſecundum ſuam methodum, referre illam ad Polygamiam. Dum vero in ſpica adſunt flores hermaphroditi, facillime refertur ad *Monandriam*, *Monogyniam.*

Phyllachne licet flores producat monoicos, calyce tamen triphyllo et corolla monopetala regulariter filamenta ſeparat ſolitaria a ſtylis ſolitariis, atque generis locum adſignat in *Monandria*, *Monogynia.* Murray retulit hocce genus ad Monoeciam, Monandriam; et Schreber ad Dioeciam, Monandriam.

Ægopricon flores habet incompletos absque corolla, maſculos tamen in racemo (amento) et femineos ſparſos. Perianthium maris includit unicum filamentum et femi-

feminæ ſtylos tres. *Monandra* itaque erit planta et *Trigyna.*

Ceratocarpus. In utroque ſexu calyx regularis absque corolla, et filamentum unicum in flore maſculo, locum hujus generis in *Monandria*, *Digynia* ſatis oſtendunt.

Caulinia, ſimplex planta aquatica, quæ monoica habetur floribus axillaribus ſeſſilibus nudis, anthera et ſtylo ſeſſili in diverſis foliorum axillis, referri debet ad *Monandriam*, *Monogyniam.*

Chara. Mirum valde eſt, quod in flore, ſic dicto, maſculo, Anthera ſeſſilis ſit extra calycem floris feminei, et hæc quidem anthera non dehiſcens: et quod etiam calyx in flore femineo deficiat interdum. Floreſcentia hujus plantæ aquaticæ adhuc melius obſervari meretur. Interim ad *Monandriam*, *Pentagyniam* referenda erit.

Zannichellia. Singulare eſt phenomenon, quod duplex disſimilis floſculus maſculus occurrat, alter nudus absque calyce et corolla, alter incompletus cum calyce integro, dum in flore femineo calyx ſit tridentatus. Cum vero filamentum ſit ſolitarium, optime collocatur genus in *Monandria*, *Tetragynia.*

Najas, ut aliæ plantæ aquaticæ, floribus inſtruitur incompletis; femineus flos ſtylum habet nudum ſine calyce et corolla; maſculus, antheram ſeſſilem intra calycem et corollam. Linné in Dioecia, Monandria, Wildenow in Monoecia, Tetrandria, quod incertitudinem Diclinize commonſtrat, genus hoc collocavit, quod rectius collocatum erit in *Monandria*, *Monogynia.*

Lem-

Lemna, ſimpliciſſima foſſarum planta aquatica natans, calyce monophyllo inſtruitur atque corolla, cum filamentis interdum ſparſis et ſtylo abortiente. Wolff Lemnas polygamas declarat, et ex obſervationibus Ehrhartii et Hedwigii flores occurrunt hermaphroditi, ſic ut omni jure pertineat ad *Monandriam, Monogyniam.*

Podostemon, planta aquatica, floribus incompletis abſque et calyce et corolla, axillaribus et ſolitariis maſculis ad baſin femineorum inſertis, ad Monoeciam fuit relata. Cum vero filamenta deſcribantur duo, et ſtyli duo ſesſiles, releganda erit ad *Diandriam, Digyniam.*

Elaterium in alterutro flore filamentum unicum, in altero ſtylum ſolitarium gerit. Locus hujus generis, ſecundum artificiale Syſtema, itaque erit in *Monandria, Monogynia.* Frutificationis reliquæ partes et Anthera linearis, quinquies plicata, affinitatem ſatis cum Cucumerinis prodere videntur, ſic ut optandum foret, ut cum illis in *Triandria* conjungi posſet.

Anguriæ Genus Murray relatum voluit ad Monoeciam, Gynandriam: Schreber ad Monoeciam, Monadelphiam. Flos eſt valde regularis cum calyce monophyllo, et corolla pentapetala, ut in aliis Cucumerinis. Ab illis ſeparata fuit, cum in floribus femineis filamenta absque Antheris ſint caſtrata. Filamenta tantum duo dicuntur, et Antheræ ſurſum deorſumque repentes. Si genus hoc vere ſit diſtinctum, a ceteris ſui Ordinis naturalis ſeparari non debet, ſed Clasſem *Triandriæ* ingredi.

Cucumerinæ plantæ in eo, in univerſum, conveniunt, quod Perianthium ſit monophyllum, Corolla pentapetala, Filamenta tria et Stylus unicus. Paucæ ſunt, quæ aberrant.

errant. Relatæ fuerunt ad Monoeciam ideo, quod in floribus femineis interdum filamenta ſint caſtrata. In plurimis Antheræ ſtriatæ videntur indicare Sygeneſiam. Quare varie a variis Auctoribus ad Clasſes ablegatæ ſunt. In *Melone* et aliis ſpeciebus Gleichen atque Alii obſervarunt flores perfecte hermaphroditos. Inter *Bryoniæ* ſpecies occurrit quædam dioica. In *Siſyoide* filamenta ſunt coalita monadelpha cum Antheris discretis, ſic ut infinite variet et ludat hæc ſingularis ſane familia, ſpecioſa fructibus grandibus, et caulibus in terra proſtratis, cujus omnia genera jure debito debent referri ad *Triandriam*, *Monogyniam*, ut

Cucumis, Cucurbita, Momordica, Sisyos, Trichosanthes et Bryonia.

Sechium. Flores ejus Monoici conveniunt calyce, corolla et nectario. In flore maſculo filamenta quinque connata ſunt. Antheræ, apice linea bis deorſum, ſemelque ſurſum, repente pollinifera. Stylus in flore femineo unicus. Retulit genus ad Monoeciam, Syngeneſiam Schreber; ad Monoeciam, Monadelphiam Wildenow; cum vero præter numerum ſtaminum, qui in hoc Ordine naturali variare ſolet, cum Cucumerinis conveniat, debet potius *Triandriæ*, *Monogyniæ* inſeri.

Tragiæ flos etiam absque corolla incompletus eſt. Maſculo flori calyx tripartitus eſt cum filamentis tribus, femineo quinquephyllus cum ſtylo unico. Ad *Triandriam* ergo, et *Monogyniam* amandanda erit.

Acharia flores completos habet, licet diſtinctos in diverſis ſedibus, calyce diphyllo, et corolla trifida; maſculos filamentis tribus inſtructos et femineos ſtylo ſimplici. In *Triandria*, *Monogynia* plantæ huic capenſi locum adſignavit Floræ capenſis Auctor.

Her-

Hernandia umbellata eſt, in qua flores maſculi laterales ſunt, et femineus intermedius. Filamenta numerantur tria et Stylus unicus, deſignantia locum generis in *Triandria*, *Monogynia*.

Sparganium in Receptaculo rotundo flores colligit incompletos absque corolla, intra calycem triphyllum. Maris filamenta tria, ſtylus unicus referunt Genus ad *Triandriam*, *Monogyniam*.

Axyris. Flores maſculi (amentacei) triandri, feminei ſparſi, digyni intra perianthium maris tripartitum, et feminæ pentaphyllum. *Triandria*, *Digynia* genus excipiet.

Comptoniæ amentum absque corollis ſquamoſum. Maris perianthium diphyllum includit filamenta tria: feminæ hexaphyllum, ſtylum duplicem, ſic ut aptior illi locus adſignetur in *Triandria*, *Digynia*.

Typha, graminis Genus valde ſingulare floribus ſuis numero millenis, inſidentibus ſuperiorem apicem culmi, inſtar receptaculi communis, ſpicatis: maſculis ſuperioribus interſtitio exiguo a femineis inferioribus remotis. Marium filamenta includuntur calyce triphyllo absque corolla. Stylus ſimplex. Refertur ad *Triandriam*, *Monogyniam*.

Zea in ſupremo culmo gerit ſpicas marium cum calyce et corolla biglumibus, filamenta tria includentibus. Femina inferius in medio fere culmo erumpens, intra corollam quadrivalvem Stylum unicum fovet. Ad *Triandriam*, *Monogyniam* referri debet, licet relata fuerit ad Monoeciam, triandriam ideo, quod e quatuor corollæ

læ femineæ valvulis, duæ floſculum ſterilem efficere videantur.

Coix, Flores maſculi ſpicati gemini ſunt cum intermedio minori pedicellato; feminei ad baſin ſpicæ. Maris flos exterior filamenta profert tria antherifera: interior, filamenta tenuisſima, caſtrata. Feminei floris involucrum continet pedunculum floris maſculi, et florem ſimul femineum, atque rudimenta duo alia floſculorum. Stylus unicus eſt. Accedere debet ad ſocia gramina in *Triandria*, *Monogynia*.

Olyra flores maſculos infra femineos gerit, et femineos terminales in eadem panicula. Filamenta tria et ſtylus unicus Genus in *Triandria*, *Monogynia* inferendum ſvadent.

Tripsacum. Flores maſculi, gemini, unilaterales, ſpicati, ſuperiores; feminei inferiores in eadem ſpica inveniuntur. Maris floſculi exterioris, filamenta tria antherifera; interioris ſubconnata, caſtrata. Stylus feminæ unicus. Proxime accedit ad Olyram in *Triandria*, *Monogynia*.

Carex plerumque floret in ſpicis maſculis et femineis diſtinctis in eadem planta; in non nullis tamen ſpeciebus flores inveniuntur maſculi atque feminei intra eandem ſpicam, et nonnullæ ſpecies ſunt dioicæ. Stamina tria, rarius duo, et ſtylus ſimplex Genus Caricis polymorphum et amplum aliis graminibus asſociant in *Triandria*, *Monogynia*.

Scleria, Caricibus proximum genus, flores maſculos profert in eadem ſpicula vel panicula cum femineis mixtos, et præterea ſpiculas femineas, ſolitarias, axillares. Intra flores maſculos filamenta tria, et intra femineos Sty-

Stylus unicus. In *Triandria, Monogynia* fructu imprimis a Carice differt.

Zeugitis. Calyx communis biglumis, exteriori valvula majori invenitur; intra hunc flores duo muſculi cum femineo; filamenta tria. Flos femineus intra glumam calycinam majorem, ſesſilis eſt cum ſtylo bifido. In *Triandria, Monogynia* cum graminibus cohabitare et debet et poteſt.

Kobbresiæ flores incompleti, absque corolla, intra ſquamas Amenti maſculini profert Stamina tria, et intra ſquamas floris feminei Stylos tres. Locus inſertionis ergo erit in *Triandria, Trigynia.*

Phyllanthi flores incompleti absque corolla, cum calyce deprehenduntur. Maris filamenta tria, baſi approximata (annon connata monadelpha ?) et ſtyli tres, Genus referunt ad *Monadelphiam, Trigyniam.*

Cicca adeo affinis eſt et conſimilis *Phyllanthis*, ut cum illis conjungi et debeat et posſit, licet numerus partium in hac, æque ac in Phyllanthis variet. In hac enim numerus quadrinarius, in Phyllanthis trinarius ſæpius eſt. Si conſervari deberet hocce genus, referretur ad Tetrandriam, tetragyniam, cujus tamen Auctores esſe non volumus; vereſimile enim eſt, quod *Cicca* ſit Phyllanthi ſpecies tetrandra.

Littorella primo intuitu videtur esſe Plantaginis ſpecies uniflora, uti antea diu conſiderata fuit, donec Bergius, forſan immerito, illam a Congenere ſeparavit. Flos omnino eſt Plantaginis, licet fructus (an vere ?) dicatur alienus. Cum vero, ſi retineri debeat ſeparatum genus, partes maris numerum quadrinarium ſervent, debet juxta Plantaginem in *Tetrandria*, et *Monogynia* collocari.

Ser-

Serpicula gerit flores ſolitarios cum perianthio quadrifido, et corolla tetrapetala, quæ includunt ſeorſim marium filamenta quatuor, et feminarum ſtylum, ſic ut inter *Tetrandras*, *Monogynas* numerari queat.

Aucuba, arbor monoica, flores habet completos, ſcilicet calyce monophyllo, et corolla tetrapetala. Mas oſtendit filamenta quatuor, femina ſtylum ſimplicem, ut in *Tetrandria*, *Monogynia* perbene collocari posſit.

Diotis. Flores incompleti absque ulla corolla ſunt. Maſculi flores diſtingvuntur perianthio tetraphyllo et filamentis quatuor: feminei, perianthio monophyllo et ſtylo unico. Facile in *Tetrandria*, *Monogynia* quærenda erit.

Urtica dioica interdum eſt, ſæpius tamen monoica obſervatur. Maſculus flos intra perianthium tetraphyllum includitur absque corolla cum ſtaminibus quatuor; femineus intra perianthium diphyllum ſine corolla cum ſtigmate ſesſili. Referri itaque poteſt ad *Tetrandriam*, *Monogyniam*.

Procris flores gerit ſesſiles, axillares, monoicos, incompletos intra calycem quadriphyllum, maſculos tetrandros, et fimineos, in eadem planta. In *Tetrandria* ſine dubio erit collocanda, juxta *Urticam*, cum qua, uti et cum *Boehmeria* convenire videtur.

Boehmeria, uti et *Parietaria* et *Procris* cum Urtica valde ſimilia et affinia genera ſunt. Boehmeriæ flores maſculi et feminei vel mixti ſunt vel diſtincti in eadem planta. Marium perianthium eſt monophyllum absque corolla, cum filamentis vel nullis vel quatuor et piſtilli rudimento; feminis nec calyx, nec corolla ſunt, ſed

B tan-

tantum ſqamæ cum ſtylo unico. Genus eſt, quasi medium inter Urticam et Parietariam, in *Tetrandia, Monogynia* inſerendum.

Morus ad Monoeciam fuit relata, licet dentur flores et maſculi et feminei diſtincti in diſtincto individuo, ut dioica. Perianthium maris quadripartitum includit filamenta quatuor; feminæ perianthium tetraphyllum includit ſtylum duplicem; ſic ut genus locum ſuum debitum in *Tetrandria*, *Digynia* inveniet.

Betulæ floreſcentia conſiſtit in ſpica ſquamoſa absque corolla. Flores maſculi ſunt tetrandri intra calycem tetraphyllum, et feminei trigyni. Inſeritur *Tetrandriæ*, *Trigyniæ*.

Alnus cum *Betula* idem genus conſtituere debet, uti antea cum Betula rite fuit conjuncta. Nulla enim alia intercedit differentia, quam quod in Betula ſquamæ ſint trifurcatæ et ſemina duplici ala laterali ornata, et quod in Alno ſquamæ ſint ſubrotundæ ac ſemina aptera. Nota exigua eſt pro genere naturali dilacerando.

Buxus flores maſculos et femineos intra eandem gemmam habet. Maris perianthium eſt triphyllum cum petalis duobus et filamentis quatuor; feminæ quadriphyllum cum petalis tribus, et Stylis tribus, ſic ut genus facile locum ſuum invenire posſit in *Tetrandria*, *Trigynia*.

TricERæ floreſcentia umbellata cum floribus maſculis paniculatis, et femineo in medio ſesſili. Maribus perianthium absque corolla eſt monophyllum cum filamentis quatuor; et feminæ perianthium eſt quinquephyllum cum Stylis tribus. Nihil igitur poteſt esſe facilius, quam hocce genus in *Tetrandria*, *Trigynia* quærere et invenire.

D D.

EXAMEN
CLASSIS MONOECIAE

CUJUS PARTEM SECUNDAM
VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR BEROL ET. FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

JACOBUS BÅGENHOLM
VERMELANDUS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE IV MAJI MDCCCXXV.

H. P. M. S.

UPSALIÆ

EXCUDEBANT PALMBLAD ET C.

Älskade Föräldrar

af

en tacksam Son.

Argythamniæ racemus eſt utrique ſexui communis. Maſculi floris perianthium tetraphyllum includit filamenta quatuor cum ſtyli rudimento, et feminæ perianthium quinquephyllum includit ſtylos tres. *Tetrandriam Trigyniam* genus facillime agnoſcet.

Pachysandra facile videtur collocari posſe in *Tetrandria*, *Trigynia*, cum flores absque corolla maſculi ſeparati a femineis includantur calyce tetraphyllo, tetrandro, et ſtylis tribus.

Centella æque ac Solandra Linnæi revera *Hydrocotyles* ſpecies ſunt. Utraque valde variat floribus etiam polygamis.

Xanthium. Perianthium commune ployphyllum, corolla tubuloſa in flore maſculo cum filamentis quinque diſtinctis, et in flore femineo cum perianthio diphyllo, et ſtylis duobus paribus deſcribitur; collocari poteſt in *Pentandria*, *Monogynia*.

Parthenium habet regulariter perianthium quinquephyllum, et corollam monopetalam cum filamentis quinque, et ſtylo unico. Flores feminei a tergo duos obtinet hermaphoditos, ſed ſeminæ abortiunt. Debuisſet genus hocce, jam ad monoeciam, pentandriam relatum, potius fuisſe relatum ad Polygamiam. Corollulæ hermaphroditæ plures videntur in diſco, femineæ quinque in radio. Videtur esſe Syngeneſia antheris discretis; ſed forſan (an vere) inſeratur *Pentandriæ*, *Monogyniæ*.

Ambrosiæ flores feminei infra maſculos in eadem planta ſunt collocati. Maris perianthium et corolla monophylla includit filamenta quinque; feminæ corolla eſt nulla, ſed ſtylus ſimplex. Relata erit ad *Pentandriam*, *Monogyniam*, forſan Syngeneſiſta antheris liberis.

Iva flores maſculos ſeparatos a femineis habet, ſcilicet mares in diſco, feminas in radio. Corolla maris monopetala, feminæ nulla. Filamenta quinque, ſtyli duo.

duo. Videtur eſſe Syngeneſiſta antheris diſcretis. In *Pentandria*, *Digynia* facile locari poteſt, ſimul cum *Xanthio*, *Parthenio*, *Ambroſia*.

Amaranthus flores ſervat maſculos et femineos in eodem racemo. intra perianthium quinquephyllum absque corolla. Filamenta variant a tribus ſæpius ad quinque. Styli tres ſunt ſic ut in *Pentrandria*, *Trigynia* locum invenire poſſit.

Clibadium inſtruitur calyce communi imbricato, et floribus compoſitis, uti in Syngeneſiſtis. Flores diſci hermaphroditi, pedicellati; feminei radii ſesſiles. In floribus hermaphroditis filamenta quinque et ſtylus ſolitarius. Ad *Pentandriam*, *Monogyniam* releganda. *Parthenium*, *Iva*, *Clibadium*, *Xanthium*, *Ambroſia*, forſan omnes Syngeneſiæ tribuendæ.

Crotonopsis floribus ſuis monoicis pentandris, et monogynis collocari poteſt in *Pentandria*, *Monogynia*, uti et

Polychroa floribus incompletis, atque.

Franseria cum ſtylis quatuor in *Pentandria*, *Tetragynia*.

Nephelium flores producit maſculos et femineos ſeparatos in eodem racemo, cum calyce monophyllo, absque corolla. Stamina ſunt quinque et ſtyli duo, adeoque genus erit *Pentandrum*, *Digynum*

Andrachnes flores habentur monoici in eadem planta; maris intra calycem pentapyllum et corollam monopetalam fovent filamenta quinque, ſtyli cujusvis rudimento inſerta. Præterea adeſt flos nudus absque calyce, corolla et ſtaminibus cum ſtylis tribus. Pertinet ad *Pentandriam*, *trigyniam*, genus hoc *Clutiæ* affine.

Schisandra in flore maſculo antheris ſuis ſesſilibus, apice cohærentibus ad Syngeneſiſtas accedere videtur; cumque piſtillis numeroſis a Wildenowio ad *Monoeciam*, *Penta-*

Pentandriam relata fuerit, forſan in' *Pentandria*, *Polygynia* melius collocanda.

Luffa, vere planta Cucumerina ſtaminibus quinque cum Cucumerinis in eadem Claſſe conjungi debet, cum numerus ſtaminum et piſtilli varie et multum in hoc ordine variare ſoleat.

Leea eadem eſt planſa cum Aquilicia.

Empetrum deſcribitur monoicum calyce quadrifido, corolla nulla, filamentis quatuor et capſula unica, cum ſtigmate ſesſili, licet revera videatur *Dioſma* partibus plurimis vel paucioribus, vel deficientibus. Profert tamen interdum capſulas duas ex eodem calyce, et *Dioſmæ* nonnullæ pauciores, quam quinque capſulas interdum maturant. Si genus, ut diſtinctum, retinendum erit, referri tamen debet ad *Pentandriam*, *Monogyniam*, Dioſmis vicinum. Dioſmæ Linnæi polymorphum genus, ſexu, nectariorum figura, capſularum numero antea ſvaſit diviſionem in *Dioſmata* et *Hartogias;* ſed utraque demum obſervationes retulerunt in unum; aliæ enim ſpecies floribus monoicis, aliæ hermaphroditis; aliæ ſtaminibus decem, quorum quinque ſterilia; aliæ aliter a congeneribus differunt.

Pometiæ mares a feminis ſeparati ſede cohabitant in eodem racemo. Utriusque ſexus perianthium eſt polyphyllum, et corolla hexapetala. Filamenta in maſculo, ſic dicto, flore ſunt ſex cum piſtilli rudimento, et ſtylus in femineo dicto flore unicus cum rudimentis ſtaminum. Relatum fuit genus ob partes quasdam abortientes in omnibus floribus hermaphroditis, tam a Schrebero, quam Wildenowio ad *Monoeciam*, *Hexandriam*, licet omnium facillime in *Hexandria*, *Monogynia*, qnæri debuisſet.

Epibaterium. Flores maſculi et feminei in eadem planta inſtructi perianthio et corolla, ſtaminibus ſex et ſtylis tribus. Sed in maſcnlo flore obſervatur rudimentum

tum piſtili, et in femineis interdum rudimentum ſtaminum. Ergo facile reduci poteſt ad *Hexandriam*, *Trigyniam*.

Pharus habet flores maſculos pedunculatos, femineos ſesſiles in eadem panicula. Filamenta ſex, et ſtylus ſimplex Gramen hoc ad *Hexandriam*, *Monogyniam* referri jubent.

Zizania et *Pharus* forſan ſola ſunt genera, in amplisſima familia graminum, quæ conſtanter ſtaminibus ſex a Triandris ceteris ſeſe diſtingvunt. In Zizania prodit et flos maſculus ſtaminibus ſex fertilibus; et flos femineus hermaphroditus antheris tamen ſterilibus, digynus. Monoicum hocce genus facile refertur ad *Hexandriam*, *Digyniam*.

Gvettardæ flores completi, maſculi et feminei dicti obveniunt in eadem arbore. Marium ſtamina ſunt ſex, usque novem cum ſtylo filiformi, ſic ut flos vere ſit hermaphroditus. Stylus floris feminei dicitur filiformis, ſtaminibus longior, ſic ut flos femineus etiam videatur hermaphroditus. Relatum fuit hocce genus a Linnæo et Schrebero ad *Monoeciam*, *Hexandriam*, licet forſan melius referri posſit vel ad *Heptandriam*, vel ſi ita placucrit ad *Octandriam*.

Corylus habet flores femineos ſine corolla remotos a maſculis iu eodem frutice. Maris in amento ſquamoſo filamenta ſunt octo. Feminæ involucrum eſt diphyllum cum ſtylis duobus. *Carpino* ſumma jungitur affinitate et locum ſuum habet in *Octandria*, *Digynia*.

Myriophyllum cum perianthio tetraphyllo producit flores femineos infra maſculos. Filamenta ſuut Octo, ſtylus nullus, verum ſtigmata quatuor, ſic ut ad *Octandriam*, *Tetragyniam* reduci queat.

Heritiera flores maſculos in eadem profert panicula cum femineis. Perianthium adeſt in utroque flore absque

absque corolla. Stamen maris dicitur columnare, cinctum infra apicem antheris quinquc, usque decem, connatis in cylindrum. In flore femineo germina ſunt quinque cum totidem ſtylis, et præter hos antheræ absque filamentis decem, receptaculo ad baſin germinum inſertæ, duæ inter ſingula germina ſteriles. Flos itaque non dici poteſt gynandrus. Referatur ad *Decandriam*, *Pentagyniam.*

Ceratophyllum flores maſculinos et femineos in eadem aperit planta, intra perianthium ſine ulla corolla. Filamenta ſunt ſedecim usque viginti; ſtylus nullus, ſed ſtigma ſimplex. Pertinet ad *Dodecandriam*, *Monogyniam.*

Theligonum monoicum quidem eſt cum calyce ſine corolla. Maris filamenta ſunt duodecim et ultra, et feminæ ſtylus unicus, quare referendum ad *Dodecandriam*, *Monogyniam.*

Mabea monoica, bene diſtingvenda a *Maba* dioica, ornatur perianthio monophyllo, ſine corolla. Cumque filamenta varient a novem usque ad duodecim, et ſtylus ſit unicus, referri poteſt ad *Dodecandriam*, *Monogyniam.*

Carpinus in eadem planta marem et feminam asſociatos habet. Maris filamenta decem et ultra. Feminæ perianthium tridentatum cum ſtylo ſolitario. Locus indicatur in *Dodecandria*, *Monogynia.*

Ostrya vix genere differt a *carpino,*

Fagus oſtendit marem et feminam ejusdem plantæ cohabitantes, diverſis locis, intra perianthium ſine corolla. Filamenta floris masculi ſunt variantia, a quinque ad viginti. Feminæ ſtylus ſimplex. Aptisſimus locus erit in *Dodecandria*, *Monogynia.*

Castanea in paucis deffert a *Fago.* Differunt calyce et corolla. Stamina in utroque variant. Juxta *Fagum* in ſystemate collocata erit. Filamenta ſunt decem usque viginti et ſtyli tres.

Jug-

Juglans floret amento ſquamoſo ſine corolla. Maris perianthium ſexpartitum continet filamenta octodecim usque viginti quatuor. Feminæ perianthium eſt tantum quadrifidum cum corolla et ſtylo. *Dodecandria*, *Monogynia* excipiet genus.

Quercus monoica eſt arbor, corolla deſtituta. Maris calyx monophyllus comprehendit filamenta quinque usque decem, et feminæ perianthium ſexfidum, ſtylum unicum. Referatur ergo ad *Dodecandriam*. *Monogyniam.*

Sagittariæ flores feminei, ſecundum ſuetum Naturæ ordimem, infra maſculos collocati ſunt, intra perianthium triphyllum et corollam tripetalam, cum filamentis viginti quatuor et ſtylis numeroſis, ſic ut optime referatur ad *Polyandriam*, *Polygyniam.*

Platanus floret in eadem arbore floribus maſculis et femineis ſeparatis. Maris absque corolla, filamenta plurima, in quibus a parte inferiori antheræ ſunt circumnatæ. Styli plures. Collocari debet in *Polyandria*, *Polygynia.*

Begonia monoica habetur planta hæc ſingularis, cum corolla colorata, ſine calyce. Maris petala quatuor et filamenta decem usque quinquaginta. Feminæ petala quinque vel ſex cum ſtylis tribus. Accedit ad *Polyandriam*, *Trigyniam.*

Poterium flores ſpicatos habet; in eadem ſpica feminæ ſupra proveniunt, mares inferiores. Maris perianthium tetraphyllum, et corolla quadripartita includit filamenta triginta et ultra; feminæ perianthium ſimile et corolla quinquepartita includit ſtylos duos. In *Poterio ſanguiſorba* piſtilla duo debilia flori maſculo inſerta ſunt, ſic ut florem forment hermaphoditum, et genus in *Polyandria*, *Digynia* collocandum esſe commonſtrent.

Liquidambar flores habet ſpicatos. Femina ad baſin ſpicæ maſculæ videtur cum involucro absque corolla.

Fila-

Filamenta ſunt numeroſa et ſtyli duo, quare in *Polyandria*, *Diandria* genus erit inſerendum.

Hedyosmum in eadem arbore marem et feminam profert. Maris receptaculum tectum eſt antheris plurimis ſine filamentis, et femina unicum producit ſtylum. Pertinet ad *Polyandriam*, *Monogyniam*.

Acidoton. Flos femineus in eadem vel diverſa arbore cum maſculo provenit, ſic ut et monoica et ſimul dioica ſit. Flores incompleti ſine corolla. Eſt igitur arbor *Polyandra*, *Monogyna* cum maris filamentis triginta quinque- quadraginta et ſtylo unico.

Thoæ flores ſpicati ſunt, maſculi ſuperiores, feminei ad baſin ſpicæ nudi absque et calyce et corolla. Filamenta numeroſa ſunt, et ſtylus unicus. Eſt ergo *Polyandra Monogyna.*

Parianæ flores maſculi ſunt verticillati verticillis ſpicatis. Femineus flos ſolitarius in ſingulo verticillo, axi ſpicæ affixus. Adeſt calyx biglumis et corolla bivalvis. Filamenta ſunt quadraginta et ſtylus ſolitarius. Gramen hocce eſt *Polyandrum*, *Polygynum*.

Zostera. Hujus uti et aliarum plantarum aquaticarum fructificatio peculiaris valde eſt. Intra folium occultatur receptaculum (ſpadix) lineare, altero ſupremo ſtaminibus, inferne piſtillis inſtructum. Relata fuit ad *Hexandriam*, et ad *Monoeciam*, *Monogyniam*. Vero ſimilius, cum filamenta ſint plurima, et ſtylus ſolitarius, locus ejus erit inter *Polyandras*, *Mongynas*.

Ambrosinia ſpatham habet monophyllam cucullatam, in duo loculamenta ſuperne communicantia diviſa. In ſuperiori parte disſepimenti antheræ ſesſiles plurimæ diſtincto ordine digeſtæ ſunt; in floribus maſculis. Germen et ſtylus in loculo anteriori partis inferioris disſepimenti, in floribus femineis. Eſt igitur planta *Monoica Polyandra*, et referri debet ad *Polyandriam*, *Monogyniam*.

Aci-

Arum et Calla minime dici posſunt monoica, dum flores receptaculo communi inſedentes intra ſpatham communem includuntur, maſculi femineique. Linné hæc genera retulit primum ad *Gynandriam, Polyandriam* cum receptaculum commune pro Piſtilli filamento habuerint, Schreber deinde retulit ad *Monoeciam, Monandriam*, cum Antheræ ſuperiorem, feminæ inferiorem receptaculi partem occupant. Wildenow ad *Monoeciam, Polyandriam* relatum genus voluit, licet nullum ſit interſtitium inter mares et feminas in *Aro*. Rectius tamen locum ſuum habebit in *Polyandria, Polygynia.*

Calla proxime accedit ad *arum*, floribus nudis, maſculis et femineis mixtis intra ſpatham communem, inſidentes receptaculo oblongo vel elongato, ſpadix dicto. Juxta *Arum* collocata erit in *Polyandria, Polygynia. Calla* æthiopica videtur plus convenire cum *Ari* genere, quam cum *Callis.*

Houtynia quaſi intermedium genus inter *Arum* et *Callam* conſtituit. Sexus in receptaculo oblongo mixti ſunt et nudi. Spatha tetraphylla genus diſtinctum reddit, ceterum *Callæ* proximum, juxta quam collocatum erit in *Polyandria, Polygynia.*

Salisburia videtur inter Piperitas proxime accedere ad *arum* antheris multis imbricatis in amento nudo, ſine corolla et calyce. Idem etiam valere videtur de,

Caladio, cujus antheræ multiloculares in ſpiram ad apicem (ſpadicis) receptaculi diſpoſitæ ſunt, dum in baſi germina absque ſtylis inſerta inveniuntur.

Garciæ adeo brevis et obſcurus eſt character in Speciebus Wildenowii, ut nihil omnino certi posſit determinari.

Pinus flores gerit ſpicatos, mares et feminas in eadem arbore, ſed diverſis ramis, ſine corolla. Intra ſquamas filamenta plurima connata. Stylus unicus. Referri poteſt ad *Monadelphiam*, *Monogyniam*.

Cupressus corollam neque ullam habet, ſed in ſpica ſquamæ (calycinæ dictæ) inferne adnaſcuntur quatuor antheræ absque filamentis. Si ergo ſquama conſideratur, ut filamenta connata, *Monadelphus* erit flos maſculus. Cumque in femineo flore (ſtrobilus dicto) germina absque ſtylis ſint numeroſa, flos erit *Polygynus*.

Thuja valde affinis eſt *Cupreſſo* floribus nudis, quorum mares dicuntur absque filamentis habere antheras quatuor cum baſi ſquamæ calycinæ connatas. Et dum ſtylus feminæ ſit ſimplex, *Thuja* pertinebit ad *Monadelphiam*, *Monogyniam*.

Plukenetiæ mas ſine calyce corollam habet tetrapetalam cum filamentis octo coalitis; et femina calycem tetraphyllum, petala quatuor, et ſtylum unicum. Facile itaque referri poteſt ad *Monadelphiam*, *Monogyniam*.

Dalechampia duplex explicat involucrum, alterum commune et alterum partiale, in mare diphyllum, in femina triphyllum. Præterea mas habet perianthium quinquephyllum et femina polyphyllum, uterque ſine corolla. Filamenta plurima connata et ſtylus ſimplex. Genus referunt ad *Monadelphiam*, *Monogyniam*.

Acalypha ſine corolla, intra involucrum triphyllum includit florum maſculinorum filamenta plurima, connata, octo usque ſedecim, et florum femineorum ſtylos tres, ſic ut planta ſit *Monadelpha*, *Trigyna*.

Crotonis flores maſculi et feminei occurrunt quidem in eodem frutice vel arbore, ſed in diverſis ramis.

Mares habitant infra perianthium quinquedentatum ac petala quinque, cum filamentis decem, usque quindecim connatis; et feminæ intra perianthium polyphyllum cum ſtigmatibus tribus, ſic ut prolixum hoc genus quærendum ſit in *Monadelphia*, *Trigynia.*

Jatrophæ mares et feminæ cohabitant intra communem umbellam, Singulare eſt, quod maris filamenta decem in medio dicantur approximata. (nec connata). Difficile ergo clasſificatio determinatur, ſed pertinere tamen videtur ad *Monadelphiam*, atque ob ſtylos tres ad *Trigyniam.*

Ricinus frutex eſt vere monoicus, cum perianthio monophyllo, absque corolla. Filamenta in floribus maſculis numeroſa et in varia corpora connata. Deberet ideo referri ad clasſem *Polyadelphiæ*, ſi posſet a Monadelphis vicinis cognatis ſeparari. Femina eſt *Trigyna.*

Sterculiam ad *monoeciam*, *monadelphiam* retulerunt Linné et Murray; reduxit vero poſtea Schreber ad *Dodecandriam*, ubi ſtamina dicuntur inſerta nectario. Cum autem hoc nectarium non aliud ſit, quam baſis filamentorum, in cylindrum connatorum, genus vere eſt *Monadelphum*, *Monogynum.*

Huræ floreſcentia valde ſingularis eſt, ſine corolla, filamentis tuberculis duobus innatis; certe itaque dici non poteſt, cui ordini propius accedit. Ob affinitatem vero cum prioribus pertinere videtur ad *Monadelphiam*, *Monogyniam.*

Hippomanes mas ſitus eſt in amento terminali, et femina ſolitaria terminalis in eadam planta, intra perianthium maris monophyllum et feminæ triphyllum, ſine corolla. Filamentum unicum eſt antheris quatuor apici cruciatim affixis (forſan filamenta quatuor coalita), et eo caſu ad *Monadelphiam*, *Monogyniam*, referenda erit.

Cupaniam Murray relatam voluit ad Monoeciam, Mona-

Monadelphiam, adjecta quæſtione, a Schrebero, an ad Polygamiam referenda? Deinde tam a Linnéo, quam Schrebero rectius ad *Octandriam, Monogyniam* amandata fuit.

Stillingia, quam nonnulli volunt eandem cum Antidesma, flores habet completos. Filamenta licet duo tantum adfuerint, baſi tamen coalita ſunt, et florem reddunt *Monadelphum*.

Gnetum a Schrebero deſcribitur ut monoicum, in amento verticillato filamento unico, et ſtylo ſolitario in verticillo cum adjecta indicatione, ſe vidisſe etiam amentum vere maſculum. Rumphius dioicum dixit. Præſes flores hujus in India Orientali examinavit, nec aliud invenire potuit, quam quod genus hocce proxime accedat ad *Michelias, Uvarias, Magnolias*, in *Polyandria, Polygynia*. Receptaculum convexum recipit enim baſi filamenta plurima, et ſupra feminam absque ulla interruptione vel interſtitio. Ex ejus ſententia locus ejus erit in *Polyandria, Polygynia*.

Gymnanthes a Schrebero refertur quidem ad *Monoeciam, Monadelphiam*; ſed addit, flores femineos prodire in eodem vel diverſo frutice, adeoque et dioicam declarat. Filamenta dicuntur nuda, vel pedicelli tripartiti (filamenta forſan tria connata) et ſtigmata tria in floribus nudis.

Siphoniæ flores racemoſi, et femineus flos dicitur ſolitarius, terminalis. Antheræ quinque dicuntur adnatæ columnæ filamenti infra apicem, et ſtigmata tria. Pertinere debet ad *Monadelphiam, Trigyniam*.

Sapium flores gerit et femineos et maſculos in eadem ſpica, intra perianthium monophyllum, ſine corolla. Filamenta duo coalita ſunt, et ſtylus unicus, ſic ut genus vere referatur ad *Monadelphiam, Monogyniam*.

Aleurites in eodem corymbo flores colligit maſculos et femineos, inter calycem, corollam et nectarium. Filamenta heic ſunt numeroſa, connata in receptaculum, conicum columnare, et ſtigmata duo. Facile reducitur ad *Monadelphiam, Digyniam*.

Brad-

Bradleja producit ſilamenta tria, ſingulum ornatum anhtera cylindrica ex antheris tribus connatis, ut in Syngeneſia, ſed ideo tamen genus ad Syngeneſiam non fuit relatum, verum ob flores maſculos et femineos in eadem planta diviſos, a Schrebero ad *Monoeciam, Monadelphiam.* Schreber deſcribit flores maſulos intra corollam hexapetalam cum fllamentis tribus, quorum antheræ cylindricæ conſtant antheris tribus connatis didymis; et florem femineum intra corollam monopetalam cum ſtigmatibus ſex usque octo absque ullo ſtylo, ſic ut planta foret Syngenesiis affinis. Forſan verus ejus locus erit in *Triandria, Hexagynia.*

Hyphydra a Schrebero et Wildenowio conſiderata fuit ut planta monocia, gynandra. Feminei flores maxime nudi ſunt ſine calyce et corolla, cum unico ſtylo; ſed flores maſculi inſtructi ſunt non ſolum filamentis ſex, ſupra germen ad angulos inſertis, verum etiam ſtylo, ut in Polygamiis; referri non aliter poteſt, quam ad *Hexandriam, Monogyniam.*

Agyneiam retulit Murray ad Monoeciam, Gynandriam, licet nullus adſuerit vel ſtylus, vel ſtigma; et Schreber ad Monoeciam, Monadelphiam. In ejusdem plantæ ſuperiori parte proveniunt flores feminei, et maſculi infra feminas. Filamentum columnare eſt antheris tribus vel quatuor, infra apicem adnatum. In germine nullus vel ſtylus vel ſtigma obſervatur, ſed eorum loco foramen in medio perforatum, ſex crenatum. Referri debet ad *Monandriam, Agyniam.* Wildenow ſtylos tres memorat.

Cytinus a Wildenowio ad Monoeciam, Monadelphiam relatus fuit, a Schrebero forſan rectius ad Gynandriam, Octandriam, a nobis ad Octandriam, Monogyniam.

Epistylium habet filamentum columnare cum antheris duobus et triplici ſtigmate in diverſis ſexus floribus. Eſt itaque *Monandra, Trigyna.*

Hecatea imperfecto valde charactere a Wildenowio fuit relata ad Monoeciam, Monadelphiam, licet ne verbum affertur, ſi filamenta ſint connata, vel non.

Myrianthus, qui ad Cucumerinas referri oportet, æque leviter ac *Hecatea* in Speciebus plantarnm illata fuit, ſic ut difficile ſemper erit, illi alium locum in Syſtemate adjudicare, quam in vicinia cognatorum in Triandria.

Omphaleæ filamentum columnare eſt, cujus apici antheræ binæ ſeu tres inſident; referenda ideo erit ad *Monandriam, Monogyniam.* Linné illam retulit ad Monoeciam, Triandriam.

(10)

D. D.

EXAMEN
CLASSIS DIOECIAE

CUJUS PARTEM PRIOREM
VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.
PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR BEROL ET. FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

CHR. SÖDERBERG
VERMELANDUS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XI MAJI MDCCCXXV.

H. A. M. S.

UPSALIÆ
EXCUDEBANT PALMBLAD ET C.

Non æque facile examinantur et determinantur plantæ dioicæ, ac quidem omnes monoicæ. In illis enim ſexus ſunt ſeparati in diverſis plantis, in his vero ſemper in eadem planta.

Dum ſexum aliquem ſolitarium invenimus, neceſſe ſemper eſt, ut alterum ſexum quæramus et inveniamus, antequam claſſem ejus determinare poſſumus. In planta Monoica facile detegitur alter ſexus, cum inveniri debeat in eadem planta, frutice vel arbore, ſupra communem radicem. Difficilius vero quandoque detegitur in Dioicis, cum individua maſcula et feminea longe, immo longiſſime remota eſſe poſſint. Sedulo tamen quærendus eſt alter ſexus.

Dum ſolus flos maſculus nobis innotuit, Claſſis quidem determinari poteſt, ſed nec Ordo, nec Genus ſæpe nequidem conjectura conſequi poſſunt, niſi expertus Botanicus ex aliis ſibi notis characteribus de genere certus eſſe poteſt.

Si quis invenit utrumque ſexum diclinum plantæ Monoicæ vel Dioicæ, certus tamen ideo eſſe non poteſt de Claſſe; exiſtere enim poteſt adhuc ejusdem ſpeciei flos hermaphroditus, ſic ut planta, quam monoicam vel dioicam crederet, vere ſit polygama. Et ſi invenit florem hermaphroditum alicujus plantæ, eamque refert ad Claſ-

Claſſem ſecundum numerum ſtaminum, decipi valde poteſt; exiſtere enim poteſt adhuc ejusdem ſpeciei planta feminea vel maſcula, quæ itaque polygamiam indicat. Sic nunquam certus esſe quis erit, de vera clasſe, ante quam omnia individua ejusdem ſpeciei in toto terrarum orbe examinare licuerit. Dubium itaque inevitabile ſemper creabunt Clasſes diclinæ, quare merito, ut confundentes, ut ſuperfluæ, ut non necesſariæ, obrogandas et excludendas cenſemus et proponimus.

Pandanus explicat intra ſpatham receptaculum maris ramoſisſimum (ſpadix dictum), cum filamentis numeroſis absque calyce et corolla; et ſimiliter in receptaculo globoſo, ſine calyce corollaque, feminea germina numeroſa. Optime referri ergo debet ad *Polyandriam, Polygyniam.*

Brosimum in diverſis arboribus profert ſexus diverſos, in receptaculo globoſo, ſquamoſo, ſine corolla. In floribus maſculis filamenta ſunt ſolitaria, et ſimul ſuperne germen cum ſtylo unico abortiens. In femineis ſtylus ſimplex occurrit. Referenda erit ad *Monandriam, Monogyniam.*

Ascarinæ receptaculum filiforme, ſquamoſum, ſine corolla; intra ſquamas diverſarum ſtirpium ſita ſunt filamenta ſolitaria et ſtylus ſolitarius, ſic ut planta commode locum inveniat in *Monandria, Monogynia.*

Phælypæa ſine calyce corollam habet, intra quam, in diverſis individuis includitur ſtamen unicum et ſtylus ſolitarius. Flores ergo ſunt *Monandri, Monogyni.*

Dah-

Dahlia intra petalum Maris filamentum unicum et intra ſquamam Feminæ ſtylus ſolitarius. Siſti debet in *Monandria*, *Monogynia.*

Monimiæ floreſcentia nuda et ſimplisſima eſt, ſine calyce et corolla. Receptaculum maris dicitur quadrifidum, ſtaminibus obſitum, et fæminæ piſtilla quinque. Pertinet itaque ad *Polyandriam*, *Pentagyniam.*

Didymeles etiam floreſcentia ſimplicisſima ſeſe diſtinguit, ſine calyce, ſine corolla, et tantum ſquama ſexus ſeparat. Anthera ſesſilis eſt et ſtigma bilobum. Locus ejus erit in *Monandria*, *Monogynia.*

Phugarostris flores nudi, dioici, filamento filiformi et germinibus duobus ſunt. Collocanda erit in *Monandria*, *Digynia.*

Valisneria ſingularis et maxime admirabilis eſt planta aquatica, dioica, in qua mas ſesſilis invenitur prope radicem, immerſus, et intra corollam monopetalam ſovet in receptaculo communi filamenta duo, quæ dum rumpunt, pollen dimittunt, ad ſuperficiem aquæ delatum natat et ſtigmata fecundat. Feminæ pedunculus ſpiralis ſupra aquam Stigma elevat, ut fecundetur. *Diandria*, *Monogynia* locus ejus in ſyſtemate ſexuali erit.

Cecropiæ ſpatha plura receptacula continet faſciculata, imbricata ſquamis, intra quas filamenta duo in floribus maſculis. In floribus femineis ſtigmata ſunt ſimplicia et præterea loco filamentorum, corpuſcula duo, calycis inciſuris inſidentia, caduca. Ad *Diandriam*, *Monogyniam* ergo referri poteſt et debet.

La-

Salix maxime variat numero ſtaminum, floribus dioicis et hermaphroditis, monadelphis et ſyngeneſiſtis, polyandris, triandris, pentandris, et variantibus in eodem individuo; generaliter ſtamina ſunt tantum duo, et ſtylus unicus, in racemis intra ſquamam. Sic erit hoc genus *Diandriæ*, *Monogyniæ* incola. Secundum Linnæi obſervationem Salix hermaphrodita ſola ſibi nota floribus hermaphroditis inſtruitur diandris. Vidit vero et examinavit Celeb. Præſes in quibusdam aliis ſpeciebus ſtamina plura, et in aliis flores hermaphroditos. Singulare tamen illud eſt phænomenon, quod ante ſeptuaginta abhinc annos Salix *hermaphrodita* prope Upſaliam inventa et lecta fuit, cujus exemplar in Herbario Upſalienſi asſervatur, deinde ſemper femineos flores produxerit; ſic ut hæc rarisſima ſpecies videatur nihil aliud esſe, quam Salix *pentandra*, cui contigit olim flores hermaphroditos producere. *Salicem capræam* androgynam et *fragilem* polyandram invenit Præſes.

Ceratiola, valde ſimplex et nuda eſt ejus floreſcentia absque corolla et calyce, tamen dioica, ſtaminibus duobus et piſtillo unico, ideoque relata ad *Diandriam*, *Monogyniam*.

Borya, dioica habita, ſine corolla, intra calycem tetraphyllum habet in floribus maſculis ſtamina duo vel tria, et in femineis ſtylum. In *Diandria*, *Monogynia* locetur.

Osyris intra perianthium monophyllum, ſine corolla, gerit in maſculis floribus filamenta tria, et femina intra ſimile perianthium ſtylum unicum. Poni itaque poteſt in *Triandria*, *Monogynia*.

Em-

Empetrum in herba maſcula habet perianthium et petala cum filamentis tribus, et in feminea absque corolla et ſtylo ſtigmata novem. Referri debet ad *Triandriam*, *Polygyniam*. Confitetur Linné, ſe olim vidisſe florem hermaphroditum, quem poſtea non vidit. Eo caſu debuisſet referri ad *Polygamiam*.

Excoecaria, arbor dioica, ſine corolla, videtur potius esſe polyandra, cum mares proveniant in amento cylindrico, floribus tecto. Filamenta tamen indicantur modo tria, et styli tres, ſic ut ad *Triandriam*, *Trigyniam* abire debeat.

Caturus flores gerit incompletos, maſculos ſine calyce, femineos ſine corolla. Filamenta tria numerantur, et ſtyli tres, ut referri posſit ad *Triandriam*, *Trigyniam*. Etiam hic flores maſculos, licet obſcuros, intra femineos, ſe obſervasſe dicit Linné.

Maba dioica et triandra deſcribitur cum filamentis tribus et drupa ſolitaria, valde imperfecte. Forſan pertinet ad *Triandriam*, *Monogyniam*. Dum ſtylus non indicatur, incertum valde esſe poteſt, an ſit dioica, vel polygama.

Helvingia, rarus in Japonia frutex ad *Triandriam* ſine dubio pertinet, *Oſyridi* proximus; ſed cum flores feminei huc usque obſervati non ſint, incertum manet, ad quem ordinem pertinet, et ſi ſit vere vel *dioica* vel *polygama*.

Stilago ſine corolla intra calycem habet in flore maſculo filamenta duo ſeu tria, et in flore femineo ſtigmata

mata duo. Forſan rectius refertur ad *Diandriam*, *Digyniam*, quam ad *Triandriam*.

Wildenowia vere eſt Triandrum, Dioicum et Monogynum gramen, cum calyce, corolla et nectario.

Restio proxime accedit ad *Wildenowiam*, absque tamen corolla, cum ſtaminibus tribus et ſtylo unico, vel duobus, in floribus ſpicatis, maſculis et femineis in diſtinctis individuis, ſic ut *Triandriam*, *Monogyniam* ingredi debeat.

Elegia ſine corolla colligit flores intra calycinas glumas, cum ſtaminibus tribus et totidem ſtylis. *Reſtioni* et *Wildenowiæ* proximum genus collocatur in *Triandria*, *Trigynia*.

Montinia videtur quidem esſe planta dioica, cum dentur flores maſculi absque femina; in floribus vero femineis et fructiferis cum adſint filamenta caſtrata, nihil impedit, quo minus genus referatur ad *Tetrandriam*, *Monogyniam*. Rarius flores maſculi ſunt pentandri.

Pteleæ partes fructificationis multum variare ſolent, inprimis ſtaminibus 4, 5, 6 usque 7. Flores tamen ſemper ſunt completi calyce et corolla, atque in floribus maſculis ſtylus cum ſtigmatibus obſoletis, et in femineis filamenta antheris ſterilibus, ſic ut facillime ad *Tetrandriam*, *Monogyniam* amandari posſit, idque eo magis, quod *Moenchius* in floribus femineis antheras interdum invenit polliniferas, et ad generandum idoneas.

Vi-

Viscum ſingularem floreſcentiam monſtrat; in floribus maſculis antheræ quatuor fesſiles ſunt in ſingula lacinia, et in floribus femineis ſtigma absque ſtylo. Merito refertur ad *Tetrandriam, Monogyniam.*

Trophis referri facile poteſt ad *Tetrandriam, Monogyniam* ob filamenta quatuor in floribus maſculis, et ſtylum unicum in femineis.

Batis itidem ob marium filamenta quatuor et feminorum ſtigma bilobum ad *Tetraudriam, Monogyniam* ablegari oportet.

Brucea flores gerit maſculos diſtinctos, femineos vero hermaphroditos, licet filamenta ſint caſtrata. Facile refertur ad *Tetrandriam, Monogyniam.*

Anthospermum ſemper dioicum invenit illuſtr. Præſes, cum ſtaminibus quatuor et ſtylo gemino, ut optime relatum fiat genus ad *Tetrandriam, Digyniam.*

Schæfferia ob filamenta ſua quatuor, et ſtylos duos *Tetrandriæ* clasſem et *Digyniæ* ordinem ingredietur.

Hippophaë reduci debet, ob filamenta quatuor et ſtylum ſimplicem, ad *Tetrandriam, Monogyniam,* idque eo magis, quod Viborg inter flores maſculos interdum hermaphroditos obſervaverit.

Myrica, cujus ſummam cum *Piſtacia* affinitatem teſtatur Schreber, ad *Tetrandriam, Digyniam* pertinet, licet in-

interdum variet ſtaminibus ſex in nonnullis ſpeciebus. *Myricam ſegregatam* polygamam dicit Wildenow.

Nageia, Myricæ proxima ab illa parum differt, niſi calyce tetraphyllo, adeoque eandem claſſem ingredi debet.

Koelera variat ſtaminibus 3, 4 et 5, et parum niſi calyce et fructu a duobus antecedentibus generibus differre videtur, adeoque Claſſe illis conjungi debet.

Broussonetia a *Moris* dilacerata fuit. utut arbor dioica et monogyna, an vero jure, cum *Mori* ſpecies varient floribus monoicis et polygamis. Omni tamen caſu cum *Mori* genere collocari debet in *Tetrandria*, ſi non cum illo, ut antea, conjuncta.

Cavanilla, licet dioica, jure meritoque ad *Tetrandriæ* claſſem relata fuit a Cel. Præſide.

Melicythis nectario gaudet, e ſquamis quinque conſtante, latere interiori ſtaminiferis absque filamentis; forſan igitur Monadelpha. Ob antheras quinque et ſtylum unicum reduci debet ad *Pentandriam*, *Monogyniam*.

Villaria profert et flores hermaphroditos. et in diſtinctis plantis femineos. Invento itaque flore hermaphrodito, nil obſtat, quo minus genus referatur ad *Pentrandriam*, *Monogyniam*.

Canarium, arbor bene diſtinguenda a *Canarina*, quæ Campanulæ ſpecies hexandra eſt, ſine multa difficultate *Pentandris*, *Monogynis* adnumerari poteſt.

Zan-

D. D. *10*

EXAMEN
CLASSIS DIOECIAE

CUJUS PARTEM POSTERIOREM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA

MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR BEROL ET. FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARL M. AMSTELD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

FRIDERICUS U. KJELLENBERG

AD OFFICINAM ANCHORARIAM SÖDERFORS. MEDICUS,

OSTROGOTHUS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XXV MAJI MDCCCXXV.

H. A. M. S.

UPSALIÆ
EXCUDEBANT PALMBLAD ET C.

IN SACRAM REGIAM MAJESTATEM

MAGNÆ FIDEI VIRO, REG. ORD. DE WASA COMMENDATORI

et

DE STELLA POLARI EQUITI,

REG. ACADEMIÆ SCIENTIARUM MEMBRO etc. etc.

D:no P. A. TAMM,

PATRONO SUMMO

pia et devota mente sacrum

v. d.

F. U. KJELLENBERG.

Kongl. Hof-Predikanten, Proſten och Kyrkoherden,

Högårevördige och Höglärde

Mag. Herr J. O. SCHARFF,

samt

Prostinnan, Högädla

Fru CHRISTINA SCHARFF,

född KINMANSSON;

och

Kongl. Hof-Predikanten, Prosten och Kyrkoherden,

Högårevördige och Höglärde

Mag. Herr J. H. EGNELL,

samt

Prostinnan, Högädla

Fru FREDRICA EGNELL,

född KINMANSSON

med djup vördnad och innerlig tacksamhet

af

F. U. Kjellenberg.

Zanthoxylon ſæpius quidem dioicum obſervatur; tamen interdum floribus hermaphroditis inſtructum invenitur. Partes ejus fructificationis valde variare ſolent a 2 usque ad 5, ſic ut non facile ſit locum ejus in Syſtemate artificiali determinare. Plurimi tamen genus ad *Pentandriam, Digyniam* relatum voluerunt; forſan rectius ad *Pentagyniam* pertinet.

Picramniæ flores variant partium numero ternario et quinario, ſic ut locus generis in Syſtemate non facile determinetur, licet ut dioicum ad *Pentandriam, Digyniam* relatum fuerit, et ulterius examinari debeat.

Iresine habitu et facie cum *Illecebro* adeo conveniens videtur, ut ab illo vix posſit diſtingvi, licet hæc dioica partibus fructificationis ſuis ſit disſimilis. Ad *Pentandriam* tamen referri poteſt.

Cannabis ob ſtamina quinque et ſtylos binos in *Pentandria, Digynia* collocari et poteſt et debet.

Humulus cultus ſæpisſime in lupuletis dioicus occurrit, absque maribus, ut noxiis habitis. Accidit tamen interdum, ut caules flores maſculos proferant, quod aliquoties Cel. Præſes obſervavit. Ad *Pentandriam, Digyniam* optime refertur.

Zanonia ad *Pentandriam, Trigyniam* utique pertinet, floribus ſuis regularibus pentandris et trigynis.

Feuillea ad *Pentagyniam* in classe *Pentandriæ* referenda erit, ob flores ſuos completos pentandros et pentagynos in diſtinctis plantis.

Clutiæ ſpecies ut Gynandræ potius conſiderari poſſunt; dantur quoque et decandræ et androgynæ. *Pentandriæ*, *Digyniæ* inſeri debet. Ad *Dioeciæ*, *Gynandriæ* claſſem retulit Willdenovius.

Pistaciæ flores cum valde ſint regulares staminibus quinque, et ſtylis tribus; facile erit, ejus in *Pentandria* et *Trigynia* invenire locum.

Astronium æque facile collocatur in *Pentandria*, *Trigynia* ob partium floris numerum regularem.

Spinacia in hortis culta varie ludit et ſeminibus ſuis difformibus et ipſa floreſcentia. Inſeri debet *Pentandriæ*, *Tetragyniæ*.

Acnida in *Pentandria*, *Pentagynia* locum ſuum inveniet, ob numerum floris quinarium.

Antidesma a Schrebero ad Dioeciam relata fuit, ob ſtamina floris maſculi quinque. Referri itaque poteſt ad *Pentandriam* et licet numerus ſtylorum variet a 3 ad 5, *Pentagyniæ* forſan ordinem ingredi debet.

Flüggea ad *Pentandriam* et *Monogyniam* pertinet, ſi revera cum *Phyllanthi* genere, multum variante, non poſſit conjungi. In floribus maſculis piſtilli rudimentum obſervatur.

Securinegæ genus eſt obſcurum, nec ſatis illuſtratum. Videtur ad *Pentandriam* poſſe referri.

Savia, uti plura Willdenovii genera nova, minus perfecte deſcripta et cognita eſt, ſic ut nihil omnino et abſolute certi determinari poſſit.. Ad *Croton* re-

tulit Swartz, quod quidem prolixum genus non parum variare ſolet.

Tamnus facili negotio ad *Hexandriam, Monogyniam* reducitur, uti et

Smilax atque Rajania et Dioscorea ad *Hexandriam, Trigyniam*, quatuor genera in multis ſimilia et volubilia.

Braunia, cum in flore femineo etiam ſtamina adſint ſena et ſtyli tres, manifeſtum cuique erit, quod *Hexandra, Trigyna* ſit.

Ferreola ad *Hexandriam, Monogyniam* relata erit.

Margaritaria conſtanter ſtamina octo profert, dum ſtyli variant quatuor et quinque. Referri debet ad *Octandriam, Tetragyniam*.

Populus flores gerit amentaceos, in diverſis ſæpisſime individuis, cum filamentis octo, et ſtylo brevisſimo. In genere arbores ſunt dioicæ. Obſervavit tamen aliquoties Cel. Præſes in *Populo alba* Horti Academiæ Upſalienſis, flores et maſculos et femineos, hoc eſt monoicos, in diverſis ramis. Singulare eſt quod Antecesſores ejus hoc nunquam obſervaverint et quod non niſi ter vel quater D:no Præſidi idem contigerit obſervare ſub ſuis in Horto Academico publicis lectionibus. Genus ad *Octandriam, Monogyniam* referri debet.

Rhodiola a Linnæo proprium genus conſtitutum fuit, cum plantam in Lapponia Sveciæ ſemper dioicam invenerit. Femina in Hortum Botanicum a Rudbeckio fuit introducta, ibique quotannis floruit, ſterilis. Poſtea

vero, poſt dimidium ſæculum, dum alter ſexus e Lapponia fuit introductus, ipſa hæc femina non ſolum fertilis femina maturavit, ſed etiam ſemper hermaphrodita evaſit, et aperte oſtendit, ſe et poſſe, et neceſſario debere cum *Sedi* genere conjungi, in *Decandria.* Sic ludit interdum Natura.

Commiphora ad Dioeciam retulit Willdenovius, licet flores feminei ſint ignoti; eſt itaque adhuc genus valde obſcurum, et reſpectu Claſſis incertum. Stamina ſi conſtanter ſint octo, *Octandriam* ingredi debet.

Hermesia ad *Octandriam*, *Digyniam* referenda.

Mercurialis numero ſtaminum variat a 9 ad 12; et ſpecies dantur etiam Monoicæ. Ad *Enneandriam* relatum fuit, forſan potius ad *Dodecandriam* pertinet.

Hydrocharis in flore maſculo germinis rudimentum gerit, ſic ut ad *Enneandriam*, *Hexagyniam* referri poſſit.

Gymnocladus et dioicus et hermaphroditus ſuit examinatus, et ad *Decandriam*, *Digyniam* facile refertur.

Schinus rudimentum piſtilli in floribus maſculis gerit, et ob flores regulares, completos, cum filamentis decem atque ſtigmatibus ſeſſilibus tribus ad *Decandriam*, *Trigyniam* amandari debet.

Carica cum filamentis decem et ſtigmatibus quinque ſeſſilibus, pertinebit ſine dubio ad *Decandriam*, *Pentagyniam.*

Kiggelaria dioica, decandra et pentagyna facile ad ſuam claſſem in ſyſtemate ſexuali reformato relata erit.

Coriaria non raro profert flores hermaphroditos, tam ab aliis, quam a Cel. Præſide obſervatos, ſic ut commode referri posſit ad *Decandriam*, *Pentagyniam*.

Toxicodendrum optime inſeritur Clasſi *Dodecandriæ* ob ſtamina 10 usque viginti, et *Monogyniæ* ob ſtylum unicum.

Eucleæ filamenta ſunt 13 vel ultra et ſtyli ſæpius duo, rarius tres. Occurrunt non raro flores hermaphroditi, ſic ut nullum ſuperſit dubium, quin optime collocetur in *Dodecandria*, *Digynia*.

Datisca, antheris ſubſesſilibus circiter quindecim inſtructa et ſtylis tribus, *Dodecandriæ* clasſi et *Trigyniæ* adjudicari oportet.

Stratiotes ſtaminibus nunc undecim, nunc decem, nunc duodecim inſtruitur, cum ſtylis 6. Locus ejus igitur non facile determinatur; forſan in *Dodecandria*, *Hexagynia* collocari poteſt. Dioicos flores viderunt Bergen, Zinn, Fabricius; hermaphroditos Linnæus, et Schreber in flore hermaphrodito antheras ſteriles obſervavit. Murray in *Polyandria* genus collocavit.

Menispermum varie a variis Botanicis deſcribitur. Quidam ſtamina ſedecim in floribus maſculis et octo in femineis indicant. Plurimi tamen tantum ſex, cum piſtiliis tribus commemorant. Videtur itaque, cum flores adſint etiam hermaphroditi, genus posſe reduci ad *Hexandriam*, *Trigyniam*.

Rhinium in flore maſculo germen habet abortiens, et in femineo filamenta plurima, ſterilia, calyci inſerta; ergo *Icoſandra*, *Monogyna* planta, etiam *Tigarea* dicta.

Flacourtiæ flos maſculus interdum hermaphroditus evadit. Cum filamenta numeroſa a 50 ad 100, calyci inſerta ſint, et ſtigma absque ſtylo unicum, ad *Icoſandriam, Monogyniam* relata erit.

Hedycaryæ antheræ ſesſiles, circiter 50, per totum calycis fundum diſtributæ inveniuntur, *Icoſandriam* ſignificantes, et ſtigmata absque ſtylis numeroſa *Polygyniam.* Ad Dioeciam, Polyandriam retulit *Murray.*

Rottleræ ſtamina numerantur 30 usque 40, et ſtyli tres. Introducatur ergo in *Icoſandria, Trigynia.*

Gelonium in diverſis ſpeciebus ſtamina pauciora, vel plura, a 12 ad 35, cum ſtigmatibus tribus ſesſilibus in flore femineo. Et dum calyx adſit absque corolla, ad *Icoſandriam* et *Trigyniam* videtur genus referendum.

Embryopteris intra florem completum habet ſtamina viginti et ſtigma ſesſile. Ut *Polyandra* ideo conſiderata fuit, an vere, ulterius inquiri meretur.

Xylosmæ ſtamina 20 usque 50 numerantur; ad *Polyandriam* itaque refertur, et ad *Monogyniam.*

Berulæ ſtamina deſcribuntur 24 usque 30 cum germinibus quatuor ſterilibus et ſtylo intra flores maſculos, et intra florem femineum germina quatuor cum totidem ſtylis. Quare referri poteſt ad *Polyandriam*, *Tetragyniam* vel potius forſan *Monogyniam.*

Trewia a Willdenovio ad *Polyandriam* dioicam relata fuit; ad *Monogyniam* utique pertinet, genus hoc ulterius illuſtrandum.

Hisingera ſtamina habet intra calycem a 15 ad 25 et ſtylos duos, quare ad *Polyandriam*, *Digyniam* referri poteſt.

Cliffortia, corolla deſtituta, intra calycem triphyllum flores dioicos producit, maſculos in diſtincto individuo cum ſtaminibus circiter triginta, germini inſidentibus, et femineos cum ſtylis duobus. Facile in *Polyandria*, *Digynia* genus quærendum.

Hamadryadis intra flores completos maſculos numerantur ſtamina 50, et intra femineos germina numeroſa. Referatur ergo ad *Polyandriam*, *Polygyniam*.

Napæam retulit Murray ad Dioeciam, cum unica ſpecies ſit vere dioica, dum altera ſit hermaphrodita. Recentiores autem Botanici obſervarunt, quod ſit planta monadelpha, cum *Sidæ* genere conjungenda, ſic ut ipſum *Napææ* genus ſit delendum.

Dombeya, Lamarckio dicta, amentacea, ſquamoſa floribus nudis a Schrebero ad Dioeciam Monadelphiam relata, ſingularis omnino eſt ſtructuræ, forſan ad *Monadelphiæ* clasſem referenda.

Iuniperus, frutex dioicus, antheras tres gerit connatas et ſtylos tres, indicantes *Monadelphiam*, *Trigyniam*.

Taxus floribus nudis filamenta habet numeroſa inferne connata, et ſtigma ſesſile. Ingredi debet *Monadelphiam*, *Monogyniam*.

Ephedra intra perianthium ſine corolla ſtamina ſeptem, coalita profert in mare, et in femina ſtylos duos, ſic ut debeat referri ad *Monadelphiam*, *Digyniam*.

Adelia ſtaminibus multis connatis inſtructa et ſtylis feminæ tribus referatur necesſe eſt ad *Monadelphiam*, *Trigyniam*.

Cissampelos ob filamenta quatuor coalita vere ad *Monadelphiam* pertinet et ob ſtylos tres ad *Trigyniam.*

Alchornea pari modo antheris octo connatis inſtructa et ſtylis duobus, pertinebit ad *Monadelphiam, Digyniam.*

Dryandra quoque ob ſtamina novem coalita ad *Monadelphiam, Enneandriam* erit relata.

Myristicam a diverſis Botanicis ad diverſas Claſſes relatam invenimus; ad Dioeciam, Syngeneſiam a Schrebero; ad Dioeciam, Monadelphiam a Willdenovio, licet potius referri debuisſet ad Dioeciam, Syngeneſiam, cum antheræ ſint connatæ et filamentum unicum; ad *Monandriam* a D:no Præſide.

Araucaria arbor amentacea, et loco calycis inſtructa ſquamis antheriferis, antherisque 10 usque 12 in ſquama connatis, ad Monadelphas plantas nunquam numerari poteſt, ſed potius ad *Syngeneſiam*, ſi revera antheræ ita ſunt comparatæ.

Horsfjeldia. Hujus videtur esſe eadem ratio, ac *Myriſticæ.* Filamentum dicitur commune antheris connatis, ut arbor verius ſit Syngeneſiſta, quam Monadelpha, adeoque ad *Monandriam* ableganda, et *Monogyniam.*

Batschia, arbor dioica, filamenta gerit ſex, quorum tria ſterilia, omnia tamen baſi connata, et femina germina tria, ſic ut facile in *Monadelphia, Trigynia* collocari posſit.

Lou-

Loureiræ ſtamina 8 usque 13 baſi deſcribuntur cohærentia; genus itaque ad *Monadelphiæ* claſsem erit ablegandum.

Nepenthes in flore maſculo non niſi unicum filamentum profert, cujus ſupremam partem antheræ circiter 15, in capitulum connatæ, cingunt, ſimili ratione, ut in *Myriſtica* et aliis. Relatum itaque fuit genus, nec ſine jure, a Schrebero ad Dioeciam, Syngeneſiam, minus recte a Willdenovio ad Dioeciam, Monadelphiam, cum non filamenta, ſed antheræ ſint connatæ. Melius forſan relatum erit Genus hocce ſingulare ad *Monandriam, Monogyniam.*

Xanthes floreſcentia ſingularis omnino eſt, in eo, quod in flore masculo filamentum unicum ſit columnare, cui inſident antheræ 5 vel 6, connatæ in capitulum: et quod in flore femineo, potius hermaphrodito dicendo, filamentum nullum adſit, ſed tamen antheræ quinque, prismaticæ, ſteriles, ſimul cum ſtigmatibus quinque vel ſex. Ad *Monandriam*, *Pentagyniam* facile poteſt referri.

Ruscus variat floribus dioicis et hermaphroditis in diverſis ſpeciebus, frutex ſingularis et foliiflorus. Nec minus ſingulare eſt, quod nectarium filamenti vices gerat, dum antheræ quinque vel tres, apici nectarii inſidentes, et baſi coalitæ deſcribuntur. Dumque ſtylus ſit unicus, videtur genus hocce posſe ad *Monandriam, Monogyniam* referri cum prioribus duobus generibus.

Ailanthus gerit et flores maſculos intra calycem et corollam cum filamentis decem, et femineos cum ſtylis tribus vel quinque, atque hermaphroditos, ſic ut po-

C

tius ſit Polygama, quam Dioica. Cum vero filamenta in floribus hermaphroditis indicentur pauciora, duo tantum vel tria, ulterius inquirendum erit, ad quam potiſſimum claſſem potius numerari debeat.

Triplaris. Occurrunt ſpecies etiam hermaphroditæ. Sique ſtamina ſint 12, ad *Dodecandriam* debet referri, et ad *Trigyniam*, atque debuisſet a Linnæo et Schrebero potius ad Polygamiam, quam ad Dioeciam referri, licet in femineis floribus filamenta ſint caſtrata.

D. D.

EXAMEN

CLASSIS POLYGAMIAE

CUJUS PARTEM PRIOREM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR BEROL ET. FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARL M. AMSTELD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

ELIS HEDRÉN
VERMELANDUS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE I JUNII MDCCCXXV.

H. A. M. S.

UPSALIÆ
EXCUDEBANT PALMBLAD ET C.

Parentibus Optimis

pietas Filii.

EXAMEN CLASSIS POLYGAMIÆ

Polygamiæ claſsem plantarum in Syſtemate ſuo ſexuali illuſtris Auctor deſcribit, quod præter florem hermaphroditum alius flos in eadem ſpecie ſexus diverſi progignatur. Hæc idea deinde fuit extenſa ad illos flores vere hermaphroditos, in quibus vel ſtamina fuerunt caſtrata, vel piſtilla aut germina ſterilia et abortientia. Ob has rationes recentioribus temporibus claſsis Polygamiæ immenſe aucta increvit. Et dum in plantis, fruticibus et inprimis arboribus numeroſi flores perfecte hermaphroditi vel caſtrati, vel minus perfecti decidunt, vel ipſa piſtilla abortiunt, neceſse erit, ut hæc claſsis continuo magis magisque onuſta erit, cujus genera facile, quin non raro multo facilius et facillime ad alias claſses poſsent amandari. Plurimæ arbores proferunt flores polygamos, ſi non omnes, et non paucæ plantæ illis variant. Linné addit: plura forſan ad hanc claſsem, Polygamiam ſcilicet, amandari poſsent genera, dum plures liceat examinare vivos flores, e. gr. *Ilex*, *Æſculus*, *Laurus*, *Rhamnus*, *Rhus*. Tota Syngeneſiæ claſsis, excepto primo ordine, polygama eſt; umbellatæ plurimæ intra umbellas ſuas multifloras polygamæ florent; arborum ingens numerus flores ſteriles profert, valde injuſte ad Polygamiam relatus vel referendus. Quis diceret *Acerem* polygamum, cum ne unicus quidem flos caret piſtillo, licet multi flores

res ſteriles fiant, ut in *Ceraſo* et aliis, dum mille flores fertiles fructum maturare valeant.

Cum itaque in Polygamia flores hermaphroditi ſemper adesſe debeant, grave numquam erit negotium, ſecundum numerum ſtaminum et piſtillorum, Genus ad Clasſem reducere, nullo reſpectu habito ad alterum ſeparatum ſexum. Nulla exſiſtere poteſt Polygamia absque flore hermaphrodito, et hoc dato, data quoque eſt clasſis. Difficile ergo non eſt, viſo hermaphrodito flore, invenire clasſem; ſed difficile, immo longe difficilius erit dictu, an planta quæſtionis ſit polygama; et dum ſemper planta hermaphrodita ad clasſem ſecundum ſtaminum numerum reduci poteſt, clasſis Polygamiæ omnino ſuperflua, nec ullo modo necesſaria erit. Sique hæc abrogatur clasſis inutilis, numeroſa et gramina et alia genera ad naturales ſuas clasſes et cognata genera mirum in modum videbimus relata. Ill. Præſes, millenis obſervationibus edoctus, Polygamiæ clasſem excludit ſimul cum Gynandria et ambabus diclinis, Monoecia et Dioecia.

In Polygamia hoc frequentisſimum eſt, quod præter hermaphroditos adſint maſculi flores vel in eadem, vel diverſa planta; rarius uterque ſexus ſeorſim.

In toto Syſtemate Sexuali nulla clasſis magis eſt inutilis, magis confundens, magisque noxia, quam quidem clasſis Polygamiæ. Confuſum ſemper erit Chaos, quo omnis plantarum cognitio redditur vacillans, dubia et incerta. Si enim cuidam contingat invenire unicum tantum ſexum, alter necesſario quærendus erit, vel in eadem planta, vel diſtincta; et hac inventa, veroſimiliter ſibi perſuadebit, quod ſit vel monoica vel dioica, licet vere ſit polygama, cum adhuc ejusdem ſpeciei exſiſtere

posſit

poſſit alibi etiam hermaphrodita, qua de re ne ſomniare quidem potuit. Pariter ſi quis florem examinat hermaphroditum, ignorans alium quoque exſiſtere ſexum ſeparatum, ſemper de claſſe erit incertus et errorem committet, ſi determinare velit. Numquam ergo Botanicus certus eſſe poteſt de alicujus plantæ vera claſſificatione, antequam omnia ejus generis ſpecimina in toto vaſtiſſimo orbe obvia, examini ſuo ſubjicere potuit. Indagato autem vel flore hermaphrodito, vel utroque ſexu ſeparato, ſecundum numerum ſtaminum atque piſtillorum planta ſemper ad claſſem veram reduci poteſt, nullo habito reſpectu ad occaſionales anomalias, cum tam in illis, quam in his ſæpiſſime numerus et qualitas partium fructificationis eadem obſerventur.

Holcus et reliqua in Polygamia, infelici momento, collocata graminum genera non poſſunt modo, ſed debent ad Triandriæ claſſem, ad naturalem ſuum ordinem et indubiam familiam amandari, cum omnia hæc polygama gramina ſemper tribus inſtruantur ſtaminibus. De *Cenchro* idem teſtatur Schreber, dum dicit: Commode ad Triandriam, Monogyniam transferri poteſt. Quod ergo de *Holco* dicitur, dici poteſt de ceteris omnibus graminum generibus polygamis. In *Holco*, *Andropogine*, *Anthiſtiria*, *Chloride*, *Elyonuro* et aliis flores hermaphroditi ſeſſiles et maſculus adjacens pedicellatus; in *Maniſuride* flores hermaphroditi in latere adverſo receptaculi, rachis dicti, ſeſſiles ſunt; maſculi in latere ſpicæ averſo; in *Ægilope*, *Colladoa* et *Tetrapogine* hermaphroditi flores ſunt laterales et floſculus maſculus intermedius; in *Ægopogine* et *Iſchæmo* floſculus exterior eſt maſculus, interior hermaphroditus; in *Apluda* flos inferior hermaphroditus, femineus ſuperior deprehenditur.

Facile

Facile itaque Cenchrus, cui ſtylus ſolitarius, locum ſuum debitum habebit in *Triandria*, *Monogynia*, et reliqua omnia atque ſingula graminum genera, quæ valde injuſte ſub Polygamia militarunt huc usque, ut

Holcus, Andropogon, Tetrapogon, Ægopogon, Atheropogon, Anthistiria, Chloris, Ischæmum, Manisuris, Apluda, Ægilops, Rottboellia, Elyonurus, Colladoa, ſtaminibus tribus piſtillisque duobus inſtructa facillime ac ſummo jure referri posſunt et debent ad *Triandriam*, *Digyniam*.

Chrysitrix ad graminum familiam relata quidem fuit, ſed eſt quaſi media inter liliaceas et gramina, floreſcentia valde ſingulari inſtructa, ſcilicet ſpatha, ut in *Siſyrinchio* et *Moræa*, et corollis glumaceis, ut in graminibus. Stylus ſemper unicus conſtans, filamenta vero plurima ſunt uti et paleæ glumaceæ numeroſisſimæ. Relatum fuit genus a plurimis ad Polygamiam, Dioeciam; cum vero, præter florem maſculum, ſemper conſuli debeat flos hermaphroditus, reduci debet vel ad *Polyandriam*, *Monogyniam*, ad quam clasſem retulit Præſes, vel forſan verius ad *Monandriam*, *Monogyniam*, ob filamentum ſingulum unicum intra ſingulam paleam corollinam.

Spinifex, ſingulare gramen, ſemper inſtruitur floribus hermaphroditis, triandris, digynis, adeoque facile et merito adſociari debet ceteris ſuis cognatis in *Triandria*, *Monogynia*, licet varie collocatum fuit genus, ſcilicet a Murraijo in Polygamia, Monoecia, et a Schrebero in Polygamia, Dioecia.

Didymandra filamentum unicum habet intra ſquamas amenti, et illud biantheriferum cum feminæ ſtylis

tribus

tribus in eodem amento. Pertinebit itaque ad *Monandriam*, *Trigyniam*.

Ailanthus variat quidem ſtaminibus duobus et tribus, atque ſtylis tribus, usque quinque; videtur tamen posſe collocari vel in *Diandria*, vel, ſi mavis, in *Triandria*.

Gyrocarpus in flore hermaphrodito gerit quatuor ſtamina et ſtylum unicum, facile ergo referendus ad *Tetrandriam*, *Monogyniam*.

Valantia, *Galio* valde affinis, ad Polygamiam ideo fuit relata, quod flores non pauci abortiant, licet in omnibus adſint et ſtamina quatuor et ſtylus. Quæ in horto Upſalienſi quotannis floret *Valantia cruciata*, floribus omnibus hermaphroditis, a nemine pro polygama haberetur, ſed ſine omni dubio et hæſitatione relata foret ad *Tetrandriam* et *Monogyniam*, ceteris plantis ſtellatis proxima.

Parietaria æque injuſte relata fuit ad Polygamiam; et *Urtica* ad Monoeciam; utrumque genus externo habitu valde conveniens non deberet clasſe ſeparari, ſed in *Tetrandria*, *Monogynia* adſociari. Hoc eo magis valet de *Parietaria*, quod præter florem mere femineum ſemper adſint flores perfecte hermaphroditi, tetrandri, monogyni.

Atriplex, quæ a *Chenopodii* genere numquam ſeparari debuisſet, ſeparata tamen fuit et polygama reddita ob notam valde exiguam, a paucis obſervandam, ſcilicet, quod præter flores hermaphroditos plurimos pauci flores feminei inveniantur. Teſtatur Linné et Schreber: *Atriplex* absque flore femineo esſet *Chenopodium* et *Chenopodium* cum flore ejusmodi femineo esſet *Atriplex*; ſumma ergo affinitas

tas *Chenopodii* et *Atriplicis*. Cel. Præſes igitur *Atriplicem* non ſolum retulit ad *Pentandriam*, *Monogyniam*, ſed etiam *Atriplicem* cum *Chenopodii* genere conjunxit.

Planera vix aliud eſt, quam *Ulmi* ſpecies tetrandra et polygama. Ad *Ulmum* ante fuit relata, et nobis videtur minime debere diſtingui, ſed cum *Ulmi* genere conjungi.

Brabejum in eadem arbore et in omnibus floribus et ſtaminibus et piſtillis inſtruitur, ſic ut ſine omni hæſitatione Cel. Præſes genus *Tetrandriæ*, *Monogyniæ* inſeruerit.

Ophioxylon ob filamenta quinque et ſtylum ſolitarium florum hermaphroditorum pertinet ad *Pentandriam*, *Monogyniam*, licet flos maſculus imperfectus non niſi filamenta duo habeat.

Wheelera præter flores perfecte hermaphroditos in eadem planta profert et flores maſculos et femineos ſeparatos. Nihilo tamen minus referri debet ad *Pentandriam*, *Monogyniam*.

Celtis flores ſuperiores ſunt hermaphroditi, inferiores maſculi. Stamina licet varient 5 et 6, cum ſtylo duplici, ſecurius tamen ad *Pentandriam*, *Digyniam* reducitur.

Gouania hermaphroditos profert flores fertiles et ſimul maſculos in eadem planta ſteriles, quorum ſtigmata obſoleta, ideoque abortientia. Facile fertur ad *Pentandriam*, *Monogyniam*.

Hermas re vera eſt planta umbellata, in cujus umbella terminali flores examinantur hermaphroditi et in umbellis lateralibus tantum maſculi. Cum *Pentandris*, *Digynis* Umbellatis conjungi debet et vix genere a *Buplevro* ſeparari.

Trat-

Tràttenickia in omnibus ſuis floribus utrumque ſexum includit, ea tamen differentia, ut in floribus ſic dictis maſculis piſtilli tantum rudimentum obſervetur. Si cum *Canario* conjungi non poteſt, inſeratur *Pentandriæ*, *Monogyniæ*.

Coprosma, ut plurimæ aliæ polygamæ, præter hermaphroditos etiam explicat flores mere maſculos. Stamina variant 5, 6, 7; aptisſime tamen inſerenda *Pentandriæ*, *Digyniæ*.

Xanthorhizæ partes fructificationis variare ſolent calyce, corollis, ſtylis; ſed nihilo minus videtur posſe referri ad *Pentandriam*, *Pentagyniam*, juxta *Xanthoxylon*, a quo ſeparata fuit, ob exiguam illam notam, quod flores primi ſteriles. In *Anthoxylon* partes etiam valde variant. Cultum in Horto *Göttingenſi* omnes flores produxit hermaphroditos, clasſem Pentandriæ aperte indicantes; ad Dioeciam, Pentandriam a Murraijo fuit relatum.

Kernera, ſi a Zoſtera vere ſit diſtincta, cum flos maſculus in omnibus cum hermaphrodito conveniat, excepto piſtillo. cujus tamen rudimentum adeſt, in *Hexandria*, *Monogynia* inſeri oportet.

Veratrum flores monſtrat et hermaphroditos perfectos cum filamentis ſex, germinibusque tribus et ſtylis vix manifeſtis, et præterea alios flores, maſculos dictos, cum rudimento obſoleto vano piſtilli. Retulit hoc genus Ill. Præſes ad *Hexandriam*, *Trigyniam*, idque cum *Melanthio* conjunxit, cum duo hæc genera omnino omnibus fructificationis partibus conveniant, licet in *Veratris* multifloris plures ſteriles occurrant flores et capſulæ tres magis unitæ cohæreant.

Koel-

Koelreutera nihil omnino differt qua floreſcentia a plantis ordinario modo floreſcentibus, quam quod præter flores hermaphroditos alii flores maſculi dentur. Nihil itaque impedit, quo minus ad *Octandriam, Monogyniam* referatur.

Hypelates et Castelæ eadem eſt ratio ac *Koelreuteræ;* exſtant enim præter hermaphroditos etiam maſculi flores cum rudimento piſtilli in ejusdem plantæ diſtincta panicula.

Acer partibus fructificationis variare ſolet in diverſis ſpeciebus, ſed in omnibus floribus occurrunt et ſtamina et piſtilla, licet jam illa, jam hæc imperfecta marceſcant. Et dum facillime genus hocce referri posſit ad *Octandriam, Monogyniam*, nemini necesſarium erit illud in Polygamia quærere.

Mimosa æque amplum ac polymorphum genus ad Polygamiam fuit relatum, cum infinite varient fere omnes fructificationis partes. Adſerit Linné: fructificationis pars nulla in hoc genere conſtans. Et porro: flores multi maſculi decidunt; alii feminei, alii hermaphroditi in variis ſunt. Necesſe igitur fuit, ut in plura genera divideretur, unde orta ſunt *Mimoſa, Inga, Schranckia, Desmanthus, Acacia. Mimoſa* ob ſtamina octo et ſtylum unicum *Octandriam, Monogyniam* ingredietur.

Desmanthus profert hermaphroditos flores cum ſeparato neutro flore, ſtamina decem et piſtillum unicum, ideoque in *Decandria, Monogynia* inſeri deberet, ſed a ceteris Mimoſis non ſeparandus erit.

Acacia

D. D.

EXAMEN
CLASSIS POLYGAMIAE

CUJUS PARTEM POSTERIOREM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR BEROL ET. FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARL M. AMSTELD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

JONAS BERGGREN
VERMELANDUS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE I JUNII MDCCCXXV.

H. P. M. S.

UPSALIÆ
EXCUDEBANT PALMBLAD ET C.

BRUKS-PATRONEN

HÖGÅDLE

HERR OLOF BERGGREN

af

Dess tacksamme

JOHN.

Ålskade Syskon

af

Broderlig tillgifvenhet.

Acacia et Inga numeroſa habent ſtamina et invicem differunt imprimis fructu, atque *Acacia* filamentis plurimis liberis, *Inga* vero plurimis monadelphis. Utraque erit ad *Polyandriam* releganda, in *Monogynia.*

Heritieræ floreſcentia valde eſt ſingularis. In flore hermaphrodito Antheræ Decem ſunt ſeſſiles, quarum duo inter ſingula germina; in flore maſculo filamentum eſt columnare, in quo antheræ minutæ in cylindrum connatæ ſunt. Secundum potiorem florem ad *Decandriam, Pentagyniam* reducendum erit genus.

Terminalia præter florem hermaphroditum, *Decandrum* et *Monogynum*, adhuc alius eſt maſculus. Pertinet ad *Decandriam, Monogyniam*

Feronia facillime refertur ad *Decandriam, Monogyniam*, cum in omnibus floribus adſit uterque Sexus, licet in maſculis piſtilli tantummodo ſit rudimentum.

Gimbernatia. ut plurima alia, ad Polygamiam relata Genera. profert flores maſculos et hermaphroditos, ac facile refertur ad *Decandriam, Monogyniam.*

Anacardium ita eſt comparatum, ut omnes flores proferat hermaphroditos, et maſculos hermaphroditis immixtos, quorum germen abortiens eſt. Optime collocatur in *Decandria, Monogynia.*

Stalagmites, Calophyllum et Mammea, maſculum proferunt florem præter hermaphroditum et ob numeroſa ſtamina locum ſuum invenient in *Polyandria, Monogynia.*

Clusiæ eadem fere eſt ratio, licet partes fructificationis magis variare ſoleant. Secundum *Linnæum* flores alii a parte maſculina, alii femininea ſteriles ſunt. Introducta erit in *Polyandria*, *Monogynia*.

Briedelia ſi a *Clutia*, multum variante, disjungi debeat, ob flores hermaphroditos completos cum quinque filamentis monadelphis et ſtylis duobus, et præter hos ſeparatum florem maſculum (gynandrum) et diſtinctum femineum, referri meretur ad *Monadelphiam*, *Pentandriam*.

Brosimum ideo ad Polygamiam a Wildenowio fuit relatum, quod amentum apice ſit piſtillo ſolitario inſtructum in flore hermaphrodito, et quod præterea maſculi alii ſint flores. Sed cum flores maſculi etiam inſtructi ſint ſtylo, non alienum erit Genus ad *Monandriam* et *Monogyniam* referre. Ad Dioeciam, Monandriam retulit Schreber et Linné.

Lardizabala in eo certe ſingularis eſt, quod in flore hermaphrodito ſtamina ſex et in maſculo filamentum columnare cum antheris ſex fesſilibus. Character vero, cum a flore hermaphrodito ſumendus ſit, relatum fuit genus ad *Polygamiam*, *Hexandriam*, licet ad Hexandriam optime referri posſit.

Fraxinus variat partibus fructificationis, ſive floribus completis et incompletis. Ornus conſtanter hermaphrodita eſt. Ob ſtamina duo et ſtylum ſimplicem ad *Diandriam*, *Monogyniam* erit relata.

Anthospermum olim a Linnæo et Murrayo ad Polygamiam relata, deinde a Schrebero, ex obſervationibus

nibus Cel. Præſidis; ad Dioeciam transportata fuit et Tetrandriæ claſsis incola habenda erit.

STILBE revera eſt planta *Tetrandra*, *Monogyna*, præter hermaphroditum florem, flore maſculo prædita.

LAUROPHYLLUS æque commode refertur ad *Tetrandriam*, *Monogyniam*, licet quandoque adſit flos maſculus.

ISQUIERDÆ eadem eſt ratio, ad *Tetrandriam* referendæ.

PENNANTIÆ et HAMILTONIÆ præter hermaphoditos inveniuntur in diſtinctis individuis etiam flores maſculi; commode posſunt referri ad *Pentandriam*, *Monogyniam*.

NYSSÆ eſt eadem ratio. SCHEEBER numerat tamen ſtamina decem; WILDENOW modo quinque invenit.

BREYNIA, ſimilis prioribus, in eo ab illis differt, quod præter hermaphroditos, ſeparatim habeat et flores maſculos et femineos, ad eandem Claſsem tamen referenda.

CABALLARIA et HYDROCARPUS cum *Pennantia* et *Hamiltonia* omnino coveniunt, et ideo eandem claſsem ingredi debent.

GRISELINIA ſimilis quidem eſt prioribus, ſed cum ſtyli ejus ſint tres, ad *Trigyniam*, *Pentandriam* pertinebit.

SCOPOLIÆ nimis adhuc obſcurum eſt genus.

PISONIA in plurimis cum ſupra allatis convenit; ſtamina

mina variant a quinque usque ſeptem. A SCHREBERO ad *Polygamiam*, *Dioeciam* fuit relata, ad *Pentandriam* transferanda.

ARCTOPUS revera eſt umbellata planta, umbellis ſuis unicuique primo intuitu naturalem ſuum ordinem indicans; ſed ſingulare eſt, quod individua multa occurrant, quorum flores omnes abortiant, et ob quam cauſam LINNÆUS hocce genus, a ſociis dilaceratum ad Polygamiam transtulit, cujus locus erit in *Pentandria*, *Digynia.*

PANAX itidem planta eſt umbellata, cujus eadem ratio et clasſificatio.

BURZERA variat numero ſtaminum a quinque ad decem, et profert flores hermaphroditos ſimul cum maſculis. Forſan aptisſime in *Hexandria* collocari poteſt.

GLEDITSCHIA floret et floribus maſculis et hermaphroditis in eodem amento terminalibus, atque floribus femineis in diſtincto individuo; facile ad *Hexandriam Monogyniam* accedet.

DIOSPYROS ſemper omnes flores profert hermaphroditos, adeoque in *Octandria*, *Monogynia* inſerenda erit, licet in maſculis, ita dictis, floribus, piſtilli tantum ſit rudimentum.

De SCHLEICHERA idem valet, ac de *Dioſpyro*, licet hic ſtamina numero interdum varient, a ſex usque novem.

SMEGMARIA et KAGENECKIA in eo cum multis aliis conveniunt, quod præter hermaphroditos, adſint alii maſcu-

maſculi. Illa tamen facile referri poteſt ad *Decandriam*, *Pentagyniam*, hæc ob ſtamina 16 usque 20, ad *Dodecandriam*, *Pentagyniam*.

Lightfootia floret triplici modo. Profert et flores hermaphroditos et in diſtinctis individuis flores maſculos, inque aliis femineos. Stamina cum ſint numeroſa et ſtigma ſesſile ſimplex, relata erit ad *Polyandriam*, *Monogyniam*, generi *Prockiæ* proxima.

Ceratoniæ cum *Lightfootia* florescentia convenit, hermaphrodita, maſcula femineaque, fructu tamen valde diverſa — Cum vero hujus ſtamina tantum quinque et ſtylus ſolitarius, ad *Pentandriam*, *Monogyniam* referri oportet.

Ficus potius ut cryptogama, quam phænogama conſiderari poteſt, cum flores ſemper abſconditi inveniantur intra receptaculum carnoſum, cavum, undique clauſum, ſenſim increſcens, matureſcens et edule. *Caprificus* frutex ſolos flores maſculos proferens ſemper ſterilis eſt. *Erinosyce* alios flores maſculos, alios in diſtincto individuo femineos profert; rarisſime ſemina maturantur poſt foecundationem a *Cynipede* quadam factam. Inter alios ficus flores maſculi pauciores, feminei inferiores numeroſi deprehenduntur. In floribus maſculis rudimentum adeſt piſtilli caducum, adeoque flos hermaphroditus. Cumque filamenta ſint tria et ſtylus unicus, genus hoc prolixum relatum voluit Cel. Præſes ad *Triandriam*, *Monogyniam*.

Obs. *In Examine Classium diclinarum plures irrepserunt errores typographici; præcipuus autem in Examine classis Monoeciæ p. 13. lin. 8, occurrit, ſcilicet* Empetrum, *ita corrigendus, ut legatur* Empleurum.

THE-

THESES.

I.

Nemo quidem ſit negaturus, ſtudium hiſtoriæ naturalis optimam cultori ſuo afferre utilitatem, illi vero præcipuam, qui in ſtudiis litterarum progresſus facere conatur.

II.

Quanto majores in ſtudio hiſtoriæ naturalis profectus quisque faciat, tanto clarior ſapientia Creatoris emicat, qui cum vilisſimis, tum maximis naturam admirandam fundavit.

III.

Nihil eſt, quod majorem in ſe vim habeat humanum animum a terrenis ad coeleſtia auferendi, quam gravior rerum naturæ contemplatio.

IV.

Omnium quidem rerum, quas natura produxit, nulla omnino per ſe noxia eſt aut mala, ſed ſi quid ex his rebus patiamur noxæ aut incommodi, ipſi in vitio ſumus.

D. D.

DISSERTATIO BOTANICA

DE

PALMIS.

CUJUS PARTEM PRIOREM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR BEROL ET. FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARL M. AMSTELD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS. TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

OTTO ULR. MARIN

GUTHOBURGENSIS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XI JUNII MDCCCXXV.

H. A. M. S.

UPSALIÆ
EXCUDEBANT PALMBLAD ET C.

KONUNGENS

TROTJENARE, PROVINCIAL MEDICUS OCH RIDDAREN

AF KONGL. WASA ORDEN

MEDICINÆ DOCTOR OCH CHIRURGIÆ MAGISTER

HÖGÅDLE

HERR **FREDRIK MARIN**

OCH

DOCTORINNAN, VÅLBORNA

FRU **ULR. MAR. MARIN**

FÖDD VON YHLEN

Hulda och Älskade Föräldrar

af

sonlig vördnad och tacksamhet.

DE

PALMIS.

Speciosa in Regno Vegetabili Palmarum familia, calidisſimas Indiarum regiones inhabitans, diu Botanicis ignota latuit et sero cum ceteris Vegetabilibus ad Claſses relata, leviterque commemorata fuit.

In multis invicem conveniunt diversa harum genera trunco indiviso cum medulla crasſisſima, foliis terminalibus, Spatha communi, et partialibus, licet variant floreſcentia et fructibus.

Deprehenduntur paucisſimæ *Monandræ* et *Triandræ*, paucæ *Dodecandræ;* plurimæ *Hexandræ*, multæ *Polyandræ*, aliquot *Monadelphæ*, nonnullæ Monoicæ, Dioicæ vel Polygamæ.

Paucas Palmas ſibi notas habuit Illuſt. LINNÉ, ad Claſſes non relatas, ſed in Appendice collocatas. Hanc Methodum ſecuti ſunt et Cel. MURRAIJ et SCHREBER. Celeberrimus Præſes noſter primus fuit, qui ſpecioſas hasce arbores ad Claſses retulit ſyſtematis ſexualis.

Omnes fere Palmæ intra Spathas grandes, univerſalem et partiales flores explicant ſæpe ſesſiles in ſpicis (ſpadice) elongatis, numerosis.

Perfecte et regulariter inveniuntur plures Hermaphroditæ, cum ſtaminibus et piſtillis fertilibus, dum nonnullæ Hermaphroditæ inveniuntur cum rudimento piſtilli in floribus maſculis; longe adhuc plures Herma-

phroditæ cum filamentis caſtratis, ſive antheris deficientibus in floribus femineis.

Occurrunt præterea plurimæ *Monoicæ*, nonnullæ *Dioicæ* et pauciores *Polygamæ*.

Ad MONANDRIAM retulit Celeberrimus Præſes noſter *Nipam* ob filamentum unicum, quod claſſem potius determinare debet, quam numerus antherarum, quæ aliquando augeri, ſæpius vero deficere ſolent.

TRIANDRA unica eſt, ſcilicet *Ceroxylon.*

HEXANDRA plurima genera examinantur: *Chamædora*, *Thrinax*, *Sabala*, *Morenia*, *Rhapis*, *Liviſtona*, *Corypha*, *Taliera*, *Lepidocarya*, *Mauritia*, *Calamus*, *Sagus*, *Boraſſus*, *Hyphæne*, *Leopoldina*, *Hyoſpathe*, *Kunthia*, *Areca*, *Oenocarpus*, *Euterpe*, *Wallichia*, *Syagrus*, *Elate*, *Cocos*, *Desmoncus*, *Bactris*, *Guilielma*, *Martinezia*, *Acronomia*, *Aſtrocarya*, *Aiphanes*, *Oreodoxa*, *Phoenix*, *Muſa*, *Yucca.*

DODECANDRÆ ſunt *Latania*, *Diplothemia*, *Attalea*, *Iriartea.*

POLYANDRÆ ſtaminibus ultra viginti, plus vel minus numerosis habentur: *Lodoicea*, *Ptycoſperma*, *Seaphortia*, *Caryota*, *Jubæa*, *Arenga*, *Manicaria*, *Cycas*, *Zamia*, *Elephantuſa.*

MONADELPHÆ filamentis baſi connatis, ſeſe ſiſtunt: *Licuala*, *Chamærops*, *Taliera*, *Geonoma*, *Elæis.*

HERMAPHRODITÆ *veræ* fuerunt ſequentes deprehenſæ: *Thrinax*, *Sabala*, *Licuala*, *Liviſtona*, *Corypha*, *Calamus*, *Taliera*, *Ptycoſperma*, *Jubæa*, *Aiphanes*, *Oreodoxa*, *Musa*, *Yucca.*

HERMAPHRODITÆ *Spuriæ*, cum rudimento ſtaminum in floribus femineis, vel filamentis caſtratis, nimirum *Phoenix*, *Sagus*, *Boraſſus*, *Diplothemia.*

HERMAPHRODITÆ *Spuriæ* cum rudimento piſtilli, ſeu

ſtyli; *Chamædora*, *Morenia*, *Rhapis*, *Hyoſpathe*, *Geonoma*, *Kunthia*, *Areca*, *Oenocarpus*, *Euterpe*, *Iriartea*, *Cocos*, *Maximiliana*, *Diplothemia*, *Desmoncus*, *Bactris*, *Martinezia*, *Acrocomia*, *Aſtrocarya*, *Attalea*.

MONOICÆ ad Monoeciæ claſsem ab Auctoribus relatæ fuerunt *Sagus*, *Nipa*, *Leopoldina*, *Hyoſpathe*, *Geonoma*, *Kunthia*, *Areca*, *Oenocarpus*, *Euterpe*, *Iriartea*, *Wallichia*, *Caryota*, *Elæis*, *Syagrus*, *Elate*, *Cocos*, *Maximiliana*, *Diplothemia*, *Desmoncus*, *Bactris*, *Guilielma*, *Martinezia*, *Acrocomia*, *Attalea*, *Arenga*, *Manicaria*, *Aſtrocarya*.

DIOICÆ conſideratæ fuerunt; *Chamædora*, *Morenia*, *Phoenix*, *Boraſſus*, *Lodoicea*, *Latania*, *Hyphæne*, *Cycas*, *Zamia*.

Ad POLYGAMIÆ omnis confuſionis claſsem, nonnullas quoque Palmas relatas voluerunt Botanici: *Rhapis*, *Chamærops*, *Ceroxylon*, *Elephantuſa*, *Lepidocarya*, *Mauritia*, *Seaforthia*, *Muſa*.

FOLIATIO Palmarum valde uniformis invenitur, qua generaliter folia ſunt in Cotyledonibus ſimplicia, (*Monocotyledones*) deinde magis magisque ſenſim fisſa, idque eo modo, ut vel Palmata evadant, vel Pinnata, rarisſime Bipinnata, vel Integra, non raro ampla et longisſima, ſemper terminalia, in caudice ſesſilia, ac ſenſim decidua, baſi ſua cruſtam caudicis formantia; ſic frondes PALMATÆ, plicatæ, apice fisſæ, flabelliformes ſunt in *Chamædora*, *Thrinace*, *Sabala*, *Licuala*, *Rhapide*, *Chamærope*, *Liviſtona*, *Corypha*, *Taliera*, *Lepidocarya*, *Mauritia*, *Boraſſo*, *Lodoicea*, *Latania*, *Hyphæne*.

PINNATAS *frondes* proferunt plurimæ Palmæ, nempe: *Morenia*, *Phoenix*, *Calamus*, *Sagus*, *Nipa*, *Leopoldina*, *Hyoſpathe*, *Geonoma*, *Ptycoſperma*, *Kunthia*, *Areca*, *Oenocarpus*, *Euterpe*, *Seaforthia*, *Iriartea*, *Wallichia*, *Elæis*, *Syagrus*, *Elate*,

Cocos, *Jubæa*, *Maximiliana*, *Diplothemia*, *Desmoncus*, *Bactris*, *Guilielma*, *Martinezia*, *Acrocomia*, *Aſtrocarya*, *Attalea*, *Arenga*, *Aiphanes*, *Oreodoxa*.

BIPINNATAS frondes habet ſola *Caryota*.

IRREGULARITER fisſas frondes profert *Manicaria*.

INTEGRIS foliis ornantur *Muſa* & *Yucca*.

SPATHÆ in plerisque Palmis calycem, flores includentem conſtituunt, et plurimæ atque amplisſimæ ſunt, naviculares, ſubcoriaceæ.

PEDUNCULI, ſeu receptacula florum ſpicatorum a Botanicis, facile omnibus, *Spadices* adpellati fuerunt; qua denominatione, heic, ut in multis aliis, præter necesſitudinem, termini Botanici multiplicati fuerunt. — Sunt hi vel ſimplices, vel ramosi, longisſimi.

CALYX proprie eſt Spatha, tam univerſalis, quam partialis, et Calyx Auctorum, floris proprius eſt *Perianthium*, cum *Corolla*, dum adeſt in floribus completis, *ſtamina* & *piſtilla* includens. Interdum convenit figura et diviſione cum Corolla, interdum discrepare videtur. Sæpius numerum ternarium obſervat, vel Triphyllus, vel Tripartitus. Rarius numerum habet quinarium, ſenarium vel alium. Calyx nullus in *Yucca*, *Cycade*, *Zamia*, *Elephantuſa*.

De *Corolla* idem valet ac de Calyce; interdum deficit. Rarius præter Corollam adeſt *Nectarium*. Communisſime autem in plerisque, fere omnibus Corolla eſt tripetala; In *Yucca* ſexpartita; Nulla in *Cycade*, *Zamia*, *Elephantuſa*.

Infloreſcentia ſæpius eſt Spicata, interdum *Amentacea*; raro *Strobilacea*, interdum omnino nuda.

ANTHERÆ obſervantur ſæpe ſesſiles, liberæ et connatæ.

PISTILLA plerumque pauca, unum usque tria, ſæpe absque ſtylo, *ſtigmatibus* sesſilibus.

SEXUS valde variant, *Hermaphroditi*, *Monoici*, *Dioici*, *Polygami*, Perfecti vel Abortientes.

BACCATÆ ſunt, *Mauritia*, *Calamus*, *Corypha*, *Liviſtona*, *Kunthia*, *Thrinax*, *Muſa*. *Sabala*, *Morenia*, *Lepidocarya*, *Sagus*, *Wallichia*, *Rhapis*, *Hyoſpathe*, *Borasſus*, *Areca*, *Manicaria*, *Oenocarpus*, *Leopoldina*, *Euterpe*, *Latania*, *Iriartea*, *Ptycoſperma*, *Seaforthia*; *Zamia*, *Caryota*, *Arenga*, *Taliera*, *Geonoma*, *Chamærops*.

CAPSULAM habet *Yucca*.

DRUPACEÆ ſunt *Nipa*, *Ceroxylon*, *Elate*, *Chamædora*, *Aſtrocarya*, *Maximiliana*, *Acrocomia*, *Phoenix*, *Desmoncus*, *Guilielma*, *Hyphæne*, *Bactris*, *Aiphanes*, *Oreodoxa*, *Syagrus*, *Cocos*, *Martinezia*, *Diplothemia*, *Attalea*, *Cycas*, *Elephantuſa*, *Jubæa*, *Lodoicea*, *Licuala*, *Elæis*.

FEMINÆ vel ſolitariæ ſunt vel ternæ, adeoque flores monogyni vel trigyni.

MONOGYNÆ habentur *Mauritia*, *Calamus*, *Elate*, *Corypha*, *Chamædora*, *Liviſtona*, *Kunthia*, *Aſtrocarya*, *Maximiliana*, *Thrinax*, *Muſa*, *Ptycoſperma*, *Seaforthia*, *Elephantuſa*, *Cycas*, *Zamia*, *Taliera*, *Licuala*, *Geonoma*, *Elæis*, *Yucca*.

TRIGYNÆ occurrunt *Nipa*, *Ceroxylon*, *Sabala*, *Morenia*, *Lepidocarya*, *Sagus*, *Phoenix*. *Wallichia*, *Rhapis*, *Hyoſpathe*, *Desmoncus*, *Guilielma*, *Borasſus*, *Hyphæne*, *Areca*, *Manicaria*, *Oenocarpus*, *Bactris*, *Aiphanes*, *Oreodoxa*, *Leopoldina*, *Euterpe*, *Syagrus*, *Cocos*, *Martinezia*, *Latania?* *Diplothemia*, *Attalea*, *Iriartea*, *Jubæa*, *Lodoicea*, *Caryota*, *Arenga*, *Chamærops*.

MONANDRÆ.

NIPA ♂ Per. 3-phyl. Cor. 3-pet. Fil. column. 1. cum. Anth. 3.
♀ Per. et Cor. 0. Stigm. 3. Drup. 1. ſp. raro 2. ſp.

TRIANDRÆ.

CEROXYLON Per. 3-fid. Cor. 3-pet. Herm. Stam. 1-4. Piſt. rud.
♀ Stigm. 3-ſeſſ. Drup. 1. ſp.

HEXANDRÆ.

Monogynæ.

MAURITIA ♂ Per. 3-dent. Cor. 3-pet.
Herm. Per. 3-fid. Cor. 3-part. Stigm. ſeſſile. Bacc. 1 ſp.
CALAMUS Per. 3 dent. Cor. 3-pet. Styl. 1. Bacc. 1 ſp.
ELATE Per. 3-dent. Cor. 3-pet. anth. ſeſſil. Styl. 1. Drupa.
CORYPHA Per. 3-fid. Cor. 3-fid. Styl. connat. ſtigm. 1. Bacc. 1 ſp.
CHAMÆDORA Per. 3-part. Cor. 3-pet. ♂ Piſt. rudim.
♀ Styl. 1. Drup.
LIVISTONA Per. 3 part. Cor. 3-part. Styli connati Stigm. indiviſo. Bacc. 1. ſp.
KUNTHIA Per. 3-part. Cor. 3-pet. Piſt. rudim. in mari. Bacc.
ASTROCARYA ♂ Per. 3-part. Cor. 3-part. Piſt. rudim.
♀ Per. ſub 3 dent. Cor. ſub 3 dent. ſtyl. 1. Drup 1 ſp.
MAXIMILIANA Per. 3-phyl. Cor. 3-pet. Piſt. rudim. Styl. 1. Drup. 1. ſp.
ACROCOMIA ♂ Per. 3-phyl. Cor. 3-pet. Piſt. rudim.
♀ Loco Stam. Corpuſc. 6 dent. Stigm. 3. Drup. 1 ſp.
THRINAX Per. 6-dent. Cor. o. Styl. o. Bacc. 1 ſp.
MUSA Per. o. Cor. 2-pet. Herm. Stam. fert. 1. Piſt. 1. Bacc.
♂ Stam. fert. 5. Piſt. 1. Bacc. o.
YUCCA Per. o. Cor. 6-part. Stigm. 1. ſeſſil. Capſula.

Trigynæ.

SABALA Per. 3-dent. Cor. 3 pet. Styl. 3. connat. Bacc. 3. ſp.
MORENIA Per. 3-dent. Cor. 3-pet. Piſt. rudim. Styl. 3. Bacc. 3.
LEPIDOCARYA ♂ Per. 3-dent. Cor. 3-pet.
Herm. Per. 3-dent. Cor. 3-fid. Stigm. 3. Bacc. 1. ſp.
SAGUS ♂ Per. 3 dent. Cor. 3-pet. Stam. 6—12.
♀ Per. 3 dent. Cor. 3 fid. Stigm. 3. Stam. rudim. Bac. 1 ſp.

PHOENIX Per. 3-dent. Cor. 3-pet. ♂ Stam. 6. rarius 3.
♀ Stigm. 3. Stam. rudim.
Drup. 1. ſp.
WALLICHIA Per. 3-dent. Cor. 3-pet. Stigm. 3. Bacc. 2. ſp.
RHAPIS Per. 3-fid. Cor. 3-pet. Piſt. rudim. Piſt. 3. Bacca?
HYOSPATHE Per. 3-fid. Cor. 3-pet. Piſt. rudim. Bacc. 1 ſp.
DESMONCUS ♂ Per. 3 fid. Cor. 3-pet. Piſt. rudim.
♀ Per. 1. phyl. Cor. 1. pet. Stigm. 3. ſeſs. Drup. 1 ſp.
GUILIELMA ♂ Per. 3 fid. Cor. 3-pet.
♀ Per. annuliforme Cor. 1. pet. Drupa.
BORASSUS ♂ Per. 3-part. Cor. 3-pet. Stam. 6-9. caſtrata.
♀ Per. 3 phyl. Cor. 6-9-pet. Stigm. 3. Bacc. 3. ſp.
HYPHÆNE Per. 3-part. Cor. 3-part. Drup. 1. ſp.
ARECA ♂ Per. 3-part. Cor. 3-pet. Piſt. rudim.
♀ Per. 3-phyl. Cor. 3-pet. Stam. rudim. Bacc. 1 ſp.
MANICARIA Per. 3-phyl. Cor. 3-pet. Stam. 24. Drup. 3 cocca.
OENOCARPUS ♂ Per. 3-part. Cor. 3-pet. Piſt. rudim.
♀ Per. 3-phyl. Cor. 1-pet. Stigm. 3. Bacc. 1 ſp.
BACTRIS ♂ Per. 3-part. Cor. 3-part. Stam. 6-12. Piſt. rudim.
♀ Per. 1-phyl. Cor. 1-pet. Stigm. 3. Drup. 1 ſp.
AIPHANES Per. 3-part. Cor. 3-pet. Stigm. 3. Drup. 1 ſp.
OREODOXA Per. 3-part. Cor. 3-pet. Stigm. 3. Drup. 1 ſp.
LEOPOLDINA Per. 3-phyl. Cor. 3-pet. Bacc. 1 ſp.
EUTERPE Per. 3 phyl. Cor. 3pet. Piſt. rudim. Stigm. 3. Bac. 1 ſp.
SYAGRUS Per. 3 phyl. Cor. 3 pet. Stigm. 3 Drup.
COCOS Per. 3-phyl. Cor. 3-pet. Piſt. rudim. Stigm. 3. Drup.
MARTINEZIA ♂ Per. 3-phyl. Cor. 3-pet. Piſt. rudim.
Herm. cylindrus, 6-dent. Stam. abort. Stigm. 3. Dr. 1 ſp.

DODECANDRÆ.

LATANIA Per. 3 fid. Cor. 3 pet. Stam. 16. Bacc. 3 ſp.
DIPLOTHEMIA ♂ Per. 3-part. Cor. 3-pet. Stam. 12-24. Piſt. rud.
♀ Per. 3-phyl. Cor. 3-pet. Stigm. 3. Stam. abort. Dr.
ATTALEA Per. 3-part. Cor. 3-pet. ♂ ſtam. 18-22. Piſt. rudim.
♀ ſtigm. 3-ſeſſil. drup. 3 ſp.
IRIARTEA Per. 3-phyl. Cor. 3-pet. Stam. 12. plur. Piſt. rudim.
Stigm. 3. Bacc. 1 ſp.

POLYANDRÆ.

Monogynæ.

PTYCOSPERMA Per. 3-part. Cor. 3 pet. Stam. 20-30. Styl. 1. Bacc. 1 ſp.

SEAFORTHIA Per. 3 part. Cor. 3-pet. Herm. Stam. plur. Styl. 1. ♀ Stigm. 3 ſeſſil. Bacc.

ELEPHANTUSA Per. o. Cor. o. Herm. Stam. pl. Styl. 1. Dr. 1 ſp. ♀ Stam. plur.

CYCAS ♂ Strobil. Squam. Cor. o. anth Seſſ. in Squam.
♀ Receptac. Spicat. Per. o. Cor. o. Styl. 1. Dr. 1 ſp.

ZAMIA Strob. Squam. per. o. Cor. o. anth. Seſſ. in Squam. Stigm. 1. Bacc.

Trigynæ.

JUBÆA Per. 3-part. Cor. 3-part. Stigm. 3. Drup.

LODOICEA ♂ Per, 3-phyl. Cor. 3 pet. Stam. 24-36.
♀ Per. 3 phyl Cor. 3-4-pet. Stigm. 3 4. Dr. 1-4 ſp.

CARYOTA Per. 3-phyl. Cor. 3-pet. Styl. 1-3. Bacc. 2 ſp.

ARENGA Per. 3-phyl. Cor. 3-pet. Stam. 50-60. Stigm. 3. Bacc. 3. ſp.

MONADELPHÆ.

Monogynæ.

TALIERA Per. 3-fid. Cor. 3-pet. Styl. 1. Bacc. 3. 1 ſp.

LICUALA Per. 3-part. Cor. 3-part. Styl. 1. Drup. 1 ſp.

GEONOMA ♂ Per. 3-phyl. Cor. 3 pet. Stam. 6 connata in urceolum 6-dentatum, dentibus ſingulis 2-antheriferis, et cum rudim Piſtilli.
♀ per. 3-phyl. Cor. 3-fid.
Cylindr. 6-dent. piſtillum ambiens, ſeu Stam. abort. Styl. 1. Bacc. 1. ſp,

ELÆIS ♂ Per. 3-phyl. Cor. 3-pet.
♀ Per. 3-phyl. Cor. 3-6. pet. Styl. 1. Drup.

Trigynæ.

CHAMÆROPS Per. 3-part. Cor. 3-pet. Stigm. 3. Bacc. 3. 1 ſp.

D. D.

DISSERTATIO BOTANICA

DE

PALMIS.

CUJUS PARTEM POSTERIOREM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR BEROL ET. FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARL M. AMSTELD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

CAROLUS SAM. HULTSTRÖM

VESTROGOTHUS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE III DECEMBR. MDCCCXXV.

H. A. M. S.

UPSALIÆ
EXCUDEBANT PALMBLAD ET C.

KONUNGENS

TROTJENARE, OECONOMIÆ DIRECTEUREN

HÖGÅDLE

HERR *J. BJÖRKLUND*

OCH HÖGÅDLA

FRU *L. BJÖRKLUND*

FÖDD HULTSTRÖM

Vördnadsfullt och ödmjukeligen af

CARL S. HULTSTRÖM.

REGIMENTS-SKRIFVAREN

HÖGÅDLE

HERR **CARL M. HULTSTRÖM**

OCH HÖGÅDLA

FRU **H. C. HULTSTRÖM**

FÖDD KALLSTRÖM

De ömmaste Föräldrar

af

Sonlig vördnad, kärlek och tacksamhet.

Nipa. Corolla in hac Palma hexapetala includit filamentum ſolitarium, cujus apici inſerta eſt Anthera perforata, duodecim ſulcata. Flos femineus nudus ſine corolla, ne quidem ſtylum habet, ſed ejus loco ſulcum. Relata fuit a Murraijo, Schrebero & Wildenovio ad *Monœciam, Monadelphiam* ob Antheram ſulcatam. Potius collocanda videtur, ob filamentum unicum, in *Monandria, Agynia*, ſi vel conſiderari deberet Anthera compoſita e pluribus Antheris connatis, quo caſu debuisſet esſe relata ad Monœciam, Syngeneſiam. Martius refert hoc genus ad *Monœciam*, eique tribuit calycem triphyllum ac Corollam tripetalam cum filamento unico colomnari antherisque tribus in floribus maſculis, & ſtigmata tria ſesſilia cum drupa monoſperma in flore femineo.

Ceroxylon inter Palmas numerat Wildenowius, excludit Martius. Profert & flores hermaphroditos & femineos in eadem planta, quare ad Polygamiam, Monœciam a Wildenowio fuit relata, ſcilicet intra calycem trifidum & corollam tripetalam includit flos hermaphroditus Stamina unicum usque quattuor cum piſtilli rudimento, & flos femineus Stigmata tria ſesſilia. Videtur itaque referri posſe ad *Triandriam, Trigyniam.*

Chamædora: idem eſt Palmæ genus, ſecundum *Martium* cum *Nunneſia* Wildenowii, ab illo relata ad Monœciam, ab hoc ad Polygamiam, Diœciam, ex noſtra ſententia referenda ad *Hexandriam, Monogyniam*, cum in flore maſculo hexandro piſtilli adſit rudimentum. Stylos tres obſervavit Wildenowius & nectarium ſquamoſum, retulitque genus ad Diœciam, Hexandriam, utpote genus a *Nunneſia* diſtinctum.

Thrinax flores profert hermaphroditos, adeoque locum ſuum habebit in *Hexandria, Monogynia.*

Liviſtona ob flores ſuos hermaphroditos facillime inſeritur *Hexandriæ, Monogyniæ.*

Corypha quoque, floribus hermaphroditis inſtructa, ad *Hexandriam, Monogyniam* pertinet.

Mauritia gerit flores hermaphroditos & maſculum ſeparatum, a Martio ideo ad Polygamiam, Diœciam relata, a Wildenowio vero ad Diœciam, cum illi valde imperfecte nota fuerit. Referri debet ad *Hexandriam* & ob ſtigma ſeſſile ad *Monogyniam.*

Calamus, perfecte hermaphrodita & complete florens merito in *Hexandria, Monogynia* collocabitur.

Kunthia ad hermaphroditos revocanda erit, cum in flore maſculo rudimentum adſit piſtilli & in *Hexandria, Monogynia* locata erit, a Martio ad Monœciam relata.

Elate floribus monoicis ornata, ſemper tamen maſculis hexandris, & femineis monogynis, facile ad *Hexandriam, Monogyniam* transportatur.

Acrocomia. Cum in flore maſculo piſtilli adſit rudimentum, & in femineo rudimentum ſtaminum, nihil omnino impedit, quin ut Palma *Hexandra, Monogyna* conſiderari & poſſit & debeat.

Astrocaryæ flores maſculi inſtruuntur rudimento piſtilli, adeoque ut hermaphroditi conſiderati Palmam ad *Hexandriam, Monogyniam* referunt.

de Maximiliana idem valet, ac de priori, cum qua in multis convenire videtur.

Musa duplex genus florum proferre videtur, licet ſemper omnes ſint vere hermaphroditi. In illis, qui hermaphroditi dicuntur, verſus baſin receptaculi collocati, unica tantum Anthera perfecta obſervatur, dum quinque vel minimæ vel nullæ. In maſculis iterum quinque antheræ perfectæ cum ſtylis abortientibus. Linné & plures genus retulerunt ad Polygamiam, Monœciam, licet faciliime referatur ad *Hexandriam*, *Monogyniam*.

Yuccam omnes in genere Botanici in *Hexandria*, *Monogynia* collocarunt, ob flores hermaphroditos, regulares ſiliaceos, licet æque ac Muſa ad Palmas fuerit numerata.

Sabal, ut hermaphrodita optime in *Hexandria*, *Trigynia* collocata erit.

Morenia. Cum in flore maſculo rudimentum adſit piſtilli, adeoque flos hermaphroditus, præter florem femineum in alia planta, absque ulla difficultate, refertur ad *Hexandriam*, *Trigyniam*.

Rhapis ubique hermaphroditam ſeſe monſtrat, cum in flore maſculo occurrat rudimentum piſtilli, & præterea alii flores ſint hermaphroditi, utroque ſexu inſtructi, licet e piſtillis tribus duo abortiant. Amandanda erit ad *Hexandriam*, *Trigyniam*.

Phoenix, ad Triandriam quandoque relata, vere tamen & potius ad *Hexandriam*, *Trigyniam* reducenda, variat ſtaminibus ſæpius ſex, rarius tribus. Præterea in flore femineo rudimentum ſtaminum obſervatur, ſic ut hermaphrodita posſit examinari.

Lepidocarya maſculum profert florem & ſimul

hermaphroditum, & facile referri poteſt ad *Hexandriam, Trigyniam.*

Sagus variat ſtaminibus ſex ad duodecim, & in flore femineo gaudet rudimento ſtaminum; pertinere potius videtur ad *Hexandriam, Trigyniam*, quam quidem ad aliam claſſem.

Borassus variat quoque ſtaminibus, in maſculis floribus ſex liberis, & in femineis a ſex ad novem caſtratis & monodelphis. Ad Diœciam a Martio relata, in *Hexandria, Trigynia* non incongrue locum ſuum habere poteſt.

Hyphæne dioica habetur Palma ſtaminibus ſenis & ſtigmatibus, forſan tribus ſeſſilibus, ſic ut ad *Hexandriam, Trigyniam* eam referri oporteat.

Leopoldinæ monoica eadem eſt ratio ac prioris, adeoque ad *Hexandriam, Trigyniam* referenda.

Hyospathæ etiam eadem eſt ratio ac duarum antecedentium Palmarum, ea tamen differentia, ut in hujus floribus maſculis oſtendat ſeſe rudimentum Piſtilli, & ut ex occaſione florum hermaphroditorum facilius ad *Hexandriam, Trigyniam* referatur.

in Areca omnes flores hermaphroditi utroque ſexu inſtructi ſunt, ſic ut in floribus maſculis rudimentum detegatur piſtilli, & in femineis rudimenta ſtaminum; difficile itaque numquam erit Palmam hanc referre ad *Hexandriam, Trigyniam.*

Oenocarpus tantum in floribus maſculis habet ru-

dimentum piſtillorum & referendus erit ad *Hexandriam*, *Trigyniam*.

Cum Euterpe æque comparatum eſt ac cum *Oeno-carpo*. Ad eamdem claſſem amandanda eſt Palma.

Wallichia regulariter monoica ob Stamina & ſtig-matum numerum refertur ad *Hexandriam*, *Trigyniam*.

Syagri eadem eſt ratio & inſertio claſſis,

Cocos in floribus maſculis habet rudimentum piſtil-li, adeoque, licet palma monica, facile *Hexandriæ Trigyniæ* claſſem ingredi poteſt.

Desmoncus cum Cocoë floribus convenit, adeoque & eandem claſſem & ordinem in Syſtemate agnoſcit.

Baetris piſtilli rudimento inſtruitur in floribus Ma-ſculis, ſed variat numero ſtaminum a ſex ad duodecim. Videtur tamen melius collocari in *Hexandria*, *Trigynia*.

Guilielma regulariter monoica ad *Hexandriam*, *Tri-gyniam* pertinet ſine dubio.

Martinezia in eo a reliquis differt, licet a Martio monoica habetur, quod non ſolum in floribus maſculis piſtilli rudimentum adſit, ſed etiam in femineis rudimen-tum ſtaminum abortientium in cylindro membraneo ſex dentato. Cum itaque omnes flores hermaphroditi cen-ſeri posſint, ſine moleſtia Palma hæc refertur ad *Hexan-driam*, *Trigyniam*.

Aiphanes &

Oreodoxa, dubia a Martio conſiderata genera adeo ſimilia ſunt omnibus ſuis characteribus, ut pro diverſis generibus minime poſſint haberi & ulterius examinanda ſint ac illuſtranda.

Latania, Palma dioica, ob ſtamina ſedecim *Dodecandriæ* incola erit.

Diplothemia re vera flores hermaphroditos profert, ſcilicet in floribus maſculis piſtilli rudimentum & in femineis ſtamina abortiva. Stamina variant a duodecim ad viginti quattuor. Videtur optime inſeri poſſe claſſi *Dodecandriæ*, ejus *Trigyniæ*.

Attaleæ ſtamina ſunt numero octo-decim ad vigniti-duo variantia in Palma monoica. Flores maſculi habent etiam rudimentum Piſtilli. Refertur ad *Dodecandriam, Trigyniam*.

Iriarthea ſtaminibus duodecim & ultra, in flore maſculo cum piſtilli rudimento, relata erit ad *Dodecandriam*, *Trigyniam*.

Ptycosperma. Cum flores gerit hermaphroditos; ſtamina includentes viginti, usque triginta, non difficile erit illam referre ad *Polyandriam*, *Monogyniam*.

Seaforthia præter femineos floſculos profert flores hermaphroditos completos, ſtaminibus numeroſis repletos. Amandetur ergo Palma hæc ad *Polyandriam*, *Monogyniam*.

Cycas. Mas flores gerit in ſpica ſtrobiliformi, cujus ſquamis antheræ nudæ, plurimæ, inſident ſeſſiles, ſic ut vere ad *Polyandriam* numerari oporteat. Feminæ vero flores, æque nudi ſine Perianthio & corolla, alternatim ſeſſiles collocati ſunt in receptaculo elongato, *Monogyni.*

Zamiæ flores maſculi omnino conveniunt cum Cycade, adeoque claſſem *Polyandriæ* indicant. Feminæ pari modo in ſpica ſtrobiliformi ſub ſingula ſquama latitant, ſinguli cum ſtylo unico, ſic ut Palma hæc, a Linnæo ad filices relata, ad *Monogyniam* referri debeat.

Ladoicea, dioica Palma gerit ſtamina plura, a viginti quattuor ad triginta ſex variantia & ſtigmata tria vel quattuor. Debet itaque referri ad *Polyandriam, Trigyniam.*

Elephanthusa præter florem maſculum profert flores hermaphroditos cum ſtaminibus plurimis, nudos ſine & calyce & corolla. Reduci debet ad *Polyandriam, Monogyniam.*

Caryota, monoica Palma ob ſtamina plurima ad *Polyandriæ* claſſem, & *Trigyniæ* ordinem releganda erit.

Jubæa ſtaminibus plurimis & ſtigmatibus tribus hermaphrodita, in *Polyandria, Trigynia* collocata erit.

Arenga Palma monoica ſtaminibus in maſculo flore floret numeroſis, & ſtigmatibus tribus in femineo, ſatisque locum ſuum indicat in *Polyandria, Trigynia.*

Manicaria adeo cum Arenga in omnibus fructificationis partibus convenit, ut vix aliud hæc genera diſtin-

guat, quam in illa Drupa, & in hac Bacca, in *Polyandria* & *Trigynia*.

Licuala hermaphrodita eſt cum ſtaminum filamentis, baſi connatis, quare *Monadelphiæ*, *Monogyniæ* inſerta erit.

Idem in Taliera obtinet, quare ad eamdem redacta claſſem & ordinem eſſe poteſt. Utraque hermaphrodita eſt.

Geonoma ſimilis valde duabus præcedentibus, etiam in eo, quod hermaphrodita ſit, ea tamen differentia, ut hæc monoica ſit, id eſt in floribus maſculis inſtructa rudimento piſtilli, atque, quod ſingulare, ſtaminum cylindro ſexdentalo duodecim antheris, in ſingulo dente duabus, nec non flore femineo ſtaminibus caſtratis ſimul inſtructo. Pertinebit igitur ad *Monadelphiam*. *Monogyniam*.

Elæis, adeo ſimilis eſt *Cocoi*, ut videantur genere poſſe conjungi. Fructificationis ejus partes valde diverſæ delineantur a Martio & Wildenovio. Ille deſcribit calycem triphyllum, hic hexaphyllum: ille corollam tripetalam, hic corollam ſexfidam in mari, in femina hexapetalam: ille genus poſuit in Monoecia, hic in Dioecia. Verus ejus locus erit in *Monadelphia*, *Monogynia*.

Chamærops ad Polygamiam Dioeciam relata fuit ob flores hermaphroditos & ſimul maſculos vel in eadem ſtirpe rarius, vel in diverſa. Ob ſtaminum filamenta ſex connata relata erit ad *Monodelphiam*, & ob ſtigmata tria ad *Trigyniam*.

(13)

DE

GALIPEA CUSPARIA

DISSERTATIO BOTANICO-MEDICA

QUAM

VENIA EXP. FAC. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG,

COMMENDATOR. REG. ORD. DE WASA,
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD.
PLURIM. SOCIET. ERUDITAR. MEMBRO,

PRO GRADU MEDICO

conscripsit et publicæ censuræ offert

FRIDER. SEGERSTEDT

Stip. Reg. Sudeim. Ner.

IN AUDIT. BOT. DIE X DEC. MDCCCXXV.

h. & t. s.

UPSALIAE

EXCUDEBANT REG. ACAD. TYPOGRAPHI.

LIBRARY NEW YORK BOTANICAL GARDEN

15

STADS-MÅKLAREN

HÖGÅDLE

HERR *JACOB ZETHRÆUS*

SAMT

HÖGÅDLA

FRU *ANNA C. ZETRÆUS*

född ÅHLIN

med vördnad och tacksamhet tillegnadt

af

Författaren.

VIRO

ADMODUM REVERENDO ATQUE PRÆCLARISSIMO

PH. MAG. JONÆ HOLMLIN

THORSILIÆ PASTORI

Præceptori quondam fidelissimo,
Amico semper exoptatissimo

hanc opellam grata mente dicavit

Auctor.

GALIPEA CUSPARIA

Duo jam & triginta intercesserunt anni, ex quo sub præsidio illustrissimi ejusdem VIRI, cujus nomine nostra quoque splendet·opella, *medicum* corticis Angusturæ usum apudnos primum exposuit *Carol. Fr. Blumenberg*. At tempore illo spissa caligo chemicam corticis compositionem et veram ejus originem involvebat, quare nullam fere de his mentionem facere potuit. Suspicatus enim tantummodo est: arborem, quam circumdat Angusturæ cortex, Bruceæ forsan speciem esse; quod quidem longe aliter se habere posterior docuit ætas — Quum hodie vero accuratiori terrarum cognitione & innumeris fere Chemicorum Medicorumque experimentis clarior tandem lux Machaoniæ adfulserit arti et hujus quoque medicaminis naturam, usum & originem dilucide monstraverit, opusculum nuper memoratum, quamvis uo tempore laudabile, incompletum omnino actum est. Neque aliud quoddam, quantum nos novimus, hujus indolis opus in patria omparuit. Nobis igitur, specimen Academium edituris optimum visum est Angusturam ovo subjicere examini, præsertim, quum arores plures, quarum vis longe alia & interdum valde perniciosa, cum illa sæpe commutatæ int, vel commutari possint. In opere vero isponendo illum potissimum secuti sumus or-

dinem, ut botanicos arboris characteres & a plantis affinibus differentias primum tradere; corticis dein habitum & chemicam naturam ostendere, & medicinalem denique usum pro virili parte exponere conaremur. — Si vero opella nostra fructus quid secum habeat et ad veram plantæ notitiam conferat, nobis gratissimum sane erit!

Sectio I. Phytographia.

Cortex Angusturæ, qui a loco illo homonymo Americæ Meridionalis nomen duxit, in Europam primum translatus est anno 1788, quum mense Julii magna ejus copia a Domino *Chollet* e Dominica in Angliam missa fuit, atque, ut nemini vel nota, vel expetita merces, in Thamesin fluvium dejecta. Ad Sveciæ vero oras vix ante 1791 advectus est, initio tamen anni sequentis in Pharmacopoliis venalis habebatur *). Ex illo tempore jam magis magisque apud nos innotuit, ignota tamen et cum Brucea antidysenterica vel Magnolia glauca & grandiflora diu confusa permansit arbor ipsa, qua desumtus est. Sub itineri-

*) Notitia hæcce de Angusturæ in Europam & patriam adventu e Dissertatione *de Cortice Angusturæ Præs. Thunberg. Resp. Blumenberg* desumta est.

ous vero, quæ summo Historiæ naturalis emolumento in remotissimas terrarum plagas instituit longe inclytus ille *Alex. v. Humboldt* inter innumeras fere naturæ gazas ei tandem contigit, veram quoque detegere ANGUSTURÆ originem, quod scilicet cortex sit arboris quam CUSPARIAM FEBRIFUGAM appellavit. A. *Cl. Willdenow* vero BONPLANDIA TRIFOLIATA & a *Roemer* & *Schultes* ANGOSTURA CUSPARE dicta est et in *Pentandriæ* classe disposita. Tandem vero illam cognomine CUSPARIA, GALIPEÆ generi inseruit Cl. *St. Hilaire*, quem etiam secutus est Cel. *De Candolle*. Vagus sane est in systemate sexuali GALIPEÆ locus, quum stamina ejus a 4 ad 7 variare soleant. Quum vero tantum duo majora plerumque fertilia int, ad *Diandriam* vulgo refertur, et ob pistillum unicum ad *Monogyniæ* ordinem. In Systemate vero naturali, quod exposuit Cl. *De Candolle*, d *Rutacearum* ordinem & tribum *Cuspariearum* efertur.

Character Galipeæ genericus:

Calyx brevis, 5-dentatus. Petala 5 in orollam hypocrateriformem coalita, seu valde pproximata, tubo brevi pentagono, lobis paentibus, acutis. Stamina 4—7, hypogyna, petalis ubadhærentia, inæqualia, interdum omnia fertlia, sæpius 2 majora antherifera, 2—5 breiora sterilia. Nectarium cupuliforme. Styli in unicum mox coaliti et stigma 4—5 sulcum onstituentes. Carpella 5 aut abortu pauciora, iovulata, obtusa, cocculiformia, sessilia, en-

docarpio separabili. Semina abortu solitaria. Cotyledones magnæ, corrugatæ, biauriculatæ. Frutices glabri; folia alterna, simplicia aut plu. ri-foliolata, foliolis oblongis, acuminatis; pedunculi axillares, multiflori.

Species:

1. Galipea Cusparia foliis 3-foliolatis, racemis pedunculatis subterminalibus, calyce 5-dentato, staminibus sterilibus 3.

   Galipea Cusparia St. Hilaire & De Candolle Prodr. Syst. Nat. Regn. veget Parisiis 1824.
   Cusparia febrifuga Humboldt. tabb. Geogr.
   Bonplandia trifoliata. Willd. Act. Acad. Berol.
   Bonplandia febrifuga Oken Gesch. für Schul.
   Angostura Cuspare Roemer & Schultes Syst.

Habitat in America Meridionali prope Villam de Upatu, Asia Gracia & Copoqui.

Descriptio: Arbor 60—80 pedes alta, sempervirens, cortice cinerascente, ligno dilute flavo, fere buxino. Folia alterna, longe-petiolata; foliolis 3 sessilibus, inæqualibus, ovato-lanceolatis, acutissimis, glabris, integerrimis, læte-viridibus, punctis inspersis glandulosis, grate aroma spirantibus. Flores in racemis axillaribus terminalibusque in pedunculo longitudine petiolorum. Calyx & corolla alba extus fasciculis pilorum corporibus glandulosis insidentibus. Antheræ appendiculis duobus brevibus.

Ceteræ Galipeæ species, quibus forsan commutari possit Cusparia nostra, quæ vero characteribus sequentibus differunt, sunt:

2. Galipea heterophylla. *St. Hil.* foliis 3-4-5- foliolatis longe-petiolatis, foliolis lanceolatis, nervo medio subpubescente, racemis supra-axillaribus longe-pedunculatis, staminibus 2 sterilibus. Habitat in Brasilia.

3. Galipea Lasiostemon. *St. Hil.* foliis 3-foliolatis glanduloso-punctatis, junioribus petiolis ramulisque pubescentibus, petalis intus villosis extus calyceque pubescentibus, staminibus ciliato-villosis 3 fertilibus, 2 sterilibus. In sylvis Brasiliæ ad Ilhéos.

4. Galipea Ossana. *De Cand.* Foliis 3 foliolatis punctato-pellucidis glabris, floribus paniculatis, pedunculo foliis longiore, calyce 5-partito, staminibus sterilibus 5. Circa Havanam.

5 Galipea trifoliata. *Aubl.* foliis 3 foliolatis glabris, floribus corymbosis, pedunculo foliis breviore, calyce 5-dentato, staminibus sterilibus 2. Flores exigui virescentes. Ad ripas fluviorum Guyanæ. Species maxima natu, cui nomen genericum Galipeæ primum dedit *Aublet.* Hæc caute præsertim a Cusparia distinguenda est, ne nomen trifoliatæ, ambabus interdum additum, confusionem efficiat.

Galipeæ ceteræ a *Cusparia* foliis suis simplicibus longe recedunt, quare has, sine operis nostri detrimento hic omittimus.

Differentia plantæ nostræ a proxime affinibus jam exposita, illam a *Brucea antidy-*

ſenterica diſtinguere reſtat, nec non a *Magnolia glauca & grandiflora*, quibus, *Brucea* præſertim, corticis ſimilitudine ſæpius, in opere quoque Cl. *Blumenberg*, confuſa eſt.

Character Bruceæ genericus:

Ad *Dioeciam*, *Pentandriam* atque ordinem naturalem *Terebinthacearum* pertinet. Calyx 4-partitus. Petala 4, receptaculo inſerta. *Mas*: Glandula 4-loba in uno flore. Stamina 4 inter ejusdem lobos receptaculo inſerta. *Fem.* Filamenta 4 ſterilia. Germina 4; Styli 4; ſtigmata 4; Carpellæ 4, monoſpermæ.

Species:

1. Brucea antidysenterica foliis impari-pinnatis oppoſite 6-jugis confertis terminalibus, floribus interrupte-ſpicatis axillaribus, maſculis glomeratis.

Brucea antidyſenterica Mill.

Brucea ferruginea L'Herit. Perſoon.

Frutex viroſus in Abyſſinia indigenus, a Dom. *Bruce*, qui corticem ejus Anguſturam eſſe credidit, primum detectus.

Character Magnoliæ genericus:

In Syſtemate Sexuali inter plantas *Polyandras & Polygynas* locum tenet, in Naturali vero *Magnoliaceis* adnumeratur. Calyx 5-phyllus Petala 6-9. Carpella in ſtrobilum imbricata, angulo externo dehiſcentia 1-2-ſperma, perſiſtentia. Semina baccata, ſubcordata,

funiculi umbilicalis longissimi ope extra capsulam pendula.

Species:

1. Magnolia glauca foliis ellipticis, obtusis subtus glaucis, floribus 9-12-petalis contractis, petalis ovatis concavis albis.

Habitat in New Jersey & Carolina.

2. Magnolia grandiflora foliis perennantibus ovali-oblongis coriaceis supra nitidis, subtus ferrugineis, floribus erectis 9-12-petalis expansis.

Habitat in Florida & Carolina locis pinguibus, subudis. Arbor alta, floribus omnium plantarum perfectissimis ornata.

Sectio II. *Pharmacognosia.*

Ipsa Cuspariæ arbore jam descripta, et, ut speramus, a ceteris satis distincta, corticis ejus habitum, chemicam naturam & differentiam a *Bruceæ Magnoliarumque* cortice ostendere conabimur. Ne vero operis extensione tædium faciamus, quod ad *Magnolias* pertinet, jam dictis forsan subsistendum sit, præsertim quum cortex illarum neque venenatus sit, neque hodie sæpe cum vera *Angustura* confundatur, & chemica quoque compositio adhuc in obscuro latet.

α) *Cortex Galipeæ Cuspariæ.*

(Angusturæ genuinæ vel Indiæ Occidentalis).

In frustis oblongis occurrit, parum latis, tenuibus, vix convolutis, externe flavo-albidis, subrugosis, interne flavo-fuscis, fragilibus. Fractura punctis lucidis resinosa. Textura tenera. Sapor intense amarus, subaromaticus cum parva acrimonia. Color infusi, decocti & tincturæ fusco-aurantiacus, acidis fit vividior, alkaliis vero saturatior redditur, præcipitato etiam flavo fundum petente. Sulphate ferroso in purpureum, imo roseum colorem abit. Aqua super cortice destillata saporem peculiarem accipit, petroselino quodammodo similem & supernatat parva aetherolei quantitas, quæ corticis habet odorem. Ope spiritus vini e cortice copiosa extrahitur resina, quam tinctura, aqua diluta deponit. His in genere observatis analysin quoque chemicam, quam instituit Cl. *Fischer* subjungere placet *).

Ætherolei acris - - -	0,3
Resinæ amaræ (Bitteres Hartharz) -	1,7
Resinæ balsamicæ (Balsamisches weichharz)	1,9
Resinæ elasticæ (Federharz) - -	0,2
Amari Angusturæ - - -	3,7
Gummi - - - -	5,7
Lignosi - - - -	89,1

Secundum *Cl. Hummel* **) vero alia quantitate ingrediuntur materiæ quædam scilicet:

Resinæ (Weichhartz) - -	8,0
Amari Angusturæ cum resina -	24,0

*) Fischer in Berl. Jahrb. 1816. p. 76.
**) Hummel in Berl. Jahrb. 1815. p. 117.

Continet quoque cortex liberum acidum, Tartras-Murias-Sulphas Kalicum, & Sulphas denique Calcicum.

Inter materias Anguſturæ constituentes, attentione nostra præsertim dignum est principium amarum, quum in illo medica ipsa corticis sita est vis.

Amarum Anguſturæ non tantum in *Galipea Cuſparia* occurrit sed etiam in *Simaruba officinali De Cand.* & *Cocculo palmato De Cand.* Columbo*). Sapor ejus quam amari *Quaſſiæ* minus amarus, non nihil aromaticus. In aqua colore fusco, vel fusco-lutco solvitur. Acida amaritiem augent, Alkalia vero illam diminuunt, et solutionis colorem obscuriorem reddunt. In flocculis copiosis a solutione præcipitantur Murias Zincicum, Acetas Plumbicum & Nitras Hydrargyrosum. Sales oxidi ferrici obscurius fuscos reddit & flocculos rariores, minus densos, rubicundos præcipitat. E tinctura Gallarum solutio diluta præcipitatum copiosum, albo-flavum fundo mittit **). Secundum *Brandes* amarum Angusturæ basis salis vegetabilis est, quæ forsan *Galipin* vel potius *Cuſparin* dicenda sit.

β) *Cortex Bruceæ antidyſentericæ* (Angusturæ spuriæ vel Indiæ Occidentalis).

*) Amarum tamen *Cocculi palmati* nec sales plumbicos, nec tincturam gallarum præcipitat, secundum Planche.

**) Pfaff in s. Syst. d. Mater. Med. II. 45.

In frustis occurrit crassioribus, fragilioribus, minus regularibus, quæ externe lichenibus albis, griseis, ferrugineis, in pustulas crassas collectis obducta, interne plerumque nigricantia, interdum fusca vel magis flava, fracturam exhibent non resinosam, amaritiem intolerabilem, summe nausesosam nec minime aromaticam. Infusum, decoctum & tinctura a solutione sulphatis ferrosi colorem obtinet atroviridem sordidumque & præcipitatum simul demittunt griseo-viride. Sic & a Carbonate Kalico viridem magis colorem accipiunt. Exiguam continet resinæ partem, nec ullam illius tinctura, aqua diluta deponit. Constituitur, materia pingvi (unwirksames Fett) — materia colorante flava — Gallate Brucinico — Sacchari vestigio — Gummi materia lignosa *).

Plura forsan, quam justum fuit, fecimus verba de Botanicis & Chemicis Angusturæ veræ & spuriæ differentiis; in eo tamen nos excusationem habere speramus, quod confusio horum corticum tristissimas certe secum tulerunt sequelas. Valde enim narcoticus et venenatus est Bruceæ cortex eodemque fere modo ac

*) Pelletier & Caventou in Ann. de Chim. & Phys. 12. 113. Multa de cetero dicenda sunt de basi ejus *Brucin* &c. quæ ut nostræ opellæ aliena, hic eo lubentius omittimus, quo certiores sumus, jam adlatos characteres ad *Galipeam* a *Brucea* distinguendam satis superque sufficere; qui vero hæc accuratius cognoscere cupit adeat Leop. Gmelin Handbuch der Theoret. Chemie II. 1370.

Strychnos Nux Vomica mortem adfert. Acido hydrocyanico scatet & per nervos, potissimum qui e medulla spinali nascuntur, horrendos producit effectus *). Sic vertiginem gignit, anxietatem, corporis stuporem, magnam virium prostrationem, convulsiones, singularem interdum *Choream* mortemque ipsam. Patet igitur, Angusturam, minime venenatam, corticis tantum commutatione, metuendam illam exhibuisse vim, quam se observasse dicunt Auctores quidam Medici **).

Sectio III. *Therapia.*

A. Præparata.

Modi diversi *Angusturam* ad usum medicum adhibendi sunt: 1:o *Substantia*, quæ quidem efficacissima est eademque: α) *pulveris* forma, cujus dosis a scrupulo dimidio usque ad integrum augeri potest. Docuerunt vero observationes, doses minores plus quam majores sæpe effecisse. Saporis gratioris caussa adjicitur pulvis corticis Aurantiorum vel etiam Cinnamomi.

---

*) *Rambach* in Hufelands Journal. B. 19. p. 181. & *Emmert* in opere eodem B. 40. St. 3. *Meckels* Arch. für Physiol. B. 1. p. 176. De acidi Hydrocyanici vi & modo corpus humanum afficiendi vide: de Acido Hydrocyanico dissertationem, quam, Præside *C. P. Thunberg* edidit *C. G. Lodin*.

**) Commutatione illa cum cortice Bruceæ jita efamam perdiderat Angustura, ut anno 1806 nemini illam in Hungaria introducere concessum fuerit: *Sammlung aller Sanitä's Verordnungen in Erz Herzog-thum. Österreich &c.*

Ut alvum ducat cum Rheo, vel Tartrate Kalico usitatur. β) *Pilulæ*, pulveris cum extractis amaris connubio optime parantur. γ) *Electuarium* a pulvere *Angusturæ* cum Syrupo Aurantiorum formari solet. 2:o *Infusum* & 3:o *Decoctum* eodem modo ac infusum & decoctum Cinchonæ parantur, prius autem quam ægrotis porrigantur aqua Cinnamomi vel etiam Tinctura aromotica addi solet. 4:o *Extractum aquosum* satis efficax formula sequenti parari potest:

Rec. Corticis Angusturæ bene pulveratæ — p.j.
Aquæ fontanalis ferventis — p. viij.

Maceratur in vase vitreo vel murrhino diligenti sub agitatione per horas XXIV, quo facto in lebete stanneo ebulliat. Liquor inde expressus paullatim ad mellis crassitudinem balnei vaporis calore redigitur.

Infusum, decoctum & extractum illis porrigantur ægris, qui pulverem sustinere non possunt; vi tamen sine dubio pulveris inferiori gaudent, quia pars corticis resinosa in aqua solvi non potest. Talibus efficaciora forsan sint 5:o *Tinctura* & 6:o *Extractum spirituoso-aquosum*, quorum illa eodem modo ac tinctura Cascarillæ, hoc vero ad intar extracti Jalapæ parari possunt.

B. Usus.

Cortex *Angusturæ* materia extractiva amara propria, et resina balsamica instructus, ad roborantia efficaciora pertinet, et digestionem, re-

sorptionem, assimilationem ut et denique vegetationem universam exaltat. Ut succedaneum Corticis Peruviani præcipue laudatus est, et pulvis ejus stomacho longe minorem molestiam quam Cinchona adfert, quam ob rem ab ægris, qui hunc respuunt, ut etiam ab infantibus, facilius adsumitur atque toleratur. Effectus tamen ejus haud æque permanens ac Corticis Peruviani esse dicitur, sæpe tamen ubi hic inefficax visus est, optime quidem profuit & pretio tandem multo minori in venum it. Tali efficacia præditus cortex noster præsertim in morbis sequentibus adhibitus est:

1:o *In Febribus intermittentibus* eodem modo eodemque successu ac Cortex Peruvianus usitatur. Pulveris grana X ad XV sub Apyrexia semel de die sumi debent. Si æger Cinchonam respuat, quia anxietatem, vomitus vel alvi obstipationem producit, optimus est, nec digestionis organis noxius. Sæpius unica tantum dosis ad febrem tollendam sufficit, interdum vero pluribus 6—8 iteratis opus est. Minori quoque dosi accessus melius impedit quam ipsa Cinchona et post hujus usum longe rarius recurrunt febres intermittentes. Sæpe drachmæ sex Angusturæ tantum possunt, quantum uncia sesquialtera Cinchonæ *). In tertianis inprimis, minus in quartanis, commendatur.

---

*) Richter Specielle Therapie B. II. p. 691. Berlin 1821.

2:o *In Febribus nervosis* Cinchonam non tantum substituere, sed ei palmam fere eripere visus est.

3:o *In Febribus putrido-biliosis* felici cum successu plures illum adhibuerunt.

4:o. *In Diarrhoea* & *Lienteria* æque ac in *Dysenteria* ab Hispanis Americanis ut medicamen domesticum adhibetur, quum post febris decursum proclivitas ad dejectiones pertinaces pergit, & debilitate tubi intestinalis sustentatur. Ut leniter adstringens, semper optimus est, quum propensio ad Diarrhoeam observatur, quam ob caussam etiam in *Diarrhoeis Chronicis* longe efficacissimus est et *Simarubæ* sine dubio præferendus *).

5:o *In Dysenteria* præsertim *putrida* magnopere proficit, quum una cum floribus Arnicæ infundatur aqua fervida, colaturæ vero additur Gummi Arabicum & Tinctura Opii **).

6:o *In Spasmis* & ceteris *Affectionibus nervosis* ut *Kephalalgia* ***) *Hemicrania* **) *Odontalgia* ***), *Dolore Fothergiliano* **) &c.

7:o *In Digestionis vitiis*, præsertim in illis, quæ a laxitate fibræ habituali oriuntur, Cinchonam fere antecellit *). Vel solus, vel cum Rheo, magnesia &c, porrigendus.

---

*) Segniz Handb. d. pract. Arzneymittellehre &c. Th. I. B. I p. 55. Leipzig 1801.

**) Sprengel Institut. medic. T. V. p. 236.

***) Brande Experim. & Observ. Lond. 1791.

8:o *Ulcera* & *Gangrænam* facile sanat, ut longe antisepticus et omnibus fere ceteris medicamentis hocce respectu præstantior, secundum *Brande*, *Filter* &c. In Gangræna pulveris forma optima, ad Ulcera vero medenda decoctum præcipue laudant *Brande*, *Wilkinson* &c.

In variis de cetero morbis salutiferam adtulit medelam ut in *Hæmmorhagiis passivis* †) (ubi tamen parum profuit secundum *Segniz*) *Colica* ***) *Animi deliquiis*, *Ophthalmia scrophulosa* ††), *Tussi ferina* &c.

Apud nos quoque quatuor fere decenniorum spatio cognitus est & a pluribus, iisque inclytis, Patriæ Medicis felici cum successu, variis in morbis, usitatus est Angusturæ cortex, quod e Dissertatione Cl. *Blumenberg* et ex Opere illo periodico *Låkaren och Naturforskaren* *) &c. propius sane percipi potest. Nunquam tamen frequens vel tantum divulgatus fuit corticis usus, quantum summa ejus vis & pretium, Cinchonæ longe minus, merito postulare videntur. Metus enim, quem spurius cortex vene-

---

*) Segniz Handb. d. pract. Arzney mittel lehre &c. Th. I. B. I. p. 55. Leipzig 1801.

**) Sprengel Institut. medic. T. V p. 236.

***) Brande Experim. & Oserv. Lond. 1791.

†) Hartmann Pharmacol. Dynam. Vindobonæ 1816.

††) Salkeld Dunkans Med. comment. 1791. Vol. 6. p. 366.

*) Låkaren och Naturforskaren B. X. p. 252. & B. XI. p. 74 & 125.

nata sua natura excitavit, Medicis forsan impedimento fuit, quo minus genuina uterentur Angustura, spurio scilicet cortice sæpe inquinata. Si vero opusculo nostro clarior facta est præstantis hujus remedii cognitio, & errores pristini remoti, magnopere tantum optamus, ut pro merito suo tandem inclarescat Angustura.

(14)

HORTI UPSALIENSIS PLANTÆ CULTÆ AB INITIO SÆCULI.

QUARUM

PARTEM PRIMAM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG ET ORD REG COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR. BEROL. ET FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELOD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS. TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

ANDREAS ERICUS SETTERBLAD

VESTROGOTHUS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XVII MART. MDCCCXXVI.

H. A. M. S.

UPSALIÆ,
EXCUDEBANT PALMBLAD & C.

Laudatur

et

Alget.

PROSTEN OCH KYRKOHERDEN

HÖGÅREVÖRDIGE OCH HÖGLÄRDE

HERR **ERIC SETTERBLAD**

SAMT

PROSTINNAN

FRU **CATH. MARG. SETTERBLAD**

FÖDD LUND

DE HULDASTE FÖRÄLDRAR

helgadt

af

Sonlig Kärlek och Tacksamhet.

DOM. ANDREÆ SALMENIUS

RECTORI SCHOLÆ TRIV. WENERSBURG.

EMERITO

S A C R U M

voluit debuit

ANDREAS SETTERBLAD.

Prodiit ante quatuor luſtra Catalogus plantarum, quæ in antiquo horto botanico Upſalienſi verſus finem prioris ſæculi fuerunt cultæ; exhibetur jam Catalogus earum plantarum, fruticum et arborum, quæ in novo imprimis botanico hujus Athenæi horto cultæ fuerunt, numero ſat inſigni rariorum, quin et rarisſimarum.

Prima hujus novi et amplioris Horti jacta fuerunt fundamenta anno MDCCLXXXVII, poſtquam Rex, vere Auguſtisſimus Academiæ non modo formoſum Arcis Regiæ Hortum liberalisſime donaverat, ſed etiam Palatium, Suis impenſis pro Auditorio, Muſeo animalium, frigidario, caldario et ceteris inſtitutis necesſariis exſtruendum gratioſisſime jusſerat, adeo ut omnia, non ſolum Studioſæ patriæ Juventutis eruditioni, ſed et quacumque alia ratione almæ Patriæ inſervire poſsent.

Dum antea, anno MDCCCIII, uſum et utilitatem horti botanici ſatis ſuperque indicavimus, et illorum fautorum ac amicorum enumerata fuerunt nomina, qui ad florem antiquioris horti calculum ſuum contulerunt, jam nobis ſupereſt tantum, ut venerandos titulos illorum, qui ſua opera, ſua benevolentia ac faventi gratia ad novum botanicum Lycei hortum augendum et locupletan-

dum contribuere voluerunt, addamus. Præter antea indicatos hi imprimis ſequentes ſemina, bulbos, radices et plantas vivas miſerunt:

Capenſes: illuſtris familiæ Burmannianæ et magnorum Belgiæ Botanicorum ſuperſtes filius ac nepos, Dom. Nic Laur. Burmannus, ex horto privato juxta Trajectum florente.

Sibiricas et *Ruſſicas:* Botanicus eximius, Dom. D:r Fred. Fischer, ex horto ditisſimo Gorengkenſi juxta Moſcoviam. Multas quoque miſit Botanicus laudatisſimus et Conſil. imper. Dom. Steven e regionibus Taurinenſibus.

Italicas: ex horto Neapolitano Dom. Tenore atque ex horto Mutinenſi Dom. Prof. Brignoli.

Boruſſicas: beatæ memoriæ Prof. Schveiger, et Comes Leo Henckel de Donnersmark; nec non Prof. Ledebur e Livoniæ horto Dorpatenſi.

Germanicas: Celebres viri, Brof. Lehman ex Hamburg atque comparabilis hiſtoriæ naturalis cultor et Fautor, Dom. Comes Hoffmansegg ex horto inſtructisſimo Dreſdenſi.

Columbicas ſive Americæ Meridionalis et adjacentium inſularum: Dom. Conſul et Eques Westin, qui et dono æque ditisſimo ac petioſo Avium et Inſectorum braſilienſium Muſeum Academiæ ditavit; atque Secretarius Regius Dom. von Hauswolf, qui quoque Aves rariores e Santa FÈ benignisſime ſecum in patriam attulit; nec non beatæ memoriæ reverendi Paſtor Forsström ex inſulis Oceani ſparſis.

Americanas ſeu Americæ Septentrionalis: nonnulla ſemina miſit Prof. Peck e Masſachuſet; plurima vero ſupremi Eccleſiarum Svecicarum in Penſylvania Præpoſiti, Dom. Doct Nicol. Collin, ob amorem et præſtita in hanc imprimis Academiam merita laudatisſimi, neſtoreas jam annos agentis, Senis octogenarii reverendisſimi, liberalitati et ſummæ benevolentiæ debentur.

Svecicas: plantas vivas vel earum ſemina communicarunt Celeb. Dom. Præſidis amici et dilecti diſcipuli Swartz, Wikström, Rosén, Ahlqvist, Mellerborg, Læstadius.

Africanas: e Barbaria nonnullos ſuæ patriæ fructus attulit illuſtris Navareta Ibraim Gibraltar.

Iaponicas: poſt quinquaginta annorum ſpatium et abſentiam meo contigit Præſidi, jam plus quam octoginta annos agenti, a diſcipulo et amico adhuc in Iaponia ſuperſtite et litteras et nonnulla plantarum ſemina e terra hinc valde remota et valde quoque felici accipere, ubi olim Ipſe, in florentisſima ætate conſtitutus, Vir juvenis, e triplici regno naturæ gazas naturales et res varias collegit curioſas, annum cum dimidio transegit, et felix atque dilectus ſine omni invidia et odio vixit.

Ut ſemper ante in priori horto, ſic et in novo lectiones publicæ ſemper fuerunt inſtitutæ et continuatæ per omnes Patriæ; provincias plantæ utiles, curioſæ et amoenæ fuerunt distributæ; atque non pauci horti, tam publici, quam privati, plantis, fruticibus et arboribus exoticis, climati patrio adſuefactis hiemisque rigidiores perferentibus vicisſitudines, exornati.

Canna flavida.
pruinoſa.
ſpecioſa.
tripetala.
Amomum maximum.
ſpecioſum.
Marantha thoaclat.
Renealmia nutans.
Stylidium fruticoſum.
Epipactis pallens.
Serapias enſifolia.
cordigera.
latifolia.
longifolia.
paluſtris.
Malaxis latifolia.
Loeſelii.
Ophrys monorchis.
myodes.
Orchis conopsea.
denſiflora.
mascula.
militaris.
morio.
paluſtris.
pyramidalis.
uſtulata.
Philydrum lanuginoſum.
Salicornia herbacea.
perennans.
Caſuarina equiſetifolia.
Blitum tataricum.
Coriſpermum picroides.
ſpicatum.

Hippomane mancinella.
Lopezia axillaris.
coronata.
hirſuta.
mexicana.
Iasminum ſimplex.
Uſteria ſcandens.
Verbena alopecuroides.
anguſta.
bracteata.
caroliniana.
diffuſa.
globifera.
haſtata.
lappulacea.
laſioſtachya.
mexicana.
paniculata.
proſtrata.
ſtricta.
triphylla.
Veronica acinifolia.
aizoon.
alpina.
argentea.
azurea.
auſtralis.
auſtriaca.
brachyphylla.
caneſcens.
caucaſica.
crenulata.
criſta.
craſſifolia.

Veronica cymbalaria.
digitata.
elatior.
filiformis.
folioſa.
gentianoides.
glabra.
grandis.
Iacquini.
laſioſtachys.
latifolia.
media.
mollis.
neglecta.
nitida.
orchidea.
oxyphylla.
palleſcens.
perſica.
peregrina.
praſifolia.
proſtrata.
pulchella.
ſaxatilis.
ſpicata.
triphyllos.
urticæfolia.
verna.
villoſa.
Wulfenia carinthiaca.
Kleinhovia hospita.
Anciſtrum acæna.
ſanguiſorbæ.

Fraxinus americana.
epiptera.
nigra.
oxyphylla.
pendula.
Phillyrea anguſta.
Salix argentea.
clandeſtina.
glauca.
lanata.
lanceolata.
polaris.
reticulata.
Spielmanni.
Eranthemum pulchellum.
Nyctanthes triſtis.
Fontaneſia phillyræoides.
Boerhavia cylindrica.
viſcoſa
Valeriana pyrenaica.
Fedia coronata.
daſycarpa.
dentata.
olitoria.
ruguloſa.
uncinata.
Ficus americana.
benjaminia.
Bryonia africana.
grandis.
laciniata.
palmata.
Momordica charantia.

Momordica mixta.
 Luffa.
Cucurbita aſiatica.
 gadelupenſis.
 Herculls.
 minima.
 ovifera.
 verrucoſa.
Cucumis acutangulus.
 africanus.
 braſilienſis.
 chate.
 pyriformis.
 pubeſcens.
Crocus ochroleucus.
 puſillus.
Ixia fugax.
 pratenſis.
 purpuraſcens.
 tricolor,
Gladiolus edulis.
 gramineus.
 hirſutus.
 ſecuriger.
 tenuis.
Moræa iridioides.
 juncea.
Siſyrinchium anceps.
 gladiatum.
 micranthum.
 pannonicum.
 revolutum.
 ſtriatum.
 tenuifolium.

Siſyrinchium virgatum.
Iris acuta.
 æquiloba.
 arenaria.
 brevicuspis.
 dichotoma.
 flaveſcens.
 furcata.
 Guldenſtedtii.
 halophila.
 hæmatophylla.
 martinicenſis.
 notha.
 ochroleuca.
 Pallaſii.
 pomeridiana.
 ruthenica.
 ſcorpioides.
 ſtenogyna.
 Swartzii.
 tenuifolia.
 triſtis.
Ferraria undulata.
Dilatris viſcoſa.
Elegia juncea.
Kyllingia inodora.
Scoenus mariscus.
Koelreutera paniculata.
Mariſcus elatus.
Lagurus ovatus.
Carex agaſtachys.
 alpina.
 aquatilis.

Carex arenaria.
atrata.
axillaris.
binervis.
Buxbaumii.
capillaris.
cyperoides.
divulſa.
extenſa.
foenea.
glareoſa.
glauca.
granularis.
hordeiformis.
lagopoides.
leucoglochin.
lycopodioides.
multiflora.
muricata.
norvegica.
nutans.
ovata.
pendula.
ſecalina.
ſchoenoides.
ſtellata.
obtuſata.
tenuis.
vulpina.
Saccharum argenteum.
officinarum.
ravennæ.
Koeleria coerulea.
Koeleria hispida.
intermedia.
Andropogon annulatum.
contortum.
Dalechampii.
faſciculatum.
glaucum.
iſchæmum.
hirſutum.
hirtum.
provinciale.
ſtriatum.
ſtrictum.
Milium frutescens.
pauciflorum.
vernale.
Panicum alopecurum.
altisſimum.
attenuatum.
digitatum.
echinatum.
erythroſpermum.
faſciculare.
geniculatum.
germanicum.
hirtellum.
humile.
virgatum.
Paſpalum kora.
pubeſcens.
ſcrobiculatum.
ſtoloniferum.
tenellum.
virgatum.

Anthoxanthum amarum.
annuum.
ovatum.
Scirpus atrovirens.
botry.
dichotomus.
enſiformis.
lacunoſus.
thyrſiflorus.
triqueter.
Cyperus badius.
brizoides.
bulboſus.
caneſcens.
conglomeratus.
diſtans.
elegans.
flaveſcens.
fuſcus.
globoſus.
glomeratus.
ornithopodioides.
pannonicus.
paramatha.
papyrus.
patulus.
polycephalus.
polyſtachyus.
proſtratus.
pygmeus.
ſaccharoides.
ſcaber.
ſtrigoſus.
Cyperus villoſus.
viſcoſus.
Phalaris aquatica.
commutata.
pubeſcens.
tenuis.
Eleuſine domingenſis.
Melica altisſima.
cretica.
violacea
Tripſacum hermaphroditum.
Asprella hyſtrix.
Holcus bulboſus.
caffrorum.
chalepenſis.
nigricans.
Chrypſis ſchoenoides.
Chloris faſciculata.
pallida.
pedicellata.
polydactyla.
ſcoparia.
Dactylis glauceſcens.
hiſpanica.
paſpaloides.
Ariſtida canarienſis.
Rottboellia alata.
ariſtata.
filiformis.
incurvata.
monandra.
pannonica.
Cyperusvegetus.

14²

HORTI UPSALIENSIS PLANTÆ CULTÆ AB INITIO SÆCULI.

QUARUM

PARTEM SECUNDAM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA

MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG ET ORD. REG COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR. BEROL. ET FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELOD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS. TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. AARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

CHRISTOPHORUS CARLANDER

STIP. VICTOR. VESTROGOTHUS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XVII MART. MDCCCXXVI.

H. P. M. S.

UPSALIÆ,

EXCUDEBANT PALMBLAD & C.

L a u d a t u r

e t

A l g e t.

PROSTEN OCH KYRKOHERDEN

HÖGÅREVÖRDIGE OCH HÖGLÄRDE

HERR **OLOF CARLANDER**

SAMT

PROSTINNAN

FRU **MARIA CHR. CARLANDER**

FÖDD RYNNING

DE HULDASTE FÖRÄLDRAR

helgadt

af

Sonlig Kärlek och Tacksamhet.

THESES

Th. I.

Notisſimum illud Linnæanum: "Omne vivum ex ovo," adhuc conſtat.

Th. II.

Qvod ad viventia majoris dignitatis pertinet, inter omnes, qva nobis notum eſt, convenit. Qvæ vero minores dignitatis habentur, de his varii ſenſus. Qvi generationem, ut appellant, æqvivocam amant, qvique iidem, ſuam de hac probaturi ſententiam, argumenta ex animalculis infuſoriis, tænia, ceteris ſumunt, hi nihil pro ſe veritatis habent, contra ſe omnem analogiam.

Th. III.

His poſitis, nosmetipſos conſeqventer interrogabimus, Qvis primum uniuscujusqve individui ſeverit ovum. Qvi ortum ſingulorum ex viribus expanſionis et contractionis in materiam irritabilem agentibus deduxerunt, hi æqve parum ſcientiæ ac religioni conſuluerunt. Præter ea, disqviſitio ejusmodi longe ultra vel experientian, vel ſpeculationem Philoſophicam jacet. Optime cum Linnæo ad "ens qvoddam omnipotens, omnium auctorem" confugimus.

Th. IV.

Inter febres acutas Philoſophica ſpeculatio in ſcientia naturali certe eſt numeranda, qviqve ejus obnoxii fuerint, decennii unius vel alterius applauſum nacti, parum boni, ſi non multum mali in medium contulerunt. Natura enim nobis, nos naturæ minime leges imponimus.

Digitaria ciliaris.
filiformis.
humifuſa.
Polypogon dactyloides.
Parradi.
ſpicatum.
Cenchrus ciliaris.
Coix aquatica.
arundinacea.
caryophyllacea.
exaltata.
glauca.
Spartina cynoſuroides.
Sesleria elongata.
nitida.
Ægilops cylindrica.
ſquarroſa.
tricoſtata.
Stipa capillata.
humilis.
juncea.
pennata.
tortilis.
Leerſia annua.
oryzoides.
Uniola latifolia.
Alopecurus arundinaceus.
nigricans.
ruthenicus.
utriculatus.
Ponicillaria gigantea.
Phlæum alpinum.
asperum.
Bernardi.
Phlæum cuspidatum.
Michelii.
nodoſum.
Aira caneſcens.
capillaris.
criſtata.
glauca.
juncea.
penſylvanica.
ſpicata.
truncata.
Poa abysſinica.
ægyptiaca.
alpina.
amabilis.
badenſis.
cæneſia.
cæſia.
capillaris.
chinenſis.
ciliaris.
criſtata
compresſa.
depauperata.
feſtucæformis.
glauca.
laxa.
maritima.
marginalis.
marginata.
megaſtachya.
mexicana.
Molineri.
nervata.

Poa peruviana.
polymorpha.
procumbens.
punctata.
rigida.
ſicula.
ſtriata.
ſudetica.
tenella.
trinervata.
violacea.
Bromus anguſtus.
aſper.
ciliatus.
commutatus.
confertus.
criſtatus.
dactyloides.
erectus.
geniculatus.
gracilis.
gynandrus.
intſia.
lanceatus.
laxus.
liguſticus.
littoreus.
longiflorus.
madritenſis.
pendulinus.
phrygius.
pubeſcens.
rubens.
ſquarroſus.
Bromus ſtipoides.
ſtrigoſus.
ſylvaticus.
volgenſis.
Avena alba.
alopecuroides.
brevis.
calycina.
chinenſis.
flaveſcens.
hirſuta.
neglecta.
orientalis.
pallida.
panicea.
planiculmis.
podolica.
racemoſa.
ſemitertia.
ſibirica.
tatarica.
tenuis.
Secale creticum.
ſpontaneum.
Feſtuca alopecurus.
amethyſtina.
bromoides.
calycina.
criſtata.
diandra.
dichotoma.
diſtachya.
divaricata.
glauca.

Feſtuca heterophylla.
 lævis.
 loliacea.
 nutans.
 poæformis.
 pratenſis.
 rigida.
 rubra.
 ſerotina.
 ſtricta.
 tenella.
 tenuis.
 uniglumis.
 unioloides.
 vaginata.
 xanthina.
Arundo acutiflora.
 effuſa.
 Langsdorfiana.
 lapponica.
 littorea.
 ſpecioſa.
 ſtrigoſa.
 tenella.
 varia.
Lolium aſperum.
 complanatum.
 ſpecioſum.
Cynoſurus criſtatus.
 echinatus.
Elymus crinitus.
 geniculatus.
 gigantheus.
Elymus glaucifolius.
 hordeiformis.
 racemoſus.
 ſabuloſus.
 tener.
 villoſus.
Hordeum bulboſum.
 hyſtrix.
 maritimum.
 muromun.
 nigrum.
 nudum.
 ſecalinum.
Agroſtis alba.
 cinna.
 dispar.
 dulcis.
 frondoſa.
 glutinoſa.
 mexicana.
 monandra.
 panicea.
 retrofracta.
 vinealis.
Triticum Bauhini.
 caninum.
 cienfugos.
 criſtatum.
 denſiflorum.
 diſtichum.
 farctum.
 faſtuoſum.
 giganteum.
 imbricatum.

Triticum littorale.
maritimum.
orientale.
patulum.
pectinatum.
proſtratum.
pruinoſum.
rigidum.
ſibiricum.
tricoccon.
variegatum.
Zea.
Ortegia hiſpanica.
Queria hispanica.
Koenigia iſlandica.
Montia fontana.
Scabioſa agreſtis.
anguſta.
auſtralis.
bannatica.
Biberſteinii.
caucaſica.
centauroides.
ceratophylla.
columbaria.
comoſa.
crenata.
cretacea.
cretica.
daucoides.
dipſacea.
elegans.
graminea
hybrida.
iſetenſis.
Scabioſa laniflora.
micrantha.
mollis.
montana.
palæſtina.
pectinata.
prolifera.
pubeſcens.
pyrenaica.
reverſa.
rigida.
rupeſtris.
Scopoli.
ſetigera.
ſicula.
ſilvatica.
transſylvanica.
ucranica.
uralenſis.
Globularia vulgaris.
Cephalanthus occidentalis.
Aukuba japonica.
Fagara piperita.
triphylla.
Hakea glabra.
lanigera.
ſaligna.
Elæagnus altaica.
anguſta.
Morus conſtantiopolitanus.
Callicarpa americana.
macrophylla.
Ixora coccinea.
parviflora.

Protea acaulis.
argentea.
conifera.
cynaroides.
grandiflora.
leviſanus.
longa.
pallens.
pinifolia.
plumoſa.
rubra.
ſpecioſa.
ſtrobilina.
Dipſacus ferox.
gemelini.
Cornus maſcula.
ſvecica.
Curtiſia faginea.
Penæa ſquamoſa.
Knautia plumoſa.
Oldenlandia umbellata.
Spermcoce rubra.
tenuior.
teres.
verticillata.
Hedyotis diffuſa.
lactea.
Ammannia auricularia.
baccifera.
diffuſa.
indica.
ramoſa.
Crucianella anomala.
ciliata.
Asperula aparine.
Asperula ariſtata.
debilis
galioides.
lævigata.
montana.
recta.
Rubia cordifolia.
peregrina.
Galium adhærens.
anglicum.
anguloſum.
Bocconi.
caucaſicum.
cinereum.
hirſutum.
hiſpidum.
linifolium.
lithigioſum.
lithoſpermi.
microcarpum.
pariſienſe.
pubeſcens.
puſillum.
rubioides.
rubrum.
ſaccharatum.
ſplendens.
tyrolenſe.
tricorne.
valantioides.
Valantia articulata.
cucullaria.
glabra.
hiſpida.

Valantia pedemontana.
taurica.
Scoparia dulcis.
Parietaria officinalis.
Urtica anguſtifolia.
elongata.
horrida.
nivea.
Cuſcuta monogyna.
Boehmeria elongata.
Cicca diſticha.
Baſella alba.
cordifolia.
indica.
ramoſa.
Rivina. octandra.
purpuraſcens.
Poterium polygamum.
Sanguiſorba rubra.
tenuifolia.
Alchemilla pubera.
pubeſcens.
Myrica penſylvanica.
ſerrata.
Betula cordata.
daurica.
fruticoſa.
ovata.
papyracea.
populifolia.
Budleja globoſa.
Brousſonetia papyrifera.
Plantago adriatica.
alpina.
Plantago amplexicaulis.
arenaria.
aſiatica.
Bellardi.
carinata.
caucaſica.
cornuti.
cucullata.
depreſsa.
graminea.
hirſuta.
holoſtea.
maritima.
mexicana.
odorata.
ſaxatilis.
ſericea.
ſibirica.
tenuis.
tumida.
vaginata.
villoſa.
virginica.
Heliotropium ſvaveolens.
tenuiflorum.
Myoſotis biflora.
deflexa.
lappula.
marginata.
peduncularis.
ſparſiflora.
Anchuſa anguſta.
Gmelini.
hybrida.

Anchuſa incarnata.
lutea.
Milleri.
ochroleuca.
orientalis.
picta.
roſea.
tenella.
verſicolor.
Lycopſis micrantha.
Echium aſperum.
diffuſum.
folioſum.
fruticoſum.
grandiflorum.
proſtratum.
puſtulatum.
rubrum.
ſalmanticum.
Rindera tetrapſis.
Cynogloſſum bicolor.
caneſcens.
clandeſtinum.
columnæ.
creticum.
Dioſcoridis.
erectum.
lanceolatum.
micranthum.
montanum.
pictum.
provinciale.
ſempervirens.
ſylvaticum.

Cynogloſſum umbellatum.
virginicum.
Convolvulus ſinucatus.
turpethum.
Polemonium gracile.
mexicanum.
muricatum.
reptans.
Campanula aggregata.
albiflora.
angulata.
anguſta.
aurea.
auriculata.
betonicæfolia.
barbata.
carpatica.
cephalotes.
ciliata.
collina.
corymboſa.
decurrens.
divergens.
elongata.
farinoſa.
Fontaneſia.
gigantea.
grandiflora.
inſundibulum.
juligera.
lactiflora.
lancifolia.
lanuginoſa.
laurifolia.

Campanula lingulata.
lobelioides.
lychnitis.
macrantha.
mauritiana.
miniata.
nutans.
obliqva.
obtuſa.
pannonica.
patula.
pendula.
peregrina.
pulchra.
punctata.
pyriformis.
pectinata.
ruthenica.
ſibirica.
ſpathulata.
ſpicata.
ſvaveolens.
trachelioides.
ucranica.
undulata.
uniflora.
Verbaſcum arcturus.
blattarioides.
chryſtalloſtemum.
coccineum.
condenſatum.
coromandelicum.
flavum.
floccoſum.
Verbaſcum formoſum.
heterophyllum.
Hornemanni.
jamaicenſe.
lanatum.
longum.
macranthum.
micranthum.
montanum.
phoeniceum.
pinnatifidum.
pulverulentum.
pyracanthum.
pyramidatum.
repandum.
rugoſum.
ſpecioſum.
ſpinoſum.
Steveni.
urticæfolium.
viſcoſum.
Capſicum ceraſoides.
coeruleſcens.
conicum.
cydonioides.
oleiforme.
rubrum.
toruloſum.
Viola altaica.
bavarica.
biflora.
calcarata.
epipſia.
erecta.

14[3]

HORTI UPSALIENSIS PLANTÆ CULTÆ AB INITIO SÆCULI.

QUARUM

PARTEM TERTIAM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG ET ORD. REG COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR. BEROL. ET FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALBNS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELOD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS. TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. AARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

PETRUS JACOBUS LIEDBECK.

SUD. NER.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XXIX MART. MDCCCXXVI.

H. A. M. S.

UPSALIÆ,
EXCUDEBANT PALMBLAD & C.

Laudatur

et

Alget.

HANDLANDEN

Herr PEHR LIEDBECK

OCH

Fru CATHAR. LIEDBECK

FÖDD MARSCHELL,

De Huldaste Föräldrar

tillegnas dessa blad

af

Sonlig Vördnad, Kärlek och Tacksamhet.

TILL

KONUNGENS TROTJENARE

BORGMÅSTAREN

HÖGÄDLE

Herr J. F. MÜNTZING

OCH

Fru C. MÜNTZING,

FÖDD LIEDBECK.

af

sann Vänskap och Broderskärlek.

Viola hortensis
mirabilis
montana
persicifolia
rothomagensis
variegata
Ipomoea Boerhavii
carolina.
discolor
grandiflora
hederacea
heterophylla
hirsuta.
lacunosa
levcantha.
luteola
macrorhiza
muricata.
nil.
nox.
pallida.
tamnoides.
tigridis.
coerulea.
Anagallis.
cordata.
monelli.
ovata
Mirabilis aggregata.
viscosa
Atropa umbellata.
Porana paniculuta
Nicandra anomala.

Lobelia canariensis.
debilis.
fulgens.
inflata.
rhizophylla.
splendens.
Gomphræna aggregata.
angusta.
bononiensis.
collina.
decumbens
foliosa.
lacera
marsupiflora
prostrata
serrata
speciosa
urticoides
Celocia coccinea.
flava.
paniculata.
virgata.
Datura ceratuncula.
fruticosa.
hybrida.
beterocaula.
loricata
Hyoscyamus ægypticus.
canariensis.
detora.
orientalis.
pallidus.
Physalis barbadensis.

Physalis foetida
peruviana.
Rothiana.
setifera
suberosa
triqvetra
Ribes aurum.
pensylvanicum.
Sibaldia procumbens,
Dryas octopetala.
Phylica paniculata.
Brunia abrotanoides.
nodiflora.
speciosa.
superba.
verticillata.
Cordia sangvinea.
Alevrites triloba.
Celosia comosa.
elata.
japonica.
pallida.
Psychothria asiatica.
viridiflora.
Rhamnus faxatilis.
Celtis Tounefortii.
Zizyphus vulgaris.
Ceropegia tenuis.
Periploca angusta.
Diosma serrata.
Ardisia Solanacea
umbellata.
Varronia alnifolia.

Cestrum foetidum.
Breynia crassifolia.
Conocarpus erectus.
Cinchona caribæa.
floribuuda.
montana.
thyrsiflora.
Brunsfelsia americana.
Gardenia uliginosa.
Ceanothus americanus.
Scævola taccada.
Nerium tinctor um.
odorum.
Brucea sumatrana.
Echites antidysenterica.
Vinca herbacca
Illecebrum ficoideum.
javanicum
Anabasis aphylla.
Stapelia asterias.
caudata.
conspurcata.
divaricata.
glauca
hirsuta.
planiflora.
Evolvolus linoides.
Nicotiana asiatica.
cerinthoides.
chinensis.
crispa.
decurrens.
fragrans.
gigantea.

Nicotiana humilis.
macrophylla.
paniculata.
plantaginoides.
plumbaginoides.
qvadrivalvis.
svaveolens.
Celastrus montanus.
pyracantha.
scandens.
verticillatus.
Herniaria scabra.
steveni.
Beta patula.
trigyna.
Asclepias amoena
angusta.
arborescens.
fusca.
linaria,
mexicana.
nivea.
parviflora.
purpurascens,
purpurata.
tenax.
viminalis,
Achyranthes argentea.
axilaris.
ficoides.
florida.
incana.
muricata.
patula.
Achyranthes porcifolia.
virgata.
Axyris amaranthoides.
flava.
hybrida.
Erythrina virgata.
Chironia baccifera.
frutescens.
Impatiens coccinea.
Hamamelis virginica.
Vitis incisa.
Lysimachia ciliata.
Solandra grandiflora.
Plumieria alba.
Hammiltonia svaveolens.
Solanum æthiopicum.
auriculatum.
betaceum.
coccineum.
cornutum.
corrugatum.
dichotomum.
esculentum.
giganteum.
Humboldti.
laciniatum.
macrocapum.
mammatum.
marginatum.
miniatum.
nodiflorum.
pinnatifidum.

Solanum pterocaulon.
puligerum.
qvercifolium.
rabbense.
rectinatum.
Seguieri.
sibiricum.
undulatum.
volubile.
Zuccagni.

Chenopod. anthelminticum.
caudatum.
crassum.
ficifolium.
foetidum.
graveolens.
incanum.
incisum.
kinoa.
marginatum.
maritimum.
opulifolium.
rhombeum.
villosum.

Atriplex altaica.
aristata.
bengalensis.
hastata.
lacera.
laciniata.
nitens.
oblonga.
pedunculata.
polygonoides.

Atriplex sibirica.
veneta.
vernalis.

Amaranthus angustus.
angustus.
Bertholdi.
bicolor.
chlorostachys
conglomeratus.
elegans.
esculentus.
gangeticus.
hecticus.
inamoenus.
lætus.
littoreus.
lucidus.
oleraceus.
parisinus.
paniculatus.
peregrinus.
prostratus.
retroflexus.
scandens.
spicatus.
strictus.

Gentiana adscendens.
algida.
altaica.
angulosa.
macrophylla.
nivalis.
septemfida.
sibirica.

Bumelia sicyoides.
Coffea occidentalis.
Hydrangea arborescens.
Matthiola glabra.
parviflora.
Antidesma alta.
Velezia rigida.
Carissa carandas.
Smyrnium aureum.
integrum.
nudicaule.
perfoliatum.
Laserpitium angustum.
apioides.
aqvilegioides.
coeruleum.
hispidum.
pilosum.
Salieri.
trilobum,
triqvetrum.
villosum.
Eryngium asplenioides.
azureum.
corniculatum.
giganteum.
odoratum.
palustre.
tricuspidatum.
Bupleurum angulosum.
aureum.
baldense.
depauperatum.
Gerardi.
Bupleurum junceum.
longum.
ranunculoides.
tenue.
trifidum.
Bubon buchtormense.
curcatum.
garganicum.
glabrum.
siculum.
Oreosolinum montanum.
Cachrys ciliaris.
lata.
microcarpa.
odontalgica.
odorata.
parnassioides.
sibirica.
taurica.
tomentosa.
Pastinaca divaricata.
graveolens.
opaca.
pimpinelloides.
Hydrocotyle nitidula.
Angelica carvifolia.
flavescens.
pratensis.
Razulii.
sylvestris.
Caucalis arvensis.
gigantea.
humilis.
leptophylla.

Caucalis littoralis.
orientalis.
pulchra.
Æthusa bunias.
cynapioides.
elata.
exaltata.
Chærophyllum aureum.
coloratum.
cuminum.
tenue.
tuberosum.
Apium fractophyllum.
Pimpinella anisoides.
dioica.
peregrina
ramosa.
rotunda.
rubra.
tragium.
Selinum austriacum.
baicalense.
chabræ.
elegans.
latum
monnieri.
montanum.
pevcedanoides.
podolicum.
polymorphum.
sibiricum.
therebinticum.
uralicum.
Sison anisum.
Sison crinitum.
Heracleum absinthoides.
amplum.
asperum.
decipiens.
elegans.
giganteum.
gummiferum.
laciniatum.
marginatum.
oreoselinum.
pimpinelloides.
pyrenaicum.
speciosum.
verrucosum.
villosum,
Ligusticum alatum.
apioides.
caucasicum.
cicutæfolium.
divaricatum.
peleponnesense.
peregrinum,
pyrenaicum.
scoticum.
sibiricum.
vaginatum.
Ferula cachryoides.
culpoides.
longa.
neapolitana.
nodiflora.
officinalis.
opoponax.

Ferula peucedanoides.
tatarica.
Athamantha alata.
annua.
denudata.
flexuosa.
lata.
ligusticum.
major.
matthioli.
pyrenaica.
rigida.
Cicuta taurica.
Astrantia caucasica.
maxima.
Tordylium apulum.
Aralia spinosa.
Daucus crinitus.
gingidium.
maritimus.
polygamus.
rigidus.
Meum foeniculum.
sibiricum.
Pevcedanum angustum.
arenaicum.
parisiense.
petroselinum.
ruthenicum.
sibiricum.
tenue.
Scandix australis.
pinnatifida.
tamarindoides.

Oenanthe australis.
crocata.
involucrata.
longiflora.
parviflora.
pevcedanoides.
pimpinelloides.
punctata.
rosea.
svaveolens.
Petroselinum sagittatum.
Seseli crassum.
dichotomum.
glaucum.
Pallasii.
petræum.
venenosum.
Conium dichotomum.
maximum.
Sium angustum.
Bunium acaule.
Boeberi.
sibericum.
visnaga.
Imperatoria verticillata.
Siler angustum.
anqvilegioides.
Anthriscus nemorensis.
Myrrhis Aromatica.
canadensis.
graveolens.
hirsuta.
maculata.
monogyna.

Myrrhis sparsiflora.
tenella.
Thapsia asclepium.
garganica.
Anethum piperatum.
segetum.
Polycnemum oppositum.
Salsola atriplicis.
brachiata.
brevis.
crassa.
erecta.
kali.
laniflora.
rosacea.
sedoides.
soda.
strobilina.
tenuis.
tragus.
vermiculata.
Portlandia grandiflora.
Cannabis pulchra.
Viburnum macrophyllum.
Ceratocarpus arenarius.
Leea crispa.
sambucina.
Vitis incisa.
Rhus cotinus.
glabrum.
lævigatum.
trilobum.
vernix.
Cassula cymosa.

Crassulga lomerata.
spinosa.
Armeria denticulata.
fasciculata.
latifolia.
maritima.
plantaginea.
scorzoneroides.
Statice caspica.
cordata.
echioides.
elata,
flexuosa.
fruticosa,
globularia.
Gmelini.
incana.
lata.
minuta.
reclinata.
spathulata.
speciosa.
tatarica.
trigonoides.
willdenowiana.
virgata.
Turnera cuneiformis.
Ulmus americana.
effusa.
pumila.
Linum africanum.
ægyptiacum.
angustum.
austriacum.

THESES RESPONDENTIS.

Th. I.

Inter Studia, Naturæ quidem primum locum tenere videtur, ut non tantum generi humano utilissimum, sed ad rerum etiam spectans originem.

Th. II.

Medicinæ Theoreticæ et Practicæ multum accuratiora Chemica experimenta et harum rerum cognitiones prodesse, sed vitæ phænomena non explicare contendimus.

Th. III.

Neque hæc phænomena Mechanicis viribus explicari patiuntur, quamvis non negamus et Chemico et Mechanico modo Organismum affici.

Th. IV.

In Practicis scientiis æstimanda est Speculatio, nisi vero ab experientia manuducatur falsa est illa.

Th. V.

Omnes animi, quas novimus. actiones et efficientiæ conditiones sequi Organicas credere fas est.

HORTI UPSALIENSIS PLANTÆ CULTÆ AB INITIO SÆCULI.

QUARUM

PARTEM QVARTAM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG ET ORD. REG. COLL SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR. BEROL. ET FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELOD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS. TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. AARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

PETRUS ADOLPHUS EDGREN,
VERMELANDUS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE I APRIL. MDCCCXXVI.

H. P. M. S.

UPSALIÆ,
EXCUDEBANT PALMBLAD & C.

Laudatur

et

Alget.

ADOLPHO HAQUINO ÅBERG

et

JOHANNI ULRICO ÅBERG

Avunculis Optimis

Sacrum

voluit, debuit

P. A. EDGREN.

POSTMÅSTAREN

HÖGÅDLE

Herr GUSTAF EDGREN

SAMT

Fru A. CHRIST. EDGREN,

FÖDD ÅBERG.

De båsta Fóråldrar

Helgadt

af

Sonlig Kårlek och Tacksamhet.

Linum decumbens.
fasciculare.
grandiflorum.
monadelphum.
narbonense.
radiola.
sibiricum.
tauricum.
teneriffæ.
viscosum.
Alsine biflora.
perfoliata.
stricta.
Amaryllis capensis.
ceranica.
crispa.
falcata.
Fothergillii.
gigantea.
longa.
orientalis.
phoenicea.
purpurea.
reticulata.
revoluta.
speciosa.
tatarica.
tubispatha.
vittata.
Agapanthus umbellatus.
Hypoxis villosa.
Hæmanthus albiflos.
pubescens.
Cyrthanthus obliquus.
Strumaria filifolia.
Colchicum umbrosum.
Pancratium caribæum.
fragrans.
Hemerocallis graminea.
japonica.
pallens.
Lilium flavum.
monadelphum.
spectabile.
tenue.
tigricum.
Scilla azurea.
autumnalis.
campanulata.
hyacinthoides.
Fritillaria cornuta.
meleagroides.
scandens.
tulipoides.
tardiflora.
verticillata.
Ornithogalum canaliculatum.
caudatum.
montanum.
narbonense.
pyramidale.
Rudolphii.
rupestre.
Scilloides.
stenopetalum
Albuca abyssinica.

Albuca alta.
Anthericum albucoides.
annuum.
frutescens.
longifolium.
pendulum.
Veratrum Lobelianum.
Hyacinthus ciliatus.
svaveolens.
viridis.
Muscari comosum.
Lachenalia serotina.
Agave foetida.
Tulipa biflora.
Asphodelus albus.
clavatus.
fistulosus.
spicatus.
tauricus.
Convallaria japonica.
stellaris.
Leontice altaica.
vesicaria.
Levcojum æstivum.
Cocos gigri.
lapidea.
nucifera.
Chamerops Hystrix.
Commelina angusta.
austriaca.
bengalensis.
Caroliniana.
coelestis.
debilis.
Commelina Forskohlei.
japonica.
longicaulis.
sativa.
stricta.
undulata.
Allium acutangulum.
albidum.
altaicum.
atropurpureum.
baicalense.
carinatum.
carneum.
caspicum.
cernuum.
ciliatum.
conspicuum.
controversum.
danubiale.
deflexum.
fistulosum.
flavum.
foetidum.
foliosum.
fragrans.
globosum.
hirsutum.
lineare.
magicum.
nigrum.
obliquum.
ocroleucum.
odorum.
pallens.

Allium paniculatum.
pusillum.
rigidum.
rubens.
rupestre.
saxatile.
sibiricum.
spirale.
spurium.
striatum.
strictum.
subhirsutum.
svaveolens.
triquetrum.
Victorialis.
vineale.
violaceum.
Tofjeldia calyculata.
Frankenia pulverulenta.
Aristolochia sipho.
pistolochia.
Berberis canadensis.
Populus candicans.
Uvularia amplexifolia.
Gleditschia caspica.
chinensis.
inermis.
triacantha.
Rumex abyssinicus.
brasiliensis.
caspicus.
cordatus.
digynus.
divaricatus.
Rumex hastifolius.
lævigatus.
luxurians.
maritimus.
nemorosus.
palustris.
purpureus.
Rhaponticus.
strepens.
tuberosus.
ucranicus.
Juncus arcuatus.
biglumis.
bothnicus.
capensis.
glaucus.
congestus.
lapponicus.
mariscus.
niveus.
spicatus.
stygius.
tenuis.
triglumis.
verticillatus.
Zizania aquatica.
Zea.
Oryza aristata.
truncata.
Ehrharta panicea.
Zea magna.
Asparagus maritimus.
racemosus.
sibiricus.

Asparagus tauricus.
verticillatus.
Diospiros cordata.
Lotus.
parsimon.
virginica.
Erica alopecuroides.
arborea.
baccans.
blæria.
bracteata.
calycina.
conica,
empetroides.
fascicularis.
floribunda.
gilva.
hispidula.
imbricata.
lutea.
margaritacea.
multiflora.
nigrita.
passerina.
pinea.
Petiverii.
phylicoides.
physodes.
Plukenetii.
pubescens.
ramulosa.
regerminans.
sexfaria.
tenuiflora.
Erica triflora.
tubiflora.
viscaria.
Epilobium alpinum.
coloratum.
hirsutum.
origanoides.
pubescens.
roseum.
tauricum.
Gaura fruticosa.
mutabilis.
tripetala.
Dodonæa triquetra.
viscosa.
Cuphæa procumbens.
viscosa.
Clethra arborea.
Oenothera Fraseri.
gauroides.
hirta.
hybrida.
nocturna.
odorata.
pumila.
purpurea.
Romanzowii.
salicina.
stricta.
svaveolens.
tetraptera.
undulata.
villosa.
Daphne Laureola.

Gnidia simplex.
Passerina hirsuta.
Selago corymbosa.
Vaccinium corymbosum.
Acer coccineum.
Monspessulanum.
Neapolitanum.
Opalus.
petroselinum.
striatum.
tataricum.
Polygonum buxifolium.
elegans.
incanum.
Laxmanni.
nodosum.
lapathifolium.
perfoliatum.
marginatum.
ramosum.
sibiricum.
turgidum.
Lawsonia inermis.
odorata.
Cunonia capensis.
Cassytha filiformis.
Quercus alba.
coccinea.
discolor.
montana.
nigra.
obtusiloba.
palustris.
prinus.
Quercus rubra.
Tauzin.
tinctoria.
Laurus Sassafras.
Areca humilis.
oleracea.
Cassia absus.
arborescens.
angusta.
acuminata.
auriculata.
australis.
bicapsularis.
corymbosa.
dimidiata.
fistula.
flexuosa.
floribunda.
glauca.
marginata.
planisiliqua.
procumbens.
purpurea.
sophora.
speciosa.
sumatrana.
Sophora tomentosa.
Podalyria. australis.
coerulea.
myrtifolia.
sericea.
Hymenæa courbaril.
madagascanensis.
Cæsalpinia brasiliensis.

Cæsalpinia pectinata.
sappan.
sepiaria.
tortuosa.
Tribulus maximus.
Smithia sensitiva.
Adenanthera pavonina.
Hyperanthera moringa.
Ruta angusta.
divaricata.
legitima.
montana.
Anagyris foetida.
Helicteres isora.
Bauhinia marginata.
purpurea.
triandra.
Dictamnus fraxinella.
Styrax officinale.
Arbutus alpina.
Andromeda paniculata.
Terminalia catappa.
Spondias Myrobalanus.
Rhododendron chrysanthum.
dauricum.
maximum.
Guilandina bonduc.
bonduccella.
Parkinsonia aculeata.
Melia azadriachta.
Anacardium occidentale.
Guajacum officinale.
Reaumuria hypericoides.
Sesuvium portulacastrum.

Carica Papaya.
Saxifraga aizoides.
adscendens.
decipiens.
furcata.
hirsuta.
opposita.
paniculata.
rivularis.
sibirica.
stellaris.
trifurcata.
villosa.
Dianthus asper
atrorubens.
attenuatus.
bicolor.
campestris.
capitatus.
cæsius.
caucacicus.
cespitosus.
chloropleurus.
chinensis.
collinus.
corymbosus.
dentatus.
dentinus.
diutinus.
dubius.
fuscatus.
glaucus.
hortensis.
latus.

Dianthus monspeliensis.
nitidus.
orientalis.
patens.
petræus.
polymorphus.
ruthenicus.
saxatilis.
Schraderi.
serotinus.
squarrosus.
sulcatus.
sylvaticus.
Spergula saginoides.
Gypsophila alba.
elegans.
glomerata.
Steveni.
struthium.
viscosa.
nicæensis.
Agrostema parviflora.
Cotyledon coccineum.
macrophyllum.
peltatum.
Glinus lotoides.
Saponaria bellidifolia.
glutinosa.
peregrina.
Royena glabra.
villosa.
Hæmatoxylon Campechianum.
Helicteres jamaicensis.
Suriana maritima.

Sedum album.
crenatum.
dasyphyllum.
hybridum.
inflatum.
maximum.
sexfidum.
spathulatum.
spurium.
virescens.
Thelygonum cynocrambe.
Arenaria dianthoides.
graminea.
marginata.
media.
mediterranea.
paniculata.
ramosa.
tenuis.
triflora.
Jussieuia exaltata.
Cardiospermum horridum.
Kiggelaria africana.
Cucubalus angustus.
bassanensis.
fimbriatus.
glaucus.
italicus.
mollis.
multiflorus.
pilosus.
polyphyllus.
scaber.
sibiricus.

Cucubalus volgensis.
Cerastium argenteum.
connatum.
fulgidum.
ovatum.
repens.
ruderale.
sylvaticum.
stellare.
tauricum.
Silene apetala.
behen.
bipartita.
bupleuroides.
canescens.
chloræfolia.
Clusii.
congesta.
colorata.
comosa.
colorata.
compacta.
cretacea.
decumbens.
dichotoma.
diffusa.
disticha.
ferruginea.
flavescens.
geminiflora.
gigantea.
gypsophiloides.
hispida.
imbricata.
Silene inconspicua.
infracta.
inflata.
lata.
livida.
longicaulis.
lusitanica.
macrophylla.
multiflora.
muscipula.
mutabilis.
nicæensis.
nutans.
nyctantha.
obtusa.
ornata.
panniculata.
paradoxa.
parviflora.
Persoonii.
petræa.
picta.
pilosa.
saponarioides.
saxatilis.
scabra.
sedoides.
stricta.
supina.
tridentata.
undulata.
vespertina.
Lychnis apetala.
brachypetala.

THESES RESPONDENTIS.

Th. I.

Ut æstimatio uniuscujusque disciplinæ ex utilitatibus, quas in medium attulit, sumenda; sic in utilioribus et dignioribus, quibus omne studium accommodetur, principatum sibi vindicat Scientia Naturalis.

Th. II.

Introitus autem ille ad penetralia Naturæ iis fere occluditur, qui ad internas rerum proprietates connives, in externis notis et characteribus examinandis toti sunt.

Th. III.

Evolutiones Naturæ sic progrediuntur, ut nexus earum imaginem potius ramulorum arboris, quam seriem continuatam et directam, enuntiet.

Th. IV.

Auctores Botanici ante Linnæum, cum in aliis, tum in eo præcipue culpandi, quod arbores a plantis plane disjunxerunt.

Th. V.

Inter progressus, quibus post Linnæum gaudeat Scientia Botanica, imprimis æstimandum, diligentius Physiologiæ studium.

HORTI UPSALIENSIS PLANTÆ CULTÆ AB INITIO SÆCULI.

QUARUM

PARTEM QVINTAM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR. BEROL. ET FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELOD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS. TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. AARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

JONAS FREDERICUS MEDÉN
BOTHNIENSIS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XII APRIL. MDCCCXXVI.

H. A. M. S.

UPSALIÆ,
EXCUDEBANT PALMBLAD & C.

IN

SACRAM REGIAM MAJESTATEM

SPECTATÆ FIDEI VIRO

AMPLISSIMO ET CELEBRATISSIMO

DOMINO MAG:o OLAVO LINDAHL

AD REG. GYMN. HERNOES. L. GR. LECTORI

FAUTORI OPTIMO

sacrum

J. FR. MEDÉN.

TO

M:R JOHN EURENIUS

ALDERMAN AND MERCHANT

GRATEFULLY DEDICATED

by

his most obedient servant

JOHN FREDRIC MEDÉN.

VIRO MAXIME REVERENDO

PRÆPOSITO ET PASTORI IN ANUNDSJÖ

DOMINO

MAG. JOH. SAM. THELAO

Parenti Optimo

JON FREDR. MEDÉN.

Lychnis diurna.
fulgens.
læta.
quadridentata.
sylvestris.
Triumfetta Barthramia.
semitriloba.
Euphorbia aleppica.
aspera.
ceratocarpa.
cœspitosa.
coralloides.
cyathofora.
diversifolia.
epithymoides.
geniculata.
glareosa.
Humboldti.
Kurazeri.
litterata.
micrantha.
nutans.
palustris.
pallida.
peploides.
procera.
provincialis.
prunifolia.
pubescens.
purpurata.
rigida.
salicina.
seticornis.
Euphorbia spartioides.
tanaicenſis.
trigonocarpa.
undulata.
uralensis.
valentina.
virgata.
Reseda atriplex.
canescens.
fruticosa.
mediterranea.
pyramidalis.
Tournefortii.
undulata.
virescens.
Juglans amara.
cathartica.
olivæformis.
porcina.
squamosa.
tomentosa.
Phytolacca chinenſis.
Portulaca paniculata.
latifolia.
Talinum cuneiforme.
lineare.
patens.
reflexum.
Sempervivum arachnoideum.
aureum.
glutinosum.
hirtum.
Lythrum tomentosum.

Agrimonia odorata.
pilosa.
Laurophyllus capenſis.
Carpinus orientalis.
Cactus mammillaris.
pendulus.
pereſkia.
Eugenia auſtralis
Psidium pomiferum.
pyriferum.
rubrum.
Eucalyptus reſinifera
Metroſideros floribunda.
lanceolata.
linearis.
pinea.
Melaleuca ericoides.
hypericoides.
Philadelphus grandiflorus
Cercis canadenſis.
monſpelienſis.
ſiliquaſtrum.
Bixa Orellana.
Cratægus edulis.
lata.
orientalis.
Sorbus americana.
Meſpilus canadenſis.
galli.
melanocarpa.
prunifolia.
tomentoſa.
Pyrus elæagnoides.
obtuſata.
Pyrus ovalis.
ſalicifolia.
ſpectabilis.
Leptoſpermum ſcoparium.
Tetragonia chryſtallina.
coronata.
echinata.
expanſa.
Myrtus braſilienſis.
Ornitrophe ſerrata.
Meſembryanthemum cinctum
lacerum
mutabile.
ſpectabile.
violaceum.
Spiræa alba.
alpina.
altaica.
acuta.
carpinea.
lobata.
palmata.
ſorbifolia.
thalictroides.
tomentoſa.
triloba.
Roſa altaica.
blanda.
kamtſchatica.
dimorpha
ferox.
flava.
fraxinoides
frutetorum.

Roſa gemella.
gorinkenſis.
incana.
inermis.
leucantha.
lucida.
microcarpa.
mollis.
nitida.
ochroleuca.
pendulina.
polyphylla.
pumila.
repens.
reverſa.
ribioides.
rubrifolia.
ſarmentoſa.
ſcotica.
ſemperflorens.
ſvavis.
Rubus corylifolius.
hirtus.
obtuſus.
ſanctus.
Fragraria indica.
virginica.
Potentilla adſcendens.
agrimonioides.
aſtracanica.
bifurca.
Calab.
canadenſis.
candicans.
Potentilla caneſcens.
cauleſcens.
croeea.
Delhomoſis.
diffuſa.
fragarioides.
geoides.
geranioides.
grandiflora.
Güntheri.
hircynica.
hirta.
inclinata.
intermedia.
misſurica.
molinata.
multifida.
neglecta.
nivea.
obſcura.
opaca.
pedata.
piloſa.
ruthenica.
thuringiaca.
umbroſa.
vinoſa.
Wismanniana.
Geum album.
canadenſe.
heterophyllum.
hirſutum.
hybridum.
macrophyllum.

Geum montanum.
pyrenaicum.
ſtrictum.
Rheedia lateriflora.
Lagerſtroemia indica.
parviflora.
reginæ.
Achras ſapota.
Capparis Breijnia.
ceilanica.
herbacea.
ovata.
ſpinoſa.
Mammea americana.
Richardia ſcabra.
Annona glabra.
ſqamoſa.
Tacca madaſcarienſis.
Cimicifuga podocarpa.
Tilia argentea.
Platanus occidentalis.
orientalis.
Magnolia acuminata.
grandiflora.
tripetala.
Michelia champaca.
Sparrmannia africana.
Liquidambar ſtyraciflua.
Blakea trinervia.
Waldſteinia gæoides.
nymphoides.
Grewia orientalis.
Acacia acanthocarpa.
adnata.
Acacia dodonæoides.
julibrizin.
leucocephala.
ſtricta.
Mimoſa alba.
adenanthera.
aſpera.
batechaoides.
bigemina.
catechu.
cati.
cassia.
farnesiana.
ferruginea.
frondoſa.
gadelupenſis.
glanduloſa.
glauca.
Lebbek.
leptophylla.
leucocephala.
lophanta.
natans.
nilotica.
olephantis.
pedunculata.
pernambucana.
ſtipulacea.
Papaver caucaſicum.
officinale.
Nelumbium ſpecioſum.
Ciſtus albidus.
creticus.

Ciſtus criſpus.
corbonenſis.
fumana.
heterophyllus.
hirſutus.
hybridus.
incanus.
ledifolius.
Ledon.
monſpelienſis.
niloticus.
oelandicus.
roſeus.
ſalicinus.
vaginatus.
villoſus.
viridis.
Helianthemum acuminatum.
Barrelieri.
calycinum.
foetidum.
galioides.
glumoſum.
grandiflorum.
lævipes.
lanceolatum.
muricatum.
mutabile.
piloſum.
pulverulentum.
punctatum.
rodanthum.
ruthenicum.
ſerpylloides.
Helianthemum ſpinoſum.
ſtyracifolium.
triſpermum.
Corchorus æſtuans.
japonicus.
hirſutus.
multiſiliquoſus.
Pæonia decora.
paradoxa.
ſibirica.
triternata.
Delphinium americanum.
anomalum.
azureum.
cheilanthum.
ciliatum.
craſſicaule.
discolor.
elatum.
fiſſum.
flexuoſum.
hybridum.
laxiflorum.
ochranthum.
pictum.
revolutum.
ſpecioſum.
ſpurium.
villoſum.
virginicum.
Actæa erythrocarpa.
rubra.
ſibirica.
Poterium agrimonioides.

Aconitum album.
altum.
brachycarpum.
cernuum.
exaltatum.
Gmelini.
Laxmanni.
naſutum.
nitidum.
ochroleucum.
pyramidale.
roſtratum.
rubicundum.
ſeptentrionale.
ſpurium.
tauricum.
tortuoſum.
uncinatum.
Aqvilegia alba.
atropurpurea.
bicolor.
glanduloſa.
glutinoſa.
grandiflora.
ſpecioſa.
Aquilegia ſtellata.
viſcoſa.
Nigella coarctata.
Anemone alba.
alpina.
apiifolia.
glabra.
narcisſiflora.
ochroleuca.
Clematis anguſta.
fragrans.
gauriana.
laſiantha.
orientalis.
revoluta.
Atragene alpina.
Nymphæa alba.
Sagittaria obtuſa.
Arum corſicum.
italicum.
orientale.
Adonis intermedia.
miniata.
ſibirica.
villoſa.
Thalictrum alpinum.
atropurpureum.
carnatum.
coccineum.
diffuſum.
elatum.
galioides.
glauceſcens.
glaucum.
integrum.
lævigatum.
lucidum.
laſerpitiæ.
medium.
nigricans.
oligocarpon.
polygonum.
pubeſcens.

Thalictrum rubens.
rugosum.
ſibiricum.
ſpecioſum.
ſqarroſum.
tenue.
trigonum.
Begonia argyroſtigma.
capenſis.
braſilienſis.
Fiſcheri.
hirſuta.
hirtella.
nitida.
odorata.
oxenſiana.
patula.
ſpathulata.
Hypericum balearicum.
canadenſe.
canarienſe.
crispum.
dubium.
elatum.
elegans.
hirſutum.
hyssopioides.
Kohlianum.
monostylum.
prolificum.
pyramidatum.
veronenſe.
Ranunculus abortivus.
aconitifoius.
Ranunculus aureus.
canadensis.
cassubicus.
geranioides.
glacialis.
hirſutus.
millefolius.
napellifolius.
nemoroſus.
nodiflorus.
parviflorus.
pedatus.
penſylvanicus.
pygmæus.
Steveni.
trilobus.
tuberoſus.
tuberculatus.
Piper sidoides.
Teucrium cubenſe.
hircanicum
hyssopioides.
inflatum.
massilienſe.
orientale.
polium.
regium.
rubens.
ſupinum.
Satureja græca.
rupeſtris.
ſophia.
tenuis.
Hyssopus foeniculum.

Hysſopus orientalis.
ſcrophularioides.
Nepeta Allioni.
bracteata.
caneſcens.
criſpa.
grandiflora.
imbricata.
incana.
lanata.
leucuroides.
lophantha.
malabarica.
marſupioides.
Musſini.
pannonica
pectinata.
reticulata.
ſerpilloides.
ſvaveolens.
verticillata.
Lavandula abrotanoides.
lata.
Sideritis cretica.
foetida.
perfoliata.
taurica.
Byſtropogon ſvaveolens.
Clinopodium ægyptiacum.
rhomboides.
Horminum cauleſcens.
Ajuga chamæpithys.
Pollichia campeſtris.
Mentha Bauhini.
Mentha dentata.
machroſtachys.
pyramidalis.
ſecunda.
undulata.
Stachys circinata.
coccinea.
cretica.
Gerardi.
globularioides.
heraclea.
iberica.
intermedia.
lanata.
palleſcens.
polyſtachya.
procumbens.
ſalicina.
ſibirica.
ſcordioides.
valentina.
Betonica grandiflora.
incana.
ſtricta.
Ballota borealis.
lanata.
ruderalis.
ſvaveolens.
Marubium africanum.
apulum.
auſtriacum.
catharioides.
criſpum.

THESES

Th. I.

Nullum Syſtema Naturæ perfectum erit; eminet tamen Linneanum. Quæ vero Classes, Ordines et Genera comprehenduntur in hoc vel illo, ideo inventa sunt, ut, in rebus Naturæ diſtribuendis, viam Scientiæ cultoribus faciliorem reddant.

Th. II.

Quocirca nec ullus quidem, niſi methodus redigatur ad artem, res in Naturæ regnis obvias, tantaque copia affluentes, tam facile diſtinguere valebit.

Th. III.

Quæ vero in Regnis Naturæ reperiuntur diverſæ et inſignes formationes, diversas ſecutæ ſunt leges, quæ ex viribus Naturæ, facilius notandis, quam explicandis, proficiſcuntur.

Th. IV.

Hinc etiam Vita, quæ dicitur, Plantarum, a processu electro-Chemico in organico diſtat.

Th. V.

Vitæ phoenomena licet ab Chemia bene explicarii nequeant, Medico tamen multa feret.

HORTI UPSALIENSIS
PLANTÆ CULTÆ
AB INITIO SÆCULI.

QUARUM

PARTEM SEXTAM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA

MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR. BEROL. ET FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELOD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS. TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. AARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

THURE WENSJOE

GOTHOBURGENSIS

IN AUDIT. BOTANICO DIE V JUNII MDCCCXXVI.

H. A. M. S.

UPSALIÆ,
EXCUDEBANT PALMBLAD & C.

Marrubium leonuroides.
peregrinum.
tataricum.
Leonurus criſpus.
marrubiaſtrum.
multifidus.
neglectus.
Phlomis alpina.
aſpera.
caribæa.
criſpa.
ferruginea.
martinicenſis.
nepetoides.
purpurea.
Moluccella tuberoſa,
Origanum origanoides.
pallidum.
Thymus filiformis.
grandiflorus.
graveolens.
lanuginoſus.
Marſchallianus.
meliſſoides.
nummularius.
piperella.
Meliſſa cordata.
cretica.
fruticoſa.
pyrenaica.
Dracocephalum argunenſe.
auſtriacum.
bothryoides.
virgatum.
Ocymum atropurpureum.
Ocymum bullatum.
fimbriatum.
lactucoides.
laxum.
maximum.
micranthum.
peltatum.
piloſum.
polyſtachyon.
ſanctum.
ſtamineum.
undatum.
valentinum.
Plectranthus caneſcens.
parviflorus.
punctatus.
ſtrobiliferus.
urticoides.
Scutellaria columnæ.
cypariſſus.
pallida.
rubicunda.
ſcordioides.
Galeopſis villoſa.
Manulea foetida.
oppoſita.
Hyptis nepetoides.
pectinata.
perſica.
Prunella alba.
laciniata.
penſylvanica.
Pedicularis elata.
flammea.
hirſuta.

Pedicularis lapponica.
Chelone barbata.
campanulata.
pentſtemon.
Ziziphora pulegioides.
spicata.
taurica.
Monarda alta.
kalmiana.
mollis.
undulata.
Salvia ægyptiaca
amplexicaulis.
argentea.
asperula.
auſtriaca.
betonicæfolia.
Booſiana.
bullata.
campeſtris.
Cluſii.
coccinea.
deflexa.
deſerta.
dumetorum.
elongata.
erosa.
filicifolia.
Forskolei.
gigantea.
grandiflora.
Habliziana.
hirsuta.
illyrica.
interrupta.
Salvia laciniata.
lanceolata.
lanigera.
lusitanica.
lyrata.
mexicana.
micrantha.
mollis.
nepetoides.
nubia.
oblonga.
patula.
pendula.
pinnata.
polymorpha.
pomifera.
præcox.
pſeudococcinea.
reticulata.
rugoſa.
runcinata.
ſpecioſa.
Spielmanni.
spinoſa.
Tenorii.
tingitana.
truncata.
verbenacea.
virgata.
viſcosa.
Horminum cauleſcens.
Maurandia antirrhini.
Antirrhinum albucoides.
anguſtum.

Antirrhinum bipartitum.
hælava.
jamaicenſe.
luteum.
medium.
odorum.
oſyris.
pendulum.
piloſum.
præcox.
ſiculum.
virens.
Linaria acuta.
Bieberſteinii.
bipartita.
cirrhoſa.
geniſtoides.
lata.
littoralis.
purpurea.
ſimplex.
triphylla.
verſicolor,
Martynia annua.
proboſcidea.
Scrophularia appendiculata.
Balbiſii.
betonicæfolia.
biſerrata.
cryſanthemoides.
glanduloſa.
hirſuta.
lyrata.
ſcopolia.
Scrophularia variegata.
verbenacea.
Digitalis aurea.
hybrida.
lævigata.
lanata.
media.
micrantha.
orientalis.
parviflora.
tomentoſa.
truncata.
Bignonia chelonoides.
criſpa.
echinata.
grandiflora.
pentaphylla.
ſerrata.
spectabilis.
stans.
Lippia purpurea.
Stachytarpheta cayanensis.
Fischeriana.
prismatica.
urticoides.
Lycopus exaltatus.
orientalis.
pinnatiſidus.
virginicus.
Lantana imbricata.
involucrata.
mixta.
mutabilis.
nivea.

Lantana radula.
rofea.
trifoliata.
Capraria lucida.
Hebenſtretia cordata.
Erinus alpinus.
Stemodia parviflora.
Seſamum Indicum.
Ovieda verticillata.
Mimulus glutinoſus.
guttatus.
luteus.
ringens.
Iuſtiticia betonica.
bicalyculata.
coccinea.
Euſtachiana.
formoſa.
furcata.
infundibuliformis.
lithosperma.
peruviana.
quadrifida.
ſpinoſa.
thyrſiflora.
Ruellia ciliata
graveolens.
lactea.
ocymoides.
ovata.
patula.
pubeſcens.
rubens.
paludoſa.
Ruellia parviflora.
tuberoſa.
Gmelina arborea.
Duranta Plumerii.
pulchra.
Pentſtemon pubeſcens.
Thunbergia fragrans.
Vitex inciſa.
negundo.
Volkameria aculeata.
ſerrata.
Cymbaria divaricata.
Barleria coerulea.
dichotoma.
Lepechinia ſpicata.
Beſleria lutea.
Gloxinia ſpecioſa.
Myagrum denticulatum.
Kakile ægyptiaca.
Crambe aspera.
cordata.
incana.
pubeſcens.
tatarica.
Draba contorta.
Iſatis campeſtris.
daſycarpa.
Thlaspi Buxbaumi.
hirtum.
Iberis ciliata.
hirta.
linifolia.
odorata.
pubeſcens.

Iberis Tenoreana.
Alyssum argenteum.
clypeatum.
draba.
edentulum.
hirſutum.
microphyllum.
microſpermum.
minimum.
nebrodenſe.
pallidum.
podolicum.
roſtratum.
ſaxatile.
ſerpylloides.
tortuoſum.
utriculatum.
vernale.
Clypeola alliacea.
Biſcutella cichorea.
ciliata.
columnæ.
depressa.
didyma.
hispida.
lejocarpa.
lyrata.
macrocarpa.
marginata.
maritima.
megalocarpa.
pumila.
raphanistoides.
Cardamine petræa.
Sisſymbrium affine.
Sisſymbrium austriacum.
buxifolium.
columnæ.
contortum.
fugax.
gallicum.
glabrum.
lævigatum.
mexicanum.
muricatum.
nitidum.
obtuſum.
ochhartabergenſe.
pannonicum.
perſicum.
polyſtachyon.
ſaxatile.
tanacetoides.
tenue.
Lepidium coronopus
didymum.
inciſum.
lyratum.
procumbens.
ſpinoſum.
Lunaria caneſcens.
Eryſimum anguſtum.
cuspidatum.
diffuſum.
helveticum.
odoratum.
parviflorum.
patens.
præcox.

Eryſimum quadrangulum.
repandum.
ſiliquoſum.
viridulum.
Cheiranthus cuſpidatus.
fragrans.
græcus.
luteus.
montanus.
mutabilis.
odorus.
pallens.
parviflorus.
quadrangulus.
rheticus.
turritoides.
Heliophila amplexicaulis.
arabioides.
chrithmoides.
pendula.
pinnata.
Heſperis arenaria.
bituminoſa.
cana.
contortuplicata.
linifolia.
maritima.
rigida.
runcinata.
tenella.
triſtis.
ucranica.
Arabis albida.
caucaſica.
Arabis crispula.
incana.
lucida.
multicaulis.
nutans.
ſtricta.
Naſturtium clandeſtinum.
Limoſella aquatica.
Coronopus Ruelli.
Turritis alpina.
hispida.
nutans.
pentapetala.
saxatilis.
ſtenopetala.
ſtricta.
Braſſica aspera.
auſtriaca.
fruticoſa.
polymorpha.
præcox.
ſubularia.
Tournefortii.
villoſa.
virens.
Sinapis Allioni.
altaica.
articulata.
campeſtris.
cernua.
disſecta.
folioſa.
griſea.
hiſpida.

Sinapis hirſuta.
integra.
juncea.
lævigata.
orientalis.
pubeſcens.
ramoſa.
taurica.
Raphanus grandiflorus.
lævigatus.
tenellus.
Cleome aphylla.
pungens.
ſpinoſa.
triphylla.
uniglanduloſa.
viſcoſa.
Hermannia denudata.
micans.
pinnata.
Pasſiflora anguſta.
gracilis.
holoſericea.
laurifolia.
quadrangularis.
Erodium bothrys.
ciconium.
laciniatum.
littoreum.
pimpinelloides.
Romanum.
Pelargonium ambroſiacum.
amicum.
anceps.
Pelargonium anguſtum.
anodæfolium.
aromaticum.
auſtrale.
balſamium.
Baijba.
Brugmanni.
calycinum.
canarienſe.
citrorum.
crispilobum.
Curtisii.
Daweijanum.
delectabile.
denticulatum.
dianthiflorum.
elongatum.
exſtipulatum.
fraternum.
formoſum.
glutinoſum.
grandiflorum.
gratum.
groſſularioides.
hirſutum.
Hoffmanſeggii.
honeſtum.
humifuſum.
jatrophoides.
inodorum.
inſigne.
lacerum.
ladanoſum.
læve.

Pelargonium limbatum.
magnifolium.
myrrhifolium.
obtuſum.
palmatum.
platanoides.
procumbens.
ranunculoides.
rarum.
reniforme.
repandum.
ſpecioſum.
ſpectabile.
ſpirans.
ſpurium.
triumphans.
villoſum.
Wadelii.
Wildenowii.
Geranium argenteum.
auſtrale.
batrachioides.
carolinum.
collinum.
cordatum.
coriandroides.
criſpum.
crithmifolium.
erioſtemon.
formoſum.
groſſularioides.
ibericum.
inodorum.
Lindeſii.
Geranium lividum.
palmatum.
parviflorum.
pyrenaicum.
quercifolium.
roſa.
ſuaveolens.
ternatum.
tomentoſum.
umbroſum.
viſcoſum.
Wlaſſonianum.
Monſonia ovata.
Pentapethes ovata.
Malachra leptophylla.
Kleinhovia hoſpita.
Sida abutiloides.
anguſta.
aurita.
betuloides.
ciliaris.
cordata.
Dilleniana.
feneſtrata.
fruteſcens.
glauca.
grandis.
graveolens.
herbacea.
hirta.
jatrophoides.
lilioides.
microcarpa.
mollis.

THESES.

Th. I.

Paucis admodum iisdemque fixis colorum varietatibus vel animalia vel vegetabilia in libero Statu sunt obnoxia.

Th. II.

Cum autem ex hoc ſtatu in alium moventur, colores multiplici modo et sæpe maxime irregulari variant.

Th. III.

Cauſa harum varietatum in varietate et diſſimilitudine alimentorum, quæ per procesſum nutritionis secum adſimilant, præcipue quærenda.

Th. IV.

Huic vero explicationi adverſari videtur id, quod teſtatur experientia, vegetabilia in aliud solum, quam cui consueverint, e. g. in sulphur contritum translata, nihilominus combuſta non niſi solitas reddere partes conſtituentes.

Th. V.

Hanc discrepantiam facile tollas, si ad id reſpexeris, quod cum in natura anorganica chemicæ corporum compoſitiones valde diſtinctam et tum quantitate tum qualitate disſimilem sequantur rationem, in organica e contrario compoſitionis varietates vel minimæ dissimillimos producant effectus.

HORTI UPSALIENSIS PLANTÆ CULTÆ AB INITIO SÆCULI.

QUARUM

PARTEM SEPTIMAM

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR. BEROL. ET FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELOD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS. TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. AARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

PETRUS CONSTANTINUS ÖSTLING,

GESTR. HELS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE IX JUNII MDCCCXXVI.

H. A. M. S.

UPSALIÆ,
EXCUDEBANT PALMBLAD & C.

PERITISSIMO ATQUE CELEBERRIMO VIRO

PRÆFECTO NOSOCOMII ET CHIRURGO URB. GEVALIÆ

MED. DOCTORI ET CHIR. MAGISTRO

DOM. ERICO MAGNO JUHLIN

Sacrum

voluit, debuit

P. C. ÖSTLING.

DOCTORINNAN

WÅLBORNA

FRU CHRISTINA CHARL. HALLENCREUTZ

Född GRUNDELSTJERNA

Min huldaste Mormor

helgas dessa blad

af

Barnslig Vördnad och Tacksamhet.

DEN ÖMMASTE MODER

af

Sonlig kärlek.

Sida palmata.
parviflora.
pentacarpa.
peruviana.
piloſa.
polyandra.
rhomboides.
Scholſiana.
ſericea.
triangularis.
triloba.
ulmifolia.
umbellata.
veſicaria.
viminea.
Althæa chinenſis.
eroſa.
pallida.
Palava malvifolia.
Pavonia columella.
cuneata.
præmorſa.
ſpinifex.
Anoda haſtata.
Malope triſida.
Malva abutiloides.
aspera.
bulſamica.
braſilienſis.
borbonenſis.
decumbens.
ſicoides.
flexuoſa.
fragrans.
Malva gangetica.
glabra.
glomerata.
Henningii.
hirſuta.
lactea.
leproſa.
microcarpa.
minima.
moreotica.
neapolitana.
nicæenſis.
odorata.
parviflora.
polyſtachya.
ſcabra.
ſherardiana.
ſtipularis.
Tournefortii.
Lavatera aceroides.
africana.
flava.
hispida.
neapolitana.
pſeudoolbia.
Salvatettenſis.
ſilveſtris.
unguiculata.
Weinmanniana.
Uræna conferta.
lobata.
ſinuata.
Georgina coccinea.
crocea.

Georgina lutea.
pinnata.
variabilis.
Gossypium arboreum.
barbadenſe.
chinenſe.
latum.
michranthum.
religioſum.
ſiamenſe.
Hibiſcus africanus.
Boamia.
borbonenſis.
diverſus.
esculentus.
filicifolius.
grandiflorus.
lampas.
palmatus.
paluſtris.
pentacarpus.
piloſus.
pruriens.
Solandri.
ſpecioſus.
ſtipularis.
ternatus.
tiliaceus.
tortuoſus.
veſicularis.
Melochia corchorifolia.
mollis.
pyramidata.
Malachra capitata.
Malachra heterophylla.
roſea.
triloba.
Anoda Dilleniana.
parviflora.
triloba.
Ochroma lagopus.
Malpighia glabra.
lucida.
Dombeija anguſta.
phoenicea.
Abroma faſtuoſa.
Kitaibelia vitifolia.
Iatropha urens.
Bombax heptaphyllum.
pentandrum.
Ricinus inermis.
paniculatus.
tanarius.
undulatus.
viridis.
Sterculia platanoides.
villoſa.
Averrhoa bilimbi.
Melia guadelupenſis.
Larix cedrus.
Thuja pyramidalis.
Pinus alba.
americana.
auſtralis.
balſamifera.
cedrus.
cembra.
inops.

Pinus intermedia.
paluſtris.
pendula.
picea.
picta.
rigenſis.
serotina.
sibirica.
tæda.
taurica.
Iuniperus argentea.
excelſa.
Lycia.
phoenicea.
virginiana.
Cupressus disticha.
horizontalis.
pyramidalis.
Tournefortii.
Ruscus racemoſus.
Phyllanthus averrhoides.
cantonenſis.
grandis.
mollis.
niruri.
ſpecioſus.
Croton argenteum.
lobatum.
paniculatum.
ſebiferum.
ſpicatum.
tinctorium.
Acalypha alopecurus.
brachyſtachya.
Acalypha caroliniana.
hispida.
rubra.
paſtoris.
Citrus decumana.
Fumaria aurea.
cuneata.
formoſa.
Polygala myrtoides.
virgata.
Erythrina ſpecioſa.
Spartium æthnense.
Geniſta falcata.
filiofossa.
hispanica.
ovata.
Crotalaria alata.
bracteata.
chinenſis.
fulva.
herbacea.
lata.
montana.
paniculata.
pulchra.
purpuraſcens.
ramoſa.
retuſa.
ſericea.
ſpecioſa.
ſtipulacea.
tenera.
tetragona.
verrucoſa.

Crotalaria virgata.
Ebenus cretica.
Xyliſta ſcarioſa.
Pterocarpus Dahlbergensis.
Nissolia fruticoſa.
Butea frondoſa.
Corydalis aurea.
Gehleri.
glaucia.
lutea.
microphylla.
virens.
Ononis alta.
antiquorum.
arvenſis.
cherleri.
columnæ.
gigantea.
hircina.
minuta.
pallida.
parviflora.
reclinata.
Amerimnon Brownii.
Liparia villoſa.
Anthyllis coccinea.
Dillenii.
polyphylla.
tetraphylla.
Tournefortii.
Lupinus maroccanus.
noothaenſis.
variegatus.
Phaſeolus amboinenſis.
americanus.
Phaſeolus angulatus.
auſtriacus.
baccatus.
bicolor.
bituminoſus.
capenſis.
cejlanicus.
dolichoides.
domingenſis.
gonoſpermus.
incarnatus.
indicus.
mungo.
paniculatus.
paragulenſis.
pictus.
piſiformis.
quadrispermus.
ſesquipedalis.
ſinenſis.
ſphærospermus.
Dolichos biflorus.
bulboſus.
capenſis.
catjang.
fabæformis.
fossa.
helvolus.
lignoſus.
maritimus.
paragulenſis.
pubeſcens.
ruber.
ſinenſis.

Dolichos ſurinamenſis.
tranquebaricus.
tuberoſus.
varius.
violaceus.
Glycine americana.
caribæa.
frutescens.
monoica.
pubescens.
rubicunda.
subterranea.
taurica.
Piſum dentatum.
jomandi.
prolificum.
Orobus lævigatus.
variegatus.
Lathyrus cornutus.
coronatus.
inconſpicuus.
mycanthia.
pedunculatus.
pumilus.
rotundus.
ſphæricus.
ſpurius.
themidus.
Vicia amoena.
articulata.
atropurpurea.
bicolor.
bithynica.
boica.
Vicia cordata.
dealbata.
globoſa.
hirta.
hybrida.
levcoſperma.
longa.
megaloſperma.
michauxii.
monantha.
nodoſa.
orchidea.
pannonica.
poregrina.
purpurea.
ſibirica.
ſordida.
ſyriaca.
tetragona.
Thouini.
villoſa.
Saraca procumbens.
umbellata.
Ervum diphyllum.
punctatum.
Cytiſus calycinus.
ruthenicus.
ſupinus.
tomentoſus.
volgaricus.
Robinia alpina.
cannabina.
candida.
coccinea.

Robinia ferox.
grandiflora.
halodendron.
hispida.
jubata.
tomentoſa.
viſcoſa.
Colutea ægyptiaca.
aleppica.
fruteſcens.
intermedia.
orientalis.
perennis.
hirſuta.
Coronilla aculoata.
cretica.
esculenta.
ſesban.
Ornithopus durus.
exſtipulatus.
heterophyllus.
ſativus.
Hippocrepis biflora.
multiſiliqua.
Scorpiurus villoſus.
Onobrychis ſativa.
Clitoria multiflora.
Cicer camelorum.
megaloſpermum.
nigrum.
piloſum.
punctatum.
tenue.
Æſchynomene americana.
Æſchynomene biſpinoſa.
cotiloides.
flava.
grandiflora.
ſesban.
ſpinuloſa.
viridis.
Hedyſarum alatum.
alpinum.
Alhagi.
anciſtrocarpum.
argenteum.
auſtrale.
Buxbaumii.
canadenſe.
candidum.
canarienſe.
capitatum.
cephalotes.
coccinchinenſe.
collinum.
elongatum.
flexuoſum.
fruticoſum.
galli.
gangeticum.
giganteum.
grandiflorum.
incanum.
junceum.
maculatum.
muricatum.
obſcurum.
onobrychis.
oxyglottis.

Hedyſarum Pallaſii.
petræum.
pictum.
procerum.
pſeudoalhagi.
purpureum.
ſericeum.
ſtrobiliferum.
ſtyracifolium.
tauricum.
triquetrum.
tuberoſum.
viridiflorum.
Aſtragalus adſurgens.
aduncus.
atropurpureus.
auſtriacus.
calycinus.
campeſtris.
canaliculatus.
cancellatus.
carolinianus.
contortuplicatus.
crenatns.
cymbicarpus.
cymbiformis.
depreſsus.
exſcapus.
falcatus.
galegiformis.
Laxmanni.
leontinus.
levcorrhæus.
longiflorus.

Aſtragalus melilothoides.
onobrychis.
Pallaſii.
Phyſodes.
parviflorus.
proſtratus.
reduvius.
reptans.
ſcorpioides.
ſtella.
ſulcatus.
tauricus.
tribuloides.
trimeſtris.
utriger.
vireſcens.
vulpinus.
Pſoralea aculeata.
anguſta.
bracteata.
fruteſcens.
odorata.
palæſtina.
pinnata.
pubeſcens.
Lotus anguſtus.
arabicus.
argenteus.
ariſtatus.
ciliatus.
coimbrenſis.
cytiſoides.
decumbens.
depreſſus.
Gebalii.

Lotus glaucus.
hiſpidus.
intermedius.
major.
oligoceratus.
ornithopodioides.
peregrinus.
remies.
ſuaveolen.
Dalea alopecuroides.
amara.
Linnæi.
Phaca trigida.
membranacea.
reptans.
triangularis.
umbellata.
Galega Heiniana.
ochroleuca.
orientalis.
pulchella.
purpurea.
Inndigofera aphylla.
argentea.
atropurpurea.
cytiſoides.
filifolia.
hirſuta.
Trigonella callicera.
cancellata.
eſculenta.
gladiata.
hamoſa.
laciniata.
Trigonella pinnatifida.
proſtrata.
ſtriata.
tomentoſa.
Trifolium albidum.
alexandrinum
ambiguum.
angulatum.
anomalum.
ariſtatum.
badium.
bracteatum.
caninum.
cupani.
decipiens.
diffuſum.
echinatum.
elegans.
gemellum.
hiſpidum.
involucratum.
italicum.
liguſticum.
macrorhizum.
Marilandicum.
mauritanicum.
michelianum.
molineri.
ochroleucum.
pallidum.
pannonicum.
parviflorum.
penſylvanicum.
pictum.

THESES RESPONDENTIS.

Th. I.

Luculentisſima certe indicia Dei majeſtatis et ſapientiæ, rerum nexus et copia, quæ in ſingulis naturæ regnis elucent, præbere conſtat.

Th. II.

Quamvis cognitio Hiſtoriæ Naturalis ſummæ eſt utilitatis in Arte Medica et Oeconomia; cuique tamen uberrimos delectationis fontes aperit: unde quam merito ſit expetenda lucide patet.

Th. III.

Antennas, quibus Inſecta ſunt a natura inſtructa, sensum quendam, ceteris animantibus ignotum, illis proprie efficere, tum e ſingulari earum ſtructura, tum mirificis ſunctionibus ducti credere audemus.

Th. IV.

Urticarum urendi vim ad Inſectorum pungendi facultates, si organorum in ſingulis naturam reſpexeris, multa ſimilitudine accedere, jure contendimus.

Th. V.

Baccæ vel poma, quibus Flora Scandinavica gaudet, dulcet et præſtanter, ſi rite præparaveris, deſideriis uvarum, alio sole rubeſcentium, queunt ſatisfacere.

HORTI UPSALIENSIS PLANTÆ CULTÆ AB INITIO SÆCULI.

QUARUM

PARTEM OCTAVAM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB.
HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND.
HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET.
CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR.
BEROL. ET FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS.
HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELOD. BONNENS.
OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS. TURICENS. IENENS. LINN.
LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET
PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG.
WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL. ET LINN.
MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG ET PETROP.
MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET
INSTITUT. NATION. MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCAN-
DINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

JOHANNES NICOLAUS HERLITZ,

GOTTLANDUS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE JUNII MDCCCXXVI.

H. A. M. S.

UPSALIÆ,

EXCUDEBANT PALMBLAD & C.

À

L' AGENT POUR LE COMMERCE DE LA PRUSSE & DES PAÏS-BAS AVEC LA VILLE DE WISBY, LE MARCHAND EN GROS,

MONSIEUR I. N. DONNER,

& au

MARCHAND EN GROS,

MONSIEUR N. CRAMÈR,

l' Un, mon Oncle, tous deux, mes Protecteurs,

respectueusement

par

Votre trés-humble & trés-dévoué

Serviteur,

J. N. HERLITZ,

De huldaste Föräldrar

och

en älskad Faster

tacksamt tillegnadt.

THESES.

I.

Si diversos, qui per diversas orbis terrarum regiones progignuntur, Naturæ organicæ fetus lustraveris, illos sub sole calidiore incredibili quadam colorum picturarumque varietate luxuriantes, sub frigidiore autem et coloribus minus illustres et formis simpliciores videbis.

II.

Miris suis et fere paradoxis tam animalium quam plantarum formis præ ceteris terræ tractibus insigniuntur insulæ, ut vocantur, maris meridionalis. Apte igitur ad rem dixit quidam auctor celebris, hæc naturæ monstra ex alio sidere ad nostram tellurem quasi transmigrasse.

III.

Nec colorum simplicitate, quam paucitate specierum, quæ in calidis terræ tractibus fere exuberant, parciorem se sub frigidioribus coeli plagis exhibet natura organica. Nimirum multo plures, ubi coelum solumque calet, et herbarum species nascuntur.

IV.

Inter utilissimas, quæ nostro primum ævo felicius tractari coeperunt Botanices partes haud dubie numeranda est Phyto geographia. Ex qua addiscimus non tantum quam coeli temperiem solique conditionem varia potissimum desiderant plantarum genera, sed etiam plurima, quæ ad explicanda vitæ vegetabilis phænomena faciunt, rerum momenta. Ita Phytogeographia & vegetabilium Physiologia mutuo coalescunt.

V.

Nec minus ad illustrandam physiologiam botanicam efficiunt, quæ ex Phyto Jatria conquiruntur argumenta: Huic igitur scientiæ, recentiori imprimis ævo, diligentissimam navarunt operam. Qvin etian Phyto tomia in majorem perfectionis gradnm evecta.

VI.

Ex iis igitur, quæ in thesibus proxime antecedentibus enarravimus, Botanicen recentissimis plus quam ante decenniis ad juxtam scientiæ formam et subtilitatem profecisse, jure concludere nobis videmur.

Trifolium pictum.
ſuaveolens.
turgidum.
undulatum.
Melilotus altaicus.
altoneus.
Baumanni.
Boamotti.
dentatus.
falcatus.
Kochianus.
macrorhizus.
mauritanicus.
mesſanenſis.
olympicus.
paluſtris.
Petitpierrianus.
plicatus.
pubeſcens.
pulchellus.
reflexus.
ruguloſus.
ſaxatilis.
ſvaveolens.
triqveter.
veſpertinus.
viſcidus.
Medicago apiculata.
applanata.
axillaris.
bituberculata.
brachycarpa.
brachyloba.
canadenſis.
Medicago caſpica.
cochleata.
denticulata.
diſtans.
echinus.
elegans.
fruticoſa.
glutinoſa.
græca.
granadenſis.
helix.
hispanica.
littoralis.
maculata.
marginata.
maxima.
minima.
murex.
nigra.
nummularia.
obſcura.
ovata.
proſtrata.
pubeſcens.
rigidula.
ſcutellata.
ſtrumaria.
terebellum.
tortuoſa.
tuberculata.
Tragopogon anguſtum.
majus.
mutabile.
Arnopogon aſperum.

Scorzonera calcitrapoides.
crifpa.
erioſperma.
graminea
hirſuta.
parviflora.
purpurea.
radiata.
reſedoides.
ſtricta.
taurica.
Sonchus alpinus.
cherleri.
cordatus.
flexuoſus.
hiſpanicus
lacerus.
lapponicus.
Plumieri.
ſtrictus.
tataricus.
Lactuca alta.
elongata.
maculata.
palmata.
pectinata.
perennis.
ſagittata.
ſonchifolia.
ſtricta.
Krigia virginica.
Borkhauſia hiſpida.
Prenanthes arborea.
Leontodon corniculatum.
lævigatum.
Taraxacum ſerotinum.
Apargia caucaſica.
haſtilis.
lucida.
taraxaci.
Villarſii.
Picris aculeata.
globulifera.
grandiflora.
pauciflora.
Hieracium alpinum.
anguſtum.
Bauhini.
calcareum.
cornuti.
cydonioides.
cymoſum.
fallax.
flexicaule.
florentinum.
floſculoſum.
folioſum.
fruteſcens.
fruticoſum.
glaucum.
globoſum.
grandiflorum.
Halleri.
humifuſum.
humile.
Iacquini.
incanum.
Kalmii.
lachenalis.
lævigatum.

Hieracium lapſanoides.
Lawſonii.
lanatum.
longum.
nigreſcens.
ovatum.
palleſcens.
pictum.
polyphyllum.
proſtratum.
prunelloides.
racemoſum.
rotundatum.
ſaxatile.
ſpecioſum.
Stenbergii.
ſylvaticum.
undulatum.
verbaſcoides.
villoſum.
Crepis agreſtis.
albida.
aſpera.
banatica.
coronopoides.
croatica.
diſcoidea.
globulifera.
grandiflora.
heteroſperma.
hiſpida.
intybacea.
Nemauſenſis.
parviflora.
Crepis rhagadioloides.
rigida.
ſetoſa.
Sprengeliana.
taraxacoides.
Tolpis maxima.
umbellata.
Andryala raguſina.
ſinuata.
Seriola alliata.
Helminthia deputata.
Chondrilla juncea.
Hyoſeris arenaria.
aſpera.
cretica.
hirta.
minima.
pendula.
Hedypnois arachnoides.
perſica.
tubæformis.
Hypochæris arachnoides.
Balbiſii.
dimorpha.
minima.
Lapſana grandiflora.
lyrata.
Cichorium divaricatum.
pumilum.
Scolymus grandiflorus.
Serratula alata.
alpina.
amara.
arguta.

Serratula centauroides.
ciliata.
cyanoides.
heterophylla.
humilis.
integra.
lyrata.
minuta.
multiflora.
pinnatifida.
quinquefolia.
ſalſa.
ſtoechadioides.
Circium arachnoides.
atriplicoides.
canum.
carlinoides.
carthamoides.
echinocephalum.
helenioides.
neglectum.
ochroleucum.
pachyaconthon.
ſerrulatum.
ſpinoſum.
uliginoſum.
Carduus albidus.
argentatus.
candicans.
carlinoides.
cynaroides.
elegans.
heterophyllus.
leucographus.
Carduus muricatus.
nitidus.
orientalis.
perſonatus.
radiatus.
rivularis.
ſerrulatus.
ſuccinatus.
uncinatus.
volgenſis.
Cnicus acarna.
albidus.
altus.
arachnoides.
carniolicus.
carthamoides.
ciliatus.
echinocephalus.
hiſpanicus.
hybridus.
laxiflorus.
obvallatus.
ovatus.
pictus.
pungens.
rigidus.
rivularis.
ſerrulatus.
ſtrictus.
tataricus.
uliginoſus.
Cnidium alſaticum.
apioides.
pyrenaicum.

Koehia eriophora.
Onopordon acaulum.
græcum.
tauricum.
Arctium minus.
tomentoſum.
Carlina Bieberſteinii.
echinus.
lanata.
Carthamus corenſis.
corymboſus.
creticus.
glaucus.
mitis.
tataricus.
Spilanthus fuſcus.
pallidus.
Cynara horrida.
Atractylis cancellata.
Bidens bipinnata.
bullata.
chryſantha.
ciliata.
diverſa.
fervida.
folioſa.
frondoſa.
grandiflora.
heterophylla.
monoſperma.
multifida.
parviflora.
radiata.
Cacalia glabra.
Cacalia odorata.
porophyllum.
ſagittata.
Ethulia ſtrutium.
Eupatorium atriplicis.
deltoideum.
divergens.
maculoſum.
fesſile.
ſyriacum.
Ageratum album.
coeruleum.
Houſtoni.
latum.
Mousſinianum.
Chryſocoma anthelmia.
biflora.
dracunculoides
novæboracenſis.
Santolina alpina.
anthemoides.
carpatica.
crithmoides.
erioſperma.
flabelliformis.
pinnata.
tomentoſa.
Balsamita argentea.
virgata.
Chondrilla graminea.
Tanacetum angulatum.
boreale.
fruticoſum.
Gymnoſtylus anthemoides.

Melampodium longum.
Centranthus calcitrapa.
ruber.
Arnoſeris puſilla.
Artemiſia argentea.
biennis.
caucaſica.
coarctata.
corymboſa.
deſertorum.
elegans.
glauca.
grandiflora.
hiſpanica.
indica.
laciniata.
levcanthemoides.
maritima.
maxima.
neglecta.
obliqua.
odora.
parviflora.
rupeſtris.
ſcoparia.
tanacetoides.
taurica.
trifida.
valentina.
viridiflora.
vulgaris.
Gnaphalium anguſtum.
candidum.
capitatum.
cephaloideum.
Gnaphalium coarctatum.
crasſum.
cymoſum.
filiforme.
globoſum.
grandiflorum.
leontopodoides.
leyſeroides.
nitidum.
obtuſum.
odoratum.
penſylvanicum.
pilulare.
pompejanum.
ſupinum.
Xeranthemum inapertum.
Elichryſum argenteum.
bracteatum.
proliferum.
ſeſamoides.
ſpectabile.
ſpecioſum.
ſtæhelina.
variegatum.
veſtitum.
Baccharis odorata.
Conyza ægyptiaca.
axillaris.
balſamifera.
bengalenſis.
chinenſis.
faſtigiata.
geminiflora.
ivæfolia.

Conyza rupeſtris.
paniculata.
ſaxatilis.
thapſoides.
viſcoſa.
Erigeron annuum.
atticum.
caucaſicum.
delphinoides
lævigatum.
linoides.
longum.
purpureum.
ſiculum.
Iacobæa erucoides.
nigreſcens.
Senecio aquaticus.
arabicus.
artemiſoides.
caneſcens.
carduoides.
cernuus.
chryſanthemoides.
coriaceus.
dentatus.
desquamatus.
erucoides.
glauceſcens.
glomeratus.
lacerus.
laciniatus.
lividus.
montanus.
nebrodenſis.
Senecio reclinatus.
rupeſtris.
ſqualidus.
umbroſus.
verbenoides.
Aſter adulterinus.
æſtivus.
alpinus.
altaicus.
bellidioides.
cordatus.
chryſocomoides.
dracunculus.
dumoſus.
glaucus.
glutinoſus.
inciſus.
lævigatus.
latus.
leucanthemus.
monophyllus.
pannonicus.
præcox.
punctatus.
ſcriptus.
ſolidaginoides.
ſpathulatus.
ſpecioſus.
ſpectabilis.
tataricus.
Relhania ſquarroſa.
alpeſtris.
Solidago ambigua.
arenaria.

Solidago argentea.
arguta.
carpatica.
flabelliformis.
grandis.
ſtricta.
Cineraria alpina.
aurea.
bicolor.
cordata.
cruenta.
cuneata.
glauca.
lanata.
petaſites.
piloſa.
ſibirica.
uliginoſa.
Ambroſia trifida.
Inula arabica.
bubonium.
crithmoides.
enſifolia.
glanduloſa.
macrophylla.
repens.
ſquarroſa.
ſvaveolens.
thapſoides.
verbaſcoides.
villoſa.
Helenium quadridentatum.
Galinſoga parviflora.
triloba.

Bellis ſylveſtris.
Tagetes coronopoides.
glandulifera.
mexicana.
montana.
Pectis multifida.
grandiflora.
Zinnia revoluta.
violacea.
Chryſantemum ageratoides.
altum.
arcticum.
atratum.
Brousſonetti.
ceratophyllum.
corymboſum
fruticoſum.
italicum.
minus.
petræum.
radiatum.
ſenecioides.
ſylveſtre.
tricolor.
Pyrethrum argenteum.
anthemoides.
bipennatum.
carneum.
ceratophyllum.
enneaphyllum.
indicum.
monophyllum.
maritimum.
menthoides.

HORTI UPSALIENSIS PLANTÆ CULTÆ AB INITIO SÆCULI.

QUARUM

PARTEM ULTIMAM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA

MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR. BEROL. ET FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELOD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS. TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. AARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

P. P.

CAROLUS GUSTAVUS PALMGRÉN,

BOTHNIENSIS

IN AUDIT. BOTANICO DIE XVI JUNII MDCCCXXVI.

H. P. M. S.

UPSALIÆ,

EXCUDEBANT PALMBLAD & C.

KONUNGENS TROTJENARE.

HÅRADSHÖFDINGEN

HÖGÄDLE HERR

J. H. JUNG

SAMT

HÅRADSHÖFDINGSKAN

HÖGÄDLA FRU

LOVISA HENRICA JUNG

född BROLIN

tacksamt och vördnadsfullt

tillegnadt

af

C. G. PALMGRÉN.

RÅDMANNEN

HÖGÄDLE HERR

MATH. PALMGRÉN

SAMT

RÅDMANSKAN

HÖGÄDLA FRU

HELENA PALMGRÉN

Född EKHOLM

Huldaste Föräldrar!

Med vanlig godhet emottagen detta offer, som vördnaden och tacksamheten för Eder nedlägger. Ljuft tillfridsställes då Eder,

lydigaste son

CARL GUSTAF.

THESES

Th. I.

Quum plantæ ſyſtematico disponantur ordine, tam naturalis, quam artificialis methodus deſideratur; illa verius indicat cognationem plantarum, hæc viam tironibus faciliorem reddit.

Th. II.

Inter ſyſtemata artificialia, nullum Linnæano præſtitit et ordine et perſpicuitate. Contendere quoque posſumus, hac re, etiam poſthac, primum habiturum esse locum.

Th. III.

Ordines naturales definientes, characteres putamus esse ſumendos ex generibus, quæ eorum conſtituunt typos, non autem ex omnibus, quæ forſan ad eos pertinere posſint.

Th. IV.

Si poſteriori modo ageremus, characteres tam ampli fierent, ut ordo unusquisque omnes fere optimas perderet notas.

Th. V.

Claſſes minus proſpere definitæ in Linnæi ſyſtemate sexuali, ſine dubio ſunt plantarum diclinarum. In correctione ſyſtematis, quam CELEBERRIMUS PRÆSES fecit, igitur ſunt omissæ.

Pyrethrum millefolium.
petræum.
præaltum.
pulverulentum.
roſeum.
ſericeum.
tenue.
Matricaria parthenioides.
puſilla.
glaſtifolia.
Cotula anthemoides.
aurea.
bicolor.
coronopus.
maderaſpatana.
Anacyclus divaricatus.
Anthemis alta.
auſtralis.
auſtriaca.
biariſtata.
buphthalmoides.
clavata.
fallax.
fusaata.
globosa.
marshalliana.
mixta.
nigrescens.
montana.
ovata.
narbonenſis.
pubescens.
punctata.
rigescens.
Anthemis secunda.
ſphacelata.
ſvaveolens.
tomentoſa.
triloba.
Achillæa alpina.
anthemoides.
asplenioides
compacta.
coronopus.
croatica.
decumbens.
diſtans.
dracunculus.
cupatoria.
falcata.
filicoides.
filipendula.
floſculoſa.
fragilis.
gerberi.
grandiflora.
hirſuta.
leptophylla.
magna.
micranthus.
mongolica.
narcisſiflora.
ochroleuca.
odorata.
paradoxa.
parviflora.
pectinata.
pubeſcens.

Achillæa roſea.
ſambucoides.
Schkuhrii.
Schousboeana.
ſibirica.
ſpecioſa.
ſtricta.
ſtyloſa.
tamarindoides.
tanacetoides.
tenuis.
velutina.
Amellus pedunculatus.
Ecclipta aurea.
lata.
linearis.
Sigesbeckia brachiata.
iberica.
parviflora.
Verbiſina nodiflora.
ſerrata.
Buphthalmum ſpinoſum.
cordatum.
ſcabrum.
Helianthus creticus.
divaricatus.
ſcaber.
tubæformis.
varius.
Rudbeckia cinerea.
digitata.
exanguis.
minima.
perfoliata.

Virgilia capenſis.
Tetragonotheca abysſinica.
Gundelia unioloides.
Centaurea adami.
adprega.
africana.
alba.
amberboi.
atropurpurea.
axella.
calocephala.
cicutoides.
cinerea.
dealbata.
decipiens.
dodrinenſis.
Fischeri.
heterophylla.
leucocephala.
macrocephala.
maculata.
mollis.
ochroleuca.
ovina.
parviflora.
pectinata.
pratenſis.
pulcra.
reflexa.
rhapontica.
ruthenica.
ſalicina.
ſemperflorens.
ſplendens.

Centaurea ſtoebe.
ſtrobilacea.
ſulphurea.
ſvaveolens.
tricocephala.
trinervia.
virens.
Vachinenſis.
zanoni.
Milleria contrajerva.
Strumpſia maritima.
Stæhelina chamæpeuce.
Coreopſis alata.
diverſa.
glauca.
feruloides.
leucantha.
quinqueradiata
ſambucoides
tinctoria.
trifolia.
Silphium therebinthiaceum.

APPENDIX.

Acæna adſcendens.
Acytheopsis uralensis.
Adonoptera coronopoides.
denticulata.
intermedia.
lilioides.
marſupiflora.
ſtyloſa.
Ærva japonica.
lanata.
Agropyrum daſyanthum.
Ahenefia indica.
Alcina perfoliata.
Al'dazea circinata.
Alhagi camelorum.
Allea chinenſis.
lutea.
Alonſea inciſa.
Amphiberis mutica.
Amſonia lata.
Anciſtocarpon Schrankii.
Anchorepſis mutica.
Androſæmum officinale.
Anthophora villoſa.
Anychia dichotoma.
Arachnopogon heteroſper-(mum.
Arneslea ſpinoſa.
Aronga madagascarienſis.
Aronia rotunda.
Aſteropterus ſetaceus.
Aijlanthus glanduloſus.
Balbiſia elongata.
Barbaræa orthocera.
Beckmannia erucæformis.
Beninenſis cerifera.
Boebera chryſanthemoides.
Bonnaija brachiata.

Bonplandia geminiflora.
heterophylla.
Boutelona gracilis.
meliſsæformis.
Brachypodium unioloides.
Brachyspermum lanceola-
(tum.
Buchanannia lata.
Bulbine annua.
frutefcens.
Caldacia heterophylla.
Calimenia glabra.
Colliſace taurica.
Carcichtera vella.
Catalpa ſyringoides.
Centrachæna viſcida.
Centranthus anguſtus.
Celophacia volgaica.
Centroſpermum chryſanthe-
(moides.
Cephalaria Vaillantii.
Cerathochloa unioloides
Chilochloa michelii.
Ciconium amabile.
porphyrio.
Cnidium Fiſcheri.
Monnieri.
pyrenaicum.
Colea lobata.
Colebrokia oppoſita.
ternata.
Conobea ovata.
Corioſelinum tataricum.
Cryptoslema hypochondria-
(cum.
Cryptoſtomum calenduloi-
(des.
Cyclopia cerinthoides.
Cyſtocapnos africana.
Deſchanthus virgatus.
Deſmochæta flaveſcens.
Dianella nemoroſa.
Dicliptera reſupinata.
Dinebra membranacea.
Diotis maritima.
Diplotaxis patula.
Dondia epipactis.
Doromarinum latum.
monophyllum.
Drepania umbellata.
Eata panicea.
Echenais nutans.
Echinochloa frumentacea.
Echinospermum heterocan-
(thum.
Eremurus caucaſicus.
tauricus.
Eritrochilus indicus.
Eureſine indica.
Favera drairaij.
Ferdinandia anguſta.
Flaminia trinervia.
Flaveria contrajerva.
Fraklinia ſcilloides.
Gærtnera racemoſa.
Garuga pinnata.
Gasovia malvacea.
Germonæa urticoides.
Goldbachia tetragonia.

Gomphocarpus ſpecioſus.
Glaucium fulvium.
violaceum.
Gragea lata.
maderaspatana.
Grindelia inuloides.
ſibirica.
Griſlea tomentoſa.
Haragana Redowskii.
Harruchia ſpecioſa.
Herkalea auguſta.
Hornemannia bicolor.
ovata.
Humæa elegans.
Hutſchinſia petræa.
procumbens.
Hyperborea marengo.
Jenkinſonia multicaulis.
Ihrcourtia inermis.
Johnia thyrſiflora.
Kongedia rubicunda
Laurospermum aureum.
Laugeria lucida.
Lœdebouria pimpinelloides.
Leiſoria capillata.
Lepechinia ſpicata.
Leſpedeza juncea.
Lesſertia annua.
Leſtibudelia trigyna.
Leucas aſpera.
marticinenſis.
Leuzea altaica.
Limneſis cynoſuroides.
Lomandra longifolia.
Lumnizera acymoides.
Lychnanthus volubilis.
Malchornia africana.
chia.
Melinanthera haſtata.
Mitella ſicaria.
Moliris minuta.
Mollia lata.
Nauenburgia ternata.
Nemeſia chamædryoides.
foetens.
Neslia paniculata.
Nonea nigricans.
roſea.
Notocera canarienſis.
Obione muricata.
Odontites lutea.
Omphalodes linoides.
Oroſtachys malacophyllum.
Oxytropis deflexa.
Gmelini.
myriophylla.
oxyphylla.
piloſa.
ſylvicola.
Paraſela granulata.
lagopus.
taberculata.
Paronychia ſesſilis.
Patrima coronata.
nuda.
scabioſoides.
ſeratuloides.
ſvaveolens.

Pavonia columella.
cuneata.
Pontophyllum Ammanni.
Pieridium hiſpanicum.
Piſcidium ligulatum.
Pitcarnia bromelioides.
Pitraria caſpica.
Pittosparum undulatum.
Pleurospermum uralenſe.
Podoſpermum calcitrapoides.
Polycarpa lata.
teneriffæ.
Pometodessis apetala.
lanigera.
Prismatocarpus falcatus.
Puskinia ſcilloides.
Rhapontica altaica.
Richardsonia piloſa.
Rodigia commutata.
Rothia cheiranthoides.
Rumia taurica.
Sanvitalia procumbens.
Saugurea multiflora.
Sauffurea pulchella.
Sennebiera didyma.
pinnatifida.
Hedschia linearis.
triacantha.
Heliopſis lævis.
Succovia balearica.
Sutherlandia frutesceus.
Synedrellar nodiflora.
Syrnia Bieberſteiniana.
Tamplæna lasicarpa.
Tenorea baldenſis.
fruticoſa.
Thephraſia ochroleuca.
Tragium columnæ.
peregrinum.
Tragopyrum lanceolatum.
Trichera integra.
Trinia Hoffmanni.
Kitaibelii.
Torilis anthriscus.
nodosa.
Veſtia lycioides.
Wahlenbergia elongata.
pendula.
Zieria Smithii.
Calendala ægyptiaca.
arragonica.
denticulata.
fruticoſa.
Laxmanni.
prolifera.
ſancta.
ſicula.
Polymnia canadenſis.
maculata.
Iva frutescens.
Doronicum pardalianches.
Medelia humilis.
ovata.
Acmella buphthalmoides.
Stevia eupatoria.
hirſuta.
hysſopioides.
Ivæfolia.

Stevia lanceolata.
ovata.
paniculata.
pedata.
pubescens.
purpurea.
ſerrata.
ſpecioſa.
Dorycnium latum.
macrophyllum.
plantagineum.
Arctotis anthemoides.
aſpera.
maculata.
ſuperba.
Arctotis triſtis.
Boebera chrysanthemoides.
Calea martinicensis.
Othonna pectinata.
Echinops horridus.
ſtrictus.
tataricus.
tenuis.
Oſteoſpermum monile.
pinnatifidum.
Madia mollis.
viſcoſa.
Aſpidium ſcabrum.
criſtatum.
Blechnum ſpicant.

(15)

DE

ERYTHRÆIS SVECANIS.

DISSERTATIO BOTANICO MEDICA.

QUAM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD DE WASA

MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR. BEROL. ET FRANCOF. ET LIPS NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELOD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS. TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. AARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

PRO GRADU MEDICO

CONSCRIPSIT ET PUBLICÆ CENSURÆ OFFERT

ERICUS GUSTAVUS MELÉN

CALMARIENSIS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE JUNII MDCCCXXVI.

H. A. ET P. M. S.

UPSALIÆ,

EXCUDEBANT PALMBLAD & C.

MONSIEUR F. A. DE BERG

JUGE DE PROVINCE

ET

MADAME

HEDVIG SOPHIE DE BERG

NÉE DE GAHN

Daignez accepter ce temoignage public de ma vive reconnoissance de vos bontés, celui du respect, avec le quel j'ai l'honneur d'être

Votre trés-humble
et très-obeissant serviteur.
E. G. MELÉN.

PRÆCLARISSIMO ATQUE EEXPERENTISSIMO

MEDICINÆ DOCTORI

DOMINO **JOH. DAN. AHLBERG**

AMICO

AMICUS.

DE

ERYTHRÆIS SVECANIS.

Quantum studio Pharmacologico profuerint plantarum officinalium Monographiæ, unicuique facile innotuit. Nonnulli *) igitur, hoc persvasum habentes, annis quoque proxime præterlapsis suum hujus indolis symbolum dedere. — Neque nobis, specimen academicum edituris, aptior quædam sese ostendit dissertationis materies, quam plantarum genus, medica vi insigne, nec antea satis pertractatum. *Erythræas* ergo, eximia haud minus pulchritudine, quam egregiis viribus claras, pro virium modulo depingere juvat. Botanicam quidem primum nostri generis cognitionem paullo fusius et, ut speramus, naturæ convenientius, quam apud nos antea factum est, tradere conabimur. Quo facto, chemicæ et medicæ Erythræarum virtutes meritum obtinebunt locum.

---

*) *J. Billberg*, de Ipecacuanha. *F. Segerstedt*, de Galipea Casparia etc.

I. SECTIO PHYTOGRAPHICA.

Erythrææ, herbæ Pentandræ, Monogynæ, naturalis Gentianearum ordinis cives, *Gentianarum* primum inserebantur generi, cujus character: Calyx quinque — (rarius quadri —) partitus. Corolla monopetala, forma varia, tubo brevi capsulam demum emittente. Antheræ intra tubum inclusæ, interdum connatæ, rectæ. Stigmata duo in stylo bifido. Capsula lanceolata, bivalvis, unilocularis. Semina parietibus capsulæ affixa. Stylo vero unico, antheris tortis etc. a Gentianis discendentes inter *Chironias* locum deinde obtinuere Erythrææ. Chironia autem calyce gaudet 5 — partito, subcampanulato; corolla subrotata; pistillo declinato; staminibus tubo corollæ insidentibus, antheris demum spiralibus, et capsula 4 — loculari. Ab his igitur corollæ forma, pistilli directione et capsulæ divisione distinctæ; proprium denique consituere genus, notis sequentibus insigne:

Character Erythrææ Genericus.

Calyx adpressus, subpentagonus, quinque fidus vel partitus. Corolla infundibuliformis, persistens; tubo longo, demum capsulam calyptrante. Stamina fauci inserta; antheris extra tubum exsertis, demum spiraliter tortis. Stigma simplex emarginatum. Capsula cylindrica, linearis, bivalvis, ob margines inflexos subbilocularis. Semina marginibus inflexis adfixa, numerosissima. Plantæ annuæ, glabræ, foliis oppositis, integerrimis, valde affines. Flores æstivales, antheris luteis, corollæ limbo pulcherrime roseo, tubo flavescente, medio tantum die, cœlo sereno, aperti.

Species.

1. erythræa centaurium floribus fasciculatis sessilibus bracteatis, laciniis calycis tubo corollæ duplo brevioribus, foliis caulinis ellipticis.

Erythræa Centaurium *Roem. Syst.* — *Wahlenberg. Fl. Suec.*
Gentiana Centaurium. *Sv. Bot. Tab. 219.* (figura minime bona.

Habitat locis humidis juniorum formationum, præsertim Gothiæ orientalis. Scaniæ prope Lund, Malmö, etc., Blekingiæ extra Carlscronam, Calmariensis gubernationis in Urberget Par. N. Wi, Ostrogothiæ prope Skenninge et Oelandiæ denique ad Fårjestaden, ubi florentem ac fructificantem pluries legere et sequentem descriptionem conscribere licuit. Planta minime in Svecia frequens occurrrit, neque auram marinam, ita ac sequentes, adamare videtur.

Descr. Species inter nostrates maxima, semipedalis vel pedalis, et maxime quoque dilatata. Radix parva, perpendicularis, ramosa, extus sordide flavescens, vel caulem solitarium, vel plures, emittens. Caulis plerumque simplex vel interdum superne ramosus, erectus fere strictus, insertione foliorum subquadrangulus; ramis brevibus, erectiusculis, cauli similibus. Folia submembranacea, reticulata, 5-nervia, nervo intermedio validiori, elevatiori, ceteri versus marginem decrescentes; radicalia in rosulam congesta, spathulato-lingulata, obtusa; caulina elliptica, opposita, versus apicem caulis acutiuscula semiamplexicaulia, marginibus et nervo medio in angulos caulis decurrentibus, erectiuscula, post florescentiam non nihil remota; floralia lanceolata, acuta. Flores fasciculati, sessiles, bracteati. Bracteæ lanceolatæ, longitudine calycis. Calyx profunde 5-fidus, tubo corollæ duplo fere brevius, exacte adpressus, laciniis subulatis. Corollæ tubus cylindricus, striatus, limbo duplo longior; limbus 5-partitus, patens, laciniis ellipticis, obtusis. Stamina declinata, haud parum extra tubum exserta; filamentis filiformibus, albidis; antheris evidenter tortis. Pistillum tubo excedens; germine oblongo, cylindrico, longitudine fere tubi; stylo filifor-

mi, germine breviore; stigmate capitato, emarginato. Capsula longitudine tubi calyptrantis. Semina minuta subrotunda, non nihil complanata, tuberculata, fusca.

Obs. Hæc sola species, quæ in Pharmacopœa *Svecica* locum obtinuit, sequentes tamen, iisdem viribus pollere, pro certo habemus.

2. ERYTHRÆA RAMOSISSIMA cauleiundique ramosissimo, dichotomo, floribus e dichotomia cauls pedicellatis laciniis calycis tubo corollæ vix dimidio brevioribus, foliis oblongo-ovatis.

Erythræa ramosissima Persoon Syn. Swartz Sum. Veg. Scand. Sv. Bot. tab. 579. f. 2.

Erythræa angustifolia β tenuiflora. *Wahlenberg Fl. Svec.*

Chironia pulchella. *Smith Fl. Brit.*

Gentiana Centaurium β *Linn. Fl. Svec.*

Habitat locis subinundatis, graminosis in litore occidentali et orientali a Scania usque ad Bahusiam et Gestriciam, passim.

Descr. Caulis biuncialis, a basi plerumque dichotomus, ramosissimus; ramis patentibus. Folia oblongo-ovata, inferiora sæpe ovata, pro plantæ magnitudine satis firma, patentia. Flores e dichotomia caulis, ideoque omnino dispersi, breviter pedicellati, supremis exceptis ebracteati. Calyx 5-partitus, minus adpressus, prioris speciei duplo fere majus, plus quam dimidiam tubi longitudinem attingens. Corolla vero prioris minor, laciniis elliptico-lanceolatis. Antheræ semitortæ. Cetero cum E. Centaurio convenit.

VAR. β PULCHELLA *Swarts Sum. Veg. Scand.—Sv. Bot. tab. 579. f. 3.*

Erythræa angustifolia β tenuiflora. *Wahlenberg Fl. Svec.*

Hab. cum E. ramosissima at frequentius crescit.

Herba gracillima, vix uncialis, caule uni — vel paucifloro, simplicissimo; foliis ellipticis, obtusis, tenellis.

3. ERYTHRÆA ANGUSTIFOLIA floribus fasciculatis subsessilibus bracteatis, laciniis calycis tubo corollæ parum brevioribus, foliis caulinis lineari-lanceolatis.

Erythræa angustifolia *Wahlenb. Fl. Svec.*

Erythræa litoralis *Fries Nov. Svec. Sv. Bot. tab. 579. f. 1.*

Erythræa uliginosa *Rœm. Syst.*

Gentiana Centaurium. *Linn. Fl. Svec. Kalm Bohusl. resa.*

Habitat cum præcedente specie, apud nos ceteris frequentior.

Descr. Radix antecedentium ramosior, caules plerumque plures emittens. Caulis vix plus quam spithamalis, angulis obtusioribus, superne tantum dichotomo ramosis; ramis erecto-patentibus. Folia satis firma, trinervia, radicalia lingulata, caulina lineari-lanceolata, obtusa, erecto-patentia. Flores inferiores e dichotomia caulis, breviter pedicellati, ebracteati, ceteri plurimi fasciculati, subsessiles, bracteati. Calyx tubo parum brevior, 5-partitus, laciniis minus adpressis. Corolla laciniis ellipticis, ut etiam calyx antecedentium major; antheris magis tortis.

Obs. Vera sine dubio Linnæi Gentiana Centaurium. Folia enim in Flora Svecica describuntur lineari lanceolata, caulis dichotomus, et de cetero in maritimis tantum crescere dicitur, quæ omnia G. Centaurii nostræ longe aliena.

VAR. β LITORALIS Chironia litoralis *Engl. Bot.*

Hab. cum priori parcius. Differt caule crassiori, breviori; floribus confertioribus.

II. SECTIO CHEMICA.

Cum, quantum novimus, Chemica Erythræarum compositio nondum accuratiori subjecta sit examini, nominasse tantum heic sufficiat, hanc procul dubio ad Gentianarum proxime accedere, quibuscum tam externæ harum plantarum formæ, quam vires medicæ, prope congruunt. Pauca tantum rei forsan aliquantulum lucis adlatura suggeremus. Aqua, etiam frigida, ex herba Erythrææ contusa extrahit principium amarum. Ex hac solutione ope acetatis plumbici flocci præcipantur, ferri solutionibus color fuscus in olivaceum mutatur. Spiritus vini extrahit pariter, et fortius etiam, principium amarum, tinctura aurea amarissima, nulla dulcedine admixta. *)

III. SECTIO MEDICA.

Medicamenta, quæ principium amarum prævalens habent, amaro gaudent sapore, cujus causa amarorum nomen olim sortita sunt. Sed peculiaris minime est hic sapor, neque ab aliis substantiis alienus. Venena etenim plura, præsertim quæ azotico et acido hydro-cyanico scatent, amara sunt. Est autem ut plurimum carbo hemioxydatus principii extractivi, qui saporem eum producit. **)

De effectu, quem remedia amara generatim ostendunt, multum dissident eruditorum sententiæ. Quidam arbitrantur, hæc localem tantum ac quidem firmantem in ventriculum exserere vim: alii contendunt, amara ista, digestione et assimi-

---

*) *Sprengel,* Instit. Med. T. V. pag. 208.

**) *Spreng.* Instit. Med. T. V. p. 264.

latione in totum corpus diffundi, ideoque firmantia et nutrientia usum suam præbere.

Negari quidem nequit, remedia amara tum per se tum per firmatam digestionem in alia organa et in totum agere corpus; siquidem et sapor amarus in carne, lacte aliisque humoribus pecoris sentitur quod amaras plantas voraverit, et si forte pigmento amaro nuptum est, id etiam transire in humores excretum observatur. Fixum autem sine dubio et localem stimulum præbent remidia amara, quo tum ventriculi vires firmantur, tum organa vicina, secretioni dicata, ad majorem sollicitantur activitatem. Hinc manifesta est stomachica virtus, eaque quæ bilem corrigere potest. Motus musculorum quoque, firmato stomacho, firmatur, cohærentia increscit cum robore, ipseque calor animalis augetur.

Ea autem commoda quantopere noxia esse possint, facile perspicitur. Quod si enim digestionis labes a sordibus potius profecta est quam a debilitate, detrimenta ex amarorum usu nasci, necesse est. Neque insons est eorumdem remediorum continuatus usus in hominibus teneris et irritabilitate insigni gaudentibus, quippe quorum vasa sanguifera, nimis irritata, impetum versus organa nobilia facilius inferunt; unde apoplexia, astma, hydropes etc.

De vi et usu Erythrææ Centaurii.

Herba Florida in officina recipitur. Amaritudine insignis est, admixta tamen acrimonia, quam nec siccatione, nec decoctione penitus amittit. Flores tamen plane insipidi.

Incitat primarum viarum secretiones et motum peristalticum, resorptionem et sanguinis per venam portarum motum

impellens, digestionem assimilationem, et totam inde vegetationem ad certum gradum extollens, eoque leniter roborans. Conducit igitur in digestionis inertia cum acido, aut muco abundante, aut alvi segnitie, in passivis sanguinis ad venam portarum congestionibus, in lienis et hepatis tumoribus, in retenta bilis secretione, in febri intermittente, in cachexiis universalibus, iis præprimis, quæ ex vitiis abdominalibus, antea dictis, suam repetunt originem, ictero, hypochondria, hydrope, chlorosi etc.

Præscribitur herbæ siccatæ pulvis a scrupulo semis ad integrum, pro dosi; magis vero in usu est infusum, ex semiuncia herbæ, cum aqua aut vino paratum.

Præparatum. Extractum aquosum, ex decocto herbæ, ad drachmam unam de die, in mixtura aut pilulis *)

Cum igitur Erythræis nostris, quæ sine dubio eadem fere pollent efficacia, amarum maximi momenti insit, prætereaque in Pharmacopoliis plura domestica venalia prostant remedia amara, quæ tantam, quantam Quassia et Columbo exserunt vim, videtur nobis Celeb. *Jahn* **) jure meritoque contendisse, his tam caris exoticis remediis esse abstinendum ac valedicendum.

---

*) *Hartm.* Pharmacolog. Dyn. Vol. I. p. 388.

**) . . . . dessen wir uns aber, wenn wir philosophische und patriotische Ärzte seyn wollten, statt der theuren und ausländischen Quassia und Columbo bedienen sollten. *Jahn* prakt. Mat. med. Th. II. p. 268.

(16)

De BARDANA

DISSERTATIO PHARMACOLOGICA

QUAM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA

MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR. BEROL. ET FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELOD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS. TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

PRO GRADU MEDICO

P. P.

AUCTOR

CAROLUS P. U. NORDSTEDT

MEDIC. LICENT. AD INSTIT. MED. CHIRURG. CAROL. PENS. Smolandus.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XV JUNII MDCCCXXVI.

H. S.

UPSALIÆ,
EXCUDEBANT PALMBLAD & C.

Simplicium medicamentorum, et facultatum, quæ in eis inſunt, cognitio ita neceſsaria eſt, ut ſine ea nemo rite medicari queat.

Oribasius.

Neminem, niſi in Medicina hoſpitem ac peregrinum, fugere poteſt, quanta ævo noſtro cognita ſit medicaminum copia. Et ſimul cuique, progresſibus Artis Machaoniæ attento, numerum remediorum, labente Theoria Incitationis, rurſus eſse augendum, facile patet. At hic tamen fons non fuit unicus, ex quo tam multa profluxerunt pharmaca. Chemia quoque, tempore inprimis, ex quo in partibus corporum organicorum conſtituentibus melius accomodatiusque ſecernendis verſare coepit, ad hanc amplificationem inſigniter contulit. Uſu enim atque experientia recentioris ævi eſt probatum, principia, hujus artis ope e regno præſertim vegetabili deſumta, vel minima doſi remedia eſse efficacisſima.

In hac vero multitudine medicaminum, quibus Pharmacologia temporibus noſtris fuit locupletata, et inter quæ in Praxin medicam varia denuo introducta deprehenduntur, multas tamen ob cauſſas Pharmaca, quæ nobis ipſa præbet Patria, inſignem ſibi ſemper vindicabunt locum. Hac re com-

moti, hiſtoriam, vires ac uſum Medicaminis indigeni, quod ad forum medicum a longo retro tempore pertinuiſſe reperitur, breviter heic exponere conſtituimus.

Sectio Phytographica.

Nomine pharmaceutico *Bardanæ* ſeu *Lappæ Majoris* 1) deſignatur planta, quæ a temporibus jam inde remotisſimis, ut ſupra dictum eſt, cognita atque in numerum medicaminum fuerit recepta. Fuere etiam, qui THEOPHRASTUM ERESIUM, verum Rei Herbariæ parentem, jam mentionem hujus ſtirpis feciſſe judicaverint 2); at vero DIOSCORIDEM

1) Nomen habet a Græca voce βαρδὺς i. e. *hebes*, quod folia hujus ſtirpis ſint hebetia atque mollia. Et quoniam capitula ſua veſtimentis adhærescant, vocatur etiam *Lappa* a λαμβανω, *capio*; huic tamen denominationi epitheton *Major* plerumque additur, ne cum *Xanthio Strumario L.*, quod in Officinis pharmaceuticis *Lappæ Minoris* nomine olim fuit adſervatum, planta noſtra confunderetur. Noſtrates plantam vulgo dicunt *Karborrar* vel *Borrar*; Norvegi *Klaegg* vel *Burre*; Dani *Stor Skreppe*; Germani *Klette*; Belgi *Klisſen*; Galli *Bardane* vel *Glouteron*; Angli *Burdock*; Itali *Lappola maggiore*; Hispani *Bardana Pargamacera*.

2) Hac de re conferenda: SPRENGEL, Hiſtoria Rei Herbariæ. Amſt. 1807. Tom I:mus pagg. 75. et 101. RETZII Flora Virgiliana. Lund 1809 pag. 62.

omnium primum commemoraſſe eam nomine τȣ ἀϱκειον 3) a quo *Arctium*, Genericum ejus nomen, haud dubie derivatur, nobis eſt exploratius. Species inter ad hoc pertinentes Genus antiquitus unica tantum fuit cognita, quæ in ſcriptis veterum auctorum variis ſubnominibus, *Bardana* 4) ſcilicet, *Perſonata* 5) et *Lappa* 6) occurrit. Dum vero illustris a LINNÉ novam formam dedit Botanicæ, huic ſpeciei nomen impoſuit *Arctii Lappæ;* at conjunxit tamen eidem aliam ſpeciem, quæ a NICOLAO MYREPSICO jam olim memorata 7), hodie ſub nomine *Arctii Bardanæ* 8) venit. Hanc ſpeciem, ſolummodo varietatem Prioris esſe, exiſtimat illuſtris ille Vir, Capitulorum namque pubescentiam, Anthodium involventem, a ſolo loco plantæ apto dependere asſerit. Speciebus jam allatis etiam adnumerandum eſt *Arctium majus,* quod a Celeberrimo SCHKUHR ita fuit nuncupatum.

---

3) DIOSCORIDIS de Medica materia. Libr. VI. I. RUELLIO interprete. Lugdun. 1543. Lib. IV. Cap. 92.

4) Apud DODONÆUS.

5) Apud MATTIOLI, CAMERARIUS et I. BAUHIN.

6) Apud C. BAUHIN. hanc generis denominationem plures poſtea cooptaverunt Botanici, quos inter nominasſe ſufficiat. TOURNEFORT, JUSSIEU, GÆRTNER, DE CANDOLLE A. Wallroth.

7) SPRENGELS Geſchichte der Botanik. Altenb. und Leipz. 1817. I:r Theil pag. 194.

8) Nomen hocce impoſuit plantæ celeberr. WILDENOW.

Omnes vero ſpecies enumeratas viribus ſuis nullo modo inter ſe discrepare, ideoque uſui eidem medico inſervire poſſe, nobis eſt veriſimile. De hac igitur Arctiorum triga uberius nunc agere noſtrum ſit.

Quod ad Claſſem pertinet Arctium in Syſtemate Sexuali ad *Syngeneſiam* refertur, et ob floſculos omnes hermaphroditos, ad *Polygamiæ Aequalis* Ordinem. In Syſtemate autem Naturali, quod expoſuit illustris à Linné, Arctium *Capitatis Compoſitarum* adnumeratur; retulerunt vero Genus Celeberr. Jussieu et Richard, ille ſcilicet ad *Cynarocephalas*, hic ad *Carduaceas Synantherarum*.

CHARACTER GENERIS NATURALIS.

Anthodium (Calyx communis. L.) demum decidens, globoſum, imbricatum: *Squamis* linearibus, in spinas cartilagineas, apice inflexo hamatas, deſinentibus.

Corolla communis uniformis: Corollulis hermaphroditis, æqualibus.

Corollula ſupera, monopetala, tubuloſa: *Tubo* tenui, longisſimo: *Limbo* ovato, quinquefido: *Laciniis* linearibus, æqualibus.

Stamina quinque: *Filamentis* capillaribus, brevisſimis: *Anthe-*

ris in tubum cylindraceum, longitudine corollulæ, quinquedentatum connatis.

Piſtillum unicum: *Germine* oblongo, apice villoſo: *Stylo* filiformi, ſtaminibus longiore: *Stigmate* bifido, reflexo.

Receptaculum paleaceum, planum: *Paleis* ſetaceis longitudine Anthodii.

Semina nuda, ſolitaria, infera, oblonga, ſurſum latiora, rhombeo-compreſſa.

Pappus dimidio ſemine brevior, perſiſtens: radiis numeroſis, paleaceis, denticulatis, rigidis, duplici vel triplci ſerie vertici ſeminis adnatis.

Testa ſeminis coriacea, dura, craſſa.

Embryo ſemini conformis albicans.

CHARACTER GENERIS ESSENTIALIS.

Anthodium globoſum, imbricatum: ſquamis linearibus, in ſpinas inflexo-hamatas deſinentibus.

Receptaculum ſetoſo-paleaceum.

Pappus ſetoſus, brevis, inæqualis.

DESCRIPTIONES SPECIERUM.

Arctium Lappa: ſloribus ſubcorymboſis, aggregatis; ſquamis calycinis glabriuſculis, floſculos æquantibus.

A. Lappa Linné Spec. Plant. Tom. II. pag. 1143 — Ejusd. flor. Svec. Ed. II. pag. 277 — Willdenow Spec. Plant. Tom. III. pag. 1631. — Wahlenberg flor. Upſal. pag. 264. — Ejusd. flor. Svec. Tom. II. pag. 498. — Liljeblad Svensk flora Edit. III. pag. 450. — Hartman Skandin. Flora, pag. 304.

A. Lappa β minus Persoon Synopſ. Plant. P. II. pag. 383.

A. minus Schkuhr Botan. Handbuch, Th. III. p.

Lappa minor De Candolle flor. Franc. pag. 3010. — Wallroth Schedul. Critic. Tom. I. Pag. 450.

Habitat fere in omnibus Europæ regionibus præſertim ad vias ac ſemitas haud infrequens. Habitat præterea et in Inſulis Japonicis, ubi ſtirpem legit Celeberrimus Præses noſter 9), et in Inſula Madeira ſecundum Celeberrimum Brown 10). In Americam Septentrionalem antea introducta, etiam ibidem ſua ſponte provenit hadie 11).

Radix biennis, ſubfuſiformis, craſſa, ſæpe pedalis, fibrillis filiformibus inſtructa. Epidermis umbrina vel fusco-nigri

---

9) Thunberg Flora Japonica, Lips. 1784 p. 304.

10) von Buch Phyſicaliſche Beſchreibung des Canariſchen Inſeln, Berl. 1825. pag. 194.

11) Nuttall Genera and Catalogue of North. American plants, Philadelph. 1818 Voll. II. pag. 128.

cans. Parenchyma album: medulla orbiculata, ſpongioſa, in annoſioribus tamen deficiente. *Caulis* erectus, terius-culus, ſtriato-ſulcatus, ſubpubeſcens, ramoſus, divergens. Rami alterni, axillares. *Folia* alterna, petiolata, cordata, denticulata, ſupra obſcuro viridia, ſubtus cano-pubescentia, radicalia Pedalia vel ultra. *Flores* ſubcorymboſi, aggregati, in pedunculum ſubfoliatum diſpoſiti. *Anthodium* glabriusculum: Squamis calycinis infimis minoribus, exterioribus rectis, interiores concolores æquantibus. *Floſculi* rubicundi. Datur *Varietas* floſculis albis.

Arctium majus: floribus paniculato-racemoſis, ſolitariis; ſquamis calycinis glaberrimis, limbum floſculorum ſuperantibus.

A. majus Schkuhr Botan. Handbuch, Th. III. tab. 227. — Schlechtendal flor. Berolin. P. I. pag. 417. — Fries Novit. flora Svec. P. VII. pag. 119.

Lappa major De Candolle Flor. Franc. p. 3011.

Lappa officinalis Wallroth Schedul. Critic. Tom. I. pag. 449.

Habitat paſſim in nemoribus ſylvisque; ad pagos vero campestres Scaniæ frequentior.

Habitus plantæ ut in Arctio Lappa; ceterum vero ab hac ſpecie longe diverſum: Caule altiori, ſæpe quadripedali, erectiori, *Foliis* ſubtus glabriusculis, etiam magis cordatis; Floribus duplo fere majoribus, paniculato-racemo-

ſis, ſolitariis, in pedunculum (ſæpius) aphyllum diſpoſitis; *Anthodio* glaberrimo; *Squamis Calycinis* elongatis infimis in diſcum carnoſum coalitis, exterioribus ſquarroſis, æqualibus, interiores limbumque floſculorum ſuperantibus.

Arctium Bardana: floribus ſub faſtigiatis; ſquamis calycinis arachnoideo lanatis limbo floſculorum brevioribus.

A. Lappa β Linne Spec. plant. Tom II. p. 1143 — Ejusd. Flor. Svec. Ed. II. pag. 278. Wahlenberg Flor. Svec. Tom. II. p. 499. — *Svenſk Botanik* tab. 63. — Flora Dan. tab. 642. Woodvill Med. Bot. tab. 15.

A. Bardana Willdenow Spec. Plant. Tom. III. pag. 1632. — Wahlenberg Flor. Upſal. pag. 265. — Liljeblad Svensk Flora, Ed. III. p. 450. — Hartman Skandin. Flora p. 304.

Arctium tomentoſum Schkuhr Botan. Handbuch, Th. III. p. — Persoon Synopſ. Plant. P. II. p. 383.

Lappa tomentoſa De Candolle Flor. Franc. p. 301. — Wallroth Schedul. Critic. Tom. I. p. 450.

Habitat præcipue in hortis ruderatisque frequens.

Præcedentibus etiam affine convenit enim habitu, at differt: *Caule* humiliore, ſæpe bipedali; *Foliis* plerumque integerrimis; Floribus in umbellam diſpoſitis; Anthodio arachnoi-

deo lanato; *Squamis* calycinis disco floſculorum breviori-bus, magis herbaceis, infimis baſi diſtinctis, exterioribus rectis, interiores apice coloratas ſuperantibus. Floſculis etiam magis ſerotinis, ſaturatius violaceis.

SECTIO PHARMACEUTICA

Exploratum omnino videtur, ſpecies ſupra memoratas in Pharmacopoliis communi nomine *Bardanæ* deſignari. Interea non niſi radix ibi adſervatur, ſeminibus et foliis jam dudum excluſis, quod illa ex omni probabilitate eandem in organismum ac radix exſerunt vim, hæc vero recentia ſolum uſui ſunt.

Radices, quæ effodi debent vel verno tempore antequam caulis progerminaverit, vel autumnali, ubi folia marcescunt, qua occaſione cavatæ, ſpongioſæ et vermiculoſæ omni cura ſejungantur necesſe eſt, in noſtris Officinis in taleolas longitudinales colore ſordido ſcisſæ exſtant. Ita præparatæ omni fere odore carentes ſapore tamen ſubdulci, austero et amaricanti gaudent. Quo illi, qui ſpectatur, uſui inſerviat radix requiritur etiam ut dura ſit et fragilis maſticataque in ore emolliatur. Vis efficax *Bardanæ* cortici imprimis radicis tribuitur ſed Analyſis ejus chemica, quatenus nobis innotuit,

adhuc deſideratur; illam enim, quam inſtituit GEOFFROY 1) longe aliter ac nunc inſtituuntur Analyſes factam esſe merito putamus. Memorare tamen juvat ſuccum hujus radicis chartam cæruleam ſubrubro colore inficere, unde eum acidum quoddam liberum continere liquet.

SECTIO THERAPEUTICA

Non radici ſolum ſed et foliis, cauli atque floribus prædicatur vis reſolvens et attenuans, diaphoretica et diuretica; efficacia etiam ſedans illis tribuitur, quippe quæ dolores ſubmovere valeant.

Partes diverſæ diverſo modo præparantur et adhibentur. *Radix*: Succus recens expresſus, Extractum vel Decoctum. *Folia* et *Caulis:* Jam ſuccus expresſus; jam cum lacte vel cum urina cocta, furfuribus conſperſa, ad formam cataplasmatis. *Semina* cum Amygdalis forma emulſionis; cum Saccharo in pulvere et cum Vino albo ad infuſum.

Semina ſed imprimis radix Bardanæ in morbis, quos infra enumerare mens eſt, magno cum emolumento adhibita ſunt.

1:o In FEBRIBUS: In iis ſcilicet, quæ ex debilitate proficiſcuntur qualis FEBRIS INTERMITTENS QUARTANA, TYPHUS et VARIOLÆ PUTRIDÆ.

---

1) GEOFFROY Tractatus de Mat. Medica Paris 1741. Tom III. p. 155. et ſeqq.

2:o In PHLEGMASIIS: praeſertim PLEURITIDE, ubi ceſſaverit ſtatus inflammatorius, quo impediatur ne morbus ad ſupurationem et Phthiſin transeat. 2) Laudatur etiam contra PHTHISIN PULMONALEM manifeſtam 3).

3:o In ARTHRITIDE et RHEUMATISMO 4) tam acuto quam chronico et in omnibus ſtadiis maxime valet ad reſtituendas ſyſtematis cutanei functiones, quoniam urinam et ſudorem ſine ulla vi ſtimulanti promovet, illo tantum discrimine quod in morbo acuto ſumitur decoctum frigidum et tenuius, cui etiam tunc addere licet Nitras Kal. Depur., in chronico vero concentratum et calidius adhiberi debet.

4:o Contra BLENNORRHOEAM VESICALEM l. HÆMORRHOIDES MUCOSAS VESICÆ ſeminibus utpote diuretico violentisſimo majorem quam radici vim tribuerunt.

5:o In MORBIS SCROPHULOSIS: Si infantes a 2:do ad 4:tum annum cum languore et pigritia contabeſcunt et doloribus alvi jam obstructione jam diarrhoea laborant, brevi, ſi habitum manifeſtant ſcrophuloſum, Celeberrimus JAHN 5)

---

2) CÆSALPINUS radicem esſe utilem contra ſputam cruentam atque expectorationem purulentam asſerit.

3) RICHTER A. G. Specielle Therapie 4:ter Theil p. 703.

4) SPRENGEL C. Inſtitutiones medicæ Tom. V. p. 202. RICHTER 10:ter Theil p. 344.

5) JAHN F. Prakt. Mat. Med. 1:r Band 4.ter Aufl. p. 442.

decoctum radicis longe efficacisſimum esſe invenit; ſed ſi morbus ſcrophuloſus manifeſte ſe aperuit alia adduntur efficaciora remedia v. gr. Vinum Antimonii, Murias Baryticum, Stipites Dulcamaræ 6).

6:o In Scorbuto: Herba recens et radix magna cum utilitate ſine ulla præparatione adhibitæ ſunt. Succo expresſo haud inepte hic utimur.

7:o In Syphilitide: Priusquam veram Syphilitidem a morbis ſic dictis venereis rite ſecernere intellexerant, radix Bardanæ jam laudata, jam nullius momenti exiſtimata fuit. Jam vero morbis hisce disſimilibus justo discrimine ſejunctis perfacili admodum negotio radicis sæpius memoratæ in morbis Syphiliticis efficacia perſpici poteſt. In morbis vere Syphiliticis Hydrargyroſin adjuvat et commodo adminiculo eſt ut in cutem Hydrargyrus dirigatur, iis vero, qui Syphilitidis tantum ſpeciem præ se ferunt, radicem Bardanæ cum Diaeta parca ſufficere arbitror.

8:o Contra Exanthemata chronica 7), qualia Tineam capitis 8), Psoram, Herpetem etc. Infuſum, Decoctum vel Extractum radicis ſolum ſufficit, præſertim cum his morbis ſeſe adjunxere ulcera phagedænica et ſerpentia, aut illis ſcro-

6) Sprengel l. c.
7) Richter A. G. Specielle Therapie Tom. VI. pagg. 96, 105.
8) Richter l. c. pag. 331.

phuloſi et morbi venerei ſe complicuere. Succus expresſus cum Oleo ad unguentum, externe adplicatum, 9) fuit adhibitus.

9:o Cachexiæ calculosæ: Cum Podagra tum Urolithiasis quin etiam Nephritis. Semina præcipue, forma emulſionis, in hisce morbis uſum præbent diureticum et expulſionem calculorum 10) promovent.

Hujus herbae non niſi folia recentia ad uſum externum adhibentur, ulcera mundandi et in combusturas imponendi gratia, tum lacte ad formam cataplasmatis cocta, ad demulcendos dolores Arthriticos tam fixos quam vagos, quorum tumores etiam disſipant. Sanguinem etiam extravaſatum ſub cutem ſeu ecchymoſin disſolvit et discutit. Folia recentia optime ad inflammationes ſpurias et indurationes adplicantur.

---

9) Percy: Memoire ſur l'uſage chir. des feuilles et du ſuc de la grande Bardane Paris. 1788.

10) Demachy von den Steinauflöſenden kräften der Klettenwurzel.

(17)

De ARBUTO UVA URSI

DISSERTATIO BOTANICO-MEDICA

QUAM

VENIA EXP. FAC. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR. BEROL. ET FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELOD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS. TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

PRO GRADU MEDICO

PUBLICÆ CENSURÆ OFFERT

AUCTOR

CHR. SÖDERBERG

Wermel.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XXIX NOV. MDCCCXXVI.

H. A. & P. M. S.

UPSALIÆ,
EXCUDEBANT PALMBLAD & C.

VIRO AMPLISSIMO ATQUE EXPERIENTISSIMO

ERICO HÖGBERG

ARTIS MACHAONIÆ CULTORI GRANDÆVO

ET INDEFESSO

dedicatum

voluit, debuit

AUCTOR.

ÅT

DE

HULDASTE FÖRÅLDRAR

SÅSOM ETT RINGA PROF

AF

SONLIG KÅRLEK OCH TACKSAMHET.

DE ARBUTO UVA URSI.

Quamquam plurima memorabilia de hac planta priori ſeculo conſcripta circiter ſexaginta abhinc annos a Cel. *Joh. Andr. Murray* a) egregie collecta ſunt, tamen notitia illorum temporum, præſertim chemica cum enucleatiori noſtri ævi doctrina minus congruit. Et quum poſtea plurium recentiorum Medicorum cum Uva urſi in multis morbis felici experientiæ, curatæ Hydropis caſum mihi addere contigerit, non potui non, quin animum ad accuratiorem rei impetrandam notitiam accenderem, et ubique ſparſa lumina colligerem. Quibus in unum collectis, lucis, quantum potero, afferam, et primum Phytographicum deinde Chemicum nec non Medicum plantæ Characterem explicare, conabor.

Sectio I. PHYTOGRAPHIA.

Jam inde ab antiquis temporibus cognita hæcce fuit planta, crediturque *Diocorides* illam ſub ἰδαίας ῥίζης deſcripſiſſe. Apud *Galenum* b) autem vocatur ἄρκȣ ϛαφυλὴ; planta enim, quam Hæmoptoicis commendat ſecundum illum "in Ponto creſcit, humilis et fruticoſa eſt, folio memæcyli c) fructum ferens rubrum et rotundum, guſtu auſterum." Poſtea apud plurimos Botanicos variis nominibus occurrit, donec nomen *Arbutus Uva urſi* Linnei tempore vulgo obtinuit. Satis igitur cognita eſt illius deſcriptio et ſynonymia botanica; quare brevem ſolummodo Characterem indicare opus eſt. In *Decandria* et *Di-*

a) Comment. de Arb. Uva urſi Gott. 1765. item Appar. Medicam. Vol. II.

b) de Compoſ. pharm. ſec. loc. L. 7. c. 4. p. 548.

c) *Memæcylum* ſignificat Matthiolus in Comment. in Dioſc. Lib. I.

gynia ſyſtematis ſexualis locum occupat; ſecundum vero naturale inter *Bicornes* Linn., ſeu *Ericas* Juſſ. interponitur.

Character genericus. d)

Calyx quinquepartitus, minimus, Corolla ouata, ore conſtricto, revoluto, baſi pellucida. Antheræ bicornes. Bacca ſupera, calva, quinque locularis, ſeminibus ſolitariis osſeis.

Species.

Apud nos ſolum unica occurrit, cujus nunc, prætergresſis exoticis, deſignatio ſequitur.

Arbutus Uva ursi: caulibus procumbentibus, foliis cuneiformibus, ſubtus reticulatis, integerrimis perennibus.

Arbutus Uva urſi apud plurimos auctores. Fig. *Lin. Fl. Lapp.* t. 6. f. 3. junior planta. *Girardi de Uva urſi nov. anim.* t. 2. *Sandif, Theſ. Diſſ.* t. 8. *Fl. Dan.* t. 33. *Schmidt arb.* t. 138. *Su. Bot.* t. 85.
Suecis: *Mjölon*, *Mjölonris* ob baccas ſiccas, farinaceas.

Habitat in collibus campisque apricis, ſaxoſis vel arenoſis, ſylvaticis, ſterilisſimis totius Europæ, præſertim ſeptentrionalis copioſe. Per totam Sueciam frequenter usque ad Lapponiam occurrit; in America etiam boreali ex. gr. Canada et ad fretum Hudſonis.

Deſcriptio: cum folia ſola in Officinis verſantur, horum forſan ſufficiat attulisſe notas.

Folia plurima, perennantia, ramea, ſimplicia, fere pollicaria, alternantia, adſcendentia, margine plerumque cauli aduerſa, breviter petiolata, obovato-cuneiformia, coriacea, utrinque glabra. Pagina ſuperior venis impresſis notata, læte virens;

d) ſecundum Cel. *Wahlenberg* in Flora Suecica P. I. Upſ. 1824.

inferior fuſco-reticulata, pallidior. Margo integerrimus, ſubrevolutus, in junioribus evidenter ciliatus. Apex aliquantulum reflexus, in junioribus acutior, in adultioribus obtuſior.

Tempus colligendi optimum ante floreſcentiam, quæ in noſtris regionibus in menſem Majum et Junium incidit. Folia ſolum viridia & integra colligenda atque leni calore ſiccanda ſunt.

Propter intimam ſuam cum *Vaccinio Vitis idæa* affinitatem, facile cum eodem commutari poteſt, idque eo magis, dum eodem gaudet domicilio. Neque parvi habetur eos diſcernere, *Vitis idæa* multo minores posſidente vires medicas.

Folia hujus latiora, obouata, ſubtus punctis crebris notata, ſunt. Caules non procumbunt, ſed oblique asſurgunt, inferne inſuper paucioribus, tum ramis, tum foliis inſtructi. Sed ut melius appareat harum plantarum diſcrepatio, comparando conſcribam characteres.

Uva urſi.	*Vitis idæa.*
Fol. verſus baſin anguſtiora, ſubtus lævia.	*Fol.* ad baſin latiora, ſubtus punctata.
Caul. procumbens.	*Caul.* oblique aſcendens.
Coroll. ouata, infera, 10 continens ſtamina.	*Cor.* ſupera, campanulata, ſtaminibus 8.
Bacca ſicca, farinacea, inſipida, quinque locularis, ſeminibus quinque majoribus.	*Bacca* ſuccoſa, grate acidula, quadrilocularis, polyſperma, ſeminibus minutis.

Sectio II. Pharmacognosia.

Sapor foliorum adſtringens, poſtea haud ingrate amarus, denique dulceſcens, ſalivam advocans. Odore carent, niſi pulverata, dum dulcedinem iſtam, quam ſuccus Glycyrrhizæ vel recens fœnum gramineum exſpirat, quodammodo æmulantur. Color pulveris foliis integris pallidior.

Stipites et præſertim Cortex adſtringentiori, ſed minus amaro gaudent ſapore, et ob multam ſuam fibram inefficaciores, meritoque ex officinis excluſi, ſunt.

Analyſin chemicam, quantum ego cognovi, nemo poſt *Murray* inſtituit, cujus tempore eandem plantam etiam chemice ſcrutabantur *Gerhardus*, *Quer*, *Modelius* et *Girardus*. Argumentum tamen eorum, noſtrorum temporum doctrinæ minus aptum, pauca præter Tannini præſentiam docet, quo ferrum atro colore præcipitatur.

Cel. *Murray* e) tamen, qui ſubſtantiam accuratius inquirebat, etiam reſinam viridem, parum amaram, gummi fuſcum, intenſe amarum, criſtalla cubica, forſan acidi gallici, et ſal incombuſtibile, invenit. Quod propria mea experimenta, cum foliis recentibus inſtituta, confirmarunt, comparationis cauſa afferre, mihi in animo eſt.

Succus turbidus per aquam e foliis contuſis extractus, atque ebullitus, fæculas depoſuit virides, quæ ſeparatim ſiccabantur.

Succus dein defæcatus limpidus, colore dilute luteo-brunneo, ſapore adſtringenti amaro, cum ſolutione gelatinæ animalis mixtus copioſiſſimum albo colore præcipitavit Tanninum. Quo vero excolato, in reſtante ſolutione Murias ferricum colore aterrimo, nullo tamen præcipitato, multum indicavit Acidum gallicum quod in his foliis, majore quantitate, quam in aliis plerisque plantis, occurrere videtur. Eſtque ideo Uva urſi vegetabile, quod inter noſtratia proprietatibus gallarum turcicarum proxime accedit, ne quidem domeſticis gallis exceptis.

Solutio tannini nullum præcipitavit Extractivum amarum; contra vera ſpiritus vini nubeculas gummoſas depoſuit, quæ ſeorſim evaporatæ et ſiccatæ gummi, haud exile, dilute brunneum ſapore amariſſimo, dedere. Luculenter igitur apparet, Amarum

---

e) Comment. de Arb. U. urſ.

Uvæ urſi principium non extractiva ſed gummoſa indole gaudere: præcipitatur nempe alcohole, non tannino, et tranſparens eſt, et optimo ſane jure amarum gummoſum apelletur,

Ex fœculis iſtis viridibus ſpiritus vini tum frigidus, tum calidus, ceram extrahebat viridem, pulcherrimo ſaturato colore ſpiritum tingentem, inſipidam atque inodoram, maſticandi mollem. In carbonem accenſum poſita intumuit, fere incenſi ceræ flavæ odorem ſpargens. Reſiduæ etiam foliorum partes eandem, ſpirituoſa extractione et cum aqua præcipitatione adeptam ceram, reliquerunt.

Quum ad quantitatem partium conſtituentium explorandam nunquam animum attendebam, niſi conjiciendo, eam determinare impoſſibile eſt, videtur tamen

Tanninum efficere partes circiter			65.
Acidum gallarum	—	—	10.
Amarum gummoſum.	—	—	15.
Cera et Fæculæ	—	—	10.

quod tamen pro certo non habeatur.

Efficaciam Uvæ urſi medicam a principio ſcytodephico plurimi derivavere, neque negare decet, quin valde efficax principium ſit: credimus tamen, vim ejus inſigniorem, ſeu ſpecificam illam in organis urini-feris, præcipue acido gallico deberi.

Noſcit enim unusquisque, quam ſingularem acida vegetabilia in organis urinariis prodant vim; intima ſcilicet ſua cohærentia decompoſitioni fortius reſiſtunt, ita ut integra per ſanguinem ad renes et veſicam provehant, ubi tunc efficaciam ſuam evolvunt. Eadem etiam cum acido gallico probabiliter eſt ratio, ideoque etiam clara Uvæ urſi foliorum in his corporis partibus tonica et adſtringens vis. Cum vero experientia docuit, noſtram plantam plurimis aliis quantitate acidi gallarum præſtare, om-

nibus facile apparet, quantum in morbis organorum uropoëticorum reliquis adſtringentiis anteferri debeat. Principio ſuo amaro ſtomachica, principio ſtyptico univerſum corpus, atque acido gallico vias urinarias præſertim, roborans, fit.

Nulla *Arbuti Uvæ urſi* præparata in Pharmacopoliis noſtris occurrunt, propinatur nempe optime et frequentisſime *Pulvis*, in doſi a granis decem usque ad drachmam ſemis vel integram aliquoties de die. Sed quoniam apud multos Nauſeam ciet, corrigentiis quibusdam aromaticis conjungi haud iniquum eſt, vel etiam datur *Infuſum* vel *Decoctum*, quæ ambo, præſertim hoc, efficaces partes bene extrahunt, atque nuperrime dicto incommodo carent.

Infuſum paratur a drachmis duabus foliorum cum libra una aquæ ferventis. Ad *Decoctum* ſumuntur etiam drachmæ duæ foliorum atque una aquæ libra, quæ coquuntur ad remanentiam libræ dimidiæ. Doſis utrorumque horum præparatorum ſolita, eſt uncia dimidia aliquoties per diem.

Infuſum ſpirituoſum ſeu *Tinctura* inutilis, partes enim efficaces foliorum ſpiritu non bene ſolvuntur.

Sectio III. Therapia.

Multiplex usque ad noſtrum tempus Uvæ urſi uſus fuit. Nempe a *Galeno* jamjam contra *Hæmoptyſin* commendata, poſtea a Medicis Monspesſulanis contra *Calculum* propinabatur, unde laudem nimiam lithontripticam obtinuit. Ita laudatur pulvis a Cel *Sauvages* f) atque præſertim a Cel. *de Haen*, g) qui, multis ſuis in calculo felicibus inſtitutis experimentis, maximam illis celebritatem tribuit.

---

f) Noſol. Method. T. II.
g) Rat. Medendi T. II.

Lithontripticam vero ejus vim nullam eſſe, jamjam eodem tempore oſtendit Cel. *Murray*, h) atque poſt illum plurimi illuſtres Medici idem affirmaverunt, quod tamen non permittit, omnem ei abnegare efficaciam, quod etiam multi præſertim Angli fecere.

Si enim planta calculos ſolvere non valet, tamen inter noſtri ævi medicos conſtat judicium, eam in genere adſtringendo corpus roborare, amaritie ventriculum adjuvare, et ſine dubio multa facere ad talem corporis conſtitutionem efficiendam, ſub qua ſana et ad concrementa calculoſa condenda minus proclivis urina generetur.

Inter omnia vero adſtringentia, ſine dubio nullum majori, quam folia Uvæ urſi, vi ad Diureſin augendam pollent, diuretica autem mitiora, ne ſcilicet partes irritatione calculorum affectæ nimis irritentur toto die, non quidem ad calculos ſolvendos, ſed ad illos auferendos et lotio expellendos, adhibentur. Merito igitur in morbo calculoſo laudem tribuunt hiſce foliis auctores, abigunt enim irritamentum, immodicam compeſcunt ſenſibilitatem, ſabulum præſens expellunt, formationem novi prohibent, dum ſcilicet meliorem urinam producant, ſtatum vero morboſum renis vel veſicæ, profluvium ejus mucoſum, quod ſecundum *W. Auſtin* i) formationem efficiet calculorum, atque exulcerationem, corpus roborando corrigunt.

Sed non ſolum in hiſce Syſtematis uropoëtici, ſed etiam multis Syſtematis genitalis morbis folia valent, vel quo in genere tonica et adſtringentia utilitatem afferant; quamobrem morbos, in quibus uſurpati et uſurpandi ſunt, nunc enummerare reſtat.

Calculus tum *renalis* tum *veſicalis*. In hujuſcemodi caſibus inprimis celebrata ſunt idque jam a veteris annis. Ut

---

h) Loco ſupra citato.

i) Huf. Journ. T. XXX. III. p. 76. vel etiam in ipſius auctoris *Treat. on the orig. and. comp. parts of the ſtone in urin. Bladd.* Lond. 1791. etiam *Abhandl. fur Prakt. Aerz.* T. XVI.

laudatores ejus, de *Haen*, *Murray* et inter recentiores *M. von Willich* k) citare ſufficiat. Illi pulverem merum dederunt, hic acido carbonico junctum. Symptomata moleſta ſemper mitigabantur, mucique excretio augebatur, ſed cesſante ejus uſu, ſemper ſolatium quoque cesſavit.

Cel. etiam Præſes mihi communicavit, quod in India orientali commorans, Uvam urſi ex Europa requiſivit, atque pluries ejus in calculis pereximiam virtutem obſervandi occaſionem invenit.

In *Nephritide* felici cum ſuccesſu plures illam adhibuere. Sic in Annalibus illis *Låkaren och Naturforſkaren* 12:*te Band.* legitur, quod ex ſedecim ægrotantibus duodecim ſanati ſunt.

In *Diabete mellito* decoctum adhibuit Cel. *Mynſter* l) ſecundum ſequentem formulam: *R. Folior. Uvæ urſi.*
Rad. Liquir. aa Unc. ſemis.
Rad. Senegæ drachm. duas.
coque cum
Aquæ libra *ad reman.* Unc. octo.
colat. adde
Spirit. ſalis dulcis dr. duas.

Dyſuriam tribus tantum doſibus pulveris curavit *Vogel*. Bonum eventum præterea experti ſunt de *Haen*, *Werlhoff* & *Murray*.

In *Enureſi* plurima alia remedia antecellit. Pulvere foliorum et aluminis morbum curavit *Günther*. m)

Item in *Paralyſi veſicæ* multam accepit laudem, etiam a Suecanis medicis.

Catharrhus veſicæ cesſavit infuſo foliorum cum camphora. *Michaëlis*. n)

---

k) Huf. Journ. T. XXI. II. p. 118. vel etiam Balding. magaz. fur ærzte T. X. II. p. 117.
l) Acta noua Societ Med. Hafn. Vol. 1.
m) Huf. Journ. T. LXI. VI. p. 27.
n) — — T. XXXIV. II. p. 29.

Mictus cruentus et *Hæmorrhoides veſicæ* pluries Uvæ urſi ſuccubuere. *De Haen, Hufeland.*

Pollutiones vi ſua eximia roborante forma pulveris ſuffrinxit. o) In *Blennorrhoea veſicæ* et *vaginæ* optimam curatoriam vim posſidere, conveniunt plures. Decoctum ad uncias quasdam de die dedit *Himly*, p) qui etiam in *Blennorrhoea pulmonum* feliciter propinavit.

Phthiſin veſicæ pulvere feliciter ſanavit *Bourne*, qui poſtea etiam in *Phthiſi pulmonali* uſus eſt. q) Inter ſedecim ægrotantes phthiſicos, quos tractavit, tres morte amiſit, novem omnino reſtituti ſunt, ceterique convaleſcere inceperunt. Animaduertendum autem eſt, quod non ſincero foliorum pulvere utebatur, ſed ſecundum hance *Feriarii* formulam, Cinchona et opio commixto.

R. *Folior. Uvæ urſi pulv. gr. decem.*
Cort. Cinch. pulv. paulo maj. doſ.
Opii pulv. gr. ſemis
m. D:r ter de die.

Nemo quidem negabit, quin Cinchona Opiumque multa huc effecerint, ſed etiam Uvam urſi plurimum adjuvasſe, veriſimile eſt.

Cel. *Mynſter* r) præterea teſtatur, ſe plurima Phthiſeos Uva urſi curatæ exempla vidisſe, attamen præſertim, quæ refert, tria, quibus nulla fere ſpes ſanationis affuit. Senega, camphoratis corticeque peruviano incasſum adhibitis, tandem primum caſum decocto juxta hanc formulam parato, curavit.

B

o) uf. Journ. T. XV. II. p. 73.
p) — — T. XXX. III. p. 24.
q) Caſ. of pulmon. conſumpt. treated. vith. Uv. urſi Lond 1806. vide Bradleys Journal. Vol. XIV. p. 461.
r) Nova Acta Reg. Societ. Med. Hafn. Vol. 1.

R. *Folior. Uvæ urſi* drachmam.
Rad. Liquir. conc. drach. duas.
coque cum
Aquæ — — libra.
ad colat. unciar. octo *adde.*
Syrupi Altheæ unc. ſemis.
M. *D:r*

Hujus decocti unciam dimidiam pro doſi propinavit et uſum per longum tempus protraxit.

Alter caſus denique partibus æqualibus *Foliorum Uvæ urſi* et *Gummi arabici*, cum juſculo ſecalino omni mane, ſanatus eſt.

Tertium exemplum forſan notabilius. Aegrotans ſummo gradu imbecillus, tusſi purulenta, febre continua ad veſperam exacerbata, viribus ita proſtratis, ut per menſes lectum tenere coactus ſit, hydrope anaſarca notabili, decubitu horizontali ob dyſpnœam intolerabili, fluctuatione aliquali abdominis, tamen uſu *foliorum Uvæ urſi* cum *pulv. rad. Liquir.* optime convaluit.

In *Hydrope.* Quantum ad notitiam meam pervenit, nunquam antea in hoc morbo, ſi excipias præcedentem caſum, qui cum hydrope complicatus fuit, adhibita eſt Uva urſi, quamquam jam Gerhardus ſ) proponit ejus uſum in Cachexiis et Hydrope; quamobrem forſan haud indignum erit afferre, quod propria mea in hac re experientia me docuerit.

Nauta circiter ſexaginta annos natus, multa maris gravamina perpesſus, gravisſimo denique Hydrope corripiebatur, ita ut me adveniente non ſolum mortem minitante Hydrothorace, ſed etiam completa Anaſarca, præſertim pedum, nec non Aſcitide, afflictus esſet. Vires proſtratæ, reſpiratio difficilis, co-

---

ſ) Die Bårentr. chem. medicin. betr.

lor labiorum cœruleus cum pluribus aliis ſymptomatibus cacheæticis, affuere. Ingens œdema extremitatum, ad quod accesſerunt urgentes et continui vomitus, quibus omnes tum cibi tum potus æque ac aquæ copia rejiciebantur. Cum vero inquiſisſem, poſt inunctionem ætherolei Therebinthinæ in pedibus Hydrothoracem perveniſſe, ſolitis remediis hunce facile ſuperari mihi videbatur; quod etiam factum eſt, quamquam crebri vomitus medicamentorum uſum valde impediebant, quorumque ob cauſam roborantem medicinam et diætam præſcribere necesſarium fuit.

Cinchonam autem non pertulit, quare infuſum foliorum Menyanthis trifol. ſummitat. Abſinthii atque baccarum Juniperi parvis ſed frequentibns doſibus adhibitum eſt. His remediis organa digeſtionis corroborabantur, ut medicamenta retinere et cibos asſumere posſet, atque valde emendaretur.

Nihilominus tamen anaſarca pergebat, Scillaque, Digitali, Mercurio dulci, Acetate Ammonico, Cremore Tartari, Aqua Sambuci, fomentis ſiccis et faſciis fruſtra uſus tandem infortuita affligebatur Iſchuria, cujus cauſam calculo inesſe ſuſpicabam. Hac emollientiis remediis ſublata, meque perſuaſo, Hydropem a laxitate renum dependere, poſtea folia Uvæ urſi cum Rad. Iridis florentinæ et Cinnamomo dedi, ſecundum ſequentem formulam.

R. *Folior. Uvæ urſi* drachmam
Rad. Irid. florent. ſcrupulum.
Cort. Cinnamomi.
vel etiam ſi potius placet,
Rad. Zingib. ſcrup-ſemis.
m. f, p. D:r in tribus doſ. per diem.

Et qui effectus inde ſecutus eſt? Immo primo et ſecundo die nullus, cum vero quarto revenirem. quod mirum, omnis aqua reſorpta, et per copioſam urinam ejecta erat, ita ut cutis

extremitatum inferiorum, poſt ſecesſum lymphæ relaxata, in rugas ſeſe contraxisſet, ſpecie fere pedum gallinaceorum. Eodem modo manuum atque abdominis oedema evanuit, ut ſenex plane convaleſceret, et plurium annorum tempore corpus ſuum tam gracile non vidisſet. — Neque, uſu Arbuti per longius tempus continuato, poſtea rediit Hydrops, quod alias timendum fuit.

Quum Hydrops non minus ſanatu difficilis, quam huc nimis frequens morbus ſit, hocce remedium mihi videtur maximam merere attentionem, non ſolum propter vim ſuam et diureticam et roborantem, ſed etiam quam maxime ut remedium domeſticum, quod undique parari poteſt, et forſan ſæpe curæ ſufficiat; præſertim ſi conjungatur *Infuſo juniperi amaro Ph. Noſoc. Milit. Holm.*, t) quo ſolo infuſo hac æſtaſte Anaſarcam curare mihi contigit.

In *Plica polonica* ad externum uſum commendat *Frank.* Decoctum nempe vel Infuſum ad plicas lavandas datur.

Præterea multam Uva urſi offert utilitatem œconomicam, quæ tamen noſtra non refert, ideoque ex hacce opella excluditur.

---

t) paratur ita R. *Baccar. junip. contuſ.* Unciam.
infunde in.
Decocti amari ferv. Libra.
colat. adde.
Spirit. frumenti unc. quatuor.
D:r *vaſculatim.*

Ipſius autem decocti amari præparatio talis eſt, qualis
R. *Menyanth. folior.* unc. octo.
Abſinthii ſummit. unc. quatuor.
Aquæ cong. quatuor.
Coque ad remanent. congior. trium.

(18)

ANVISNING
TILL
DE SVENSKA PHARMACEUTISKA VÄXTERNAS IGENKÄNNANDE.

LIBRARY NEW YORK BOTANICAL GARDEN

Första Delen

Med Medicinska Facultetens tillstånd,
under
Medicinæ och Botanices Professorn, Commendören af K. Wasa Orden och Ledamoten af de fleſta ut- och inländska lärda Sällskaper,
Doctor
C. P. THUNBERGS
inseende,

För Medicinska Gradens Erhållande

af

PEHR FREDRIK WAHLBERG
Phil. Mag., Oecon. Pract. Docens,
Östgöthe,

Till allmän granskning framställd
i Botaniska Lärosalen
d. 13 Dec. 1826.
p. v. t.

Upsala,
hos Palmblad & C., 1826.

[illegible]

Huru vigtigt det är för en lycklig utgång af Läkarens curer att de växter, som till medicinskt bruk användas, ej förvexlas med andra, hvilkas egenskaper äro motsatta eller åtminstone olikartade, inses lätteligen. Till förekommande af en sådan förvexling hafva åtskilliga arbeten *) äfven hos oss blifvit utgifna, hvilka likväl endast beskrifva de pharmaceutiska växtdelarnes utseende och egenskaper, samt deras skilnad från andra, dem de likna. Härigenom kan visserligen de på Apotheken befintliga varornas rigtighet utrönas, men insamlaren måste dock stundom se sig nödsakad, att förkasta de förråder, på hvilkas anskaffande han användt tid och möda. Säkrast är, att vid sjelfva insamlandet göra sig förvissad om äktheten af de örter man åstundar, och detta kan svårligen ske genom biträde af de arbeten, hvilka vi för det närvarande äga. Om man t. ex. känner utseendet och beskaffenheten af en viss rot, men ej af det örtstånd den upbär, blir insamlandet deraf, om icke aldeles omöjligt, åtminstone mycket

*) T. ex. "Samlade underrättelſer till urskiljande af gode och pålitlige från gamle och oduglige medicamenter af C. M. Blom, Sthm. 1802.", "Anvisning att inſamla, torka och förvara de i Sverige och Norrige vildt växande och odlade medicinske växter och våxtdelar af. I. C. W. Wendt, öfverſ. af A. F. Kniberg. Christianſtad, 1816."

försvåradt. Det är genom Botaniken man erhåller den allmänna kännedom, som här är behöflig. Men då örters insamlande för Apotheken säkerligen ej sällan verkställes af personer, hvilka sakna en erforderlig insikt i denna vetenskap, händer visserligen att de, om de än hafva en botanisk handbok att tillgå, likväl icke veta från hvilka örter de skola skilja dem de söka. En allmännare characteristik af svenska pharmaceutiska örternas hela utseende, framställd i en så populär stil, som deras noggranna bestämmande tillåter, anse vi således ej böra sakna alt intresse, så mycket mindre, som Sverige erbjuder ett icke obetydligt antal i medicinen verksamma örter, hvilka aldrig från främmande land behöfde införskrifvas. Detta oaktadt finnes, oss veterligen, ej något arbete af sådan syftning, och det är denna brist vi enligt förmåga vilje söka afhjelpa.

Då vi väl vete att en afhandling ej vinner i värde genom vidlyftighet, vilje vi endast anföra de växter, som lättare med andra kunna förvexlas, ej dem, som äfven den i Botaniken aldeles okunnige utan svårighet urskiljer. Äfvenså uptage vi blott dem, som i vår Pharmacopoe's sista uplaga vunnit inträde.

I utförandet af vårt arbete följe vi den plan att, sedan vid hvarje art utom det botaniska örtnamnet, äfven det pharmaceutiska i händel-

e det är olika, de allmännaste Svenska provin-
ialnamnen, och för att åskådligast framställa
rten, dess figur i Svensk Botanik, blifvit up-
ifne, vi lemne en, som vi hoppas, tillräcklig
rtbeskrifning. Härefter anföre vi blomnings-
den, växtens geographiska utbredning, local och
rdmån, då denna är mera characteristisk. Sedan
mnämnas de förändringar örten är underka-
ad, och slutligen dess skilnad från de arter,
ed hvilka den kan förblandas. En utförligare
eskrifning af de i medicinen begagnade växt-
elarne, isynnerhet dessas lukt, smak etc, haf-
e vi här ansett aldeles öfverflödig, då deruti
dan förut finnas goda hjelpredor. Kännetec-
en, hemtade af smärre och för det ovana ögat
indre märkbara delar, hafve vi, så ofta ske
innat, sökt undvika, äfvensom vi för fram-
illandet af vårt ämne ansett modersmålet va-
mest passande.

Efter denna lilla tekning af vårt arbetes
an öfvergå vi till sjelfva afhandlingen, hvil-
n vi hoppas åtminstone i någon grad måtte
otsvara vår upriktiga önskan, att befordra ett
tare och säkrare insamlande af de Svenska
armaceutiska örterna.

DIANDRIA

MONOGYNIA

VERONICA OFFICINALIS *Lin.*

Ehrenpris, Jordkrypa. Svensk Bot. fig. 159.

Växten mångårig, qvarterslång, hårig. Stjelken krypande med upstigande topp. Bladen omvändt-äggrunda, motsittande, sågade. Blommorna oskaftade, sittande i små ax, hvilkas skaft utgå ur bladvinklarne. Blomkronan ljust violett, sällan hvit, 4-flikig, med understa fliken smalare än de öfriga. Frön i ett 2-rummigt fröhus.

Blommar i medlet af sommaren.

Träffas allmän i torra skogar och skogsängar från Sveriges sydligaste trakter ända till Lappmarken.

Skiljes lätt från alla sina samarter genom de ur bladvinklarne utgående blomaxen med oskaftade blommor.

TRIANDRIA

DIGYNIA

TRITICUM REPENS *L.*

Gramen Pharmacop. Svec.—Qvickhvete. Qvickrot, Qveke, Hvitrot, Ilrot, Rȫte, Åxing. Sv. Bot. f. 38.

Roten mångårig, lång, krypande, af en

hönspennas tjocklek, ledfull med fina småröt- ter utgående ur lederna, glatt, hvitaktig. Strået två till tre fot högt, vid roten något kulliggan- de, för öfrigt upprätt. Axet omkring fingers- långt, sammansatt af tätt sittande, platta, äggrun- da småax, hvilka med ena sidan äro vända mot axfästet. Blomfodret, som gräsens i all- mänhet, 2-skaligt med merendels 5-nerviga, spetsiga skal. Blomkroneskalen spetsiga eller slutande sig i borst, hvilka dock aldrig uphin- na småaxens längd.

Blommar större delen af sommaren.

Allmän i hela riket på nästan alla jord- måner och localer, utom der det är mycket fuktigt.

Varierar i bördigare jordmån med blågrön färg. På torra, buskbevuxna ställen med axfä- stet och de nedra bladslidorna håriga. På hafs- strand med inrullade, spetsiga blad, eller med trubbiga blomkroneskal.

Liknar närmast *Trit. rigidum* och *junce- um* (Sv. Bot. f. 269), men skiljes från dessa ge- nom spetsigare blomkroneskal och 5, ej 7-eller 9-nerviga blomfoderskal. Från *Trit. caninum* afviker den genom sin krypande rot och inga eller korta blomkroneborst. *T. caninum* har nem- ligen tufvig rot och borsten längre än småaxen. Kan äfven förvexlas med *Lolium arterna* i syn- nerhet *perenne* (Sv. Bot. f. 71), men denne har enskaligt blomfoder och småax, som med kanten vändas mot axfästet.

PENTANDRIA

MONOGYNIA

Verbascum Thapsus *L.*

Kungsljus, *Ljusbrand*, *Trollkäringsslånda.*
Sv. Bot. f. 79.

Växten från en till två och en half aln hög, öfverdragen med ett tätt, grågult ludd. Roten enkel, tvåårig. Stjelken ganska rak och styf, enkel, med ett långt, tätt blomax i toppen. Bladen aflånga, naggade, nedlöpande på stjelken. Blommorna oskaftade, välluktande. Blomkronan ljusgul, 5 flikig, tämmeligen stor. Ståndarne fästade på blomkronan, tvenne glatta, de andra tre med på midten hvithåriga strängar. Frön i ett tvårummigt fröhus.

Blommar i medlet af sommaren.

Växer på högländta ställen, helst på grusbackar, allmän från Skåne till Upland, sedan sparsammare.

Är i kalkhaltig jordmån, t. ex. på Öland, underkastad mycken förändring genom blommornas tilltagande storlek, och tätare sammansittande knapt nedlöpande blad (*V. Thapsiforme* och *condensatum Schrad*).

Kan bland Svenska vildtväxande örter endast förvexlas med *Verb. nigrum* (Sv. Bot. f. 590), och isynnerhet med dess på kalkgrund förekommande varieteter (*V. bracteatum* och *collinum Schrad*), i hvilka den genom sina egna förändringar nä-

tan tyckes öfvergå. *V. nigrum* skiljer sig ge-
ıom mångårig, grenig rot; grenig, spensligare
tjelk; aflångt-hjertlika, finhåriga, gröna, skaf-
ade blad; skaftade, i toppen af grenarne sittan-
e blommor, och mindre blomkronor med alla
tåndarsträngarne på midten purpurhåriga.

ERYTHRÆA CENTAURIUM *Perſoon, Wahlenb. Fl. Sv.*

Centaurium minus Ph. Sv.—Arun, Tusengyllenkrut.
Sv. Bot. f. 219.

Växten ej öfver en half aln hög, aldeles glatt. Roten liten, fin, ettårig, vanligen upskjutande fle-a uprätta, enkla eller endast i toppen greniga tjelkar. Rotbladen stjernlikt utbredda, spadli-a eller tungformiga; stjelkbaden motsittande, ıvala, halft stjelkomfattande. Bladparen långt tskilda. Blommorna i täta, jemnhöga blomtofsar toppen af stjelken, oskaftade, försedda med blom-kärm. Blomfodret djupt 5-flikigt, dubbelt kortare n blomkronans pip. Blomkronan skönt rosenröd, rattlik, 5-flikig, med lång pip, som efter blom-ıingen omsluter fröhuset. Fröhuset cylindriskt, skaligt, nästan 2-rummigt.

Blommar i medlet af sommaren.

Träffas sparsamt på fuktiga ställen af yn-gre formationerna, såsom i Skåne, Bleking, Ö-land, Calmarelän och Östergöthland. Tyckes mindre än de öfriga arterne följa hafskusterna.

Liknar nära *E. anguſtifolia Wahlenb. Fl. Sv.— E. littoralis Sv. Bot. t. 579 f. 1*), hvilken träffas

tämmeligen allmän på Sveriges så väl östra som vestra kust, från Skåne till Gestrikland och Bohuslän. Denna skiljer sig dock genom lägre växt, jemnbredt-lancettlika blad, grenigare stjelkar, blomfoder af blomkronepipens längd och större blomkronor. *E. ramosissima Pers.* (Sv. Bot. t. 579 f. 2.) afviker genom 1 till 2 tum höga, klynnedelta stjelkar, med spridda, ur stjelkens tudelningar utgående, skaftade blommor, utan blomskärm.

DIGYNIA.

Alla de växter vi under denna ordning anföra tillhöra naturliga ordningen *Umbellatæ*, hvilken isynnerhet utmärkes genom i blomflock sittande blommor, 5-bladiga vanligen irreguliera blomkronor och två nakna sammansittande frön. Bland de örter, som utgöra ämnet för närvarande afhandling, äro dessa otvifvelaktigt de lättaste att förvexla, och ett misstag är här af så mycket större betydenhet, som de till sina egenskaper äro hvarandra ganska olika. I anledning häraf vilje vi, innan vi öfvergå till de särskilda arternas beskrifvande, förutskicka några allmänna anmärkningar.

Alla våra officinela Umbellater hafva sammansatta blomflockar, sammansatta blad och, med undantag af den gulblommiga *Angelica Archangelica* och *Pastinaca*, samt den stundom rödblommiga *Carum*, hvita blommor. *Conium*, *Chærophyllum* och *Carum* blomma i början af sommaren, alla de öfriga i midten. Endast *Phellandrium* och

Cicuta växa på fuktiga ställen. Giftiga äro de båda nyssnämnda, äfvensom *Conium*, och af de icke officinela *Oenanthe*, *Aethusa*, och kanhända de i vatten växande *Sia*.

Bland de olika indelningsgrunderna för Umbellaterne är säkert den, som hemtas af svepenas förhållande, om icke i vetenskapligt hänseende riktigast, dock för den mindre erfarne lättfattligast. I enlighet härmed märke vi: 1) *Umbellater med svepe både vid den allmänna och de enskilda blomflockarne*. Officinela häribland äro: *Daucus*, *Conium* och *Angelica*, af hvilka den förstnämnda, såsom tillräckligt känd, ej vidare kommer att syselsätta oss. 2) *Umbellater med svepe endast vid de enskilda blomflockarne*. Officinela: *Phellandrium*, *Cicuta*, *Chærophyllum* och *Imperatoria*. 3) *Umbellater utan tydliga svepen*, hvaraf officinela: *Carum*, *Pimpinella* och *Pastinaca*. Den sistnämnda utesluta vi af samma anledning, som vi förbigå *Daucus*.

CONIUM MACULATUM *L.* *)

Sv. Bot. f. 226.

Växten omkring två alnar hög, glatt, af obehaglig lukt. Roten tvåårig, tapplik eller grenig. Stjelken rak, finstrimmig, öfverströdd med rödbruna fläckar. Grenarne korta, utgående från öfra delen af stjelken. Bladen tredubbelt par-

*) Kallas *Odört*, men detta namn användes oftare på *Cicuta*.

bladiga, med äggrunda, parflikiga småblad. Småbladens flikar ej mycket spetsiga, nära helbräddade. De allmänna blomflockarne i toppen af grenarne, bestående af omkring 13 enskilda, Svepebladen äggrundt-lancettlika, de allmänna vanligen 5, de enskilda merendels 3, tillbakaböjda, sittande på ena sidan af blomflocken och kortare än densamma. Blomkronan hvit. Fröen gråbruna, nästan klotrunda, hvartdera med 5 uphöjda, vågiga ränder.

Träffas ej sällsynt på feta åkrar, ruiner och dylika ställen ända till Upland, isynnerhet i kustprovincerna och i trakten af Mälaren.

Skiljes från *Athamantha Libanotis* genom dennas ganska tätt sammansittande blommor, djupt fårade stjelk och styfhåriga frön m. m. Med *Sium latifolium* (Sv. Bot. f. 178) och *S. angustifolium* (Sv. Bot. f. 620) bör den ej kunna förblandas, då dessa hafva enkelt parbladiga blad, och växa i vatten. *Selinum arterna* (*S. palustre* Sv. Bot. f. 380) äro äfven tydligt skilde genom sitt växtställe vid vatten, sina lancettlika bladflikar, många smalt lancettlika svepeblad, nästan platta frön etc. Från alla andra Umbellater, hvilka den liknar, afviker den genom sina allmänna svepen, som hos dem saknas. Med *Cicuta* äger den föga likhet utom i den Svenska benämningen Odört. Mest öfverensstämmer den med *Aethusa Cynapium* *)

---

*) Då hvarken *Æthusa*, eller *Apium Petroselinum* (Per-

(Vild-persilja Sv. Bot. f. 64), som äfven stundom har fläckig stjelk; men denna igenkännes utom af svepenas nyss nämnda förhållande äfven af sin mindre växt, ganska spetsiga bladflikar, sina af vanligen 5 enskilda sammansatta allmänna blomflockar, och smalt lancettlika svepeblad, som äro längre än blomflockarne. Olikheten mellan *Conium* och *Chærophyllum ſylveſtre* synes bäst genom jemförelsen af bådas beskrifningar.

Angelica Archangelica *L.*

Engelört, Helgeandsört, Bröstört, Qvanne, Påſk.
Sv. Bot. f. 633.

Den tjockaste och mest utbredda af alla Svenska Umbellater. Hela växten, utom blomskaften, glatt. Roten tvåårig, tjock, grenig, utvändigt ljusbrun, inuti hvit. Stjelken en till en och en half aln hög, mer än tumstjock, pipig, strimmig, uprätt och grenig. Bladen ganska stora, dubbelt parbladiga, de öfra slutande

---

siljan) och *Chærophyllum ſativum* (Körfveln) för hvilka den ofta misstages, egentligen tillhöra vårt ämne, men deras åtskiljande är af mycken vigt, vilje vi här i korthet meddela deras skilnader. *Aethusa* har vid de enskilda blomflockarne vanligen 3 smalt-lancettlika, åt en sida sittande, tillbakaböjda svepeblad, hvilka öfverträffa sjelfva blomflockarne i längd. *Apium* åter har många och korta svepeblad, och *Chærophyllum* 5, sittande i ring och kortare än blomflockarne.

sig i säckformiga slidor, hvaruti blommorna före utspreckningen innehållas. Småbladen något hjertlika, flikiga, sågade; uddebladet 3 flikigt. De allmänna blomflockarne klotformiga, sammansatta af ett talrikt antal enskilda. De enskilda halfklotformiga, ganska tätblommiga. Allmänna svepet fåbladigt, affallande; de enskilda 5-6-bladiga, sittande åt en sida; båda bestående af borstlika blad. Blomkronan gröngul. Fröen halmgula, nästan klotrunda, något sammantryckta, omklädda af en korklik bark, hvart och ett med 3 hvassa, uphöjda ränder.

Växer på fuktiga, ej för mycket för solen utsatta, ställen vid fötterne och dalarne af fjellen, från Dalarne ända till Nordcap, ofta tämmeligen ymnig.

En variation häraf, hvilken troligen utmärker sig genom samma medicinska egenskaper, som den egentliga Archangelican, är *A. littoralis Wahlenb. Fl. Carpath.* (fröet Sv. Bot. f. 633). Denna igenkännes af en starkare strimmig stjelk, smalare bladslidor och sammantryckta frön, emedan ränderna äro mindre uphöjda och trubbigare. Träffas på grusiga stränder och öar, så väl vid Sveriges östra och vestra kust, som vid Wettern.

A. Archangelica liknar närmast *A. ſylveſtris* (Sv. Bot. f. 303), hvilken skiljes genom högre, smalare växt; tydligt fårade, uptill fint grådludna, stjelkar; äggformiga, endast sågade småblad, odeladt

uddeblad; hvita blommor och sammantryckta frön med tre vinglika, hinaktiga ränder. Växer vanligen i fuktiga skogsängar, ej sällan äfven i hafstrakter, der den till sin växt närmar sig *A. littoralis*, från hvilken den dock altid utmärker sig genom hela uddeblad, blommornas färg och fröens beskaffenhet.

Från alla öfriga Svenska Umbellater, med undantag af dem, hvilkas utmärkande characterer vi nedanföre upgifva, afviker *Angelica Archangelica* genom sina stora breda småblad.

Laserpitium latifolium. Stjelken ofta öfver två alnar hög, mycket smalare, likasom hela örten ganska glatt; uddebladet odeladt; enskilda blomflockarne glest sittande, på långa skaft; blomkronan hvit; fröen med 4 vågiga, vinglikt uphöjda ränder.

Heracleum Sphondylium (Sv. Bot. f. 363). Växten hårig, stjelkbladen enkelt parbladiga, fröen platta utan uphöjda ränder.

Imperatoria Oſtruthium se dess beskrifning.

Aegopodium Podagraria (Sv. Bot. f. 147.) Växten vida spensligare, hvarken allmänt eller enskilda svepen, hvita blomkronor.

Phellandrium aquaticum *L.*
Ståkra. Sv. Bot. f. 155.

Hela örten glatt. Roten tjock, tapplik, svampig, ringlad, med fibrer kransformigt utgå-

ende ur ringarne. Stjelken nära tumstjock, vanligen icke öfver ett fot hög, upprätt, pipig, strimmig, nedtill med täta leder. Grenarne långa, utspärrade och böjda; äfvenså bladskaften. Bladen nästan 3-dubbelt parbladiga. Småbladen äggformiga, parflikiga. De allmänna blomflockarne utgående på sidan af stjelken, kortskaftade, bestående af många ganska tätblommiga enskilda. Inget allmänt svepe. De enskilda sammansatta af många nästan borstlika, utstående blad. Blomkronan hvit. Fröen nästan äggrunda, släta, med blomfodret och pistillerna qvarsittande på öfra ändan, sjelfva affallande utan att åtskiljas.

Växer allmänt i södra och mellersta landskapens bäckar, åar och stillastående, kärraktiga vatten.

Är genom stjelkens tjocklek och grenarnes samt bladskaftens utgång och böjningar i smått en afbild af Ekträdet. Härigenom utmärker den sig från alla Svenska Umbellater, utom i afseende på bladskaftens böjningar, från *Selinum Oreoselinum*, hvilken likväl endast träffas på sandiga kullar i Skåne, samt på Öland, och för öfrigt har högre, nästan enkel stjelk, tillbakaböjda svepen och tillplattade frön. *Selinum paluſtre*, som till växtställe och bladform är närslägtad, skiljer sig genom enklare, rak stjelk med blomflockar i toppen, platta frön m. m. Så väl *Selinum*, som *Conium* och *Sium* hafva för öfrigt både allmänna och enskilda svepen.

Skilnaderna från *Cicuta*, *Aethusa*, *Chæro-*
hyllum, *Carum* och *Pimpinella* synas lättast af
essas beskrifningar.

Oenanthe fiſtulosa (Sv. Bot. f. 619), med
vilken den i det hela är närmast beslägtad,
r genom sina klotformigt sammansittande blom-
ıor och vid hastigt påseende nästan nakna
jelkar, alt för utmärkt, för att dermed någon
örblandning skulle kunna äga rum.

Cicuta virosa *L.*

Språngört, *Odört*, *Bunarot*. Sv. Bot. f. 134.

Hela örten glatt, två till tre fot hög. Ro-
en mångårig, tjock, om våren knölig, sedan
ipplik, med kranslikt utgående rottrådar, inu-
afdelad i flera transversela öfver hvarandra
ggande rum. Stjelken uprätt med utstående
enar, finstrimmig, pipig. De nedra bladen
ıbbelt parbladiga, de öfra dubbelt trebladiga.
nåbladen lancettlika, sågade, spetsiga, de tre
tersta sammanflytande. Blomskaften utgående
i sidan af stjelken midt emot bladen. De
lmänna blomflockarne utan svepe, nästan klot-
rmiga, glesa likväl bestående af många en-
ilda, hvilka äfven äro klotformiga, men tät-
ommiga, långskaftade och försedda med mång-
adiga, nästan borstlika svepen. Blomkronan
vit. Fröen ganska små, gråbruna, båda tillsam-
an bredare än de äro långa, hvartdera nemli-
n nära klotrundt, med 5 uphöjda ränder.

Växer i kärr och småsjöar med gytjig botten, isynnerhet i skogstrakter, ej sällsynt ända till Lappmarken.

Kan lättast förblandas med *Sium latifolium*, som förekommer på samma localer, men denne utmärker sig genom närvaro af både allmänt och enskilda svepen, enkelt parbladiga blad och fårad stjelk etc.

Från *Selinum* skiljes den äfven genom dennes allmänna svepe etc.

Från *Conium*, *Angelica*, *Phellandrium*, *Chærophyllum* och *Imperatoria*. Se dessas beskrifningar.

Från *Ægopodium Podagraria* genom dess förekommande på torra ställen, brist på äfven enskilda svepen etc.

Chærophyllum sylvestre *L.*

Hundkax, Hundloka, Hundkummin, Spökter.

Sv. Bot. f. 124.

Roten mångårig, tapplik eller grenig. Stjelken omkring tre fot hög, uprätt, nästan från roten grenig, fårad, nedtill hårig, med upsvällda leder, något pipip. Bladen tredubbelt parbladiga, med äggrunda, spetsigt inskurna, parflikiga småblad. Blomflockarne i toppen af grenarne, de allmänna utan svepe, bestående af många enskilda, som ej äro mycket tätblommiga, nästan jemnhögt sittande och försedda med

fem aflångt-lancettlika, nedböjda, i kanten hå-
riga och ringformigt utgående svepeblad. Blom-
kronan hvit. Fröen aflångt-syllika, glatta och
slätа, glänsande, svartaktiga.

Ganska allmän i ängar etc. genom hela
Sverige.

Skiljes från *Conium*, *Phellandrium*, *Æthusa*
ɔch *Carum* genom de kännemärken, som vid
lessa anföras.

Från *Selinum arterne* genom växtstället;
ɔristen af allmänt svepe och fröens form.

Från den stundom förvildade *Scandix odora-*
a (Sv. Bot. f. 374) genom dennas egna sötaktiga
mak, mjukhåriga blad och stora frön, med 5
phöjda ränder.

Imperatoria Ostruthium L.

Mästerört. Sv. Bot. f. 368.

Växten glatt. Roten mångårig, horizontel,
nölig, ringlad, utvändigt brun, inuti hvit. Stjel-
en knapt alnshög, uprätt, nästan enkel, strim-
ig. Bladen stora, trebladiga, med skaft som
uta sig i säckformiga slidor. Småbladen tre-
elta, med äggrunda, djupt, ojemnt och hvasst så-
ade flikar. Allmänna blomflockarne i toppen

af stjelken, sammansatta af många ej mycket tätblommiga, jemnhöga, enskilda blomflockar. Saknar allmänt svepe, de enskilda bestående af få borstlika blad. Blomkronan rent hvit. Fröen halmgula, nästan cirkelrunda, platta, på midten något uphöjda med trenne ränder, kring kanterna hinaktiga, vid båda ändarne litet urnupna.

Är en af våra sällsyntare växter. Endast funnen i fjelldalar vid Transtrand i Dalarne, i ängar vid Femsjö i Småland, samt i Halland.

Skiljes genom sina stora småblad från alla Svenska hvitblommiga Umbellater, som förekomma på torrare ställen, utom från *Laserpitium latifolium*, *Angelica arterna* och *Ægopodium Podagraria*. De förstnämnde hafva allmänna svepen, och *Laserpitium* dessutom dubbelt parbladiga blad med odelade småblad och frön med vinglika ränder. *Ægopodium* saknar både allmänt och enskilda svepen, har dubbelt trebladiga rotblad och små elliptiska frön.

Carum Carvi *L.*

Carvum Ph. Sv.—*Kummin.* Sv. Bot. f. 115.

Växten glatt. Roten tvåårig, tapplik, hvit. Stjelken omkring alnshög, uprätt, strimmig, kan

tig med utstående grenar. Bladen dubbelt par-bladiga, slutande sig i slidor, som omfatta gre-narne. Småbladen delade i nästan trådlika fli-kar. Rotbladens flikar något bredare. De all-männa blomflockarne i toppen, sammansatta af ett färre antal enskilda, hvilka äro jemnhöga och ej mycket tätblommiga. Saknar altid en-skilda svepen och vanligen äfven allmänt; då detta finnes, består det af ett eller två borstlika blad. Blomkronan hvit eller ljust rosenröd. Fröen ljusbruna, aflånga, trinda; hvartdera lancettlikt, krökt, med fem uphöjda ränder.

Allmän på högländta ängar ända till Lapp-marken, likväl mindre ymnig i de trakter, som tillhöra yngre bildningar.

Skiljes från alla de växter, den liknar, u-tom *Pimpinella arterna*, genom bristen af svepen.

Från *Pimpinellerna* genom dessas enkelt parbladiga blad.

Pimpinella Saxifraga *L.*

Bockrot, Allbotsrot. Sv. Bot. f. 160.

Växten spenslig, vanligen glatt. Roten applik, hvitaktig. Stjelken två till tre qvarter hög, uprätt, föga bladig och grenig. Rotbladen en-kelt parbladiga med rundadt-äggformiga, djupt och

ojemnt sågade småblad; stjelkbladen parflikiga med jemnbreda, helbräddade flikar och med slidor, som omfatta grenarne; de öfversta nästan enkla, ofullständiga. Allmänna blomflockarne före blomningen lutande, i toppen af stjelken, bestående af många enskilda, hvilka sitta jemnhögt; ej äro mycket tätblommiga och likasom de allmänna sakna svepe. Blomkronan hvit. Fröen små, äggrundt-klotformiga, gråbruna; hvartdera med 5 strimmor.

Allmän på högländta ängar och betesmarker ända till fjelltrakterna.

Varierar på ställen af yngre bildning med hårig stjelk och utvändigt svartaktig rot, som utsilar en ljusblå saft (*P. nigra*); samt med alla bladen nästan dubbelt parflikiga och findelta (*P. dissecta.*)

Är genom sin fullkomliga brist af svepen tydligt skild från alla de svenska Umbellater, som den liknar, utom *Carum*, hvars kännetecken redan äro anförda och *Pimpinella magna*, hvilken har så väl stjelkbladens, som rotbladens småblad äggformiga, flikigt-sågade, med 3-flikiga uddeblad och ofta ljust rosenröda blomkronor. Denna sednare är föröfrigt endast funnen på Gottland och i Skåne. *Aegopodium Podagraria* saknar väl äfven svepen, men är genom sina omkring tre fot höga, tämmeligen tjocka stjelkar, dubbelt trebladiga rotblad m. m., ganska lätt att urskilja.

ANVISNING
TILL
DE SVENSKA PHARMACEUTISKA VÄXTERNAS IGENKÄNNANDE.

Andra Delen

Med Medicinska Facultetens tillstånd,
under
Medicinæ och Botanices Professorn, Commendören af K. Wasa Orden och Ledamoten af de fleſta ut- och inländska lärda Sällskaper,
Doctor
C. P. THUNBERGS
inseende,

För Medicinska Gradens Erhållande
af
LEOPOLD WINBERG
af Götheborgs Nation,

Till allmän granskning framställd
i Botaniska Lärosalen
d. 7 Mars 1827.
p. v. t.

Upsala,
hos Palmblad & C., 1827.

Den Huldaste Fader

af

sonlig vördnad och tacksamhet.

HEXANDRIA

MONOGYNIA

Acorus Calamus *L.*

Calamus vulgaris Ph. Sv. — *Kalmus, Flågg.*

Sv. Bot. f. 100.

Denna växt är, sedan den börjat blomma, nog tydligt skild från alla andra, för att undgå till förblandning; endast före denna period äger den någon likhet med i samma utvecklingsgrad varande stånd af *Iris Pseudacorus* (Sv. Bot. f. 110) och *Sparganium ramosum* (Sv. Bot. f. 464), hvilka träffas på samma localer. Det torde således vara tillräckligt, att upgifva de kännemärken, som före blomningen säkrast åtskilja dessa växter. *Acorus* har bladen smalt svärdlika med en uphöjd rand på midten af hvardera sidan. *Iris* har dem bredare svärdlika med båda sidorna fullkomligt platta, och *Sparganium* på insidan concava, på den yttre med en uphöjd kant. Genom sin egna aromatiska lukt och smak utmärker sig *Acorus* dessutom lätt.

Blommar i medlet af sommaren.

Träffas vid dammar och grafvar, isynnerhet i kustprovincerna, likväl ej ofvan om Dalelfven.

TRIGYNIA

Rumex acutus *L.*, *Wahlenb. Fl. Sv.*
Lapathum acutum Ph. Sv. — *Håstsyra*,
Håstskräppa. Sv. Bot. f. 161. (Var.).

Roten mångårig, lång, mer än tumstjock, utvändigt brun, inuti rödaktig. Stjelken omkring $2\frac{1}{2}$ aln hög, uprätt, fårad, likasom den öfriga örten glatt, med korta, uprätta grenar. Bladen ofta alnslånga, bredt lancettlika, spetsiga, stundom vid basen hjertlika, ej vågiga, helbräddade. Blommorna i sammanflytande kransar i toppen af grenarne. Blomfodret 6-bladigt, qvarsittande, de tre bladen utväxande efter blomningen, omslutande fröet, aflångt trekantiga, fint tandade, grynbärande. Ingen blomkrona. Ett naket, 3-kantigt, ljusbrunt frö efter hvarje blomma.

Blommar i medlet af sommaren.

Ej sällsynt vid södra och mellersta landskapens vatten.

Varierar med bredare, vid basen tydligare hjertlika blad (*R. acutus β latifolius Wahlenb. Fl. Sv.*). Hit hör figuren i Sv. Bot.

Den nu beskrifna örten är Willdenows *R. Hydrolapathum*, hvilken troligen är Linnés *R. acutus*, ehuru *R. obtusifolius* äfven derför blifvit ansedd.

De större Rumex arterne äga för öfrigt alla i medicinskt hänseende säkerligen samma egenskaper.

Skiljes från *R. aquaticus*, (Sv. Bot. f. 209) med hvilken den till växtstället öfverensstämmer, genom dennas hjertlika, helbräddade, och grynfria blomfoderblad, samt hjertlika örtblad.

De öfriga arterna, med hvilka den äger någon likhet, förekomma på torrare ställen, och utmärka sig genom följande kännemärken:

R. domesticus. Örtbladen vågiga, blomfoderbladen hjertlika, helbräddade och grynfria.

R. crispus. Örtbladen vågiga, blomfoderbladen äggformiga.

R. obtusifolius. Örtbladen hjertlika, de nedra trubbiga, blomkransarne åtskilda, blomfoderbladen djupare tandade m. m.

DECANDRIA

MONOGYNIA

Arbutus Uva ursi *L.*

Mjölon, Mjölbär. Sv. Bot. f. 85.

Växten mångårig. Stjelkarne ofta alnslånga, krypande, greniga, trädaktiga. Bladen ständigt grönskande, skiftevis sittande, afsmalnande i korta bladskaft, nästan vigglika, helbräddade, läderlika, nätlikt-ådriga, på öfra sidan glänsande, på den undra nästan glanslösa, de yngre i kanten håriga. Blommorna sittande i små klasar i toppen af stjelkarne. Blomfodret litet, 5-delt. Blomkronan upblåst-äggformig med hopdragen mynning, sittande under fruktämnet, ljusröd, uptill delad i 5 små utböjda flikar. Ståndarne med 2:ne borst, fästade på blomkronan. Bä-

ren 5-rummiga, af en ärts storlek, mönjeröda, runda, något tillplattade vid ändarne, saftlösa, mjöliga, inuti hvita, smaklösa, med 5 stora, hårda frön.

Blommar i Maj.

Träffas genom hela Sverige på torra, sandiga, med barrskog bevuxna, ställen.

Kan endast förvexlas med *Vaccinium Vitis idæa*, (Sv. Bot. f. 116) som skiljer sig genom kortare, nästan upprätt stjelk, omvändt-äggrunda, på undra sidan puncterade blad, klocklika, 4-flikiga blomkronor, och mörkrödare, 4 rummiga, ej tillplattade, under blomman sittande, syrligt-saftfulla bär, med många små frön.

PENTAGYNIA

Sedum acre L.

Fetknopp, Hållegrås, Munkpeppar, Hallborre etc.
Sv. Bot. f. 149.

Örten mångårig, af skarp smak. Stjelkarne talrika, tuflikt invecklade, upstigande, fingerslånga. Bladen tätt, men utan ordning, sittande, äggformigt-trekantiga, ganska saftfulla. Blommorna i glesa, bladiga knippen i toppen af stjelkarne. Blomfodret 5-delt. Blomkronan 5-bladig, 3 gånger större än blomfodret, klart gul, bestående af lancettlika, spetsiga blad. Fem enrummiga fröhus efter hvarje blomma.

Börjar blomma vid Midsommarstiden.

Växer allmän på bergiga ställen, tak, murar etc. ända till Westerbotten.

Skiljes genom sina gula blommor från alla ina samarter, utom *S. rupestre*, *sexangulare* och *nnuum*, hvilka alla sakna den skarpa smaken. *S. rupestre* utmärker sig genom nära fotshöga tjelkar, syllika, i 5 rader sittande, blad, och äta, före blomningen lutande, blomknippen. *S. sexangulare* genom trinda, i sex rader sittande, ılad, och *S. annuum* genom ettårig rot, trinda ılad, smutsigt ljusgula blomkronor, som äro ıbetydligt större än blomfodret, och tidigare ılomning.

ICOSANDRIA

POLYGYNIA

TORMENTILLA ERECTA *L.*

Blodrot, *Blodstilla*, *Rödrot*. Sv. Bot f. 19.

Roten mångårig, af ett fingers tjocklek, mölig, ojemn, utvändigt mörkbrun, inuti röd. Stjelkarne qvartershöga, trådsmala, slaka, nästan uprätta, klynnedelta, finhåriga. Bladen rebladiga, finhåriga, stjelkens nästan oskaftade, på båda sidor gröna, skiftevis sittande, med vanigen 4-flikiga bladlika stipler. Småbladen vigglikt ancettlika, groft sågade. Blommorna skaftale, ensamma. Blomfodret 8-flikigt, med hvarannan flik mindre. Blomkronan af blomfodrets storlek, regulier, 4-bladig, gul. Fröen bara, på ett saftlöst fäste.

Blommar större delen af sommaren.

Växer allmän i torra beteshagar etc. ända till fjelltrakterna.

Kan endast förblandas med *Potentillerna*, som skilja sig genom 10-flikigt blomfoder och 5-bladig blomkrona.

GEUM URBANUM. *L.*

Cariophyllata Ph. Sv. — *Nejlikrot*, *Benedictsrot.*

Sv. Bot. f. 94.

Roten mångårig, af en skrifpennas tjocklek, snedt nedstigande, tvärskuren, utvändigt brun, fjällig, invändigt hvit eller rödaktig, om våren af nejliklik lukt, försedd med talrika rottrådar. Örtståndet hårigt, utom blomkronan grönt. Stjelken omkring $1\frac{1}{2}$ fot hög, föga grenig, upprätt. Rotbladen skaftade, parbladiga med stort uddeblad och hvartannat bladpar mindre än det närmaste, stjelkbladen trebladiga med stora, rundade, inskurna stipler. Småbladen bredt vigglika, sågadt-inskurna. Blommorna ensamma, upprätta, platta. Blomfodret 10-flikigt, med hvarannan flik mindre. Blomkronan ljusgul, regulier, af blomfodrets storlek, sammansatt af 5 rundaktiga, klolösa blomblad. Fröen talrika, bara, sittande på ett saftlöst fäste, och öfvergående i borstlika förlängningar, styfhåriga med glatt borst. Borsten slutande med en krok, hvarvid före deras mognad en smal tillsats är vidhäftad, för att hindra deras förtidiga lösryckande.

Blommar i medlet af sommaren.

Växer i fet jord, helst på något skuggrika ställen, bland buskar, vid murar etc. ända till Bohuslän och Westerbotten.

Varierar i hafstrakter med större, ofta röd-
drig, blomkrona, lutande blommor, rödbrunt
lomfoder, och styfhårigare stjelk och blad.
G. hispidum Fries, *G. hirtum Wahlb.* och *G.*
itermedium Willd.). Öfvergår genom dessa mel-
anformer till *G. rivale* (Sv. Bot. f. 231), hvil-
en lätt skiljes genom lägre, till öfra delen
ödbrunt, örtstånd, klocklika, lutande blommor,
må, nästan hela stipler, smutsigt hvitgula röd-
driga blomblad, som sluta sig med klolik för-
ängning, frön med hårigt borst och tidigare
lomning. Från *Potentillerna* skiljes den genom
röborsten, som hos dem saknas.

TETRADYNAMIA *)

SILICULOSA

COCHLEARIA OFFICINALIS *L.*

Skörbjuggsört. Sv. Bot. f. 87.

Örten vanligen 2-årig, glatt, glänsande,

*) Då *Melissa officinalis* (Melissa citrina Ph. Sv.) ofta förblandas med *Nepeta Cataria*, Kattmyntan, (Sv. Bot. f. 410) anse vi oss, oaktadt den ej egentligen tillhör vårt ämne, likväl här böra i korthet upgifva dessa örters skiljemärken. *Melissa officinalis* har 2-läppigt, öppet blomfoder, med den öfra läppen platt och tretandad, den undra 2-tandad, blommorna sittande i tydligt åtſkilda kransar, bladen äggformigt-hjertlika, tunna och, likasom örten i allmänhet, rent gröna, grenarne slaka. *Nepeta Cataria* har mera hopslutande och trindare, 5 tandadt blomfoder, med de tre öfra tänderna nå-

ganska saftfull. Stjelkarne utbredda, upstigande, omkring qvartershöga. Rotbladen talrika, långt skaftade, hjertlikt-rundaktiga, helbräddade; stjelkbladen aflånga, glest och djupt tandade, oskaftade. Blommorna i blomqvast, som under fruktens utbildning öfvergår i klase. Blomfodret utstående, 4-bladigt. Blomkronan hvit, 4-bladig. Skidorna nåstan klotrunda, kortare än blomskaften, mångfröiga, af ett hampfrös storlek.

Blommar egentligen om våren, men fortfar dermed i fuktigare år långt fram på sommaren.

Växer allmän på steniga och bergiga ställen på hela vestra kusten af Scandinavien, äfven flerestädes på Sveriges östra strand.

Liknar endast *Cochl. danica*, hvilken äger samma egenskaper, träffas isynnerhet på Sveriges östra kust, och igenkännes af sin ettåriga rot, mindre växt, skaftade, vinkligt-spjutlika både rot-och stjelkblad, samt rundadt-elliptiska skidor, af fruktskaftens längd.

SILIQUOSA

Sinapis nigra *L.*

Senap. Sv. Bot. f. 83.

Örten ettårig, nedtill sträf, uptill glatt, a

---

got större än de undra, blomkransarne axformigt hopsittande i toppen af grenarne, bladen tydligare hjertlika, tämmeligen tjocka, likasom örten i allmänhet något gråludna, grenarne styfva, nästan upråtta. Luktar ej så rent citronlikt, som citronmelissen, hvilken ej heller träffas vild i Sverige.

—3 fot hög. Stjelken uprätt, ganska grenig. Bladen skaftade, de nedra parflikiga, med större uddeflik, groft och ojemt tandade, de öfra lancettlika, helbräddade, nedhängande. Blommorna i långa klasar i toppen af grenarne, skaftade. Blomfodret starkt utstående, 4 bladigt, ljust gulgrönt. Blomkronan 4-bladig, klart gul. Skidorna ½ tum långa, smala, glatta, tilltryckta till stjelken, 4-kantiga, 2-skaliga, 2-rummiga, med skiljevägg, som ej räcker mycket framom skalen. Fröen klotrunda, utvändigt mörkbruna.

Blommar under mellersta sommaren.

Träffas hos oss mindre allmänt vild. Tillhör isynnerhet hafstrakterna i sydligare delen af landet.

Liknar närmast nedanstående växter, hvilka äfven, då den odlas, stundom som ogräs bland densamma förekomma, men lätt skiljas genom följande kännemärken:

Sinapis arvensis (Åkersenap). Örten sträfhårig, de öfra bladen ej tillbakaböjda, äggformiga och groft tandade, blommorna större, skidorna mångkantiga, nära tumslånga, tämmeligen tjocka, utstående, med skiljeväggens framom skalen varande del omkring ¼ af hela skidans längd. Den stundom förvildade *S. alba*, utmärker sig lätt genom sina nedtill styfhåriga, utstående skidor, med skiljeväggen längre än skalen, sina ljusa frön etc.

Brassica campestris (Åkerkål). Hela växten fullkomligt glatt, blåaktig, stjelkbladen hjertlika, stjelkomfattande, blomfodret uprätt och skidan nästan trind.

Raphanus Raphanistrum. Växten sträfhårig, blomfodret uprätt, blomkronan vida större, ljusare gul med röda ådror, skidan trind, på tvären afdelad i leder.

MONADELPHIA.

POLYANDRIA.

Malva rotundifolia *L.*

Kattost. Sv. Bot. 142. (borealis).

Under Linnés *M. rotundifolia* innefattades 2:ne arter, *M. rotundifolia Liljbld* och *M. borealis Liljbld*, hvilkas medicinska verkningar troligen äro enahanda. Vi vilje emellertid upgifva deras kännemärken och skilnader, i händelse någondera skulle som officinel vinna företräde.

M. rotundifolia Liljbld. Roten liten, ettårig. Stjelkarne talrika, utgående åt alla sidor, kulliggande, uptill greniga, ofta alnslånga, något sträfva. Bladen nästan cirkelrunda, grundt 5- eller 7-flikiga, trubbigt sågade, med 5 eller 7 veck, glatta, skaftade. Blommorna skaftade, i bladvinklarne flera tillsammans. Blomfodret dubbelt, det yttre 3-bladigt, det inre 5-flikigt. Blomkronan 5-bladig med vid basen något sammanhäftade blad, ljust rosenröd, 3 gånger län-

re än blomfodret. Fröen vanligen 13, innelutna hvart och ett i sitt fröhus, alla sittande ring ett gemensamt, uphöjdt fäste. Fröhusen läta, utan uphöjda mellanränder. Fästets diaheter af fröhusets storlek.

M. borealis Liljbld skiljer sig hufvudsakigast genom blomkronan, som är ½ gång länre än blomfodret, ljusare, nästan hvit, och geom fröhusen, som äro omkring 10, skrynkliga, ned uphöjda mellanränder, samt genom fästet, vars diameter är kortare än fröhusets längd. Båda blomma större delen af sommaren och räffas allmänt på gator, vid vägar etc., i de flesta trakter af södra och mellersta landskapen; ikväl *rotundifolia* mäst i de södra och i trakten af hafvet eller större sjöar, *borealis* i de friga.

Likna endast *M. sylvestris,* som skiljer ig genom stora, blåröda blommor, och uprätt tjelk.

DIADELPHIA

HEXANDRIA.

Fumaria officinalis *L.*

Jordrök, *Åkerrök*, *Gallgrås*, *Åkersilke.*

Sv. Bot. f. 42.

Roten ettårig. Örten från ett qvarter till tt fot lång, glatt, blågrön, spenslig. Stjelken ned talrika, utspridda grenar. Bladen dubbelt ller 3-dubbelt parbladiga, med långa, stundom ästan klångelika, bladskaft, sjelfva ganska små, igglika och inskurna. Blomklasarne sittande nidt emot bladen, omkring 20-blommiga, nära

fingerslånga. Blomkronan högröd med purpurfärgad spets, 4-bladig, irregulier; dess öfra blad med sporre. Fröhuset ettfröigt, nästan klotformigt, med intryckt spets, litet större än ett senapsfrö.

Börjar blomma i medlet af sommaren och fortfar dermed till sena hösten.

Allmän på åkrar och andra odlade ställen ända till Wermland och Dalarne. Träffas äfven i Westerbotten och i sydligaste delen af Lappmarken.

Liknar endast *Fum. parviflora Willd.* (Sv. Bot. f. 574), hvilken blott är funnen kring Upsala och Stockholm, och skiljer sig genom finare, mera blåaktig växt, smalare, spetsigare blad, omkring 10-blommiga blomklasar, mindre, helt ljusröda, blomkronor, och mindre fröhus, som sluta sig i en spets.

SYNGENESIA

POLYGAMIA ÆQUALIS

ARCTIUM LAPPA *L.*

Bardana Ph. Sv. — Borre, Karborre, Gicktrot.

Roten tvåårig, nästan tapplik eller något grenig, utvändigt grå, inuti hvit. Örten finhårig. Stjelken 2—2½ aln hög, grenig, bladig, uprätt, fårad. Bladen hjertlika, tandade, i kanten vågiga; rotbladen med långa skaft, ganska stora, ofta öf-

ver fotslånga; stjelkbladen skiftevis sittande, kortskaftade. Blommorna i blomvippa i toppen af stjelken. Blomfodret klotformigt, grönt, glatt, sammansatt af öfver hvarandra liggande, jemnbreda fjäll, som sluta sig i en hake. Blomkronorna många inom hvarje blomfoder, alla piplika, ej räckande långt öfver blomfodret, röda. Frön 4-kantiga, med kort fjun.

Blommar större delen af sommaren.

Allmän vid vägar, på gårdar etc. i södra och mellersta Sverige.

Förblandas lätt med sina varieteter *A. majus Schkuhr* och *A. Bardana Willd.*, hvilka i medicinskt hänseende troligen visa samma verkningar.

A. majus är sällsynt, utmärker sig genom högre växt, och mer än tumsbreda blomhufvud med starkt utstående fjäll.

A. Bardana (A. Lappa Sv. Bot. f. 63) är mindre, har mörkrödare blomkronor, och brunröda blomfoder, hvilka äro omgifna med spindelväfslika trådar.

POLYGAMIA SUPERFLUA

Artemisia Absinthium *L.*

Malört. Sv. Bot. f. 106.

Roten mångårig, grenig. Stjelkarne alnshöga, nästan upprätta, greniga, likasom hela

örten, hvitgråa, silkesglänsande. Bladen dubbelt eller tredubbelt parflikiga, de öfversta hela, lancettlika, med aflånga, trubbiga, platta flikar. Blommorna i upprätta klasar, sjelfva lutande, halfklotformiga, omkring 2 lin. i diameter. Blomfodret sammansatt af öfver hvarandra liggande fjäll. Blomkronorna många inom hvarje blomfoder, alla piplika, ljusgula. Fästet hårigt.

Blommar under sednare delen af sommaren.

Växer vid städer, byar, ruiner etc., helst på kalkjord eller mergel, ej sällsynt i södra och mellersta Sverige.

Skiljes från *A. vulgaris*, (Sv. Bot. f. 419) genom dennas högre växt, enkelt parflikiga, på öfra sidan gröna, på den undra hvitludna blad, mindre, aflånga, upprätta blommor, brunaktiga blomkronor och glatta fästen. Ännu mera liknar A. Absinth. *A. vulgaris β coarctata*, hvilken träffas vid Sveriges östra hafskuster, och har bladen på båda sidor, samt stjelken, hvitludna. Den afviker dock genom de för A. vulgaris anförda skiljemärkena, och dessutom, genom nästan i ax sittande blommor, och korta till stjelken tryckta grenar. *A. maritima* (Sv. Bot. f. 323.) skiljer sig genom smalare stjelkar och blad, som äro helt och hållet hvitludna (bladen föröfrigt enkelt parflikiga, med trinda flikar), sammansatta blomklasar, med lutande toppar, aflånga blommor och glatta fästen. Träffas blott vid hafvet.

Arnica montana L.

Hästfibler, *Nysblad*, *Vild Ringblomma*, *Hårväxter*, *St. Hansblomster*, *Burmänner*.

Sv. Bot. f. 185.

Roten mångårig, af en skrifpennas tjock-ek, nästan horizontel, utvändigt brun, inuti nvitaktig, med talrika, perpendiculära rottrådar. Örten omkring fotslång, glandulöst-korthårig. Stjelken uprätt, föga grenig. Rotbladen stora, omvändt-äggformiga, helbräddade, 5-nerviga; stjelkbladen 2, motsittande vid stjelkens första förgrening, äggformiga. Blommorna 3—4 på hvarje stjelk, något lutande, omkring 2½ tum i diameter. Blomfodret uprätt, tilltryckt, bestående af en jämnhög, enkel rad, lancettlika, i spetsen rödaktiga blad. Blomkronorna många inom hvarje blomfoder, brandgula, de i kanten tungformiga, 3-tandade, de i midten piplika. Fröen med borstlikt fjun. Fästet styfhårigt.

Blommar i medlet af sommaren.

Växer i skogsängar i Sveriges sydliga och mellersta landskap, isynnerhet i de vestra.

Skiljes lätt från *Scorzonera humilis* (Sv. Bot. f. 212.) och *Hypochœris maculata*, som växa på lika localer, genom dessas fjäll vid basen af blomfodret, och ljusgula blommor med alla blomstren tungformiga etc.

Från *Inula britanica*, som föröfrigt endast är funnen i Skåne, på Gottland och Öland,

genom dennas mångbladiga stjelkar, lancettlika, hvitludna blad, mindre blommor med smalare strålblomster etc.

Matricaria Chamomilla *L.*

Chamomilla nostras Ph. Sv. — *Kamillblommor*, *Sötkullor*, *Lukttuppor*, *Hvitkrydda*.
Sv. Bot. f. 50.

Växten ettårig, glatt Stjelkarne fotshöga, ganska greniga, uprätta. Bladen oskaftade, parbladiga, med i trådlika flikar delade småblad. Blommorna talrika, i toppen af grenarne, välluktande. Blomfodret bestående af öfver hvarandra liggande fjäll, nästan platt. Blomkronorna många inom hvarje blomfoder, de i kanten tungformiga, hvita, vanligen något tillbakaböjda, omkring 17, de i midten coniskt sammansittande, piplika, gula. Fästet bart, coniskt-cylindriskt. Fröen utan all tillsats.

Blommar i medlet af sommaren.

Träffas allmän i södra och mellersta landskapen, vanligen som ogräs bland råg.

Kan lätt förvexlas med *M. inodora*, *Anthemis Cotula* (Sv. Bot. f. 429) och *Anthemis arvensis*, bland hvilka den ofta växer; ej gerna med *Chrysanthemum Leucanthemum* (Sv. Bot. f. 346). Alla sakna Chamomillans egna, behagliga lukt. Deras skiljemärken äro följande:

M. inodora. Större, isynnerhet blommorna, blommans midt endast något convex, kant-

lomsterna utstående, fröen med en hinaktig llsatts, fästet bredt coniskt.

Anthemis Cotula och *arvensis.* Fästet fullsatt af mala fjäll; den förra, som närmast liknar M. Chamomilla, utmärkes föröfrigt genom sin obehagliga lukt, den sednare genom sina nästan latt sittande diskblomster.

Chrysanthemum Leucanthemum afviker betydligt genom föga grenig, fåblommig stjelk, flångt-spadlika, endast vid basen inskurna, lad etc.

GYNANDRIA
DIANDRIA
Orchis Morio *L.*

Saleb. Ph. Sv. Sv. Bot. f. 233.

Roten mångårig, bestående af 2:ne, både t- och invändigt, hvitaktiga, odelade knölar, af n hasselnöts storlek och form. Stjelken qvarershög, uprätt, enkel. Bladen mest sittande vid oten, slidlikt omfattande stjelken, aflångt-lanettlika, nervösa. Blommorna i ax af på sin höjd, tämmeligen stora, glest sittande, mörkt violet- blommor. Blomkronan 6-bladig, irregulier, ned trubbiga blad, alla sammanslutande, utom et understa, som är nedböjdt, 4-flikigt, med ästan lika långa, naggade och trubbiga flikar, en mellersta urnupen. Detta understa blad r försedt med en mot spetsen upblåst sporre, om är något kortare än fruktämnet. Fröhuset nrummigt, oskaftadt, vridet, sittande under lomman.

Blommar före midsommar.

Träffas, fastän mindre allmän, på något fuk-
tiga, buskbevuxna ängar, isynnerhet på Gottland
Öland, Skåne och Bleking.

Skiljes från alla sina såmarter, med hvil-
ka den kan förblandas, utom från nedanstående
genom sina hela (ej handlika) rotknölar.

O. militaris (Sv. Bot. f. 340) är mycke
större, knölarne äggformiga, axet tät- och mång
blommigt, understa blombladet 4-flikigt, me
sidoflikarne jemnbreda, de mellersta större oc
bredare, åtskilda af en liten udd, sporren häl
ten kortare än fruktämnet. Förekommer i sam
ma trakter, som den förra, men allmännare.

O. palustris skiljes lätt genom sina smal
jemnbreda blad etc. Blommar sednare.

O. mascula se nedanföre.

Orchis mascula *L.*

Saleb Ph. Sv. — *Spanskryttare.* Sv. Bot. f. 22

Roten mångårig, bestående af 2:ne äggfor-
miga, odelade, både ut- och invändigt hvital
tiga knölar, af ett mindre plommons storle
Stjelken fotshög, upprätt, enkel. Bladen me
sittande vid roten, aflångt-lancettlika, nervösa
öfvergående i slidor, som omsluta stjelken
Blommorna i långa, mångblommiga ax. Blomkrona
stor, 6-bladig, irregulier, mörkt rosenröd, med ur

ersta bladet vid basen hvitt, rödprickigt. Det-
ı blad är nedböjdt, 3 flikigt, naggadt och trub-
igt, med mellersta fliken 2-klufven, alla öf-
iga bladen spetsiga, de yttersta utböjda. Spor-
en af fruktämnets längd. Fröhuset som hos
en förra.

Blommar vid Midsommarstiden.

Träffas på högländta ställen på Gottland,
land, Skåne och Bleking.

Skiljes från *O. maculata* (Sv. Bot. f. 413),
). *latifolia* och *O. sambucina* (Sv. Bot. f. 362) ge-
om dessas handlikt fördelade rötter etc. Från
). *militaris* och *Morio* se ofvanföre.

Alla Orchis-arter med större, odelade röt-
er, d. v. s. bland de Svenska, dem vi uptagit,
ch *O. militaris*, äro till medicinskt bruk lika
uvändbara.

MONOECIA

TRIANDRIA

Carex arenaria *L.*

Sandstarr. Sv. Bot. f. 156.

Roten mångårig, välluktande, inuti hvitaktig,
era alnar lång, horizontelt-krypande tätt
nder jordytan, sammansatt af tumslånga, trin-
a, gulhvita leder. Hvarje led, vid öfvergången
ill den följande, försedd med smala rottrådar,
amt med en brun, i hårlika fibrer uplöst sli-

da, af ledens längd. Stråen uprätta, omkrin qvartershöga, och upskjutande ungefär på e qvarters afstånd från hvarandra, nästan glatt Bladen vid nedra delen af stråen, långa, grå lika, nästan glatta. Blommorna i ett ensamt sammansatt, något lutande, äggformigt, ljusbrun ax i toppen af strået. Fröen trubbigt 3-kantig i äggformiga fröhus.

Blommar i början af sommaren.

Våxer på sandiga hafskuster i södra oc mellersta landskapen, äfven, fastän sparsamm re, vid Wenerns och Wetterns stränder.

Skiljes, genom sin långa, krypande rot, frå *C. muricata*, *vulpina*, *intermedia* och *leporina* med hvilka den för öfrigt äger mer eller min dre likhet. *C. hirta*, som till roten liknar der afviker genom hårig våxt, och flera särskild han- och honax.

DIOECIA

DIANDRIA

Salix pentandra *L.*

Hjolster, Ilster. Sv. Bot. f. 325.

Ett litet träd, eller buske, med smidiga ganska glatta, glänsande grenar och blad. Blade föröfrigt aflångt-lancettlika, glandulöst-sågade kortskaftade, långspetsade, på båda sidor gröna Han- och honblommorna på olika stånd, sittan de i aflånga, skaftade hången, hvilka utveckla

på samma gång med bladen. Honaxen qvarsittande öfver vintern, med nästan oskaftade, glatta, glänsande, lancettlikt-äggformiga, 2-valvliga fröhus. Fröen med hvitt, silkeslikt fjun. Hanaxen med 5 ståndare inom hvarje fjäll.

Blommar om våren.

Våxer allmån i skogskårr från fjelltrakterna ånda till Skåne.

Skiljes lått, genom sina med bladen samtidiga hången, glatta fröhus och glatta, på båda sidor gröna, blad, från alla Svenska Pilarter, utom *S. fragilis*, (Sv. Bot. f. 373) som våxer mera trådlik, har sköra grenar, lancettlika, i början fint silkesludna, under något blågråa blad, om hösten affallande honhången, och 2:ne ståndare inom hvarje fjäll.

CRYPTOGAMIA

FILICES

Polypodium vulgare *L.*

Stensöta, *Bergsöta*, *Sötbråken.* Sv. Bot. f. 57.

Roten horizontelt krypande, lång, af en smal gåspennas tjocklek, tandad, utvåndigt ljusbrun, inuti gulaktig, af en unket sötaktig smak, försedd med små, glesa rottrådar och fjäll. Stambladet qvarstående öfver vintern, qvartershögt, upprått, parflikigt, med aflångt-jemnbreda, trubbiga, svagt sågade flikar. Fröredningen på baksidan af stambladet, i runda, bruna, nakna, kring bladflikarnes nerver sittande flåckar.

Blommar i början af sommaren.

Våxer allmån i bergspringor, isynnerhe[t] i skogstrakter, genom hela Sverige.

Skiljes lått från alla öfriga Svenska Ormbunkar genom sina enkelt parflikiga stamblad med fröredning på baksidan. *Aspidium Lonchites*, hvilken nårmast liknar den, men endas[t] tråffas i de nordligare landskapen, har stambladen enkelt parbladiga, med hvasst sågade små blad, och fröredningarne före blomningen inneslutna inom hinaktiga fjåll.

Aspidium Filix mas *Sw.*

Ormbunke, Tråjon. Sv. Bot. f. 51.

Roten utvåndigt brun, inuti gulaktig, tufvig, fullsatt af lemningar efter vissnade, elle[r] skott till nya, blad, samt af bruna fjåll Fingerstjock hufvudrot. Stambladen flera från samma rot, $1-1\frac{1}{2}$ aln höga, uprätta, lancettlika, dubbelt parbladiga, med fjållig stam. Parbladen talrika, åggformigt-lancettlika, med åfven talrika, aflånga, trubbiga, sågade, nåstan skiftevis sittande småblad. Fröredningen på baksidan af stambladet i stora, runda, bruna, kring bladnerverna sittande fläckar, som tåckas af hvitaktiga, nåstan sköldformiga fjåll.

Blommar i medlet af sommaren.

Våxer allmån i skogiga bergstrakter, vid bergsrötter etc., genom hela Sverige.

Förblandas lätt med *Aspidium spinulosum*, *Aspid. Filix femina* och *Onoclea Struthiopteris*, hvilka träffas på dylika ställen, och uphinna samma storlek. De skiljas dock:

A. spinulosum genom nästan äggformiga stamblad, med taggigt-sågade, något spetsiga småblad, och vida mindre frøredningsfläckar.

A. Filix femina genom nästan lancettlika, spetsiga, parflikiga småblad, således genom ett vida finare utseende, och genom mindre, något aflånga, frøredningsfläckar.

Onoclea Struthiopteris genom i ring växande stamblad, ej olika strutsfjädrar, samt genom särskilda fruktblad.

LYCOPODIUM CLAVATUM *L.*

Mattgrås, Lummer, Lumrik. Sv. Bot. f. 59.

Stjelkarne greniga, långa, krypande, rotslående, tätt besatta med små, jemnbredt-lancettlika, något utstående, fint sågade, håruddiga blad. De blommande grenarne upråtta, ett halft qvarter höga, med 2 eller 3 cylindriska, tumslånga, skaftade, ljusgula, af talrika fröhus sammansatta ax i toppen. Frøen ganska små, liknande ett svafvelgult mjöl.

Blommar efter medlet af sommaren.

Våxer allmän genom hela Sverige i magra, något fuktiga, skogar.

Liknar följande arter, som skilja sig:

L. alpinum och *annotinum* genom ensamma, oskaftade ax etc.

L. complanatum genom nästan platta grenar med tilltryckta blad.

L. Selago afviker för mycket genom sina upråtta, jemnhöga grenar och i bladvecken (ej i ax) sittande fröhus, för att med L. clavatum kunna förblandas.

(19)

DE

GEO URBANO

DISSERTATIO BOTANICO-MEDICA

QVAM

VENIA EXP. FAC. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR. BEROL. ET FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELOD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS. TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

PRO GRADU MEDICO

PUBLICÆ CENSURÆ OFFERT

AUCTOR

MAGNUS GUSTAVUS LINDERHOLM

Sudermanno-Nericius.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XI APRIL. MDCCCXXVII.

H. S.

UPSALIÆ,

EXCUDEBANT PALMBLAD & C.

KONUNGENS

TROTJENARE, KONGL. HOFPREDIKANTEN

FÄLT- OCH CONTRACTS-PROSTEN

HÖGÄREVÖRDIGE OCH HÖGLÄRDE

HERR **JONAS LINDERHOLM**

SAMT

PROSTINNAN HÖGÄDLA

FRU **CHR. LOV. LINDERHOLM**

FÖDD **HÖRSTEDT**

De Huldaſte Föräldrar

helgadt

af

Sonlig kärlek och tacksamhet.

DE GEO URBANO.

Inter ſuccedanea Corticis Peruviani, qvibus in detegendis ſummam jure navarunt operam recentioris ævi Medici, radix qvoqve *Gei urbani*, nomine *Caryophyllatæ* in pharmacopoliis cognita, præcipue a Cel. Buchhave a) fuit propoſita et magnopere laudata. Attentione quoque digna cum esſe videatur, neque ullâ apud nos monographiâ ſit illuſtrata, hanc præcipue materiem elegi disſertationi, qvam edere me oportet, inaugurali. Illum vero in pertractando ſeqvar ordinem, ut botanicam plantæ cognitionem et ab affinibus ejusdem generis differentiam prægresſam excipiat pharmacevtica, ultimum therapevtica obtinebit locum.

Sectio I. Phytographia.

Jam ab antiqvis temporibus vel ſub *Gei* nomine, vel *Caryophyllatæ* cognitum fuit *Geum urbanum*; inter herbas a Plinio descriptas ſaltem occurrit. Plantam, Botanicorum tamdiu Medicorumque attentione dignatam, dilucide quoque esſe deſcriptam, neqve nos qvid novi de illâ proferendum habere, facile patet. Ut vero omnia, ad propoſitum noſtrum ſpectantia, unico loco collecta inveniantur botanicam qvoqve plantæ notitiam heic tradere juvat.

In ſyſtemate ſexuali inter plantas *Icoſandras*, *Polygynas* locum obtinet Geum, in ſyſtemate vero naturali Linnæano inter *Senticoſas* collocatum eſt.

---

a) Obſervationes circa radicis Gei urbani ſeu Caryophyllatæ vires in febribus præcipue intermittentibus aliisqve morbis, inſtitutæ a *Rud. Buchhave.* Hafniæ 1781. —
Acta Reg. Societ. Med. Havniens. Vol. 1. p. 119 ſeqq.

Character Genericus.

Calyx decemfidus; laciniis alternis minutis. Corolla qvinque-petala, regularis. Receptaculum columnare, ſetoſum. Semina numeroſa, nuda, in ariſtam uncinatam, ſtylo (ne immatura detrahantur) auctam, abeuntia.

Species.

1. Geum urbanum *Lin*: foliis radicalibus lyrato-pinnatis, caulinis ternatis, ſtipulis magnis inciſis, floribus erectis planis, petalis exungviculatis calycem æqvantibus, ſeminum ariſtis rectis, nudis.

Habitat in dumetis, ad ſæpes &c. per Sveciam meridionalem et mediam freqvens.

Radix perennis, calami ſcriptorii crasſitie, obliqve descendens, truncata, extus fusca, intus rubescenti-violacea, ſqvamis et fibris numeroſis prædita. Herba ſæpe bipedalis, piloſa, tota viridis. Caulis erectus, teretiusculus, folioſus, ſuperne ramoſus Folia radicalia lyrato-pinnata, petiolata, caulina inferiora ternata; superiora trifida vel integra, ſesſilia. Foliola late cuneata, venoſa, inciſo-ſerrata, ſesſilia. Stipulæ caulinæ magnæ, rotundatæ, lobatæ, ſerratæ. Flores terminales, ſolitarii, erecti, plani, mediâ æstate explicati. Calyx viridis. Corolla calycis longitudine, flava. Semina ſubpiloſa; aristis purpureis, nudis, rectis, ſtylo multoties longioribus.

A verâ hac Caryophyllatâ variationes et ceteræ ſpecies noſtræ ſeqventibus notis diſtingvuntur.

Geum urbanum β hirtum: caule hispido, foliis radicalibus hirtis, caulinis glabriusculis, calyce fusco-purpureo, corollâ calyce longiori, flavâ, venis rubicundis, ſeminibus et aristis ad medium hispidis.

Geum hirtum Wahlb. Fl. Gothob.

Habitat in inſula Danmarks Lilja extra Gothoburgum et forſan alibi.

Geum urbanum γ intermedium: floribus cernuis, calyce fusco-purpureo corollam ſuperante, ariſtis infra medium geniculatis, ſubpiloſis.

Geum intermedium Willd., Fries.

Habitat in dumetis Scaniæ, Hallandiæ, ad Carlberg prope Holmiam etc. minus freqvens. Species intermedia inter G. urbanum et rivale.

2. Geum hispidum *Fries*: caule breviori, ſtrictiori, ſimpliciori, foliis hispidis, caulinis pinnatifidis, ſtipulis minoribus, pedunculo ſimplici longisſimo, petalis calyce majoribus, ſeminibus et ariſtis totis denſe hispidis.

Habitat in maritimis Gubernationis Calmarienſis, Blekingiæ et Hallandiæ haud freqvens.

3. Geum rivale *Lin:* Caule breviori, ſimpliciori, foliis radicalibus interrupte-pinnatis, ſtipulis minutis ſubintegris, floribus campanulatis pendulis ante ſolſtitium explicatis, calyce fuſco-purpureo, petalis ungviculatis ſordide luteis venis rubicundis, ſeminum ariſtis tortuoſis, plumoſis ſtylo vix longioribus.

Habitat in pratis humidis etc. per totam Sveciam freqvens. —

Sectio II. Pharmacognosia.

Radice *Gei rivalis* primo in Medicina utebantur b); hæc vero inſufficiens cito reperta eſt et minime expectationi medicorum ſatisfecit. Tandem cum illâ eſt commutata, quam ex *Geo urbano* reportamus; ſed neque hæc magnâ qvadam celebritate fruebatur, donec Cel. Buchhave, in libello ſupra allato, magni illam variis in morbis æſtimavit, et ad æſtimandam alios hortatus eſt. In pretio ejus confirmando jam occupati omnium

---

b) Vet. Acad. Handl. XVIII Tom. p. 118.

primum de tempore radicem colligendi et modo illam ſiccandi, cum inde medica ejus vis in primis dependeat, qvædam breviter adferre non e re duximus.

In noſtro climate non prius eruenda, qvam ſolis calore excitata planta creſcere et frondeſcere incepit, ſed contra neqve longius collectio ejus differenda, qvoniam poſt id tempus in flores et fructus producendos maturandosqve, ſuccus radicis aromaticus impenditur. Qvamvis vero ſatis affatim in dumetis et ſylvis creſcat umbroſis, radix tamen in pingvi humo inſigne capit incrementum et magnitudinem, qvare etiam operæ pretium eſſet plantaria in pomariis inſtituere, ibiqve plantam colere. Radicibus effosſis et aqvâ, aliqvoties renovatâ, a terrâ aliisqve alienis adhærentibus, purgatis reſecanda ſunt folia et caules ad medullam usque violaceam. Iterum, ſi opus ſit, laventur radices, et a qvisqviliis, ſtipitibus aridis, ſphacelo apicis, ſi adſit, ſqvamisqve nigris, radici adnatis, emundentur, qvæ omnia ineſſicacem, et ſordidum, atqve oculis injucundum reddunt pulverem inde paratum. Ab omnibus alienis repurgatæ radices in locum frigidiusculum, ſiccum, aëri et vento, non vero radiis ſolis, patulum, exareſcendi gratiâ reponantur, qvo lentâ et frigidâ evaporatione retineantur vires; nimio enim vel valido calore, ſive ſolis, ſive fornacis, gratum et efficax avolat aroma. c) Siccæ in vaſe bene clauſo ad uſum ſervantur.

Hoc modo ſiccata ſapore inſtructa eſt aromatico, ſubamaro, leniter adſtringente, haud ingrato, et gratum caryophyllum ſpirat, unde ſub nomine Caryophyllatæ ab antiqvis cognita, qvam etiam denominationem hucusqve retinuit. Qvo major illius odor et ſapor, eo majorem qvoqve vim exſerit. Aqvam et ſpiritum colore rubro tingit, et contrita in pallide rubellum abit pulverem. Solutio, ſolutione ſalis cujusdam ferrici mixta, hoc colore nigro cærulescente præcipitat.

---

c) Acta Reg. Soc. Med. Havn. Vol 1. p. 126—127.

His præmiſsis ad chemicam ipſam compoſitionem breviter exponendam tranſimus. Siccatam igitur radicem ita compoſitam analyſi chemica exploravit Cel. TROMSDORFF d), ut in 1000 partibus radicis invenirentur

Aetherolei	0,39
Reſinæ	40,00
Tannini in Aqva et Alcohole ſolubilis	100,00
Tannini in Alcohole et æthere non ſolubilis	310,00
Gummi c. Mat. extractiva	158,00
Materiæ Tragacanth.	92,00
Lignoſi	300,00

Ex hac analyſi concludere vult Cel. TROMSDORFF, quod parva ætherolei qvantitas nullam præcipuam in illo vim medicatricem det anſam præſumendi, quod e contrario probabilius principium adſtringens ſola ſit pars radicis efficax; cum vero major vel minor ætherolei qvantitas ſine dubio ex modo dependet, qvo ſiccata fuit radix, ſuspicari forſan qvoqve fas ſit, heic expoſitam, ſine magno veritatem lædendi periculo augeri poſſe. Prævalet vero certe, hoc non negandum, principium adſtringens. —

Secundum HÅNLE e) radix caryophyllatæ conſtat ex principio amaro, gummi-reſinoſo, principio adſtringente et ætheroleo, qvibus omnibus ſuam tribuere vim cum Cel. HARTMANN f) non dubitamus. —

Formæ radicem Caryophyllatam ad uſum medicum adhibendi ſunt: 1:o SUBSTANTIA, ſola qvidem, qvæ in Pharmacopoeâ Svecicâ locum obtinuit. Porrigitur vero aut formâ *Pulveris* a drachmâ dimidiâ ad integram pro doſi, aut *Electuarii* a pulvere cum Melle aut Syrupo Aurantii parati. 2:o INFUSUM. Uncia dimidia, cum unciis quatuor aqvæ ferventis infunduntur

d) *Tromsdorff* in neues Journ. f. d. Pharmac. II. 1. Leipzig 1818,
e(*Hånle* Lehrbuch d. Apotheker Kunſt Leipzig 1821.
f) *P. C. Hartmann* Pharmacol. Dynam. I Vol. p. 419.

et per aliqvod tempus digeruntur. Hæc forma optima, ſi partes æthereo-oleoſas qvam maxime volueris habere concentratas. g) 3:o Decoctum ex radicis unciâ unâ in aqvæ librâ ſesqvialterâ ad remanentiam unciæ unius coctâ et colaturæ addito Syrupo Sacchari paratum. Heic partes deſiderantur aromaticæ ideoqve minus aptam hanc formam judicaverunt Buchhave et Hartmann; ſecundum Tromsdorff vero omnium eſt convenientisſima, utpote qvæ continet principium, ex qvo vim ſuam maximam habet, adſtringens perfecte ſolutum. 4:o Extractum doſi granorum qvinqve ad qvindecim. 5:o Infusum vinosum frigide paratum ad aliqvot cochlearia de die. 6:o Tinctura:

Rec.: *Radicis Gei urbani Uncias qvatuor*
concis. et contus. infunde in
Spirit. Vin. Gall. Libr. duabus.
digere per ſex dies, deindeCola.

Distribuatur vero doſi drachmæ unius usqve ad ſemunciam bis terve de die.

Sectio III. Therapia.

Partibus ſuis amaris adſtringentibus et oleo æthereo radix Caryophyllatæ digestionis organa, vaſa nervosqve leniter ſtimulat ac ſimul roborat, qvare a debilioribus etiam et ſenſibilioribus optime fertur, qvi ejus uſu ad roborantia validiora præparari posſunt. Præcipue vero efficax eſt in morbis ſeqventibus:

1:o In *Febribus Intermittentibus* ubi ut ſuccedaneum corticis Peruviani fallere neſcium a Cel. Buchhave magnopere laudatur. Ad febrem exſtingvendam drachmæ tres pulveris tempore vacuo asſumtæ, ſatis fuêre, quam doſin numquam magis quam ad ſemunciam augere necesse fuit; e Tinctura uncia ſesqvialtera vel in gravioribus caſibus ſaltem duæ ſuffecêre. Infantibus Electuarium porrigitur utpote gratum et ab illis avide asſumtum. Effi·

g) *G. W. Schwartze* Pharmacol. Tabell. 1 B. Leipz. 1819.

caciam remedii hoc in morbo confirmant Aaskow h), Callisen i), Bang k), Tode l), Richter m), Sprengel n), cet. Hic egregium vocat remedium, maxime ſi frigora alterna cum calore haud ſatis intenſo, pulſibus debilibus et irregularibus, ſudoribus leviusculis et jacturâ virium junguntur. In Patriâ quoque noſtrâ, vario licet ſuccessu, fuit adhibita o), ab aliis laudata, ab aliis vero rejecta et improbata, qvæ varia ejus fortuna majori vel minori ſollertiæ, qvâ electa fuit et ſiccata, ſæpe forſan tribuenda. Præcipue digeſtionis organis langventibus efficax esſe videtur, et non tam facile qvam cortex Cinchonæ obſtructionem facit. Huic addi etiam poteſt. In *Noſoc. Milit. Præſidiar. Holm.* compoſitione utuntur, bonos ſæpisſime effectus edente, quam vocant *Infuſum Caryophyll. amar.* ita paratum:

Rec: *Gei urban. rad. incis. Unciam*
Calam. aromat. rad. incis. Drachmas duas
infunde cum
Decoct. Amar. p) *ferv. Unc. qvindecim*
Digere per hor. tres, cola.
S:r Vaſculum dimid. qvater de die.

2.o In *Febribus Nervoſis* facilius ſæpe et prius toleratur quam cortex Cinchonæ, cujus uſui viam aperit; in primis cum irritabilitate et ſenſibilitate auctâ magna musculorum debilitas adeſt. Levioribus ſymptomatibus ſola porrigitur, gravioribus cum ſtimulantibus volatilibus juncta.

---

h, i, k. l) *Buchhave* l. c.
m) *A. G. Richter* Speciell Therap. Öfverſ. 2. D. p. 472.
n) *C. Sprengel* Inſtit. Med. Tom v. p. 249.
o) Weckoſkrift för Lâk. o. Naturf. 2 B. p. 77. 3 B. p. 161. 15 B. p. 228.
p) Ipſius *Decocti amari* ſi volueris videre compoſitionem adeas precor Disſertationem de *Arbuto Uva urſi*, quam præſide *C. P. Thunberg* nuperrime edidit *Chr. Söderberg.*

3:o In *Febribus Putridis* antiſepticam ei vim tribuere plures conveniunt.

4:o In *Dyſenteriá*, vel potius in *Diarrhoeá*, quæ poſt ſanatam Dyſenteriam a laxitate inteſtinorum reſtat.

5:o In *Amenorrhoeá* et inde ortâ *Chloroſi* optime convenit laxis præcipue musculis abdominalibus, pallidis et pendentibus externis genitalibus, mammis flaccidis, colore faciei pallido, pulſu tardo, oculis langventibus, toto deniqve corpore frigeſcente. q)

6:o In *Cachexiis variis* utpote *Hydrope*, *Scrophula* et *Exanthematibus*.

7:o In *Arthritide*, tam ſub prodromis, ſubjecto atonico porrecta, quam ſub convalescentiâ.

8:o In *Tuſſi Convulſiva* cum, viribus multum comminutis, a tuſſi perpetuâ confici coepit æger, magno ſuccesſu fuit adhibita, et heic cortici peruviano palmam fere præripit, quoniam melius ſæpisſime fertur.

9:o deniqve ut tonicum in uſu eſt post morbos graviores, operationes chirurgicas, sangvinis muciqve fluxus copiosos, morbos hecticos etc.

Hac igitur virtute prædita, haud qvidem contemnenda videtur radix noſtra, ſed e contrario novis experimentis, quæ feliciter ſæpe eventura esſe non dubitamus, vis ejus firmanda.

---

q) *Richter* l. c. 3 D.

(20)

DE

LACTUCARIO

DISSERTATIO BOTANICO-MEDICA

QVAM

VENIA EXP. FAC. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR. BEROL. ET FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELOD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS. TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

PRO GRADU MEDICO

PUBLICÆ CENSURÆ OFFERT

AUCTOR
ADOLPHUS HENRICUS HUMBLE
SMOLANDUS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XXVI MAIJ. MDCCCXXVII.
H. S.

UPSALIÆ,
EXCUDEBANT PALMBLAD & C.

DE HULDASTE FÖRÄLDRAR

helgadt

af

Sonlig kärlek och tacksamhet.

DE LACTUCARIO.

Duncan ſenior Med. Profesſor Anglus medicamentum, quod in vicem Opii ſubſtitueretur, ejus vero nocendi vi careret invenire conatus fuit a). Rem ſedulo periclitatus, in ſucco albo varietatis cujusdam *Lactucæ ſativæ* b), illud invenisſe ſibi videbatur. Quod quidem ex hoc ſucco eadem ratione, qua Opium ex ſucco Papaveris ſomniferi effici ſolet, parabat et inde nomine ex herba ducto Lactucarium appellabat. (Jam antea vero Coxe Med. Americanus, idem Lactucarium a *Lactuca ſilveſtri*, quæ *viroſam* continet et *ſcariolam*, præparavit c). Quod Medicamen a Medicis exteris, ſententiam Duncani approbantibus, collaudatum, apud nos fere non eſt adhibitum. Multum vero profuturum putamus, ſi etiam in Suecia, cujus coelum herba bene patitur, in uſum reciperetur, quoniam eadem, qua Opium illud, quod ſemper carius venit, ſe commendet ſanandi vi, et in multis etiam felicius adhibeatur. Quum e pluribus *Lactucæ* ſpeciebus Lactucarium comparari poteſt, illas, ut inter ſe melius dignoſcantur, quanta posſimus adcuratione deſcribere conabimur.

Ab antiquis usque temporibus cognitum fuit genus illud plantarum, cujus vires in hacce opella evidentius oſtendere conabimur. Primum, quantum novimus, apud Theophrastum occurrit *Lactuca ſativa* ſub nomine θριδακίνη et *L. viroſa* θριδακίνη ἀγρία. Deinde a Dioscoride deſcribitur *L. ſcariola*, θρίδαξ ἀγρία appella-

a) On pulmonary conſumption überſetzt. Leipzig 1817.
b) Ergänzungs Band (d. Med. Chir. Zeitung) XXII. 1819. N:o 577. p. 308.
c) Med. Chir. Zeitung 1824. N:o 15. p. 238.

ta d). *L. quercinam* in initio ſæculi XV ut diverſam ſpeciem proponit MATTIOLI, et *Lactucam* denique *ſalignam*, quam *Ixopum* vocat, eodem fere tempore diſtinguit VALERIUS CORDUS. Ipſum *Lactucæ* nomen a COLUMELLA, PLINIO e) et CELSO f) jam uſitatum invenitur, in plurimis Botanicorum ſcriptis poſtea conſervatum et a LINNÆO tandem hiſce plantis conſecratum eſt. In ſyſtemate ejus ſexuali *Syngeneſiæ* Claſſi et Ordini *Polygamiæ æqualis* inſerebatur, in naturali vero inter plantas *Compoſitas ſemifloſculoſas*, quas *Cichoraceas* appellat JUSSIEU, locum tenet.

Character Generis *).

Anthodium imbricatum, conico-cylindricum, pauciflorum; ſquamis latiuſculis, acuminatis, margine ſcarioſis. Corollæ ligulatæ, 4—5 dentatæ. Semina ovata, acuminata, compresſa. Pappus longe ſtipitatus, capillaris, mollisſimus, fugax. Receptaculum excavato-punctatum, glabrum. Herbæ plerumque lacteſcentes.

Speeies **).

1. *Lactuca ſativa* LIN: planta quadripedalis, annua, glaberrima, inermis, pallide glauceſcenti virens. Caulis

---

d) *Murray* appar. Med. T. I. p. 108. Gottingæ 1776.
e) *C. Plinii* Hiſt. nat. L. XIX. C. XXXVIII. (Edit. Franzii. Vol. VI. p. 410.)
f) *C. Celſus* L. II. c. 32. (Targæ Ed. p. 98); L. III. c. 21. (Targæ Ed. p. 148.)
*) Inter plantas indigenas proxime accedit *Lactuca* ad *Prenanthem* et *Sonchum*, quorum differentias oſtendit *Wahlenberg* in Flor. Suec.
**) Vulgatiores et, ut credimus, efficacisſimas tantum ſpecies deſcribamus; ceteræ, quas Europa profert, ſunt: *L. ſagittata, auguſtana, ſeguſiana, ſonchoides, chaiſii, tenerrima* et *cretica*.

erectus, minus quam in ſequentibus virgatus. Folia inferiora rotundata, vel etiam runcinato-lyrata; ſumma cordata, amplexicaulia, integerrima. Flores paniculati, bracteati, ſulphurei.

Nullibi terrarum hodie ſponte provenit, cultura forſan e proximis orta. Hujus varietates ſunt: *L. capitata* et *criſpa* BAUH, *laciniata* ROTH, *palmata* WILLD, *plicata* BALB, &c.

2. *L. viroſa* LIN: biennis, glauca, maxime lacteſcens et foetens. Caulis erectus, virgatus, ſæpe aculeolis armatus, teres, parum folioſus, quadripedalis. Folia glabriuſcula, horizontalia; radicalia plurima, obovata, ſinuata; caulina minora, amplexicaulia, ſagittato-lanceolata, ſæpe lobata, mucronato-denticulata, coſta media ſubtus pectinato-ſpinuloſa. Bracteæ cordatæ, acutæ. Pedunculi ſquamati. Flores paniculati. Anthodium glabrum. Corolla ſulphurea, vix calyce longior. Semina ſtriata, nigra; pappo ſcabro.

Ad ſæpes, muros &c. ſolo calcareo in variis Europæ mediæ et meredionalis regionibus occurrit. Hæc ſine dubio, ſi in re adhuc tam obſcura conjicere fas ſit, efficacisſimum et copioſisſimum edit Lactucarium.

3. *L. ſcariola* LIN: biennis, glauca, inodora. Caulis ſæpe quadripedalis, aculeolis pallidis armatus, erectus, valde virgatus, folioſus. Folia ſubverticalia, amplexicaulia, ſagittato-cordata, runcinato-pinnatifida, acuta, denticulata, ſubtus coſta media pectinato-ſpinuloſa; ſumma lanceolata, integrioria, ſubtus lævia. Bracteæ cordatæ, amplexicaules, acutæ, integerrimæ. Pedunculi breves, ſquamati. Flores paniculati, ſerotini, quat-

---

Viribus, quamvis inferioribus, iisdem ſine dubio gaudent. Characteres e *Linnæi* ſyſtemate Vegetabilium Ed. XVI curante *Sprengel* optime patent.

tuor lineas lati. Anthodium glabrum. Corolla citrina; Semina ſulcata, pallida; pappo ſcabro.

Habitat in aggeribus, ruderatis &c. Europæ. Sola, quæ apud nos inventa eſt, ſpecies, in Scania ad Lund &c., nec non Calmariæ, ubi foliis integrioribus creſcit; ut indigena attentione digna.

4. *L. quercina* Lin: caulis ſtrictus, elatus. Folia ſubtus lævia; infima lyrata, baſi attenuata, ſagittata; caulina runcinato-pinnatifida, baſi dilatata; ſumma lineari-lanceolata. Panicula corymboſa. Flores dilute flavi.

Habitat in Germania media, Hungaria, Transſylvania &c.

5. *L. ſaligna* Lin: biennis, glauca. Caulis erectus, virgatus, folioſus. Folia inermia vel ſubtus coſta media pectinato-ſpinuloſa; radicalia lanceolata, paucidentata; caulina ſagittata, ſesſilia, lineari-lanceolata, cuſpidata, integerrima vel interdum ſubpinnatifida. Bracteæ ſagittatæ. Flores ſubracemoſi, breviter pedunculati. Anthodium glabrum. Corolla luteola, calyce longior. Pappus articulato-ſcaber.

Habitat in aggeribus et ruderatis præſertim in maritimis Europæ.

Analyſin, quæ dicitur harum herbarum chemica, unus, quod equidem novi, Klink g) adgresſus eſt, cujus ſumma nondum ſatis innotuit. Ex teterrimo vero et narcotico illarum odore, ut etiam dynamica vi, concludere fas eſt, idem, quod Opio, Hyoſcyamo &c., his quoque inesſe principium narcoticum. In extracto, quod Collini methodo ex his paratur, chryſtalli ſalini haud raro nitent h). Qui L. viroſæ ineſt ſuccus

g) *Klink* Disſert. ſiſtens Lactucæ viroſæ et ſativæ analyſin chemicam. Kiel. 1820.

h) *Murray* Appar. Med. Vol. VI. Gottingæ 1792. p. 15.

lacteus tam copioſus eſt, ut ex quinque libris XX unciæ ſucci exprimantur i). Ineſt forſitan in eo acidum quoddam cum Morphio junctum k). Cel. Berzelius methodum ex ſucco expreſſo acidi comparandi propoſuit l). Quod ex hac herba deſtillatur oleum, principium quoddam continet deoxidans et oleum foetens eſſentiale m).

Priusquam Lactucarii in Medicina uſum et utilitatem commemorem, nonnullas diverſas ejus parandi methodos referendas cenſeo.

Duncan, ut jam antea dixi, Lactucarium ex L. ſativa comparavit et quidem ita: herbam ſesquipedem ſupra ſolum excidit, effluentem ſuccum in aëre ad caulem ſiccatum una cum cortice delibravit et ſpiritu vini diluit. Evaporando medicamentum, de quo loquimur, forma extracti accepit. Cujus quoniam vis Opio mire convenit, doſin illius Duncan ad granum propoſuit.

Tinctura quædam ex Lactucario ita eſt præparata:

Rec. *Lactucarii* unciam
Spir. Vini. Libras tres.

Ab hac tinctura datæ ſunt guttæ X—LX.

Alia Lactucarii ex L. viroſa efficiendi methodus a Collino n) traditur. Succus ex recenti herba ſtatim ante floreſcentiam expreſſus, viginti horas refrigeratur, defunditur, coquitur, colatur, albumine ovi liquatur et calore medico ad formam extracti inſpiſſatur. Sic præparati medicamenti adultis grana 2—3 dedit, infantibus vero portionem minorem.

---

i) *Trommsdorffs* pharmac. Lexic. T. I. p. 696
k) *G. A. Richter.* ſpecielle Therap. T. 10. p. 185.
l) Lärobok i Org. Kemien. Stockholm 1827. p. 103.
m) *Trommsdorffs* Journal d. Pharm. XVI St. p. 361.
n) *Collin* obſerv. circa morbos p. 14. *Murray* l. c.

Berolini Lactucarium ex L. ſcariola, eodem modo, quo ex hac, paratur, ſed vi et efficientia forſan inferius o).

Roman aliam, eamque ſimpliciorem ejus præparandi methodum propoſuit p).

Francois etiam Lactucarium effecit, cujus vim Bousquet confirmavit q).

Celebris eſt in Medicina uſus Lactucarii atque utilitas.

In cerebrum, ut opium, neque vim noxiam exſevere perhibetur Lactucarium, neque alvum obſtruere. Ad medicamenta mere ſoporifera pertinet. In majore portione ſumtum vomitum ciet. Secundum Anderson iis, qui opium ferre non posſunt, commode datur; in convaleſcentibus mire ſalutare r). In corpus humanum adhibitum ut ſolvens, ſudorificum, diureticum et antiſpasmodicum ſe inprimis præbet.

Secundum experientiam Francois nimiam ſenſibilitatem coercere, efficacitatem nervorum irritatorum et motus cordis minuere, quietemque univerſalem explicare valet. Ægri, quibus hoc medicamen jusſit, nec dolorem capitis, nec ſoporem, nec vertiginem, nec ebrietatem ſenſerunt. Aliquoties ſolummodo dilatationem pupilli effecit. Quod quidem in iisdem caſibus inprimis utile videbatur, quibus opium evidentis irritationis cauſſa adhiberi non posſit. Efficaciam cum in nervos tum in circulationem ſanguinis ita exſerit, ut formatio caloris minuatur, quod in pluribus ægrotis thermometro fuisſet confirmatum s).

---

o) *G. A. Richter* l. c. *G. W. Schwarze* Pharmac. Tabell. II. B. Leipzig 1822. p. 163.

p) Med. Chir. Zeitung 1826. N:o 76. p. 405.

q) Med. Chir. Zeitung. 1826. N:o 78. p. 435.

r) G. A. *Richter* l. c.

s) *Richter* l. c. p. 453.

Præcipue autem efficax in morbis ſequentibus Lactucarium viſum fuit.

1:o In *Gaſtritide infantum* a SAILLANT proſpere fuit uſurpatum t).

2:o In *Doloribus aſtmaticis* ubi titillationem moleſtam et irritationem tusſis inhibet. Heic cum acetate Morphio u) junctum commode datur et quidem ita:

Rec. *Lactucarii grana octo*
Acetatis Morphii granum.

M. Divid in octo partes æquales S. pars una pro doſi.

Etiam cum Digitali purpurea et baccis Juniperi porrigitur:

3:o In *Ictero et Infarctibus Hepatis* perbene datur.

4:o In *Febribus Intermittentibus* præcipue adhibetur, cum æger ſub et extra paroxysmum gravibus ſymptomatibus nervoſis vexatur. Cum cortice peruviano, ut opium, conjungitur, quoniam efficaciam ejus valde augeat et febrem rapidius ſæpe ſupprimat.

5:o In *Hydrope* inprimis *Hydrothorace* magnum emolumentum uſu ejus ceperunt COLLIN, WOLFF, DURANDE. Medicum provincialem Doctorem LANDEBBRG extractum L. ſcariolæ in *Anaſcarca* cum fructu adhibuisſe novimus v).

6:o In *Angina Pectoris* ut remedium rapide agens et minime fallax ſe ſecundum experientiam SCHLESINGERI exſeruit x).

---

t) Sammlung Ausſerleſ. Abhandl. f. pr. Aerzte B. XV. p. 631.
u) *Gumbrecht* in Hareleſs: Rhein. Jahrb. &c. B. 4. St. I. p. 204.
v) Sv. Låkare Sällſk. Handl. 10 B. p 154.
x) Journal d. pract. Heilk. v. *Hufeland* und *Himly.* 1809. St. I. p. 57.

7:o In *Tuſſi convulſiva* ſecundum plura, a Gumbrecht accuratisſime facta experimenta, in ſtadio convulſivo pæne ſpecifice agit y). Lactucario, ex ſucco L. viroſæ parato, uſus fuit. Quod vero ex L. ſcariola capitur, non tam ſpecifice agit, ſed remisſionem ſolummodo dolorum ſpasmodicorum efficit a).

Quod quidem de Lactucario hucusque novimus. Ratio ejus adhibendi ſine dubio experimentis progredientibus amplificabitur, quoniam magna ſit et varia ejus utilitas therapeutica.

---

y) Samml. Ausſerleſ. Abhandl. &c. B. 26. p. 82. (Neue Samml. ausſerleſ. Abhandl. II. B. I. St. p. 83).

a) Journal d. pract. Arzneyk. &c. v. *C. W. Hufeland* LVII. B. VI. p. 19, 20.

(21)

DE PIPERE CUBEBA DISSERTATIO,

QVAM

VENIA EXP. FAC. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR. BEROL. ET FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELOD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS. TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

PRO GRADU MEDICO

P. P.

AUCTOR

PETRUS JACOBUS LIEDBECK

SUD. NER.

IN AUDIT. BOTANICO DIE I DECEMB. MDCCCXXVII.

H. A. & P. M. S.

UPSALIÆ,
EXCUDEBANT PALMBLAD & C.

De Huldaste Föråldrar

Tillegnas detta Ungdomsförsök, såsom en ringa gärd

af

Sonlig Kärlek, Vördnad och Tacksamhet.

De Pipere Cubebâ.

Arabes jam uſurpasſe Cubebas et Avicennam eas commemoraſſe contendit Schwartze 1). Murray 2) vero dicit, difficile esſe dijudicatu, an Arabum Cubebae eædem ac noſtræ sint, et relegat de eâ re ad Wedelii Dissertationem de Cubebis anno MDCCV. Quodcumque ſit, constat tamen Japanenſes, ut remedium domeſticum contra omnes fere morbos imprimis ſebriles, maſticare et deglutire baccas Cubebæ 3).

Bengalenſibus fuerunt baccæ remedium contra Blennorrhagiam Urethralem, et exinde in uſum medicum receptæ a Crauford ad Societatem Commerciorum Indicorum Medico 4).

Postea, vel æquo vel iniquo Aesculapio, in variis Inflammationibus membranarum mucoſarum tentatæ ſunt. Ante Crauford vix ullus Medicus eas tentaverat 5) in his affectionibus.

Fuerunt vero contra affectiones catarrhales adhibitæ, ut Aphrodiſiacum et Carminativum et Reſolvens, præſertim pituitæ abdominalis 6) et Vertiginis inde ortæ, unde nomen Germanicum Schwindelkörner: præterea ut Condimentum ad corrigen-

---

1) Pharmacologiſche Tabellen vide ſuo loco: Cubebas.

2) Apparatus Medicaminum Vol. V. pag. 37. ſeq. Göttingiæ 1790.

3) Burmanni Phytantoza Iconographica 1739. Tom IV. p. 301. Tab. 440. etiam delineatus frutex eſt, ſed prava figura.

4) Richter Specielle Therapie 1 Ergänzungsbande pag. 171 ſeq.

5) Schwartze l. c. Richter l. c.

6) Burmannus l. c. Murray l. c.

dum halitum oris foetidum, Maſticatorium contra morbos Hyſtericos et Præſervans contra morbos contagioſos, præcipue febriles impenſæ 7).

Præmittenda vero jam eſt deſcriptio fruticis botanica et deinde fructûs, partis unicæ in Officinis venalîs. Poſtea chemicam, pro virili, analyſin referre animus eſt et poſtremo modum ejus in Organismo ſano et ægro agendi, et quomodo quibusque in morbis adhibeatur.

Præmonendum vero videtur, quamquam diu Cubebas Mercatores vendiderint, fruticem tamen ipſo Linnæo Patri incognitum fuisſe. Poſtea eum deſcripſit Bergius et appellavit Piper Caudatum 8).

I. *Pars Phytographica.*

Plurimi Botanici 9) Genus totum Piperis ad Clasſem numerarunt Artificialem Diandriam et Ordinem Trigyniam. Celeb. vero Præſes totum hocce Genus refert ad Polyandriam et Polygyniam, ob floreſcentiam, prorſus ſingularem, eo ſpectantem. Acrimonia hanc cognationem quoque portendere videtur.

In Syſtemate naturali numeratur Genus Piper ad Dicotyledones Ordinemque naturalem Piperacearum.

Characterem genericum adducimus ſecundum Linnæum, Sprengel et Persoon, ſpecificum ſolummodo ſecundum Perſoon et Sprengel. In descriptione fructûs Murray potisſime ſumus ſecuti.

7) Murray l. c. Richter l. c.

8) Murray l. c., Celeb. Præſes in itinere ſuo invenit verum fruticem in Java creſcentem. Vide. Reſa uti Europa, Africa, Aſia, förrättad åren 1770—1779. Del. IV. sid. 147.

9) Linnæus in multis operibus, Sprengel in Linnæi Syſtemate Vegetabilium Ed. XVI, Perſoon in Synopſi Plantarum, Willdenow, Link &c.

Piper: Spatha nulla perfecta, ſquamæ appresſæ laterales vel bracteæ peltatæ aut lineares. Spadix ſimplicisſimus, floſculis tectus, amentiformis. Amenta ſubandrogyna, Calyx nullus. Staminum filamenta nulla. Antheræ duæ oppoſitæ ad radicem germinis ſubrotundæ. Stamina duo vel incertî numerî. Stylus unus, brevisſimus vel nullus. Stigma unum, ſimplex, hispidum vel etiam numerantur duo, tria, quatuor Stigmata. Bacca monoſperma, ſubrotunda.

Cubeba: Foliis venoſis: inferioribus cordato-ovatis, acutis; ſuperioribus oblongo-ovatis, acuminatis, baſi obliquis, glaberrimis; Spicis ſolitariis, oppoſitifoliis, pedunculatis; Fructibus pedicellatis: Floribus rarius dioicis.

Habitat in ſylvis Inſularum: Javæ, Japan, Mascaren, Guineæ, Malabaricarum, Philippinarum et Bourbon. Fulcimenta quærit in arboribus validioribus, circa quas ſerpit fruticulus.

De collectione fructuum nihil fere novimus. Sunt vero Cubebæ baccæ globoſæ, aridæ, recentes fuſcæ, exſiccatæ griſeæ et rugoſæ, magnitudine plerumque grani Piperis Nigri, pedunculo gracili, lineam circiter longo, inſtructæ. Fractæ offerunt teſtam fragilem, intus fuſcam, et granulum ſeu nucleum, diametri multô minoris, cujus epidermis brunnea, parenchyma albidum, ſuboleoſum. Nucleus, teſtâ longe calidior, ſapore acriori præditus eſt. Utraque pars maſticata calore et ſapore aromatico os totum replet cum amaritie leni, halitum oris fragrantem reddit, ſalivamque elicit. Poſtea ſenſum frigoris provocat.

Bonæ qualitatis Cubebæ ſunt graves, quin etiam ponderoſæ, parum rugoſæ, ſed quaſi turgidæ, magnitudine eximiâ et principio ſcatentes aromatico. Rejiciendæ ſunt baccæ nimis rugoſæ, parvæ et leves.

II. *Pars Chemica.*

Temporibus Celeb. Murray nihil de hac cognitum erat, niſi quod continerent Cubebæ Aetherolei non parvam quantitatem et Reſinam, in Alcohole ſolubilem.

Trommsdorff poſtea primus eas analyſi ſubjecit chemicæ, quin etiam quantitativæ. Hecker (Praktiſche Arzneimittellehre zweite Auflage 2 Theil pag. 29) hujus oſtendit Analyſeos summam 10). Aetherolei quantitatem in analyſi Trommsdorff minorem obſervavit quam Murray 11). Imperfecta etiam noſtra experimenta chemica majorem Aetherolei dederunt quantitatem. Ceteroquin variant partes conſtituentes chemicæ qualitativæ, et eo magis quantitativæ omnium Viventium, imprimis Vegetabilium, ratione maturitatis, locî ubi creverint et ceterarum Geographicarum Phyſicarumque relationum. Aetheroleum præterea et evaporat et in Reſinam abit. Idem certis conditionibus valet in aliis ſubſtantiis chemicis, ut quantitativam analyſin multæ perſequantur difficultates. Quapropter analyſin quantitativam a Celeb. Trommsdorff inſtitutam plane rejecimus.

Poſtea Celeb. Vauquelin analyſin chemicam, reſpectu qualitatis, iteravit 12). Summam commemorare e re non eſt. Invenit Ille partes has conſtituentes:

Aetheroleum ſpisſius,
Reſinam Balſamum Copaivæ referentem,
Reſinam aliter coloratam, parvâ quantitate,
Subſtantiam Gummoſam,
Extractivum, Leguminoſorum fructuum referens,

---

10) Præterea in Journal de Pharmacie B. 20. St. 1. Analyſis a Trommsdorf inſtituta in extenſo commemoratur.

11) l. c.

12) Analyſis ejus commemoratur in extenſo in Journal de Pharmacie Juillet 1820, Deutſches Jahrbuch für die Pharmacie Neunter Band Erſter Abtheilung herausgegeben von Dr G. H. Stolze pag. 162 ſeq. Berlin 1822, Weimar. Taſchenbuch für Scheidekunſt auf d. Jahr. 1822, Jahrgang 43. Præterea Schwartze, Gmelin &c. breviter hanc commemorant analyſin.

Extractivum cum Acetate Plumbico ſe præcipitans cum
Acido Malico et
Fibroſam Materiam.

Experimenta noſtra, etiam Amyli copiam oſtenderunt. Forſan erant baccæ noſtræ maturiores, quam quas inveſtigarunt Celeb. viri Trommsdorff et Vauquelin. Trommsdorff etiam invenit Acetas Kalicum. Cineres Cubebarum continent, ſecundum Hänle 13):

Silicam,
Sulphas Kalicum,
Murias Kalicum,
Carbonas Kalicum,
Sulphas Calcicum,
Carbonas Calcicum,
Carbonas Magneſicum.

Quum experimenta noſtra Amylum oſtenderint, quod non invenerint Celeb. Illi Viri Trommsdorff et Vauquelin; non alienum videtur, heic narrare modum, quo id deteximus. E librâ dimidiâ Cubebarum pulveratarum deſtillatione adepti ſumus circiter Drachmam Ætherolei et Libras circiter duas Aquæ deſtillatæ, Ætheroleo ſaturatæ. Maſſa, poſt deſtillationem reſidua, aquâ fervente infundebatur, et infuſum aquoſum calidum colabatur. Infuſum fuſcum Ætheroleo adhuc redolens, refrigeratione pulverem griſeo-albidum præcipitavit, qui in reactione cum Jodo fere lividum oſtendit colorem et ſiccatione repetitâ Gummoſam adeptus eſt naturam. Difficile fuit liberare Materiam Amylaceam a pertinaciter adhærente Ætheroleo. In ceteris noſtra Experimenta cum Vauquelin congruunt.

III. *Pars Dynamico — Therapeutica.*

Experimenta et obſervationes in ſano inſtituta Organismo indagarunt, promovere Cubebas Urinæ ſecretionem eique impertiri odorem

---

13) Lehrbuch der Apothekerkunſt 1 B. 2 Abth. ſ. 220. Leipzig 1821.

peculiarem Ætheroleoſo-reſinoſum. Secretionem etiam membranæ Urethræ mucoſæ et adjuvare et mutare nobis viſæ ſunt, et in Ano et Inteſtino Recto ſenſum lenem ardoris excitare. Majore Doſi datæ dolores provocarunt colicas et Diarrhœam.

Aegro inditæ Organismo etiam dictas ſecretiones Membranarum mucoſarum properant et ſtimulant, eodemque tempore ita mutant, ut hæcce ad qualitatem normalem ſæpisſime reducantur. Conjunctio nempe Ætherolei cum Reſina effectum edit intenſivæ ſtimulationis, quæ organis reproductionis infigitur præcipue in membranis mucum ſecernentibus 14). Partibus Amylaceis, Gummoſis, Extractivis et Salinis lenius et mitius agant necesſe eſt, quam Balſamum Copaivæ, cujus alias in effectu dynamico haud abſimiles ſunt Cubebæ.

Quibus in morborum formis Veteres eas uſurparint et anſam hodierni uſûs medicî jam monuimus. Maximam his temporibus laudem adeptæ ſunt in Gonorrhoea, ubi ſæpe brevi, intra tres vel quatuor dies, finem effecerint et doloris et ſecretionis abnormis 15). In quovis morbi ſtadio aptæ ſunt, imprimis vero initio, ubi Inflammatio majorem gradum nondum obtinuerit. Idoneus uſus deſiderat diætam parcam et antiphlogiſticam 16), ut ſcilicet evitetur Inflammatio vera; nam ſæpius Blennorhagiæ urethrales in ſpecie, ut Inflammationes Syphiliticæ in genere, ſunt natura lymphatica 17), et tunc peridoneæ ſe oſtendunt Cubebæ. Raro ventrem moleſtant (et non, niſi longo

---

14) Schwartze l. c.

15) Hänle, Richter, Schwartze, Hecker et noſtræ etiam obſervationes &c. id multis confirmarunt exemplis.

16) Schwartze l. c. Svenſka Läkaresällſkapets Årsberättelſe 1824. pag. 47.

17) Richters Specielle Therapie 5 B. pag. 231.

uſu, ubi faſtidium oriatur Medicaminis) ut Balſamum Copaivæ cujus effectus fortiores etiam periculoſiores ſunt, præſertim morbi initio 18).

Contra Blennorhagias quascumque alias etiam ſucceſſu uſus Cubebæ tentatus eſt, ut contra Inflammationem Chronicam inteſtinorum tenuium et Levcorrhoeam 19).

Non vero reticendum, experimenta quædam Berolinenſium Medicorum 20) prospere non ſucceſſiſſe. Forſan conſtitutio epidemica Berolinenſis inflammatoria 21) vel prava Cubebarum qualitas in culpâ fuit. Idem aliquoties nobis accidit.

Si dolor mingendi uſu Cubebarum evanuerit, remanſerit vero ſecretio muci abnormis tunc idoneum viſum eſt Balſami Copaivæ fortiore ſtimulo finem imponere ſecretioni abnormi.

Anglus Medicus, Miles Marly, remedium noſtrum ſpecificum ducit. Parvas doſes Muriatis Hydrargyroſi expertus eſt multum adjuvare ad effectum ſpecificum 22). Noſtra experientia ſemel hoc confirmavit in Blennorrhagiâ vehementiore urethrali.

In Rheumatismo Chronico etiam tentatæ ſunt Cubebæ 23).

Si, ut interdum accidit, obſtructionem effecerint, ſal neutrum ut laxans a Medicis adhibetur: ſi e contrario, quod in majoribus Doſibus accidere ſolet, diarrhoeam provocaverint; Opium ad uſum internum additur 24). In Gonorrhoea enim

---

18) Richter Ergänzungsbande l. c., Schwartze l. c.

19) Richter, Schwartze l. c. Hänle Magazin für die Pharmacie Erſter Jahrgang, Erſter Band pag, 198. Karlsruhe 1823.

20) Heim et Michaëlis. Vide Richter et Schwartze, Hänle l. c.

21) Richter ſpeciell Therapi, Collins öfverſättning, 1 Bandet ſid. 30.

22) Schwartze l. c. Richter l. u. c.

23) Med. Chir. Zeitung 1825, No 26, p. 475, et N:o 42, p. 291.

non agunt, ſi Diarrhoeam excitaverint, haud ſecus ac Balſamum Copaivæ.

Utilem etiam ſe oſtendit conjunctio Cubebarum cum cortice Cinchonæ in affectionibus Chronicis, ut Blennorhoea. E cortice Cinchonæ et Baccis Piperis Cubebæ pulveratis, addito Syrupo, Electuarium eſt confectum 25).

Affectiones Pectoris Chronicas ut diſpoſitionem ad Hæmoptyſin uſui contradicere Cubebarum contendunt Auctores.

Nonnulli 26) Cubebas exiſtimant remedium eſſe ſuperfluum a Pipere Nigro ſubſtituendum. In multis hoc concedatur, ſed mitius agunt Cubebæ, ut indicant etiam partes conſtituentes Chemicæ.

Ut evitetur faſtidum medicaminis cujuscumque, peridonea eſt formularum medicinalium mutatio.

Hecker utitur pulvere a granis quinque ad viginta ter quotidie. Medici Svecici potisſimum adhibuerunt pulveris quatuor Scrupulos, de die conſumendos cum Saccharo vel minus accurate Cochlear minusculum (Theſked) quater de die. Medici Angli et Germani majores plerumque impenderunt Doſes, ſæpenumero Drachmas tres, quin etiam Unciam et ſupra quotidie partitis vicibus 27).

Idoneum quidem videtur doſes paullatim augere. Pulverem de cetero dederunt alii cum Aquâ, Lacte vel mucilaginoſo quodam vehiculo, alii cum Theriacâ, et ſic Electuarium confecerunt.

Tincturam diu perferre ſolet ventriculus. Eam tali modo conficiunt:

---

24) Schwartze, Richter l. c.

25) Richter l. c.

26) Gren, Murray et plures Veterum Auctorum.

27) Schwartze, Richter l. c.

Rec. Piperis Cubebæ Baccar. contuſarum
Uncias duas cum dimiaiá,
Spiritus Vini Rectificati *Libram*,

Macera per dies decem in vaſe clauſo et cola. Hujus Tincturæ Doſis erit Cochlear unum vel duo bis quotidie, ſumendum in mucilaginoſo vehiculo.

Similiter fere Vinum conficitur, quo majori doſi utimur.

Infuſum Aquoſum parum efficax eſſe poteſt; non enim ſolvere partes reſinoſas aqua valet.

Ingrediuntur Cubebæ in Speciebus Aromaticis Ph. Boruſs. Tinctura Aromatica Acidâ, Tincturâ Aurantii Compoſita, Aquâ antihyſterica Pragenſi etc. præparatis 28).

Ad ultimum Injectiones, præſertim in Blennorrhoeâ Sexûs ſequioris, vel Aquæ deſtillatæ vel infuſi aquoſi Cubebarum experimentis Medicorum dignæ nobis videntur, ut etiam uſus internus Cubebarum in Blennorrhoeâ, a cauſa hæmorrhoidali ortâ.

---

28) Schwartze l. c.

(22)

PIPER NIGRUM

DISSERTATIO MEDICA

QVAM

VENIA EXP. FAC. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA

MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR. BEROL. ET FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELOD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS. TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

PRO GRADU MEDICO

PUBLICÆ CENSURÆ OFFERT

AUCTOR

PETRUS ADOLPHUS EDGREN

WERMEL. STIP. REG.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XII DECEMB. MDCCCXXVII.

H. A. & P. M. S.

UPSALIÆ,

EXCUDEBANT PALMBLAD & C.

BRUKS-PATRONEN

HÖGÅDLE

HERR ANDERS ÅBERG

Tillegnas dessa blad

tacksamt och vördnadsfullt

af

FÖRFATTAREN.

PIPER NIGRUM.

Multa ſunt tentamina et memoratu digniora, proximis temporibus, morborum curandorum Pipere nigro inſtituta, et nonnullis in locis vis illius comprobata eſt contra febrim intermittentem efficax, ut, ſi non antecelleret remediis febrifugis hucusque æſtumatisſimis, ſine dubio ad hæcce æquiparanda videatur. Præterea analyſis chemica multis et repetitis experimentis partes ejus conſtituentes plenius exqvirere conata eſt. Apud permultos autem et diverſisſimos auctores leguntur disſperſa hæcce lumina; quapropter undique colligere et, quidquid nos invenerimus de hoc Pipere relatum, breviter exponere periclitati. Marte noſtro perpauca hac in re experti ſumus; at quantulumcunque ſit, id tamen addi, obveniente occaſione, haud dedigneris. Ut igitur in ſequentibus ordine quodam explicemus notitias *phytographicas*, *chemicas*, *dynamicas* et *catagraphologicas* Piperis nigri, dabimus operam.

Sectio Phytographica.

Ab antiquisſimis temporibus notum et uſitatum fuit Piper nigrum. Jam apud Græcos ſcriptores commemoratur το πέπερι, et apud *Celſum* a) vis ejus medica indicata eſt. Poſtea non tam raro apud ſcriptores occurrit et noto ſuo nomine locum in ſyſtematibus Botanicis diu obtinuit. Secundum ſyſtema ſexuale Linnæanum in *Diandria* et *Trigynia* poſitum eſt et ad ordinem naturalem *Piperacearum* relatum. Cel. autem Præſes ad *Polyandriam* numeravit Piper, quum ſtamina in receptaculo communi poſita videantur et acrimonia, qua gaudet, affinitatem cum plantis hujus clasſis indicet.

Character Genericus b): Amenta ſubandrogyna. Calyx o. Squamæ appresſæ, laterales vel bracteæ peltatæ aut lineares.

---

a) Lib. III. Cap. 12. et Lib. V. plurimis locis.

b) Carol. Linnæi, Syſt. Veget. Ed. XVI. cur. Sprengel. Götting. 1825.

Stamina duo vel incerti numeri. Stylus 1. vel o. Stigma 1. fimbriato peltatum vel 2, 3, 4. Bacca monoſperma.

Species hæc deſignatur: foliis late ovatis, acuminatis, ſeptemnerviis, coriaceis, glabris; geniculis nodoſis; ſpicis terminalibus ſolitariis, inferne ſubſterilibus; caule scandente.

Piper nigrum et album, apud auctores. *Linn. Syſt. ſex. pag.* 40. *Syſt. Nat. tom* 2 *pag.* 856. *Raji Hiſt. pag.* 1341. *Camelli de plant. Philippenſ. in Phil. trans. Vol.* 24 *p.* 1773. *Marsdéns Hiſtory of Sumatra p.* 105. Præterea Icones apud *Piſonem Mant. Arom. p.* 180. *c. ic.* *Malagacodi Hort. Malab. Vol.* 7. *p.* 23. *tab.* 12. *Blachwell Herb. tab.* 348. *Zorn Icon. plant. tab.* 557. *Weinmann Phytantoza Iconographica* 4 *B. pag.* 103. *tab.* 815. *Woodville Medic. Botany Vol.* 3 *pag.* 513 *tab.* 187. Angl. *Black Pepper.* Gall. *Le Poivre noir.* Germ. *Gemeiner Pfeffer.* Sumatran. *Lada* vel *Molanga.*

Planta fruteſcens, ramoſa; radice perenni. Caulis geniculationibus tumeſcentibus, radiculos protrudens, ſcandens, glaber. Folia alternatim diſpoſita. Flores parvi, ſine corolla et calyce regulari, albidi, in ſpicis terminalibus ſedentes. Antheræ filamentis orbatæ, baſi germinis poſitæ. Stylus nullus. Stigmata tria. Fructus: Bacca unilocularis, initio viridis, matureſcendo primo rubra, deinde nigreſcens.

Habitat in Malacca, Malabar, Java et præcipue in Sumatra, ubi ſponte in ſylvis crescit. Cultura deficiente amarum et pro uſo ignobilem fructum fert, qua adhibita dulciorem, ſeu magis aromaticum procreat.

Seritur plerumque prope fluvios, ubi fertilior ſoli natura et latices adjacentes, quibus irrigentur plantæ, opportunitatem præbent. Plantatio autem ita efficitur c). In ſylvis, ubi putreſcentes arborum trunci et frondes deciduæ terram reddunt fecundam, ſpatium terræ culturæ aptum faciunt, fodiendo, et interdum urendo. Areca, Cocos vel rami abſcisſi idonearum arborum poſtea ibi collocantur, ut radices agant et crescant, quo

c) Marsden's Hiſt. of Sumatra p. 106.

tenellis plantis piperis pedamenta et umbras præbeant. Quum hæc fulcimenta ſat ſunt corroborata, ſurculi piperis ex radice pullulanti ſecti plantantur. Stirps ad longitudinem ſex cubitorum ſurgit. Tertio anno poſt plantationem fructum ferre ſolet, et continuat dein in duos vel plures annos, raro iterata meſſe etiam in viceſimo. Fructus in longis racemis colligitur aut adhuc viridis, aut quum colore rubicundo baccæ obductæ ſunt. Quoniam baccæ facile decidunt, nec omnes in eodem racemo tempore æquali maturescunt, avelluntur racemi ad prima maturitatis indicia. Siccantur poſtea, et color a viridi vel rubicundo ad nigrum exit. Baccæ in eodem racemo numero viginti ad quinquaginta adeſſe ſolent d), magnitudine piſi minoris, rotundæ, duræ.

Piper nigrum ex baccis immaturis conſtituitur, colore poſt ſiccationem nigro, extus rugoſis, intus albidis, odore peculiari imbecillius aromatico, ſapore acerrimo ſub maſticatione os et fauces quaſi urente, haud valde aromatico. *Piper album* eſt fructus maturus, qui tali modo præparatur: Baccæ ſiccatæ circiter per hebdomades duas in foveis aquæ immerguntur vel etiam in uliginibus ſtagnantibus e), ſecundum alios in aceto f) vel in aqua marina g) macerantur, donec intumeſcendo teſta externa crepuerit, et tunc iterum in locis apricis ſiccantur et intra manus contritione tegmine ſuo enucleantur. Baccæ tunc albæ reſiduæ fructum conſtituunt extus lævem, ſphæricum, ſapore et odore mitiore quam in Pipere nigro.

Piper albnm priori tempore maximi æſtimabatur, et pretio tripplici Piperis nigri conſtabat. Nunc vero imprimis Piper nigrum conſumitur, et vix album, niſi nigro immixtum, ex India in Europam advehitur. Neque tamen deſunt conamina Piper album, arte factum, pro vero edendi. Ex amylo nempe et oxido Plumbico aut ex farina piſorum grana alba forman-

---

d) Hagen Lehrb. d. Apothek, Kônigsb. 1797. Th. 4. p. 170.
e) Murraij. Apparat. Medic. Vol. V. p. 23.
f) Trommsdorff, Handb. der Pharm. Waarenh. Erfurt 1799.
g) Piſo. Mant. Arom. p. 180.

tur h), quæ poſtea baccis veris miſcentur. Talis autem fraus facile detegitur, quum grana in aqua calida emolliuntur et maſſam tunc ductilem conſtituunt. Liquore probatorio Hahnemanniano vel aliis reagentiis chemicis redditur Plumbum conſpicuum. Baccæ Piperis, quamquam genuini, interdum inveniuntur parvæ, fragiles, ex vermibus corroſæ et in aqua natantes, quæ, pariter ac artefactæ, ſegregari debent, quoniam principio ſuo aromatico orbatæ ſunt. Grana etiam in pulverem redacta, quæ diu ſerventur, haud digna, quoniam ſic comparata brevi omne ſuum aroma amittunt. Indole humorem attrahendi et retinendi, Piper nigrum ad res, quæ facile in aëre deliquescunt, conſervandas interdum accommodari ſolet, et hoc modo inquinatum nonnumquam invenitur.

Sectio Chemica.

Acrimoniam Piperis nigri imprimis partibus ejus reſinoſis ineſse jam *Gaubius* i) annotavit et eo modo detexit, ut baccæ Piperis nigri Alkoholi digererentur, unde ſiebat ſolutio reſinoſa parva parte principii Ætheroleoſi commixta. Reſina ex hac ſolutione præcipitata colore ſeſe manifeſtat virideſcente, conſiſtentia ceræ, ſed ſiccata fragilis et dura inſtar reſinæ Guajaci, ſapore mordacisſimo. Carboni candenti admota comburitur vivaci ſlamma. Aqua etiam, forma decocti, principium hoc acre extrahit; quod expertus *Gaubius*, qui aquam pondere duodecim librarum adhibens duas horas leniter coxit, et iterans ter et quadragies eandem operationem in una eademque quantitate Piperis, libras DL conſumſit, donec Piper ab omni acri principio deſertum percipiebat. Tunica ſuper decoctum inveniebatur natans, quæ continuit principium reſinoſum cum extractivo mixtum. Poſtquam vaporaverat reliquum decocti, tunica hacce remota, principium extractivum reſtabat, colore obſcure fuſco, ſapore vix acri.

---

h) Schwartze Pharm. Tab. Leipz. 1819—26. B. 2. Abth. 1. ſ. 96.
i) Pfaff ſyſt. der Mat. med. Leipz. 1814. 1. Th. 2. Abth. ſ. 182 ſqq.

Deſtillando Uncias ſedecim Piperis in aqua eliciebat *Willert* k) Drachmas duas Ætherolei. Ætheroleum hoc in aqua deſtillata natans primum ſeſe oſtendit colore, fere inſtar aquæ, pellucido poſt aliquod tempus aureo flavo, ſapore blando, ſine omni acrimonia, ſed odore vehementisſimo Piperis.

Cl. *Oerſtedt* anno 1820 inveniebat principium quoddam cryſtalliſabile in Pipere, quod propter ejus reactionem alkalinam inter alkalia vegetabilia deſcripſit, cui nomen Piperinum. *Pelletier* autem principium hoc potius ad reſinas pertinere credidit et *Vauquelin* Balſamæ Copaivæ idem asſimilavit l). Principium hocce cryſtalliſabile, ut prisma quadrilaterum ſeſe manifeſtans, ad maximam quantitatem alkohole, parcius æthere, ſolvitur, in aqua vero frigida plane inſolubile, et ſapore eximio Piperis gaudet.

Secundum Pfaff analyſis Chemica in 1000 partibus Piperis nigri præbuit:

Ætherolei part. .	23.	Princip. Extract. p.	625.
Reſini viridis acerr. p.	125.	Reſidui fibroſi p.	237.
			1000.

Pelletier autem invenit, Piper continere Piperinum, Oleum quoddam fixum acre, Ætheroleum balſamicum, Materiam coloratam gummoſam, Principium extractivum, Acidum malicum, tartaricum, Amylum, Basſorinum et Materiam vegetabilem fibroſam. Hoc etiam experimentis *de Poutet* Masſiliæ inſtitutis fere congruit m).

Cineres Piperis nigri ex Carbonate Natrico, Oxido ferrico, Acido ſilico et Alumina conſtare videntur. Præterea etiam veſtigia Oxidi Cuprici ibi observare ſe credidit *Meiſsner* n).

---

k) Pfaff Syſt. d. Mat. Med. l. c.
l) Schweigger's Journ. XXIX. 80. Annal. de Chim. et Phys. XVI. 344. Magendie's nya Medicam. öfv. Fahlun 1827. p. 82. Sv. Läk. Sällsk. årsberätt. 1824. p. 59.
m) Berl. Jahrb. Jahrg. 24. Abth. 1. 1822.
n) Hänle, Lehrb. d. Apothekerk. Leipz. 1821. I. B. 2. abth. p. 218.

Piper album ſecundum *Lucæ* o) Berolini conſiſtit ex:

Aquæ - -	12,5.	Reſinæ - - -	16,6.
Olei Ætherei -	8,4.	Gummi cum Extractivo	12,5.
Amyli - -	18,5.	Reſidui - -	29,0.
Albuminis - -	2,5.		
			100.

Neque potuit quidquam Piperini in fructu adhibito invenire, ſed credit illud in Amylum mutatum fuiſſe.

Folia virentia, ſarmenta et radices acrimonia prædita eſſe inſigni, plurimi teſtantur.

Sectio Dynamica.

Si principia Piperis fixa acria et volatilia reſpicimus, facile intellectu erit, magnam illius eſſe vim irritantem, ſtimulantem et tonicam, et ideo inter ejus effectus ſalutares etiam digeſtionem, reſorptionem, asſimilationem et denique vegetationem univerſam exaltatam numerandam; quapropter multis modis contra varias morborum ſpecies adhibitum fuit. Nonnulli autem Piper inter leviter irritantia remedia collocant, quum acre ejus non in Ætheroleo quodam conſiſtat, ſed potius in principio reſinoſo fixo; nec deſunt, qui illud potius frigus, quam æſtum, efficere atque pulſum magis retardare, quam accelerare, poſtularunt p). Sed ex Pathologia ſatis conſtat, a ſtimulis externis ordanismo inductis excitatam et ſuſtentatam circulationem ſangvinis non diu permanere, et poſtea e contrario atoniam cum tardiore circulatione intrare et inde frigus. Satis de his. Morbos, contra quos uſitatum fuit hoc remedium, præcipuos breviter exponere conabimur.

Contra *Febrim intermittentem*, temporibus longe remotis, a medicis commendatum, imprimis autem a ruſticis uſitatum. *Celsus* q) inter alia ſvadet ante paroxysmum calidam aquam cum Pipere ſumi. Obſervationes noſtro tempore repetitæ etiam magnam ejus utilitatem atteſtantur. *L. Frank* r) enim dixit, ſe

o) Schwartze Tabell. Th. 2. Abth. 2 ſ. 256.
p) Gaubius, variis argum. p. 73.
q) l. primo cit.
r) Salzburg Med. Chir. Zeitung N:o 10. febr. 1821 ſ. 158.

curante quam citisſime febrim intermittentem tertianam Pipere levatam esſe, nec Pipere adhibito tam ſæpe febrim fieri recidivam quam poſt uſum Corticis Cinchonæ. *Schwartze* s) confirmat, ſe apud ducentos ægros effectum exoptatisſimum ex hoc remedio tulisſe. Piperino præterea magnam laudem tribuit *Meli* t) artis obſtetriciæ Profesſor et Medicus primarius ad noſocomium Ravennenſe, qui illud contra eundem morbum feliciter impenſum teſtatur, et ait effectus inde excitatos, propter curationis celeritatem et certitudinem, longe Sulphati Quinino præſtitisſe. A medicis in Italia ſuperiori adhibitur nunc remedium hocce tali ſuccesſu, ut uſus corticis Cinchonæ pæne intermittatur.

Imprimis ſpectatur ejus effectus contra febrim intermittentem tertianam ſalutaris et optatus. Priusquam autem adhibitur Piper, adhibendum eſt emeticum et laxans. Dein ſub intermisſione Piper doſi refracta conſumitur. In atonia ventriculi inteſtinorumque et inde exorto ſtatu pituitoſo præcipue proficit. Unde poteſt intelligi, quare in nonnullis regionibus Sveciæ uſus Piperis contra febres intermittentes autumnales longe ſalutarem ſe præſtiterit, quum omnibus notum eſt, autumnalem anni tempeſtatem ad ſtatum provocandum pituitoſum esſe procliviorem.

Non autem debemus omittere, quod etiam valde noxii effectus producti fuerint Piperis incauto uſu in hoc morbo. *Sprengel* dicit in Inſtitutionibus medicis u): "Anceps remedium eſt Piper propter nimium æſtum, quem in ventriculo excitat." Neque deſunt exempla, quod incaute uſitatum medicamen noſtrum inflammationem protulerit, unde ſubita mors, vel indurationes inteſtinorum, unde vita moleſta et lentior, ſed eo magis exoptata, mors ſecuta eſt. Hæc exempla tantum apud ruſticos obvenerunt, qui cochlear unum vel plura ſpiritu juncta, pro una doſi, ſumere ſolent. Sic fervida et maxime periculoſa febris exarſit, ut *van Swieten* v) indicat, porro dira cephalalgia et fu-

s) l. nuper cit.

t) Magendie's Nya Medic. l. c.

u) Tom. V. pag. 227.

v) Comment. in Boerh. Aphor. Vol. 2. p. 31.

ror perfectus w), unde accelerata eſt letalis conditio. Ruſtici mentionem habemus, qui qvartanam diutinam ſublaturus, tot grana, quot duo cochlearia capiunt, adfuſa vino aduſto, uno hauſu conſumſit, in furorem incidit et poſt decem horas in ſomnum, ex quo expergefactus febri quidem liber exſtitit; ſed mox dolorem pectoris acutisſimum expertus eſt, inflammationis pulmonum indicem, cui poſt menſem letum succesſit x).

Externa etiam Piperis applicatio ſuper abdomen in hac febri, uſu ejus interno juncta, commendatur.

In *Dyspepſia*, *Anorexia*, *Atonia Ventriculi et Inteſtinorum*, *Colica flatulenta*, *Obſtructione habituali*, *Nauſea et Vomitu*, *Eructationibus matulinis* aliisque morbis ejusdem generis ſæpisſime uſurpatur, a permultis auctoribus commendatum, Piper nigrum, quod ſcilicet mane, vacuo ventriculo, ſit ſumendum.

In *Vertigine*, quum nempe apud organa digeſtionis radix malorum reperitur, ut hoc remedium mane nonnullis in diebus ſumatur, ſvadet *Roſenſtein* y).

Hemicrania eodem remedio per octiduum uſurpato intermisſiones longiores fecit z).

In *morbis Cachecticis* ut tonicum et excitans manifeſtatur, qua ratione in *Scrophula* utile et beneficum ſeſe præſtitit.

In *Hypochondria*, digeſtione difficili juncta, laudatum fuit.

Ad *fluxem Hæmorrhoidalem* provocandam, efficax.

Contra *Gonorrhoeam* Piperis Cubebæ vices ſuſtenturum creditur.

Denique fas erit nobis admonere, remedium hoc numquam adhibendum esſe in ſtatu inflammatorio vel irritato, ſed potius quum torpor ſeu pituita in inteſtinis prævalet.

Propter acre, quod continet, ut rubefaciens uſurpatur aut per ſe, aut alia remedia acria acuendi gratia.

In *Rheumatismo* rubefaciens ſub forma unquenti, ut infra oſtendemus, ſvadente Wauters 1).

---

w) Act. Soc. Med. Havn. Vol. I. p. 386.
x) Lange, Tent. de remed. domeſt. Brunſv. p. 114.
y) Hus- och Reſe-Apothek p. 43. z) Lange l. c. p. 118.
1) Hecker's Prakt. Arzneim. Wien 1820. Th. 2. p. 28.

Paralyſis localis, e: g: *Paralyſis Lingvæ*, *Laxitas Uvulæ* ſæpiſſime hoc remedio curata, aut forma pulveris aut tincturæ. Præterea *Odontalgia* eodem ſanata eſt.

In plerisque denique morbis atonicis uſurpari poteſt, eo potius cum remedium eſt, cujus copia ſere ubique patet.

Ad cibum condiendum præſertim in India adhibetur, ubi ardens coeli plaga fibras totius corporis relaxat et aſtheniam promovet. Apud nos imprimis ſenibus dyspepſia et torpore laborantibns profuit.

Sectio Catagraphologica.

Grana integra Piperis imprimis adhibentur doſi a v usque ad xv. Forma pulveris etiam contra *febrim intermittentem*, ad grana v—x, cum pulvere Corticis Cinchonæ, amaris et gelatina animali commixtum, magnis laudibus illud extollitur. *Schwartze* 2) grana viij—xij cum pulvere radicis Liquiritiæ et mucilagine gummi arabici ad pillulas redacta et bis terve ſub intermisſione ſumta multum laudat. Febrim etiam intermittentem annum durantem per grana xx ſexies ſumta curatam fuisſe narrat, et inde nulla alia mala incidisſe.

Contra *atoniam ventriculi* et ejusmodi mala grana integra v—vj, contra *Vertiginem* grana iv, et adverſus *hemicraniam* grana xij, mane ſumta, eventum exoptatisſimum præbuerunt. Ex Pipere albo grana iv—vj *fluxum hæmorrhoidalem* excitarunt et properarunt.

De externo ejus uſu multa posſunt commemorari, ſed pauca tantum afferre ſufficiat.

In *dentibus carie corroſis*, odontalgia exorta, juvat granum integrnm, vel masſa, quæ ita componi poteſt:

R: *Piperis nigri pulver.* gr. iv.
Muriat. Natrici pulv. gr. iij.
cum Sacchari albi liquefacti gr. vj.

Mr. et ad formam granuli redacta in dente dolente inducitur.

Unguentum in *Rheumatismo*, ut rubefaciens commendatum, ita componitur:

---

2) Pharmac. Tab. 2 Th. 2. Abth. p. 256.

R: *Olibani pulv.* drachm. v.
Piperis nigri pulv.
Muriat. Natrici pulv. ſing. drachm. iij.
Saponis Veneti raſi Unc. vj. et dr. ij.
in Spirit. diluti Unc. vij

digeritur ad ſolutionem Saponis et per momenta nonnulla concoquendo f. Ung, quod corio extenſum applicatur.

Etiam poteſt pulvis ſuper chartam, ſpiritu madefactam, ſparſus pro ſinapismo in delicatiores applicari.

Præparata nulla Piperis in Pharmacopoea noſtra inveniuntur, ſed tantum inter ſpecies pro *Vino Gentianæ* numeratur. Cognitis autem, quæ ſupra diximus, haud difficile obtingat et *Decoctum* pro uſu externo, et *Tincturam* præpare, cujus doſis, tincturæ nempe, ex præparatione moderanda.

Piperinum præterea a ſcrupulo dimidio ad integrum uſurpatur, vel forma pulveris cum ſaccharo mixtum, vel forma pilulorum, ſaccharo et mucilagine adhibitis; et ſæpe duo vel tres ſcrupuli febrim intermittentem valuerunt inveteratam levare 3).

Ætheroleum ad guttas ij vel iij, vel externe inungendum circa umbilicum ante paroxysmum, commendatur; quod etiam in paralyſi inveterata et Epilepſia priori tempore uſurpatum eſt, noſtro autem a medicis plane deſtitutum.

3). Swartze Tabel. l. nuperr. c.

Afhandling
om
de WAXTER,
som i Bibelen omtalas.

Första Delen.

Med Medicinska Facultetens gunstiga tilstånd
under
Medicinæ och Botanices Professorens samt
K. Wasa Ordens Commendörens m. m.

Doctor
C. P. THUNBERGS
inseende

utgifven
af
BENGT THEODOR MODIN,
af Vestgötha Landskap
och til granskning framstäld
uti Botan. LectionsSalen
d. 26 April 1828.

p. v. t. f. m.

Upsala
hos Palmblad & C. 1828.

KONUNGENS TROTJENARE

ASSESSOREN HÖGÅDLE

HERR CARL SMEDMARK

OCH

HÖGÅDLA

FRU TULLIA SMEDMARK

född ALMQUIST

min älskade Morbror och Moster

med vördnad, erkänsla och tillgifvenhet

helgadt

af

B. TH. M.

DEN ÖMASTE FADER

tillegnadt

af

Sonlig vördnad, kärlek och tacksamhet

Om de VÅXTER, ſom omtalas i Bibelen.

Våxterna åro organiſke kroppar, ſammanſatte af trådar och rőr; ſom tarfva főda, vårme, ljus och luft til ſit underhåll; ſom utveckla ſig i grenar, blader och blomor; ſom frambringa et frő och fortplanta ſine likar; ſom kunna ſjukna och dő. De åro af mångfaldig art och beſkaffenhet til ſtorlek och varaktighet: ålſka olika klimater, och åro almånt nyttige főr månniſkors behof och beqvåmlighet. Deras frőn och åtbare rőtter, deras vålſmaklige frugter főda millioner månniſkor och djur. Skogen gifver lugn emot ſtormar och en ſvalkande ſkugga emot Solens brånnande ſtrålar; blomſtren med ſine praktfulle fårgor och ſin underbara fågring főrnőja allas őgon, lika ſom lukten med ſin angenåmt doftande ånga. De utgőra en af de ådlaſte gåfvor af en mild och algod Skapares hand, ſamt omtalas ofta i de helige Bőcker, hvilke főr månniſkoſlågtet åro af det högſta vårde.

Våxterna åro főr månniſkan de oumgångeligaſte, de nyttigaſte under hela deſs lefnad. Det nyfődde barnet har knapt hunnit komma til verlden, innan det ſvepes i det mjuka linnet, och deſs ſiſta ſång, i hvilken en månniſka ſlutligen nedbåddas, blir Likkiſtan, ſammanſat af några bråder. Utaf våxterna håmta alle folkſlag de måſte, de ſundaſte och de låckraſte fődoåmnen, ſamt

de fleſte och ſäkraſte Läkemedel, til förbättring af en förlorad hälſa. Några plankor, hopſatta til et på vatnets yta flytande fartyg gifva tilfälle, at kringſegla hela jordklotets rymd, at uptäcka nya delar af verlden, at beſöka och lära känna främmande folkſlag, at utvidga en lönande handel och förvärfva ſig tuſende förut okända beqvämligheter, nöjen och rikedomar. Påfågeln lyſer väl med ſin pragtfulla ſtjert, och Fjärilen med ſin ſkiftande färgor; men de lyſa och förſvinna ſnart då den med tuſende blomſter beprydde ången ut breder en ſkönare taper, och ſkänker våra ögo en varaktigare prydnad, en ſkönare tafla. Jag och boſkapsſkötſel kunna väl åſtadkomma ſm ſamhällen; men Växtrikets odling har endaſt kun nat frambringa de ſtörſte Samhällen, de ſtörſt framſteg i Vetenſkaper och Konſter, til en grän lös männiſkors förädling. Utan de ovärderlig Sädesarternes odling och deras beqvämliga förv rande för tilkommande behof, utan jordfrukt och frukträn ſkulle männiſkor ännu vara Nom der, utan ſtörre ſamhälsinrättningar, utan Skol och Akademier, utan en högre odling och al de nyttige upfinningar, ſom utmärka, hedra oc gagna vårt tidehvarf. Växterna förtjäna ſåled hvarje männiſkas ſtörſta upmärkſamhet: och d ras kännedom ſkal altid kunna medföra näg verkelig nytta, glädje och vinſt, uti alle ſtå och under alle lifvets omſkiften.

Växterna i allmänhet kunna indelas uti tre ne ſtora ſlächar, nemligen *Träd*, *Buſkar* o

Plantor. *Tråden* våxa långſamt och kunna uphinna en anſenlig ſtorlek, högd och ſtyrka, ſamt flere hundrade års ålder. *Plantorna* åga ſållan en mångårig varaktighet. — Många upnå blott et enda år, och några fulborda ſine frön innom andra året. Tuſende ſinom tuſende olikheter viſa ſig vid arterna i anſeende til ſtjelkar, grenar, blader och blomningsſåt, ſom alle tolka Skaparens grånslöſa vishet och almakt.

De tvånne *könen*, ſom hos Våxterna åro lika ſå almånne, och lika ſå nödvåndige, ſom hos Djuren, gifva de låttaſte och ſåkraſte kånnemårken til de Tjugu ſårſkilda klasser, uti hvilka Våxterne beqvåmligaſt indelas, til låtnad och hjelp för minnet vid deras kånnedom. Förutan Våxtrikets angenåma grönſka, utan blomſtrens ſköna fågring, utan Våxternas ovårderliga nytta, ſkulle jordklotet vara en ödemark och et magert boſtålle för månniſkan, hvilken Gud gaf förmåga, at beundra deſs ſkapade verk, och höja ſin tackſamhet til deſs himmelſka Thron.

Under Mosis ſyndaflod gingo ſannolikt inge Våxter förlorade. At trån bibehållit ſig, viſar Noachs Dufva, ſom förde en grön qviſt til arken.

De Bibliſke Våxter, ſom finnas uti Upſala Herbario, åro Olea europæa; Ficus carica, ſycomorus; Elæagnus anguſtifolia; Phoenix dactylifera; Amyris gileadenſis; Zizyphus Chriſti; Ge-

niſta Ræthem; Gosſypium arboreum; Cyperus papyrus; Arundo donax; Triticum æſtivum, hybernum; Atropa mandragora; Vitis vinifera; — Ononis ſpinoſa; Pinus ſylveſtris; Piſtacia Terebinthus; Hedyſarum Alhagi; Ceratonia ſiliqua; Solanum ſanctum; Suæda baccata; Artemiſia judaica; Crocus ſativus; Tamarix gallica; Platanus orientalis; Lawſonia inermis; Sinapis nigra; Acacia vera; Pterocarpus ſantalinus; Aloe perfoliata; Muſa paradiſiaca; Cupressus virens; Hordeum vulgare; Roſæ ſpecies flera; Mentha criſpa; Anethum foeniculum; Cuminum Cyminum; Phaſeolus vulgaris; Punica granatum; Morus nigra; Myrtus communis, Quercus ilex; Laurus cinnamomum; Salix babylonica; Nerium Oleander; Corylus avellana; Acer platanoides; Populus alba; Pyrus Cydonia, Anaſtatica hierochuntica; Cucumis melo, colocynthis och sativus; Buxus virens; Ervum lens; Brasſica oleracea; Lilium candidum. Felande åro Myrrhatrådet, Opobalsamum, Cedern.

Likaſom vid Djuren, hafve vi åfven vid Våxterna begagnat, hvad den mångkunnige och högſt förtjänte Låraren vid Upſala Högſkola, D:r Odmann, uplyſt och meddelat Almånheten uti ſine flåckar. Och hafve vi åfven mycken förbindelſe hos H:r Profesſor Sjöbring, ſom med ſine vidſtråkte och berömlige inſigter uti Hebraiſkan och Arabiſkan, haft den godheten, at meddela månge nyttige underråttelſer, ſå vål om Djurs och Våxters Hebreiſke namn, ſom flere andre åmnen hvilkas ſulkomligare kånnedom, vi haft af nö-

den. Af varmaſte tackſamhets känſla förklare Vi Deſſe Akademiſke, hedervärde, nitiſke och outtröttelige arbetſamme Lärare, vår förbindelſe för al oſs beviſad vänſkap, välvilja och benägit biträde.

Oagtadt al vår använda omtanka och möda, kan det väl hafva händt, at vi ſtundom miſstagit oſs om det rätta och ſanna uti et ſå föga förr utarbetadt ämne, ſom detta. Hvarje gunſtig Läſare och granſkare täckes med ſine högre inſigter rätta och förbättra, hvad vi aldrig ſmickrat oſs, at kunna lämna til alla delar fulkomligt.

PARADISTRÄDET. MUSA *Paradiſiaca.*

På tredje Skapelſedagen frambragtes *Gräs* och *Örter*, ſom frö hafva, och *Träd*, ſom frugt båra. 1. Moſ. 1: 11, 12.

GUD planterade en *Trädgård* uti Eden, och inſatte der *Männiſkan*. En ſtröm, ſom delade ſig uti fyra floder, utgick deraf 1 Moſ. 2: 8 — 15. Hvaräſt detta *Paradis* varit beläget, derom äro flera olika meningar. Sannolikaſt är, at det varit beläget emellan floderne *Euphrat* och *Tigris.*

Uti detta Paradis voro tvänne Träd i ſynnerhet märkvärdige, nemligen *Lifvets Träd*, och *Kunſkapens Träd* på godt och ondt.

Hvilket varit *Lifvets Träd*, är aldeles okändt.

Til deſs frugt fick ADAM icke utſträcka ſin hand icke äta deraf, för at icke evigt lefva. 1 Moſ 3: 22. *Kunſkaps Trädet* på godt och ondt hvars frugt var ADAM förbuden, at äta, anſes a de fläſte, för at vara MUSA *Paradiſiaca* eller *Ba nanas* trädet 1 Moſ. 2: 2: 17.

Kunſkapens och Lifvets Träd äro icke ſpecifik i Bibeln utmärkte, utan endaſt genom en omſkrifnin nämnde, det förra *Ets haddaal tov vara* och det ſed nare, *Ets hachajjim.* Den beſkrifning, ſom de heliga Skrift gifver oſs på desſe Trän, är gan ſka ringa, och otilräckelig. Vi vete icke, hur länge förbudet, at äta af Kunſkapens träd ſkull räcka: om någon viſs tid af Skaparen dertil va beſtämd: eller om detta träd fans endaſt inoı Paradiſets område, eller om det efter ſyndafall fåt ſprida ſig vidare ut i andra länder. De frugt beſkrifves ſåſom angenäm för ögat, oc behagelig för ſmaken. Om hiſtorien derom ſk tagas efter orden, ſå är väl intet träd bekant, ſo bättre kan lämpas til MOSIS Hiſtoria, än Mus *Paradiſiaca*. Om lifvets träd äro underrättelſer ännu kortare och färre, åſven, ſom om det t ſtånd, uti hvilket våre förſte Föräldrar ſkulle fö blifvit, i det fall, de icke ſyndat.

Muſa Paradiſiaca är en art af Palmträd, ſo aldrig får några grenar: ſom äger alle ſine b der uti öfverſta toppen, hvarifrån åſven blom framkomma. Stammen upväxer til flere aln högd. Det växer endaſt i de länder, ſom lig

ntil Æquatorn, och triſves icke vål, utom Tropiken planteradt. Deſs blader blifva flere alnar ånge, och mer ån, et qvarter brede, odelade och njuke; ſåledes voro deſſe blader tjenligaſt til kórten, at dermed ſkyla ſig, då våre förſte Stamfåder ADAM och EWA, efter ſyndafallet, blefvo ſin nakenhet varſe. 1 Moſ. 3: 7.

Deſs frugt år ymnig, aflång, i början grön, ſedan mera mogen af en angenåm gul fårg. Yttre ſkalet år mjukt, och afrages mycket lått ifrån den inre maſſan, hvilken år ſåſom en blandning af det finaſte mjöl, ſåcker och mjölk, ganſka angenåm til ſmaken, utan at på något ſått beſvåra magen med ſin ſötma. Frugten åtes almånt i de flåſta heta lånder, och trådet planteras derföre allestådes med rotſkott, emedan ånnu aldrig deraf några mogne frön kunnat erhållas. Uti Europa kan trådet odlas uti mycket varma Orangerier, och har i Upſala Academies driſhus fordom både blomat, och gifvit frugt. Beſynnerligt år, at detta enkla, ogrenade Tråd, af mer ån en mans högd, ſå ſnart det blomat och frambragt ſine frugter, dör bort helt och hållit ofvan jord, och fortplantas endaſt med nya ſkott ifrån roten.

Sjöfarande ſamla frugterne gröna, och förvara dem under reſan flera veckor, då de ſmåningom och efter hand mogna, och nytjas til deſert vid middags måltiderna. Uti Öſtra Indierne i ſynnerhet lefva många millioner af deſs hålſoſamme och vålſmakelige frugter.

Dadel-tråd. Phoenix *dactylifera.* Thamar.

Dadelträdet år en Palm, och alle Palmtrås ſkilja ſig til ſit utſeende och til ſin ſammanſätning ifrån alle andre både Trån, buſkar och våxter. Deras Stam år altid enkel, utan några grenar, tilkommen utaf de affalne bladers fåſten inneſlutande en ganſka tjock mårg, ſom år lös och et godt och förträffeligt födo-åmne. Alle bladerne befinnas altid i toppen, der de utgöra en ſtor bladkrona. Det förſta blad, ſom framkommer, år enſamt enkelt och odeladt. De ſom ſedan efterkomma, åro mer och mer delade uti ſmalare eller bredare ribbor. Stundom likna desſe blader Solfjådrar, ſtundom åga de en anſenlig långd, af flere alnar eller famnar.

Blomor och Frugt, ſtundom til otrolig myckenhet, framſkjuta ifrån toppen, mellan bladerne.

Et Palmtråd gifver ſtundom Indianerne alle deras nödvändigaſte behof. Rajus omtalar et *Palm tråd* 300 alnar högt. *Cocos trådet* åger vanligen 80 alnars högd, och frugten år ſtor, ſom en mans hufvud.

Phoenix *dactylifera* eller *DadelPalmen* å den, ſom egenteligen omtalas i Bibelen. Deſ ſtamm våxer långſamt och blir ſällan mycket hög men har deſto långre blader, emellan hvilke blomklaſarne och frugterne framkomma uti ſtor myckenhet. Perſianerne, ſom mycket odla desſe *Palm*

trån, och nytja *Dadlar* til föda, hafva länge haft
g bekant, at Han-blommor och Hon-blommor
ſtras på ſärſkilde trån, och ſåledes at ſärſkilde
ön funnits. Af Hannarne hafva de ſamlat Frö-
njölet, dermed pudrat Honorna och erhållit der-
genom ſtörre och ſmakeligare Dadlar.

Vid Nilen planteras uti början af April, el-
r ſlutet af Mars, Palmtråden med telningar,
m efter 5 eller 6 år båra frugt. Emellan hvart
o eller 20 Palmtråd ſåttes et Hanträd. Uti Sep-
mber åro Dadlarne mogne. Skola frugterne ut-
ras til förſäljning, öpnas de midt på, torkas i
len, och inpackas ſedan hårdt uti korgar, ſå at
klibba ihop vid hvarandra, enligt BERGGRENS
rättelſe i deſs Reſa 2 Del. p. 248.

Några Dadlar, ſom IBRAHIM GIBRALTAR un-
r ſit viſtande i Upſala, behagade meddela H:r
æſes, grodde ganſka vål uti Upſala Orangeri.

Dadelträd lika ſom alle andre Palmträd,
ra endaſt til de varmare länder innom Vånd-
etſarne, men i ſynnerhet i Perſien, Ethiopien,
læſtina, Egypten, Barbariet, Syrien och några
dre trakter.

Iſraëliterne funno ſtraxt efter utgången utur
ypten uti öknen Elim 12 brunnar och 70 *Pal-*
r til förfriſkning. Vid Cap Verde fann AN-
RSSON en hel ſkog, två mil lång, måſt af *Da-*
trån. Uti Perſien och lyckeliga Arabien blif-

va *Dadlarne* bäſt. I Spanien och Portugal fin-nas några Dadelträn. Osbeck fann dem vid Ca-dix. Uti Upſala Orangeri odlas de.

Frugten är af et litet Pårons ſtorlek, kött-aktig, ſöt, välſmaklig och födande. Til Europa föres den ſtundom inpackad. Fordom borde den finnas på Apotheken ock nyttjades emot bröſtſjuk-domar; men ſom den ſkadas lätteligen af mahl har den blifvit utmönſtrad.

Palmträn omtalas uti:

2 Moſ. 15: 27. Vid Elim funnos de til e antal af 70.

Pſ. 92: 13. Den rätfärdige ſkal grönſka ſ ſom et Palmträd.

Jerem. 10: 15. ſäges om Hedningarnes A gudar af Trä, at de ſtå qvar, ſåſom et orörli Palmträd; men tala kunna de icke.

Heſek. 41: 18. Vid Templet voro gjor Cherubim och *Palmträ*; et *Palmträd* emella twänne Cherubim; och

Heſek. 41: 25, 26. På dörarne i Templ voro arbetade Cherubim och *Palmträ*, likaſo på väggarna: På inra ſidorna af Förhuſet, på b da ſidor om fönſtren voro *Palmträ*, äfven ſom utbygnaden af Templet, och på bjelkarna.

Syrach 24: 13. Jag har upvåxt ſåſom et
?almträd vid Engeddi.

1 Kon. 6: 32. 33. Dörarne til ingången i
Choret gjordes af Oliveträd och ſirades med bild-
ıuggare arbete af Cherubimer, *Palmträ* och blom-
verk.

Höga Viſ. 4: 13. Bruden ſåges vara et
'aradis, hvaruti våxa Granater, blomſtrande Pal-
ner och Nardus-trån, Nardus med ſafran, kanna
och kanel.

Palmer nämnas ſårſkildt uti:

1 Kon. 7: 36. på ſidoſkifvorne både långs
fter och tvårsföre hade man utſtucket allehanda
ilder af Cherubim, Lejon och *Palmtrån.*

Höga Wiſ. 4: 13. blomſtrande *Palmer* och
ſardus.

—— 5: 11. Hans hufvud glimmar af guld,
ans hår lika blomſterqviſtar af *Palmen.*

Höga Viſ. 7: 7. 8. liknas Brudens våxt vid
'almen.

Palmqvistar omtalas på flere ſtållen, ſåſom:

3 Moſ. 23: 40. på förſta dagen i ſjunde må-
ıden ſkolen J taga frugten af vackre trån, qvi-
ır af *Palmtrån,* och grenar af andre trån, och

af Pihl, ſom våxer vid båckar, och glådjen eder inför Herren eder Gud i ſju dagar.

1 Maccab. 13: 51. SIMON hölt ſit intåg i borgen med loſſånger, *palmqviſtar*, allehanda ſtrångaſpel och tackſåjelſer.

2 Maccab. 10: 7. de buro löfkranſar och vackre *palmqviſtar*.

Nehem. 8: 15. Går ut på bergen och håmter qviſtar af oljetrån, balſamtrån, myrten, *palm* och andre löfrike trån, at göra löfhyddor, efter ſom ſkrifvit ſtår.

Eſaj. 19: 15. i Egypten ſkal hvarken hufvud vara, eller ſtjert, hvarken *Palmqviſt* eller Såf

Joh. Ev. 12: 13. Vid Chriſti ankomſt til Jeruſalem, tog folket *Palmqviſtar* och gick emot honom.

DADLAR omtalas i Höga Viſan 7: 7. der det heter, at Brudens bröſt likna *Dadlar*.

DADELSAFT nåmnes blott en gång i Höga Viſan 5: 1. jag hafver åtit min honingskaka ſam med min *Dadelſaft*.

Dadeltrådets Stamm år ſållan mycket hög men kan ernå ſtundom 30, til 50, ſållan 80 fot höjd. KÆMPFER fann en ſtamm, 4 til 5 famnar tjock. Vanligen blir den endaſt 3 fot tjock. Trådet blir fulvåxt på 50 år, och kan uplefva 300 år

Afhandling
om
de WÅXTER,
som i Bibelen omtalas.

Andra Delen.
Med Medicinska Facultetens gunstiga tilstånd
under
Medicinæ och Botanices Professorens samt
K. Wasa Ordens Commendörens m. m.
Doctor
C. P. THUNBERGS
inseende

utgifven
af
AUGUST AURELL
af Vestgötha Landskap
och til granskning framställd
uti Botan. LectionsSalen
d. 26 April 1828.
p. v. t. c. m.

Upsala
hos Palmblad & C. 1828.

KONUNGENS
TROTJENARE, RYTTMÅSTAREN
OCH
RIDDAREN AF KONGL. SVÅRDS ORDEN
VÅLBORNE
HERR ELOF IHRE

OCH

VÅLBORNA
FRU L. C. IHRE
FÖDD CELSING

tacksamt och vördnadsfullt

tillegnadt

af

AUGUST AURELL.

Han-blomorne inneſlutas i en ſtor ſkida, med månge långe och fine ax, på hvilka ſitta oräkneliga blomor med trenne hannar och et litet ämne til hona. Honan är på et ſärſkildt träd frugtbar, rundad, med en kort och hvit *Stylus*. Adanson har räknat 200 honblomors ax, på hvilka de kortare ägde 40, och de längſte 80 frugtämnen, ſåledes 12,000.

Perſianerne hafva länge känt de bägge åtſkilde könen af Dadelträdet, och med konſt odlat detſamma.

Hasselqvist har gifvit oſs deſs beſkrifning och Hiſtoria i ſin Reſa p. 29. Då Hon-blomorne utſlagit, öpnas en Hanſkida och ſtängelen ſättes bredevid och emellan Honblomorna, at befrugta dem. Hanſkidorna kunna til detta ändamål gömas et helt år. Honſkidorna öpnas uti Februario eller Martio. Hvar ſärſkildt gren (pedunculus) får 30 Dadlar. De ofrugtſame Dadlar blifva torre och utan nöt. De befrugtade Dadlar inneſluta en nöt och blifva af et Plomons ſtorlek, hvitagtige eller gulagtige och omklädde med et ſöt ämne. Då de gode Dadlar präſſas, erhålles en ſaft, ſom liknar ſmör och nytjas til ſåſer.

De bäſte *Dadlar* ſäljas åt de förnämare; de torrare åt ſämre folk, och de omogne gifvas åt Kameler.

Dadelträden utgöra flere folkſlags rikedom. Af hvart träd hämtas en Ducats vinſt; och en ägare kan hafva 3, til 400, ända til 1000 träd. Et träd intager vanligen 2 alnars rymd och emellan hvart träd lemnas 4 alnar.

Färſke *Dadlar* inläggas med ſåcker, at nytjas emot Bröſtſjukor. Omogne äro de ſkadelige. Med vatn gäſte nytjas de af Turkarne, ſom ej få nytja ſpirituoſa, til glädjedryck. Stammen nytjas til bjälkar och gnages af maſkar. Af desſe Palmträden har Palmſöndag erhållit ſit namn.

Palm finnes odlad på ganſka månge ſtällen, ſåſom et almänt nyttigt träd.

Vid Ierickho och Jeruſalem, enligt Shaw; på oljoberget; emellan Jeruſalem och Jaffa, enligt Rauw; vid Galileiſka hafvet, enligt Cotvyk; vid Genin; i ſteniga Arabien, (2 Mos. 25: 27.); — vid Elim, hvareſt Munkarne ſägas hafva utaf Dadlar och andre frugter en inkomſt af 2500 pund Sterling, enligt Montagu; i öknen Dſcheſira; vid Gorondal fann Fürer Palmer; på berget Horeb; i Jemen; vid Gaza och vid ſjön Genezareth, tillika med Balſamträdet, Granat-Oljo-trädet, fikon, nötter och vindrufvor.

Aloë. Aloë *perfoliata.* Ahalim.

Aloë ſlågte år egenteligen hema i Afrika, och i ſynnerhet i Goda Hops Uddens ődemarker, dår de flåſte arter vildt våxa, ofta af det beſynnerligaſte och mångfaldigaſte utſeende. Aloë *perfoliata*, ſom våxer både uti det fõrlofvade landet och annorſtådes, år den ſtőrſta utaf alla, våxer up ſåſom et Palmtråd, af en mans hőjd, med enkel, naken ſtam och alle bladerne emot toppen. Desſe blader åro ſtundom őfver en aln långe och nåſtan et qvarter brede, tandade i kanten, mycket tjocke och ſaftfulle. Saften år grőnagtig, men ſtelnad blir den brun, år ganſka beſk, laxerar och införd i Apotheken under namn af Aloë. Lika med alla beſka ſaker, emotſtår den rőta, nytjas derfőre til balſameringar, tillika med Myrrha, ſamt til rőkelſer.

Våxer ymnigt på Goda Hops udden, ſom ſes Herr Præsidis Reſa, 2:dra Del. p. 55, 56, 57, och uti lyckeliga Arabien.

Aloë-tråd, (Lignum Aloës) år en hel annan våxt, ſom åfven år vålluktande och nytjas til rőkelſer, men år ånnu icke til ſit ſlågte vål kånd utaf Botaniſterne.

Pſ. 45: 9. Myrrha, *Aloë* och Caſia åro dine klåder.

Sedeſpr. 7: 17. Med Myrrha, *Aloë* och Canel hafver jag gjort min Sångkammare vålluktande.

Hőg. Viſ. 4: 14. upråknas Myrrha och *Aloë* ibland flere andre, vålluktande kryddor.

Joh. Ev. 19: 39. Nicodemus förde med ſig en blandning af Myrrha och *Aloë*, til et vårde af hundrade mark.

Myrrha — *Kåda*. Mor.

Pſ. 45: 9. Sedeſpr. 7: 17. Höga Vis. 4: 14. upräknas *Myrrha* ibland andre vålluktande krydder; ſe *Aloë*.

Höga Vis. 3: 6. Rökelſe af *Myrrha* upſteg från fältet.

Höga Vis. 5: 1, 5, 13. ſäges: jag hafver ſkördat min *Myrrha;* mine händer dröpo af *Myrrha;* hans läppar voro drypande af finaſte *Myrrha*.

Syrach 24: 20, Jag gaf en ljuflig lukt ſåſom den båſta *Myrrha*.

Prof. Ad. Afzelius har härom utgifvit flera Disputationer.

2 Mos. 30: 23—25. ſe *olja*.

Matth. 2: 11. de tre viſe Män af Öſterlanden buro Frälſaren ſkänker af Guld, Rökelſe och *Myrrha*.

Joh. Ev. 19: 39. ſe *Aloë*.

Någon anledning är, at förmoda, det *Myrrha* erhålles af någon *Amyris*, nära beſlägtad med *Opobalſamum*. Den kommer ifrån Lyckliga Arabien.

Fikon-träd. Ficus *carica*. Theenah.

Fikon-trädet är icke något ſynnerligen vac-

ſert träd. Deſs *ſtamm* är ful, ofta krokig och
nölig; deſs *grenar* krokige, förſt nedåt och ſe-
lan upåt böjde; *bladerne* ſtore, ſträfve, oftaſt
lelade uti trenne eller flere flikar; *ſaften* är hvit,
jock ſom grädda af mjölk, och viſar, at trädet
r af giftig art. Alle blader affalla emot vintren,
lå trädets nakenhet med ſine ormlike grenar gif-
er et ännu mera obehagligt utſeende. Frugten,
om är päronlik, är ganſka beſynnerlig, och trå-
let olikt alle andre våxter, til ſit blomningsſätt:
let är egenteligen blomornas fäſte (receptaculum),
om innom ſig aldeles fördöljer blomorne, hvar-
f *Hannar* och *Honor* finnas på ſärſkilde trän. På
len inra ſidan af Fikonen ſitta ſåledes blomorne
ındangjömde, och detta *fäſte* eller Fikon är i ſit
mogna tilſtånd grönt, hårdt och med ſin mjölk-
aft ſå giftigt, at det förorſakar både upkaſtning
ch diarrhoe. När det mognar, blir det pur-
urfärgadt, får en ſöt, angenäm ſmak, och är
lå mycket födande, äfven tjenligt uti bröſtſjukor,
ch lagdt på bölder, at bringa dem til bulning.
'ikonträdet gifver aldrig fulkomligt mogne *frön*,
tan fortplantas med drifqviſtar ganſka lätt. —
de varmare länder, der fikonträdet endaſt trif-
es och odlas, njutes frugten färſk flere månader,
npackad förvaras den lätt och nedpackad föres
len til andre orter, ſom en handelsvahra. Uti
allare länder hålles trädet uti Orangerier öfver
intren, och frugten kan erhållas mogen, då var-
nare ſomrar infalla. *Fikonen* våxa på grenarne,
fſkilde från bladerne. De kunna ätas med bröd
ch Svinkreatur dermed gödas, emedan de giſva
nycken fetma.

Uti ſödra Europa, Grekeland, Aſiens åtſkillig[e] trakter, och på Goda Hops udden i Africa finne[r] man Fikonträdet växande, merendels för ſin ſtor[a] nytta odladt, til tjänſt för Millioner männiſkor. Uti Palæſtina växa Fikonträd, både vilde, odlad[e] och förädlade. De växa uti Egypten, vid Jaffa, Seir, emellan Rama och Jeruſalem, på Oljoberget, omkring Bethlehem, och i öknen Saba, hvareſt de *Fikon* togos, ſom Spejarne förde til Iſraelitiſka lägret; äfven ſom på Tabor, vid Sichem i Galileen, vid Dschaddin, Sidon, Lydda, Nazareth och Saphet.

Frugten är ſtundom ganſka ymnig: et end[a] träd kan gifva två til trehundrade ſkålpund; deſ[s] ſkugga är ock mycket ſvalkande för deſs ſtor[a] löf, af mer, än et qvarters diameter.

Fikonträdets frö-redning är ganſka beſynnerlig och egen i ſin art. Man trodde länge, a[t] Fikon icke ägde några blommor. Vid början a[f] 16 ſeculum var CORDUS den förſte Botaniſt, ſo[m] gaf förmodan dertil. Han dog i Rom 1544. Efter ethundrade femtio år blef TOURNEFORT dem varſe, och anſåg dem för honor. LA HIRE upgaf ſedan och beſkref hannarne 1712, ſedan MAGNOL kort förut äfven uptäkt dem. PONTEDERA fann äfven hannar uti *Caprificus*.

Mogns Fikon, i ſynnerhet ſtekte, lindra hoſta, hålla öpet lif, lindra värken af bölder och bringa dem til mognad.

Trådarten är lös och föga dugelig.

Fikonträd växa lätt och planteras i de flåſte
ırme länder; äfven uti Palæſtina, på oljoberget
ch i deſs Dal, vid Eliſæ brunn, Bethlehem,
ıffa, Galilæiſka hafvet; i dalen Crum vid Jeru-
lem, vid Genin; vid Saphets ſtad; på Horebs
erg; i lyckliga Arabien; och flere andre ſtällen.
ſödra Europa odlas Fikonträdet almänt och in-
gde Fikon utföras ſom en handelsvahra.

Somlige Fikonträd frambringa endaſt han-
lomor. Sådane trän få namn af *Caprificus* och
ära ingen frugt: deſs kart är odugelig til föda,
ch affaller tidigt. *Vid desſe affallande kartar*
knar Johannes *ſtjernornas fall från himlahvalf-*
et vid den ſtora och förſkräckeliga jordbäfning,
m föreſtälles på det ſjette uprullade bladet i
Uppenbar. B. 6: 13. Eſaias i 34: 4. tyckes äga
mma bild. Karten, ſom är torr, kärf och oät-
ır, teknas i Jerem. 24: 3. der Propheten om-
lar tvänne korgar den ena full med goda fikon,
en andra med elaka, dem ingen äta kunde. Uti
Jerem. 29: 17. omtalas äfven elaka Fikon, dem in-
en njuta kan.

Caprificus får ſåledes aldrig mogne Fikon,
medan detta träd äger endaſt Han-blomor; men
esſe blomor kunna tjäna och bidraga til hon-
ådens frugters bättre mognad genom en liten
lugas (*Cynips*) tilhjelp, ſom ingår uti han-blo-
orne, blir pudrad af deras frömjöl (*pollen*) och
r ſedan in uti hon-blomornes fikon, för at be-

frugta dem. At med konſt befrugta Fikon, foi
dras och nytjas *Caprificatio* ſtundom. I Levante
ſåg TOURNEFORT bönderne ſätta grenar af Capr
ficus på Hon-fikon träden, hvarigenom de fing
mångfaldigt mera Fikon, än ſom fås i Europ
Grekerne hafva, enligt PLINII intyg, äfven kä
denna omſtändighet. Och i Grekeland ſamt Italie
ſägas frugtbare frö på detta ſätt kunna erhålla
Uti Grekeland åtas Fikon med bröd allmänt a
bönderne, och uti Athen voro Fikonen ſå läckre
at de blefvo til utförſel förbudne. Grekernes a
genäma *Fikon* läckade XERXES ifrån Perſien, a
bekriga dem, och Fikonens läckerhet torde äfve
til en del varit orſaken til Carthagos förſtöring
enligt någras mening.

HASSELQVIST intygar, at Caprificus träd
planterades til häckar.

Hon-trädet gifver endaſt ätbare *Fikon*. G
nom befrödning förädlas de til ſmak, bördighe
ſaftrikhet och tidigare mognad, ſå at de blif
af et mycket högre värde, ſom ſes af Jerem. 2
4. och Oſeæ 9: 10.

Uti Palæſtina, likaſom i Europa, mogna *F*
konen vanligen icke förr, än i Auguſti månad
men de tidige *Fikonen* komma om våren, u
April och Maj månader. De *tidige Fikonen* bör
utſpricka om höſten, ſtå ſedan i dvala hela vin
ren, och mogna om Våren. Sådane kunna trä
fas i Palæſtina vid Påſk-tiden, och et ſådant trä
måſte det varit, ſom Frälſaren träffade vid väge

l Jeruſalem, hvilket var ofrugtſamt, och ſom
mtalas i Matth. 21: 19. I Marc. 11: 13. ſå-
es, at de vanlige *Fikons* tid ännu icke var inne.
)en kart, ſom om höſten framſkjuter, ſtadnar af
ylan i ſin våxt; men af Vår-ſolens varma ſtrå-
ır qvicknar den och mognar ſin frugt, då andre
åd förſt börja ſkjuta knoppar. Vid Jericho bår
et frugt 10 månader om året.

Om våren utſpricka *Fikonträdets* blader och
anligen framkomma då åmnen til Frugten. Det
eter derföre uti Matth. 24: 32. Marc. 13: 28.
uc. 21: 29. af *Fikonträdet* lärer en liknelſe.
Når i ſen *Fikonträdets* grenar ſvålla och ſkjuta
ſf, ſå dömen i, at ſommaren år för hand.

Pſalm. 105: 33. åtſkiljer bägge *Fikon-arterne*.

Fikonträdets frugt var en af de ſaker, hvar-
ned MOSES ſökte göra det förlofvade landet an-
genåmt för Judarne.

4 Moſ. 13: 24. Spejarne hemförde Granat-
plen, en Vinranka med en klaſe drufvor, på en
lång, och *Fikon*.

FIKONTRÅDET förekommer ofta omtaladt i
len heliga Skrift:

5 Moſ. 8: 8. ſe *honing*.

Pſalm. 105: 33. då de plågor upräknas, hvar-
ned Egyptierne hemſöktes, ſå ſåges: han kullſlog
leras vinſtäckar och *Fikonträn*, och ſönderbröt
ılle trän innom deras grånſor.

Eſai. 34: 4. hela Himmelens hår ſkal fôrfalna, ſåſom lôf fôrfalnar på vinſtåck och *Fikontråd.*

Eſai. 36: 16, 17. hvar och en ſkal åta frugten af ſin Vinſtåck och ſit *Fikontråd,* til deſs jag fôrer eder til det land, der Korn och Vin, ſådesfålt och vinberg finnas.

Jerem. 5: 17. et långvåga folk ſkal fôrtåra din ſkôrd och dit brôd, dine ſôner och dôttrar, din både mindre och ſtôrre boſkap, dine vinſtåckar och *Fikonträ* m. m.

Jerem. 8: 13. inga drufvor ſkola finnas på Vinrankan, inge fikon på *Fikonträdet.*

Dom. 9: 10, 11. träden ſade til *Fikonträdet:* Kom du och blif Konung ôfver oſs. *Fikonträdet* ſvarade: ſkal jag ôfvergifva min ſôtma och min ômniga frugt, och gå bort, at göra mig beſvår med trån?

Haggai 2: 20. Vinqviſten, *Fikonträdet,* granatåplet och Olivetrådet hafva ånnu icke burit någon frugt.

Oſea 2: 12. hånnes Vinſtåck och *Fikontråd,* om hvilke hon ſade: den ſkånk, ſom mine ålſkare gifvit mig, vil jag fôrſtôra, och gôra platſen til en ſkog, hvaruti vild djuren ſkola finna ſin nåring.

Joel 1: 7, 12. et oråkneligt folk fôrôder min vinſtåck, afbryter mit *Fikontråd,* gnager det ſônder, ſå at det omkulfaller, och deſs grenar

ga hvitnade. Vinſtåcken år borttorkad, *Fikon-*
ådet förviſsnadt. — *Fikonträd* ſå vål ſom andre
ttige tråd föröddes, ſkadades och hårjades af fien-
, under krig, för at tilfoga al möjelig ſkada.

Amos 4: 9. Maſk förtårde det måſta i edra
gårdar, edra Vinberg, edra *Fikonträn* och ol-
rån.

Micha 4: 4. hvar och en ſkal få ſitta un-
ſin Vinranka och ſit *fikonträd*, utan al fruk-
. Hårmed målas et lands lycka och frid.

Habac. 4: 17, 18. om ån *Fikonträdet* icke
ut, och ingen frugt finnes på Vinrankorna;
oliveſkörden ſloge felt, och fåren ryktes utur
ahuſen; vil jag dock glådja mig öfver Herren,
frögdas öfver Gud, ſom min hjelp år.

Nahum 3: 12. Alle dine fåſtningar åro *Fi-*
trän med tidigt mognad frugt, ſom, når den
akas, faller den i munnen, ſom deraf åta vil.

1 Kon. 4: 25. Juda och Iſrael ſuto trygge,
r och en under ſit *Fikonträd*, ſå långe SALOMO
le.

2 Kon. 18: 31. en hvar ſkulle få åta frug-
af ſin vinſtåck och ſit *Fikonträd*.

Sedeſpr. 27: 18. den ſit *Fikonträd* vårdar,
åta dess frugt.

Höga Vis. 2: 13. på *Fikonträdet* mognar
gten, och Vinrankans ſpåda drufklaſar ſprida
lukt.

Uti Matth. 21: 17. och följande förekomme
hiſtorien om *Fikonträdet* vid vägen, på hvilke
Frälſaren icke ſann någon frugt, och ſom på de
tilſägelſe, at ej båra mer någon frugt, ſtraxt för
torkades.

Joh. Ev. 1: 48. NATHANAEL ſatt unde
et *Fikonträd*.

Fikonträdets ſaft är mjölkhvit; derpå ſyfta

Joel 1: 7. Gråshopporna afbryta mine *Fi*
konträ, och gnaga dem ſönder, at de omkulfalla
och deras grenar ligga hvitnade.

Uti Jacobs Epiſt. 3: 12. frågas: kan et *Fi*
konträd båra oliver, eller en vinranka *fikon*?

Marc. 11: 13, 20, 21. omnämner ſamm
hiſtoria om *Fikonträdet*, ſom löf hade, men in
gen frugt, emedan då icke var Fikonens tid. Frå
ſaren ſade: Äte aldrig någon frugt af dig hädan
efter; och andra morgonen ſågo Lärjungarne *F*
konträdet förtorkadt nedifrån rötterna. PETR
ſade då: Si! *Fikonträdet*, det du förbannade,
förtorkadt.

Luc. 13: 6, 7. ſade Frälſaren denna likne
se: En man hade et *Fikonträd* planteradt uti ſ
vingård. Han kom och ſökte frugt derpå; me
fann ingen. Då ſade han til vingårdsmäſtare
Si, nu i tre år har jag kommit, och ſökt fru
på detta *Fikonträd*, men funnit ingen.

Afhandling
om
de WÅXTER,
som i Bibelen omtalas.

Tredje Delen.

Med Medicinska Facultetens gunstiga tilstånd
under
Medicinæ och Botanices Professorens samt
K. Wasa Ordens Commendörens m. m.

Doctor

C. P. THUNBERGS

inseende

LIBRARY
NEW YORK

utgifven
af
CARL MAGN. SUNDBERG
af Östgötha Landskap
och til granskning framstäld
uti Botan. LectionsSalen
d. 21 Maj 1828.
p. v. t. f. m.

Upsala
hos Palmblad & C. 1828.

KONUNGENS TROTJENARE

KONGL. HOFPREDIKANTEN OCH KYRKOHERDEN M. M.

HÖGÅREVÖRDIGE OCH HÖGLÄRDE

Herr Mag. ARV. AUG. AFZELIUS

vördnadsfu

till

RÅDMANNEN OCH HANDELSMANNEN

ÅDEL OCH HÖGAKTAD

HERR ISRAEL WINBLAD

acksamt

af

CARL MAGN. SUNDBERG.

DE HULDASTE FÖRÄLDRAR

helgad

af

sonlig kärlek och tacksamhet.

Fikon, ſåſom en förträffelig frugt, omtalas
på flere ſtällen i Bibelen:

4 Moſ. 20: 5. Judarne knorrade, och frå-
gade: hvarföre hafven J fört oſs utur Egypten,
och låtit oſs komma til denna uſla orten, hvareſt
intet kan fås, hvarken *Fikon* eller Vin, eller Gra-
natäple våxer, och der intet vatn finnes, at dricka.

2 Kon. 20: 7. *Fikon* lades på Hiskias
böld, hvarefter han til hälſan återſtäldes.

1 Chron. 12: 40. När David vid Hebron
valdes til konung, och folket blef når honom i
tre dagar, tilfördes til deras förplägning ibland
mycket annat, äfven *Fikon*.

Eſai. 38: 21. Esaia böd, at man ſkulle
taga et ſtycke *Fikon* och lägga på bölden, at Hi-
skia måtte varda helbregda.

Jerem. 8: 13. ſe *Fikonträd*.

Jerem. 24: 2, 3, 5, 8. i den ena korgen
voro ganſka gode *Fikon*, ſådane, ſom de förſt
mogne pläga vara; men i den andre ſå elake, at
de icke kunde ätas. Vid de gode *Fikonen* liknar
jag, ſäger Herren, de fångne af Juda - - - ſåda-
ne, ſom de elake *Fikonen* äro, vil jag göra Ze-
dekia, m. m.

Amos 7: 14. Propheten Amos ſade: jag
är en Herde, ſom hafver min föda utaf vilde
Fikon.

Nehem. 13: 15. på Sabbathen infördes laſta-de åsnor, med ſådeskärfvar, vin, drufvor, *fikon* och allehanda bördor til Jeruſalem.

Fikon-kakor nytjades ſåſom födoämnen och til läkemedel, ſom ſes af

1 Sam. 30: 12. de funno en Egyptiſk man på marken liggande, hvilken de förde til David, ſedan de gifvit honom bröd och dricka, ſamt en ſtycke af en *Fikonkaka*, och två ſtycken af en Ruſinkaka.

2 Sam. 16: 1. David hade hunnit et lite ſtycke ned om bergſpitſen, då Ziba, Mephibo-seths tjänare mötte honom med et par ſadlade åſnor, ſom buro honom 200 ſtycken bröd, 100 ruſinkakor, 100 Fikonkakor, och en lågel vin.

Sycomor. Ficus *ſycomorus*. Schickmim.

Sycomoren är et ſtort och lummigt *Fikon-träd*, ſällſynt i Europa och ſällan odladt i deſ Orangerier. *Det förekommer tvänne gånger i nya Teſtamentet, men under olika namn. Uti et ſå-dant träd upklef* Zachæus, *för at kunna ſe Frä-ſaren, Luc. 19: 4. och icke uti det ſvaga Mul-bärstädet, ſom profößverſättningen tolkar, ej elle det taggiga trädet, Elæagnus anguſtifolia.*

Luc. 17: 6. är nämndt ſamma träd elle Ebreernas *Schikmim*, hvilket i proföfverſättninge är tolkadt med Mulbärsträd.

Sycomoren med ſtora runda blader förekommer almänt växande i Palæſtina, och gifver ymnig ſkugga åt reſande. Hasselqvist ſäger det vara et mycket ſtort träd, femtio fot i diameter. Han betygar äfven, at *Fikonen* äro ſöte och ſaftfulle, ſå gode, at man ej kan äta ſig mätt deraf. Mars månad utſkjuta Fikonknopparne och uti Junio mogna *Fikonen.*

Trädet är faſt och varagtigt samt nyttjas til likkiſtor, äfven för balſamerade lik. Hasselqvist ſåg Mumiæ kiſtor uttagas, ganſka väl behållna, ſom voro 2000 år gamla.

Finnas växande vid Jaffa, på oljoberget.

Vid et *Sycomorträd* befann ſig Frälſaren, då Lärjungarne begärde, at Han ſkulle gifva dem en större tro, och då Han ſvarade: om eder tro endaſt vore til ſin ſtorlek at jämföra med Senapskornet, ſå ſkulle, på edert bud, detta resliga träd losſa ſin rot, ömſa ſin plats och plantera ſig i hafvets bölja. Se Luc. 17: 6. der det tolkas med Mulbärsträd.

Eſai. 9: 10. *Sycomorer* äro borthugne, Cedrar ſkole vi ſätta i ſtället.

1. Kon. 10: 27. och 2 Chron. 1: 15. 9: 27. Silfver ſamlade Salomo i Jeruſalem ſå ymnigt, ſom ſten, och Ceder i den mängd, ſom *Sycomorer* på ſidländte orter.

1. Chron. 27: 28. omtalas *Sycomorer* på ſlätmarken.

Olive-träd. Olea *europæa.* Zajil. Ets Schamån.

Zajil är cultiverad oliveträd och *Ets Schamån* vildt oljoträd. Det växer, likaſom Fikonträdet, endaſt i de mildare klimater, i ſödra Europa, Africa och Aſien, både vildt och odladt; i de kallare hålles det i Orangerier, utan at gifva någon frugt. Utgör ej ſällan hela ſkogar. Är et vackert Träd, med ſine tjocke, altid grönſkande blader, och et af de nyttigaſte för ſin frugt, hvaraf den pråſlade oljan gifver mycken vinſt, och ſom var för Israëliterne i Palæſtina af mycket värde. Efter Plinii intyg ſkal trädet kunna lefva 200 år. Det kan ock fortplantas med afläggningar; Frugten är en (*drupa*) nöt, omklåd med et köttagtigt ämne, ſom är mycket ſtoppande och hopdragande. Hel nytjas frugten inlagd i ättika, at ätas, ſom deſert, at ſtyrka magen vid matſmåltningen. Pråsſad gifver den en klar, grönagtig, oſmakelig mild olja, ſom nytjas til maträtter och til matlagning i ſtället för ſmör, någon gång til Lampor, och til ſmörjelſer. Oljan nytjas äfven mycket, ſom et Medicament, at upmjuka, befordra ſuppuration, på bölder, uti hoſta, ſtenkolik, emot förgift och alla andra ſkarpheter, emot ormbet, förſtopningar med mera. Bäſta oljan i Palæſtina göres af gröna omogna oliver genom ſtötning.

Tråd-ſlaget är hårdt och tjänar til ſvarfning, till doſor och andre Möbler.

Frugten är olika til ſtorlek och figur. De ſpanſka oliverne äro ſtörſt; i Provence blifva de aflånga; i Tascana äro de ſmå, runda hvita, gröna och rödagtiga. Köttet, ſom omkläder nöten, är löſare eller faſtare.

Oliverne inläggas med ſalt och ſpecerier; uti ättika inlagde föras de til Sverige, och nytjas vid ſteken under högtidlige Måltider.

Oljoträdet är i de ſödra och varma länderna öfver alt odladt, ſamt af högſta nödvändighet och nytta:

Vid Jeruſalem växer det tillika med Mandel- och Perſikoträdet; emellan Jaffa och Rama äro ſmå oliveſkogar, dem Hasselqvist omtalar; emellan Tiberias och Kana; emellan Sebaſte och Chilin; i dålder och på bergen emellan Jeruſalem och Sichem omtala flere Reſebeſkrifvare dem; uti dålderne omkring Balbeck fant Hasselqvist de båſte oliver, ſom han åtit uti Levanten; på Oljoberget, ſom deraf fåt ſit namn; i dalen Crum vid Jeruſalem; vid Bethlehem; vid Gaza; på vägen emellan Jaffa och Jeruſalem; Rama förer til Jaffa, at utſkeppas Såpa, tilredd af olja och aſka; på berget Garizim; på Karmels berg nedtil med Lagerträn; emellan Rama och Tiberias; vid Galilæiſka

hafvet; i dålderne vid Bethlehem; vid bäcken Sorek och i Eſkols dålder; på Horebs berg och Libanon; vid Hamats ſtad.

Olivoqviſt är en ſinnebild af Frid och förekommer i Judith 15: 13. JUDITH krönte ſig med kranſar af *olive-quiſtar*, och gick i dans framför alt folket, ſedan hon dödat HOLOFERNES.

500 borgare i Sidon, med *Olive-quiſtar* i händerne tigde fred utaf ARTAXERXES.

Nehem. 8: 15. til Löfhyddor användes, ibland annat, äfven *Olive-quiſtar*.

Uti Baruchs 6: 42. omtalas Olive-kakor, och i

Habac. 3: 17. Olive-ſkötſeln.

Olive-trädet i almänhet förekommer på månge ſtällen i den Heliga Skrift omtaladt:

Dom. 9: 8, 9. Träden ſade til *Oljoträdet*: blif du Konung öfver oſs. *Oljoträdet* ſvarade dem: ſkulle jag öfvergifva min fetma, hvilken både Gud och männiſkor hos mig priſa, och gå bort och göra mig beſvär med trän?

Pſalm. 52: 10. jag är ſåſom et grönſkande *Oliveträd* vid Guds hus.

1 Kon. 6: 23. Två Cherubimer gjordes a

Olivetråd; och til ingången i Choret dörrar, vers. 31. och til ingången til ſjelfva Templet, vers. 33.

Dom. 15: 5: *Simſon* ſatte eld på de Philiſteers ſådesland, ſå at både ſkylar och oſkuren ſåd, både vingårdar och *Oljetråd* förbrändes.

Haggai 2: 20. Amos 4: 9. ſe *Palmtråd.*

Pſalm. 128: 3. Dine barn ſkola vara ſåſom *Oliveplantor* omkring dit bord.

Eſai. 24: 13. När inne i landet ſå går til, ſkola dock ibland folken några blifva öfrige, ſåſom efter et affkakadt *Oljetråd*, och ſåſom det, man efterhåmtar, ſedan vinbergningen är ſlutad.

Eſai. 41: 19. jag vil i öknen ſätta Cedrar, Acacier, Myrten och *Oljeträd*, i ödemarken vil jag låta Gran och Bok och Buxbom tillika våxa.

Jerem. 11: 16. Herren kallade dig et frodigt *Oljetråd*, ſom ſkön frugt båra ſkulle.

Syrach 24: 15. jag hafver våxt up ſåſom et Palmtråd vid Engeddi, ſåſom en Ros i Jericho; ſåſom et ſkönt *Olivetråd* på fria fältet, och ſåſom Lönnträd vid vatn.

Syrach 50: 10. ſåſom et frugtbårande *Oljetråd*, och ſåſom en ſkyhög Cypreſs, (ſades SIMON ONIE ſon, öfverſte Pråſten vara.)

Haggai 1: 11. jag framkallade torka öfver jorden, öfver bergen, öfver ſådesväxten, öfver Winträd och *Oljeträd*, och öfver alt, hvad jorden frambringar.

Haggai 2: 20. ſe Fikonträd.

Zachar. 4: 3, 11. Bredevid ljusſtakan ſtodo tvånne *Oljoträd*, det ena til höger om ſkålen, det andra til vänſter.

Amos 4: 9. Maſk förtärde det mäſta i edra Trägårdar, edra Vinberg, edra Fikonträd och *Oljeträd*.

Rom. 11: 17, 24. Om några af grenarne blifvit afbrutne: om du, ſom varit et vildt *Oljeträd*, är inympad ſamt delagtig vorden af det ägta *Oljeträdets* rot och fetma; ſå förhäf dig icke öfver grenarne; ty om du, ſom är afſkuren ifrån et af naturen vildt *Oljeträd*, blifvit utom naturen inympad i et ägta *Oljeträd*; huru mycket mer, ſkola då icke desſe, ſom äro naturlige grenar, inympas uti ſit eget *Oljeträd*.

Det bäſta af *Olja*, af vin och åkerfrugter, hvaraf förſtling bör gifvas åt Herren, ſkulle Aron och deſs Söner tilhöra, och kunde åtas af hvar och en i deras hus, ſom var ren. Lika ſå alt, hvad til ſpillo var gifvit; den förſta frugt, och alt, hvad ſom förſt öpnade moderlifvet af Månniſkor och Boſkap, ſkulle höra dem til. 4 Moſ. 18: 12—19.

2 Moſ. 27: 20. *Olja* nytjades til lampor
ti Vitnesbördets Tabernakel.

Til Pråſtvigning ſkulle tagas en ung Stut,
ch två Vädrar, oſyradt bröd och oſyrade kakor,
andade med *Olja*, och oſyrade tunn-kakor af
veteınjöl, ſmorde med *Olja;* och ſedan ARON
ch deſſ Söner voro tvagne och klädde, ſkulle
mörjelſe-oljan gjutas öfver deras hufvud. 2 Moſ.
9: 1—7. Sedan ſkulle offret förrättas.

3 Moſ. 24: 1—3. klar, pråſſad *Olja* af
liver ſkulle beſtåndigt nytjas til uplysning uti
amporna på den gyllene Ljusſtaken, ifrån afto-
n til morgonen.

Olja tillades, blandades eller knådades med
nt hvetemjöl vid många offer, och förekommer
detta affeende ganſka ofta omnämd, uti 4 Moſ.
3: 5, 9, 12, 20, 28. 29: 3, 9, 14.

1 Kon. 5: 11. SALOMO gaf HIRAM *Olja*
ch Hvete, til utbyte emot Cedrar och Cypresſer.

4 Moſ. 28 och 29 Kapitel, omtalas huru
mjölet vid Spisoffret lades oftaſt *Olja*, ſom
knådades.

Olja nytjades åfyen med andre Specerier,
yrrha, kanel, Calamus, Casſia, ſom ſes i 2
oſ. 30: 23—30. til ſmörjelſe, för Vitnesbör-
ts Tabernakel och Ark, bordet, Ljusſtakan med
a tilhörigheter, Rökaltaret, Brånoffers altaret

med ſina tillhörigheter, at vigas, ſamt Aron oc[h]
hans Söner til invigning.

Vålluktande *Olja* omtalas Matth. 26: 12
Joh. Ev. 11: 12.

Matth. 25: 8. Marc. 14: 3. gifver oss a[f]
eder *Olja*, ty våra lampor ſlockna.

Dyrbar Smörjelſe anföres i Matth. 26: 7
9. Lucæ 7: 37, 46. Joh. Ev. 12: 3. Marc
14: 3.

Oljegårdar omtalas uti:

2 Kon. 5: 26. Propheten Elisa frågad[e]
Gehasi: Var detta rätter tid, at taga ſilfver oc[h]
kläder, at förvärfva *Oljegårdar* och Vinberg, få
och boſkap?

Nehem. 5: 3, 4, 11. Vi hafve pantſa[t]
våre åkrar, våre Vingårdar, våre hus; hvarifrå[n]
ſkole vi taga ſäd, denna hårda tiden? Vi hafv[e]
lånt pänningar på våra åkrar och våra vingårda[r]
at betala ſkatt til Konungen. Låt dem i den[na]
dag få igen ſina åkrar, ſina vingårdar, *Oljegårda[r]*
och hus, ſamt räntan på pänningar, ſäd, vin oc[h]
Olja, ſom i hafven tagit af dem.

Nehm. 9: 25. de intogo faſta ſtäder, oc[h]
et frugtbart land, och fingo hus fulla med all[e]
handa förråd, uthugna brunnar, vingårdar, *Olj[e]
gårdar* och frugtbärande trän i ſtor myckenhet.

Job. 15: 33. omnämner en bloma af olje-
idet. Lik en mogen drufva af vinſlåcken, en
oma af *Oljeträdet*, ſkal han (den ogudagtige)
dfällas.

Jacobs Epiſt. 5: 12. *Oliver* nämnas, ſe *Fi-
nträd.*

Ännu oftare förekommer *Olja*, omnämnd uti
beln.

Job. 29: 6. Job önſkar: O! at jag vore
ſom uti de dagar, då mine fötter vadade i
jölk, och hålleberget för mig gjöt *oljefloder.*

2 Kon. 18: 32. talas om det land, ſom
r korn, vin, bröd trädgårdsfrugter, *Olja* och
ning.

1 Chron. 12: 40. ſe Kamel.

2 Chron. 2: 10, 15. dem af ditt folk, (ſä-
r SALOMO til HIRAM, Konungen af Tyrus) ſom
rket hugga och förarbeta, vil jag til underhåll
fva, 20,000 Corer Hvete, 20,000 Corer bjugg,
,000 Bath vin, och 20,000 Bath *Olja.* Hve-
t, kornet, *Oljan* och Vinet, ſom min Herre
fvat, må du ſända dine tjänare.

2 Chron. 11: 11. de fordne fäſtningsverken
tte Han (REHABEAM) i ännu bättre förſvars-
ånd, inſatte Befälhafvare deröfver, och förſåg
em med förråd af lifsmedel, *olja* och vin.

Jerem. 31: 12. de fågna ſig öfver Herran
gåfvor, öfver korn, vin, *olja* och boſkaps-hjordar
af alle ſlag.

Jerem. 40: 10, 12. I ſamlen in vin, frug
och *olja*, förvaren til edert behof, och bebon d
ſtåder, hvaråſt i kunnen vin finna; de återvände
landet inſamlade en ſtor myckenhet af vin oc
frugt.

Jerem. 41: 8. döda oſs icke, vi hafve hå
i marken nedgömt hvete, bjugg, *olja* och honing.

Heſek. 27: 17. Juda och Israels land ſåld
dig (Tyrus) Hvete ifrån Minnith, Fannag, Ho
ning, *Olja* och Balſam.

Heſek. 46: 5. ſe *Får*.

Osea 2: 5, 8. jag ſkal hålla mig til min
älſkare, ſom giſva mig bröd, vatn, ull, lin, *olj*
och koſtelige drycker.

Osea 12: 1. Med Assur ſluta de (Israel
folk) förbund, och föra *Olja* til Egypten.

Joel 1: 10. Kornet år förderfvadt, Vindrul
vorne borttorkade, alt hopp om *Olja* förſvunnit.

Joel 2: 19. Nu ſånder jag til Eder, (ſåge
Herren) korn och muſt och *olja*, ſå at i dera
ſkolen nog hafva.

Amos 6: 6. J, ſom dricken vin utur ſtor
ſkålar, och ſmörjen eder med aldramåſt vålluk

ıde *olja*; men bekymren eder intet om Josephs
ąda.

Micha 6: 7, 15. kan Herren finna behag i
ſende Vådrar, i otalige ſtrömar *olja*? Du prås-
: *olja*, men får icke ſmörja dig dermed.

Haggai 2: 13. Om någon bore heligt kött
i ſin klädesflik och rörde med ſin klädesflik vid
öd, mos, vin, *olja*, eller hvad för ſpis, det
k vore; blefve då detta helgadt?

Esra 6: 9. ſe *Lam.*

Esr. 7: 22. alt intil 100 kickar ſilfver, 100
or hvete, 100 Bath vin och *olja* och ſalt efter
hof.

Nehem. 10: 39. uti förrådsrummen borde
aels och Levi barn ſamla gåfvorna af ſåd, druf-
iſt och *olja*.

Nehem. 13: 5, 12, uti förrådshuſen inſam-
les ſpisoffer, rökelſe, käril och tionden af ſåd,
ı och *olja*.

Syrach. 39: 27. det förnämſta, ſom mån-
kan behöfver til lifvets uppehälle, är vatn,
, järn, ſalt, ſemlomjöl, honing, mjölk, druf-
t, *olja* och kläder.

Sedeſpr. 5: 3. halare än *olja* är en trolös
ſtrus läppar.

3 Moſ. 24: 1—3. klar, påſlad *olja* a
Oliver ſkulle beſtåndigt nytjas til uplysning ut
lamporna på den gyllene Ljusſtakan, ifrån afto-
nen til morgonen.

Olja tillades, blandades eller knodades med
fint hvetemjöl vid många offer, och förekommer
i detta aſſeende ganſka ofta nämnd, uti 5 Mos.
28: 5, 9, 12, 20, 28. 29: 3, 9, 13.

1 Kon. 5: 11. SALOMO gaf HIRAM *olja*
och hvete, til utbyte emot Cedrar och Cypresser.

4 Mos. 28 och 29 Kap. omtalas huru til
mjölet vid ſpisoffret lades ofta *olja*, ſom inkno-
dades.

Olja nytjades äfven med andre Specerier,
myrrha, kanel, Calamus, Casſia, ſom ſes i 2
Mos. 30: 23—30 til ſmörjelſe, för Vitnesbördets
Tabernakel och Ark, bordet, Ljusſtakan med ſi-
na tilhörigheter, Rökaltaret, Brännoffers altaret med
ſine tilhörigheter, at vigas, ſamt ARON och hans
ſöner til invigning.

Judith. 11: 13 de hafva ock beſlutit at för-
tära förſtlingen af hvete, och tionden af vin och
olja, ſom varit helgad och förvarad åt Präſterne.

Judith. 16: 8. Judith ſmorde ſit anſigte
med välluktande *olja*.

Amos. 6: 6. J, ſom ſmörjen eder med
lluktande *olja.*

Eſth. 2: 12. talas om *Mirrhams-olja* til
örjning.

Jacob. Epiſt. 5: 14. den i förſamlingen ſju-
ſkulle ſmörjas med *olja* i Herrens namn.

Luc. 10: 34. Samariten förbandt ſåren på
n röfvade mannen, och gjöt *olja* och vin deruti.

Luc. 16: 6 omtalas de hundrade tunnor *olja*,
m den otrogne gårdsfogden låt nedſätta til femtio.

Uti Matth. 26: 12 och Joh. Evang. 11: 2
ntalas vålluktande *olja.*

Matth. 25: 8. Marc. 14: 3. Gifver oſs af
er *olja*, ty våra Lampor ſlockna.

Uti Matth. 26: 7, 9. Luc. 7: 37, 46.
h. Evang. 12: 3 anföres berättelſe om en dyr-
r *ſmörjelſe.*

Uti 1 Moſ. 8: 11. omtalas den Dufvan,
m *Noach* utſläpte utur Arken, hvilken emot af-
nen återkom, och förde i munnen et afbrutit
live-löf, hvaraf han förnam, at vatnet var af-
llit på jorden til den grad, at Tråden voro
ottade och kunde grönſka.

Cederträd. Pinus *Cedrus*. Aëres och Es.

Detta pragtfulla träd får ofta namn af Libanons *Ceder*. De gamle Ebreer kallade det Eros och Invånarne i nejden Ars.

Cedern är ibland barr-träden den pragtfullaſte för ſin ſtorlek och högd. Den ſkiljer ſig ifrån andre med ſine penſellike, af flere ſtrålar beſtående blader, och kallas i Bibelen Aëres, til ſkilnad ifrån Tallen, ſom äger endaſt tvenne blader utur hvarje knopp, och ſom kallas Scherdin.

Cederſkogen på Libanon var fordom mycket anſenligare, än den nu befinnes.

De äldſte, ſtörſte och anſenligaſte *Cedrar* hafva af Saracenerna blifvit borthuggne. Dess ſkog finnes på en ſlätt, 2 mil från et Carmeliter-kloſter, omgifven af Libanons högſta ſpittſar. Uti deſs nordväſtra kant finnes äfven en liten ſkog af dem, tillika med några Tallar, Ekar, Cypresser, Haslar och Lönnar, Enar och Björkar. De växa på en högd af berget, ſom ſtundom är täckt med 6 månaders ſnö. De äldſta Cedrar, ſom nu finnas af någon ſkönhet och rake, äro icke ſynnerligen talrike. Månge reſande hafva räknat dem. och antalet har merendels altid varit olika, efter mer eller mindre noggrann räkning, ſamt befunnits emellan 28 och 19. År 1550 räknade Bellonius 28; 1688 fann la Roche endaſt 20. 1682 räknade le Bryn det ſtörſta antal, nemligen 35, och det minſta antal 12 ſtora af Petit Queux, 1721; 18 af Korte 1738 och af Gröben 1680, 16 af Maundrel 1696, ſamt endaſt 15, utom en kullfallen, af Pocock 1739.

Afhandling

om

de WÅXTER,

som i Bibelen omtalas.

Fjerde Delen.

Med Medicinska Facultetens gunstiga tilstånd

under

Medicinæ och Botanices Professorens samt

K. Wasa Ordens Commendörens m. m.

Doctor

C. P. THUNBERGS

inseende

utgifven

af

JACOB EMIL WINBLAD

af Uplands Landskap

och til granskning framstäld

uti Botan. LectionsSalen

d. 24 Maj 1828.

p. r. t. e. m.

Upsala

hos Palmblad & C. 1828.

DE HULDASTE FÖRÄLDRAR

helgadt

af sonlig kärlek och tacksamhet.

De gamle *Cedrar* hafva en kort, tjock ſtam, nedan til delt i 3, 4 eller 5 ſtore grenar. En *Ceder* af 100 års ålder är tjock ſom en mans år: Högden til grenarne är 6, 7, 15, 18 eller 24 fot. Hela trådets högd ſtiger til 80 fot; yngre gå til 40 fot. Tjockleken råknas vanligen il 5 a 6 famnar; TROILO ſäger, at 4 karlar ej unde omfamna den ſtörſte *Cedern*. POCOCK måte et Cederträd om 24 fot, och et trekantigt om 2 fot på hvar ſida. ROGER råknar tjockleken il 8½ famn. ARVIEUX ſäger, att ſex man icke unde omfamna en *Ceder*, hvars tjocklek han beåknade til 36 fot. MAUNDREL fann en af de törſte vara 36 fot i omkrets. QVEUX fann den örſte 8 famnnr i omkrets, KORTE 7 famnar och ſpann, POCOCK 24 fot. Någre finnas 2 a 3 mnar tjocke.

Uti Beſchris dalen tyckte BERGGREN ſig kuna råkna *Cederträdens* antal til 8 eller 9 hunade. Res. 2. p. 205.

Den *Cedern*, ſom år planterad i Paris, ſäges ra 120 år gammal, och äga 5½ fot i omkrets.

Cederträdet år hvitt och användes i ſtor mycnhet til Salomos Tempel, ſamt fördes til en or del från Sidon.

Det ſkadas icke af maſkar. Af det ſamma ordes Förbundets ark och Templets Tabernakel. å SALOMO fattat det beſlut at bygga et Tempel Jeruſalem, helgadt åt Herrens namn, ſamt för

ſit Konungaſäte et palats, beſtämde han til de
ändan 70,000 män til handtlangare, och 80,000
ſom trä och ſten hugga ſkulle på berget til p
lare, bjälkar, bräder och plankor, jämte 3,60
upſyningsmän, hvilke öfver dem hade at befall
Så ſtora anſtalter vidtagas ej ofta, och ſädan
bygnader upföras ſällan. Hårom kan läſas 2 Chro
2 Kap. På Templet bygdes 46 år.

Uti Trädets utvitrade kåda, ſom är vat
agtig, lade Egyptierne ſine Lik, at balſameras.

Cedern tillägges 3000 års ålder, och någ
anſe dem hafva varit til ifrån Skapelſen, ſamt u
hårdat ſyndafloden.

Kottarne hafva en knytnäfves ſtorlek, äg
ſtark lukt, ſtå upråtte, äro brune och glatte.

Grenarne utſkjuta 6, til 8 a 12 alnar frå
jorden, ända til 111 fot.

Uti Pſalm: 92: 13, ſäges den råtfärdige ſk
la växa ſåſom et *Cedertråd* på Libanon, liknell
vis, emedan grenarne på Cedern ſtå vinkelr
emot ſtammen, och barren vinkelrätt emot g
narne, ſom beråttas i Berggrens reſa 2 del. 206

Job. 40: 12. ſe Elefant.

2 Sam. 5: 11. 7: 7. omtalas *Ceder* c
Cedertråd från Tyrus, då det ſäges, at ifrån I
ram, Konungen i Tyrus ankommo til Dav

ſändebud, ſom förde med ſig *Cederträn*, timmermän och ſtenhuggare, at bygga hus åt DAVID.

2 Sam. 7: 2, 7. Si! jag bor, ſade DAVID til NATHAN, uti hus af *Ceder* bygdt, och Guds ark ſtår under tält.

1 Kon. 4: 33. SALOMO, ſålom vis, ordade om trän, ifrån *Cedern* på Libanon, intil Moſſan, ſom på muren växer; om fyrfotade djur, om foglar, om maſkar och om fiſkar.

1 Kon. 5: 11. ſe Olja.

1 Kon. 5. 6, 8, 10. Gif befalning, at *Cedrar* för min räkning få huggas på Libanon: var SALOMOS begäran til HIRAM, ſom ſvarade: jag vil i alt fulgöra din åſtundan, angående virket af *Cedrar* och Cypreſſer. Och HIRAM gaf SALOMO virke af *Cedrar* och Cypreſſer, ſå mycket han åſtundade. Se 1 Chron. 14: 1, 2. Chron. 2: 3.

1 Kon. 6: 9, 10, 15, 16, 17, 18, 20, 36. Sedan templet var färdigt bygdt, panelades deſs tak och hvalfbogar med *Ceder*. Bygnaden förbands med *Cederbjelkar*. Deſs väggar klädde han inuti med *Cederbräder*. Det aldraheligaſte, et rum längſt in uti Templet, panelade han med *Cederbräder* ifrån golf til Tak. Hela huſet var inuti klädt med *Ceder*. Alt var af *Ceder*; ingenſtädes ſåg man ſten. Altaret var äfven af *Ceder*

och öfverdraget af guld. Den inre gården byg-
des med tre rader pelare, af huggen ſten och en
rad af *Ceder*, ſe vidare 2 Chron. 3: 5.

1 Kon. 7: 2, 3, 7, 11: 12. SALOMO upförde et ſlott kalladt Libanons lund, uppå pelare rader af *Ceder*, och et bjelklag af *Ceder* ofvan på pelarna, ſtålda i fyrkant. Med *Ceder* panelade han både tak och utbygda Gallerier, ſom hvilade på fem och fyratio pelare, femton i raden. Förhuſet, der Thronen ſtod, i hvilken Konungen plågade ſkipa lag, och ſom derföre kallades domſalen, var med *Ceder* paneladt, ofvan och nedan. Öfverbygnaden upfördes jämvål af koſtbar huggen ſten och af *Ceder*. Stora gården, ſom omgaf hela bygnaden, innehöl tre rader pelare af huggen ſten och en rad af *Ceder*.

1 Kon. 9: 11. 17: 1. ſäges, at 20 år förflutit under den tid, SALOMO upförde de tvänne bygnaderna, Herrens Tempel och Kongliga Slottet, hvartil HIRAM förſträckt honom *Cedrar*, Cypreſſer och Guld, ſå mycket han åſtundat.

1 Kon. 10: 27. 2 Chron. 1: 15. 9: 27. ſe Sycomorer.

Utom de anförde ſtällen, nämnes *Cedren* ofta

4 Moſ. 19: 6. omtalas et ſtycke *Cederträd* ſom Präſten ſkulle taga och kaſta i elden.

Dom. 9: 15. Då Träden ſkulle välja Törnbuſken til ſin Konung, ſvarade han: är det icke

eder uprigtiga vilja, at ſmörja mig til Konung, ſå gånge eld ifrån Törnbuſken och förtåre Cedertråen på Libanon.

2 Kon. 19: 23. SANHERIB hade hotat, at nedhugga Libanons höge *Cedrar*, deſs utvaldaſte Cypreſſer, och at ſlå låger på deſs högſta ſpits, ſå väl, ſom i deſs fruktbårande parker.

Eſai. 9: 10. ſe Sycomor.

1 Chron. 22: 4. DAVID låt en myckenhet jern til Guds hus bygnad anſkaffas, förutan koppar i *oråknelig* (mångd) myckenhet, och *Cedrar* utan tal.

2 Chron. 8. SALOMO begårde af HIRAM, at han ſkulle ſånda honom *Cedrar*, Cypreſſer och Sandeltråd af Libanon.

2 Chron. 25: 18. JOAS Israels Konung låt ſvara AMAZIA, Konungen i Juda: Törnbuſken på Libanon ſkickade en gång til *Cedern* och anhöl för ſin ſon om deſs dotter.

Höga Viſ. 1: 17. ſåges: i våre hus åro bjelkarne *Cedrar*, våra ſparrar Cypreſſer.

Höga Viſ. 3: 9. bygdes af *Ceder* en brudgums Thron och den klåddes med guld, at hvila på ſilfver ſtolpar.

Höga Viſ. 5: 15. hans utſeende liknar Libanons pragt, ſåſom *Cederns*.

Höga Viſ. 8: 9. Är hon en port, vilje vi med *Cederplankor* henne befäſta.

Pſ. 29: 5. Guds röſt krosſar Libanons *Cedrar* i ſpilror.

Pſ. 80: 11. kallas de Guds *Cedrar.*

Pſalm. 104: 16, 17. Herrens Trå ſtå frodige, Libanons *Cedrar*, ſom han hafver planterat.

Eſai. 2: 13. Herrens Zebaoths dag ſkal komma öfver alle höge och reslige *Cedrar* på Libanon, öfver alle Ekar i Baſan.

Eſai. 41: 16 ſe Oljoträ.

Eſai. 55: 13. I ſtället för Törnbuſken ſkal våxa *Ceder*, och i ſtället för Tiſtel, myrten.

Eſai. 60: 13. Libanons pragt ſkal vara dig til hands, deſs *Ceder*, Bok och Buxbom tilſammans at pryda min Helgedom.

Jerem. 22: 14, 15, 23. Jag vil bygga mig et vidſträkt palats och luſtiga ſalar, ſamt göra derpå fönſteröpningar panelade med *Ceder* och koſteligen målade. Är du Konung för at tåfla med andre i bygnader af *Ceder.*

Heſek. 17: 3, 23. En ſtor Örn med ſtora och långa vingar, flög up på Libanon och tog en qviſt af *Cederträ.*

Jag, ſäger Herren, vil taga en qviſt af et högt *Cedertråd*, afbryta öfverſta, mjuka toppen deraf, och ſjelf plantera honom på et högt och anſenligt berg — han ſkal varda en prägtig *Ceder*, ſå at foglar af allehanda ſlag under honom ſkola hafva ſin tilflygt.

Heſek. 31: 3. O! Du (PHARAO) år lik et *Cedertrå* på Libanon, ſom hade ſköna löf, ſkugrik krona och hög ſtam och hvilkets topp ſköt ſig up bland tjockaſte grenar. Andre *Cedrar* i Guds luſtgård ſkymde icke bort det.

Uti Heſek. 17: 22. 31: 5. Eſai. 2: 13. Amos 2: 9. beſkrifves *Cedern* högre, ån al Tråd.

Eſr. 3: 7. De gåfvo penningar åt Stenhuggare och Timmermån, ſamt lifsmedel, dricka och olja åt Sidonierne och Tyrierne, at de ſkulle låta komma virke af *Ceder* från Libanon, ſjövågen til Jatto, efter det tilſtånd ſom Cyrus, Konungen i Perſien hade gifvit dem.

Syrach. 24: 12. jag har våxt up ſåſom en *Ceder* på Libanon och ſåſom en Cypreſs på Herrens berg.

Zephan. 2: 14. då Ninive hotas med förödelſe, heter det: deſs *Cederbråder* åro afrefne.

Zach. 11: 1, 2. Öpna dina portar, Libanon. Eld ſkal fårtåra dine *Cedrar*. Jåmrer eder i Furutrån, ty falne åro *Cedrarne*, de ſtarke tråden nedſlagne.

Tall. Pinus *ſilveſtris*. Scherdin.

Både Pinus *ſilveſtris* och *Abies* våxa uti Palæſtina. De åro almånne i hela Europa, och i Aſien, i ſynnerhet emot Norden, der de utgöra ſtora ſkogar, ſtundom af flere mils vidd. De våxa uti Siberien, China och på Japanſka öarna, ſamt uti Norra Amerika. De kunna blifva 300 år gamla, och få på Pyreneiſka bergen trenne famnar i omkrets. Haller ſåger, at i Argau ſkogen uti Svitſerland Trån ſunnits til maſter af 125 fots långd.

Trådſlaget tjånar i ſynnerhet til Skepsbygnad, ſkepsmaſter, ſmårre fartyg och båtar, ſparrar, tiljor, bråder, vedbrand, kiſtor, möbler, Muſikaliſka inſtrumenter, lik-kiſtor, lackerade arbeten uti Japan, til tjårbrånning, facklor, med mera.

Tallar finnas på Libanon, åfven i Cederſkogen, och på Karmels bergshögder.

2 Sam. 6: 5. På allehanda ſtrångaſpel af *furutrån* ſpelades, då Arken flyttades ifrån Giboa.

Heſek. 27: 5. från Libanon hafva de håmtat *furutrån*, at deraf göra maſter.

Eſai. 14: 8. ſe Cedertråd.

Eſai. 41: 19. ſe Oljotråd.

Cypreſs. Cupressus *virens*. Berosch.

Cypreſſen hörer til den ſlågt ibland Våxterne, ſom får namn, utaf Barr-trån, hvars blader

åro altid gröne, och hvars frugter kallas kottar, innom hvars fjäll frön ligga gjömde.

Cypreſſen våxer altid ſpitſig, pyramidaliſk, til en anſenlig höjd, gjer mycken ſkugga, emotſtår röta med ſin kådagtige ſaft, gifver vackert träd til virke, och planteras ofta vid grafſtällen.

Cypreſſen älſkar Europas och Aſiens blidare klimater, och fördrager icke nordens köld.

Strödde *Cypreſſer* fann HASSELQVIST vid Smyrna, höge ſom Pyramider emot ſkyn. Reſ. p. 28.

Baruks åbråddar voro bekranſade af *Cypreſſer*.

Cypreſſen våxer på Creta, hvarifrån den utſprider ſig til Europas ſödra del. Den våxer vid Ascalons ſtad och på Libanon. Den våxer up, til et ganſka högt träd med en pyramidaliſk krona, med likſom ſpånlagde altid grönſkande blader.

Den gifver en mörk ſkugga och utmärker oftaſt ſorgeliga tilfällen. Hos de Romare ſattes deſs grenar för huſen, och hos Turkarne planteras *Cypreſſer* på deras begrafningsplatſer i Aſien.

Trädet nytjas til möbler, är lätt och nytjades til bygnaden af NOACHS ark.

1 Kon. 5: 8. ſe Olja.

1 Kon. 9: 11. 2 Kon. 19: 29. 2 Chron. 2: 8. 3: 5. —

Höga Viſa 1: 17. Syrach 24: 12. ſe *Cedertråd.*

Syrach 50: 10. ſe *Oljetråd.*

Sandel-tråd. Santalum album och Pterocarpus *ſantalinus*,

åro tvånne ſårſkilde trådſorter, hörande til tvånne olika klasſer uti Sexual-Syſtemet, af hvilke antingen et eller bågge förekomma uti nya profōfverſåttningen. Intet af desſe trådarter våxer i det förlofvade landet. Sandeltrådet, ſom nytjades til prydnad uti Jeruſalems Tempel och Kongeliga ſlottet håmtades ifrån Ophir, ſom ſannolikt år ōen Ceilon, der bågge förutnåmnde Trådſlag finnas våxande, åfven ſom på Malabariſka och Coromandelſka kuſten.

Berggren ſåger; vål i ſin Reſas 2:dra Del, pag. 202: Vid Libanon ſtodo ſtora grupper af Valnöt-trån, kanſke Skriftens Algumim, 2 Chron. 2: 7. ſom Salomo begårde af Hiram til tempelbyggnaden i Jeruſalem. Desſe *Valnöt-trån* kunde vål icke vara ſkriftens Algumim, ſom omtalas uti 2 Chron. 9: 10. och åfven år det oſåkert, om Valnöt-trådet finnes i Palæſtina.

Prof-öfverſåttningens Sandel-tråd förekommer på någre ſårſkilda ſtållen. Uti 1 Kon. 10: 11, 12. heter det Are Almyggim. Hirams ſkepp, ſom håmtade guld ifrån Ophir, förde åfven derifrån Sandeltråd uti ſtor myckenhet, ſamt ådla ſte-

nar. Uti 2 Chron. 9: 10, heter det ARE ALGUMIM.

Vidare förekommer Sandelträdet tolkadt uti 2 Chron. 2: 8.

GRANAT *träd.* PUNICA *granatum.* RIMON.

Granat-trädet är et medelmåttigt, vackert träd, ſom växer och odlas uti alla varma länder i Öſtra Indien, i Södra Europa och i Afrika på goda Hops udden. Det växer vid Hamah ſtad, och vid Jaffa en hel ſkog; vid Asſelt ſtad, gent emot Jericho finnas gode granat-äplen, äfven ſom vid Sabth; i öknen Dſcheſira; på berget Horeb och i Jemen. Reſande uti Levanten förſäkra, at vinrankan, Oliveträdet, *Granat-trädet* och Fikonträdet äro der vilde.

Deſs frugt är ſtor, ſom det ſtörſta Äple, klotrund och fyld med en rödagtig, ſyrlig ſaft, ſom är välſmaklig och mycket läſkande.

Höga Viſ. 4: 7. 6: 6. lika klufna *Granat-äplen* äro brudens kinder.

Höga Vis. 4: 13. ſe Palm.

Höga Viſ. 6: 10. 7: 12. låt oſs gå til Vinbergen, och ſe om *Granat-trän* bloma.

Höga Viſ. 8: 2. jag ſkulle dig gifva muſt af *Granatäplen.*

1 Kon. 7: 20. 2 Chron. 3: 16. Tahun-

drade *Granatåplen* pryddc kronan på ſloderne i SALOMOS ſlott.

1 Sam. 14: 2. SAUL var i lågret vid åndan af bergshögden, under et *Granat tråd* i Migron, då JONATHAN hans ſon gick öfver til de Philiſteers vakt.

4 Moſ. 13: 24. 20: 5. Haggai 2: 20. ſe *fikon* och fikonträd.

MYRTEN-TRÅD. MYRTUS *communis.* HADAS.

Våxer uti flera varma lånder, dels vildt, dels odladt til häckar. I de kallare hålles det i orangeri öfver vintren tillika med Lagerträd och Granatträdet, Mandelträdet, Mulbärsträdet och flere andre. Det år mycket föränderligt til ſtorleken af ſine blader. Af Myrten göras brudkronor och kranſar, åfven ſom vid andre högtidlige tilfällen. Bladen åro altid gröne och affalla icke.

Det fortplantas mycket lått genom aflägningar, och äges derföre i Europa, åfven i Sverige planteradt, ſåſom en prydnad uti fenſtren af de rum, ſom man bebor.

Som deſs grenar åro mjuke, böjelige och fine, ſå nyttjas trådet til håckar på Goda Hops udden i ſynnerhet, emedan de gifva efter för den ſtarka Sydoſt vinden, ſom om ſommaren hårjar och våldſamt ſönderbryter andre hårdare trädſlag. Sådane håckar kunna hållas flere alnar höge och åro alla årstider gröne. Om grenarne underqviſtas,

lifver ſtamnen ſtadigare, medelmåttigt hög, med
örre krona.

Är allmänt i Syrien och Palæſtina.

Nehem. 8: 15. Ibland andre nytjades *Myr-n* til Löfhyddor. ſe Palm.

Eſai. 41: 19. ſe Oljoträd.

Eſai. 55: 13. ſe Ceder.

Zach. 1: 8, 10, 11. omtalas *Myrten-trå*;
Propheten ſåger: Jag ſåg om natten en man
ta på en röd Håſt, och hålla ſtilla emellan
yrten-tråen.

Kastanje-tråd. Fagus *caſtanea.* Tidhar.

Kaſtanje-trådet uthårdar icke någon ſtrångare
ld. Det trifves båſt uti ſödra delen af Europa
h på någre ſtållen i den varma delen af Aſien.
i Sverige förekommer det endaſt i deſs ſödra
ndſkap, i ſynnerhet i Halland och Blekingen,
nt en del af Småland, der det odlas och under
ångare vinter bortfryſer. Uti Upland kan det
e uthårda. Trådet, ſom år vackert, nytjas til
öbler.

Nötterna, ſom åro ſtora, förſåljes ifrån Frank-
e uti myckenhet, til Holland, Tyſkland och
dra orter. Kårnan år angenåm til ſmaken och
ande, ſamt liknar mycket mandlar til ſmaken.

Kaſtanje tolkas på tvånne ſtållen hos Eſaias.

Eſai. 41: 19. ſe Oljoträd.

Eſai. 60: 13. ſe Ceder.

EK. QVERCUS *ſuber*. ELON.

Eken är et almänt träd i ſödra Europa; vä xer äfven uti Aſien på flere ſtällen. I Norra Am rika växer det tillika med mångfaldiga andra a ter; Är mycket föränderlig til ſine blader, hva med arterna åtſkiljas. Den blir et af de ſtörſte trä I England omtalas af Doctor PLOTT en *Ek*, hva grenar voro utſträckte 54 fot, under hvars ſkug 3000 ryttare och 4000 man fotfolk kunde hvil Uti Whitfields parken vid gränſen af Cumberla voro trenne Ekar, hvaraf den minſta hade ſtam vid paſs 40 fot i omkrets. Den Ek, ſo Konung GUSTAF I. planterat, är af en anſen tjocklek. KÆMPFER omtalar en Ek uti Japan, ſo var ihålig, och uti hvilken flere perſoner kun inrymmas. Hundrade år derefter ſåg Herr Præ under Reſan til Kejſarens Hof, — ſamma ek än qvarſtående. Trädarten är hård och ſtår länge mot röta, hvarföre den nytjas mycket til Ske bygnad, til Möbler, faneringar och pålverk un vatn. Man har funnit pålar af Ek, 500 år ga la, nåſtan förſtenade. Alt af eken är garfvan (adſtringerande) och tjänar til det bäſta Sål-läd beredning, och all ſvart färg, til mineralvattens pr ning på jernhalt. Galläplen äro ännu mera g vande och nytjas til ſkrifbläck. Invertes, ſom dicament ſtoppar den ſtarkt. Ekållon åtas af S och andre djur, och kunna i nödfall användas bröd.

På ångar gleſt planterad år Eken prydelig; ...verige blir trådarten faſtare och båttre, ån i ſö... Europa; i Engeland ſåges den vara båſt. 30 ...ter Inſekter åro derpå inqvarterade.

På Thaborgs berg ſåg BERGGREN en mycket ...ker *Ekſkog*. Reſ. 2. p. 314.

Ekar finnas i Orienten mångenſtådes: på Kar...ls berg, å deſs topp; vid byn Raimbe hela ſko...; på Thaborgs berg; vid Damasch; på Libanon;

Från Sidon utſkeppas gall-åplen.

Ekar omtalas i Bibelen i allmånhet, i ſyn...het Ekar ifrån Baſan, och torde oftaſt vara *ſu*..., eller, ſåſom SPRENGEL menar, *ilex*, jern-Eken.

1 Moſ. 35: 8. REBECCAS Amma DEBORA blef ...grafven, nedan för Bethel, under en *Ek*, ſom ...lades deraf *Gråt ek*.

Eſai. 1: 13. ſe *Ceder*.

Eſai. 6: 13. ſåſom en Therebinth och *Ek*, ...ån afhuggen, hafver Stammen öfrig, ſkall den... delens ſtam vara en helig ſåd.

Heſek. 27: 6. dina Åror gjorde du af *Ek*, ...ån Baſan.

Zachar. 11: 2. jåmrar eder, i *Ekar* uti Baſan.

Oſea. 4: 18. de tånda up rökverk på hög...rne under *Ekar*, Popeltrån och Therebinther.

ACAſIA. ACASIA *Vera.* SCHITTA.

Mimoſa är et ſlägte, ſom är mycket ſtort och vidlyftigt, ſamt mycket föränderligt til ſine blomningsdelar. Detta ſlägte har derföre, i ſednare tider, blifvit indeladt uti flere genera. Alla äro mer eller mindre giftiga, och de fleſta gifva en (gumi) kåda, ſom är mer eller mindre klar, gulagtig och genomſkinlig. Alla arter våxa i de varmare länder i Afien, Afrika och Amerika.

Acaſia utgör ſtora ſkogar i Egypten, men är ſällſynt vid Cairo; i ſteniga Arabien och vid Sinai; i ſteniga Arabien, almänt; vid åen Wardau; i ſteniga Arabien är det et af de almännaſte träd.

Egyptierne kalla denna Charad, och af den ſamlas et godt gummi arabicum, ſom är lättlöſt i vatn och kliſtrar, — ſamt nytjas invertes, at mildra ſkarpheter och ſtoppa uti Diarrhæer.

Acaſia Aegyptiaca kallas den af HASSELQVIST i deſs reſa p. 96. Den omtalas på flere ſtällen i Bibelen, i ſynnerhet ſåſom et nyttigt och vackert trädſlag vid Jeruſalems tempels bygnad och andre deſs tilhörigheter.

Häraf förfärdigades förbundets ark, ſkådebrödsbordet och ſtångerna, 2 Moſ. 25: 10, 13, 23.

Bönorna ätas af Kameler och Gumſar.

Kådan är födande. 1000 perſoner uppehö

ärmed lifvet i 2:ne månader, under briſt på an-
e födoämnen.

2 Moſ. 25: 10. 5 Moſ. 10: 3. förbundets
k var bygd af *Acaſiæ* träd.

2 Moſ. 26: 15, 26, 37. bräder gjordes til
abernaklet af *Acaſiæ* träd, åfvenſom ſkotſtånger-
och ſtolparne til klädet för Tabernaklets dörr.

2 Moſ. 27: 1, 6. Altaret i helgedomens
abernakel ſkulle göras af *Acaſiæ* träd, åfven ſom
ngerne til altaret.

2 Moſ. 30: 1, 5. Rökaltaret ſkulle göras af
caſiæ träd tillika med ſtångerne.

2 Moſ. 30: 23—25. ſe *Olja*.

2 Moſ. 37: 1, 25, 28, bordet och rökelſe-
taret, brånoffers-altaret gjordes af *Acaſiæ* träd.

Pſalm. 45: 9. ſe *Aloë*.

Eſai. 41: 19. ſe *Oljeträd*.

Heſek. 27: 19. *Wedan* och *Iavan Meuſal*
fvo dig arbetadt jern, *Caſſia* och Calmus i ſtälle
r det, ſom de af dig togo.

Pil. Salix *babylonica*. Arav.

Pil finnes i myckenhet våxande vid Euphrat,
h på ganſka många ſtällen i de varmare luft-

ſtrek. På några ſtällen i Sverige har den kunnat odlas; men omkring Upſala kan den icke uthårda kölden och klimatets omſkiften.

Denna *Pil-art*, likaſom alla andra, hafver ſine kön ſkilde på ſärſkilde Trän; och honornas fröhölſor, ſom äro ſmå, innehålla en myckenhet hvit ull, lik bom ull, ſom omgifver fröen.

Den är ſkild med ſine ſmale blader, och i ſynnerhet med ſine ganſka långe grenar, ſom äro ſå veke, at de äro aldeles nedhängande. De tjäna ſåledes til ſlätor vid lefvande luſthus, til korgar, med mera likſom korg-pilen (Salix viminalis).

Denna, likſom alla Pilar, växer häldſt vid vatn och på vatnſjuke ſtällen.

Pilar växa vid Jordans och Baruks ſtränder.

Trådſlaget af Pilar är altid dåligt och myc ket bräckligt. Det duger ſällan til något ſågvirke, — men grenarne af några tjäna til ſlätning af korgar, til häckplantering; ſamt brukas til fine ſkins garſning.

Pſalm. 137: 2. på *Piltrån*, vid de älfver i Babels land, hängde vi våra harpor.

3 Moſ. 23: 40. ſe Palm.

Afhandling
om
de WÅXTER,
som i Bibelen omtalas.

Femte Delen.

Med Medicinska Facultetens gunstiga tilstånd
under
Medicinæ och Botanices Professorens samt
K. Wasa Ordens Commendörens m. m.
Doctor
C. P. THUNBERGS
inseende

LIBRARY
NEW YORK
BOTANICAL

utgifven
af
AXEL HÖJER
af Uplands Landskap
och til granskning framstäld
uti Botan. LectionsSalen
d. 4 Junii 1828.

p. v. t. f. m.

Upsala
hos Palmblad & C. 1828.

LAWSONIA *Inermis* - COPHER.

Våxer på varma Indiens öar, Java, Ceilon
h andra; uti Syrien och Palæstina. Den var
anterad af SALOMO i Engeddis varme vingårdar.

I Arabien kallas den *Alhenna.*

Trådet fordrar mycket vatn, om sommaren
ygd, och om vintern solvårme.

MARITI beskrifver den vål: at bladerne om
ntern ej affalla: at blommorne utspricka i åndan
grenarne. Knopparna åro smårre ån knap nåls-
fvuden, och öpna sig alla på en gång; deraf til-
mmer en ganska tåck blomquast, til skapnad
en up och nedvånd Drufklase. De åro til
gen hvita, litet stötande åt gult. Blomningsti-
a börjar i Augusti, och fortfar, gren för gren,
la hösten; blomklasen blir en tredjedels aln
g och af en halfalns omkrets.

Blomklasen åger en ganska angenåm lukt.

MARITI skrifver vidare: Cyprioterne sköta
växt den de kalla *Kenna*, som blir hög och
ck som et Granat tråd. Bladen likna Myrten
h blomman en stor Vindrufva. Af denna fås en
a, som har balsamisk kraft. Dess lukt behagar
erlånningar men år för Europeer för stark.
ön likna Coriander korn.

5.

Alhenna brukas så almänt ibland Turka
Araber, Morer, Armenianer, Perser, at i Bellon
tid tulförpaktningen för löfvens utförsel utur Egy
ten steg til 18,000 Ducater.

Bladerne pulveriserade gifva et slags rödg
smink af en sammandragande egenskap, at hämn
svetten. Händer och fötter, stundom håret o
skägget anstrykas dermed; äfven hästmahnar o
svansar, i synnerhet kamelens, som til Mecca b
det heliga exemplaret af Alkoran och de dyrba
tapeterna.

Bladerne kokade i vatn gifva en skön
range färg, hvarmed Grekinnor och Judinnor b
ſtryka naglar och handlofvar, at förskaffa
ſvalka. De färga också dermed sine hår.

Höst ſäger, at fruntimren i Marocco utg
ta saften öfver hjessan, och låta den rinna utſö
kinderna, ſom för et Europeiskt öga ſer illa u

Höga Vis. 1: 14. nämnes en drufva, ſo
är denna blommans frugt; en blomstrande (Palm
drufva från Engeddi trädgårdar är min älſk
re mig.

Zizyphus *Christi.*

Rhamnus är et ſlägte, ſom beſtår dels af trä
ſåſom ſveriges *Brakved (frangula)*, dels af b
ſkar, ſtörre och mindre, ſom blifvit updagade i

ſta Verldsdelar, med ſmå oanſenlige blomor: ågra af dem äro utan taggar (ſpinæ) och några o bevåpnade med taggar.

Ifrån detta ſlägte hafva ſedan de Indiſka ar-rna blifvit ſkilda, under namn af *Zizyphus:*

Zizyphus (ſpina) *Chriſti* växer öfver alt uti rien, uti Ethiopien och i Palæſtina, ſamt är be-pnad med taggar på alle ſine grenar. BERG-REN fann en *Rahmnus* växande vid Jordans ånder. Profesſor AMNELL har i Upſala under mn af RHAMNUS *ſpina Chriſti* utgifvit med fi-r en Disputation härom, och anset, lika ſom NNÉ, denna för den ſanna och rätta, af hvars enar CHRISTI törnekrona ſammanflätades.

Uti Math. 27: 29. Marc, 15: 17. ſamt Jo-n. Evang. 19, 25. omtalas den törnekrona, ſom ſattes och ſårade Frälſarens hufvud, och tilſka-des af detta trädets törnige grenar, der det så-s: de vredo tilſamman en krona af Törne, den ſatte på hans hufvud.

Vid Jeruſalem växer LYCIUM *ruthenicum*, ilken i ſednare tider blifvit anſed för den, af ars grenar CHRISTI Törnekrona blifvit flätad.

GILEADS BALSAM. AMYRIS *Gileadenſis* ETZ-HÅMAN.

Balſamträdet, ſom gifver den ägta dyrbara leads balſam växer egenteligen under Arabiens

heta iuftſtrek, och blef fördt, ibland andre ſkån-
ker, af Drottningen utaf rika Arabien til Salomo
samt planteradt uti deſs trådgårdar i Jemen, hva-
rifrån af Forskål ſkickades en gren med bloma,
hvaraf blef uplyſt, at detta trädet hörde til A-
myris ſlågte, lika ſom Opobalſamum.

När trädet ſåras utrinner ſaften, ſom år den
dyrbareſte *Balſam,* ſom ſällan ſäljes och endaſt
gifves ſåſom ſkånk åt Turkiſke Kejſaren och an-
dre Regenter. Den får åfven namn af *Mecca bal-
ſam,* men våxer ej derſtådes, eller i Palæſtina.
Oftare kallas den *Gileads balſam,* emedan Gilead
år en fortſåtning af Jerichos fält, genomſkurit af
Jordans flod.

Uti Gamla Teſtamentets ſkrifter omnåmnes
denne Balſam uti 2 Moſ. 30: 25.

Gileads balſam erhålles ifrån Arabien, genom
de karavaner, ſom årligen gå till Mecca; den har
derföre fåt namn af *Mecca Balſam.*

Forskåhl ſåg trådet vid Gidda utan blomor.
Vid Medina våxer ſtörſta mångden, der den måſta
Balſam ſkördas. En afbruten gren gifver ſtark
lukt af Balſam ifrån ſig. Trådet år litet, föga
annat ån en buſke med trenne tätſittande (terna-
tis foliis) blader. och kallas af Araberna *A-
buſcham.*

Balſamen, år i början hvit; blir ſedan grön-
agtig eller gul, honungslik; år först tunn; blir

lan grumlig, ſiſt klar; och gammal tjock, ſom
erpentin.

Hasselquist ſäger balſamen vara gul, ge-
nomſkinlig, angenäm, klibbande vid fingret,
lan flytelig, magſtyrkande och, drupen i ſår,
kande. Invärtes brukad gifvas endaſt tre droppar
ſender. Då den drypes i vatn, utbreder den
ſ öfver hela ytan och kan ſåſom en blåſa upta-
s. Reſ. p. 31.

Opobalſamum är en balſam utaf ſamma *amy-*
r ſlägte, hvars träd har *folia pinnata*, och hvar-
balſam länge brukats i Medicin ſamt funnits
i Apotheken.

Eleagnus *orientalis.* Tzari, *balsamträd.*

Får namn af *Zaccumträdet.* Är et anſenligt
ch vackert träd med sine långe, ſmale och lika
m med ten amalgamerade ſilfverhvite blader.
et fördrager ej Nordens kalla klimat; men kan
dlas i det Södra Europas länder.

*Växer i myckenhet vid Jericho och på deſs
ätter: vid berget Quarantania Foliis ovatis. en-
gt* Hasselqvists *intyg.*

Är troligen de gamles Myrobalanus citrina.

*Af nöten pråſſas Zari olja eller opobalſa-
um. Denna olja kallas äfven Zacci olja och
Jerichos balſam. Maundrel ſäger nötens kärna
ötas ſönder, ſlås ſedan i het vatn., då en olja ut-*

drages, ſom är et godt läkemedel. Oljan är angenäm til lukten. Dermed ſmordes kläder, här och ſkägg. Den gör huden fin och mjuk, ſamt läker ſår och hämmar utdunſtningen.

Jerem. 8: 22. frågas: är nu ingen *Zari i Gilead?*

Jerem. 46: 4. Gå up til Gilead och hämta *Zari.*

Jerem. 51: 8. Skaffer *Zari* åt Babels ſår.

1. Moſ. 37: 45. Israeliterne, ſom köpte Joseph, förde *Zari* til Egypten på ſine Kameler.

1. Moſ. 43: 11. Jacob ſände ibland annat, *Zari* til Egypten ifrån Palæſtina.

Hezek. 27: 17. Judalandet frambragte den *Zari*, ſom fördes till Tyri marknader. ſe *Olja.*

Nehem 8: 15. til löfhyddor. ſe *Palm.*

Hassel. Corylus *avellana.* Aggos.

Hasselen kan icke med ſkäl föras till Trädens famille, emedan den icke erhåller någon enda ordentelig ſtam med krona, utan upväxer ifrån roten med många grenar och öfvregår ſällan en männiſkas höjd. Den tilhörer mäſt Europas och i ſynnerhet de nordligare länders luftſtrek, der den på ängar och betesmarker utgör ſmärre, gleſare

ogsparker, och trifves vål i de flåſte Sveriges
ndſkap.

De långe upſkutande grenarne, ſom åro
ıidige, tjåna til band på hvarjehanda laggkåril;
ch nötterne tjåna i flere affeenden. Kjårnan åtes
m mandel; af den kan tilredas mandelmjölk;
en mera användes den til oljepråsning, hvaraf
jan hålſt brukas til afdrag af graverade ta-
ller.

Hassel ſåges våxa på Horebs berg och på
banon.

Höga Viſ. 6: 10. *i Hasſelſkogens* lunder var
g nedgången.

I höga viſan upråknas flere våxter ån i hela
t öfriga gamla Teſtamentets böcker, hvilket viſar,
Salomos visdom ſtråkte ſig til en anſenlig
dd, åfven så vål til Botaniken, ſom til Djurens
innedom.

Lönnträd. Acer *plantanoides*

Lönnen år et almånt tråd uti hela Europa,
ven i Norden och Sveriges fleſte landſkap, åfven
m uti de norra delar af Amerika. Den våxer
i Libanon, och blir et vackert tråd, ſom låter
ippa ſig, och hvars krona blir rund, ſtor och
fver med ſine ſtore, i flere flikar fördelte bla-
er, en ymnig ſkugga. Det år ganſka tjånligt til

planterade alleer och trädet til ſlögdvirke. Blomorne, uti ſtora klaſar, äro gulgröne och twånne frön tilſammansväxte med hvar ſin vinglika hinna. Det låter åfven klippa ſig til håckar.

Syrach. 24: 13. Jag hafver växt up ſåſom et *Lönnträd* vid vatn.

Hvit Popelträd. Populus *alba*. Livnåh.

Popeltrån, åfven *Aſp* kallade, växa uti Europa utaf flere ſlag, och derutaf trenne arter i Sverige, hvaraf den almånnaſte år Populus tremula, med ſine lått rörlige och darrande blader. Den fortplantas både genom frön och med rotſkott, ſom upſkjuta rundt omkring, och göra, at af några få träd hela lundar ſnart tilſkapas. Men denna omſtåndighet gör, at aſpar icke böra planteras uti trädgårdar, bredevid ſådesåkrar eller på ångar, De våxa ganſka fort med en pyramidaliſk krona och ſpitſig topp, och tåla icke någon topning, utan böra underquiſtas, då löf grenar deraf håmtas til foder, för får iſynnerhet. Bladerne ſåttas i rörelſe af minſta våderſlågt, gifva angenåm ſkugga och et behagligt ſuſande.

Trädet år hvit och nyttjas til bjålkar och andre meubler. Våxer lått på ſteniga ofrugtbara backar.

Den våver åfven i Aſien. Hasselquist ſåg Popelträd almånna vid Smyrna, ſom ſes af deſs reſa p. 28.

Hanblomor, och honblomor finnas på ſärkilde träd och bloma tidigt om våren innan bladerne framkomma.

Oſea 4: 13. ſe *Ek*.

ÅPLETRÅD. PYRUS *malus*. TAPPUCHIM.

Äpletrådet är et af Europas nyttigaſte träd och tillika med Pårontrådet det enda, ſom i Norden frambringar ſtore och köttfulle, vålſmakelige frugter. Det våxer på ganſka månge ſtällen vildt äfven i Sverige ända til Upland och Geſtrikland, hvarest det dock under ſtrånga vintrar bortfryſer. Af de vilde träd, ſom finnas mäſt i Sveriges ſödra landſkaper, blifva åplen ſmå, ſure och ſtråfve, ſå at de föga användas til annat än at gifvas åt ſvinkreaturen; men ſom desſe vilde ſtammar utſtårda kölden, äro de tjånligare til ympning. Genom ympning förådlas frugten til ſtorlek, angenåm ſmak och mångfaldiga förändringar, ſom af trädgårdsmåſtare få ſärſkildte namn. Et åpleträd i ſin blomning är ganſka vackert, och i deſs månge blommor ſurra gerna Bien, för at håmta något til ſin boning. I de hetare länder odlas det icke ſå ofta; men förekommer i Palæſtina och på Goda hops udden i Africa. Af frugtens utpråsſade ſaft tilredes genom gåsning, i Engeland och i ſynnerhet ymnigt i Frankrike, *Cider*, ſom är en angenåm, låſkande och äfven rusgifvande dryck.

Frugten, ſom innom ſit myckna köttiga omlåde innesluter en femrymlig ſtjernkapſel med

ſine frön, ätes om höſten och kan förvaras flera månader. Äfven kan den ſönderſkuren torkas och inläggas med ſocker eller honing. Den torkade tjänar til ſoppor, ſom hålla öppet lif. Okſå kan den tjåna til bakelſer och flera andre maträtter.

Hög. Viſ. 2: 3. Såſom et *åpletråd* bland ſkogsträd år min älſkare ibland ſönerne.

Hög. viſ. 2: 5. jag ſtyrker mig med *åplen.*

Hög. viſ. 7: 9. ſåſom lukten af *åple* år din andedrägt.

Hög. viſ. 8: 5. Under *åpletrådet* väckte jag dig.

Sprengel tolkar hår *Tappuchim* med *Quitten*, (Pyrus cydonia).

Malluach-*Ale Siach* Swæda *baccata.*

Under detta namn åro flere våxter kånde hos Araberne, ſannolikt flera ſpecies utaf *Salſolæ* ſlägte, ſom alla våxa uti ödemarker, alla åro ſaltagtige och oſmakliga. De finnas ymnigt i Siberiens ödemarker, uti Afrikas öknar, och annorſtädes, våxande uti torr ſandblandad jord.

Celsius *har anſet Malluach för en molla eller Atriplex, ſom kan tjåna til föda, men ej år*

ſaltagtig. ÖDMAN anſer den vara FORSKÅHLS Svæ-
da baccata, ſom är mycket lik med ſalſola, och vå-
cer i Aſiens öknar; den innehåller ſalt, är oſmake-
ig och tilgripes endaſt i hungersnöd. HASSEL-
QUIST kallar den Chænopodium ægyptiacum, ſom
våxer på torra fält, i ſälſkap med Rothæm.

FELIX FABRI har genomreſt de öknar, der de
gamle Troglodyter viſtats. Han ſäger: den 18 Septem-
er kommo vi til en dal, hvareſt låga täta buſkar
våxte; desſe voro fugtade med en ſalt dagg.
Och på et annat ſtälle ſäger han, at ſalt dagg
allit.

Sannolikt har, genom en ſådan ſalt dagg,
uſkarnes löf, ſkott och knoppar blifvit beredda til en
ödſalsſpis.

Sådan dagg fann FALK, uti Kumanſka och
Calmuckiſka öknen, efter ſvale ſommardagar, både
å örter och andre ämnen.

Job. 30: 4. Då JOB målar Troglodyternes
ungersſpis ſäger han: de afbröto det, ſom ſalt
ar på buſkar.

GENISTA ræthem. ROTHÆM

Anſer de ofrugtbara Arabiens öknar för ſit
dernesland. Den våxer äfven omkring Suez på
ndhedarne.

Roten är beſk och nytjas til låkedom af
raberne.

Buſken hörer til årtſlägtet och *Geniſtæ Genus*, hvaraf många ſpecies, finnas både i Europa och annorſtädes.

Felix Fabri ſäger, at hans Kamrater gräfde gropar, och uprykte buſkarne med rötterne i September månad. Desſe buſkar tjäna derföre, lika ſom *Salſola*, uti öknar til brånſle.

Pſ. 20: 4. David liknar en lömſk tungas verkan vid glöd af *Rothæms* buſkar, emedan de antända haſtigt, blosſa och ſmattra, ſom en antänd enbuſke.

Job 30: 4. ſäger om Troglodyternes uſelhet, at *Rothæms* rötter utgjorde deras bröd (ſi hungersnöd). Deſs rötter nytjades til värme under kalla nätter.

Job ſkrifver at Troglodyterne uprykte *Rothæms* rötter, emedan de, i briſt på yxa, icke kunde ſkilja rötterne ifrån buſken.

1 Kon. 19: 4, 5. Elias ſökte ſkygd under en *Rothæms* buſke under ſin flygt undan Isebels förföljelſe, uti Berſeba öken. Under denna gleſa buſke lade han ſig ned och inſomnade.

Manna. Hedysarum *Alhagi*. Man.

Flere växter gifva *Manna*, och flere ſorter Manna hafva blifvit införde på Apotheken under

kilge namn, ſåſom *Manna calabrina, Manna in* *anulis*, med flere. Hos äldre författare före- mma *Manna laricea*, *tamariſcina*, *tiliacea*, *quer-* *a*, alt efter de olike träd, hvaraf den tages, h hvars ſafter innehålla något ſäcker-ämne. *anna* är ſåledes icke annat, än en *gumi ſaft*, n är mer eller mindre ſöt, ſom utſiprar utur åt- llige trän, och ſedan ſtelnar likaſom körsbärs- dan. Äfven *Gumi arabicum*, ſom utflyter utaf *imoſa nilotica*, kallas ſtundom *manna* ifrån ſinai h andre öknar, ehuru ganſka orätt, emedan den innehåller något betydande ſäckerämne.

Manna calabrina hämtas utaf *fraxinus onrns*, träd, ſom växer i Amerika, i ſödra Europa, I- ien Sicilien, och ſom äfven i Sverige planteradt hårdat Nordens ſtränga vintrar uti den gamle kademiske trädgården. Under varmt och tort der utſvettar af deſs grenar och ſtamm *Manna*, än midſommaren til Juli Månads ſlut ifrån mid- gen til aftonen, och nedfaller på marken. Den rödagtig och blandad med orenlighet. *Manna* *fronda* utſvettar middagstiden i Juli och Au- ſti månader utaf bladerne, ſå at trädet ſer ut kaſom vore det betäckt med ſnö. Genom in- ärning och ſårande i barken fås *Manna in granu-* , ſom nytjas i Laxerande Sennets infuſioner i början af Febrar och för ſpäde barn.

Israeliternes *Manna* utſvettade af *Hedyſarum* *lhagi*, ſom är en låg och mycket taggig buſke,

och hvars ſaft utdunſtar, ſamt efter ſårande utfly-
ter och ſtelnar af nattkylan i luften, i likhe
med andre trådſkådor (gumata), ſåſom gumi Ara
bicum, körsbärſkåda och andra. Israeliternes *Mann*
af *alhagi* är mera ſäckerlik, ſöt och mindre kli
ſtrande. Den löſes ganſka lätt uti vatn, och up
löſes ſamt bortdunſtar af Solens värma. Den ſkul
le derföre ſamlas om morgonen tidigt, innan ſole
upgick. Denna *Manna* inſtämmer närmaſt me
Mosis beſkrifning. Rauvole ſkrifver äfven, at de
liknar gryn eller korn like Coriander frö; och
Gmelin berättar den vara ſnöhvit, och beſtå a
ſmå korn. Bönderne ifrån Ispahan ſamla den för
ſolens upgång, på det ſätt, at de under buſke
hålla et ſäll, och med kåppar ſlå på quiſtarne
at den nedfaller.

Den *Manna*, ſom om natten utdunſtat och
af kylan ſtelnat, nedföl med daggen i gryniga
klimpar, ſom ſedan af ſolen ſmältes. Avicenna
intygar ſådant. Breitenbach ſkrifver, at i ſteni-
ga Arabiens inre öknar *Manna* faller i Auguſti
och September månader, liknande uti dagningen
en rimfroſt, dropvis på blad, gräs, quiſtar och
ſtenar. Wormser ſäger en ſådan dagg falla om-
kring berget Horeb ſamma tid. Och enligt Nei-
chitz vid Sinai uti Julii månad; dock e lika
alle år.

Araberne kalla denna *Manna* Man-Ersama,
det himmelſka Manna, til ſkilnad från Gumi
Arabicum.

Afhandling
om
de WÅXTER,
som i Bibelen omtalas.

Sjette Delen.

Med Medicinska Facultetens gunstiga tilstånd
under
Medicinæ och Botanices Professorens samt
K. Wasa Ordens Commendörens m. m.

Doctor

C. P. THUNBERGS

inseende

LIBRARY
NEW YORK
BOTANICAL
GARDEN

utgifven
af

PEHR AXENBORG
Sud. Ner.

och til granskning framstäld
uti Botan. LectionsSalen
d. 5 Junii 1828.

p. r. t. f. m.

Upsala
hos Palmblad & C. 1828.

PROSTEN OCH KYRKOHERDEN

HÖGÅREVÖRDIGE OCH HÖGLÄRDE

HERR HENRIC AXENBORG

Den Huldaste Fader

helgadt

af

Sonlig vördnad, kärlek och tacksamhet,

KONUNGENS

TROTJENARE, REGIMENTS-LÅKAREN

MED. DOCTORN, PHILOS. OCH CHIR. MAGISTERN

HÖGÄDLE OCH VIDTBERÖMDE

HERR CARL AXENBORG

tacksamt tillegnadt

af

Broderlig tillgifvenhet.

At rena *Manna*, då det var orent, kaſlades
och ifrån ſand renades det båſt genom kok-
.

Upſkjutes ſamlingen til deſs ſolen upgåt, er-
s föga. Den brukas til Confiturer och för
ſjukdomar. Alla desſa egenſkaper finnas uti
is beråttelſe. Fothergil beſkrifver det ut-
gare: den år mörkbrun, en klump af många,
a, merändels genomſkinliga, hvitgula kulor,
t Coriander frös ſtorlek eller ſom ſmå årtor,
lad med löf, ſand och taggar, då den ſam-
å oråt tid; men annars år den ſnöhvit, gry-
under tanden och ſöt ſom bröſtſåcker.

Alhagi våxer omkring Aleppo, i Armenien
Georgien, uti hela Perſien, ſårdeles omkring
ıan. Våxten låter vål odla ſig i Botaniſka
gårdar och blomar ofta uti Upſala Orangeri.
na ſamlas på Libanon enligt Cotwyks in-
och åtes af barnen; den finnes åfven i öde
ien.

Det öſterlåndſka *Manna* utlakar ymnigaſt om
rna, ſom vanligen åro kalla. Det tyckes ſå-
a hånda, at det, ſom utſilas om dagen, bort-
ſar; men det, ſom utflyter om natten, ſam-
packas af kylan, och ſamlar ſig på blad och
ar.

2 Moſ. 16: 14. Om morgonen, rundt o
kring lägret, låg dagg; ſedan den upſtigit, b
man varſe öfver hela fältet af öknen, (Sin em
lan Elim och Sinai) något rundt och ſmåt, ſ
rimfroſt, på marken. Detta kallade Iſraëlite
Man verſ. 31. det liknade Coriander frö, var h
och ſmakade ſom kaka bakad med honing. Den
Manna åto Iſraëls barn uti 40 års tid, til d
de kommo til grånſen af Canaans land. 2 M
16: 35. Om det förvarades til morgondage
blef det ſtinkande och Maſkar kommo deri v
20. och när ſolens värma tilkom, förſmälte de

4 Moſ. 11: 9. då daggen föll öfver läg
om natten, föll *Manna* tillika.

Utan beredning nyttjade Iſraëliterne *Ma*
rå, då den laxerade och förſvagade. De kla
de derföre öfver *Manna*, ſåſom en lös föda o
at det koſtade mycken möda at ſamla.

4 Moſ. 11: 8. Folket lopp hit och d
ſamlade och malde den på qvarn, eller ſtött
mortel, och kokade i gryta, ſamt gjorde de
kakor.

Pſ. 78: 23, 24. ſäger DAVID: Til de hö
ſkyarna ſtråckte Herren ſin befalning; himmel
portar öpnade han, at *Manna* öfver dem n
regnade.

Nehem. 9: 20. Din *Manna* drog Du icke
ıdan deras mun, och gaf dem vatn, når de
ırſtade.

Joh. Ev. 6: 31. Våre fåder åto *Manna* i
ɛnen.

Den *Manna*, ſom Herren Gud genom et un-
ɛrverk och ſin almakt gaf Iſraëliterne, mer ån
ı half million månniſkor, hvar enda dag och
ıder månge års tid, var af en oberåknelig mängd,
r at kunna måtta ſå månge hungrige magar.

Sodoms Åple. Solanum *ſanctum*. Chedek.

År et litet tråd eller buſke med månge tag-
r på grenar och blad. Den hörer til en gif-
g familie, ſom verkar på nerver och hjerna.

Frugten år en *Bacca* (bår), vacker, rund,
ɛ et åple, gulagtig och får namn af kårleks
le (pome d'amour). Torkad blir den inuti
ılveragtig och likſom fyld med aſka. Til den-
ı egenſkap torde åfven något annat bidraga, der
n våxer vid Sodom eller Döda Hafvet, vid Je-
ːho.

Uti Bibelen förekommer den någre gånger
ımårkd ſåſom varande af oangenåm egenſkap,
ſom:

Mich. 7: 4. Klagar, at den båſte år ſåſom
Törne) *Chedek*, och den redeligaſte vårre, ån Tiſtel.

Sedeſpr. 15: 19. Den makliges väg förefal-
ler honom ſåſom med *Törnehäckar* beväxt.

Deras (Sodoms äplen) klaſar äro bittre, gif-
tige, ſåſom frugtknippet af (Roſch) Coloquint.

5 Moſ. 32: 32. ſe vinſtäck.

Hedek Arab. är et almänt namn på Solanum
med taggar. Hasselquist och Ödman anſe
Solanum *Melongena* för Bibelns *Chedek;* men Me-
longena är icke taggig, utan obeväpnad, och
växten är icke hvarken buſke eller träd, utan den
är *herbaceum.* Den odlas och växer uti Öſtra In-
dien, och deſs frugt, ſom är aflång och purpur-
färgad ätes ofta uti ſoppor. I nejden af Jericho
fann Hasselquist *melongena*, och ſäger at frug-
ten förſtördes af en *Tenthredo*, likaſom kärnan
haſſelnöten förtäres af Rynchænus *nucum.*

Ebenträd. Diospyros *Ebenum.* Havenim.

Trädet växer på Ön Ceilon och några an-
dre ſtällen, altid emellan Omvändnings linierne
och under det hetaſte luftſtrek.

Träd-arten är brunagtig, ofta randig, ganſka
tung, tät och hård. Deraf förfärdigas åtſkillige
ſmärre och ädlare möbler, ſamt antager en vacker
politur.

Hezek. 27: 15. De af *Dedan* och många
andra länder godtgjorde med horn, Elfenben och
Eben-träd, hvad de af dig köpte.

Törn-buske. Ononis *ſpinoſa*.

Törne kallas vål i almånhet ſådane våxter, ſom åro förſedde med taggar, ſåſom Roſa, Solana aculeata och Ononidis ſpecies ſpinoſæ; men Ononis *ſpinoſa* år vål den, ſom med detta namn betecknas ofta i Bibelen.

Den år en buſke af et vackert utſeende med ſine ſammanſatte blader, och blomor, ſom utmårka den hörande til årtſlågtet, och ſållan af en mans höjd. I Europa år den almån och våxer åfven i Sverige uti flere landſkap, måſt i de ſödre, och år, i åkrarne inkommen et elakt ogrås, ſom för ſine djupe ſege rötter, icke utan ſvårighet kan utrötas.

Törne tolkas helt enkelt på månge ſtållen:

Job. 3: 23. frågas: hvarföre gaf han lifvet åt honom, hvars våg år af mörker höljd, med *Törnen* på alla ſidor af Gud omhvårfd.

Job. 30: 7. talas om, at Troglodyterne ligga under *törniga* buſkar. (i briſt på kojor och boningshus).

1 Moſ. 3: 18. *Törne* och Tiſtel åro nåmnde ſåſom de förſte olycksvåxter, ſom en förbannad jord ſkulle frambringa efter ſyndafallet.

2 Moſ. 3: 2, Uti en *Törnbuſke* (Senåh) vid Horebs berg uppenbarade ſig Herrens ångel

för Moſe, då han ſåg buſken brinna utan at förtäras.

2 Moſ. 23: 6. de Ogudagtige liknas vid *Törnen*, för hvilke alle fly.

Dom. 9: 14, 15. *Törnbuſken* (Atad) blef vald at vara Konung öfver de andre träden.

2 Chron. 25: 18. Eſai. 55: 13. ſe *Ceder*.

Eſai. 7: 25. på ingen af de höjder, ſom förut med hacka plågade upgräfvas, ſkal någon ingå af frugtan för *Törne* och Tiſtel.

Eſai. 10: 17. Iſraëls ljus ſkal varda eld, och hans helige en låga, hvilken på en dag ſkal itända och förtära Assurs *Törne* ock Tiſtel.

Eſai. 34: 13. i deſs fordna palats ſkola (Koach) *Törnen* våxa, näſlor och tiſtlar i deſs faſta ſlott.

Heſek. 2: 6. de varda dig beſpottande och ſtingande ſåſom *Törne*.

Heſek. 28: 24. Iſraëls folk ſkola icke mer af ſtingrande *Törne* (Silun) och ſargande tiſtel oroas.

Nahum 1: 10. de äro ſåſom *Törnen* i hvaran invecklade.

Zephan. 2: 9. Moab ſkal varda ſåſom Sodom och de *Ammoniter* ſåſom Gomorra, et med *Tårne* öfvervuxit land.

Sedeſpr. 24: 31. Si, den lates åker var med Tiſtel öfvervåxt, och med *Tårne* betäckt.

Sedeſpr. 26: 9. lika friſke *Tårnen* i den druckues hand åro Sedeſpråk i dårens mun.

Predik. 7: 7. likt ſprakande *Tårne* under grytan år dårars löje.

Höga Viſ. 2: 2. ſe *Liljor*.

Math. 7: 16. ſe *Vindrufva*.

Marc. 4: 7, 18. Luc. 8: 7, 14, talas om fyrahanda ſådesåker och den ſåd, ſom förqvaſdes bland *Tårne*.

Ebreern. 6: 8. bår jorden *Tårne* och Tiſtel, år hon odugelig, och nårmaſt til förbannelſen.

Tårnhäck förekommer i

Eſai 27: 4. O! at jag dock med en *Tårnhäck* omgifven vore.

Sedeſpr. 15: 19. den mägtiges våg förekommer honom ſåſom med *törnhäckar* bevåxt.

Syrach. 28: 24. du umgårdar dina ågor med *Tårnhäck*.

Törnbuskar nämnas uti

Eſai. 17: 19. på den tiden ſkal Herren framkalla flugorna vid utloppet af Egyptens floder, och bien, ſom äro i Asſurs land. De ſkola ſätta ſig ned i vidſträckta dälder på alla *Törnbuſkar.*

Scorpion-Törne, ſom är et okändt ſlag, omtalas uti 2 Chrön. 10: 11: 14. Med *Scorpion-törnen* vil jag (Rehabeam) eder tukta.

Häraf ſes, at *Törne* kallas flera okända växter; men då

Ononis *ſpinoſa* var, enligt Hasselquists intyg i deſs reſa p. 101. almän i Paläſtina, torde den vara det rätta och almännaſte Bibelens *Törne.*

Ros. Rosa *Gallica.*

Alle Törnroſor äro buſkar, ſom äro förträffeligen lät kända til ſit utſeende ifrån andra växter med ſine talrike taggar (aculei), ſine trefaldige eller flerfaldige blader (folia pinnata) ſine ſtore och ſköne blomor, ſamt ſin nyponfrugt. Så utmärkt ſjelfva ſlaget är, ſå ſvårligen kunna deſs arter, ſom äro ganſka många, ſkiljas ifrån hvarandra. Blomorne äro ganſka ſtore, pragtfulle och ofta duble, i ſynnerhet *Gallica* och *Alba.* Planteras i trädgårdar och bloma i Juli månad i Sveriges norra trakter.

Buſken kan tjäna til häckar, hälſt blandad med andra växter. Med ſine taggar afhåller den djuren, at tränga ſig igenom. Fortplantas med ſöndertagne rötter. Af blomorne göres *Purpuri* och deſtilleras *roſenvatten*, ſom användes ſtundom i maträtter at gifva en angenäm ſmak, och i ſynnerhet til ögonvatn uti ögoninflamationer.

Roſenbuſkar ſägas växa vid Damaſk.

Roſor anföras på ett par ſtällen:

Syrach. 39: 13. blomſtrens ſåſom *roſor*, hvilka växa vid rinnande vatn.

Syrach. 50: 8. SIMON ONIE ſon ſåges lyſa ſom en vacker *ros* om våren.

TISTEL. CARDUUS. DARDAR.

Tiſtlar äro mänge ſlag och arter, hema i alla verldsdelar, men ymnigaſt tyckas de vara i Europa. Uti ſädesåkrarne äro de ſkadeligaſt emedan de förqväfva ſäden, och ſåra alla händer, ſom handtera dem. För ſine mångfaldige, ſtyfve, ſtickande taggar kunna de icke ätas af Boſkapen. Endaſt några Inſekter hålla ſig på dem och njuta af dem ſin föda.

Så ofta *Tiſtel* nämnes i den heliga ſkrift, föreſtälles den altid ſåſom en olycksväxt. Alle Tiſtlar äro ockſå af ſådan beſkaffenhet, at de äro

taggige, ſtickande, ſårande, och i naturens enſkilda hushålning, ſåſom ogräs på ängar, i åkrar och i trädgårdar mera ſkadelige än gagnelige.

Sällan gifves något land, ſom icke äger flere eller färre af dem; och då marken blifver lös och myllig infinna de ſig deruti. När marken blir af lägerval eller tramp hård och tilpackad, förſvinna de; de äro derföre ſkadeligaſt för al odling, gå djupt med ſina rötter, och infinna ſig allmännaſt nära männiſkors boningar, hus och byar.

De bloma före ſkördetiden, och Bi ſamla emot höſten något utur deras blomor.

Micha. 7: 4. ſe *Sodoms äple.*

Job. 31: 40. 1 Moſ. 3: 18. Eſai. 7: 25. 10: 17. 34: 13. Heſek. 28: 24. Sedeſpr. 24: 31. Ebreern. 6: 8. Se *Törne.*

Eſai. 55: 13. ſe *Ceder.*

Jerem. 12: 13. ſe *Hvete.*

Math. 7: 16. ſe *Vindrufva.*

Buxbom. Buxus *virens.* Taschschur.

Buxbom är en med ſmå, ſtändigt grönſkande, tjocke blader förſed buſke, ſom hörer til de mildare Europas luftſtreck, men låter odla ſig äfven i Sverige, der den ſällan växer hög, och li-

der af vårens kalla nattfroſt. Til et qvarters högd upvåxt planteras den til åtſkilliga ritningar omkring blomſterqvarter, och låter vål klippa ſig. I Upsala Trågård måſte den hvar vår tåckas med granris, før at ej blekna och dö ut. I ſödra Europa upvåxer den til flere alnars högd och klippes då til höga ſkōna håckar. Bladerne nytjas ſtundom med lagerblad til kranſar, och trådarten, ſom år mycket fin och vacker, nytjas til ſpelinſtrumenter, tumſtåckar och andre ſmårre prydlige möbler.

Eſai. 41: 19. ſe *oljetråd.*

Eſai. 60: 13. ſe *Ceder.*

TAMARISK. TAMARIX *gallica.* ESCHÅL.

TAMARISKEN år en mindre betydlig och anſenlig buſke, ſom våxer i Södra Europa och Aſien, med ſine, långe grenar, betåkte med korte, trådlike blader. Den odlas uti Upſala Orangeri och omtalas på ett enda ſtålle uti Gamla Teſtaſtamentet, nemligen uti

1 Sam. 31: 3. hvareſt beråttas, at under en *Tamariſk* i Jabes begrafdes SAULS och hans Söners ben.

Sycomorer och *Tamariſker* ſåg HASSELQUIST på reſan til Pyramiderne, ifrån Cairo Reſ. p. 74. De våxa vid ån Wardân; vid *Corondal* fann FUH-

RER dem; i ſteniga Arabiens dalar; *Tamariſker* våxa vid Baruks och Jordans ſtrånder. BERGGREN ſåg dem ſtora och hoga ſåſom Tallar. Reſ. 2. p. 233.

VINRANKA. VITIS *vinifera.* SOREK. SOREKAH.

Ingen våxt förekommer ſå ofta nåmnd uti profôfverſåtningen af den Heliga Skrift, ſom *Vintrådet*, *Vinſtåckar*, *Vinberg*, *Vinrankor*, *Vingårdar* och deſs afkaſtning, *Drufvor*, *Druf-ſaft*, *Vin*, *Drufkakor* och ***Ruſſin.***

Det år beſynnerligt, at *Vinrankan* icke omtalas ſåſom odlad fore Syndafloden och at NOACH, ſom efter floden odlade den, ſynes icke varit bekant med vinets egenſkap, at ruſa. Det ſåges uti 1 Moſ. 9: 20, 21. Straxt efter Syndafloden planterade NOACH en *Vingård.*

Vinrankan våxer ſållan til någon betydande ſtam, ſå framt den icke årligen afſkåres och toppas, ſåſom den odlas på Goda Hops udden i Afrika. Stammen kan då blifva ſladig, af en alns hogd och et halft qvarter i Diameter. Han gifver då fårre, men ſtörre drufklaſar och ſtörre Drufvor. I ſin fria våxt rankar den vida omkring, eller ſlingrar ſig omkring de ſtöd, ſom gifvas honom. Bladerne åro delte uti flere flikar och blommorne åro mycket ſmå och hvite, efter hvilke drufvorna blifva, antingen gröna, mer eller mindre bleka, eller mer och mindre röda.

Drufvorna utgöra ſtora klaſar, äro ſaftfulla
h gifva icke mogne frön, utan endaſt omogne
nen dertil. Storleken och godheten af Druf-
rna beror af Klimatet och Solens värma, ſom
ädlar dem. De ätas begärligt, läſka och ſläcka
ſten. Af Råfvar ätas de mycket gerna. Tor-
de få de namn af *Ruſſin* och föras til andre
er, ſåſom en handelsvara, at nytjas uti ſoppor,
deſert och andre mat-rätter. Trampade eller
isſade gifva de ymnig ſaft, ſom efter gäsning
fver *Vin*, hvilket är en angenäm dryck, et
rkande läkemedel, och på åtſkilligt ſät tillagad
ver et angenämt rus, ſamt riktar många län-
r, ſåſom en handelsvara. Uti Armenien och
orgien växer Vinrankan vild, enligt flere Re-
des intyg.

Vinrankan är icke beſtämd för de kallare
der. Vid några graders köld förfryſer den. I
re trakter nära Aeqvatorn trifves den icke eller
l. I alla tempererade länder, ſom om ſomma-
ega ſtark värma, i ſynnerhet planterad på
rgsſlutningar, ſom ligga emot ſolen, blir druf-
och deſs ſaft ſötare och förträfligare. Uti
llare länder, ſom i Tyſkland vid Rhenſtrömen
r vinet ſyrligt: i de hetare luftſtrek, ſåſom i
anien, Portugal, Madera, Italien, blir det ſö-
e och hettande. De ypperſta *Viner* ſkattas
cryma chriſti uti Italien och *Conſtantia vinet* från
dra Africa. Knappaſt gifver någon växt ſå oli-
ſaft ifrån den ſtarkaſte Syra til den ljuſligaſte
tma, ſom Drufvan. Väl beredt vin kan uti

ganſka lång tid, både på fat och uti bouteilje förvaras, och vinner då i godhet och ſtyrka.

Uti Palæſtina äro Judalottens *Viner*, än i dag beprîſade, af HASSELQUIST vid Hebron och a ARVIEUX, ſom vid Sorek funnit *Drufvor* af 12 markers vigt.

På Libanon våxa *drufvor*, ſom gifva hvit, gult och rödt vin; i ſteniga Arabien; i rika Arabien våxa *Vindrufvor* utan kårnar; vid Jeruſalem *drufvor* en half aln långa och *bår* af två fingerleders långd, enligt NEISCHITZ. REINFELD omtalar en aln långa *drufvor*. Uti Saphet planteras *Vingårdar* af Judar, hvaraf beredes rödt *Vin*; på Karmels berg; vid Bethlehem; ifrån Hebron ſåljas *Vindrufvor* til Jeruſalem; vid Gaza; Aſcalon; berget Garizim; Saphets ſtad; vid Damaſch; Horebs berg; vid Johannis Kloſter ſåger SCHULTZ vinet vara det båſta i hela Palæſtina. Sidon utſkeppar hvit *vin*.

Då *Vinrankan* icke gifver mogne frön, fortplantas den genom aflågningar. Deſs grenar, ſom utan ſtöd icke båra ſig, utan ligga ned på marken, taga rot, och på ſådant ſåt tilvåxa i antal, ſamt med afſkårning ſkiljas ifrån hvarandra.

Enligt NIEBURS *upgift beteknar* SOREK i *Levanten en afſkuren och omplanterad Vinſtjelk.*

Afhandling
om
de WÅXTER,
som i Bibelen omtalas.

Sjunde Delen.

Med Medicinska Facultetens gunstiga tilstånd
under
Medicinæ och Botanices Professorens samt
K. Wasa Ordens Commendörens m. m.
Doctor
C. P. THUNBERGS
inseende

LIBRARY
NEW YORK
BOTANICAL
GARDEN

utgifven
af
LARS ERIC SAHLIN,
af Södermanlands och Nerikes Nation,
och til granskning framstäld
uti Botan. LectionsSalen
d. 10 Junii 1828.

p. v. t. f. m.

Upsala
hos Palmblad & C. 1828.

TILL

DEN BÄSTE FADER

OCH

DEN ÖMMASTE MODER!

Ej blott bland Skriftens dyra rikedomar
Jag minnesvärda blomster söka lärt
Uti mitt bröst en ranka äfven blommar,
Det är den kärlek, som Er huldhet närt.

Ett ringa offer är den blomman blyga,
Dock vet jag väl, att den är kär för Er!
Jag vill den, rörd, till Edra hjertan smyga:
Jag kan ej mer, J fordren icke mer!

Eder tacksame Son
LARS ERIC.

Canaans land, der *Vinſtåcken* vål trifdes, anſågs derfőre főr et lyckligt land, deruti *vin* och *honing* flőto; och då någon lycka ſkulle beteknas, togs ofta liknelſe af en *Vingård* med deſs afkaſtning, åfven ſom olyckor utmårktes, der *Vingården* főrſtőrdes eller ſaknades.

4 Moſ. 13: 21, 24. Då Spejarne gingo in i Canaans land, funno de på den årstiden de főrſte *Vindrufvor*, hvaraf en ranka bars på en ſtång.

Vid bäcken Sorek och i dälden Eſkol blef den ſtora *drufvan* tagen, ſom Mosis beſpejare bragte til lågret. Arvieux och Nau ſåga, at *drufvor* funnits 10 til 12 marker tunga.

1 Moſ. 49: 11, propheterade Jacob om Juda, at han ſkulle binda ſin unga Åsna vid en ådel *vinqviſt*.

3 Moſ. 19: 9, 10. *Vindrufvorna* i vingårdarne ſkulle icke noga afplockas.

1 Moſ. 40: 9—11. Pharaos Őfverſte Skånk drőmde om *Vinrankor*, ſom ſlogo ut blomſtrande, och buro mogna *Drufvor*.

Dom. 13: 4, 7, 14. Simsons moder, då hänne af en Engel főrkunnades, at hon ſkulle főda en Nazir, blef főrbuden, at dricka *Vin* och ſtarke drycker.

En *Vingård*, et Oliveberg och Åkren ſkulle odlas i ſex år; i det ſjunde ſkulle de hvila för den fattiges råkning.

2 Moſ. 23: 10, 11. 3 Moſ. 25: 3—7. Det ſamma ſkulle gålla åfven för Jubel-året, hvart femtionde år. 3 Moſ. 25: 11.

1 Kon. 21 hela kapitel handlar om NABOTHS vingård, ſom ACHAB hade oråtmåtigt tilſkanſat ſig, iſynnerhet 1, 2, 6, 7, 16 och 18 verſerna.

3 Moſ. 10: 8. *Vin* och andre ſtarke dryckker voro förbudne för ARON och hans Söner, at dricka, når de ſkulle ingå til förſamlingsſtållet.

På några ſtållen finnas *Vindrufvor*, ſom icke hafva några kårnar, och desſa ſågas låckrare, ån andra, ſåſom föràdlade.

Thevenot uphöjer ſårdeles desſe drufvors låckerhet, ſom förekomma i Perſien under namn af Kiſchmiſch, och

BERNIER *beråttar, at Usbeckſke Tartarerne, ibland andre föråringar til ſtora Mogol, åfven genom ſine Geſandter, öfverlemnade ſådane Drufvor.*

DE LA MAZE *berömmer de hvita kårnlöſa Drufvor uti Sirvan, för deras Muſkadeller ſmak.*

Galenus *omtalar ſådana drufvor från Ci-
licien.*

Barthema *betygar, det han, under alla ſina
reſor aldrig åtit ſötare drufvor, än de kårnlöſa
Arabiſka.*

Höst *ſkrifver, at i Marocco finnes en art
drufvor, ſom kallas* Serki, *och ſom kommit från
Levanten. De hafva inga kårnar, åro ſöta,
ſvarta och nåſtan runda, men icke almänna.*

Olearius, *vid en högtidlighet uti Aſtrakan,
råknade bland Deſerten, et ſlags ſmå hvita och
ganſka ſöta drufvor, ſom icke hade kårnar.*

Niebuhr *ſåger, at de hafva kårnar, men ſå
mjuka, at de icke kånnas.*

Esaias *afbildar Guds omvårdnad om Israëls
folks förbåtring med en Vingårdsmans ſorgfållig-
het, hvilken anlagt en Vinplantering af* Sorek.

Jerem. 2: 21. *beſtraffas ſamma folk: jag
hade planterat dig ſåſom en* Sorek, *hel och hål-
len af båſta art. Huru är du då urartad vor-
den? m. m.*

1 Sam. 25: 18. Bland de många ſaker, ſom
Abigail förde till David, voro hundrade kakor
Rusſin.

1 Sam. 30: 12. Med *Rusſinkaka* vederqvick-
te David den Egyptiſke mannen.

2 Sam. 16: 1. Ziba mötte David med hundrade *Rusſinkakor*, och en lägel *vin*.

1 Chron. 12: 40. ibland ſpisning, ſom tilfördes, var äfven *Rusſin*.

1 Chron. 16: 3. Då Arken var införd i ſit tält, utſkiftade David åt folket, ibland annat *Rusſinkaka*.

Job. 24: 6. nämnes efterhämtning i den orätfärdiges *Vingård*.

Joël 1: 5. omtalas *Vindrinkare*.

Uti den Heliga ſkrifts nyare ſvenſka öfverſättningar omtalas på mångfaldige ſtällen *Vinſtåck*, *Vinrankor*, och äfven *Vinträd*.

Vinranka är väl altid deſs rigtigaſte och egentligaſte namn; emedan den aldrig upväxer til något träd, och icke ens til en buſke. Deſs natur är, at utſkjuta länge, ſvage grenar, ſom ſig ſjelf lemnade antingen ligga ned på marken, eller krypa upföre bergen, eller ſlödja och ſlingra ſig omkring buſkar och trän. I detta tilſtånd blifva blomklaſarne många, men drufvorna ſmärre och mindre ſaftfulla. På Goda Hopsudden i ſödra Africa, dit *vinrankan* blifvit förd och nu odlas af de Reformerte flyktingar, ſom under Ludvig den 14:des förföljelje nödgades lemna ſit fädernesland, ſkötes denna nyttiga växt på det ſätt, at alle utſkjutande grenar före blomningen afſkäras. Derigenom händer, at icke allenaſt

blomklaſarna blifva fårre, men drufvorna af ym-
nigare föda ſtörre och ſaftfullare, utan åfven,
at en ſtam tilvåxer af en alns högd vid paſs, och
en mans arms tjocklek, utan at åndock derföre
kunna få namn af et tråd, eller bekomma en
krona, ſåſom et tråd.

Vinſtåck och *Vinranka* år ſåledes deſs råt-
aſte namn, hvarmed den öfver alt bör tolkas:

Dom. 9: 12. Når *Vinrankan* valdes til
konung af de andre tråden, ſvarade den: ſkulle
jag öfvergifva min muſt, ſom glåder både Gud
och månniſkor, och göra mig beſvår med trån?
4 Moſ. 13: 24. 20: 5. 2 Sam. 16: 1. Jerem.
5: 17. 8: 13. Eſai. 34: 4. 36: 16, 17. 2
Kon. 18: 31. Pſalm. 105: 33. Oſea 2: 12.
9: 10. Joël 1: 7, 12. Mich. 4: 4. Habac. 3:
17. Haggai 2: 20. Nehem. 13: 15. Hög.
Viſ. 2: 13. Jacobs Epiſt. 3: 12. Luc. 13: 17.
Se Fikontråd, Fikon och Fikonkaka.

Pſalm. 78: 47. deras *Vinranka* nedſlog han
med hagel, och deras *Vinſtock* genom froſt.

Pſalm. 80: 9, 12, 15. Du håmtade en
Vinſtåck ifrån Egypten, dref folken undan och
planterade den. Den utſtråckte ſina rankor til
hafvet, och til Euphrat ſine telningar. Gud!
ſkåda ned af himmelen, och ſe hårtil, och beſök
denne Vinſtåck.

Pſalm. 128: 3. Din huſtru ſkall vara ſåſom en fruktſam *Vinſtåck* vid ſidan af dit hus.

Eſai 5: 2. i denna *Vingård* hade han planterat båſta ſlag af *vinrankor.*

Eſai 24: 7. det nyſs pråſſade *Vinet* ſörjer, *Vinſtocken* förſmågtar,

Eſai. 65: 21. de ſkola bygga hus och ſjelfve deri blifva boende, plantera *Vinſtåckar* och ſjelfve åta des frugt.

Heſek. 15: 2. frågas, hvad förmon hafver det torra på en *Vinſtåck,* framför hvarjehanda annat tråd?

Heſek. 19: 10. Din moder var, likſom du, en *Vinſtåck* planterad vid vatn, ſom bar frugt och ymnigt löf för det myckna vatnets ſkull.

Heſek. 17: 6—8. Telningen våxte til och blef en frodig *Vinſtåck*, med vidt utbredde löf och rankor, men låg ſtam, och rankorna inåt böjda, ſå at de öfverſkyggade des rötter. *Vinſtåcken* utſtråckte ſina rankor ifrån ſpjålorna, på hvilka den hade upvåxt.

Syrach 24: 16. Mina ſkott voro idel behaglighet, ſåſom ſkotten af en *Vinſtåck*, och mine blommor gåfvo en hårlig och rik lukt.

Oſea. 10: 1. Israël år en frodig *Vinſtåck*; och deſs frugt deremot ſvarande.

Hög Viſ. 7: 2, 8, 12. ſe *vinrankan.*

Nahum. 2: 2. Fienderna hafva ſköflat och
derfvat deras *vinrankor.*

Haggai 1: 11. 2 Kon. 5: 26. Dom. 15: 5.
nos 4: 9. Nehem. 5: 3, 4, 11. 10: 39. ſe
ivetråd.

Zachar. 8: 12. Det, ſom utſås, ſkall vara i
erhet; *vinrankan* ſkall båra ſin frugt, jorden gif-
ſin våxt, och himmelen ſin dagg.

Malach. 3: 11. Edra *vinſtåckar* ſkola icke
a ofruktſamme på fålten.

Vinqviſt nåmnes i 1 Moſ. 49: 11 ſe Onager.

Joh. Ev. 15: 1, 5. Jag är det ſanna *vin-
det.*

Math. 26; 29. Marc. 14: 25. Hårefter ſkall
icke dricka hvad af vinträ år, intil den da-
, då jag ånyo dricker det med Eder, i min
ders rike.

Vingård och Vinberg förekomma åfven
a nåmnde: 4 Moſ. 22: 24. Herrans Ångel
de ſig uti en ſmal våg emellan *vingårdar*, gjår-
de på bågge ſidor.

5 Moſ. 28: 39. Du ſkall plantera *vingår-*
och arbeta i dem, men icke få dricka af vi-
, eller ens något derutur inſamla; ty maſken
ll förderfva *vinrankan.*

5 Moſ. 32: 32. Deras *vinſtåck* år af
doms art och ifrån Gomorras förbrånde fålt;
ras drufvor åro giftiga och klaſarne dödande.
Ödman tolkar detta: Deras *vinſtåck* är af
doms egenſkap, lik den från Gomorras förb
de fålt.

Dom. 14: 5. När Simson kommit til
math och til *vingårdarne* vid ſtaden, mötte
nom et ungt Lejon rytande.

Eſai. 5: 1, 3, 4, 5. Jag vil nu ſjunga
min vån, en min våns ſång om hans *ving*
Min vån hade på en mycket frugtbar höjd
vingård. Han hade der planterat båſta ſlag
vinrankor, i hopp, at han ſkulle båra vindruf
men han bar icke annat ån giftige bår. H
ſkulle jag vål mer kunnat göra med min *ving*
ån det jag med honom gjort? Hvarföre bår
giftige bår, då jag våntade, at han ſkulle
vindrufvor? jag vil derföre ſåga Eder, hvad
med min *vingård* varder görande.

Eſai. 27: 2. Då ſkall ock vara en
vingård.

Jerem. 12: 10. Månge Herdar hafva
derfvat min *vingård*.

Jerem. 31: 15. Ånnu skal du plantera
gårdar på Samariens berg.

Jerem. 32: 15. Ånnu skola hus och å
och *vingårdar* köpas i detta landet.

Jerem. 35: 7, 9. Hvarken J, eller edra
n skolen någon tid dricka *vin*, eller bygga hus,
å åker, plantera *aingårdar* eller något sådant
, utan beſtändigt bo i tält, så framt J långe
en lefva i det land, i hvilket J åren främlingar.

Jerem. 39: 10. Nebusar Adan lemnade de
igare qvar af Juda Folket, och tildelade dem
gårdar och åkrar.

Jerem. 48: 32. Då jag gråter öfver dig Jae-
, måste jag ock gråta öfver dig, du *Vingård,*
na.

Amos 5: 11, 17. Emedan J plundren den
e, skolen J icke dricka vin utaf de sköna *vin-*
dar, som J planterat. I alle *vingårdar* måste
elig låt förspörjas, når jag igenomfar dit land,
er Herren.

Amos. 9: 14. Iſrael ſkall plantera *vinberg*
dricka af vinet derutur, anlägga trägårdar
få nytja deras frugt.

Mich. 7: 1. Jag är ſåſom en, hvilken frugt
ämtar, eller andra gången plåckar i en *vin-*
d; ingen drufva finnes der at smaka på.

Zephan. 1: 13. De skola icke få bebo de
, som de upbygt och icke dricka något vin
de *vingårdar*, ſom de planterat.

Obad. 1: 5. Komma sådane öfver dig, som

inhåmta drufvorna på dine *vinberg*, månne de
da lemnande något at efteråt afhåmta.

Sedeſpr. 24: 30. En gång gick jag de
tes åker, ſamt den hoglöſes *vingård* förbi.

Pred. 2: 5. Jag bygde palatſer, plante
vingårdar, anlade trågårdar och luſtgårdar
ſatte der allehanda frugttrån.

Math. 20: 1, 4, 7. Himmelriket liknas
en husbonde, ſom legde arbetare i ſin *vingå*

Matth. 22: 33, 39, 41. Marc. 12: 1, 2,
Lucas 20: 9—15. Marci 11: 13. En
bonde planterade en *vingård*.

Apoſtl. 2: 13. Apoſtlarne ſades på Pi
dagen vara druckne af ſöt *vin*.

Eph. 5: 18. Dricken eder icke dru
af *vin*.

Joh. Ev. 2: 4, 9, 10. Vatn förvånd
vin i Gallileen på bröllopet i Cana.

Corinth. 9: 7. Hvilken planterar en
gård, och åter icke af deſs frugt?

Vɪɴ, ſom år förbudit för Mahomedane
men var tilåtit Judarne at dricka, och anbef
at vid ſpis-ofret nytjas, ſom på oråknelige ſ

rlden beredes och år en hålſoſam, låſkande, jande och rusgifvande dryck, omtalas både uti la och nya Teſtamentets heliga böcker, ofån någon annan af våxtrikets alſter.

Job. 32: 19. Jag år ſå upfyld af det jag ſåga, at min ande trånges i mit bröſt, likt åpt *vin*, hvilket ſpränger nye kåril.

1 Moſ. 19: 32. och följande: Låt oſs gifva Fader *vin* at dricka, var Lots döttrars beſlut.

1 Moſ. 27: 25. Jacob ſatte fram för ſin er ſin tillagade rått, bar ock in til honom , hvaraf han drack.

5 Moſ. 32: 14. Drufvors blod, *vin* fick du ka.

1 Sam. 1: 15, 24. Jag år en bedröfvad ina (*Hanna*); hvarken *vin* eller annan ſtark ck hafver jag ſmakat. Så ſnart Hanna hade int pilten *(Samuel)*, förde hon honom med jemte et ofer af tre ſtutar, et Epha mjöl en flaſka *vin*.

1 Sam. 10: 3. ſe Kid.

1 Sam. 16: 20. ſe Åſna.

1 Sam. 25: 18. ſe Får.

Pſalm. 160: 5. *Vin* hade du gifvit oſs at ka, ſom gjorde oſs förvirrade.

Pſalm 75: 9. Herren hafver en bågare
handen med ſtarkt *vin*, full inskånkt at d
utdela.

Eſai 1: 22. Dit Silfver duger icke mer,
dit *vin* år med vatten förfalſkadt.

Eſai 5: 11, 12. Ve dem, ſom om mo
nen bittida uppe åro at med ſtarka drycker öf
laſta ſig, och in til ſent på aftonen at af *vin*
varda. Harpor, Cithror, Pukor och pipor h
de vid deras *vin* och gåſtabod.

Eſai 5: 22. Ve dem, ſom hjeltar åro,
dricka *vin* och kåmpar at blanda ſtarke dryc
ſom frikalla den brotſlige för ſkånkens ſkull
bortvånda de oſkyldigas råtmåtiga ſak.

Eſai 24: 7. Det nyſs pråsſade *vinet* fö
vinſtåcken förſmågtar, alle ſom tilförene af
tat varit glade, ſucka.

Eſai 25: 6. Då ſkall Herren Zebaoth
alle Folkſlag på detta berget anſtålla et gåſta
med koſtbara råtter, et gåſtabod med båſta
med utvalda råtter, med klaraſte *vin*.

Eſai 28: 1, 7. Ve de ſtolte Ephraim
krona, och det prågtigaſte blomſter, ſom nu
falnar, på höjden vid frugtbara deras dal, ſo
vin ragla. Nu åro ock deſſe yre af *vin* och
la af ſtarke drycker.

Eſai. 51: 21. Hör nu detta du elände och
icke af *vin* drukne.

Eſai. 55: 1. Kommer hit, köper utan pen-
gar och för intet, både *vin* och mjölk.

Eſai. 56: 12. Kommer, låter oſs hämta *vin*
dricka oſs drukne.

Eſai. 62: 8, 9. Jag vil icke mer gifva din
ext til föda åt dine Fiender, icke heller ſkola
nmande dricka det *vin*, ſom du med dit ar-
e tilredt. De, ſom inſamlat *vinet*, ſkola deraf
:ka i min Helgedomsgårdar.

Jerem. 13: 12. Såg til dem detta ordſprå-
: alla flaſkor måſte fyllas med *vin*. De låra
:a: Ho vet icke det, at alla ſlags flaſkor tjäna
at fyllas med *vin*.

Jerem. 23: 9. Öfver Propheterne är mit
:ta bedröfvadt i mig: alle mine ben ſkakas:
är ſåſom en drucken och ſåſom en af *vin* öf-
laſtad.

Jerem. 25: 15. Herren Iſraels Gud ſäger
mig: tag denne bägaren med hetſigt *vin* uti,
min hand, och ſkänk deraf ut åt alle de Folk,
lke jag ſänder dig, at de dricka, varda oenſe
vanvettige.

Jerem. 35: 2, 5, 14. Tala med de *Racha-*
ırs ſlägt, at de följa dig in i en kammare i

Herrans hus: du ſkall der gifva dem *vin* at d
ka. Jag ſatte főr dem ſtőrre och mindre bå
med *vin* uti, och bad dem deraf dricka. Jo
DABS, RECHABS Sons főrbud til ſine barn, at
dricka *vin*, iakttages ſå noga, at de aldrig
den dagen deraf druckit.

Jerem. 48: 11, 33. MOAB hafver alt i
ſin ungdom varit uti ro, ſåſom et *vin*, hv
orőrdt ligger på ſit fat, och icke tappas ur et
ril i et annat; Glädje och frőjd år nu főrſ
nen ifrån Carmel och MOABS land: jag hafve
tit vinbergningen afſtanna. Ingen frőgdeſång
res af någon, ſom trampar drufvor.

Heſek. 44: 21. Ingen pråſt får dricka
då han ſkall i inra gården ingå. Jerem. 31:
40: 10. Amos 6: 6. Mich. 6: 15. Haggai
13. 4 Moſ. 18: 12—15. Eſr. 7: 22. 2 Ch
2: 10. 15. 11: 11. Judith 11 13. Joel 1:
Syrach 39: 27. Job. 15: 33. Luc. 10:
ſe Olja.

1 Chron. 12: 40. ſe Kamel.

Daniel 1: 8. 16. DANIEL ſatte ſig f
at icke låta ſig főrorenas genom ſpis och det
ſom af Konungens bord tildeltes; hvarfőre
MOLZAR ſatte bort den ſpis och det *vin*, ſom
dem anordnadt var och gaf dem grőna vå
Dan. 5: 1. 4. 23. Konung BELZAZAR an
de en ſtor måltid åt ſine főrnåmſte åmbetsm

Afhandling
om
de WÅXTER,
som i Bibelen omtalas.

Åttonde Delen.

ed Medicinska Facultetens gunstiga tilstånd
under
[illegible]dicinæ och Botanices Professorens samt
K. Wasa Ordens Commendörens m. m.
Doctor
P. THUNBERGS
inseende

utgifven
af
AAC VILHELM EKERMARK,
tip. Lindel. af Södermanlands och Nerikes Landskap,
och til granskning framställd
uti Botan. LectionsSalen
d. 12 Junii 1828.
p. v. t. f. m.

Upsala
hos Palmblad & C. 1828.

IN SACRAM RE

E CONSILIIS REI MEDICÆ UNI PRO-

FESSORI COMMENDATORI REGII

ORDINIS DE VASA

CELEBERRIMO EXPERIENTISSIMO

DOCTORI **LAURENT. TINGSTADI**

ISAAC.

TATEM MAGNÆ FIDEI

JUDICI PROVINCIALI SUDERMANNIÆ

CUBICULI REGIS APPARITORI

NOBILISSIMO GENEROSISSIMO

AAR. ISAAC. SILFVERSPARRE

ERMARK.

EN ÖM MODER OCH ÄLSKADE MOSTR

helgadt

af

Kärlek och Tacksamh

and desſe, ſom voro til antalet tuſende, drack han
ı; under det de drucko *vinet* utur de kåril, ſom
ır Guds hus i Jeruſalem voro bortförde; ſyn-
dem fingrar, ſåſom af en månniſkohand, ſkrif-
i kalken på våggen: Du har uphäfvit dig emot
mmelens Herre, låtit hans huskåril båras fram-
: dig, at derutur *vin* dricka.

Oſea 4: 11. Boleri, *vin* och muſt tager för-
ndet bort.

Oſea 7: 5. På vår Konungs dag dricka För-
rne ſig druckne af *vin*.

Amos 2: 8, 12. På pant tagna kläder låg-
de ſig ned vid alla altaren och dricka af för-
ˀcktas *vin* i deras Gudars hus. Men J nödga-
n *Nazareerna* att dricka *vin*.

Amos 9: 14. ſe Vinberg.

Mich. 2: 11. Om jag propheterade för *vin*
h ſtarke drycker, ſå vore jag en prophet för
tta folket m. m.

Habac. 2: 5. *Vin* år bedrågligt.

Zachar. 9: 15. De ſkola dricka och varda
ådtige, ſåſom af *vin*.

Zachar. 10: 7. Ephraim ſkall vara en Hjelte,
h deras hjertan glädjas ſåſom af *vin*.

Eſr. 6: 9. ſe Vädrar, Lamm.

8

Nehem. 2: 1. Då *vinet* var framſat åt K
nung Arthasasta, tog jag det och ſkänkte
för Konungen.

Nehem. 5: 1, 15, 18. ſe vingårdar.
förre Höfdingar, ſom före mig varit, hafva ta
af det bröd och *vin*. Se vidare Får.

Nehem. 13: 5, 12, 15, omtalas det ſt
rummet, hvaruti inſamlades tionde af ſåd,
och olja. Se olja och fikonträd.

Eſth. 5: 6. Under det Konungen (Ahasv
rus) drack *vin*, ſade han til Esther.

Sedeſp. 4: 17. Deras dryck är röfvadt *v*

Sedeſp. 9: 5. Kommer, äter mit bröd, o
dricker af *vinet*, ſom jag tilreder.

Sedeſp. 21: 17. Den *vin* och vällukta
ſalfvor älſkar, varder icke rik.

Sedeſp. 23: 31. Se icke på *vinet*, at
ſå rödt är.

Sedeſp. 31: 6. Gif uſlingen ſtarke dryck
och den bedröfvade *vin* at dricka.

Predik. 2: 3. Jag fattade då det beſlut i
hjerta, at hålla min kropp ifrån *vin*.

Predik. 10: 19. Der måltider hållas til v
luſt, utgör *vin* lifvets nöje, och penningar f
må alt.

Syrach. 9: 14. En ny vån år ſåſom nyt
; når det hunnit blifva gammalt, dricker du
förſt gjerna.

Syrach. 31: 25, 27, 28. Var ingen hjelte
at dricka, ty *vin* hafver ſkadat månge. *Vin*
för månniſkan lifgifvande, når det måtteligt
ckes. Hvad år vål lifvet utan *vin?* det år ju
padt, at göra månniſkan glad. *Vin* gör hjer-
gladt och frögdar ſjålen, når det brukas til
dtorft och i råttan tid.

Matth. 9: 17. Marc. 2: 22. Luc. 5: 37—39.
n ſlår icke ungt *vin* i gamla flaſkor; om det
r, ſprångas flaſkorna, *vinet* förſpilles och fla-
rna förderfvas. Nyt *vin* tömer man i nya fla-
r, och då blifva bågge förvarade.

Marc. 15: 23. De gåfvo Frålſaren, at dric
vin, blandadt med Myrrha.

Luc. 1: 15. Johannes döparen ſkulle icke
cka *vin* eller ſtarke drycker.

Vindrufva, Drufklase, Drufmust och
rufsaft omnåmnas uti

Eſai. 65: 8. Likaſom, då muſt finnes i en
ufklaſa, man plågar ſåga: förderfva honom ic
, ty deri år en vålſignelſe.

Heſek. 18: 2. Fåderne åro omogne *druf-*
r, och barnens tånder åro deraf öme vordne.

1 Macab. 6: 34. Se Elefant.

Sedeſp. 24: 13. Min Son, ſåſom honin
ſmakar dig vål, och *druſſaft* år angenåm för di
mun; ſå år ock vishetens kånnedom för din ſjäl
når du hånne ernår.

Amos 9: 13. Den tid varder kommand
ſåger Herren, at plöjningen ſkal råcka intil ſkö
den, och drufpråsningen intil ſåningstiden: be
gen ſkola drypa af *drufvors* ſaft, och båckar ſk
la ſlyta ifrån alla högder.

Syrach. 50: 16. Han utråckte ſin hand
offerſkålen, gjöt derutur *drufveſaft*, och beſtänk
dermed altarets fot, til en ſöt lukt för den Hö
ſte, ſom allas Konung år.

Syrach. 51: 17. Mit hjerta frögdade
öfver hånne (klokheten), ſåſom öfver *vindrufvo*
då de mogna.

Uti Höga Viſan nåmnas både *vin*, *vinſtåck*
vingårdar, *drufkakor* och *drufvor* ofta, merend
liknelſevis, nemligen:

Vin uti 1: 2, 4, 15. Ljufvare, ån *vin*
din muns ſötma. Koſtbarare ån *vin* agta vi d
muns ſötma. Min ålſkarinna! ſkön år du, di
ögon likna *drufvor*.

5: 1. Jag hafver druckit mit *vin*.

7: 9. Såſom kryddadt *vin* år din mun, et
, ſom nedrinner lått och ljufligt år fór låp-
na.

8: 2. Jag ſkulle gifva drycker af kryddadt
, och muſt af granatåplen at dricka.

VINGÅRD: 1: 6. Til vingårdsvakterſka haf-
man mig ſatt; men min *vingård* hafver jag
e vårdat.

2: 15. Skaffer oſs bort de ſmå ſchakaler,
förſtöra *vingårdarna*, våra ſpåda *vinrankor*.

7: 12. Min vån! låt oſs upſtå vid dagens
ning, at gå til *vinbergen*, at ſe, om *vinrankan*
oppas, och de unga *drufvorna* utſlagit, och gra-
trån bloma.

8: 11, 12. En *vingård* tilhörer SALOMO i
en Hamon. Den *vingård* mig tilhörer, uplåter
ock nu.

Matth. 7: 16. Icke håmtar man *drufvor*
törne, ej eller fikon af tiſtel. Se Fikon.

VINRANKOR: 6: 10. Jag var nedgången, at
om *vinrankan* ſkutit ſina knoppar, och granat-
n blomade.

7: 12. ſe tilförene Vingård.

Drufvor och druſſaft: 3: 13. På fikon-

trädet mognar frugten, och *vinrankans* ſpåda *druf*
klaſar ſprida ſin lukt.

4: 1. Dine ögon, obetäkta af ſlöja likn
drufvor.

7: 2, 8, 12. Din midjas prydnad likna
en rund bågare, der drufvans ſaft icke felar. Så
ſom *vindrufvor* för mig äro dine bröſt. Se v
dare vinrankor.

Drufkakor: 2: 5. O! Vederqvicker mi
med *drufkakor.*

Russinkaka: 1 Sam. 30: 12. 2 Sam. 16
1. Se *Fikonkaka.*

Vinpråss nämnes i 2 Moſ. 22: 28. Förſ
lingen af din bärgning och *vinpråſs* ſkal du ic
upſkjuta, at aſlämna.

Utaf druffaft beredes en ſyrup, ſom kall
Dipse. Shaw ſäger, at endaſt ifrån Hebron ſä
des häraf årligen 2000 centner til Egypten.

Coriander. Coriandrum *ſativum.* Gad.

Fröet af *Coriander* omnämnes endaſt uti
Moſ. 16: 31. liknelſevis, då Manna beſkrifves o
det ſäges: Iſraëls hus kallade det Mann; och d
var ſåſom *Corianderfrö*, hvit och hade en ſma
ſåſom ſemla med honing.

Coriander-våxten hőrer til den naturliga ord-
ıg bland våxterna, ſom kallas umbellatæ, hvars
ımors ſtjelkar (pedunculi) likna en ſolſkårm,
ed fem blomblad och nakne frőn, ſom åro klot-
ıde, och ſmaka mycket lika med Kanel. Våx-
ı odlas ſtundom i Europeiſke trågårdar och frőn
tjas, ſom en angenåm krydda uti matråtter.

Hela våxten år prydelig med ſine blomor,
n midt uti (umbellæ) åro ſmårre, och i om-
etſen ſtőrre (radiati), altid med fem ſtåndare,
h en dubbel hona.

Lin. *Linum uſitatum.* Bad.

År en liten, ſpåd, inom ſommarmånaderna
omande och ſine frőn mognande våxt, med en-
l ſtjelk och enkle blader, ſamt en blå, klåklik
oma, af en half, ſållan en alns hőgd.

Det år en af de nyttigaſte våxter, ſom Eu-
peen odlar, och ſom főr honom upfyller alla
behof, ſom bomull i de varma lånder. Det
af en aldeles ovårderlig nytta, hvarfőre det ock
ver alt årligen odlas och beredes. Sedan det
ſvit főre hőſten uptagit, frőhőlſorne afrifna, ſtjel-
rne torkade och lagde til rőtning antingen i vatn
er på marken, ſamt vidare bråkadt och håkladt,
arigenom de grőfre och finare tågor ſkiljas i-
ån hvarandra, beredes deraf finare och grőfre
efter, til ſkjortor, lakan, duktyg, fodervåf och

mångfaldiga andra ſaker, för månniſkans våltref
nad aldeles oumgångeliga.

Frön åro platte, glatte och brune, nyttig
til oljepråsning och til upmjukande omſlag, ſam
i dekokt invårtes emot alla ſkarpheter i mage
Oljan deraf tjånar til lampor, til oljefårgning oc
til lakeringar, med mera.

Hasselquist ſäger i Reſ. p. 117. at *L*
våxte ymnigt vid Damiata.

Bibel-tolkarne hafva ofta tolkat *Lin*, och *Li*
ne, ehuru i de varmare lånder det ganſka ſålla
förekommer, emedan derſtådes en ymnigare oc
beqvåmare tilgång gifves til bomul, hvars ti
redningar ofta åfven få namn af *Linne*.

Eſai 19: 9. Blygas ſkola de, ſom ſkö
Lin förarbeta, och våfva fina tyger.

Heſek. 44: 17. 18. Pråſterne ſkulle va
klådde i *linneklåder*, når de gingo in genom n
gon af portarna til inra gården af Helgedome

Sedeſpr. 31: 13. En idog huſtru ſysſelſ
ter ſig flitigt med ull och *lin*.

2 Moſ. 28: 43. Arons underklåder ſku
vara af *linne*.

1 Sam. 2: 18. Samuel, ånnu ung, gjor
tjånſt inför Herren, klådd i en *linne* lifråck.

1 Sam. 22: Den Edomeen Doeg dödade
en dag 85 mån, ſom buro *linne* lifkjortel.

Omtalas vidare uti Eſth. 1: 6. Oſea 2: 5, 9.
1. 10: 5, 12: 6, 7.

Marc. 16: 46. Luc. 23: 53. Joh. Evang. 19:
JOSEPH köpte et fint *linne*, hvari Frälſarens
amen ſveptes.

BOMULL. GOSSYPIUM *herbaceum*.

Bomull är et fint vadd, ſom inom fröhu-
omgifver runde frön, och ſom kan kardas,
nas och våfvas til mångfaldige ſorter, gröfre
finare tyger, til månge millioner männiſkors
lädnad i alle verldsdelar, i ſynnerhet i de var-
Indierna.

Bomull af träd, (*Goſſypium arboreum*) är
re och nytjas til ſtoppningar, madraser, ſamt
gulagtiga til Nankiner uti China.

Goſſypium herbaceum, ſom varar blott et år
upväxer til en mans höjd, ſamt på månge
len odlas, gifver den bäſte och finaſte Bomull
linne, kattun och kläder.

Bomulstyg är varmare, än linne och inſu-
uti ſig mycket bättre ſvetten.

Växer endaſt i de hetaſte länder, och tål ſäl-
Europas klimat; hvarföre det ämnet måſte fö-
, ſom en riktande handelsvara, allmännaſt från
vanten och Indierne, för Europas Fabriker, til
tuners och ſammets tilverkning.

Bomulstyger til ſkjortor, halsdukar, und-
kläder, ſtrumpor, dukar, lakan, foder och and
ſaker nyttjas almänt af många millioner männiſk
uti hela Öſtra Indien och på andre ſtällen, i d
ſtälle Europeen begagnar ſig af linets tilverkning

Panæus ſäges vara rik på bomull.

Uti 1 Chron. 4: 21. 15: 27. omnämn
linnevåfnad af *Byſſus*. Heſek. 27: 3. ſäges c
om Tyrus, at deſs ſegel voro af ſtickad *bomull*

Bomulsvåxten finnes odlad på många ſtäll
i Levanten; på Libanon; vid ſtaden Hamah; my
ken bomull utföres ifrån Palæſtina, både rå o
ſpunnen, i ſynnerhet ifrån Jaffa; i Esdrelons ſ
vid Tabor; vid Damaſch; i öknen Dſchaſi
utſkeppas från Sidon.

Uti ylle, linne och bomull klådde ſig Iſraë
terne. *Scheſch* betyder ſtundom både linne o
bomull. Rike mannens dyrbara linneklådnad v
förfärdigad af et ſlags *bomull*, ſom höls för d
finaſte, lenaſte och koſtbaraſte, vid namn *Byſſ*
och omtalas på flere ſtällen i den H. ſkrift.

Byſſus våxte i Judeen, och bland Juda ſlä
fans en hel famille, ſom var ſyſſelſat med d
våfnad. 1 Chr. 4: 21. til tapeter för det Helig

Ibland andra koſtbarheter, ſom ifrån Syri
fördes til Tyri marknad, var denna bomull.

Eſai 27: 16. Den råknades ibland Regenternes
h de Rikes förnämſte ſkatter. Konung DAVID bar
kappa deraf, når han införde med ſtor prakt
bundets ark uti Jeruſalem. 1 Chr. 15: 27. Li-
ſå MARDOCHAI, då han gick ut ifrån den Per-
ke Konugen, uti kongelig drågt. Eſth. 8: 15.
viterne, ſom voro muſikanter, ågde ſådan pryd-
d. 2 Chr. 5: 12.

Förhånget emellan det heliga och aldraheli-
ſte var af koſtelig Bomull. 2 Chr. 3: 14.

Uti AHASVERI palats voro tapeterne uphång-
på koſteligt bomulstyg. Eſth. 1: 6. Det råk-
des lika med guld.

Uppenb. 19: 8, 14. Om CHRISTI Brud ſå-
, at det varit hånne gifvit, at klåda ſig i
t och ſkinande koſteligt klåde, och at det ko-
liga klådet var de heligas råtſårdighet. Det
s åtſkilige fårgor i ſynnerhet Purpur. Oſea 2:
8. Se Olja.

Luc. 16: 19. Det var en rik man, ſom
dde ſig i Purpur och (koſteligt) dyrbart *Bom-*
tyg.

MALÖRT. ARTEMISIA *judaica.* LAANAH.

Malört, Artemiſia Abſinthium, år en mycket
nån våxt i hela Europa och på någre ſtållen
en i Aſien. Den våxer i de flåſte Sveriges land-
p, ſom en beſk och nyttig krydda för hålſan,

både för männiſkor och kreatur. Den är näſ
buſkagtig med ſine ſlyſve grenar, och håller
ofta på kyrkogårdar, i trågårdar, merendels
byar och hus. Den kännes med ſine ſönder
lade, ſilfverhvite och beſke blader. Blomorne
ſmå, utan ſkönhet och tjenlige emot maſkar.

Bladerne äro de, ſom förnämligaſt nyt
Uti påſar inſydde, och lagde öfver magen, lin
de den kolik omkring nafveln hos barn, ſom
ſkar förorſaka. Kokade ſom dekokt nytjas de
ſtärka en ſvag matluſt; emot ſyra och emot fr
ſor tjänar dekoctet i ſtället för Kinkina, för
tige och för almogen, ſedan mage och tarmar
ut genom kråkmedel eller något afförande b
vit renade. *Malört* hindrar röta, hvarföre
ſtundom inlägges uti likkiſtor. Fåren böra
om vintren få malört och ſalt, ſåſom et præ
vatif, och emot deras vatnſjuka.

Gemenligen ſättes (Laanah) *malört* och (Ro
Coloquint tilſammans, ſåſom bägge ganſka b
krydder.

Artemiſia judaica, ſom omtalas i Bibel
är mycket lika med Svenſka malörten.

Sedeſp. 5: 4. der det heter, at en trolös
ſtrus tunga varder bitter, ſåſom *Malört*.

Jerem. Klagov. 3: 5, 15. Han hafver n
tat mig med bitterheter, och gifvit idel *ma*
at dricka. Se Coloqvint.

Jerem. 23: 15. Amos 6: 12. Se Coloqvint.

Jerem. 9: 15. Jag vil ſpiſa detta folket
ed malört.

Skaparen ſynes utom frugtträden, hafva
rordnat i ſynnerhet twänne ſtora växtfamilier til
angenäm och hälſoſam föda för männiſkor och
ur. Sådane äro alle Gräs-ſlag och Ärt-ſlägtet.

Alle utaf det vidlyftige *Ärtſlägtet* äro utmärkt
ilde med ſine blomor af en egen beſynnerlig
apnad, och ſin ſkida, hvilkens frön äro mjölag-
ge, kliſtrande, och ſtarkt födande. Af denne
do naturalis äro inge giftige. Sjelfva örten med
ne ſtänglar och blader, utgör et godt foder för
ſkapen: de ſom äga ſmärre frön, tjäna iſynner-
et för foglar, och de, ſom äga ſtörre frön eller
önor, tilvällar ſig männiſkan. Desſas frön kun-
likaſom ſädesarternas, länge förvaras, för tilkom-
ande behof. De fleſte tilhöra väl de varmare
nders blidare luftſtrek; men de, ſom fulborda
lopp innom året, kunna äfven med mycken
rmon odlas, äfven i de kallare länder af Europa.

Blomorne likna någorlunda en fjäril, och
ugten är en ärtſkida, hvilken ofta til ſkapnaden
knar en ſabel, öpnar ſig framtil efter hela läng-
en och äger frön fäſtade vid ryggen. Desſe
ön komma, ſåſom födoämne, mycket öfverens

med ſädesſlagen, men förorſaka mera väder, oc
gåſa icke med ſamma lätthet, ſå at de icke är
lika tjänlige til bröd, utan böra antingen nytj
ſtufvade, eller kokte. Sådana växter odlades fle
uti det förlofvade landet, och förekomma derför
omnämnda i de heliga ſkrifter. De almännaſ
deraf voro, *bönor*, *ärter*, *linſer*.

Bönor. Phaseolus *nanus*, *purpureus*.

Heſek. 4: 9. Omförmäles med ärter och ſl
ra ſädesarrter, ſåſom tjänliga til bröd.

2 Sam. 17: 28. Se *Lins*.

Bönor, *Ärter*, *Lins* och *Hirs* odlades i P
læſtina. Bönor, ſå väl ſtörre bönor, ſom kry
bönor odlas i Sverige af ſtåndsperſoner almän
men äro ömtålige för Nordens köld i de nordli
gare landſkap; de utgöra en god vinterföda.

Hezek. 4: 9. De blefvo befalte, at taga *b
nor*, hvete, korn och ſpelt til bröd och föda.

Ärter. Pisum *ſativum*.

2 Kon. 6: 25. Då konungen af Syrien b
lägrade Samarien var ſå ſtor hunger i ſtaden,
en fjerdedels *kab ärter* koſtade 5 ſikler ſilfver.

Ärter af flere ſlag odlas almänt i Sv
rige, och nytjas både ſtufvade och i ſoppo

THESES.

Th. I.

Cognitio Naturæ, quæ, ut inter omnes con-
it, et utilitatis et delectationis cultoribus ſuis
itur præmia, neque exigua, noſtra ſententia,
uræ animi et ſpeculationi Philoſophicæ promo-
læ adminicula ſuppeditat haud ſpernenda.

Th. II.

Quod tamen ut obtineatur, non minus acri-
judicii opus eſt, quam diligenter atque accu-
obſervandi facultate, et præcipue in id incum-
dum, ut ab individuali et quaſi diſperſa rerum
templatione ad generaliora usque progrediaris,
e partes, et partes partium, affinitatis nexu, in
quadam comprehenſæ conſpectum dent to-
principiumque ſiſtant ipſum, quo, radiorum
r e centro exeuntium ſuo, omnia ultimo ſunt
renda.

Th. III.

Neque deſunt exempla, quæ hocce Philoſo-
æ commercium cum Scientia Naturæ indicent,
uorum copia ſat erit Schellingianum attulisſe
ema, cujus idea fere tota e Theoria Chemiæ,
recentiori ævo eſt expoſita, ſaltem quod ad
trinam Polaritatis atque Potentiarum attinet,
d dubie eſt deſumta.

Th. IV.

Syſtemata Botanices Artificiale et Natural quamvis ſtudio ſcientiæ certe ſufficiant, non tam abſonum judicetur tertium addidiſſe, nempe Ch micum, ut, cognita etiam interna plantarum n tura, Botanice in veram ſcientiæ Philoſophicæ fo mam ita ſit redacta.

Th. V.

Uti Cognitio naturæ nos in via Philoſophi manuducit, ita etiam campum interpretationis Scr pturæ Sacræ nobis aperit amplum, in quo lingu rum orientalium ſtudio adjuti, cum fructus uti tatis carpere uberrimos, tum ad gloriæ divinæ m nifeſtationem promovendam certisſime conferre po ſumus.

Afhandling
om
de WÅXTER,
som i Bibelen omtalas.

Nionde Delen
Med Medicinska Facultetens gunstiga tilstånd
under
Medicinæ och Botanices Professorens samt
K. Wasa Ordens Commendörens m. m.
Doctor
C. P. THUNBERGS
inseende

LIBRARY
NEW YORK

utgifven
af
GUSTAF VARENIUS;
af Götheborgs Nation,
och til granskning framstäld
uti Botan. LectionsSalen
d. 13 Junii 1828.
p. v. t. f. m.

Upsala
hos Palmblad & C. 1828.

MINA HULDA FÖRÅLDRAR

helgadt

af

Sonlig Vördnad, Kärlek och Tacksamhet.

De odlas dels på trädesgårdet, dels uti trå-
rdar, och äro ſtörre eller mindre, hvite, gröne
er ſpräcklige. *Säcker-ärter* och *Capuſiner-är-*
äro de bäſte, läckraſte och moſa ſig aldrabäſt.

Lints. Ervum *Lens.*

2 Sam. 17: 28. Til David uti *Mahanaim*
rdes flere ſorter födoämnen, nemligen hvete,
gg, mjöl, ſäd, böner, torkade frugter och *Lints.*
i Sverige växer *Lints* vild, men nytjas icke.
i Frankrike nytjas frön ofta, och äro ſtufvä-
angenäme.

Skidfrugter finnas flere ſlag i Palæſtina af
nſka god art; emellan Jeruſalem och Bethlehem
las mycket ſkidfrugter.

Gråsen utgöra en ganſka ſtor, naturlig och
t känd örtſlägt, hvilken Skaparen förordnat ſå-
n almänt nyttig, utan någon ſkadelig egenſkap,
födoämne för männiſkan och alle de djur, ſom
la hämta ſin föda utaf växtriket. De utgöra
almännaſte växter på jordklotet; de trifvas i al
dmån, i alle länder, under alle himmelsſtrek;
pryda jordytan med ſin angenäma grönſka,
uthärda mer, än andre växter alt möjeligt
tryck. Det utſädde fröet deraf upſkjuter blot
enda blad; de följande bladen äro altid enkle
odelte, ſmale, lineariſke eller ſvärdslike. De-
ſtjelkar enkle, ſtundom med leder, iholige,

ſällan grenige eller tråagtige; blomorne ſmå, u
prydnad med trenne hannar, ſällan flere eller f
re, en eller tvänne honor, med nakne, mjölagt
frön antingen i form af et ax eller blomvip
Blad och *ſtjelkar*, under namn af ſärſkt grås,
ler torkadt hö och halm är boſkapens båſta c
almänna föda. De ſmärre frön höra til de ſm
re däggande djurens och foglarnes förråder;
ſtörre tilkomma männiſkan, oftaſt genom odli
ſåſom hvete, korn, hafra, risgryn, mais, och ſ
andre, efter olika länder och olika folkſlag.

Såf. Cyperus *papyrus*.

År en art grås, ſom våxer vid Nilens ſtr
der, ſom fordom hos de Egyptier bereddes
papper; den våxer altid vid vatten och blir ſ
alnar hög. Deſs ſtjelk, likaſom alle Cyperi,
inge leder, år mjuk och böjelig, ſå at deraf m
tor och andra ſaker kunna ſlåtas. Våxer åſ
vid Euphrat.

Job fråg r 8: 11. Kan ſåf ſkjuta i högd
annorſtådes än på ſumpige ſtållen.

2 Moſ. 2: 3. Af *Papyri* ſtjelkar gjord
den lilla båt, i hvilken Moses ſattes öfver N
ſtrömen.

Vid Nilen våxa tvänne ſlåg af rör, *Papy*
och *Donax*, enligt Hasselquists intyg i re
p. 106.

RÔR. ARUNDO *donax.* KANÂH.

Likaſom *Arundo phragmites* våxer uti vatn Europa vid ſjôar och åar, med ſine ſtyfve iho-ge ſtjelkar och långe brede blader, ſå våxer *Arun-o donax* uti de varmare länder, altid vid och uti tn. Den våxer vid dôda hafvet och annorſtå-s i Palæſtina, vid Jordan, och i Egypten, vid ilens ſtrånder 6 til 8 alnar hôg. Den tåcker Ca-iſka ſjôns ſtrånder; finnes vid rôda hafvet och Arabien, uti ſôt vatn. HASSELQUIST ſäger, at *onax* våxer vid hafsſtranden och på vallar, ſom ó oôfverſtiglige. Reſ. p. 29.

1 Kon. 14: 15. Iſraël ſkulle ſlås, ſom *Såf* vatnet ſvigtar.

Eſai 5: 5. och fôljande: Rôr och *ſäf* ſkola rviſna.

Eſai 35: 7. Vatnlôſe trakter ſkola upfyllas ed kållſprång, och der fordom ohyggelige or-ar legat, der ſkola beteſplatſer hyſa hjordar, ja *r* och papyrus våxa.

2 Kon. 18: 21. Eſai 36: 6. PHARAO lik-s vid en ſvag rôrſtaf, ſom faller i ſplitror och nomſtinger handen.

Heſek. 40: 3. *Rôr* var HESEKIELS 6 alnar nga måtſtång. (Kaneh).

Eſai 42: 3. Den *rô*, ſom fôrebildar Frål-rens milda ſått, at lära,

Marci 15: 19. Var den *rö*, ſom i ſtälle
för-ſpira råktes Frälſaren, och med hvilken han
hufvud ſlogs.

Job. 8: 11. 40: 16, 21. Omtalar *rör* vi
vatn, och at uti *rör* på ſumpiga ſtällen döljer ſi
Elefanten.

Math. 11: 7. Viljen J ſe *rör*, ſom vagga
af och an af vådret?

Math. 27: 48. Joh. Ev. 19: 29. De ſatt
en ſvamp på et *rör*, fylde den med ätika, oc
gåfvo honom at dricka.

Math. 27: 29, 30. Se *Iſop*. Krigsknek
tarne gåfvo FRÅLSAREN et *rör* i hans högra hand
knåböjde för Honom, begabbade Honom och ſa
de: Lycka ſke Judarnes Konung! De ſpottad
ock på Honom, togo *röret* och ſlogo dermed Han
hufvud. Desſe *rör*, ſom åro rake och långe, nyt
jades almänt til måtſtänger, ſom ſes Joh. Upenb
11: 1.

FENKOL. ANETHUM *Fœniculum*. Ἄνηθον,

omtalas tillika med Mynta, hvaraf Judarn
gåfvo Tionde, på et enda ſtälle uti nya Teſta
mentet, hos Evangeliſten Matthæus, i deſs 23 kap
23 vers, hvareſt Frälſaren gör de Phariſeiſke ſkrym
tare den förebråelſen, at de gåfvo tionde af Myn

, *Fenkol* och *Kumin;* men underlåto de vigti-
are ſtycken af lagen: råtviſan, kårleken och tro-
eten.

Fenkol, åfven ſom Kummin och *Galban* hö-
a til den mycket naturliga klass uti våxtriket,
om får namn af *Umbellater.*

KUMIN. CUMINUM *cyminum.* CAMMON.

Kumin omfőrmåles ſårſkildt hos Eſaias i dess
8 kap. 25 och 27 verſar, der det ſåges: icke
iter men tröſkvagn gå öfver *ſvarta Kuminet,* el-
er hjul öfver det hvita: utan ſlår dem båda ut
ned kåpp.

NIGELLA *ſativa.* KÅSACH.

Eſai. 28: 25. Når han gjort åkren jämn,
tſtrőr han ju antingen hvit eller *ſvart Kumin,*
vilken ſednare SPRENGEL anſer főr *nigella* ſativa.

GALBAN. BUBON *galbanum.* CHALBENAH.

Galban år en umbellat-våxt, hvars ſaftfulla
ot gifver *galban-kådan,* ſom blifvit intagen i Ma-
eria medica, och infőrd i Apotheken. Denna kå-
la (reſina) åger en ſtark lukt, och nytjas ſtun-
ſom til plåſter, åfvenſom den nytjades hos Iſrae-
iterne til rőkelſer och nåmnes uttryckeligen bå-

de af Moses och Syrach. Våxer vild i Abyſ-
ſinien, hvarifrån denna kådan håmtas.

2 Moſ. 30: 34. Moses fick befalning, at
taga ſpeceri, nemligen *Stachtes*, *Schechelet*, *Gal-
banum*, och rent Rőkverk, at deraf gőra Rőkelſe.
Syrach. 24: 21. jag gaf en ljuflig lukt, ſåſom
Galban. Obſ. Galban-kådans lukt liknar hvitlő-
kens och eger en odrågelig ſtank. Herr Preſes
anſer ſnarare den angenåmt luktande och til Rő-
kelſer ofta nytjade Benzoë *kådan* vara den, ſom
nytjades af Judarne.

Mynta. Mentha *criſpa.* Ἡδύοσμον.

Anfőres endaſt af Mattheus i deſs 23: 23.
Se Fenkol.

Stőrſta delen af Didynamie Claſſens őrter
åro framfőr andra utmårkt vålluktande, och ibland
dem år *Mynta* en af de főrnåmſta. Denna ordo
naturalis år kånd med ſine blomors ſkapnad (co-
rolla ringente) ſit ſåt at bloma (floribus verticil-
latis), ſine fyra ſtåndare, hvaraf tvånne åro kor-
tare; och med ſin vålluktande olja, ſom igenom
deſtillation erhålles. Sådana våxter bőra aldrig
kokas, då den ſina luktande oljan főrloras, utan
endaſt infunderas, at nytjas i brőſtſjukor. Såſom
főrdelande åro deſſa de ypperſte medel, uti alla
inflammationer, dåningar, ſlag och paralyſier, at
reta och upvåka nerverne. Utom lavendel år
krusmyntan en af de båſta, ſom, långe bevarad, be-

ller ſin angenäma lukt. Då mjölken vil ſläcka
i bröſtet hos ammor, är Mynta-Thé et för-
ſligt medel at dricka, för at hindra mjölkens
tning. Om kor äta Mynta, ſom våxer på ſum-
ge ängar, kan man icke tjärna ſmör af mjölken.

Vålluktande krydder omtalas i Joh. Evang.
): 40.

Isop. Hyssopus *officinalis*. Ezsov.

Nämnes blott i 4 Moſ. 19: 6, 18. vid off-
n. Pråſten ſkulle taga et ſtycke Cederträd, *Iſop*
h en roſenröd tråd, och kaſta i elden, der *kon*
brändes. Sedan tog den, ſom ren var, *Iſop*,
ppade den uti vatn, ſamt ſtänkte dermed på
tet och alt der befintligt bohag, och på de per-
ner, ſom deruti voro, och på den, ſom kom-
t vid någon död månniſkas ben, eller vid nå-
n ihjälſlagen, eller eljeſt död, eller vid någon
af.

Iſop är både vålluktande och något ſtårkan-
(adſtringerande), hvarföre den tjänar infunde-
d, ſom thevatn uti hoſta och bröſtſjukor. I hus-
llet tjänar den, ſom en krydda uti åtſkilliga mat-
ter, och i trägården planteras den til låga häc-
r, eller ritningar omkring blomſterſängar, lika
m buxbom. Den finnes dels med hvita, dels
ed blå blomor.

Sprengel angifver Thymbra *ſpicata*, i ſtäl-
för *Iſop*.

ATROPA *mandragora*. DUDAIM,

Ar en ganſka giftig ört, ſom har en döfvande verkan på nerſſyſtemet och förvirrar hjernan; men deſs bloma åger et behagligt utſeende.

Mandragorernas rusgifvande och döfvande egenſkap behagar mera öſterlånningarne ån Europeerne. Schulze fann *Mandragorerne* på Thabor af ljuſlig lukt; men frugten icke lika angenåm för alle.

MÜLLER ſkrifver om *Mandragorerna*, at de i St. Johans öken i April månad redan luktade vål

De våxa på flere ſtållen uti Palæſtina och finnas ſållyntare i Meſopotamien. HASSELQUIST ref. pag. 167. ſåger, at de våxa öfver alt i Galileen; men ej i Judeen. Södra Europa och norra Aſien åro deras råtta fådernesland. Bladerne fram komma ifrån roten och ligga nåra marken. Blomman år enſam på en kort ſtjelk. Våxer i norra delen af Palæſtina eller fordna Galileen i mängd. I dålden vid Jaffa by våxer den i myckenhet.

1 Moſ. 30: 14. 16. RUBEN gick i hvetanden ut i marken och fann *Dudaim*, dem han håmtade åt ſin moder LEA, hvilken afſtod af dem en del åt ſin ſyſter emot vilkor; detta bör förſtås om frugten. Det tros almånt i Orienten, at *Mandragorer* befordra frugtbarheten. Frugten år klot rund, gul ſom pomeranſen, af två tums diameter

Höga viſ. 7 : 13. uphöjer *Dudaim*, ſom Ting-
'adius tolkar med *Liljor*, för dels behagliga
kt; hvilket bör förſtås om blomman, då det he-
r: Der ſkola *Liljorna* (mandragora) omkring oſs
rida ſin lukt.

Mariti ſkrifver, at han den 6 Maj, ſom ſva-
r mot vår Auguſti, träffade *Mandragorer* emel-
n bergen vid *Modin*. De fläſte voro redan mog-
: och liknade äplen til ſkapnaden. En Arab,
m ville viſa en ſärdeles höflighet, ſteg af och
ımtade några af desſe frugter, gaf dem åt oſs,
ch åt ſjelf 5 eller 6 deraf.

Lökväxterna utgöra en egen famile, ſom i
ra affeenden ſkiljer ſig ifrån alla andra växter.
eras *rot* är en lök, ſom aflätter en eller flera
kar årligen på ſidorna, hvarigenom växten fort-
antas och förökar ſig. En ſådan lök beſtår af
ånge fjäll. De yttre af desſa fjäll äro uttor-
de ſamt lämningar efter de blad, ſom de för-
ıtne åren viſat ſig. De inre äro ſaftfulle, är-
de at framkomma det varande och de kom-
ande åren. *Bladerne* framkomma ſåledes ifrån
lfva roten, utan ſtjelk och grenar; äro altid
kle, långe, ſom en lineal jämnbrede, eller ſvärd-
:e, flere eller färre. Ifrån lökens medelpunkt
ſkjuter ſedan en ſtängel, ſom oftaſt är enkel,
olig, och i toppen får en eller flere blomor.
loman är ofta ſtor, klåckformig, prydeligt fär-
d, med tre eller ſex hannar och et tredelt *frö-*
s. Lökarne äro någon gång ätbare, någon gång

giftige, och i almånhet våxter, ſom tidigaſt o
förſt om våren framkomma, at med ſin pragtfu
fågring förnöja månniſkors ögon, och pryda d
nakna marken; i ſynnerhet ſandhedar och ökr
med ſina lyſande fårgor, i hvilket afſeende de
ſynas alſtrade af en alvis och god Skapares ha
Likaſom tråden i luften ſkola prunka med tuſ
de ſköna blomſter i ſin krona, ſå ſkola liljor
på marken med ſine ſtore, vackre och mångf
gade blomor pryda fålten och blomſterſångarn
ſåſom *Liljorna, Amaryllides, Narcisſer, Tulpan*
Kejſarkronor och hundrade andre deſs likar. A
år icke ſkapadt för magens behof, ſåſom grå
för de oſkålige djuren. För den förnuftige o
tånkande månniſkans ſinnen åro många ſaker fra
bragta, at upmårkſamt beſkådas, betragtas och b
undras, för at höja deſs kunſkap, erfarenhet o
vördnad för det gudomeliga Våſende, ſom hå
genom velat öfver kreaturet förhöja den ådla
varelſen af ſine verk, månniſkan, den Han af ſ
grånslöſa godhet ſkapat til ſit eget belåte. L
jornes pragt anſågs derföre af Verldens Frålſa
för ſå ſtor, at SALOMO i al ſin hårlighet icke v
ſåſom en af dem.

LILIOR. LILIUM *candidum.* SCHUSCHAN.

Hafva på flere ſtållen blifvit förblandade m
Mandragorer; men tyckas förekomma råttelig
tolkade:

Syrach 50: 8. ſåſom *Liljor* vid rinnande va
ſåges om SIMON ONIE Son.

Luc. 12: 27. Skåder *Liljorna* huru de
pvåxa.

Hőga Viſ. 2: 1, 2, 16. En bloma år jag
lott af de almånna. En *Lilja* i dalen. Såſom
ı *Lilja* ibland Tőrne, år min ålſkarinna bland
ötrarna. Min vån tilhőrer mig ſom betar bland
iljor.

Hőga Viſ. 4: 5. Dine brőſt likna tvillings-
ızeller, hvilka bland *Liljor* i bet gå.

Uti Proſőfverſåtningen af Hőg. Viſ. 6: 1, 2.
mt 7: 2. tolkas åfven *Liljor*.

Saffran. Crocus *ſativus*.

Våxer i hela Orienten. *Saffransőrten* år en
ten Lőkvåxt, knapt en finger hőg, med ſmala
lader och en bloma, ſom ifrån ſjelfva rotlőken
ıed en fin piplik ſtångel, ſom utgőr blomans ne-
erſta del och i toppen delar ſig uti ſex delar,
ıneſlutande trenne hannar och en hona, hvars őf-
erſta ſpits, fődelad i flere flikar, utgőr den drogue,
ım vanligen kallas *ſaffran*. Denne *ſaffran*, ſom
: honans ſtigma, gifver en angenåm gul fårg på
ıatråtter, i brőd, til fårgerier. Invertes nytjad
ıildrar den ſorg, drifver blodet mycket ſtarkt til
en nedre kroppen, i ſynnerhet befordrande men-
ruation. I ſtőrre doſis gőr den ſőmn och kan
őrorſaka åfven dőden, om den oſőrſigtigt brukas.

Saffran odlas både i Aſien och Europa, i ſynnerhet i ſydligare delarna, i Spanien och En land, hvarifrån den håmtas til handelsbodarne oc Apotheken. Hasselquist intygar i ſin reſa, pa 42, at den våxte i ymnoghet vild uti Natolien.

En hvit art Crocus ſåg Berggren p. 553.

Uti Hög Viſ. 4: 14. omnåmnes Nardus oc Saffran.

Lök. Allium *porrum*, *cepa ſativum.*

Chatzir. Betzalim. Schum.

Med Liljorna år Lökſlågtet (allium) uti nå maſte förvandtſkap, med ſin af fjåll ſammanſat lökrot (bulbus), ſine enkle blader, ſin ſexdelta blom krona, ſina ſex ſtåndare och ſin trerymliga frö hölſa. Men de ſkiljas med ſine månge, ſmår blomor, ſom ſitta på ſårſkildta trådar, ſåſtade vi et hufvudlikt knippe, och i ſynnerhet med ege lukt, ſom får namn af löklukt, och ſom få an dre våxter åga. Denna lukt år mer eller mindr ſtark, och ſtundom odråglig. Deras *blader*, å venſom roten, hvilka åro ſaftfulle af den luktan de, ſlemiga våtſkan, nytjas ſom kryddor uti ma och utgöra vid ſlere ſjukdomstilfållen förtråſlig både förvarings- och Låkemedel. De befordra bå de matſmåltningen och kroppens utdunſtning, ſ at andedrågt och kläder lukta deraf: de afhåll ſmittan under gångbara farſoter och påſkynda bö

rs mognad; om de icke kunna fördelas. De
o ſåledes utaf mycken nytta, mycket almänt i
enſke kökstrågårdar af flere ſlag odlade; i ſyn-
rhet *gråslök*, *rödlök*, *purjo*, *ſpanſk lök*, *hvitlök*
ed flere. Ormar kunna icke fördraga denna luk-
ı, ehuru många af dem ſjelfve lukta ſåſom lök.
l lök på mat förorſakar ſtark törſt; men nyt-
s dock af många begärligt. Det är derföre ic-
 underligt, at Iſraeliterne, ſom i öknen måſte
dkännas många behof och ſakna mycket af det
 få beqvämligt och ymnigt njutit uti det frugt-
ra Egypten, knorrade emot Mose, at han ut-
rt dem derifrån; och at ibland andre ſaker up-
knas äfven lök, ſom de måſte umbära, kan lä-
s 4 Moſ. 11: 5., hvareſt upräknas enſkildt tren-
 arter, nemligen *purjo-lök*, *rödlök* och *hvitlök*.

Hos reſebeſkrifvare har jag funnit lök om-
ämnd, ſåſom växande endaſt i Lyckliga Arabien,
an tilkännagifvande, hvad ſpecies det varit. Tro-
gt är, at af detta vidlyftiga ſlägte hos Judarne
ere ſorter varit odlade.

Melon. Cucumis *melo*.

Melonſlägtet utgöres af en talrik famille, ſom
genteligen tilhörer de varmare luftſtrek, och är i
många affeenden väl utmärkt med ſine blader,
jelkar och blomor ifrån andre. De låta dock
dla ſig i kallare länder utom Tropikerna, äfven
 Sverige, men endaſt uti drifhus och drifbänkar.
Af *frön*, ſom äro platte, upväxa de lätt. *Stjel-*

kar och *grenar* äro ſå ſvage, at de icke kunna upehålla ſig, åtminſtone icke utan ſtöd; utan kry pa långs efter marken, ofta ganſka långt. *Bladerne* äro ofta ganſka ſtore och fördelade uti flere flikar. *Blomorne* äro merendels gule, tämeligen ſtore med ſärſkildta hannar och honor. Frugten, ſom är en pumpa, är emot växtens ſvaghe ovanligt ſtor, beſtående af et ytre tjokt, hårdt ſkal inuti af et kötagtigt, midtuti mera vatnagtigt löſ ämne, hvaruti frön ligga ſtrödde och flytande Detta inneſlutna vatn och löſa ämne är mycke kylande, hvarföre ſådane frugter, ſom *Meloner* och *Arbuſer* nytjas til efterrätt vid ſommar-mål tider, för at läſka och kyla. *Ytre ſkalet* är hård och ſtundom träagtigt, tjänar ſtundom til flaſkor, ſlefvar och andre husgerådsſaker i de länder, der man har briſt på glas och porcelliner. Hela detta ſlägte är dock giftigt och ſkadar, om frugten omåtteligt nytjas; och *Coloquinten* kallas döden i grytan. *Gurkor*, ſom höra hit, böra derföre nytjas med förſigtighet, och endaſt ſåſom en deſert.

(29)

DE

GUMMI AMMONIACO

DISSERTATIO

QVAM

VENIA EXP. FAC. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA
MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB. HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND. HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET. CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR. BEROL. ET FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS. HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARLEM. AMSTELOD. BONNENS. OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS. TURICENS. IENENS. LINN. LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTI-CULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG. WETTER. NANCIENS. MARPURG. MED. PARIS. EMUL ET LINN. MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP. MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCANDINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

PRO GRADU MEDICO

PUBLICÆ CENSURÆ OFFERT

ERNESTUS SWARTZ

OSTROGOTHUS.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XVI JUNII MDCCCXXVIII.

H. S.

UPSALIÆ,

EXCUDEBANT PALMBLAD & C.

DE GUMMI AMMONIACO.

Pharmacognosia.

Plantam, quæ pharmacum hocce gummi reſinoſum præbet, in Ordinem Umbelliferarum naturalem omnes et ii diligentisſimi Regni Vegetabilis Inveſtigatores una voce conſentientes nunc temporis referunt. Præcipue autem *Heraclei* genus, a Tournefort et Gærtner *Sphondylium* nominatum, quodque ad Pentandriæ Digyniam ſecundum Syſtema Sexuale, ſecundum Naturale autem ad plantas Umbelliferarum *Selineas* (1) refertur, præ ceteris plantis pharmacum hocce effundere plerique crediderunt. Genus Heraclei, auctore Sprengel (2), Species continet XVIII, quarum in *Heracleum gummiferum* Willd. animum Pharmacologi maxime intenderunt (3). Et quod attentionem mereat hæc Species, demonſtrant verba, quæ Willdenow de hacce planta attulit: „hujus", dicens, „plantæ ſemina ſemper in Gummi Ammoniaco inveni", addens: „odor totius plantæ peculiaris fere Paſtinacæ, ſed neque e radice neque e caule ſuccum obtinere potui Gummi dicto ſimilem, tamen non dubito plantam esſe, e qua Gummi nominatum colligitur (4)." Quum auctoritas Will-

(1) Schultes Syſtema Vegetabilium. Vol. 6. Stuttgardtiæ 1820. p. XLVII.

(2) Sprengel Syſtema Vegetab. Vol. I—IV. Gottingæ 1825—1827.

(3) *Heracl. Sphondylium* L. etiam in Officinis olim nomine *Brancæ Urſinæ* falſo receptum fuit. (Svenſk Botanik. 6 Bandet. N:o 363.)

(4) Willdenow Hort. Berol. Tom. I. Faſcicul. 5. Berol. 1805. p. 53.

denowii apud plurimos Materiæ Medicæ Scriptores multum valeat, deſcriptionem hujusce plantæ botanicam disquiſitioni nostræ præmittamus.

Character Generis Naturalis.

Umbella multiradiata, maxima: *Umbellulis* ſubplanis. *Involucrum univerſale* polyphyllum, caducum; *Partiale* extrorum dimidiatum: *Foliolis* tribus ad ſeptem, lineari-lanceolatis, exterioribus longioribus.

Perianthium ſubintegrum, obſoletum.

Flores difformes, ſubradiati: *Floſculis* fertilibus plerumque omnibus.

Corolla centralis æqualis, pentapetala: *Petalis* inflexo-emarginatis. *Corolla marginalis* inæqualis, pentapetala: *Petalis* exterioribus majoribus, bifurcis. *Stamina* quinque: *Filamentis* corolla longioribus; *Antheris* parvis. *Piſtillum* bifidum: *Germino* infero, ſubovato; *Stylis* duobus, approximatis, brevibus; *Stigmatibus* ſimplicibus.

Pericarpium nullum.

Fructus ellipticus, emarginatus, compresſus, ſtriis tribus in medio, atque alia simili ad marginem notatus, membranaceo-marginatus.

Semina duo, obovata, foliaceo-compresſa.

Teſta et *Membrana interna* membranaceæ.

Albumen ellipticum, ſupra acuminatum, ſemine multo anguſtius, compresſum, carnoſum, album, odoratum.

Embryo cotyledoneus, inverſus, minutus: *Cotyledonibus* brevibus, obtuſis; *Radicula* teretiuſcula, ſupera.

Character Generis Esſentialis.

Involucrum caducum, *Flores* ſubradiantes.

Fructus compresſi, membranaceo-marginati: coſtis tribus dorſalibus obtuſis; vittis clavatis.

Deſcriptio Heraclei gummiferi.

Heracleum gummiferum Willd.: foliis ſimplicibus, cordatis, trilobis, dentatis, ſubtus pubeſcentibus.

Heracleum gummiferum *Willd.* Hort. Berolin: Tomi I. Faſcicul. 5. p. 53. Tabb. 53, 54. — *Willd.* Enumeratio Hort. Berol. p. 312. — *Hornemann* Hort. Hafn. p. 280.

Habitat in Africa ſpontanea; in Frigidariis colitur.

Radix carnoſa, fuſiformis, ſpithamæa, albida, biennis. *Caulis* tripedalis, ramoſus, erectus, baſi pollice crasſior, profunde ſulcatus: ramis oppoſitis. *Folia radicalia* ſpithamæa: petiolis tereti-canaliculatis; *caulina* oppoſita, tri vel quadripollicaria: petiolis baſi margine foliaceis, ventricoſo-marginatis. *Umbella* amplisſima, multiradiata: *umbellulis* multifloris, convexis. *Involucrum univerſale* polyphyllum: foliolis lineari-lanceolatis, deciduis; *partiale* polyphyllum, ſubperſiſtens. *Flores marginales* hermaphroditi, radiati; *centrales* æquales, absque germine. *Calyx* margo obſoletus. *Corollæ* albæ: petalis binis exterioribus, obcordatis, dilatatis, magnis. *Styli* brevisſimi: ſtigmate capitato. *Fructus* oblongus, leviter emarginatus. *Semina* marginata, levisſime ſtriata.

Odor peculiaris, fere Paſtinacæ.

Sprengel, Gummi Ammoniacum e *Ferula Ferulagine* L. colligi putans, *Heracleum gummiferum* nihil aliud esſe ac *Heracleum pyrenaicum* Cusson. (5), cultura degeneratum, contendit; omnibus vero huic ſententiæ non faventibus,

---

(5) Schultes l. c. p. 577. — Sprengel Syſtema Vegetabilium Vol. I. pag. 912.

Diagnoſin, Habitationem et Characteres *H. pyrenaici* notabiliores heic etiam breviter exponere conabimur.

Heracleum pyrenaicum Cusson.: foliis ſimplicibus, lobatis, denticulatis, ſubtus tomentoſis, umbellis æqualibus; ſeminibus margine ciliato-ſcabris.

Habitat in Pyrenæis, Transſylvania, Tauria et Caucaſo; in Hortis Botanicis ſub dio plerumque hospitatur.

Affine quidem *Heracleo gummifero*, Foliis autem ſubtus tomentoſis: lobo intermedio trilobo, Statura minori et Radice denique perennanti ſatis diſtinctum.

Odor præterea fortis, non ingratus, rutaceus.

Africa, imprimis vero Abysſinia ac Barca pharmacum hocce gummi-reſinoſum ferunt. Cujus duplex eſt varietas, Gummi Ammoniacum *in lacrimis* ſive *granis* maximam habet vim. Quam ſpeciem optimam a grani ſua forma variæ magnitudinis, colore fulvo-fuſco vel ruſeſcente, extra, intus vero luteo vel albicante facile cognoſcis. Species autem altera minoris momenti (*G. A. in placentis*) a ſubrubro-fuſcis ſqualidisque conſtat fruſtulis, quæ conſiſtentia viſcosa a G. A. *in lacrimis* diſtinguuntur, prætereaque infractæ colorem ſubalbicantem, rubra fulvaque tinctura conſociatum, præbent. Fruſtula denique arenis, particulis ramentisque lignorum ac ſeminibus, *Anetho graveolenti* ſimilibus, immixta etiam ſunt.

Gummi Ammoniacum ſatis graviter, minus ſuave, balſamumque fere Gummi Galbanum olet; vel odore, ſi mavis, Gummi Galbani conjuncti cum Caſtoreo, diſtinguitur. Sapor, qui mox faſtidium efficit, ſubdulcis primo poſtea vero amarus, ſubacris ingrateque reſinoſus. Gummi Amm., ſi digitis tractare velis, molleſcit, ut masſa pilularis inde formari posſit; ſin frigus impendeat, fit friabilis, ut in pulverem redigatur. Calore liqueſcit et in flamma ſonum crepitantem edens, ſub deſpumando flagrat. Quo frequentiora alba, amygdali inſtar, exſerit grana, eo ma-

joris momenti illius eſt indoles. Tunc Gummi Amm. *Amygdaloides* eſt vocatum.

His in genere obſervatis, characteres nonnullos chemicos ſubjungere placet. Nec aqua nec Spiritus Vini Gummi Amm. prorſus ſolvunt. Fruſtula, quæ ſunt contrita et aquæ immixta in albido-turbidam Emulſionem ſeſe formant. Fit eo, ut aqua partes reſolvat gummoſas, reſinoſas autem deterſas retineat. — Mixtura, partibus reſinoſis in imo ſat cito collectis, liquida, colore flavo-brunneo, fit; in Aceto Vinoque ſolutum, ſolutio turbida permanet. Ætherolea, Acida diluta et Alcohol, Kali Cauſtico inprægnatum, menſtrua ſunt efficaciſſima. Æther purus mixtionem turbidam reſinoſam præbet, parum reſorbet.

Analyſis chemica, quam inſtituit Cel. Calmeyer nobis obſervata præbet ſequentia:

1:o) Particulæ reſinoſæ partes gummoſas ſuperant; 2:o) Ex duabus reſinæ ſpeciebus Gum. Amm. conſtat; altera inſolubilis alteri quantitate valde prævalet; 3:o) Ætheroleum, modo tamen perparum, continet. Hinc ſapor exaſperans guttur urit; olet autem Gummi Ammoniacum cum maxime eſt concentratum. 4:o) Sapor injucundus atque amarus in ſubſtantia reſinoſa conſiſtit; 5:o) 1000 partes Gum. Ammoniaci continent 530 p. reſinæ, 372 p. Gummi parvamque quantitatem Ætherolei atque 98 partes particularum lignoſarum arenoſarumque etc. Cel. Buchholz ex 500 granis Gum. Ammoniaci, Alcohol maceratis, obtinuit pallidam, brunneo-fulvam, perlucidam reſinam, quæ in Alcohol ſolvi fere poterat: 360 gr. reſiduum vero, quod in Spiritu Vini ſolvi non poteſt, ſiccatum claram, fragilem, brunneo-fulvam, Gummi inſtar 120 gr. ponderis exſeruit maſſam, quæ fere omnino in aqua eſt ſoluta. In deſtillatione ſicca 1000 gr. Gummi Ammoniaci præſtiterunt:

Liquoris acidi ammoniacalis	220 gr.
Olei Empyreumatici	120 gr.
Olei Empyreumatici ſpisſioris	190 gr.
Gazis Carbonici et	
Gazis Hydro-Carbonici	150 gr.
Carbonis Reſidui	320 gr.

in quo *Cinis* — 11 gr., quæ *Subcarbonatis Calici* gr. 5, *Carbonatis Calcici* 4 gr., *Phosphatis Calcici* 2 gr., *Oxidi ferrici* veſtigium continuit.

Secundum Analyſin *Braconnot* 100 partes Gummi Ammoniaci ita ſunt compoſita:

Gummi	18,4.
Reſinæ	70,0.
Glutinoſi	4,4.
Aquæ	6,0.
Deperdit	1,2.
	100,0.

Secundum *Hagen* continent 100 partes Gumm. Amm.

Reſinæ	686.
Gummi	193.
Collæ	54.
Extractivi	16.
Part. immixtarum	23.

Deſtillatio per aquam repetita, flavum Ætheroleum graveolens dabat, cui primum lenis deinde vero injucunde-amarus erat ſapor.

Therapia.

Quod ad uſum internum attinet, acri solummodo frigore pulveratum et per cribum cilicinum purgatum,

adhibeatur, neceſſe eſt, Gummi Ammoniacum. Intima affinitate partium mucilaginoſarum. glutinoſarum nec non volatilium, ſuperante ſubſtantia reſinoſa, Gummi Ammoniacum in incitanda functione membranarum mucoſarum et Syſtematis Vaſcularis, maximam præbet vim. Æthereo ſuo, modo irritante, reſolvente et antispasmodico agit, virtutesque illius nunc Myrrhæ nunc Gummi Galbano ſimilitudine accedunt. — Pectori malo afflicto vim præcipuam prodit Gummi Ammoniacum; generali Atonia organismi et diminuta vitalitate organorum partialium hoc præferendum. — Uſum vero illius Diatheſis Synochalis, Hæmorrhagiæ activæ, Irritabilitas activa Syſtematum Nervorum et Vaſorum, Ulcera et tubercula pulmonum rejiciunt. Quod vero, ſi crebro adhibueris, Dyspepſiam ſecum trahit.

Hippocrates et *Dioſcorides* Gummi Ammoniacum jam noverunt. Doſes minores irritabilitatem organorum Secernentium et Excernentium modice afficiunt, activitatem pulmonum, renum et cutis excitant; majores autem, congeſtiones, anxietatem, Anorexiam, Dyſpepſiam, Diarrhœam et Amblyopiam procreant. Nullam avem, Vulture excepto, in terra, quæ plantam alit ex qua Gummi Ammoniacum originem ſuam ducit, habitare, ſecundum *Duncan* eſt adnotandum.

Uſus Gummi Ammon. internus vel externus præſcribitur. Internus aut *forma pilulari* cum Sapone, Extr. Hyoſcyami, Antimonialiis, Succo Glycyrrhizæ, Felle tauri, Extractis amaris, Myrrha, Aloe, Asſa foetida &c. aut *Emulſione* cum Gum. Arabico, Vitellis ovorum, Aceto Scillitico, Acetate Ammonico, Spiritu Vini diluto, Æthere ſpirituoſo &c. datur. Subſtantiam autem pulveratam ne quidem adhibemus, quia frigore in pulverem modo redigitur et ſat cito conglobatur. Partibus æqualibus cum Sapone Extractisque coit affinitate, ut fiat maſſa pilularis,

ad quam pulvis ſiccus miſceatur. — Semiuncia Gummi Ammoniaci ad octo Aquæ Menthæ Piperitidis ex præſcripto Pharm. Suecicæ ut Emulſio præparetur, ſumitur — Externe, Gumm. Ammoniacum in formam Emplaſtri cogitur, cujus generis Pharmacopœa noſtra Emplaſtr. Gum. Amm. Scilliticum memorat.

Quibus morbis Gummi Ammoniacum præcipue eſt ſalubre, ex ſupra præmisſis, facile eſt perſpectu.

1:o) In morbis organorum reſpirationis ex torpore vitali vel abundante ſecretione mucoſa oriundis, egregium effectum præſtat.

2:o) Contra *Amenorrhoeam* ex atonia vaſorum uteri originem trahentem valde eſt a Cel. Weikard laudatum.

3:o) In *Rheumatismis Chronicis* efficax eſt, præcipue quando Guajacum æſtum nimium cieret.

4:o) In *Hydropibus* egregium eſt remedium torporem vasorum excitando. —

5:o) In affectionibus chronicis pulmonum vim Gummi Ammoniaci reſolventem et expectorantem longa experientia jam comprobavit.

New York Botanical Garden Library
QK3 .T451 v.4
gen
Thunberg, Karl Pete/[Dissertationes Acad
3 5185 00100 7283